

Uniwersytet Łódzki
Wydział Nauk Geograficznych
Instytut Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji

Bartłomiej Łuć
Nr albumu: 6099

Turystyka sportowa w przestrzeni miejskiej Łodzi
Sports tourism in the urban space of Lodz

Praca doktorska napisana
w Instytucie Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji
pod kierunkiem
prof. UŁ dr hab. Bogdana Włodarczyka

promotor pomocniczy:
dr Justyna Mokras-Grabowska

Łódź 2023

Spis treści

1. Wstęp.....	4
1.1. Zakres merytoryczny pracy	5
1.2. Problem badawczy pracy	10
1.3. Metody i narzędzia badawcze	12
1.4. Pojęcia wykorzystane w pracy w świetle literatury	26
2. Turystyka sportowa	54
2.1. Pojęcie turystyki sportowej w świetle literatury i dotychczasowych badań naukowych..	55
2.2. Pojęcie turystyki sportowej w świetle przeprowadzonych badań terenowych	82
3. Sportowa przestrzeń Łodzi i jej ewolucja	104
3.1. Historia łódzkiego sportu i jego organizacji.....	105
3.2. Współczesna struktura organizacyjna sportu w Łodzi	111
3.3. Infrastruktura sportowa w Łodzi	125
3.4. Przestrzeń największych łódzkich obiektów sportowych	145
3.5. Wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi	171
3.6. Porównanie przestrzeni sportowej Łodzi do przestrzeni sportowych wybranych polskich miast	186
3.7. Zasięg przestrzenny turystyki sportowej w Łodzi.....	195
4. Wybrane wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi w świetle przeprowadzonych badań terenowych	198
4.1. Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	201
4.2. Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	218
4.3. Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022	230
4.4. Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022	247
4.5. Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	259
4.6. Podsumowanie badań terenowych przeprowadzonych podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi.....	271
5. Zjawisko turystyki sportowej w Łodzi.....	275

5.1. Turystyka sportowa wśród innych form aktywności turystycznych na terenie Łodzi....	276
5.2. Stymulatory i bariery rozwoju turystyki sportowej w Łodzi	291
5.3. Opinie ekspertów dotyczące turystyki sportowej w Łodzi	305
5.4. Działania promocyjne związane z turystyką sportową w Łodzi	311
5.5. Plany związane z dalszym rozwojem turystyki sportowej w Łodzi.....	323
6. Podsumowanie	327
6.1. Wnioski	327
6.2. Rekomendacje w zakresie rozwoju turystyki sportowej w Łodzi.....	333
Bibliografia.....	338
Strony internetowe	357
Spis rysunków	358
Spis tabel	366
Spis fotografii.....	371
Załącznik 1	374
Załącznik 2	375
Załącznik 3	376
Załącznik 4	378
Załącznik 5	380
Załącznik 6	382
Załącznik 7	384
Załącznik 8	386
Załącznik 9	388
Załącznik 10	390
Załącznik 11	392
Załącznik 12	393
Załącznik 13	394

1. Wstęp

W ostatnich latach zauważalny jest wzrost zainteresowania sportem. Przyczyniło się to do zwiększenia popularności turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych. Biorąc pod uwagę długość zjawiska, pojęcie turystyki sportowej jest stosunkowo nowe. Rosnące zainteresowanie sportem i turystyką sportową uwidacznia się szczególnie w większych miastach, w tym również w Łodzi. Dodatkowo turystyka sportowa stanowi dużą szansę dla miast na poprawę wizerunku wśród potencjalnych turystów. Rozwój tej formy aktywności turystycznej w okresie ostatnich kilkunastu lat zauważalny jest również w Łodzi. Zdaniem autora pracy stanowiło to doskonałą okazję do przeprowadzenia interesujących badań naukowych dotyczących tego zagadnienia.

Niniejszą pracę poświęcono zjawisku turystyki sportowej w Łodzi. Jej zakres tematyczny wpisuje się w nurt geografii turystyki stanowiącej część dyscypliny naukowej geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Ponadto w pracy pojawiają się także zagadnienia związane z socjologią, marketingiem i zarządzaniem. Wybór tematyki związany był z indywidualnymi zainteresowaniami autora sportem i turystyką. W szkole podstawowej i gimnazjum uprawiał on sport wyczynowo i do tej pory zagadnieniami tymi interesuje się hobbystycznie. Dodatkowo Łódź będąca obszarem badań jest rodzinnym miastem autora, z którym związany jest zawodowo i edukacyjnie. Kolejną przyczyną wyboru tematyki pracy była mała liczba badań naukowych i opracowań dotyczących zjawiska turystyki sportowej w Łodzi.

Praca składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszym zaprezentowano problem badawczy i zakres merytoryczny pracy, jak również podmiot, przedmiot i cele badawcze. Przedstawiono także metody i narzędzia badawcze oraz przegląd literatury dotyczący pojęć stosowanych w pracy. Drugi rozdział poświęcono zagadnieniu turystyki sportowej w świetle dotychczasowej literatury, jak również na podstawie przeprowadzonych przez autora badań terenowych. W kolejnych trzech rozdziałach przedstawiono czynniki kształtujące turystykę sportową w Łodzi.

Zwrócono w nich przede wszystkim uwagę na sportową przestrzeń Łodzi i jej ewolucję, potencjalny ruch turystyczny w trakcie wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi oraz zjawisko turystyki sportowej w przestrzeni miasta. W szóstym rozdziale zamieszczono podsumowanie pracy składające się z wniosków z przeprowadzonych badań terenowych i analiz oraz rekomendacje w zakresie rozwoju turystyki sportowej w Łodzi.

1.1. Zakres merytoryczny pracy

W ostatnich latach aktywności sportowe w dużym stopniu przyczyniły się do zintensyfikowania mobilności społeczeństwa na całym świecie. Dzięki takim uwarunkowaniom mocno wzrosło znaczenie turystyki sportowej. Wg. raportu World Travel Market z 2011 roku duże wydarzenia sportowe przyciągały niekiedy większą liczbę turystów niż inne atrakcje turystyczne, np. zabytki, plaże czy też malownicze krajobrazy. Rozwój turystyki sportowej związany jest także z indywidualnymi podróżami turystów w celu rozwijania swoich zainteresowań i aktywności sportowych. Ponadto turyści własne zainteresowania sportowe rozwijają w sposób bierny, np. poprzez zwiedzanie muzeów sportu i innych miejsc związanych ze sportem (Malchrowicz-Moško, 2018).

Zauważalne jest występowanie dość silnych zależności zachodzących pomiędzy sportem i turystyką. Powszechnie wśród badaczy określane jest to mianem „turystyfikacji sportu” bądź „usportowienia turystyki” (Czerner, 2013). Turystyka sportowa w coraz większym stopniu staje się istotnym elementem życia ludzi, wśród których sport odgrywa znaczącą rolę. Ponadto na rozwój turystyki sportowej w dużym stopniu wpływa również coraz większa popularność silnej koncentracji człowieka na zachowaniu możliwie jak najlepszego poziomu zdrowia. Jest to tzw. idea *healthismu*. Idea ta uwidacznia się także w przypadku polskiego społeczeństwa (Malchrowicz-Moško, 2018).

Dodatkowo sport i turystyka stają się coraz bardziej znaczącymi elementami globalnego rozwoju przemysłu rozrywkowego. Ich oddziaływanie widoczne jest w płaszczyźnie medialnej i materialnej w całej współczesnej kulturze masowej. Liczne powiązania pomiędzy tymi obydwojema elementami w postaci wielowymiarowych systemów społeczno-gospodarczych widoczne są na płaszczyźnie lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej. Ponadto ich wzajemne relacje występują we wszystkich obszarach życia społecznego i gospodarczego w przypadku niemal wszystkich kulturowych kręgów świata. Szczególnie mocno uwidacznia się to podczas największych światowych wydarzeń sportowych, tzn. zimowych i letnich igrzysk olimpijskich oraz mistrzostw świata w piłce nożnej mężczyzn. Poza charakterem sportowym wydarzenia

te posiadają też wymiar społeczny, kulturowy, medialny, gospodarczy, ekonomiczny, wizerunkowy oraz polityczny (Malchrowicz-Moško, 2018).

Współcześnie turystyka sportowa polega przede wszystkim na odbywaniu podróży tematycznie związanych ze sportem. W szerokim ujęciu można ją rozumieć pod kątem podróżowania w celu aktywnego uprawiania aktywności sportowej lub podziwiania widowisk sportowych. Mogą być to również wyjazdy związane ze sportem w tzw. formie biernej, oznaczające m.in. zwiedzanie muzeów sportowych oraz innych miejsc i atrakcji związanych ze sportem. W przypadku takiej formy turystyki sportowej nie jest więc konieczne podejmowanie wzmoczonego wysiłku fizycznego. Ponadto niektórzy stosują także podział turystyki sportowej na taką, w której uprawianie aktywności sportowych w czasie wolnym stanowi główny motyw oraz takie, gdzie uprawianie aktywności sportowych odgrywa poboczną rolę (Malchrowicz-Moško, 2018).

W literaturze przedmiotu pojęcie turystyki sportowej pojawiło się dopiero kilkadziesiąt lat temu, mimo że samo to zjawisko funkcjonuje już od czasów starożytnych. Ponadto w trakcie prowadzenia kolejnych badań naukowych dotyczących tej formy aktywności turystycznej, jak również podczas prób opracowania kolejnych jej definicji pojawiały się liczne sporne kwestie, które stały się katalizatorem wielu dyskusji i opracowań naukowych. Historię badań nad tym zjawiskiem oraz ewolucję definicji zaprezentowano kompleksowo w kolejnym rozdziale niniejszej pracy. Zdaniem E. Malchrowicz-Moško (2018) turystyka sportowa charakteryzuje się dużym potencjałem społeczno-kulturowym, jednak w nauce jest często marginalizowana i niekiedy nawet niedoceniana.

Dotychczas, zwłaszcza w okresie ostatnich kilkunastu lat publikowanych jest coraz więcej opracowań naukowych spokrewnionych tematycznie z niniejszą pracą. Są to w głównej mierze opracowania zagraniczne, jednak zauważalny jest również wzrost polskojęzycznych publikacji. Zazwyczaj autorzy takich prac skupiają się na jednym konkretnym czynniku kształtującym turystykę sportową. Dotychczas największa liczba publikacji odnosi się tematycznie do wydarzeń sportowych. Tematykę taką poruszyli m.in.: C. Matusiewicz (1997), J. Morse (2001), P. Duran (2005), M. J. Custodio i F. Perna (2008), A. Hadzik (2010), S. Bosiacki i A. Śniadek (2010), M. W. Kozak (2010), M. Perić (2010), J. Fourie i M. Santana-Gallego (2011), A. Schwichtenberg (2011), J. Borzyszkowski (2012), Chong-Ki L., J. W. Mjelde oraz Y. J. Kwon (2014), M. Marczak (2014) czy też K. Cieślowski (2017). Stosunkowo często w opracowaniach dotyczących turystyki sportowej poruszano także zagadnienia związane z infrastrukturą sportową poszczególnych miast, a zwłaszcza z największymi obiektami sportowymi. Tego rodzaju zagadnieniami w swoich publikacjach zajmowali się m.in.: V. Duke

(1994), J. Bale (2000), J. Berbeka (2013), K. Taraszkiewicz (2013), K. Cieślowski i J. Kantyka (2014), A. Pawlikowska-Piechotka (2016b), M. Lenartowicz i J. Mosz (2018), P. Trzepacz (2020) oraz B. Łuć (2020 oraz 2021). Do tej pory najmniej powstało opracowań naukowych opisujących kompleksowo całość zjawiska turystyki sportowej w danym mieście lub regionie. Takiego rodzaju opracowania przygotowali m.in. B. Bramwell (1999), J. Kurtzman (2001), D. M. Turco, K. Swart, U. Bob oraz V. Moodley (2003), E. Kruszyńska (2012), A. Dzięciel i A. P. Lubowiecki-Vikuk (2013), jak również J. Borzyszkowski (2014).

Jedną z przyczyn powstania niniejszej pracy była mała liczba opracowań dotyczących turystyki sportowej i samego sportu w Łodzi, dlatego stwierdzono, że takie zagadnienia są warte zbadania i bardziej szczegółowej analizy. Dotychczas największa liczba publikacji dotyczących łódzkiego sportu wydana została przez pracowników łódzkiego Muzeum Sportu i Turystyki. Opracowania te w głównej mierze dotyczyły historii łódzkiego sportu, historii łódzkiej infrastruktury sportowej oraz łódzkich klubów sportowych. Dokładniejszy przegląd literatury dotyczący tych aspektów umiejscowiono w późniejszym fragmencie niniejszej pracy poświęconym historii sportu w Łodzi i łódzkiej infrastrukturze sportowej. Jedną z publikacji odnoszącą się do tematyki sportu w Łodzi autorstwa P. Kędzi (2011) dotyczy łódzkiego ruchu olimpijskiego. Opisał on, jak w świadomości sportowców z Łodzi kształtowały się idee olimpizmu twórcy nowożytnych igrzysk olimpijskich Pierre'a de Coubertina. Wspomniał również o historii pierwszych startów łódzkich sportowców na igrzyskach olimpijskich. P. Kędzia (2018) opracował również dotychczas najdłuższą i najbogatszą pod względem treści pracę dotyczącą łódzkiego sportu. W publikacji tej scharakteryzował oświatową działalność łódzkich stowarzyszeń sportowych w okresie międzywojennym. Ponadto w opracowaniu tym zamieszczone są również fragmenty dotyczące historii sportu w Łodzi. Kolejne opracowanie naukowe autorstwa B. Włodarczyka (2016) dotyczyło największych wydarzeń sportowych zorganizowanych w Łodzi. Poza wydarzeniami sportowymi w artykule tym zaprezentowano również ruch turystyczny i działania promocyjne związane z takimi wydarzeniami. Ponadto B. Włodarczyk (2016) opisał współczesny stan infrastruktury sportowej w Łodzi, ze szczególnym uwzględnieniem największych obiektów sportowych. Przykładem kolejnej publikacji jest ta, autorstwa B. Łucia (2020). Dotyczyła ona zjawiska fanoturystyki w trakcie Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019. Opracowanie to zawiera wyniki badań dotyczących struktury i wielkości ruchu turystycznego przy okazji tego wydarzenia. Dodatkowo opisano także działania promocyjne związane z tym turniejem. Rok później B. Łuć (2021) opublikował również artykuł tematycznie dotyczący wpływu infrastruktury sportowej na turystykę sportową w Łodzi. W pracy tej przede wszystkim zaprezentowano historię i etapy rozwoju

łódzkiej infrastruktury sportowej oraz dane statystyczne dotyczące organizowanych wydarzeń sportowych, których liczba rosła proporcjonalnie do rozwoju obiektów sportowych. W kolejnym opracowaniu B. Łuć (2022) przedstawił obecny stan zjawiska *groundspottingu* w przestrzeni Łodzi. Zawierało ono informacje odnoszące się do możliwości zwiedzania łódzkich obiektów sportowych. Istotny element tego opracowania stanowiły też dane statystyczne związane z ruchem turystycznym w łódzkich placówkach muzealnych o tematyce sportowej. W pewnym stopniu zagadnienie turystyki sportowej w Łodzi poruszają opracowania podsumowujące badania wielkości i struktury ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim. Badania takie kilkakrotnie przeprowadzono w latach 2008-2018. Za ich przeprowadzenie i późniejsze opracowanie raportów odpowiedzialni byli pracownicy naukowcy Instytutu Geografii Miast i Turyzmu (obecnie Instytutu Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji). W opracowaniach tych widoczne jest w jakim stopniu formy aktywności związane ze sportem i z turystyką sportową występowały w Łodzi w porównaniu z innymi formami aktywności turystycznych. Dokładniejsze rozważania i dane ze wspomnianych opracowań zaprezentowano w rozdziale piątym dotyczącym zjawiska turystyki sportowej w Łodzi.

Biorąc pod uwagę dotychczasową literaturę dotyczącą zagadnienia turystyki sportowej, jak również publikacje odnoszące się do turystyki sportowej i sportu w przestrzeni Łodzi na potrzeby niniejszej pracy sformułowano dwie hipotezy badawcze. W pewnym stopniu brzmienie tych hipotez wynikało także z małej liczby przeprowadzonych badań nad tymi zagadnieniami, szczególnie występujących w przypadku zjawiska turystyki sportowej w Łodzi. Sformułowane hipotezy badawcze okazały się bardzo pomocne w trakcie prowadzenia badań, jak również podczas pisania kolejnych rozdziałów rozprawy. Ponadto ich weryfikacja stanowiła główny cel badawczy pracy.

Hipoteza badawcza nr 1:

Rozwój infrastruktury sportowej oraz wzrost liczby organizowanych wydarzeń sportowych w Łodzi w niewielkim stopniu przyczyniają się do rozwoju turystyki, bowiem nie wpływają w istotny sposób na wykorzystanie walorów oraz elementów infrastruktury turystycznej niezwiązanych ze sportem.

Na podstawie ogólnie panujących stereotypów i przekonań oraz niektórych publikacji naukowych zakładano, że rozwój infrastruktury sportowej w Łodzi, który nastąpił w ostatnich kilkunastu latach może przyczynić się do wzrostu ruchu turystycznego. Potencjalnie wzrost ten mógłby wystąpić przy okazji organizowanych w Łodzi wydarzeń sportowych, zwłaszcza

rangi międzynarodowej. Zauważalne są jednak pewne bariery, które mogą potencjalnie wzrost ruchu turystycznego związanego ze sportem spowolnić bądź całkowicie zahamować. Hipotezę tą zweryfikowano przede wszystkim na podstawie badań terenowych. W trakcie wywiadów kwestionariuszowych przeprowadzonych podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi respondentów pytano, czy poza udziałem w danym widowisku planują oni uprawiać inne formy aktywności turystycznych. Badano także, czy ankietowani przy okazji swoich pobytów w Łodzi korzystają z usług noclegowych i gastronomicznych oraz innych usług turystycznych. Wydarzenia sportowe, w trakcie których prowadzono wspomniane badanie w głównej mierze odbywały się w obiektach sportowych, które zbudowano w ostatnich kilkunastu latach. Weryfikując tą hipotezę brano również pod uwagę zależności pomiędzy liczbą nowych obiektów sportowych, a liczbą organizowanych na ich terenie wydarzeń sportowych.

Hipoteza badawcza nr 2:

Organizacja wielkich i wyróżniających wydarzeń sportowych nie poprawia wizerunku Łodzi wśród odwiedzających.

Hipoteza badawcza nr 2 obejmuje ogólne rozważania dotyczące turystyki sportowej i wpływu organizacji wydarzeń sportowych na wizerunek miasta. Jej weryfikacja oparta była o przeprowadzone w Łodzi badania terenowe oraz dokonany przegląd literatury związany z turystyką sportową i wydarzeniami sportowymi wyższej kategorii. W ramach prowadzonych wywiadów kwestionariuszowych podczas wybranych wydarzeń sportowych ankietowanych pytano m.in. o ocenę poziomu organizacji danego wydarzenia, jak również o chęć ewentualnego polecenia odwiedzenia Łodzi swoim znajomym. Dodatkowo w ramach wywiadów eksperckich rozmówców pytano o pozytywy wynikające z występowania zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi, w tym także organizację wydarzeń sportowych. W kwestionariuszu wywiadów eksperckich zawarte było też pytanie odnoszące się do działań promocyjnych związanych z turystyką sportową, w tym także z organizowanymi wydarzeniami sportowymi.

Sformułowany w pracy problem badawczy oraz hipotezy pokazują, że zagadnienie turystyki sportowej w Łodzi może stanowić podstawę do przeprowadzenia interesujących badań naukowych. W kolejnych rozdziałach starano się w możliwie w jak najlepszy i dokładny sposób opisać elementy kształtujące i wpływające na turystykę sportową w Łodzi.

1.2. Problem badawczy pracy

Problem badawczy niniejszej pracy stanowiło zjawisko turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi. Rozpoczynając badania naukowe i rozważania związane z tematyką rozprawy przyjęto definicję turystyki sportowej sformułowaną przez H. Gibson (1998). Zgodnie z tą definicją turystyka sportowa jest podróżą poza miejsce stałego zamieszkania w celu podejmowania aktywności sportowej dla rekreacji lub współzawodnictwa, podróż w celu oglądania popularnych i elitarnych widowisk sportowych, jak również podróż w celu odwiedzenia atrakcji sportowych, takich jak: hale i aleje sław sportu, parki i stadiony sportowe, muzea sportu itp. W kolejnych fragmentach pracy zaprezentowano także inne naukowe definicje turystyki sportowej, jak również te sformułowane przez różne grupy badanych. Na podstawie definicji naukowych, jak również tych sformułowanych przez wspomniane grupy badanych podjęto próbę wykreowania nowej definicji tego pojęcia.

Ponadto problem badawczy niniejszej pracy stanowiły zależności zachodzące pomiędzy poszczególnymi elementami kształtującymi turystykę sportową w przestrzeni miejskiej Łodzi. Do elementów tych zaklasyfikowano sportową przestrzeń Łodzi, w tym kreujące ją: obiekty infrastruktury sportowej, wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi oraz łódzkie podmioty i instytucje sportowe odpowiedzialne za funkcjonowanie sportu w mieście. Dodatkowo jako element kształtujący turystykę sportową w Łodzi uznano też organizowane wydarzenia sportowe, działania promocyjne oraz stymulatory i bariery rozwoju tej formy aktywności turystycznej.

Zdaniem J. Runge (2007) w obrębie nauk geograficznych wyróżnić można dwie podstawowe orientacje filozoficzno-metodologiczne – orientację scjentystyczną i orientację antysejentystyczną. W opinii Z. Chojnickiego (2001) orientacja scjentystyczna zakłada, że celem geografii jest obiektywne poznanie rzeczywistości, które realizowane jest poprzez stosowanie jednolitego postępowania badawczego. Orientacja antysejentystyczna natomiast neguje zasadę stosowania jednolitego, obiektywnego wzorca badawczego w nauce. W przypadku orientacji sejentystycznej Z. Chojnicki (1985) wyróżnił empiryczny i hipotetyczno-dedukcyjny wzorzec postępowania badawczego. Wzorzec empiryczny charakteryzuje się rozwojem nauki poprzez stałe zbieranie faktów i ich przetwarzanie w postaci uogólnień. Drugi z wzorców – hipotetyczno-dedukcyjny zakłada weryfikację podczas analizy wcześniej sformułowanych założeń teoretycznych. W przypadku modelu empirycznego Z. Chojnicki (1985) wyróżnił dwa ujęcia szczegółowe – tradycyjno-empiryczne oraz empiryczno-indukcyjne. Celem pierwszego z nich jest opisanie charakteryzowanych obiektów lub procesów, zaś końcowy rezultat

badawczy stanowi typologia bądź klasyfikacja. Ujęcie empiryczno-indukcyjne zakłada natomiast przedstawienie badanego zjawiska w kategoriach uniwersalnych, czyli w postaci praw naukowych lub generalizacji historycznych.

Biorąc pod uwagę wyróżnione przez J. Runge (2007) orientacje filozoficzno-metodologiczne w niniejszej pracy wykorzystano orientację scjentyistyczną. W ramach opisanych przez Z. Chojnickiego (1985) wzorców postępowania badawczego w pracy zastosowano ujęcie empiryczno-indukcyjne.

Umieszczenie problemu badawczego w metodologicznej orientacji scjentyistycznej, w empirycznym wzorcu postępowania badawczego w ujęciu empiryczno-indukcyjnym wynika m.in. z faktu, że na potrzeby niniejszej pracy sformułowano hipotezy badawcze. W toku postępowania badawczego w celu weryfikacji postawionych hipotez wykonano liczne analizy i badania naukowe. Ponadto zebrano istniejące już fakty, w szczególności w postaci opracowanych dotychczas źródeł literatury i starano się je przetworzyć w postaci uogólnień. Na koniec starano się uogólnić prawa związane z funkcjonowaniem turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi.

Kolejny istotny element niniejszej pracy stanowią cele badawcze. Zdaniem T. Pilcha i T. Baumana (2001) zasadniczym celem pracy naukowej jest poznanie zagadnienia, które interesuje badacza. W opinii W. Zaczyńskiego (1995) cele powinny być konkretne, realne i jasne. W. Dudkiewicz (2001) uważał z kolei, że celem badań naukowych jest dążenie do wzbogacenia wiedzy o zjawiskach, osobach lub rzeczach będących przedmiotem badań.

Na potrzeby niniejszej pracy wyznaczono kilka celów badawczych. Główny cel stanowiła weryfikacja dwóch postawionych hipotez badawczych. Wyróżniając cele badawcze zastosowano podział na trzy kategorie. W ten sposób wyznaczone zostały następujące grupy celów badawczych:

Cele poznawcze:

- charakterystyka zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi i pokrewnych z nią zjawisk, m.in. fanoturystyki i *groundspottingu*,
- określenie roli i miejsca turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych uprawianych na obszarze Łodzi,
- określenie stymulatorów i barier rozwoju turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi,
- określenie wpływu wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi na kształtowanie wizerunku miasta wśród odwiedzających,

- charakterystyka działań promocyjnych związanych z turystyką sportową i organizowanymi w Łodzi wydarzeniami sportowymi,
- określenie zasięgu przestrzennego zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi,
- przegląd dotychczasowych definicji pojęcia turystyki sportowej i próba wykreowania syntetycznej definicji na podstawie przeprowadzonych analiz i badań terenowych,
- usystematyzowanie i uporządkowanie terminologii związanej z pojęciem turystyki sportowej.

Cele metodologiczne:

- opracowanie autorskiej definicji pojęcia turystyki sportowej,
- opracowanie autorskiej klasyfikacji pojęcia turystyki sportowej.

Cele aplikacyjne:

- przygotowanie kompendium wiedzy dotyczącego obecnego stanu zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miasta, możliwego do wykorzystania przez władze miejskie oraz łódzkie organizacje sportowe i turystyczne,
- opracowanie rekomendacji dla władz Łodzi oraz łódzkich organizacji sportowych i turystycznych dotyczących możliwości rozwoju turystyki sportowej.

Zdaniem J. Runge (2007) cele poznawcze pozwalają poszerzyć wiedzę dotyczącą określonego w pracy zagadnienia. Cele metodologiczne z kolei polegają na zastosowaniu określonych technik badawczych niezbędnych do zweryfikowania postawionych założeń pracy. Rolą celów aplikacyjnych natomiast jest określenie propozycji zastosowania wyników w praktycznej rzeczywistości. Cele poznawcze i aplikacyjne niniejszej pracy związane są bezpośrednio z wynikami przeprowadzonych badań naukowych, które opisano w kolejnych fragmentach pracy dotyczących pojęcia turystyki sportowej, sportowej przestrzeni Łodzi, organizowanych wybranych wydarzeń sportowych oraz zjawiska turystyki sportowej w mieście. Cele metodologiczne wynikają z kolei z zastosowanych na potrzeby pracy metod i narzędzi badawczych.

1.3. Metody i narzędzia badawcze

Badania terenowe przeprowadzone na potrzeby niniejszej pracy stanowiły bardzo ważny element służący rozwiązaniu problemu badawczego, jak również weryfikacji postawionych

hipotez badawczych. Zostały one przeprowadzone w okresie od października 2018 roku do października 2022 roku. W wielu przypadkach odwoływano się jednak do danych z lat wcześniejszych. Analizując historię sportu w Łodzi oraz rozwój łódzkiej infrastruktury sportowej pod uwagę brano okres od 1824 roku do 2022 roku. Ponadto w pracy przytaczano także dane statystyczne związane z ruchem turystycznym w Łodzi w latach 2009-2018, jak również z wydarzeniami sportowymi odbywającymi się od początku XXI wieku.

Przebieg badań terenowych w dużym stopniu zakłóciła pandemia wirusa Sars-Cov 2. Obowiązujące z jej powodu obostrzenia epidemiologiczne w latach 2020-2021 w bardzo dużym stopniu ograniczyły możliwość ich skutecznego prowadzenia. W okresie tym liczba wydarzeń sportowych w Łodzi była mocno zredukowana, zaś udział kibiców prawie całkowicie zakazany. Ponadto obostrzenia w dużym stopniu uniemożliwiały też przeprowadzenie wywiadów eksperckich i badania fokusowego.

Zakres przestrzenny badań obejmował przestrzeń miejską Łodzi. Pojęcie przestrzeni miejskiej definiowane jest jako obszar zagospodarowania i użytkowania miejskiego i przede wszystkim jako kreowana i kształtowana przez człowieka przestrzeń społeczna (Liszewski, 2016). Na potrzeby niniejszej pracy termin „przestrzeń miejska” należy natomiast rozumieć jako administracyjne obszary i granice miasta Łodzi. Ponadto zakres przestrzenny badań objął także miejscowości stałego zamieszkania respondentów oraz polskie miasta o podobnej powierzchni i liczbie mieszkańców jak Łódź. Miasta te zostały wybrane do analizy porównawczej w przypadku elementów sportowych przestrzeni.

Wykorzystane przez autora metody badawcze należały do grup metod badań z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej. Biorąc pod uwagę podgrupy metod badań stosowanych w geografii społeczno-ekonomicznej zaproponowanej przez J. Runge (2007) na potrzeby niniejszej pracy zastosowano metody badań z zakresu geografii turystyki, jak również z zakresu geografii społecznej. Do głównych metod badawczych wykorzystanych w pracy należą:

- wywiady kwestionariuszowe dotyczące ruchu turystycznego i pobytu ankietowanych podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022,
- wywiady eksperckie dotyczące zjawiska turystyki sportowej w Łodzi,
- badanie fokusowe dotyczące terminologii turystyki sportowej.

Wymienione metody badawcze okazały się najbardziej przydatne zarówno w odniesieniu do tematu pracy, jak również do sformułowanego problemu badawczego i weryfikacji postawionych hipotez badawczych. Zastosowanie tych metod pozwoliło przede wszystkim uzyskać informacje dotyczące zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi. Dodatkowo

pomogły również w usystematyzowaniu aspektów związanych z pojęciem „turystyki sportowej”.

Ponadto w niniejszej pracy zastosowano również inne metody badawcze, do których należą:

- kwerenda literatury dotyczącej zagadnienia turystyki sportowej, łódzkiej przestrzeni sportu oraz innych pokrewnych zagadnień odnoszących się do tematyki pracy,
- inwentaryzacja i klasyfikacja obiektów kształtujących łódzką infrastrukturę sportową,
- analiza materiałów i działań promocyjnych związanych ze sportem w Łodzi prowadzonych przez instytucje i związki sportowe,
- analiza materiałów i danych statystycznych związanych z ruchem turystycznym w Łodzi,
- rejestracja pojazdów podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019.

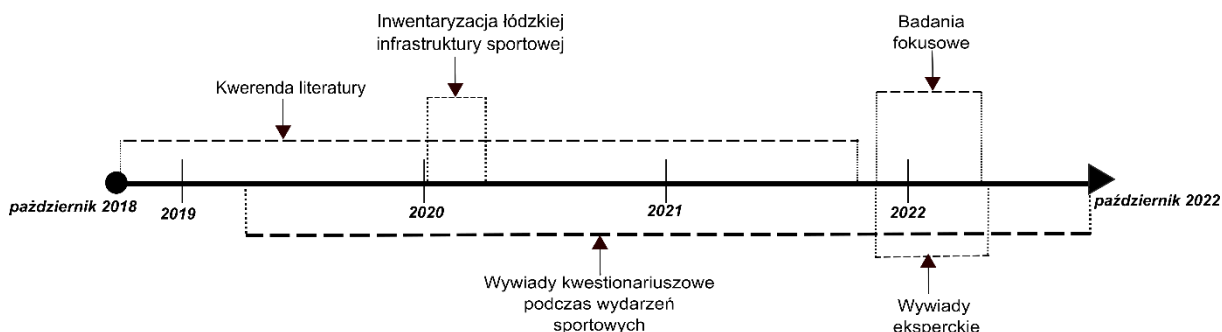
Powszechnie w badaniach geograficznych wyróżniane są metody badań ilościowych i jakościowych. W przypadku badań ilościowych punktem wyjścia są dane liczbowe dotyczące zjawisk geograficznych. Badania jakościowe z kolei oparte są o dane nieliczbowe (Runge, 2007). Wykorzystane w niniejszej pracy metody badawcze miały przede wszystkim charakter ilościowy. Badacze zajmujący się metodologią zaprezentowali różnego rodzaju grupy ilościowych metod badań stosowanych w geografii społeczno-ekonomicznej. Podziały takie opracowali m.in.: Z. Chojnicki (1977), J. Parysek i L. Wojtasiewicz (1979), T. Czyż i W. Ratajczak (1991) oraz J. Runge i M. Paszkowski (1999). W przypadku badań terenowych S. Berezowski (1980) wyróżnił cztery metody szczegółowe:

- obserwacja,
- ankieta,
- wypowiedź na piśmie,
- wywiad.

Opracowując taki podział S. Berezowski (1980) chciał w uproszczonej formie zestawić metody stosowane w geografii, a zwłaszcza w geografii społeczno-ekonomicznej.

Biorąc pod uwagę wszystkie przeprowadzone badania najdłużej trwającym była kwerenda literatury oraz wywiady kwestionariuszowe dotyczące pobytów osób przyjezdnych podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi (rys. 1). Długi czas realizacji kwerendy literatury związany był z ciągłym pogłębianiem tematyki pracy przez autora, jak również publikowanymi w międzyczasie artykułami naukowymi tematycznie pokrewnymi z tematyką rozprawy. Czas realizacji wywiadów kwestionariuszowych wynikał z kolei z ograniczeń pandemicznych w latach 2020-2021, które w znacznym stopniu ograniczały bądź całkowicie

wykluczały możliwość organizacji wydarzeń sportowych. Największa intensywność prowadzenia badań wystąpiła w roku 2022, kiedy to w Łodzi odbyła się większa liczba wydarzeń sportowych. Ponadto w roku tym przeprowadzono także większość wywiadów eksperckich.

Rys. 1. Schemat realizacji badań naukowych przeprowadzonych w ramach przygotowań niniejszej pracy
źródło: opracowanie własne

Jednym z najważniejszych zastosowanych w niniejszej pracy metod badawczych są **wywiady kwestionariuszowe podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022.**

Zdaniem J. Lutyńskiego (1983) wywiad kwestionariuszowy należy do technik otrzymywania materiału o wysokim stopniu standaryzacji. Oparty jest on na procesie bezpośredniej komunikacji z rozmówcami. W trakcie prowadzenia badania możliwa jest obserwacja sytuacji wywiadu i reakcji respondenta (Krzewińska, 2006). Od wielu lat wywiady kwestionariuszowe są jedną z najczęściej stosowanych technik uzyskiwania materiału badawczego. W opinii P. Kuczyńskiego (1977) zaletami takiej techniki są: prostota konstrukcji, szybkość w otrzymywaniu wyników, przeliczalność i manipulowalność danych oraz możliwość budowania generalizacji indukcyjnych poprzez przebadanie dużej liczby przypadków i stosowanie statystycznych zasad doboru próby.

Narzędziem badawczym stosowanym w przypadku wywiadów kwestionariuszowych są kwestionariusze. A. Giddens (2010) wyróżnił dwa rodzaje kwestionariuszy ankiet. Pierwszy z nich składa się tylko z pytań zamkniętych z kilkoma możliwościami odpowiedzi. Drugi zaś zawiera pytania dające respondentom większą swobodę podczas udzielania odpowiedzi. Zdaniem E. Babbie'ego (2003) kwestionariusz ankiety powinien zawierać odpowiednio sformułowane pytania uporządkowane w ściśle określonej kolejności. W jego opinii umożliwi to odpowiednie przeprowadzenie badania w odniesieniu do postawionego problemu badawczego.

Wywiady kwestionariuszowe podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi przeprowadzono w okresie od maja 2019 roku do października 2022 roku. Prowadzono je podczas pięciu wybranych imprez sportowych. Wybór wydarzeń podyktowany był chęcią analizy ruchu turystycznego podczas wydarzeń sportowych różnych kategorii. Wśród wybranych znalazły się te o randze wyróżniającej, większej i lokalnej (tab. 1). Łącznie w trakcie wszystkich wybranych imprez odpowiedzi na pytania zamieszczone w kwestionariuszu udzieliło 907 respondentów. W przypadku Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 oraz Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 ankietowani byli kibicami, którzy przyjechali do Łodzi w celu oglądania widowisk sportowych. Podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 respondentami byli zarówno sportowcy rywalizujący w swoich konkurencjach, jak również trenerzy, sędziowie, działacze sportowi oraz osoby towarzyszące sportowcom. Przy okazji imprez biegowych, tzn. podczas Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 oraz Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 ankietowanymi byli aktywni uczestnicy startujący w biegach. Odpowiedzi na pytania udzielali oni w Biurach Zawodów w dniach poprzedzających biegi.

Tabela 1. Wywiady kwestionariuszowe przeprowadzone podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022

Wydarzenie sportowe	Ranga wydarzenia	Data przeprowadzenia badania	Liczba respondentów
Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	wydarzenie wyróżniające	23.05. – 15.06.2019	200
Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	wydarzenie wyróżniające	29.09. – 08.10.2022	130
Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022	wydarzenie większe	16.07. – 30.07.2022	392
Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022	wydarzenie większe	22.04. – 23.04.2022	115
Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	wydarzenie lokalne	26.05. – 28.05.2022	70

źródło: opracowanie własne

Średnio podczas każdego z wybranych wydarzeń sportowych uzyskano odpowiedzi od 180 ankietowanych. Największa liczba respondentów wystąpiła podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. Spowodowane było to stosunkowo długim czasem wydarzenia, jak również współpracą autora z wolontariuszami pracującymi przy okazji

tej imprezy. Wolontariusze ci pomagali w prowadzeniu badań. Najmniej odpowiedzi uzyskano podczas imprez sportowych rangi lokalnej.

Pytania zamieszczone w kwestionariuszach ankiet w głównej mierze dotyczyły szczegółów pobytu ankietowanych w Łodzi. Większość pytań miała charakter zamknięty z kilkoma opcjami odpowiedzi, jednak w kilku z nich ankietowani mogli udzielać swobodnie niesugerowane odpowiedzi. W trakcie prowadzenia badania respondentów pytano m.in. o długość ich pobytu, rodzaj obiektów noclegowych, w których nocowali oraz środek transportu wykorzystany w celu dotarcia do Łodzi. Ponadto ankietowanych pytano też, czy poza uczestnictwem w wydarzeniu sportowym planują także zwiedzić miasto. Kwestionariusze ankiet zawierały też pytania mające na celu poznanie struktury społeczno-demograficznej respondentów. Badanych pytano o płeć, wiek, poziom wykształcenia oraz miejsce stałego zamieszkania. W przypadku każdego wydarzenia ankietowani byli również proszeni o subiektywną ocenę poziomu organizacji tych wydarzeń (zał. 1-10).

Porównując kwestionariusz ankiet pomiędzy poszczególnymi wydarzeniami widoczne były pewne różnice w łącznej liczbie pytań, jak również w ich rodzajach i tematyce. Najmniejsza liczba pytań wystąpiła w przypadku Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019. Łącznie ankietowanym zadano osiem pytań (zał. 1-2). W przeciwieństwie do pozostałych wydarzeń respondentów zapytano, czy planują także uczestniczyć w meczach w ramach turnieju rozgrywanych w innych polskich miastach. Mniejsza liczba pytań w trakcie tego wydarzenia wynikała głównie z tego, że przy okazji kolejnych wydarzeń dostrzegano nowe możliwości zgłębienia problemu badawczego.

W przypadku kolejnych przeprowadzonych badań w kwietniu i w maju 2022 roku podczas imprez biegowych liczba pytań była już nieco większa (zał. 7-10). Kwestionariusze przy okazji tych imprez zawierały pytanie otwarte dotyczące rozumienia pojęcia turystyki sportowej oraz pytanie zamknięte, w którym badanych pytano, czy w swoim odczuciu mogliby określić się mianem turystów w trakcie pobytu w Łodzi. Dodatkowo respondentów pytano również, które ich zdaniem polskie miasto jest najbardziej atrakcyjne pod względem turystyki sportowej. Wspomniane pytanie zadano w celu zbadania, w jaki sposób ankietowani definiują pojęcie turystyki sportowej i późniejsze porównanie tych definicji z definicjami innych grup badanych. Kwestionariusze ankiet podczas wspomnianych imprez biegowych składały się łącznie z dziesięciu pytań. Taka sama liczba i rodzaj pytań występowały w kwestionariuszach ankiet przeprowadzonych w trakcie Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 (zał. 3-4).

Największą liczbę pytań zawierały kwestionariusze ankiet przeprowadzone przy okazji Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 (zał. 5-6). Spowodowane było

to współpracą jaką autor pracy nawiązał z Centrum Sportu Politechniki Łódzkiej. Przedstawiciele tej instytucji, będącej jednocześnie jednym z głównych organizatorów wydarzenia potrzebowali odpowiedzi na takie pytania w celu opracowania raportów i danych statystycznych podsumowujących organizację imprezy. Poza pytaniami z pozostałych wydarzeń sportowych zorganizowanych w 2022 roku do kwestionariusza dodano cztery pytania. W jednym z nich respondentów pytano o osoby towarzyszące im w trakcie pobytu w Łodzi. Kolejne dodatkowe pytania dotyczyły roli pełnionej przez ankietowanych podczas wspomnianej imprezy sportowej oraz szacowanej sumy planowanych wydatków w trakcie pobytu w Łodzi. Ponadto badanych pytano też o to, czy poleciliby odwiedzenie Łodzi swoim znajomym. Pytanie dotyczące oceny poziomu organizacji wydarzenia dodano natomiast do najbardziej rozbudowanego pytania zawartego w kwestionariuszu, w którym ankietowanych proszono o ocenę różnorodnych aspektów. Respondenci oceniali m.in. atmosferę miasta, dojazd do miasta, bazę noclegową czy też usługi gastronomiczne.

Przeprowadzone wywiady kwestionariuszowe posłużyły nie tylko w celu zbadania ruchu turystycznego podczas wybranych wydarzeń sportowych, ale również w celu sformułowania autorskiej definicji pojęcia turystyki sportowej. Uczestnicy wspomnianych imprez sportowych stanowili jedną z grup badanych próbujących formułować własne definicje tego pojęcia, które później posłużyły do porównania ich z dotychczas opracowanymi definicjami naukowymi. Szczegółowe dane statystyczne, jak również interpretację wyników przeprowadzonych badań ankietowych zamieszczono w kolejnych rozdziałach pracy, w których dokładniej opisano również sposób realizacji badania.

Kolejną kluczową metodą badawczą zastosowaną w niniejszej pracy były **wywiady eksperckie**. Zdaniem J. R. Stempnia i W. A. Rostockiego (2013) wywiady eksperckie stanowią bardzo popularną metodę w aplikacyjnych badaniach rynkowych. Uznaje się, że specjalistami w przypadku wywiadów eksperckich są obecnie osoby badające stan gospodarki, a w szczególności prognozy rozwoju danego działu gospodarki (Magruk, 2005). Szczególny rodzaj wywiadów eksperckich stanowi metoda delficka polegająca na przewidywaniu przyszłych zdarzeń istotnych dla funkcjonowania danej organizacji, grupy społecznej lub społeczeństwa (Supernat, 2005). Mimo, że wywiady eksperckie w znacznym stopniu są socjologiczną metodą badawczą, to jednak socjologowie w swoich badaniach stosują ją stosunkowo rzadko. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest prawdopodobne dążenie socjologów do bycia ekspertami w określonych dziedzinach. Historia przeprowadzania wywiadów jest stosunkowo długa. Pierwsze udokumentowane wywiady pochodzą już z czasów starożytnych, kiedy to przeprowadzano wywiady z uczestnikami wojen peloponeskich,

zaś Sokrates poszerzał wiedzę filozoficzną dzięki rozmową z sofistami (Kvale, 2012). Obecnie wywiad w najbardziej ogólnej formie definiowany jest jako rozmowa kierowana, w której udział biorą co najmniej dwie osoby – ankieter oraz respondent. Jest to forma dialogu, podczas której badacz pozyskuje od rozmówcy informacje dotyczące postawionego przez niego problemu badawczego (Żelazo, 2013).

Wywiady eksperckie związane z niniejszą pracą przeprowadzono w okresie od listopada 2021 roku do czerwca 2022 roku. Jako rozmówców wybrano osoby na co dzień związane z łódzkim sportem i łódzkimi organizacjami turystycznymi. Ponadto odpowiedzi na pytania udzielili również pracownicy naukowcy Instytutu Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji UŁ, którzy naukowo i hobbystycznie zajmują się zagadnieniami pośrednio i bezpośrednio związanymi z turystyką sportową. Łącznie przeprowadzono 29 wywiadów. Pierwotnie ich planowana liczba wynosić miała ok. 45. Kilkanaście nieudanych prób przeprowadzenia rozmów wynikało głównie z braku zgód potencjalnych rozmówców na wykonanie takich wywiadów, jak również z czynników organizacyjnych, które uniemożliwiały rozmowę. Trudności te związane były m.in. z długoterminową nieobecnością potencjalnych rozmówców w Łodzi. Większość wywiadów (ok. 87%) przeprowadzono w miejscach pracy rozmówców tzw. metodą „*face to face*”. Jeden wywiad z kolei przeprowadzono w miejscu neutralnym – w jednej z łódzkich restauracji. Pozostała część wywiadów przeprowadzona została w trakcie rozmów telefonicznych. Rozmowy te odbyły się w takiej formie z uwagi na trudności w ustaleniu dogodnego miejsca i terminu spotkania, jak również z obostrzeniami epidemicznymi związanymi z pandemią wirusa Sars-Cov 2. Odpowiedzi udzielane w trakcie wywiadów nagrywano za pomocą dyktafonu, po wcześniejszym uzyskaniu zgód rozmówców. Tylko jeden respondent nie wyraził zgody na nagranie jego wypowiedzi, na skutek czego udzielone przez niego odpowiedzi na pytania w streszczonej formie notowano odręcznie. Łączny czas nagrań ze wszystkich przeprowadzonych wywiadów wyniósł 498,5 minut czyli ponad 8 godzin. Średni czas jednego wywiadu wyniósł ok. 18 minut. Na podstawie nagranych i odsłuchanych odpowiedzi zostały sporządzone transkrypcje wywiadów o łącznej objętości wynoszącej 166 stron formatu A4.

Dobór respondentów związany był z chęcią poznania opinii osób reprezentujących poszczególne grupy eksperckie. W ten sposób w trakcie samego prowadzenia wywiadów, jak również we wszystkich późniejszych analizach zastosowano podział rozmówców na dziesięć grup eksperckich. Najliczniejszą grupę stanowili przedstawiciele łódzkiego sportu akademickiego (tab. 2). Było to spowodowane tym, że pod uwagę wzięto opinie ekspertów reprezentujących trzy największe łódzkie uczelnie, tzn. Uniwersytetu Łódzkiego, Politechniki

Łódzkiej i Uniwersytetu Medycznego. Ponadto rozmowy przeprowadzono zarówno z reprezentantami AZS-ów, jak i Centrów Wychowania Fizycznego i Sportu każdej z wymienionych uczelni. Dodatkowo wywiadu zgodzili się udzielić wszyscy wytypowani z tej grupy respondenci.

Tabela 2. Eksperti, którzy udzielili odpowiedzi na pytania w trakcie wywiadów eksperckich

Lp.	Grupa ekspercka	Reprezentowana instytucja/organizacja
1.	politycy	Urząd Miasta Łodzi (1)
2.		Wydział Sportu Urzędu Miasta Łodzi (1)
3.	przedstawiciele łódzkich związków sportowych i innych organizacji sportowych	Łódzki Związek Piłki Nożnej (1)
4.		Łódzki Związek Piłki Siatkowej (1)
5.		Szkoła Mistrzostwa Sportowego (1)
6.		Łódzka Federacja Sportu (1)
7.	łódzcy sportowcy	klub piłkarski Widzew Łódź (1)
8.		klub piłkarski ŁKS Łódź (1)
9.	przedstawiciele klubów sportowych	klub piłkarski Widzew Łódź (1)
10.		klub piłkarski ŁKS Łódź (1)
11.	pracownicy muzeów o tematyce sportowej	Muzeum Sportu i Turystyki (1)
12.		Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź (1)
13.	dziennikarze sportowi	Telewizja TOYA (1)
14.		Gazeta „Dziennik Łódzki” (1)
15.	organizatorzy wydarzeń sportowych	Beauty Sport (2)
16.		
17.		Blersport (1)
18.	przedstawiciele organizacji turystycznych	ROT WŁ (1)
19.		PTTK Oddział Łódź (1)
20.	przedstawiciele sportu akademickiego	AZS UŁ (1)
21.		AZS PŁ (1)
22.		AZS UMED
23.		Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu UŁ (1)
24.		Centrum Sportu PŁ (1)
25.		Centrum Sportu UMED (1)
26.	pracownicy naukowcy UŁ	Instytut Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji (4)
27.		
28.		
29.		

źródło: opracowanie własne

Większość grup eksperckich liczyła po dwóch przedstawicieli. Zazwyczaj taka liczba spowodowana była brakiem zgód na udzielenie odpowiedzi przez pierwotnie wytypowanych rozmówców. Rozmowy odmówiło m.in. kilku ekspertów z grupy łódzkich sportowców, przedstawiciele łódzkich związków i organizacji sportowych, dziennikarzy sportowych, polityków oraz przedstawiciele organizacji turystycznych.

Po przeprowadzeniu wszystkich wywiadów eksperckich dokonano analizy struktury społeczno-demograficznej respondentów (tab. 3). Większość rozmówców stanowili mężczyźni (ok. 83%). Z pewnością było to spowodowane większym odsetkiem mężczyzn związanych zawodowo z branżą sportową. Zamieszczonymi w tabeli 3 kodami ekspertów posługiwano

się podczas interpretacji i analizy udzielonych odpowiedzi. Numery te zostały ściśle przydzielone do poszczególnych ekspertów. Szczegóły zawierające takie interpretacje zamieszczono w kolejnych rozdziałach pracy.

Tabela 3. Cechy społeczno-demograficzne ekspertów

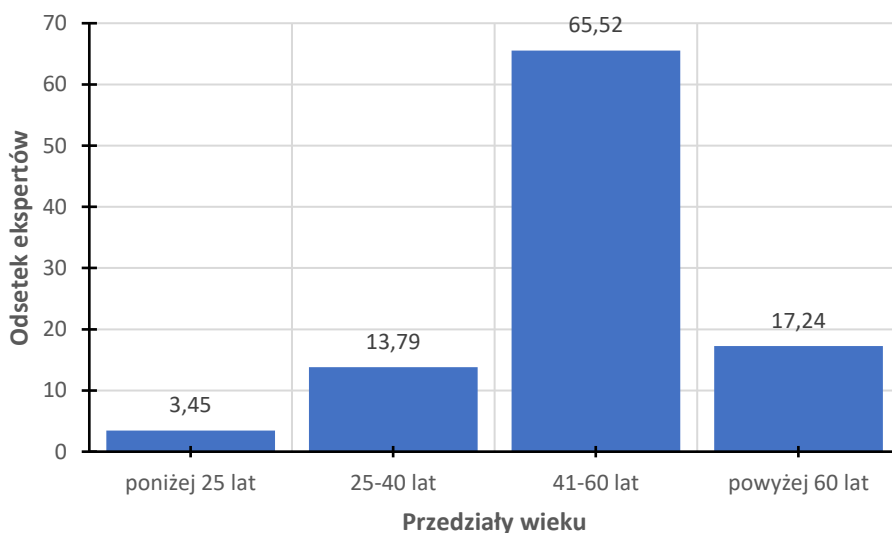
Kod eksperta	Ekspert	Data przeprowadzenia wywiadu	Płeć respondenta	Szacowany wiek respondenta
PM1	polityk 1	02.03.2022	mężczyzna	powyżej 60 lat
PK2	polityk 2	10.05.2022	kobieta	41-60 lat
ZSK1	przedstawiciel łódzkich związków sportowych i innych organizacji sportowych 1	06.06.2022	kobieta	41-60 lat
ZSM2	przedstawiciel łódzkich związków sportowych i innych organizacji sportowych 2	11.03.2022	mężczyzna	powyżej 60 lat
ZSM3	przedstawiciel łódzkich związków sportowych i innych organizacji sportowych 3	13.01.2022	mężczyzna	41-60 lat
ZSK4	przedstawiciel łódzkich związków sportowych i innych organizacji sportowych 4	03.06.2022	kobieta	41-60 lat
SM1	łódzki sportowiec 1	05.04.2022	mężczyzna	25-40 lat
SM2	łódzki sportowiec 2	23.03.2022	mężczyzna	25-40 lat
KSM1	przedstawiciel klubu sportowego 1	16.03.2022	mężczyzna	25-40 lat
KSM2	przedstawiciel klubu sportowego 2	05.04.2022	mężczyzna	41-60 lat
MSM1	pracownik muzeum o tematyce sportowej 1	07.01.2022	mężczyzna	powyżej 60 lat
MSM2	pracownik muzeum o tematyce sportowej 2	10.01.2022	mężczyzna	41-60 lat
DSM1	dziennikarz sportowy 1	17.03.2022	mężczyzna	41-60 lat
DSM2	dziennikarz sportowy 2	08.03.2022	mężczyzna	25-40 lat
OWM1	organizator wydarzeń sportowych 1	03.03.2022	mężczyzna	41-60 lat
OWK2	organizator wydarzeń sportowych 2	03.03.2022	kobieta	41-60 lat
OWM3	organizator wydarzeń sportowych 3	24.02.2022	mężczyzna	41-60 lat
OTM1	przedstawiciel organizacji turystycznych 1	26.04.2022	mężczyzna	41-60 lat
OTM2	przedstawiciel organizacji turystycznych 2	26.04.2022	mężczyzna	powyżej 60 lat
SAM1	przedstawiciel sportu akademickiego 1	09.03.2022	mężczyzna	41-60 lat
SAM2	przedstawiciel sportu akademickiego 2	18.01.2022	mężczyzna	41-60 lat
SAM3	przedstawiciel sportu akademickiego 3	23.03.2022	mężczyzna	poniżej 25 lat
SAM4	przedstawiciel sportu akademickiego 4	14.02.2022	mężczyzna	41-60 lat
SAK5	przedstawiciel sportu akademickiego 5	19.05.2022	kobieta	41-60 lat
SAM6	przedstawiciel sportu akademickiego 6	10.03.2022	mężczyzna	41-60 lat
PNM1	pracownik naukowy UŁ 1	02.12.2021	mężczyzna	powyżej 60 lat
PNM2	pracownik naukowy UŁ 2	25.11.2021	mężczyzna	41-60 lat
PNM3	pracownik naukowy UŁ 3	29.11.2021	mężczyzna	41-60 lat
PNM4	pracownik naukowy UŁ 4	29.11.2021	mężczyzna	41-60 lat

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Kody ekspertów opracowano na podstawie ich cech, tzn. reprezentowanej grupy eksperckiej, płci oraz ich nazwiska. Pierwszy człon kodu oznaczał grupę ekspercką, do której należał dany ekspert. Na tej podstawie nadano następujące oznaczenia:

- P – polityk,
- ZS – przedstawiciel łódzkich związków sportowych i innych organizacji sportowych,
- S – sportowiec,
- KS – przedstawiciel klubu sportowego,
- MS – pracownik muzeum o tematyce sportowej,
- DS – dziennikarz sportowy,
- OW – organizator wydarzeń sportowych,
- OT – przedstawiciel organizacji turystycznych,
- SA – przedstawiciel sportu akademickiego,
- PN – pracownik naukowy UŁ.

Kolejny człon kodu oznaczał płeć eksperta, gdzie oznaczenie „K” oznaczało kobietę, zaś oznaczenie „M” mężczyznę. Cyfra zamieszczona na końcu kodu oznaczała numer eksperta z danej grupy eksperckiej. Numeracja ta związana była z alfabetyczną kolejnością nazwisk ekspertów (rosnąco od „A” do „Z”).

Rys. 2. Struktura wieku ekspertów
źródło: opracowanie własne

Mimo, że w trakcie wywiadów respondentów nie pytano bezpośrednio o wiek to jednak w analizie społeczno-demograficznej oszacowano ich wiek przy użyciu przedziałów liczbowych. Na potrzeby analizy zastosowano cztery przedziały – poniżej 25 lat, 25-40 lat,

41- 60 lat i powyżej 60 lat. Przeprowadzona analiza wykazała, że największą liczbę rozmówców można było zaklasyfikować do przedziału wieku 41-60 lat (rys. 2). Stanowili oni ok. 2/3 wszystkich rozmówców. Najniższym przedziałem wieku poniżej 25 lat legitymowała się tylko jedna osoba.

Podstawowym narzędziem badawczym w przypadku wywiadów eksperckich jest kwestionariusz wywiadu. Zdaniem M. Żelazo (2013) prawidłowo przygotowany kwestionariusz powinien zawierać pytania wyselekcjonowane pod względem liczby, treści, formy i kolejności. Nadmierna liczba pytań może spowodować u rozmówcy zmęczenie i znudzenie.

Tabela 4. Pytania zamieszczone w kwestionariuszu wywiadu eksperckiego

Grupa tematyczna pytania	Nr pytania w kwestionariuszu	Pytanie
Pytania dotyczące pojęcia „turystyki sportowej”	1.	Czym Pana/Pani zdaniem jest turystyka sportowa?
	2.	Jakie formy aktywności turystycznej w Pana/Pani opinii można zaklasyfikować jako turystyka sportowa?
	3.	Czy w Pana/Pani odczuciu kiedykolwiek uprawiał Pan/Pani taką formę aktywności turystycznej jak turystyka sportowa?
Pytania dotyczące infrastruktury sportowej w Łodzi	4.	Jak ocenia Pan/Pani obecny stan infrastruktury sportowej w Łodzi?
	5.	Jakie dostrzega Pan/Pani ewentualne perspektywy rozwoju infrastruktury sportowej w Łodzi?
Pytania dotyczące zjawiska turystyki sportowej w Łodzi	6.	Jak w Pana/Pani odczuciu wygląda zjawisko turystyki sportowej w Łodzi?
	7.	Jakie dostrzega Pan/Pani pozytywy i negatywy dla Łodzi wynikające z występowania zjawiska turystyki sportowej?
	8.	Jak ocenia Pan/Pani zjawisko turystyki sportowej w Łodzi w porównaniu z innymi polskimi miastami o podobnej powierzchni i podobnej liczbie mieszkańców jak Łódź?
Pytanie dotyczące wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi	9.	Które wydarzenie sportowe organizowane w Łodzi w XXI wieku było w Pana/Pani opinii najciekawsze/najważniejsze i dlaczego?
Pytanie dotyczące działań promocyjnych turystyki sportowej w Łodzi	10.	Jak ocenia Pan/Pani działania promocyjne związane z turystyką sportową w Łodzi?

źródło: opracowanie własne

Kwestionariusz wywiadu zastosowany w badaniach składał się łącznie z dziesięciu pytań (zał. 11). Dotyczyły one pięciu różnych kategorii tematycznych. Udzielone przez rozmówców odpowiedzi wykorzystano zarówno do zagadnień związanych ze sposobem definiowania pojęcia turystyki sportowej, jak również do charakterystyki elementów bezpośrednio kształtujących zjawisko turystyki sportowej w Łodzi. Pierwsza grupa składająca się z trzech

pytań zamieszczonych w kwestionariuszu dotyczyła definicji turystyki sportowej oraz form aktywności kreujących tę formę aktywności turystycznej (tab. 4). Pozostałe pytania dotyczyły już ściśle zagadnień związanych z turystyką sportową w Łodzi. Biorąc pod uwagę tematykę poszczególnych pytań wyróżniono grupę pytań dotyczących łódzkiej infrastruktury sportowej, turystyki sportowej w Łodzi, organizowanych wydarzeń sportowych oraz działań promocyjnych odnoszących się do turystyki sportowej w Łodzi.

Kolejną ważną metodą badawczą zastosowaną w pracy było **badanie fokusowe dotyczące rozumienia pojęcia turystyki sportowej**. W opinii J. Lisek-Michalskiej (2013) należy obecnie do jednych z najbardziej popularnych sposobów zbierania danych w naukach społecznych. Początki tej metody badawczej datowane są na lata 40-te XX wieku (Merton, Fiske, Kendall, 1990).

Badanie fokusowe związane z niniejszą pracą przeprowadzono w okresie od listopada 2021 roku do maja 2022 roku. Celem zastosowania takiej metody badawczej było poznanie sposobu rozumienia i definiowania pojęcia turystyki sportowej. Podobnie jak w przypadku badań ankietowych i wywiadów eksperckich narzędziem badawczym wykorzystanym w tej metodzie był kwestionariusz (zał. 12). Zawierał on trzy krótkie pytania otwarte, w których respondentów pytano, czym jest turystyka sportowa, jakie aktywności turystyczne mogą ją kształtować oraz czy w swojej opinii uprawiali oni kiedykolwiek turystykę sportową.

Formuła zawartych w kwestionariuszu pytań była bardzo zbliżona do tych zamieszczonych w kwestionariuszu wywiadu eksperckiego. Na powyższe pytania odpowiedzi udzielały osoby na co dzień niezwiązane z branżą turystyczną i sportową. Dokładniejszy opis sposobu przeprowadzenia badania, jak również jego wyniki i analizę zamieszczono w późniejszym fragmencie pracy poświęconym terminologii pojęcia turystyki sportowej.

Poza omówionymi metodami badawczymi w niniejszej pracy zastosowano również inne metody. Jedną z nich była **kwerenda literatury**. Od października 2018 roku dokonywano systematycznego przeglądu literatury dotyczącej przede wszystkim zagadnienia turystyki sportowej. Zgodnie z definicją zamieszczoną w *Domowym Popularnym Słowniku Języka Polskiego* (Dunaj, 2003) kwerenda to zbieranie informacji m.in. w bibliotekach, archiwach i aktach niezbędnych w celu wyjaśnienia danego problemu. Dokonanie kwerendy umożliwiło dogłębne poznanie dotychczasowych opracowań odnoszących się do definicji turystyki sportowej, jak również genezy tego zjawiska. Ponadto dokonano też kwerendy literatury dotyczącej sportu i sportowej przestrzeni Łodzi. Analizowane opracowania w głównej mierze odnosiły się do historii łódzkiego sportu, jak również historii i obecnego stanu infrastruktury sportowej Łodzi. Dodatkowo starano się również dotrzeć do możliwie jak największej liczby

opracowań dotyczących wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi. Równie wartościowa okazała się także kwerenda literatury związanej z innymi zagadnieniami pokrewnymi w stosunku do turystyki sportowej. Publikacje te dotyczyły m.in. kultury fizycznej, przestrzeni turystycznej, sportu oraz zagadnień ściśle powiązanych z turystyką.

Kolejną zastosowaną metodą badawczą była **inwentaryzacja obiektów stanowiących łódzką infrastrukturę sportową**. Inwentaryzacja ta w głównej mierze dotyczyła największych obiektów sportowych. Przeprowadzono ją na początku 2020 roku. Zdaniem W. Cudnego (2011) inwentaryzacja jest działaniem zmierzającym do identyfikacji konkretnych elementów zlokalizowanych na danym obszarze. Dokonując inwentaryzacji zwracano przede wszystkim uwagę na czas budowy i otwarcia tych obiektów, lokalizację w przestrzeni miejskiej Łodzi, pojemność, infrastrukturę obiektów, możliwości organizacyjne oraz ich codzienne użytkowanie. Jako narzędzie badawcze w tym przypadku wykorzystano kartę inwentaryzacji (zał. 13). Badanie to znacznie ułatwiło przeprowadzenie analizy i ocenę stanu sportowej przestrzeni Łodzi.

Następna zastosowana metoda to **analiza materiałów i działań promocyjnych związanych ze sportem w Łodzi**. W tym przypadku najważniejsze okazały się materiały opublikowane przez łódzkie instytucje i związki sportowe. Analizę taką w największym stopniu dokonano przy okazji wydarzeń sportowych, w trakcie których przeprowadzono badania ruchu turystycznego. Ponadto analizowano także, jak wyglądały działania promocyjne w przypadku wydarzeń organizowanych w XXI wieku.

Analiza materiałów i danych statystycznych związanych z ruchem turystycznym w Łodzi stanowiła kolejną z metod badawczych zastosowanych w niniejszej pracy. Pod uwagę wzięto dane opracowane przez lokalne i regionalne organizacje turystyczne, m.in. Łódzką Organizację Turystyczną (ŁOT) czy też Regionalną Organizację Turystyczną Województwa Łódzkiego (ROTWL). Bardzo pomocne okazały się też raporty podsumowujące badania ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim w latach 2009-2018 opracowane przez Instytut Geografii Miast i Turyzmu UŁ (obecnie Instytut Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji UŁ). Taką metodę badawczą zastosowano w celu określenia miejsca turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych uprawianych w Łodzi. Metodę taką w największym stopniu wykorzystano przy okazji dokonywania kwerendy literatury dotyczącej zagadnienia turystyki sportowej.

Ostatnią z zastosowanych metod badawczych była **rejestracja pojazdów podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Pilce Nożnej Mężczyzn 2019**. Spis taki dokonano podczas meczów rozgrywanych w ramach wspomnianego turnieju na parkingach

zlokalizowanych w okolicach Stadionu Miejskiego Widzewa. Badanie to przeprowadzono w trakcie turnieju tzn. w terminie od 23 maja do 15 czerwca 2019 roku. Zastosowanie takiej metody badawczej pozwoliło w dokładniejszy sposób zbadać pochodzenie osób przyjezdnych na wspomniane wydarzenie sportowe. Szczegółowy sposób zastosowania tej metody badawczej, jak również uzyskane wyniki badania opisano w czwartym rozdziale pracy dotyczącym wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w świetle przeprowadzonych badań terenowych.

Wszystkie zastosowane i opisane metody badawcze okazały się bardzo przydatne w trakcie pisania niniejszej pracy. Największy wpływ na całokształt pracy miało zastosowanie takich metod jak: wywiady kwestionariuszowe podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022, wywiady eksperckie oraz badania fokusowe dotyczące zagadnienia turystyki sportowej. Wykorzystanie tych metod pozwoliło w największym stopniu opisać problem badawczy, jak również zweryfikować postawione hipotezy badawcze. Ponadto zastosowanie każdej z tych metod umożliwiło dokonanie porównania definicji turystyki sportowej formułowanych przez różnorodne grupy badanych i w późniejszym etapie ich porównania do definicji naukowych. Ostatecznie wszystkie te zabiegi umożliwiły sformułowanie autorskiej definicji turystyki sportowej. Pozostałe zastosowane metody badawcze przyczyniły się do lepszej charakterystyki różnorodnych elementów kształtujących zjawisko turystyki sportowej w Łodzi.

1.4. Pojęcia wykorzystane w pracy w świetle literatury

Pojęcie turystyki sportowej stanowi problem badawczy i najważniejsze zagadnienie w niniejszej pracy. Duże wątpliwości budzą same próby zdefiniowania tego zagadnienia, jak również jego związki z innymi pojęciami. Charakterystykę dotychczasowych badań nad turystyką sportową, jak również ewolucję definicji tego pojęcia w kompleksowy sposób zaprezentowano w kolejnym rozdziale dotyczącym bezpośrednio tego zagadnienia. W przeglądzie literatury dla niniejszej pracy równie istotne było umiejscowienie turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych. Ponadto ważna okazała się również literatura związana z innymi pojęciami użytymi w pracy, takimi jak: turystyka, sport, turystyka aktywna, turystyka kwalifikowana, aktywność fizyczna, sportowa przestrzeń, wydarzenia sportowe, przestrzeń turystyczna czy też ruch turystyczny.

Jak już wspomniano bardzo istotnym elementem niniejszej pracy było osadzenie turystyki sportowej pośród innych form aktywności turystycznych. Analizując ten aspekt punktem wyjściowym były podstawowe definicje turystyki i ich ewolucja.

Od wielu lat wśród specjalistów i badaczy toczą się zacięte dyskusje dotyczące samej definicji „**turystyki**”, jak również jej form. Pod względem etymologicznym słowo turystyka pochodzi od francuskiego słowa *tour* oznaczającego wycieczkę lub podróż kończącą się powrotem do miejsca, z którego nastąpił wyjazd (Płocka, 2009). Współcześnie turystyka postrzegana jest jako zjawisko społeczno-gospodarcze funkcjonujące w określonej przestrzeni geograficznej (Liszewski, 2005).

Dotychczas największe zmiany w rozumieniu turystyki zaszły w drugiej połowie XX wieku. W. Hunziker (1951) uważał, że mianem turystyki można określić całokształt stonków i zjawisk związanych z podróżowaniem i z pobytem w danej miejscowości osób przyjezdnych, jednak, przyczyną ich pobytu nie może być chęć stałego osiedlenia się bądź cele zarobkowe. Dużą zaletą takiej definicji jest z pewnością szerokie potraktowanie turystyki i określenie złożonego charakteru zjawiska obejmującego procesy społeczne, gospodarcze i przestrzenne towarzyszące podróżom turystycznym (Kurek, Mika, 2007). Do czasu wybuchu II wojny światowej z uwagi na mocno ograniczone możliwości podróżowania za turystykę uznawano właściwie każdy wyjazd, zaś jako turystów traktowano wszystkie osoby przyjezdne z zewnątrz (Liszewski, 2013).

Kolejne formułowane definicje uściślały kwestie dobrowolności wyjazdu i wyborów celów wyjazdów. Zaczęto dopuszczać różnorodne motywy wyjazdów z zastrzeżeniem, że nie mogą być one związane z prowadzeniem działalności zarobkowej i stałym osiedlaniem się w danym miejscu (Kurek, Mika, 2007). Przykładem jest definicja opracowana przez K. Przeclawskiego (1979). Uważał on, że mianem turystyki można określić całokształt zjawisk ruchliwości przestrzennej związanej z dobrowolną i czasową zmianą miejsca pobytu, rytmu i środowiska życia oraz osobistym kontaktem z odwiedzanym środowiskiem przyrodniczym, kulturowym lub społecznym. Obecnie pojęcie turystyki zarówno w literaturze przedmiotu, jak i w codziennym życiu stosowane jest w znaczeniu przyjemnościowym i statystyczno-ekonomicznym. Z jednej strony postrzegane jest jako realizacja osobistych potrzeb i motywów oraz wypełniania czasu wolnego, z drugiej zaś jako ruch podróżnych na świecie, mierzonego i ujmowanego statystycznie wg. różnych kryteriów (Płocka, 2009). W aspekcie ekonomicznym turystyka dotyczy zależności pomiędzy nieograniczonością ludzkich potrzeb, a ograniczoną liczbą zasobów, które służą ich zaspokajaniu. Ponadto turystyka odnosi się także do zjawisk politycznych oraz tych dotyczących aktywności społecznej i sfery cywilizacyjno-kulturowej (Szubert-

Zarzewny, 2002). Z uwagi na postępującą komercjalizację i zanikanie różnic między pracą, a czasem wolnym w rozwiniętych gospodarczo społeczeństwach uznano, że do motywów podróży turystycznych można klasyfikować cele zarobkowe, zwłaszcza te związane z uprawianiem zawodu (Kurek, Mika, 2007).

W 1991 roku Światowa Organizacja Turystyki (UN WTO) zaproponowała, aby turystykę definiować jako ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy, poza miejscem codziennego otoczenia z wyjątkiem wyjazdów, gdzie głównym celem jest działalność zarobkowa. Biorąc pod uwagę wymienione aspekty J. Warszńska (1999) opracowała definicję, wg. której turystyka to całokształt stosunków i zjawisk związanych z ruchem turystycznym.

Ze względu na swoją interdyscyplinarność turystyka w ostatnich latach doczekała się wielu definicji opracowywanych przez naukowców reprezentujących różne dziedziny i dyscypliny naukowe (Wendt, 2018). Na ich podstawie starano się także opracowywać możliwie jak najbardziej spójne i jednolite wyjaśnienia tego zjawiska. W jednym ze swoich opracowań W. W. Gaworecki (2010) z kolei wspomniał, że zgodnie z definicją Brytyjskiego Towarzystwa Turystycznego turystyka oznaczała wszystkie czasowe i krótkotrwałe podróże poza miejsce codziennego życia i funkcjonowania. Tak szeroka definicja doprowadziła do powstania form turystyki związanych z podróżami w celach zawodowych. Na tej podstawie zaczęto mówić m.in. o turystyce biznesowej i kongresowej. Światowa Organizacja Turystyki (UN WTO) zaleciła jednak, aby w badaniach nad zjawiskiem turystyki brać pod uwagę cele odbywanych podróży oraz ich długość. Jako charakterystyczne cele dla turystyki UN WTO uznało m.in.: wypoczynek, rekreację, wakacje, odwiedziny krewnych i znajomych, jak również cele zdrowotne, pielgrzymkowe czy też sprawy zawodowe (Liszewski, 2013). Obecnie najczęściej turystyka definiowana jest jako ogół czynności osób podróżujących i przebywających w celach wypoczynkowych, zarobkowych, zawodowych lub innych nie dłużej niż rok poza miejscem stałego zamieszkania, z wyłączeniem wyjazdów, których celem jest działalność zarobkowa. Definicja ta opracowana została przez Światową Organizację Turystyki (UN WTO).

Istotnym aspektem są także formy turystyki. M. Mika (2007) określił różne kategorie ruchu turystycznego poprzez rozwijanie takich form turystyki jak: poznawcza, wypoczynkowa, kwalifikowana, zdrowotna, religijna i biznesowa. W. W. Gaworecki (2010) wymienił kryteria podziału turystyki m.in. ze względu na rodzaj finansowania wyjazdu, porę roku, rodzaj zakwaterowania, aspekt socjalny czy też sposób zachowań podczas wyjazdu. Biorąc pod uwagę wyróżnione wcześniej przez innych badaczy formy turystyki S. Liszewski (2013) zaproponował, aby formy turystyki określać na podstawie kategorii ruchu turystycznego o określonym

motywie, od którego pochodzić powinna jej nazwa. Uznał również, że sposób aktywności turystycznej podczas konkretnego wyjazdu może stanowić precyzyjne uszczegółowienie formy turystyki. Jako „forma” należy rozumieć wygląd lub przejaw czegoś oraz układ skoordynowanych elementów danego zjawiska¹.

W opinii S. Liszewskiego (2013) forma turystyki określa rodzaj podróży odbywanej w czasie wolnym, który wyznacza sam człowiek podejmujący tę aktywność na podstawie konkretnie zdefiniowanego celu. Na podstawie tradycyjnych motywów wyjazdów turystycznych wyróżnił następujące formy turystyki:

- wypoczynkową (np. rozrywkową, aktywną),
- zdrowotną (np. leczniczą, kulturalną),
- religijną (np. poznawczą, kontemplacyjną),
- poznawczą, którą jednocześnie można określić jako krajoznawczą (np. miejską, górską).

S. Liszewski (2013) podkreślił także, że pozostałe kryteria wyróżniania form turystyki mogą być związane z cechami demograficznymi i społecznymi turystów, jak również z organizacją wyjazdów, długościami i warunkami pobytów.

Nieco inne formy turystyki wyróżnione zostały przez Światową Organizację Turystyki (UN WTO). W tym przypadku dokonano podziału na:

- turystykę biznesową,
- turystykę rekreacyjną, aktywną i specjalną,
- turystykę przygraniczną, tranzytową (transgraniczną),
- turystykę w miastach,
- turystykę na terenach wiejskich (agroturystyka, agrobiznes),
- turystykę twardą ukierunkowaną na zapewnienie turystom luksusu, wygody i zwiedzania możliwie jak największej liczby zabytków,
- turystykę miękką, nastawioną na nowe doznania, nabywanie nowych umiejętności i wysiłek fizyczny.

Światowa Organizacja Turystyki (UN WTO) wyróżniła również formy turystyki na podstawie odniesień do danego kraju. Biorąc pod uwagę wspomniane kryterium wyróżniono:

- turystykę krajową (podróże obywateli po swoim kraju),
- turystykę przyjazdową (przyjazdy do kraju zagranicznych obywateli),
- turystykę wyjazdową (wyjazdy obywateli danego kraju do innego kraju).

---

¹ <https://sjp.pwn.pl/slowniki/forma.html>; data dostępu: 14.06.2023

Ze względu na to, że turystyka sportowa jest stosunkowo młodym przedmiotem badań jej wyróżnienie wśród innych form turystyki nie jest prostym zadaniem. Podstawą takiego wyodrębnienia są jej związki z szeroko pojętym sportem (Mokras-Grabowska, 2016). Zdaniem W. W. Gaworeckiego (1997) turystyka sportowa jest rodzajem turystyki wyodrębnionym wg. kryterium motywacji i można o niej mówić w zależności od postawy wobec sportu, tzn. postawy aktywnej lub pasywnej. Dodatkowym aspektem utrudniającym konkretne umiejscowienie turystyki sportowej wśród innych form turystyki jest fakt, że jej składowe wchodzi w zakres koncepcji innych rodzajów turystyki, m.in. turystyki kulturowej, biznesowej czy wypoczynkowej. W dostrzeganiu różnic pomiędzy rodzajami turystyki związanymi z aktywnościami ruchowymi i sportem ważną może okazać się analiza motywacji i kwalifikacji uczestników. Trudności sprawiają również wątpliwości co do kwalifikowania do form turystyki sportowej wyjazdów profesjonalnych sportowców (Mokras-Grabowska, 2016). Odrębność turystyki sportowej, zwłaszcza tej aktywnej wiąże się z tym, że często odbywa się ona w ośrodkach sportowych. Przemieszczanie będące istotnym elementem innych form turystyki najczęściej ogranicza się jedynie do dotarcia na miejsce i uczestnictwa w zawodach sportowych (Bończak, 2013). W opinii J. Merskiego (2002) właściwości te sprawiają, że określenie „turystyka sportowa” stosowane w literaturze zagranicznej jest określane w polskiej literaturze jako „turystyka kwalifikowana”.

R. Faracik, W. Kurek, M. Mika, E. Pitrus i D. Ptaszycka-Jackowska (2007) w opracowaniu pod redakcją W. Kurka nie wyróżnili bezpośrednio turystyki sportowej jako oddzielnej formy turystyki. Zaklasyfikowali oni jednak aktywności turystyczne kreujące turystykę sportową m.in. wśród takich form turystyki jak: poznawcza (fanoturystyka), kwalifikowana (różnorodne formy turystyki aktywnej) oraz formy turystyki w różnych typach przestrzeni (np. turystyka nadmorska, górską, miejską). W. W. Gaworecki (1998 oraz 2010) wyszczególniając formy turystyki ze względu na motywacje turystów wyróżnił turystykę sportową jako zupełnie oddzielną formę turystyki. Biorąc z kolei pod uwagę motywację turystów, ale z punktu widzenia osób kreujących popyt również zaklasyfikował turystykę sportową jako samodzielną aktywność turystyczną związaną z aktywnym lub pasywnym sportem. Turystykę sportową jako odrębną formę turystyki wyodrębnili także D. Jakubikova, M. Jezek, i M. Pavlak (1995). Zdaniem A. Stasiaka i B. Włodarczyka (2015) turystykę sportową zakwalifikować można do turystyki aktywnej. Ze względu na duże trudności w zdefiniowaniu i w przyporządkowaniu turystyki sportowej do jednej i konkretnej formy turystyki, należy pojęcie to rozumieć w sposób synergiczny. Integruje ono zarówno cechy turystyki, jak i sportu (Mokras-Grabowska, 2016).

Nieodłącznym elementem turystyki jest **ruch turystyczny**. Pojęcie to było również kluczowe dla niniejszej pracy, bowiem określenie struktury ruchu turystycznego w trakcie wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi stanowi jeden z celów badawczych. Przedmiotem badań nad ruchem turystycznym są takie cechy jak: zróżnicowanie w czasie i w przestrzeni oraz dystans pomiędzy miejscem stałego zamieszkania, a docelowym miejscem podróży (Zajadacz, 2008). Zdaniem J. Flisa (1985) ruch ten odbywa się w środowisku geograficznym definiowanym jako ogół warunków, jakie dany obszar stwarza gospodarczej działalności społeczeństwa. Z. Chojnicki (2000) uważał, że do głównych problemów badań ruchu turystycznego należą następujące relacje:

- środowisko geograficzne – człowiek,
- oddziaływanie w aspekcie przestrzennym,
- globalizm – regionalizm.

O. Rogalewski (1974) ruch turystyczny definiował jako migracje ludności niezwiązane z działalnością zawodową, których celem najczęściej był wypoczynek, chęć poznania danego regionu, jak również realizacja własnych, indywidualnych zainteresowań. J. Warszńska i A. Jackowski (1978) uważali z kolei, że istotą ruchu turystycznego jest dobrowolna zmiana miejsca pobytu, gdzie podmiotem jest człowiek mający różnorodne upodobania w trakcie organizacji wypoczynku. B. Meyer (2006) stwierdziła natomiast, że ruch turystyczny to zjawisko społeczno-ekonomiczne, w którym jego uczestnicy kreują popyt na usługi i towary powodujące określone konsekwencje w sferze społecznej, gospodarczej, społecznej i kulturowej. Zdaniem A. Zajadacz (2008) ruch turystyczny można definiować w ujęciu tradycyjnym, systemowym i statystycznym. Wg. A. Matczaka (1992) definicje w ujęciu tradycyjnym ukierunkowane są na aspekt pokonywania odległości między miejscem stałego zamieszkania, a miejscem docelowym. Ponadto zwracają również uwagę na wpływ ruchu turystycznego na dany obszar jako czynnika przekształceń ekonomicznych, społecznych i przestrzennych. Wg. definicji tych ruch turystyczny jest zjawiskiem dobrowolnym i czasowym. A. Nowakowska (1989) uważała, że można definiować go jako podróże podejmowane dla przyjemności, wypoczynku lub leczenia, odbywane pieszo bądź jakimkolwiek środkiem komunikacji. J. Warszńska (2003) z kolei twierdziła, że ruch turystyczny jest zjawiskiem typowo społecznym, posiadającym takie cechy jak: wielkość, struktura, rytm czasowy i rozmieszczenie przestrzenne. W. W. Gaworecki (1997) uważał natomiast, że jako ruch turystyczny uznać można także podróże służbowe.

W ujęciu systemowym ruch turystyczny rozumiany jest jako składowa systemu turystyki interpretowany jako zbiór powiązanych elementów wyodrębnionych z otoczenia ze względu na te powiązania (Zajadacz, 2008). Ujęcie to nawiązuje do sformułowanej na początku lat

70-tych XX wieku koncepcji terytorialnych systemów rekreacyjnych sformułowaną przez W. S. Priobrażenskigo i J. A. Wiedienina (1971 oraz 1986). W ramach tego systemu opracowano także tzw. podsystem turystyczny prezentujący zależności pomiędzy poszczególnymi elementami. W koncepcji tej ruch turystyczny postrzegany jest jako centralny element systemu turystycznego. Poza cechami występującymi w definicjach tradycyjnych istotne są interakcje z innymi elementami systemu turystycznego, takimi jak: zasoby turystyczne, formy organizacyjne turystyki, organy zarządzające czy też baza materialno-techniczna (Kostrowicki, 1975; Krzymowska-Kostrowicka, 1980; Matczak, 1992; Sołowiej, 1992). Zdaniem A. Matczaka (1992) ruch turystyczny decyduje o popycie i podaży turystycznej, pobudza rozwój zagospodarowania turystycznego miejscowości oraz tras i ostatecznie prowadzi do powstania przestrzeni turystycznej kreowanej przez regiony generujące i przyjmujące oraz trasy tranzytowe, przez które przenika przemysł turystyczny.

Ruch turystyczny w ujęciu statystycznym określany jest jako dobrowolne przemieszczanie się ludzi oraz jako czasowa zmiana miejsca pobytu, środowiska i rytmu życia w odniesieniu do danego kierunku, obszaru i okresu (Matczak, 1992). Pod tym kątem za ruch turystyczny uznaje się wyjazdy trwające nie dłużej niż 12 kolejnych miesięcy w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych, jeżeli podjęcie działalności zarobkowej nie stanowi podstawowego celu podróży (Metodologia..., 1998). Obecnie ruch turystyczny bardzo często stanowi przedmiot wielu badań naukowych związanych z turystyką i z szeroko rozumianą geografiami turystyki.

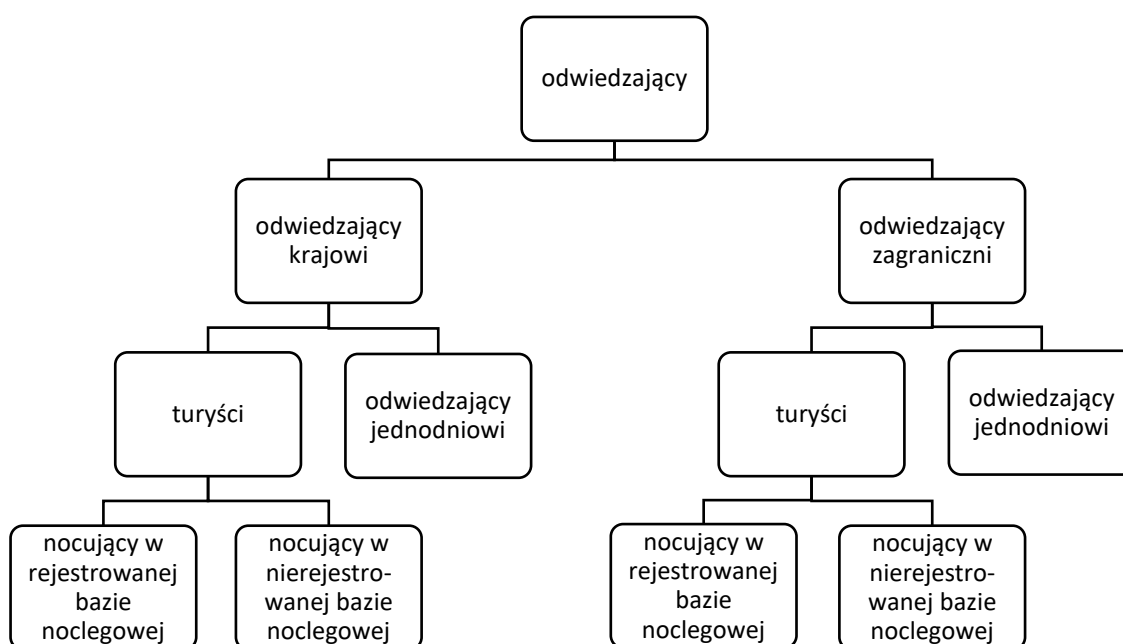
Bardzo ważnym aspektem związanym z pojęciami turystyki i ruchu turystycznego jest kwestia rozróżnienia i podziału osób odbywających podróże, czyli tzw. odwiedzających.

Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Turystyki (UN WTO) **odwiedzający** to każda osoba odbywająca podróż do miejsca zlokalizowanego poza miejscem codziennego otoczenia i przebywająca tam nie dłużej niż 12 miesięcy w celach turystycznych. Celem tych podróży nie może być jednak podjęcie pracy zarobkowej. Biorąc pod uwagę tę definicję wyróżniono dwie kategorie odwiedzających – **turystów i odwiedzających jednodniowych** (Kowalczyk-Anioł, 2010).

Zdaniem W. Kurka i M. Miki (2007) **turysta** jest podmiotem ruchu turystycznego posiadającym zróżnicowane upodobania, potrzeby i możliwości uczestnictwa w ruchu turystycznym. Pierwsze próby ujednoczenia określenia „turysta” podjęto w 1937 roku na wniosek Komisji Ekonomicznej Ligi Narodów. Zdecydowano wtedy, że turystą jest osoba odbywająca podróż do kraju nie będącego miejscem stałego zamieszkania na okres co najmniej 24 godzin. Mianem turystów nie określano natomiast osób przejeżdżających przez dany kraj tranzytem (Kurek, Mika, 2007). W kolejnych kilkudziesięciu latach trwały liczne prace nad doprecyzowaniem

tego pojęcia. Zgodnie z rekomendacjami Światowej Organizacji Turystyki (UN WTO) mianem turysty określana jest osoba, która przyjeżdża do danego regionu lub miejscowości w celach: wypoczynkowych, leczniczych, krajoznawczych, religijnych, sportowych, służbowych, rodzinnych, politycznych, społecznych bądź innych, z wyłączeniem motywów zarobkowych. To również osoba, która spędziła w miejscu czasowego pobytu przynajmniej jedną noc w publicznych lub prywatnych obiektach noclegowych, u rodziny i znajomych bądź we własnych drugich domach lub mieszkaniach (Kowalczyk-Anioł, 2010).

Rys. 3. Schemat podziału uczestników ruchu turystycznego
 źródło: Kowalczyk-Anioł J., 2010, za UN WTO

Odwiedzający jednodniowi to osoba, która przyjechała do danego miejsca w celach: wypoczynkowych, leczniczych, krajoznawczych, religijnych, społecznych, politycznych lub innych z wyłączeniem celów zarobkowych. Pobyt takiej osoby w danym miejscu trwa jednak krócej niż 24 godziny bez opcji korzystania z bazy noclegowej, gościnności rodziny lub znajomych oraz własnych drugich domów bądź mieszkań. Taką kategorię odwiedzających wyróżniono w 1963 roku, kiedy to podczas konferencji ONZ w Rzymie dotyczącej spraw turystyki i międzynarodowych podróży uściślono terminologię odnoszącą się do podróży (Kurek, Mika, 2007).

Światowa Organizacja Turystyki (UN WTO) zaprezentowała także podział odwiedzających z uwagi na ich pochodzenie. Stosując to kryterium wyróżniono **odwiedzających krajowych i odwiedzających zagranicznych** (rys. 3). W przypadku turystów krajowych i turystów

zagranicznych wyróżniono z kolei osoby korzystające z usług noclegowych obiektów rejestrowanych w oficjalnej bazie noclegowej, jak również tych nocujących w obiektach nierejestrowanych w oficjalnej bazie noclegowej.

Na podstawie zaprezentowanych kategorii odwiedzających można wyróżnić **turystykę sensu stricte i sensu largo**. **Turystyka sensu stricte** odnosi się przede wszystkim do turystów, których pobyt poza miejscem stałego zamieszkania trwa co najmniej 24 godziny i podczas którego korzystają oni z usług noclegowych. W przypadku **turystyki sensu largo** pod uwagę należy brać odwiedzających jednodniowych, których wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania trwają krócej niż 24 godziny i podczas których nie korzystają oni z usług noclegowych.

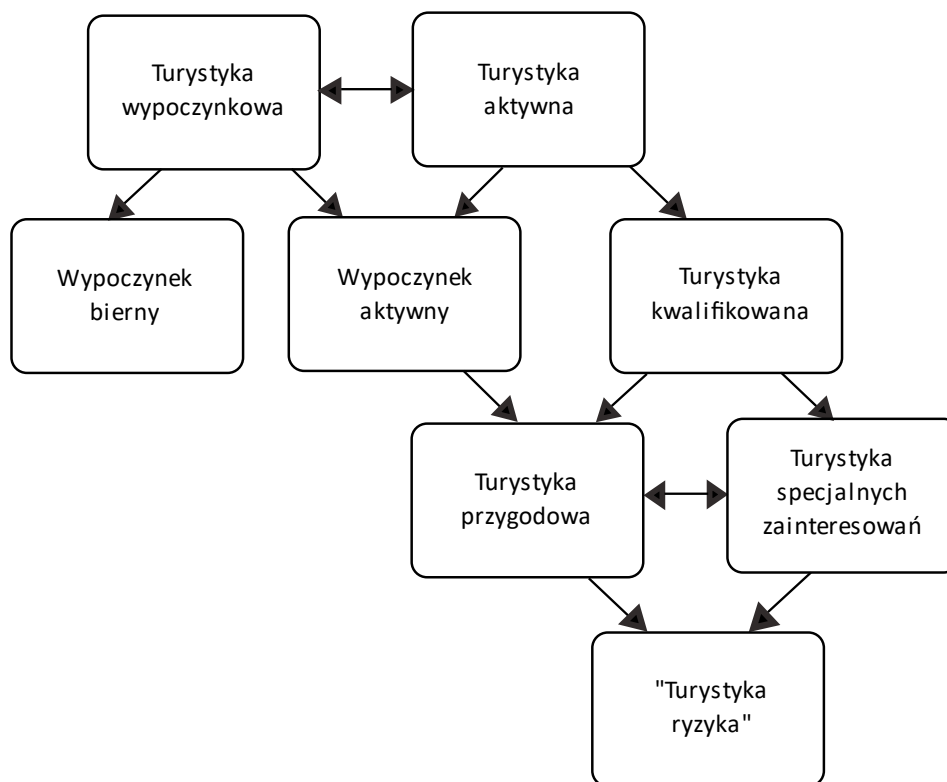
Opisany sposób kategoryzacji uczestników ruchu turystycznego wykorzystano na potrzeby niniejszej pracy. W ramach prowadzonych badań i analiz w odniesieniu do pobytów w Łodzi tematycznie związanych ze sportem pod uwagę brano zarówno turystów, jak i odwiedzających jednodniowych. Szczególnie taki podział wykorzystano podczas wywiadów kwestionariuszowych prowadzonych podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi. Takie kategorie uczestników ruchu turystycznego zastosowano również w rozdziale dotyczącym miejsca turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych uprawianych w Łodzi.

Ze względu na to, że turystyka sportowa w Łodzi poza ogólną przestrzenią miejską funkcjonuje również w przestrzeni turystycznej miasta, pojęcie **przestrzeni turystycznej** także wymagało dokładniejszego wyjaśnienia i analizy literatury dotyczącej tego zagadnienia.

Zdaniem B. Włodarczyka (2014) rozumienie tego pojęcia ma zazwyczaj charakter intuicyjny i tylko nieliczni badacze podejmują się opracowania jego kompleksowej definicji. Jedną z pierwszych opracował J. M. Miossec (1976). Uważał on, że przestrzeń turystyczna to przestrzeń zlokalizowana na peryferiach miejsca zamieszkania i pracy, gdzie przemieszczanie się umożliwia transmisję ruchu turystycznego. J. Warszńska i A. Jackowski (1978) z kolei uważali, że jest to część przestrzeni geograficznej i społeczno-ekonomicznej, w której zachodzą zjawiska turystyczne. Kilka lat później J. Warszńska (1986) doprecyzowała to pojęcie definiując je jako część przestrzeni geograficznej, w której zachodzą zjawiska turystyczne. Najczęściej przywoływaną definicję przestrzeni turystycznej mającą typowo funkcjonalny charakter opracował S. Liszewski (1995). Jego zdaniem jest to funkcjonalnie wyróżniająca się podprzestrzeń przestrzeni geograficznej, którą kształtują elementy przyrodnicze (środowisko naturalne), trwałe efekty ludzkiej działalności w środowisku naturalnym (środowisko kulturowe i gospodarcze) oraz środowisko człowieka w rozumieniu społecznym. W opinii B. Włodarczyka (2014) tak skonstruowana definicja umożliwia jej szerokie zastosowanie zarówno w

badaniach geograficznych, jak i w badaniach ekonomicznych, socjologicznych i wielu innych. B. Włodarczyk (2009) opracował także jedną z najbardziej aktualnych i najmłodszych definicji przestrzeni turystycznej. Wg. niego przestrzeń turystyczna jest częścią przestrzeni geograficznej, w której występuje zjawisko ruchu turystycznego. W definicji tej najistotniejszym aspektem jest obecność człowieka w przestrzeni w roli uczestnika ruchu turystycznego (Włodarczyk, 2014).

W niniejszej pracy wykorzystano również kilka pojęć związanych z turystyką sportową. Jednym z nich jest pojęcie **turystyki aktywnej**. W literaturze upowszechniło ono się w latach 70-tych XX wieku (Tomik, 2015). Wg. J. Merskiego i J. Wareckiej (2009) określenie to używano w odniesieniu do form turystyki, które stanowiły bierne i pasywne uczestnictwo w turystyce, ale nie na tyle „doskonale”, aby określać je mianem turystyki kwalifikowanej. W polskiej rzeczywistości człon „aktywna” utożsamiany jest z aktywnością fizyczną. Zdaniem I. Jędrzejczyka i W. Mynarskiego (2015) jest to forma turystyki z przewagą wysiłku fizycznego. Początków tej formy aktywności turystycznej upatrywać można w indywidualnej turystyce, zwłaszcza górskiej, której rozwój nastąpił w XIX wieku poprzez działalność takich stowarzyszeń jak: The Alpine Club (1857), Club Alpino Italiano (1863), Towarzystwo Tatrzańskie (1873), Warszawskie Towarzystwo Wioślarskie (1878), Warszawskie Towarzystwo Cyklistów (1886) czy też Beskiden-Verein (1893). Niekiedy początków turystyki aktywnej upatruje się także w wychowawczym programie angielskiego skautingu i rozwiniętego na ich podstawie kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży w warunkach środowiska naturalnego, tzw. *outdoor education* (Dougherty, 1998; Gilbertson, Bates, McLoughlin i Ewert, 2006; Martin, Cashel, Wagstaf i Breuning, 2006). W przypadku literatury anglojęzycznej turystyka aktywna uznawana jest obok turystyki widowisk sportowych i nostalgicznej turystyki sportowej za jedną z form kształtujących turystykę sportową (Tomik, 2015). Jej charakterystyczną cechą jest podróżowanie w celu uprawiania sportu i bycia aktywnym fizycznie (Hall, 1992a; Gibson, 1998). W polskiej literaturze natomiast występują duże nieścisłości terminologiczne związane z tym pojęciem. Zdaniem J. Mokras-Grabowskiej (2015) w przypadku tego pojęcia panuje duży chaos terminologiczny ze względu na zmienne stosowanie takich pojęć jak: turystyka aktywna i kwalifikowana, turystyka przygodowa i ekstremalna oraz sporty ekstremalne.

Rys. 4. Zależności zachodzące pomiędzy turystyką wypoczynkową, aktywną i kwalifikowaną
źródło: Durydiwka M. 2010

W modelu opracowanym przez M. Durydiwkę (2010) w ramach turystyki aktywnej wyróżniono turystykę kwalifikowaną, którą z kolei podzielono na turystykę przygodową i turystykę ekstremalną (rys. 4). Ponadto w schemacie tym pokazano związki turystyki aktywnej z turystyką wypoczynkową, tzw. wypoczynek czynny. W ramach takiego wypoczynku turyści podejmują różne formy aktywności rekreacyjnej. Zdaniem autora niniejszej pracy zaprezentowany schemat jest mocno kontrowersyjny i dyskusyjny. Związane jest to głównie z trudnymi do wyjaśnienia różnicami pomiędzy wypoczynkiem aktywnym, a turystyką kwalifikowaną. Ponadto w opinii autora w schemacie tym nie uwidoczniło się różnic pomiędzy turystyką przygodową, a turystyką specjalnych zainteresowań i „turystyką ryzyka”. Nie do końca wiadomo, dlaczego „turystyka ryzyka” nie została w tym schemacie zaklasyfikowana na równi z turystyką przygodową i turystyką specjalnych zainteresowań.

Z pojęciami turystyki sportowej i turystyki aktywnej mocno związane jest również pojęcie **turystyki kwalifikowanej**. Należy zaznaczyć, że pojęcie to występuje jedynie w polskiej literaturze naukowej. Nie jest ono stosowane za granicą. Zdaniem T. Łobożewicza (1983) turystyka kwalifikowana jest najwyższą formą specjalizacji turystycznej oraz najdoskonalszym rodzajem turystyki uprawianej w sposób świadomy i celowy. Zgodnie z założeniami Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK) określenie turystyki kwalifikowanej dotyczy dyscyplin turystycznych wymagających specjalistycznego

sprzętu i umiejętności. W nieco szerszym pojęciu definicję tą sformułowała M. Durydiwka (2010). Jej zdaniem turystykę kwalifikowaną należy rozumieć jako uprawianie własnego hobby. Często w wielu opracowaniach naukowych turystyka kwalifikowana określana jest mianem turystyki specjalistycznej. Takiego określenia w swoich publikacjach używali m.in.: J. Warszńska i A. Jackowski (1978) oraz G. Gołębski (2009). Związane było to niekiedy z wysokimi wymaganiami specjalistycznymi w wybranej dziedzinie aktywności turystycznej (Mokras-Grabowska, 2015). R. Tomik (2015) uważał, że turystyka kwalifikowana jest jedną z form omówionej wcześniej turystyki aktywnej. Wśród głównych cech turystyki kwalifikowanej wymienił:

- konieczność posiadania przez uczestników określonych, specjalistycznych umiejętności ruchowych oraz zdolności motorycznych i cech psychologicznych,
- potrzebę posiadania osiągnięć związanych z działalnością turystyczną, np. odznak lub dyplomów,
- posiadanie udokumentowanych i potwierdzonych uprawnień, np. patentów, certyfikatów,
- umiejętność posługiwania się specjalistycznym sprzętem.

Ponadto turystyka kwalifikowana posiada także takie właściwości jak:

- struktura motywacyjna uczestnika związana z kwalifikowaniem jego umiejętności,
- doświadczenie i przygotowanie psychofizyczne,
- aktywna, odpowiedzialna i poznawcza postawa w trakcie wyjazdu,
- samodzielna realizacja wyjazdów.

Dodatkowo turystyka kwalifikowana pozwala m.in. wzbogacić wiedzę dotyczącą odwiedzanych obszarów oraz zaspokoić potrzeby emocjonalne i biologiczne związane z aktywnościami ruchowymi (Mokras-Grabowska, 2015). B. Bończak (2013) wyraził z kolei opinię, że turystyka kwalifikowana to połączenie elementów plenerowej turystyki aktywnej i plenerowej turystyki sportowej. Ponadto posiada ona elementy związane z turystyką ekstremalną i przygodową.

Pojęciem, które często pojawia się w niniejszej pracy jest **sport**. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie (Dz. U. 2010 Nr 127 poz. 857) są to wszelkie formy aktywności fizycznej, które poprzez doraźne lub zorganizowane uczestnictwo wpływają na wypracowanie bądź poprawę kondycji fizycznej i psychicznej, jak również na rozwój stosunków społecznych i osiągnięcie wyników sportowych na różnych poziomach. Ponadto w ustawie tej mianem sportu określono również współzawodnictwo oparte na aktywności intelektualnej, którego cel stanowi osiągnięcie wyniku sportowego. W opinii S. Judyckiego

(2008) w XX wieku sport stał się obowiązkowym elementem edukacji, ważnym elementem rekreacji oraz w postaci zawodowo-wyczynowej połączeniem masowego widowiska z biznesem. Zdaniem Z. Waśkowskiego (2013) z kolei sport jest świadomą i dobrowolną działalnością człowieka, która jest podejmowana w celu zaspokojenia potrzeb zabawy, popisu i walki, jak również wewnętrznego doskonalenia się poprzez systematyczny rozwój cech fizycznych, umysłowych i wolicjonalnych. Początki sportu upatrywane są w starożytnej Grecji, co związane było z zaistnieniem potrzeby rywalizacji pomiędzy miastami o prymat w obszarze etnicznego zasięgu antycznych Greków (Press, 1961). Jako zorganizowana i zinstytucjonalizowana jednostka sport pojawił się w XIX wieku. Związane było to z rejestracją związku Football Association w 1863 roku w Wielkiej Brytanii (Hajduk, 2013).

Kolejne istotne pojęcie stanowi **kultura fizyczna**. Zgodnie z zapisami ustawy o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 roku (Dz. U. 2010 Nr 127 poz. 857) elementami kształtującymi ją są sport, wychowanie fizyczne i rehabilitacja ruchowa. W ustawie o kulturze fizycznej z dnia 18 stycznia 1996 roku (Dz. U. Nr 25, poz. 113) definiowano ją jako zjawisko o charakterze grupowym, obejmujące zjawiska związane z dbałością o rozwój fizyczny, sprawność ruchową, zdrowie i piękno człowieka, jak również rezultaty takich zachowań. W szerokim ujęciu kultura fizyczna obejmuje wychowanie fizyczne, sport, rehabilitację ruchową i turystykę. Wąskie ujęcie tego pojęcia nie obejmuje natomiast turystyki (Kobierecki, 2016). Wg. J. Kosiewicza (2010) do kultury fizycznej można również zaklasyfikować: sport wyczynowy, sport masowy, sport powszechny, sport amatorski, sport szkolny, sport osób niepełnosprawnych, wychowanie fizyczne, gry i zabawy, rekreację ruchową, turystykę wyczynową, turystykę pątniczą oraz rekreacyjne formy turystyki. Zaproponowany przez J. Kosiewicza zakres elementów kształtujących kulturę fizyczną był więc zdecydowanie większy. W literaturze pojęcie kultury fizycznej po raz pierwszy pojawiło się pod koniec XIX wieku w Stanach Zjednoczonych (Piątkowska, 2006). W 1899 roku opublikowano pierwszy numer czasopisma *Physical Culture* (*Kultura Fizyczna*). Pierwsze polskie opracowanie dotyczące kultury fizycznej pojawiło się z kolei w 1908 roku w artykule autorstwa Władysława Kozłowskiego pt. „Kultura fizyczna a prasa codzienna” na łamach warszawskiego dwutygodnika „Ruch” (Piątkowska, 2006).

Następnym pojęciem występującym w niniejszej pracy jest **aktywność fizyczna**. Jest ona bardzo ważnym elementem zdrowia publicznego, zaś korzyści związane z aktywnym stylem życia i jego wpływem na zdrowie człowieka są szeroko znane na całym świecie (Brownson, Baker, Housemann, Brenmann i Bacak, 2001; Van Tuyckom i Scheerder, 2010). J. Drabik, W. Pańczyk i M. Resiak (2010) definiują ją jako zaplanowana i systematycznie powtarzana praca mięśni docelowo ukierunkowana na zdrowotne potrzeby

organizmu. Nieco inaczej aktywność fizyczna definiowana jest w opracowaniach Komisji Europejskiej. Wg. tych definicji aktywność fizyczna to każda praca mięśni prowadząca do wydatku energii powyżej metabolizmu spoczynkowego. Definicja ta obejmuje więc szeroki zakres aspektów takich jak: aktywność fizyczna w czasie wolnym, domowa aktywność fizyczna, zawodowa aktywność fizyczna oraz aktywność fizyczna związana z przemieszczaniem. Zdaniem M. L. Podbielskiej (2014) aktywność fizyczna może znacząco wpływać na podnoszenie jakości życia człowieka. Jej połączenie z elementami walki i konkurencji pozytywnie wpływa na zdrowie fizyczne, poczucie szczęścia oraz ogólną jakość życia codziennego.

W celu dogłębnego zbadania i scharakteryzowania zjawiska turystyki sportowej w Łodzi niezbędne było dokonanie przeglądu literatury związanej z czynnikami kształtującymi to zjawisko. Przede wszystkim pod uwagę wzięto literaturę dotyczącą sportowej przestrzeni, w tym również infrastruktury sportowej, jak i wydarzeń sportowych, w szczególności w odniesieniu do turystyki.

Przestrzeń sportowa miast oraz jej systematycznie postępująca ewolucja stanowi bardzo ważny element kształtujący turystykę sportową. Dodatkowo może także wywierać znaczący wpływ na kulturę fizyczną i propagowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców, jak również na kreowanie strategii promocji i rozwoju poszczególnych miast. Rozpoczynając rozważania nad tym terminem bardzo ważnym elementem jest rozróżnienie znaczenia terminów **przestrzeni sportowej** oraz **przestrzeni sportu**. Na podstawie dokonanego przeglądu literatury oraz na potrzeby niniejszej pracy uznano, że pojęcie **przestrzeni sportowej** należy rozumieć jako przestrzeń, która pod względem infrastrukturalnym jest przystosowana do uprawiania sportu. **Przestrzeń sportu** z kolei to przestrzeń, która w danej chwili może zostać przystosowana do czasowego uprawiania sportu.

Definiując zagadnienie **przestrzeni sportowej** istotne jest pod jakim kątem i w jakim zakresie rozumiane będą pojęcia sportu oraz kultury fizycznej i jej relacji z przestrzenią (Lentartowicz, Mosz, 2018). W szerokim rozumieniu sport można zdefiniować jako wszelkiego rodzaju formy działalności fizycznej, które w swoim zakresie dążą do uzyskania możliwie jak najbardziej doskonałych wyników, ale nie usiłujących wytworzyć żadnych użytecznych wartości (Znaniński, 1973). Zdaniem Z. Krawczyka (1983) jako zachowania sportowe uznać można nieprodukcyjne czynności ruchowe charakteryzujące się współzawodnictwem i dążeniem do osiągnięcia możliwie jak najlepszego mierzalnego wyniku. Pojęcie kultury fizycznej rozumiane jest natomiast jako zintegrowany i utrwalony system związany z zadbaniami o rozwój fizyczny, sprawność ruchową, zdrowie i urodę (Krawczyk, 1995). Biorąc pod uwagę

definicje pojęć kształtujących sportową przestrzeń można ją więc zdefiniować jako materialne środowisko realizacji praktyk sportowych. W pewnym stopniu praktyki te determinowane są przez kontekst społeczno-kulturowy wpływający bezpośrednio na materialną kulturę sportu (Lenartowicz, Mosz, 2018). A. Tomlinson, A. S. Markovits i Ch. Young (2003) uznali z kolei, że przestrzeń sportowa to cecha kultury danego społeczeństwa odnosząca się do znaczenia przypisywanego sportowi i stopniowi akceptacji poszczególnych dyscyplin sportowych.

Przestrzeń sportowa pod kątem społeczno-kulturowym może być rozumiana jako „pole sportu” będącego jedną z dziedzin społecznej rywalizacji o władzę, pieniądze i prestiż. Zdaniem P. Bourdieu’a (2005) rzeczywistość można podzielić społecznie na poszczególne pola, w których funkcjonują ścisłe i określone zasady. W polach tych natomiast nieprzerwalnie toczy się rywalizacja o różne formy kapitału. Jako jedno z pól P. Bourdieu (2005) uznał sport, gdzie kapitał stanowią m.in.: praktyki i zainteresowania sportowe, umiejętności sportowe, wiedza, sprzęt sportowy czy też postawa ciała i jego wygląd. Funkcjonowanie przestrzeni sportu może przyjmować formę zarówno fizyczną, jak i wirtualną. Forma fizyczna ma związek przede wszystkim z istniejącymi elementami infrastrukturalnymi, jak również z pewnymi prawnie uporządkowanymi regułami. Sportowa przestrzeń wirtualna natomiast jest nie w pełni ukształtowanym i zdefiniowanym elementem kreującym w nowy sposób status kibica stającego się zawodnikiem lub menedżerem. Taki typ przestrzeni związany jest bezpośrednio z tradycyjną przestrzenią sportu, jak również z tzw. e-rywalizacją w grach komputerowych (Lenartowicz, Mosz, 2018).

Powszechnie uważa się, że historia przestrzeni sportu w wymiarze społeczno-kulturowym i materialnym sięga już czasów starożytnych. Współcześnie znany charakter sportu zapoczątkowany został w kulturze antycznej Grecji, gdzie sport usytuowany był w sferze religijnej. Związane było to z faktem, że w kulturze starożytnej Grecji sport stanowił formę praktyki religijnej poświęconej samemu Zeusowi. Ponadto tradycja antycznego sportu greckiego ukształtowała przestrzenny układ sportu, który tworzą: stałe miejsce rozgrywania sportowych konkurencji, kształt fizycznej przestrzeni, na której toczy się rywalizacja sportowa, jak również forma obiektów architektonicznych posiadających widowiskową strukturę (Lenartowicz, Mosz, 2018).

Na współczesny stan i formę przestrzeni sportu z pewnością duży wpływ mają funkcje sportu. K. Heinemann (1989) wyróżnił następujące formy i „usługi sportu”:

- funkcja społeczno-emocjonalna, gdzie ludzie dzięki uprawianiu sportu mogą skutecznie pozbyć się towarzyszącym im stresowi i agresji,

- funkcja socjalizacyjna, w której sport pozwala utrwalić w osobach uprawiających go wzorce zachowań, postępowania oraz pewnych ideologii i przekonań,
- funkcja społeczno-integrująca, gdzie sport pozwala wytworzyć poczucie integralności i wspólnoty danej grupy ludzi,
- funkcja polityczna, w której sport i jego uprawianie mogą wpływać na kreowanie poczucia tożsamości narodowej i terytorialnej,
- funkcja mobilności, która szczególnie widoczna jest w krajach, gdzie występują znaczne nierówności oraz ograniczenie klasowe lub rasowe; sport pozwala zawodnikom osiągnąć wysokie dochody i prestiż społeczny,
- funkcja biologiczna, w której sport pozwala zaspokoić potrzebę ruchu człowieka i korzystnie wpłynąć na ogólny stan zdrowia.

Na podstawie swoich rozważań M. Lenartowicz i J. Mosz (2018) wyróżnili cztery rodzaje **przestrzeni sportu** – stałą, okazjonalną oraz wirtualną i kosmiczną. **Stala przestrzeń sportu** mająca swój sformalizowany charakter jest jednoznacznie możliwa do zdefiniowania poprzez konkretne ulokowanie w przestrzeni, kształt, obiekty architektoniczne czy też związki historyczne ze sportową rywalizacją. Przestrzeń tą kształtują takie obiekty jak np.: hale sportowe, stadiony oraz innego rodzaju obiekty sportowe. Dodatkowo przestrzeń tą kształtować mogą takie obiekty i miejsca jak muzea sportu czy galerie sław świata sportu.

W przypadku **okazjonalnej przestrzeni sportu** autorzy ci uznali, że jest to forma zawłaszczania przez sport codzienności przestrzeni na potrzeby tymczasowej rywalizacji sportowej. Ma ona charakter nieformalny. Przykładem są chociażby wydarzenia sportowe, na potrzeby których z codziennego użytku chwilowo wyłączana jest codzienna przestrzeń funkcjonowania mieszkańców miast, np. ulice w trakcie rozgrywania maratonów. Jej początki sięgają pierwszych lat XX wieku, czyli początków tzw. sportu masowego oraz głębiej biorąc pod uwagę tradycje historyczne i kulturalne (Lenartowicz, Mosz, 2018).

W opinii M. Lenartowicza i J. Mosza (2018) **wirtualna przestrzeń świata sportu** jest szczególną kategorią, która nadała nowe znaczenie tradycyjnym strukturom przestrzeni świata sportu. Oparta jest ona w głównej mierze o wirtualne gry o tematyce sportowej. Z uwagi na swoje nośniki ma charakter przestrzeni stałej, natomiast ze względu na możliwość wyboru czasu jej doświadczanie może przyjmować charakter okazjonalny.

Przestrzeń kosmiczną sportu M. Lenartowicz i J. Mosz (2018) z jednej strony interpretowali jako przestrzeń kategorii *space sports* związanej z przyszłym zagospodarowaniem przestrzeni kosmicznej przez ludzi pod kątem cywilizacyjnym. Drugie rozumienie takiego typu

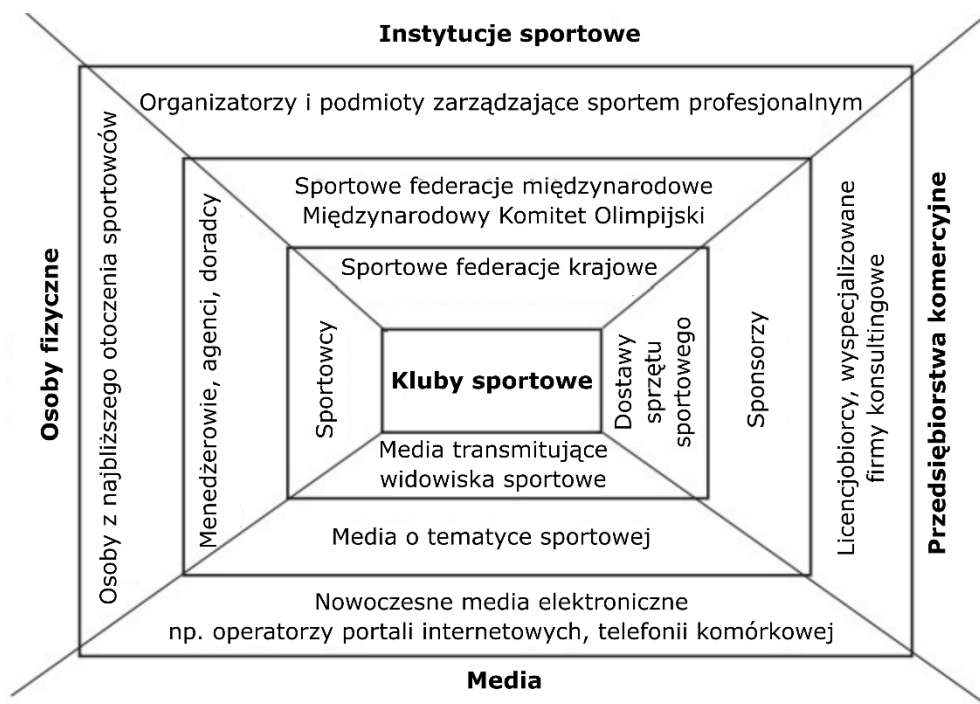
przestrzeni dotyczyło kreowanych na Ziemi warunków antygrawitacyjnych, które umożliwiają symulację ruchu w przestrzeni sztucznie pozbawionej grawitacji. Taka przestrzeń nie ma charakteru powszechnego, ale jednocześnie może stanowić realne doświadczenie odmienności realnego świata fizycznego, w którym człowiek uprawia różnego rodzaju aktywności turystyczno-rekreacyjne. Dodatkowo J. Mosh (2008) uznał, że rozwój form aktywności turystycznych związanych ze sportem może w przyszłości odbywać się w kosmosie podobnie jak systematycznie rozwijająca się astroturystyka.

M. Lenartowicz i J. Mosh (2018) uważali, że należy również wspomnieć o tzw. **znanych i nieznanach przestrzeniach sportowych**. Przestrzenie znane dotyczą przede wszystkim popularnych i znanych w danej kulturze dyscyplin sportu często będących elementem naturalnego krajobrazu i przekazu medialnego. W przypadku nieznanach przestrzeni sportowych można mówić m.in. o przestrzeni wirtualnej nadającej nowe znaczenie tradycyjnej strukturze przestrzeni świata sportu. Charakteryzuje się całkowitym brakiem zawłaszczenia przestrzeni fizycznej codzienności, natomiast może być zagrożeniem dla czasu codzienności. Uznawana jest jako przestrzeń z uwagi na jej nośniki, jest jednak doświadczana okazjonalnie ze względu na wybór czasu jej doświadczania. Jej przykładem są np. wirtualne gry o tematyce sportowej.

Dotychczasowe publikacje naukowe pokazują jednak, że najczęściej do elementów kreujących sportową przestrzeń zaliczane są przede wszystkim elementy materialne, najczęściej obiekty sportowe, takie jak: hale widowiskowo-sportowe, stadiony, pływalnie, itp. Ponadto elementami takich przestrzeni są również tradycyjne przestrzenie miast, w których okresowo rozgrywa się wydarzenia sportowe. Sportowa przestrzeń miast kreowana jest także przez elementy niematerialne. Są to przede wszystkim wydarzenia sportowe oraz działania promocyjne związane bezpośrednio z nimi. Istotnym zagadnieniem opisywanym we współczesnej literaturze są też opisy i charakterystyki sportowych przestrzeni poszczególnych miast bądź regionów. Przede wszystkim podkreślano jednak nadrzędną i dominującą rolę zjawiska sportu i niekiedy też kultury fizycznej.

Równie ważnym zagadnieniem w literaturze dotyczącym sportowej przestrzeni jest jej organizacja i sposób zarządzania. Sport jako powszechne zjawisko społeczne jest dziedziną różnorodną i wielowymiarową. Z uwagi na ten fakt podlega on ciągłym i systematycznym zmianom związanym z rozwojem cywilizacyjnym, jak również ze zmianami kulturowymi, technologicznymi i ekonomicznymi (Sznajder, 2007). Ciągły rozwój sportu automatycznie wymaga stworzenia ściśle zorganizowanej i uporządkowanej struktury organizacyjnej. Struktury te tworzone są na wszystkich szczeblach administracyjnych – od struktur państwowych i rządowych po struktury regionalne i miejskie. Współcześnie polityka zarządzania sportem i organizacjami

sportowymi jest ukierunkowana na osiągnięcie sukcesu (Wiśniewski, 2016). Podstawowe cechy sportu takiej jak: widowiskowość, emocje, niepewność, wola walki i zwycięstwo powodują, że staje się on bardzo atrakcyjnym polem do rozwoju w celach komercyjnych (Waśkowski, 2012). Niekiedy określa się, że sport i organizacje bezpośrednio z nim związane kreują pewnego rodzaju przemysł sportowy. Przemysł ten tworzą z kolei różnego rodzaju podmioty, takie jak m.in.: kluby sportowe, sportowcy, media zajmujące się sportem, sponsorzy czy też organizatorzy i podmioty specjalizujące się w zarządzaniu profesjonalnym sportem (rys. 5). W samym centrum systemu umiejscowione są natomiast kluby sportowe (Waśkowski, 2012).

Rys. 5. Podmiotowa struktura przemysłu sportowego
źródło: Waśkowski Z., 2012

Zdaniem A. Stosik (2009) organizacja jest złożonym produktem, który tworzą zasoby materialne i niematerialne, posiadające określone cele i strukturę. Aby mogła ona skutecznie funkcjonować wszystkie elementy muszą ze sobą ściśle współpracować (Wachowiak, 2001). Pojęcie „organizacji” interpretować można w znaczeniu czynnościowym i instytucjonalnym. Pod względem czynnościowym definiowana jest jako zespół czynności związanych z organizowaniem procesów. W ujęciu instytucjonalnym z kolei to całość rozwoju składająca się z wielu elementów tworzonych przez zasoby ludzkie i materialne (Stosik, 2009). W opinii T. Kotarbińskiego (1973) sprawnemu działaniu organizacji sprzyjają skuteczność, korzystność i ekonomiczność. Miarą skutecznego działania jest stopień osiągnięcia pożądanego celu. Jako korzyść przedstawiana jest różnica między wynikiem użytecznym, a kosztami działania.

Ekonomiczność zaś to stosunek wyniku poniesionego w stosunku do kosztów działania, zarówno materialnych, jak i moralnych. Zdaniem J. Penca (2000) sprawne działanie oparte jest o tworzenie systemowych warunków kreowania i wykorzystywania zasobów ludzkich, maksymalnego wykorzystywania wiedzy, umiejętności i twórczej energii ludzi.

Jednym z najważniejszych elementów kształtujących sportową przestrzeń jest **infrastruktura sportowa**. Zdaniem P. Gulak-Lipki (2015) jej rozwój uwarunkowany jest głównie przez coraz bardziej postępującą profesjonalizację sportu. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi takiej infrastruktury są także dynamiczne zmiany społeczne i gospodarcze zachodzące w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach. Infrastruktura jest podstawą prowadzenia działalności gospodarczej i spełnia istotną rolę w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców danego regionu (Ossowska, 2005). M. Ratajczak (1999) uważał natomiast, że infrastrukturę sportową można traktować jako wysokiego ryzyka kombinację inwestycyjnego, ogólnogospodarczego i ogólnospołecznego. M. Mamcarczyk (2018) stwierdziła zaś, że infrastruktura sportowa może stanowić kluczowy element w zabawie i przyjemnym spędzaniu czasu wolnego poprzez sport.

Podstawowym elementem kształtującym infrastrukturę sportową są **obiekty sportowe**. Zgodnie z definicją zamieszczoną w *Małej Encyklopedii Sportu* (1987) jest to samodzielny bądź zwarty zespół urządzeń terenowych i budynków docelowo przeznaczonych do celów sportowych. W ujęciu obecnego prawa budowlanego obiekt sportowy to zarówno budynek, jak i obiekt małej architektury przeznaczony do użytkowania sportowego, który może funkcjonować indywidualnie, w zespołach lub w kompleksach². K. Krzyżanowska (2005) uważała, że obiekty sportowe można zaklasyfikować do tzw. infrastruktury społecznej wraz z takimi obiektami jak: obiekty wypoczynkowe, biura turystyczne i informacja turystyczna. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności określono zakres działalności obiektów sportowych, który obejmował:

- działalność obiektów sportowych na otwartej przestrzeni lub obiektów halowych (otwartych, zamkniętych lub zadaszonych wraz z ewentualnymi siedzeniami dla widzów),
- organizowanie i prowadzenie imprez sportowych dla profesjonalnych sportowców i amatorów,
- zarządzanie i zapewnianie pracowników do obsługi obiektów sportowych.

---

² Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 sierpnia 2006 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Prawo budowlane, Dz. U. 2006 nr 156 poz. 1118

M. Kostrzewska (2016) opracowała podział infrastruktury sportowej na formalną i nieformalną. Uznała, że do infrastruktury formalnej zaklasyfikować można m.in. hale sportowe, stadiony, pływalnie, sale gimnastyczne, ścieżki rowerowe, place zabaw czy też parki miejskie ze strefami dla rekreacji ruchowej. Takie obiekty mogą służyć zarówno sportowi amatorskiemu, jak i profesjonalnemu uprawianiu sportu. Nieformalna infrastruktura z kolei odnosi się do przestrzeni, które na co dzień nie są dedykowane sportowi. Dotyczy ona aktywności uprawianych w miejscach publicznych, np. na podwórkach, ulicach i placach. Jako elementy takiej infrastruktury uznać można m. in. posadzki na placach, poręcze schodowe lub też same schody i ściany budynków.

Bardzo ważnym zagadnieniem w niniejszej pracy były także **wydarzenia sportowe**. W związku z postawionym problemem badawczym szczególnie istotny był ich wpływ i relacje z turystyką i ruchem turystycznym. W ciągu ostatnich kilkunastu lat zauważalny jest dynamiczny wzrost liczby wydarzeń, które przyciągają tysiące ludzi ze wszystkich stron świata (Kozak, 2010). Powszechnie uważa się, że jest to jeden z dowodów na przebieg procesu metropolizacji rozwoju oraz jego globalizacji, co uwidacznia się także w przypadku rynku usług turystycznych (Jałowiecki, 2007; Alejziak, 2008). Szczególnym rodzajem dynamicznie rozwijających się wydarzeń są te o tematyce sportowej.

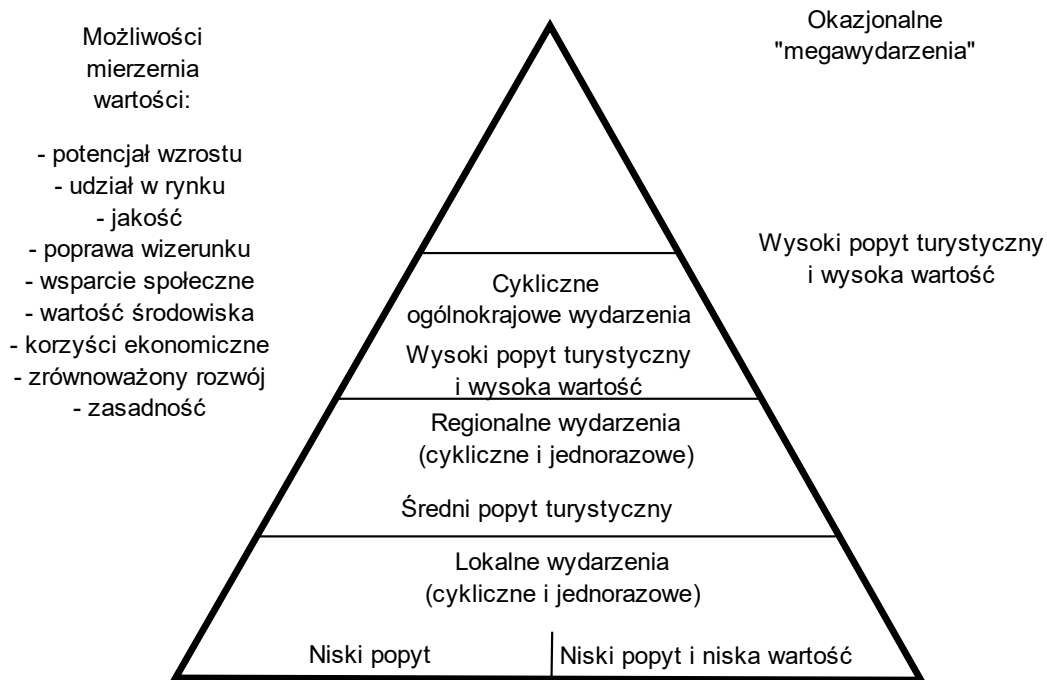
Wydarzenia sportowe w ciągu ostatnich kilkunastu lat stanowiły często istotny motyw rozważań wielu naukowców, o czym świadczy duża liczba artykułów naukowych dotyczących tego zagadnienia. Najczęściej opisywano różnorodne aspekty związane z organizacją największych wydarzeń sportowych, takich jak: letnie i zimowe igrzyska olimpijskie, mistrzostwa świata w piłce nożnej mężczyzn, jak również mistrzostwa Europy w piłce nożnej mężczyzn. Kwestie te w swoich publikacjach poruszali m.in.: M. J. Custodio i F. Perna (2008), J. Fourie i M. Santana-Gallego (2011), K. Rose i M. Spiegel (2011), J. Borzyszkowski (2012), Chong-Ki L., J. W. Mjelde oraz Y. J. Kwon (2014). W. Alejziak (2008) z kolei podkreślał, że wydarzenia sportowe stanowią dla miast „organizatorów” doskonałą okazję dla rozwoju turystyki i potencjalnie wzrostu wielkości ruchu turystycznego. Ponadto uważał, że wydarzenia sportowe zajmują szczególną pozycję wśród czynników generujących ruch turystyczny w danej destynacji, co związane jest m.in. z niepowtarzalnością każdego wydarzenia, emocjami niesionymi przez sport i zmieniającą się lokalizacją wydarzeń. W opracowaniu tym W. Alejziak (2008) nawiązuje więc do aspektu psychologiczno-społecznego. Zdaniem M. W. Kozaka (2010) wzrost popularności wydarzeń sportowych wynika z faktu, że mają one swoją stałą publiczność, a jej zachowania można z całą pewnością zaklasyfikować do turystyki sportowej. K. Cieślikowski i J. Kantyka (2015) uznali wydarzenia sportowe jako tzw. *event tourism*.

Dodatkowo wyrazili opinię, że każde wydarzenie (w tym również sportowe) stanowi formę długofalowego oddziaływania odbiorcy przekazu, w tym m.in.: uczestnika, słuchacza, widza, pracownika, mieszkańca i inwestora. Oddziaływanie to z uwagi na zbiór doświadczeń uczestników kreuje atmosferę wyjątkowości, unikalności i niepowtarzalności procesu komunikacji. Ponadto zdaniem wspomnianych autorów wydarzenia stanowią jedną z najskuteczniejszych form promocji. J. Fourie i M. Santana-Gallego (2011) stwierdzili natomiast, że wszelakie wydarzenia globalne, w tym także te sportowe są jednym z kluczowych czynników, które mają wpływ na wzrost w międzynarodowym sektorze handlu.

Dotychczasowa literatura związana z wydarzeniami sportowymi pokazuje także, że najliczniejsza liczba opracowań dotyczy największych wydarzeń sportowych, tzw. megawydarzeń. Zdaniem M. Roche'a (2000) są to wydarzenia o dużej skali oddziaływania. B. Faulkner (1993) wymienił sfery, na które wpływa organizacja wydarzeń sportowych. Wyróżnił skutki ekonomiczne (w tym wydatki przyjezdnych, wydatki związane z infrastrukturą, wydatki organizatorów wydarzenia), turystyczne (promowanie wydarzenia za pośrednictwem mediów, zmiana motywacji turystycznych wśród potencjalnych turystów) oraz środowiskowo-społeczne (oddziaływanie na środowisko przyrodnicze, dostęp do różnego rodzaju dóbr i usług, wpływ psychologiczny i społeczno-kulturowy). W. Alejsiak (2008) natomiast podkreślał, że poszczególne miasta i regiony wykazują duże zainteresowanie organizacją dużych wydarzeń sportowych z uwagi na szansę osiągnięcia wzrostu konkurencyjności na rynku turystycznym. Zwrócił także uwagę, że wcześniej analizując wpływ wydarzeń sportowych na turystykę rozważano jedynie najbardziej widoczne czynniki.

Zdaniem D. Getza (2008) w zależności od rangi wydarzenia sportowego, czynniki, które wpływają na konkurencyjność regionów turystycznych znacząco się różnią. Mogą być one pomocne w przypadku tworzenia oceny bądź strategii rozwoju turystyki. W opinii D. Getza im wyższa jest ranga wydarzenia sportowego tym popyt turystyczny ma szansę osiągnąć większy wzrost. Wartość tego popytu można mierzyć m.in. poprzez korzyści ekonomiczne, zrównoważony rozwój, poprawę wizerunku czy też udział w rynku i jakość (rys. 6). M. W. Kozak (2010) stwierdził natomiast, że wydarzenia sportowe, szczególnie te o zasięgu międzynarodowym można rozpatrywać pod kątem społecznym, ekonomicznym, promocyjnym i planistycznym. Aspekt ekonomiczny dotyczy poniesionych nakładów pieniężnych przeznaczonych na organizację wydarzeń sportowych rangi międzynarodowej. Społeczny aspekt odnosi się z kolei do motywacyjnego wpływu wydarzeń sportowych na umocnienie poczucia dumy narodowej. Aspekt promocyjny polega na promowaniu miejsca, w którym odbywa się dane wydarzenie sportowe, zaś aspekt planistyczny określa wpływ organizacji widowiska sportowego na rozwój

miast bądź regionu organizującego dane wydarzenie. A. Hadzik (2010) z kolei zwrócił uwagę na kluczową rolę wysokiej jakości infrastruktury sportowej w organizacji dużych wydarzeń sportowych.

Rys. 6. Piramida analiz portfolio turystyki związanej z wydarzeniami (*event tourism*) – tworzenie strategii i ocena
źródło: Alejskiak W, 2008, za: Getz D., 2008

J. Borzyszkowski (2014) uważał, że wielkie wydarzenia sportowe wpływają na liczne sfery życia społeczno-gospodarczego ich organizatorów, które podzielić można na efekty bezpośrednie i pośrednie. Wśród efektów bezpośrednich wyróżnił:

- wzrost przychodów wynikający z przyjazdu turystów zagranicznych,
- intensyfikację działań związanych z rozwojem infrastruktury sportowej, turystycznej i transportowej,
- wzrost popytu związany z wydatkami na organizację danego wydarzenia.

W przypadku efektów pośrednich J. Borzyszkowski (2014) wyróżnił:

- zwiększenie atrakcyjności turystycznej danego regionu,
- wzrost produktywności gospodarki,
- rozwój prywatnych inwestycji krajowych,
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej prowadzącej do większego napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

Podobne do J. Borzyszkowskiego (2014) zdanie wyraził także A. Smith (2012). W jego opinii duże wydarzenia sportowe pozostawiają trwały ślad zarówno w kontekście fizycznym, jak i społeczno-ekonomicznym. D. Kamrowska-Załużska wraz z M. Kostrzewską (2014) podkreśliły natomiast, że organizacja dużych wydarzeń sportowych ma znaczący wpływ na procesy rewitalizacyjne miast, a w większości przypadków staje się wręcz determinantą takich procesów. K. Chong, J. W. Mjelde i J. Y. Kwon (2014) poza wspomnianymi wcześniej przez innych autorów czynnikami wyrazili opinię, że organizacja dużych wydarzeń sportowych może także poprawić świadomość i wizerunek regionu goszczącego, co w późniejszym okresie może korzystnie wpłynąć na turystykę. Podkreślili także takie elementy, jak wzrost lokalnej dumy oraz spójność społeczna i budowanie lokalnego wizerunku. B. Włodarczyk (2016) wyraził opinię, że turystyka sportowo-eventowa, w tym także wydarzenia sportowe, z upływem czasu zyskują na znaczeniu i dlatego też poszczególne miasta i kraje zacięte rywalizują ze sobą o prawo do organizacji wydarzeń sportowych. Dzieje się tak z uwagi na to, że imprezy takie trwają zazwyczaj przez krótki czas, natomiast konsekwencje ich organizacji są długoterminowe.

Od kilkadziesiąt lat wielu naukowców stara się również określić zależności pomiędzy organizacją wydarzeń sportowych a osiąganymi zyskami finansowymi. Rozważania w tej kwestii trwają już od lat 80-tych XX wieku (Fourie, Santana, 2011). Sceptyczny punkt widzenia na ten temat przytaczają ekonomiści. Uważają oni, że organizacja wydarzeń sportowych nie jest opłacalna pod względem finansowym. Większość ekonomistów odczuwa jednak duże trudności w określeniu dokładnych korzyści ekonomicznych wynikających z faktu organizacji widowisk sportowych, jak również w określeniu motywacji związanych z chęcią ich organizowania (Rose, Spiegel, 2011).

W przypadku wydarzeń sportowych bardzo ważną rolę odgrywają również ich uczestnicy, w tym szczególnie kibice obserwujący „na żywo” poczynania sportowców. Najogólniej można to określić mianem zjawiska kibicowania (Hadzik, Szromek, Tomik, 2012). Na podstawie analizy zachowań kibiców Z. Waśkowski (2007) wyróżnił ich następujące grupy:

- uczestniczący regularnie w widowiskach sportowych,
- uczestniczący nieregularnie w wydarzeniach sportowych,
- uczestniczący sporadycznie w imprezach sportowych,
- oglądający wydarzenia sportowe za pośrednictwem przekazów medialnych.

Konsumpcja związana z uczestnictwem w międzynarodowych wydarzeniach sportowych odnosi się także do uwarunkowań różnorodnych czynników. Jako czynniki motywujące kibiców do przyjazdu na imprezy sportowe B. G. Pitts i D. K. Stotlar (2002) wymienili czynniki:

- socjaldemograficzne (np. wiek, płeć, poziom wykształcenia),
- ekonomiczne (np. ceny biletów, transmisje telewizyjne),
- sportowe (np. aktualnie reprezentowany poziom sportowy przez danego sportowca lub drużynę),
- percepcyjne (np. warunki pogodowe, termin wydarzenia).

Ponadto w jednym ze swoich artykułów A. Hadzik, A. Szromek i R. Tomik (2012) na podstawie przeprowadzonych badań naukowych wyróżnili kilka barier ograniczających liczbę turystów przyjeżdżających na dane wydarzenia sportowe. Wśród barier tych wymienili m.in.: ograniczenia finansowe, małą atrakcyjność sportową wydarzenia, słaby poziom poszczególnych elementów zagospodarowania turystycznego czy też słabą promocję.

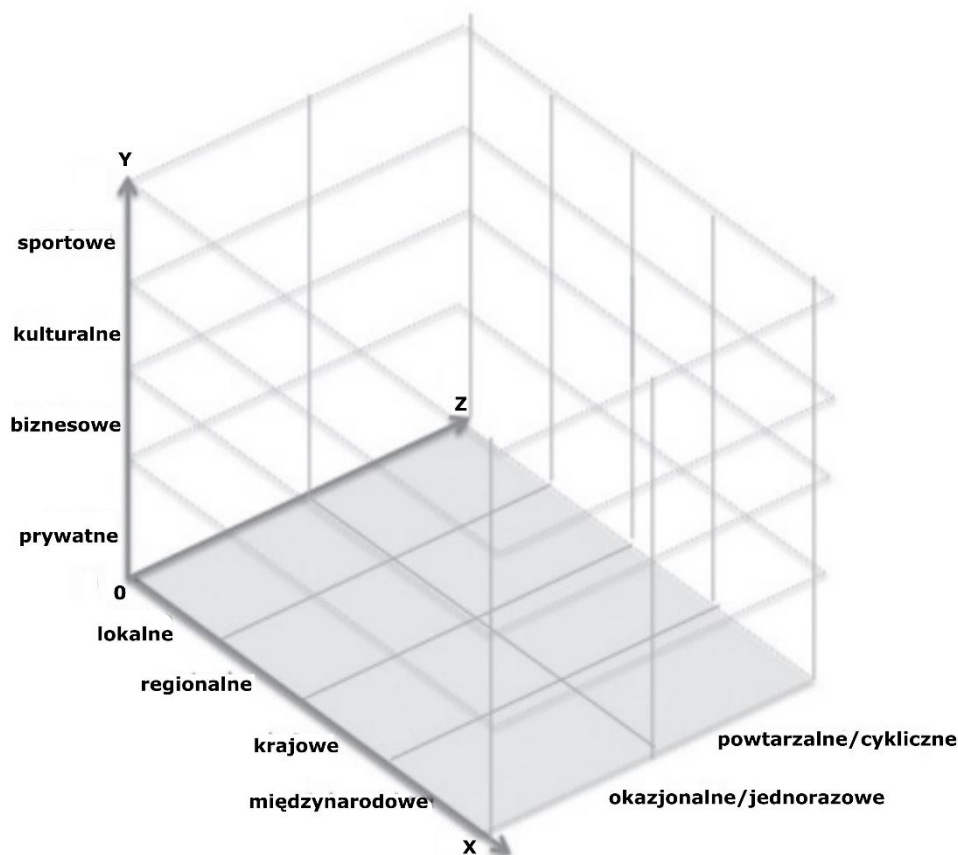
Innym istotnym zagadnieniem w literaturze związanym z wydarzeniami sportowymi jest ich oddziaływanie i wpływ na kraje, miasta i regiony, w których są one organizowane. A. Hadzik, A. Szromek i R. Tomik (2012) stwierdzili, że wpływ na to mogą kreować przede wszystkim osoby przyjeżdżające na takie wydarzenia, tzn. kibice. Ich zdaniem poza konsumpcją związaną bezpośrednio ze sportem korzystają także z innych usług turystycznych, takich jak: zakwaterowanie, transport, wyżywienie czy też atrakcje związane z czasem wolnym. Opisywany przez nich aspekt jest ściśle powiązany z tzw. fanoturystyką.

Rys. 7. Piramida wydarzeń sportowych wg. M. D. Shanka (2002)
źródło: Shank, M. D. 2002

Jednym z kluczowych aspektów opisywanych w literaturze jest umiejscowienie wydarzeń sportowych wśród innych rodzajów wydarzeń, jak również podziały wydarzeń sportowych ze względu na różnorodne kryteria. Przykładem jest schemat opracowany przez M. D. Shanka (2002). Jako podstawowe kryterium podziału przyjął on zasięg występowania danego

wydarzenia, dlatego też wyróżnił wydarzenia sportowe o zasięgu: globalnym, międzynarodowym, narodowym, regionalnym oraz lokalnym (rys. 7).

Rys. 8. Trójwymiarowa typologia wydarzeń wg. K. Cieślakowskiego i J. Kantyki (2015)
źródło: Cieślakowski K., Kantyka J., 2015

Nieco inne rodzaje wydarzeń wyróżnili K. Cieślakowski i J. Kantyka (2015). Opracowali oni tzw. trójwymiarową typologię wydarzeń, na podstawie której władze miejskie oraz inne instytucje mogą wykorzystywać przy ocenie atrakcyjności wydarzeń w związku z realizacją celów ekonomicznych miasta oraz obiektu, gdzie dane wydarzenie może zostać potencjalnie zorganizowane. Dokonując takiej analizy rozpatrywali takie czynniki jak:

- przestrzenny zasięg oddziaływania (lokalne, regionalne, ogólnokrajowe, międzynarodowe),
- tematykę (prywatne, zamknięte, biznesowe, gospodarcze, kulturalne, **sportowe**),
- częstotliwość realizacji (jednorazowe, okazjonalne, powtarzalne, cykliczne)

Schemat prezentujący trójwymiarową typologię wydarzeń (rys. 8) pokazuje, że wśród 32 rodzajów wydarzeń wyróżnić można 8 typów wydarzeń sportowych:

1. lokalne okazjonalne,
2. lokalne cykliczne,
3. regionalne okazjonalne,

4. regionalne cykliczne,
5. krajowe okazjonalne,
6. krajowe cykliczne,
7. międzynarodowe okazjonalne,
8. międzynarodowe cykliczne.

		skala	
		mała	duża
ranga	wysoka	wyróżniające	megawydarzenia
	niska	lokalne	większe

Rys. 9. Podział wydarzeń ze względu na ich rangę i skalę
 źródło: Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., 2010, za Bowdin G, McDonell I., Allen J., O’Toole W., 2003

Oryginalne spojrzenie na typologię wydarzeń zaprezentowali J. Kaczmarek, A. Stasiak i B. Włodarczyk (2010) za G. Bowdin, I. McDonell, J. Allen i W. O’Toole (2003). W ich opinii wydarzenia, w tym również te sportowe można traktować jako produkt turystyczny. Stanowią one zaplanowane i zorganizowane zdarzenie wewnętrznie integrujące poszczególne usługi i walory turystyczne, natomiast nadrzędnym elementem jest organizacja, zarządzanie i konkretna lokalizacja. Ponadto produkt ten charakteryzuje się spójnością tematyczną i organizacyjną, konkretną lokalizacją, wyjątkowością oraz cyklicznością. Autorzy ci uznali, że wydarzenia można klasyfikować poprzez wykorzystanie różnych cech produktu turystycznego wydarzenia. Podstawowy podział odnosi się do skali i rangi wydarzenia (rys. 9). Jako skalę należy rozumieć wielkość lub zakres analizowanego zjawiska. Ranga z kolei to znaczenie lub ważność kogoś bądź czegoś. Z tego powodu wyróżnili:

- megawydarzenia,
- wydarzenia wyróżniające,

- wydarzenia większe,
- wydarzenia lokalne.

Wspomniany podział można również odnieść bezpośrednio do wydarzeń sportowych. Megawydarzenia to takie, które wywierają znaczący wpływ na ekonomię danego obszaru bądź kraju. W przypadku sportu są to np. igrzyska olimpijskie (zimowe i letnie), czy też mistrzostwa świata i mistrzostwa Europy w piłce nożnej mężczyzn. Osiągają one nadzwyczajny poziom ważności pod względem turystycznym. Zdaniem G. Bodwina, I McDonell'a, J. Allena i W. O'Toole (2003) ich widownia może przekroczyć milion widzów, zaś kapitał wynosi co najmniej 500 mln dolarów. Reputacja z kolei powinna klasyfikować je jako niezbędne do obejrzenia.

Wydarzenia wyróżniające można utożsamiać z danym miastem, metropolią lub regionem. Zazwyczaj charakteryzują się wyjątkowością, elitarnością i wysoką rangą. Większe wydarzenia z kolei to takie, które poprzez swoją skalę i zainteresowanie ze strony mediów mogą potencjalnie przyciągnąć znaczną liczbę widzów i przynieść wymierne korzyści ekonomiczne. Organizowane są w celu zwrócenia uwagi, wzbogacenia walorów turystycznych i podniesienia opłacalności danego miejsca w krótkim czasie. Celem organizatorów takich wydarzeń jest osiągnięcie sukcesu poprzez wyjątkowość, elitarność i wysoką rangę wydarzenia (Bowdin, McDonell, Allen, O'Toole, 2003).

Wydarzenia większe przyciągają znaczną liczbę widzów dzięki swojej skali i zainteresowaniu ze strony mediów. Dodatkowo przynoszą one korzyści ekonomiczne oraz stanowią dużej skali narzędzie promocyjne (Kaczmarek, Stasiak, Włodarczyk, 2010).

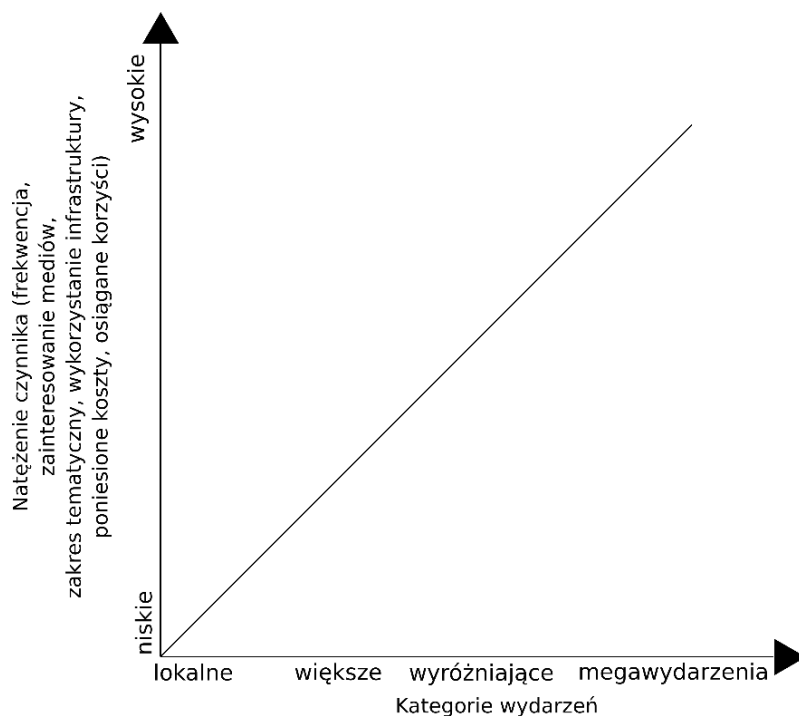
Wydarzenia lokalne charakteryzują się niewielką skalą organizacji i niskimi nakładami finansowymi. Ich zadaniem jest popularyzacja danego regionu (Kaczmarek, Stasiak, Włodarczyk, 2010).

Zaprezentowany podział wg. rangi i skali wydarzeń można analizować także pod kątem występowania różnych czynników, które sumarycznie wpływają na ich organizację (rys. 10). Do czynników tych należą m.in.: zainteresowanie mediów, zakres tematyczny, wykorzystanie infrastruktury, poniesione koszty czy też zakładane korzyści (Kaczmarek, Stasiak, Włodarczyk, 2010).

W odniesieniu do wydarzeń sportowych bardzo ważnym kryterium ich podziału jest także częstotliwość występowania. Ze względu na ten czynnik wyróżniono wydarzenia:

- cykliczne odbywające się w równych interwałach czasowych,

- nieregularne, które organizowane są kilka lub kilkanaście razy i ich odstęp czasowy jest bardzo nieregularny,
- jednorazowe organizowane tylko jeden raz, np. z okazji otwarcia danego obiektu bądź przy wyjątkowej okazji wynikającej z danej chwili.

Rys. 10. Kategorie wydarzeń w zależności od czynników warunkujących ich organizację
 źródło: Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., 2010

Zdaniem autora niniejszej pracy zaproponowany przez wspomnianych badaczy podział najlepiej pokazuje, w jaki sposób można dokonywać selekcji i klasyfikacji wydarzeń sportowych. Stosując taki podział, w niniejszej pracy opisano wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi.

Wszystkie wspomniane pojęcia oraz pozycje literatury okazały się bardzo cenne w przygotowaniu niniejszej pracy. Stanowiły one swoistego rodzaju fundament do rozważań nad sformułowanym problemem badawczym. W dużym stopniu umożliwiły także dogłębne wdrożenie się w tematykę niniejszej pracy. Ponadto dokonany przegląd literatury ułatwił poznanie poglądów naukowych i dotychczasowych publikacji oraz skonfrontowanie ich ze zjawiskiem turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi.

2. Turystyka sportowa

Powszechnie uznaje się, że turystyka sportowa to odbywanie podróży tematycznie związanych ze sportem. Ponadto jest to również zarówno czynny jak i bierny udział w wydarzeniu sportowym oraz zwiedzanie miejsc związanych ze sportem. Aspekty dotyczące zjawiska turystyki sportowej wzbudzają jednak wiele wątpliwości na tle terminologicznym i praktycznym. Stało się to przyczyną do powstania wielu dyskusji naukowych. Niekiedy istnienie samego pojęcia i zjawiska turystyki sportowej jest poddawane w dużą wątpliwość bądź całkowicie negowane. Na skutek wspomnianych wątpliwości i nieścisłości zauważalny jest chaos terminologiczny. Problemy związane z opracowaniem jednoznacznej definicji „turystyki sportowej” wynikają również z tego, że przez wiele lat pojęcia turystyki i sportu były badane i rozważane jako dwa zupełnie odrębne zagadnienia. Prowadzone na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat badania pokazują, że turystyka sportowa coraz mocniej zyskuje na popularności i coraz częściej stanowi istotny element strategii rozwoju turystyki w wielu miastach i regionach świata.

W niniejszym rozdziale podjęto próbę usystematyzowania zagadnienia turystyki sportowej. Pod uwagę wzięto przeprowadzone dotychczas badania naukowe nad tym zjawiskiem. Zaprezentowano historię badań dotyczących tego zagadnienia oraz genezę jego powstania. Ponadto przedstawiono klasyfikacje, rodzaje i formy turystyki sportowej. Bardzo ważną część niniejszego rozdziału stanowiła definicja turystyki sportowej. Z tego powodu kompleksowo przedstawiono ewolucję definicji tego zjawiska w świetle badań naukowych. Dodatkowo zaprezentowano też definicje turystyki sportowej na podstawie przeprowadzonych przez autora badań terenowych. Pokazano także, jak pojęcie to definiowali eksperci z branży sportowej i turystycznej, uczestnicy wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi, jak również przypadkowo napotkane osoby na co dzień niezwiązane zawodowo ze sportem i z turystyką.

2.1. Pojęcie turystyki sportowej w świetle literatury i dotychczasowych badań naukowych

Od wielu lat pojęcie turystyki sportowej jest przyczyną wielu dyskusji naukowych. W opinii M. Kazimierczaka i E. Malchrowicz-Moško (2013), jak również A. Hadzika (2016) turystyka sportowa staje się jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się form podróżowania, zwłaszcza w celach kibicowania podczas międzynarodowych widowisk sportowych. Wg. J. Standevena i P. De Knopa (1999) turystyka i sport stanowią z kolei współcześnie zjawiska społeczno-gospodarcze o wzrastającym znaczeniu i wzajemnie przenikające się. B. Szczechowicz (2015) natomiast zauważył, że wśród opracowań naukowych brakuje wyraźnego wyjaśnienia i wyróżnienia bezpośrednich związków pomiędzy turystyką a sportem. Problematyka związana z relacjami zachodzącymi pomiędzy sportem, a turystyką stanowi także nieodzowny element szeroko pojmowanej turystyki kulturowej (Borzyszkowski, 2012). D. F. Travassos (2008) podkreślił, że związki sportu z turystyką są w pełni oczywiste i obydwaj aspekty nie mogą być postrzegane i analizowane oddzielnie. Wszystko to sprawia, że coraz więcej miast i regionów ubiega się o prawo do organizacji imprez sportowych o dużej skali upatrując licznych korzyści, nie tylko tych związanych ze sportem (Borzyszkowski, 2012). Zdaniem J. C. Ribeiro, J. Viseu, T. Delalande i C. Rodriguesa (2004) turystyka sportowa odgrywa kluczową rolę w promowaniu funkcji turystycznej poszczególnych destynacji. W dotychczasowych opracowaniach naukowych podkreślano również, że przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe nie jest uwarunkowany jedynie czynnikami czysto sportowymi. W opinii A. Hadzika, J. Ryśnika i R. Tomika (2015) uczestnictwo w międzynarodowych widowiskach sportowych determinowane jest uwarunkowaniami pozasportowymi, w tym również turystycznymi. Wśród uwarunkowań tych wyszczególniono m.in. możliwość zwiedzania w trakcie podróży atrakcji przyrodniczych, zabytków kultury, muzeów czy też atrakcji kulturalnych o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Wspomniano także o możliwości skorzystania z usług obiektów sportowo-rekreacyjnych, jak również z tzw. nocnego życia z szeroką ofertą rozrywkową. W opracowaniach naukowych pojawiały się też czynniki hamujące aktywności turystyczne związane z przyjazdami kibiców na wydarzenia sportowe. Wśród nich wymieniono m.in. wysokie koszty wyjazdów oraz ograniczoną ilość bądź całkowity brak czasu wolnego (Wojdakowski, 2008; Hadzik, Ryśnik, Tomik, 2015).

Początki historii turystyki sportowej datowane są już na okres starożytności, kiedy to podróżowano w celu oglądania antycznych igrzysk olimpijskich (Zauhar, 2003). Niekiedy początki turystyki sportowej upatrywane są również w starożytnym Rzymie (Coakley, 1990).

Starożytni Rzymianie chcąc odwrócić uwagę mieszkańców od pogarszających się warunków życia codziennego wykorzystywali wydarzenia sportowe. Początki zjawiska turystyki sportowej dostrzec można także przez pryzmat organizacji pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich w 1896 roku. Igrzyska rozpatrywane były nie tylko jako zwykłe widowisko sportowe, ale również jako widowisko turystyczne (McFee, 1990). Uwidaczniało się to w głównej mierze podczas ceremonii otwarcia i zamknięcia igrzysk. Ceremonie z pełnym przekonaniem uznawać można było jako wydarzenia kulturalne o dużej, międzynarodowej skali przyciągającej rzesze turystów z całego świata. W kolejnych latach w dużym stopniu zwracano uwagę na uprawianie narciarstwa alpejskiego, tenisa, wędkarstwa czy też golfa. Uprawianie tych dyscyplin w danym miejscu powodowało wzrost ruchu turystycznego.

Pojęcie turystyki sportowej jest stosunkowo młode i nowe. W literaturze pojawiło się dopiero kilkadziesiąt lat temu, w latach 90-tych XX wieku. Badania nad tym zjawiskiem na większą skalę zaczęto prowadzić na początku lat 60-tych XX wieku. Duże zainteresowanie wśród badaczy wzbudziła systematycznie rosnąca liczba wydarzeń sportowych i wzrost ruchu turystycznego ściśle związanego ze sportem. Szczególnie mocno uwidoczniło się to w angielskiej i w niemieckojęzycznej literaturze. Potwierdzało to chociażby powstanie pierwszego dedykowanego tej tematyce czasopisma naukowego *Journal of Sport Tourism* (Malchrowicz-Mośko, 2018). Pierwszą znaczącą pracę odnoszącą się do zjawiska turystyki sportowej opracował D. Anthony (1966).

Zdaniem socjologów czynnikiem, który w dużym stopniu przyczynił się do rozwoju turystyki sportowej i badań naukowych nad tym zjawiskiem była systematycznie rosnąca popularność wydarzeń sportowych (Elias, Dulling, 1970). Poszczególne miasta, regiony i kraje coraz bardziej rywalizowały pomiędzy sobą o prawo do organizacji poszczególnych wydarzeń sportowych. Wzrost zainteresowań badaniami naukowymi nad turystyką sportową spowodowany był również dynamiczną rozbudową infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostępnej dla każdego obywatela. Było to jedno z głównych założeń polityki stosowanej w latach 70-tych XX wieku przez rządy wielu państw, tzw. polityka „sport dla wszystkich” (De Knop, 1995). Zdaniem G. Redmonda (1991) do rozwoju turystyki sportowej przyczynił się także rozwój globalnego przemysłu rekreacyjnego. Oparty był on na wielu specjalizacjach dotyczących szeregu usług związanych z uprawianiem rekreacji. Wysokie koszty jakie generował sprzęt sportowy sprawiał, że taka forma aktywności turystycznej jak turystyka sportowa mogła być realnie uprawiana jedynie przez bardziej zamożne osoby (De Knopp, 1995 oraz Gibson, 1998). W opinii J. Kurtzman i J. Zauhara (1995) z kolei turystyka sportowa i badania z nią związane rozwinęły się dzięki większemu uznaniu związków sportu z turystyką. Przyczyn rozwoju badacze

ci upatrywali również w dynamicznym rozwoju technologicznym i coraz łatwiejszą możliwością podróżowania.

Na początku lat 70-tych XX wieku rozwijały się badania naukowe dotyczące osób uprawiających aktywność fizyczną podczas wyjazdów wakacyjnych. R. Schreiber (1976) wyraził opinię, że znaczenie turystyki sportowej wzrosło ze względu na przejście z gospodarki produkcyjnej na gospodarkę usługową. Uważał on również m.in., że po takiej zmianie realiów gospodarczych społeczeństwo amerykańskie pragnęło zachwycać się elitarnym sportem i wyznaczać sobie wyzwania poprzez uczestniczenie w różnorodnych aktywnościach fizycznych. Opinie takie R. Schreiber zamieścił w jednej z pierwszych publikacji naukowych dotyczących turystyki sportowej. W opracowaniu tym zamieścił opinię, że zmiana stylu pracy skupiającego się na produkcji na styl pracy skupiony na usługach spowodował wzrost zainteresowanie elitarnym sportem lub podejmowaniem aktywności fizycznych w amerykańskim społeczeństwie.

Turystyka sportowa jako przedmiot badań ukonstytuowała się na początku lat 90-tych XX wieku (Prinke, 2015). Pomimo rozwoju tej formy aktywności turystycznej wielu badaczy poddawało w wątpliwość jej istnienie. W. Alejski (1999) np. w pewnym stopniu negował i rozważał funkcjonowanie turystyki sportowej. S. Bosiacki (2016) wyraził natomiast opinię, że sport staje się narzędziem generującym coraz większe obroty finansowe i stanowi coraz ważniejszy element lokalnej kultury i gospodarki.

W początkowym stadium kilku naukowców próbowało ukształtować profil tzw. turysty sportowego. Pomysłodawcą takiego rozwiązania był R. Schreiber (1976), który jako pierwszy taki profil opracował. Uważał on, że mianem turysty sportowego można było określić osobę podróżującą samolotem, która na przestrzeni ostatniego roku jeździła na nartach bądź grała w golfa lub w tenisa. Kolejne próby scharakteryzowania turysty sportowego opierano o preferowane formy aktywności fizycznej i cechy społeczno-demograficzne. Badania i opracowania naukowe dotyczące tej tematyki kreowali m.in.: B. McPherson (1984), W. Rudman, (1986), H. Gibson i A. Yiannakis (1992), R. Tabata, (1992), P. De Knop (1995), jak również H. Gibson, S. Attle, i A. Yiannakis, (1998). W opracowaniach zwracano również uwagę na różnice występujące w poziomie zaangażowania w sport zarówno w roli osób uprawiających go, jak i widzów. Poglądy takie wyrażali m.in.: C. M. Hall (1992b), D. Getz, (1998), R. Irwin i M. Sandler (1998) oraz K. Rice (1987). P. De Knop (1987) wyraził opinię, że turysta sportowy to osoba uprawiająca sport podczas wakacji. W kolejnym opracowaniu P. De Knop (1990) podkreślał, że większą popularnością cieszyło się aktywne uprawianie sportu w porównaniu do oglądania widowisk sportowych. Dodatkowo wyróżnił on m.in. wyjazdy bezpośrednio związane ze sportem, wyjazdy, podczas których sport nie jest motywem przewodnim, ale turyści korzystają

z usług obiektów sportowych oraz wyjazdy, w trakcie których turyści uczestniczą w wydarzeniach sportowych o nieformalnym charakterze. Zdaniem S. Glyptis (1991) oraz S. Glyptis i G. Jacksona (1993) uprawianie aktywności sportowych przy okazji wyjazdów wakacyjnych może przyczynić się do zainteresowania sportem i zaangażowania w uprawianie sportu również po powrocie w miejscu stałego zamieszkania. Istotnym wydarzeniem w badaniach naukowych nad turystyką sportową było uznanie widzów oglądających dane wydarzenia sportowe i osoby odwiedzające obiekty sportowe jako turystów sportowych. Jednym z pierwszych badaczy, który zaklasyfikował takie formy aktywności do turystyki sportowej był G. Redmond (1990 oraz 1991). Kilka lat później organizację wydarzeń sportowych uznano za czynnik wpływający na lokalną społeczność pod względem ekonomicznym. Uwagę na to zwrócili D. Turco i H. Eisenhardt (1998).

W badaniach związanych z turystyką sportową zwracano również uwagę na to, dlaczego turyści sportowi uprawiają taką formę aktywności turystycznej. C. M. Hall (1992a) uważał, że biorąc pod uwagę to kryterium należy wyróżnić dwa rodzaje turystów sportowych – czynnych uczestników aktywności oraz hobbystów. Przedstawiciele pierwszej grupy traktowali uczestnictwo w sporcie jako możliwość wyrażenia samego siebie. Hobbyści z kolei koncentrowali się na idei współzawodnictwa. Ponadto C. M. Hall (1992a) stwierdził, że do podstawowych zachowań związanych z turystyką sportową można zaklasyfikować wyjazd poza miejsce stałego zamieszkania w celu obserwacji sportu, jak również w celu uczestnictwa w sporcie. Wyznaczone przez niego granice aktywności, które można było zaliczyć do turystyki sportowej były więc dość wąskie. Japoński zespół naukowców na czele z H. Nogawą (1996) wyraził opinię, że mianem turysty sportowego można określić osobę, która przebywa w miejscu organizacji danego wydarzenia sportowego przez co najmniej 24 godziny. Dodatkowo uważali, że zwiedzanie miejsca organizacji wydarzenia sportowego ma znaczenie marginalne. Ponadto zaproponowali zastosowanie podziału turystów sportowych na osoby biorące udział w wydarzeniu sportowym, widzów oglądających wydarzenie sportowe i miłośników sportu, którzy organizują sobie wyjazdy na własną rękę. W nieco inny sposób turystykę sportową analizowali i badali J. Kurtzman i J. Zauhar (1997). Na podstawie przeprowadzonych badań postanowili opisać turystykę sportową nawiązując do pięciu podstawowych produktów:

- atrakcje turystyki sportowej (ang. *sport tourism attractions*),
- atrakcje turystyczne (ang. *tourism attractions*),
- ośrodki turystyki sportowej (ang. *sport tourism resorts*),
- rejsy turystyczne (ang. *tourism cruises*),

- imprezy turystyczne typu wydarzenia (ang. *tourism events*).

J. Standevan (1998) sugerował, że turystykę sportową można rozumieć i badać dwuwymiarowo. W jego opinii sport powinno definiować się jako doświadczenie kulturowe związane z aktywnością fizyczną, zaś turystykę jako kulturowe doświadczenie danego miejsca. Lata 90-te XX wieku to czas dużej intensyfikacji badań i dużej liczby opracowań naukowych dotyczących turystyki sportowej. Kwintesencją rozważań na ten temat jest opracowanie autorstwa J. Standevana i P. De Knopa (1999) pt. „*Sport Tourism*”.

Od lat 90-tych XX wieku zaczęły pojawiać się liczne anglojęzyczne i niemieckojęzyczne publikacje dotyczące turystyki sportowej. W tym okresie dominowały badania odnoszące się do ekonomicznych skutków oddziaływania wydarzeń sportowych na turystyczną destynację oraz region. Często w badaniach pomijano skutki społeczno-kulturowe, co związane było z trudnością oszacowania wymiernej oceny efektów. Duże niedostatki opracowań naukowych analizujących społeczno-kulturowe oddziaływanie wydarzeń sportowych widoczne jest również w polskiej literaturze przedmiotu (Malchrowicz-Moško, 2018).

Bardzo ważną kwestią w przypadku badań nad turystyką sportową jest również określenie tego, jaki jest obecnie udział sportu w turystyce patrząc przez pryzmat nauk o kulturze fizycznej. W ostatnich kilkudziesięciu latach zauważalnych jest wiele nowych biernych i komercyjnych form podróżowania. Podróże te charakteryzowały się jednak odmiennym charakterem w stosunku do nauk o kulturze fizycznej. Dawniej turystykę utożsamiano jedynie z aktywnymi formami wypoczynku. Turystyka sportowa obecnie postrzegana jest głównie przez pryzmat ekonomiczny i marketingowy, co w znacznym stopniu ogranicza jej rozumienie poprzez wartości społeczno-kulturowe. Współcześnie z kolei aktywności turystyczne kreujące turystykę sportową są ideowo zbliżone do kultury fizycznej. W Polsce rozwinęła się ona na gruncie turystyki aktywnej i turystyki kwalifikowanej (Malchrowicz-Moško, 2018).

Obecnie pod względem badawczym turystykę sportową uznaje się za jedną z najbardziej rozwojowych dziedzin czasu wolnego. W ostatnich latach stała się ona istotnym elementem życia osób interesujących się sportem. Badania naukowe dotyczące rozwoju turystyki sportowej mają zarówno podłoże ekonomiczne, jak również marketingowe i społeczne. Ponadto z turystyką sportową wiążą się także badania związane ze sportem i z kulturą fizyczną. Szybki rozwój tej formy aktywności turystycznej z dużym prawdopodobieństwem przyczyni się do jeszcze większej intensyfikacji badań nad tym zjawiskiem i powstania licznych opracowań naukowych. Badania te z pewnością pozwolą w znacznym stopniu poszerzyć wiedzę na temat turystyki sportowej oraz usystematyzować zdobytą dotychczas wiedzę.

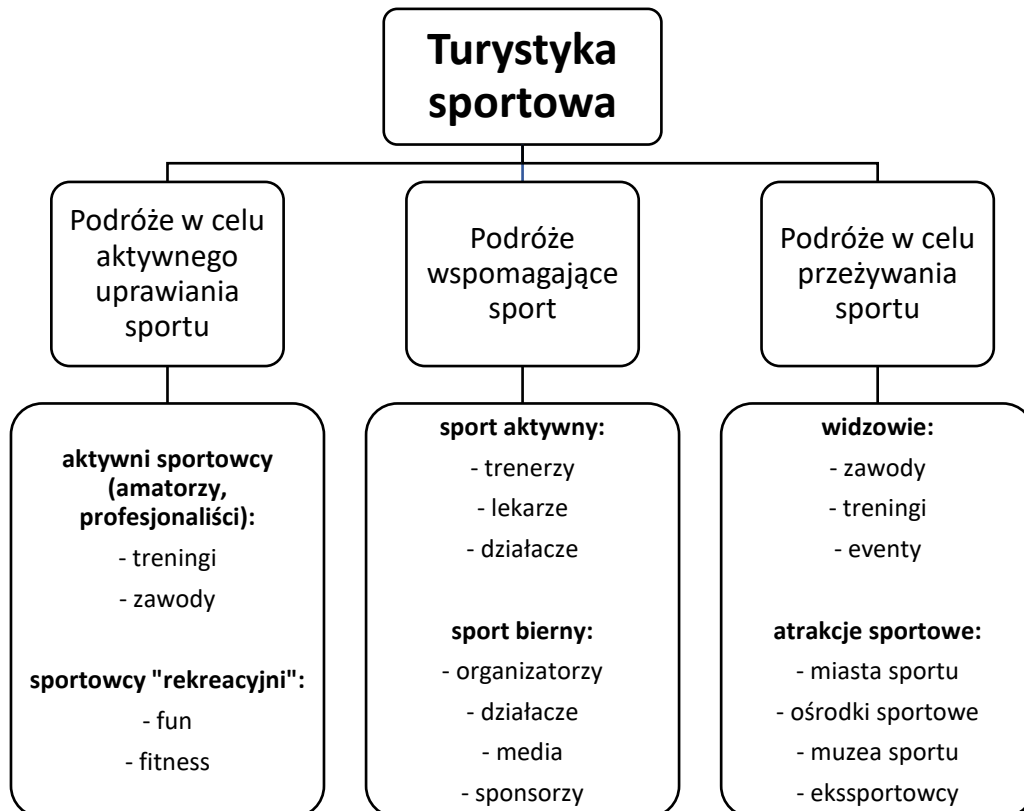
Historia badań naukowych nad turystyką sportową, jak również liczne spory dotyczące form i klasyfikacji tej formy aktywności turystycznej przyczyniły się do powstania wielu wątpliwości co do definicji tego zjawiska. Rozważania nad definicją turystyki sportowej nieprzerwanie trwają już od blisko 60 lat. W dużym stopniu widoczne jest to przede wszystkim w literaturze zagranicznej, jak również w literaturze polskiej.

Opracowanie jednolitej definicji turystyki sportowej utrudnione było w głównej mierze różnicami pomiędzy sportem, a turystyką. Zagadnienia te przez dłuższy czas traktowane były zupełnie oddzielnie (Glyptis, 1991). Pierwsze rozważania pośrednio związane z definicją turystyki sportowej podjęto pod koniec lat 60-tych XX wieku. Zastanawiano się wówczas, czy oddziaływanie sportu ograniczone jest jedynie do zasad danej konkurencji czy też dodatkowo obejmuje aktywność fizyczną i rywalizację pomiędzy osobami uprawiającymi daną dyscyplinę (Loy, 1968). Wątpliwości stwarzała dodatkowo definicja samej turystyki. Rozważano, czy jako turystyka można uznawać podróże w celach służbowych oraz czy jako turystyka można klasyfikować wyjazdy wypoczynkowe. R. McIntosh, C. Goeldner i J. R. B. Ritchie (1995) uważali, że wyjazdy służbowe mogą być traktowane jako wyjazdy turystyczne, ponieważ w ich trakcie występuje fakt wyjazdu poza miejsce stałego zamieszkania. Taka opinia przyczyniła się do powstania rozważań na temat podróży sportowców. Wielu badaczy zastanawiało się, czy mianem turystów można określić sportowców wyjeżdżających na mecze lub na zawody sportowe. Rozważania takie argumentowano tym, że sportowcy znacząco mogą wpływać na obszar recepcji ze względu na to, że korzystają m.in. z usług noclegowych i gastronomicznych. Sportowcy za udział w zawodach otrzymywali jednak wynagrodzenia finansowe, co wzbudzało duże wątpliwości wśród naukowców. Uzyskiwanie wynagrodzeń finansowych było w dużym stopniu sprzeczne z definicją turystyki opracowaną przez Światową Organizację Turystyki (UN WTO).

W latach 80-tych XX wieku podjęto pierwsze odważniejsze próby opracowania definicji turystyki sportowej. Zdecydowanie uwidaczniało się to w opracowaniach anglojęzycznych i niemieckojęzycznych. Lata 70-te XX wieku to czas, kiedy w Europie ukształtowały się dwie preferencje podróźnicze związane z dwoma regionami turystycznymi. Pierwsza z nich dotyczyła podróży w rejon basenu Morza Śródziemnego, natomiast druga wypraw górskich w Alpy. Wspomniane preferencje w dużym stopniu przyczyniły się do podjęcia prób wykreowania pierwszej uściślonej definicji turystyki sportowej (Neuerburg, 2003).

Opracowania pochodzące z literatury niemieckojęzycznej w pierwszej kolejności opierały się o takie pojęcia jak: *Freizeitsport*, *Sport und Urlaub* czy też *Sport für alle*. Określenia te były więc ściśle związane z aktywnymi formami turystyki w trakcie wyjazdów wypoczynkowych i urlopów wakacyjnych. Zdaniem J. Dieckerta (1974) pojęcia te podkreślały rekreacyjną

oraz wypoczynkową rolę sportu. Akcentowano również pedagogiczne aspekty związane z uprawianiem sportu poprzez szerzenie idei „sportu dla wszystkich”. W latach 80-tych XX wieku widoczny był wyraźny wzrost liczby publikacji poświęconych obszarowi sportu i turystyki, jak również samej turystyki sportowej (Schwark, 2006). Wcześniejsze nieśmiałe próby zdefiniowania turystyki sportowej to dominacja dużej powierzchowności ujęcia, przez co trudno było to pojęcie zrozumieć. Nawiązywano m.in. do postulatu tzw. turystyki łagodnej opartej o normy ekologiczne i etyczno-społeczne (Malchrowicz-Moško, 2018). Odwołując się do takich postulatów H. J. Neuburg i T. Wilken (1988) uważali, że jako turystykę sportową należy uznawać piesze wędrówki po Alpach. Inne formy aktywności fizycznych takie jak: tenis, golf czy squash były przez nich krytykowane z uwagi na konieczność powstania infrastruktury do ich uprawiania i dużą marginalizację naturalnych krajobrazów górskich. Do lat 90-tych XX wieku w niemieckojęzycznej literaturze jako synonimy występowały takie pojęcia jak: *Sporttourismus*, *Sportreisen* oraz *Sport im Urlaub*. A. Dreyer i A. Kruger (1995) w swoim opracowaniu pt. „*Sporttourismus: Management – und Marketing-Handbuch*” podjęli próbę usystematyzowania tych pojęć. Jeden z rozdziałów poświęcili zachowaniom rynkowym w turystyce sportowej.

Rys. 11. Turystyka sportowa wg. W. Freyera (2002)
źródło: Freyer W., 2002

Kilka lat później W. Freyer (2002) w swojej pracy pt. „*Sport-Tourismus – Einige Anmerkungen aus Sicht der Wissenschaft*” zaproponował zastosowanie pojęcia turystyki sportowej. Zdefiniował ją jako wyjazd poza miejsce stałego zamieszkania i przebywania w obcym miejscu w celach sportowych. Dodatkowo rozróżnił turystykę sportową osób aktywnie uprawiających sport oraz osób biernie uprawiających sport poprzez wspomaganie i oglądanie sportu (rys. 11). W literaturze niemieckojęzycznej pojawiła się również definicja turystyki sportowej opracowana przez A. Dreyera (2004). Uważał, że jako turystykę sportową można uznać także takie aktywności i profesje jak: dziennikarstwo sportowe, odwiedzanie muzeów sportu czy też produkcja artykułów sportowych.

W niemieckojęzycznych opracowaniach naukowych dotyczących turystyki sportowej zjawisko to starano się pokazać w sposób możliwie jak najbardziej kompleksowy. Początkowo definicje te miały charakter powierzchowny i odnosiły przede wszystkim do uprawiania sportowych aktywności fizycznych. Z upływem czasu zaczęto jednak zwracać uwagę na inne aspekty, takie jak uczestnictwo w wydarzeniach sportowych czy też odwiedzanie atrakcji turystycznych tematycznie związanych ze sportem.

Publikacje dotyczące turystyki sportowej w literaturze anglojęzycznej podobnie jak w przypadku literatury niemieckojęzycznej pojawiły się w latach 80-tych XX wieku. S. Glyptis (1982) w swoim opracowaniu pt. „*Sport and Tourism in Western Europe*” wyróżniła pięć obszarów wiążących się z turystyką sportową. Były to: zgrupowania drużyn sportowych, specjalistyczne lub aktywne wakacje, ekskluzywne wakacje sportowe, urlopy oparte o występującą „ofertę sportową” oraz obserwowanie wydarzeń sportowych. C. M. Hall (1992a) z kolei w pracy pt. „*Adventure, Sport and Health Tourism*” zdefiniował turystykę sportową w oparciu o formalne kryteria, tzn. podróżowanie w celu uprawiania sportu oraz w celu oglądania sportu. Definicja ta wzbudziła wątpliwości wśród badaczy ze względu na bierną formę uprawiania turystyki sportowej, np. uczestnictwa w roli widza w widowisku sportowym (Malchrowicz-Moško, 2018).

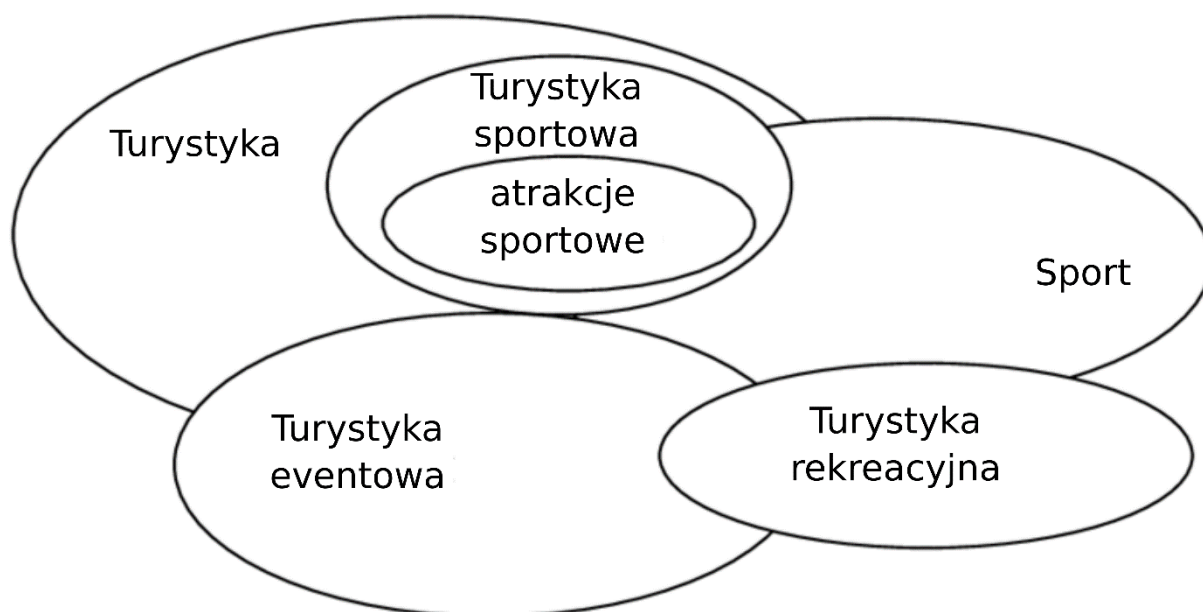
W następnych latach w literaturze anglojęzycznej zaczęły pojawiać się kolejne definicje turystyki sportowej, które do dziś uznawane są przez wielu badaczy jako te wzorcowe. Ich autorami byli przede wszystkim S. Gammon i T. Robinson (1997), H. Gibson (1998) oraz J. Standevan i P. De Knop (1999). W definicjach tych podkreślono, że do form aktywności kształtujących turystykę sportową można uznawać zarówno aktywne uprawianie sportu, jak i bierny udział w wydarzeniach sportowych (tab. 5).

Tabela 5. Turystyka sportowa i sport w turystyce w opinii S. Gammmona i T. Robinsona (1997)

Turystyka sportowa		Sport w turystyce	
twarda definicja	łagodna definicja	twarda definicja	łagodna definicja
główny motyw podróży to aktywny lub bierny udział w wydarzeniu sportowym (orientacja na rywalizację)	główny motyw podróży to aktywny udział w sporcie, w charakterze wypoczynkowym, a nie w celu rywalizacji	główny motyw podróży to sam urlop i wypoczynek, sport pełni drugorzędną rolę; podróż ukierunkowana na aktywny lub bierny udział w sporcie rywalizacyjnym lub wypoczynkowym	zaangażowanie turystów w sport o charakterze rywalizacyjnym i wypoczynkowym, uczestnictwo w sporcie jest zupełnie przypadkowe

źródło: Gammon S., Robinson T., 1997

Kolejnym ważnym opracowaniem w anglojęzycznej literaturze dotyczącej turystyki sportowej był model stworzony przez J. Kurtzmana i J. Zauhara (2003). W ich opinii turystyka sportowa znajduje się na pograniczu sportu i turystyki (rys. 12). Poza granicami turystyki sportowej umiejscowili natomiast turystykę rekreacyjną.

Rys. 12. Model turystyki sportowej wg. J. Kurtzmana i J. Zauhara (2003)
źródło: Kurtzman J., Zauhar J., 2003

Pojęcie turystyki sportowej pojawiło się również w polskiej literaturze naukowej, ale nastąpiło to o wiele później w porównaniu z wcześniej omówioną literaturą obcojęzyczną. Przez dłuższy czas za jedną z najważniejszych form aktywnego wypoczynku uważano turystykę kwalifikowaną (Łobożewicz, 1983). Określenie takie po raz pierwszy za sprawą działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego pojawiło się w latach 50-tych XX wieku. Wprowadzono je z uwagi na chęć jednolitego określenia wszystkich rodzajów

aktywności turystycznych związanych ze zwiększoną aktywnością fizyczną, np. turystyki kolarskiej i turystyki narciarskiej. Przez cały okres funkcjonowania tego nazewnictwa starano się jednak oddzielać turystykę kwalifikowaną od sportu zawodowego zawierającego w sobie element rywalizacji. J. Merski (2002) uznał, że różnice pomiędzy polskim pojęciem turystyki kwalifikowanej i stosowanym za granicą pojęciem turystyki sportowej określone były właśnie mianem turystyki kwalifikowanej. W opinii G. Bieńczyka (2007) istniało wiele elementów łączących turystykę kwalifikowaną ze sportem rekreacyjnym. Różnica pomiędzy tymi elementami tworzyła zaś współzawodnictwo, którym charakteryzował się sport rekreacyjny. Polskie opracowania dotyczące turystyki sportowej określić można mianem naukowych rekonesansów. Pierwsze polskie definicje turystyki sportowej pojawiły się dopiero w XXI wieku (Malchrowicz-Moško, 2018). Opracowali je m.in.: J. Kosiewicz i K. Obodyński (2006), W. W. Gaworecki (2008), M. W. Kozak (2010) czy też B. Bończak (2013).

Jedną z pierwszych definicji turystyki sportowej została opracowana przez C. M. Halla (1992a), w której podkreślono elementy związane z uprawianiem i obserwacją sportu (tab. 6). S. Gammon i T. Robinson (1997) uściślili z kolei, że turystyka sportowa opiera się o wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania. Zwrócili również uwagę na aspekt rywalizacji w sporcie. Rok później H. Gibson (1998) opracowała definicję, która do tej pory bardzo często przywoływana jest przez wielu badaczy. Poza aktywnym uprawianiem sportu oraz jego obserwowaniem jako formę aktywności turystycznych H. Gibson uznała także odwiedzanie miejsc związanych ze sportem. Wspomniana definicja stanowi fundament do powstawania kolejnych definicji tego pojęcia. Następna opracowana przez J. Standevena i P. De Knopa (1999) została zawężona jedynie do związku turystyki sportowej z samym sportem i wydarzeniami sportowymi.

Tabela 6. Pojęcie "turystyka sportowa" w świetle definicji

Lp.	Rok	Autor	Definicja	Uwagi
1.	1992	C. M. Hall	<u>Forma aktywności turystycznej</u> , którą można podzielić na dwie zasadnicze kategorie podróży – <u>uprawianie sportu lub obserwowanie sportu</u> .	W definicji tej wyraźnie rozróżniono już podział na <u>dwie grupy turystów sportowych</u> . Definicja ta jednak nie zawiera bardzo wyraźnego wyznacznika turystyki w postaci wyjazdów poza miejsce stałego zamieszkania.
2.	1997	S. Gammon, T. Robinson	Obszar odnoszący się do podróży jednostek i grup poza miejsce stałego zamieszkania w celu <u>aktywnego lub biernego uczestnictwa w zawodach sportowych o charakterze rywalizacyjnym lub w dyscyplinach sportowych o charakterze wypoczynkowym</u> .	W definicji tej rozróżniono <u>rywalizacyjny i rekreacyjny charakter sportu</u> . Po raz pierwszy przytoczono tu <u>motyw związany z wyjazdami</u> , dzięki czemu wg. autora można mówić w ogóle o turystyce.
3.	1998	H. Gibson	Podróż poza miejsce stałego zamieszkania w celu <u>uprawiania aktywności sportowej dla rekreacji</u>	Jedną z najbardziej <u>rozbudowanych i kompleksowych definicji</u>

			lub współzawodnictwa, w celu oglądania popularnych i elitarnych imprez sportowych oraz podróży w celu odwiedzania atrakcji związanych ze sportem, np. obiektów sportowych, muzeów sportu.	turystyki sportowej. Ukazuje szeroki zakres tego pojęcia. Do dziś definicja ta stanowi podstawę do opracowywania kolejnych definicji tego zjawiska.
4.	1999	J. Standevan, P. De Knop	Podróż oparta na czynnym lub biernym udziale w przedsięwzięciach związanych ze sportem oraz podróżowanie w celu biernej obserwacji wydarzeń sportowych	W definicji pokazano wąski zakres aktywności, jakie obejmuje turystyka sportowa. Nie opisuje w pełni tego zjawiska.
5.	2002 (1)	W. Freyer	Czasowe opuszczenie stałego miejsca pobytu i przebywanie w obcym miejscu z powodów sportowych.	Definicja mocno zbliżona do definicji J. Standevana i P. De Knopa (1999). Nie opisuje w pełni zjawiska turystyki sportowej.
6.	2002 (2)	W. Freyer	1. Turystyka sportowa osób aktywnie uprawiających sport – opuszczenie miejsca stałego zamieszkania i podróżowanie do danej destinacji w celu aktywnego uprawiania sportu. 2. Turystyka sportowa osób biernie podziwiających/uprawiających sport - opuszczenie miejsca stałego zamieszkania i podróżowanie do danej destinacji w celu wspomagania, oglądania i przeżywania sportu.	W porównaniu z pierwszą definicją W. Freyer uwzględnił rozróżnienie dwóch grup turystów sportowych. Dzięki temu w takiej formie definicja jest bardziej konkretna.
7.	2004	A. Dreyer	Forma turystyki zawierająca w sobie wszelkie formy czasowej nieobecności w miejscu stałego zamieszkania posiadająca istotny cel w zajmowaniu się tematem sportu.	Stwierdzenia zawarte w tej definicji nie wyjaśniają w pełni istoty zjawiska turystyki sportowej. Nie wyszczególniono, jakie dokładnie formy aktywności mogą kształtować ten rodzaj aktywności turystycznej.
8.	2006	J. Schwark	Przyswojenie sportu uprawianego we „własnym” otoczeniu życiowym pośród innych okoliczności, które nie występują w życiu codziennym lub przedstawienie i przyswojenie innej aktywności sportowej wśród warunków niewystępujących w codziennej przestrzeni życiowej.	W porównaniu z pozostałymi definicjami jest ona mało logiczna i trudna do zrozumienia. Nie wyjaśnia w zasadzie, czym jest turystyka sportowa.
9.	2006	J. Kosiewicz, K. Obodyński	Forma aktywności turystycznej przejawiająca się w trzech wariantach: turystyki aktywnej, turystyki kwalifikowanej i turystyki ekstremalnej.	Pierwsza polska definicja turystyki sportowej, którą można określić mianem naukowego rozeznania zjawiska. Oparta jest tylko na aktywnym uprawianiu sportu.
10.	2008	W. W. Gaworecki	Podróż w celu uczestniczenia w działalności sportowej w celach rekreacyjnych lub zawodowego uprawiania sportu, w celu oglądania wydarzeń sportowych lub zwiedzania atrakcji turystycznych związanych ze sportem.	Definicja nawiązuje w dużym stopniu do opracowanej 10 lat wcześniej definicji H. Gibson (1998). Podkreśla szeroki zakres zjawiska turystyki sportowej. Spośród „polskich” definicji jest ona najbardziej kompletna.
11.	2010	M. Kozak	Zespół zachowań potwierdzających autentyczne zainteresowanie turystów sportem, jak również ich osobiste uczestnictwo w szeroko rozumianym życiu sportowym.	Definicja skupiona na psychologicznych odczuciach turystów w stosunku do sportu. Praktycznie w ogóle nie wyjaśnia istoty zjawiska turystyki sportowej.
12.	2013	B. Bończak	Forma turystyki oparta na relacjach sportu i turystyki. Wyróżnić można tzw. turystykę sportową miękką, czyli podróże w celu uczestnictwa w wydarzeniu sportowym jako widz, tzw. turystykę sportową twardą dotyczącą amatorskiego	W definicji podkreślono ściśle relacje sportu z turystyką. Rozróżniono tu aspekt rekreacyjny i zawodowy sportu. Oparta jest w znacznym stopniu

			<u>podejmowania aktywności ruchowej</u> oraz <u>turystykę sportowców podejmowaną w związku z różnego rodzaju zawodami sportowymi i treningami.</u>	<u>na definicjach H. Gibson (1998) oraz W. W. Gaworeckiego (2008).</u>
13.	2022	A. Maxbuba Toychievna, B. Izzatov	<u>Uczestniczenie w zajęciach sportowych i obserwowanie ich w celach rekreacyjnych lub zawodniczych, jak również obserwowanie sportu na poziomie podstawowym lub elitarnym</u> oraz podróżowanie w celu <u>odwiedzenia miejsca uprawiania sportu i miejsc związanych ze sportem, takich jak muzeum sportu.</u>	<u>Potwierdzenie wcześniejszych rozważań i definicji opracowanych m.in. przez H. Gibson (1998).</u>

źródło: opracowanie własne na podstawie przeglądu literatury

Następne próby wyjaśnienia pojęcia turystyki sportowej pojawiły się już w XXI wieku. W tym czasie definicje opracowywali głównie niemieccy naukowcy. Jeden z nich – W. Freyer (2002) stworzył dwie definicje turystyki sportowej. Pierwsza z nich podkreślała jedynie przewodni motyw sportu w trakcie podejmowanych podróży. W drugiej z kolei W. Freyer (2002) rozróżnił osoby aktywnie i biernie uprawiające sport. A. Dreyer (2004) natomiast w swoim opracowaniu również podkreślił nadrzędną rolę sportu podczas wyjazdów. Kolejna definicja opracowana przez J. Schwarka (2006) uwypuklała mentalny i emocjonalny aspekt związany z uprawianiem sportu. W jego opinii bardzo trudnym zadaniem było wyznaczenie granicy pomiędzy turystyką sportową, a uprawianiem sportu w konkretnej przestrzeni turystycznej. Pierwszą polską definicję turystyki sportowej opracowali J. Kosiewicz i B. Obodyński (2006). Badacze ci wymienili warianty kształtujące tę formę aktywności turystycznej. Ich opracowanie w większym stopniu miało formę ogólnego rozeznania specyfiki tego zjawiska. W. W. Gaworecki (2008) w swojej definicji nawiązał do tej opracowanej 10 lat wcześniej przez H. Gibson (1998). Wymienił w niej trzy elementy kształtujące turystykę sportową – aktywny udział w wydarzeniach sportowych, oglądanie widowisk sportowych oraz zwiedzanie miejsc związanych ze sportem. M. W. Kozak (2010) natomiast skupił uwagę na zachowaniach turystów chcąc podkreślić ich autentyczne zainteresowanie sportem. B. Bończak (2013) wyróżnił zaś aspekty odnoszące się do sportu amatorskiego i sportu zawodowego. W jego opinii należało wyeliminować aktywność dotyczącą zwiedzania miejsc związanych ze sportem. Warta zauważenia jest również jedna z najnowszych definicji opracowanych w 2022 roku przez A. Maxbubę Toychievną i B. Izzatova. W dużym stopniu nawiązali oni do opracowania H. Gibson (1998), jednak ich opracowanie potwierdza, że nad pojęciem turystyki sportowej cały czas prowadzone są badania naukowe w różnych częściach świata.

Tabela 7. Cechy turystyki sportowej w świetle definicji w literaturze

Cechy →	udział w wydarzeniach sportowych	podróż poza miejsce stałego zamieszkania	uprawianie aktywności fizycznej	podróże w celach sportowych	zwiedzanie atrakcji związanych ze sportem	przyswojenie sportu we własnym otoczeniu	przyswojenie obcych aktywności sportowych	udział w przedsięwzięciach sportowych	zainteresowanie sportem	formy turystyki związane z aktywnością fizyczną	relacje sportu z turystyką	Liczba cech
Źródła definicji i określeń (chronologicznie) ↓												
1. Hall C.M (1992)	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2. Gammon S., Robinson (1997)	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	3
3. Gibson H. (1998)	+	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	4
4. Standevan J., De Knop P. (1999)	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	2
5. Freyer W. (1) (2002)	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	2
6. Freyer W. (2) (2002)	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	3
7. Dreyer A. (2004)	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	2
8. Schwark J. (2006)	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	2
9. Kosiewicz J., Obodyński B. (2006)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	1
10. Gaworecki W. W. (2008)	+	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	3
11. Kozak M. (2010)	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	1
12. Bończak B. (2013)	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	3
13. Toychievna-Maxbuba A., Izzatov B. (2022)	+	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	3
Liczba wskazań	7	5	5	4	3	1	1	1	1	1	1	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeglądu literatury

Opracowane dotychczas definicje pokazują, że ich cechy w wielu przypadkach są takie same bądź też ze sobą spokrewnione. Na potrzeby niniejszej pracy przyjęto, że pojęcie „cecha” oznacza element odróżniający lub charakteryzujący dany przedmiot, zjawisko, czynność lub stan. Określenie to stosować można również w przypadku ludzi i innych istot żywych³.

W definicjach turystyki sportowej najczęściej uznaje się sport jako motyw przewodni podróży związanych z turystyką sportową. W pierwszej definicji autorstwa C. M. Halla (1992b) nie zaznaczono elementu charakterystycznego dla turystyki jakim jest wyjazd poza miejsce stałego zamieszkania. W kolejnych definicjach cecha ta występowała, jednak nie była to stała reguła. W początkowym etapie w definicjach zwracano uwagę na to, że turystyka sportowa polega na aktywnym uprawianiu sportu i oglądaniu wydarzeń sportowych z perspektywy kibica (tab. 7). Aktywności te w swoich opracowaniach wymieniali: C. M. Hall (1992b), S. Gammon i T. Robinson (1997), J. Standevan i P. De Knop (1999), W. Freyer (2002), J. Kosiewicz i B. Obodyński (2002) oraz B. Bończak (2013). Wkrótce potem w definicjach pojawił się także element zwiedzania miejsc związanych ze sportem. Jako pierwsza taką formę aktywności uwzględniła H. Gibson (1998). Za jej przykładem zwiedzanie miejsc związanych ze sportem w swoich definicjach zamieścili W. W. Gaworecki (2008) czy też A. Maxbuba Toychievna i B. Izzatov (2022). Niektóre definicje w mało konkretny sposób wyjaśniają znaczenie pojęcia turystyki sportowej. Zawierają one jedynie informację o wyjazdach tematycznie związanych ze sportem. Takiego rodzaju definicje opracowali: W. Freyer (2002), A. Dreyer (2004), J. Schwark (2006) oraz M. W. Kozak (2010). Badacze ci kładli nacisk przede wszystkim na aspekty psychologiczne i socjologiczne związane z uprawianiem turystyki sportowej, przez co nie do końca wyjaśniali istotę tego zjawiska. Biorąc pod uwagę opracowane dotychczas definicje „turystyki sportowej” najczęściej wskazywaną cechą jest udział w wydarzeniach sportowych. Często wskazywano także na uprawianie aktywności fizycznej, wyjazd poza miejsce stałego zamieszkania czy też podróże w celach sportowych.

Autor niniejszej pracy uznał, że spośród opracowanych dotychczas definicji turystyki sportowej najlepszą i najbardziej kompleksową jest ta opracowana przez H. Gibson (1998). W jego opinii definicja ta w szerokim stopniu opisuje istotę tego zjawiska. Definicja ta brzmi następująco:

„Turystyka sportowa to podróż z dala od miejsca zamieszkania w celu podejmowania aktywności sportowej dla rekreacji lub współzawodnictwa, podróż dla oglądania imprez sportowych

---

³ <https://sjp.pwn.pl/>; data dostępu: 14.06.2023

popularnych i elitarnych, a także podróż w celu odwiedzania atrakcji sportowych takich jak hale i aleje sław sportu, słynne parki i stadiony sportowe, muzea sportu itp.”

(H. Gibson, 1998, s. 156-157)

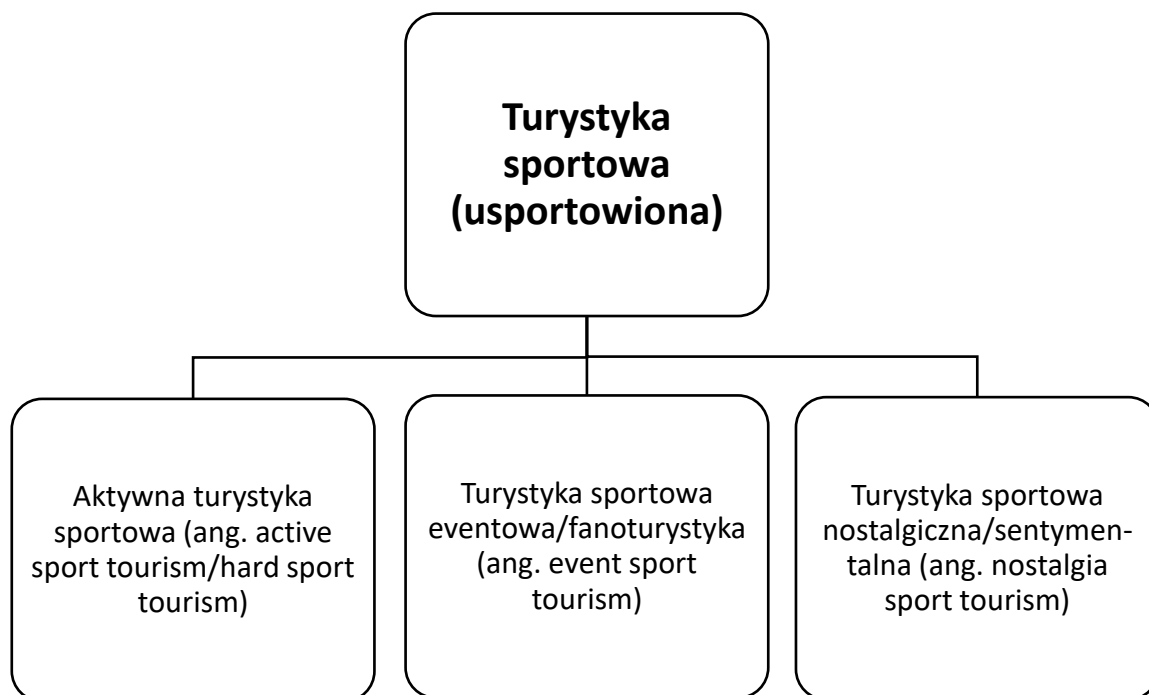
W przypadku turystyki sportowej, podobnie jak wśród innych form aktywności turystycznych, wyróżnić można jej różnorodne, rodzaje, formy i typ. Do powstania takich podziałów przyczyniły się w głównej mierze liczne spory naukowe co do samej definicji turystyki sportowej, jak również prowadzone cały czas badania naukowe nad tym zjawiskiem oraz stosunkowo krótki czas funkcjonowania takiej formy aktywności turystycznej. Zgodnie z definicją Słownika Języka Polskiego PWN rodzaj to gatunek czegoś wyróżniany z uwagi na pewne cechy⁴. Bardzo często stosowane są również synonimy tego pojęcia, takie jak: typ, forma lub kategoria⁵. Takie określenia zastosowano też w niniejszej pracy.

Mówiąc o turystyce sportowej i próbując wyróżnić jej formy najczęściej cytuje się wspomnianą wcześniej definicję sformułowaną przez H. Gibson (1998). Biorąc pod uwagę przytoczoną definicję turystyki sportowej wyróżnić można trzy rodzaje turystyki sportowej (rys. 13). Są to: aktywna turystyka sportowa (ang. *active sport tourism/hard sport tourism*), turystyka sportowa eventowa/fanoturystyka (ang. *event sport tourism*) oraz turystyka sportowa nostalgiczna/sentymentalna polegająca na odwiedzaniu atrakcji związanych ze sportem (ang. *nostalgia sport tourism*). Zdaniem J. Mokras-Grabowskiej (2015) taki podział form podkreśla pewnego rodzaju odrębność turystyki sportowej w stosunku do innych form aktywności turystycznych kształtujących tzw. turystykę aktywną. W przypadku klasyfikacji tej z pewnością należy zwrócić uwagę na turystykę sportową nostalgiczną/sentymentalną odnoszącą się do odwiedzania miejsc związanych ze sportem. Taki rodzaj turystyki sportowej zaproponowany przez H. Gibson (1998) stał się podstawą do wyróżniania i opracowywania różnorodnych form turystyki sportowej. Pewną wątpliwość może budzić jednak określenie „nostalgiczna”. W szczególności w języku polskim określenie to oznacza tęsknotę za domem lub ojczyzną (Dunaj, 2003). Odnosząc to do odwiedzania miejsc związanych ze sportem trudno jednak mówić o aspekcie typowo nostalgicznym.

---

⁴ <https://sjp.pwn.pl/>; data dostępu: 14.06.2023

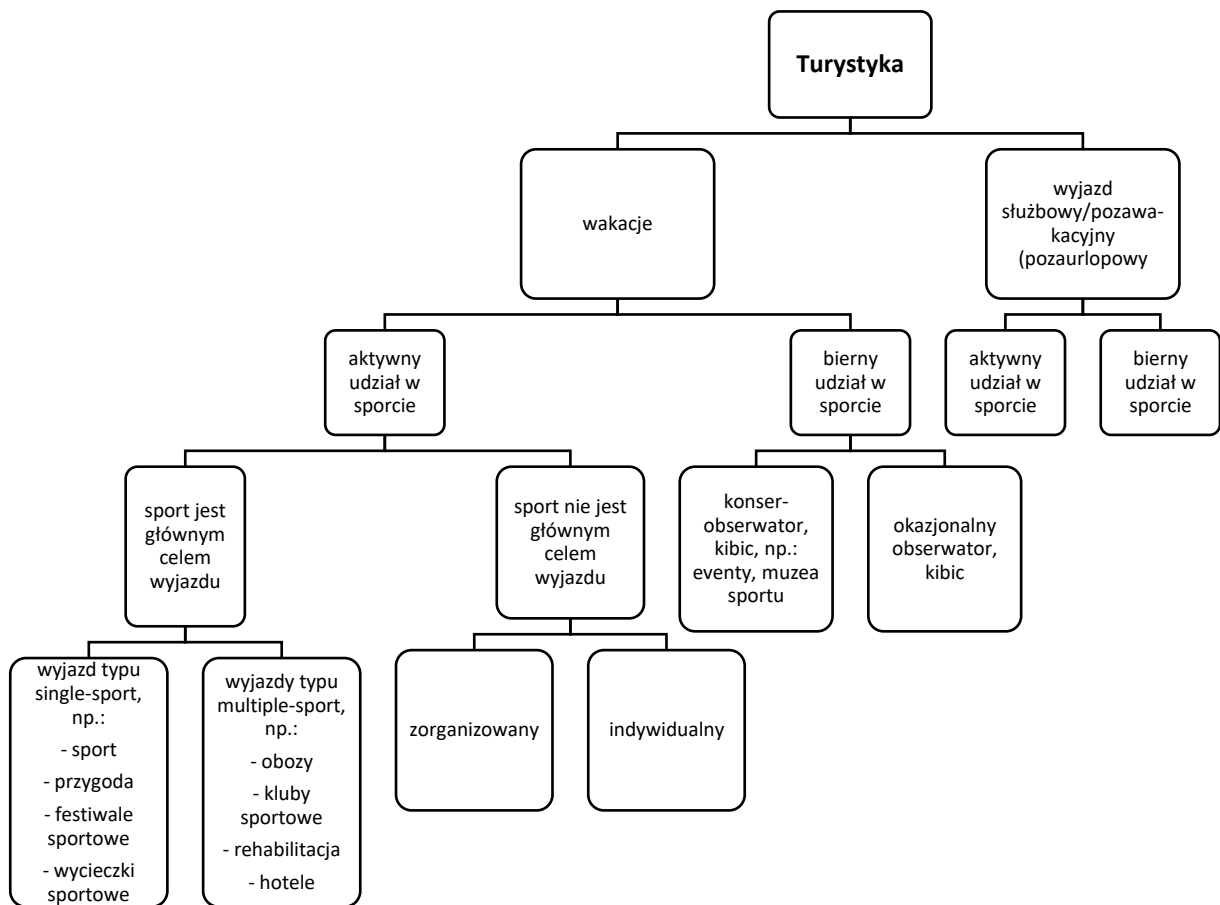
⁵ <https://synonim.net/>; data dostępu: 14.06.2023

Rys. 13. Rodzaje turystyki sportowej (usportowionej) wg. H. Gibson (1998)
 źródło: Mokras-Grabowska J., 2015 za H. Gibson (1998)

Nieco inną typologię turystyki sportowej zaprezentowali J. Standevan i P. De Knop (1999). Wyróżnione przez nich rodzaje turystyki sportowej i opracowany schemat były o wiele bardziej rozbudowane w porównaniu z tymi opracowanymi wcześniej. Swoje rozważania nad turystyką sportową J. Standevan i P. De Knop (1999) rozpoczęli od ogólnego pojęcia turystyki oraz jej podziału na wakacje i pozawakacyjne (pozaurlopowe) wyjazdy służbowe (rys. 14). Wynikało to z faktu, że uważali oni, że do turystyki sportowej zaklasyfikować można wszelkie formy aktywnego lub biernego zaangażowania w działalność sportową. Jako główne kryterium podziału wzięli pod uwagę to, czy w trakcie danego wyjazdu sport stanowił główny motyw. W ich opinii mogła to być zarówno działalność indywidualna, jak i zorganizowana prowadzona w celach niekomercyjnych bądź biznesowo-komercyjnych (rys. 15). Ponadto uważali, że aktywności związane z turystyką sportową mogą być uprawiane przy okazji zwykłych wyjazdów wakacyjnych, jak również przy okazji wyjazdów służbowych/powakacyjnych (pozaurlopowych). Brali też pod uwagę wyjazdy, gdzie sport nie stanowił nadrzędnego motywu czy też wyjazdy, których sport był głównym motywem. Zaproponowany podział może być jednak w opinii autora niniejszej pracy w praktyce trudny do zastosowania. Zaproponowane przez J. Standevana i P. De Knopa (1999) formy typologii turystyki sportowej w wielu przypadkach w znikomym sposób się od siebie różnią, co może powodować komplikacje w przypadku badań

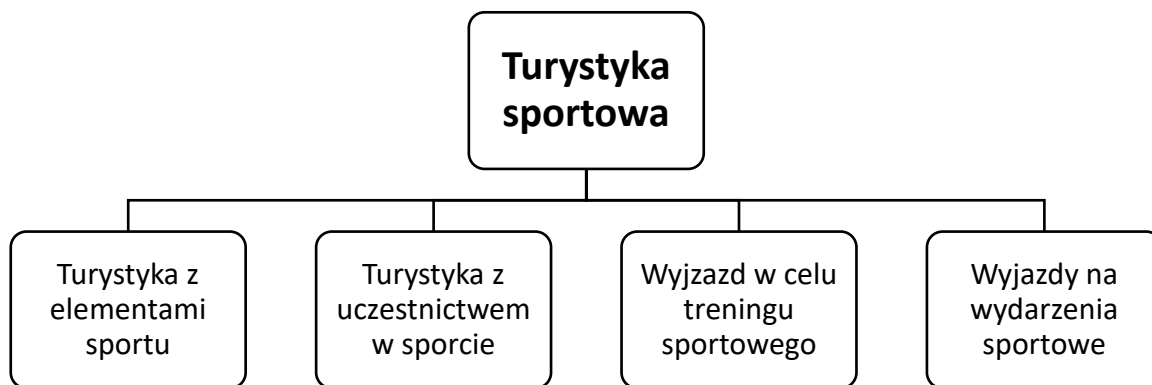
naukowych nad tym zjawiskiem. Ponadto określenie tego, czy dana osoba jest koneserem sportu lub też okazjonalnym widzem jest kwestią mocno subiektywną.

Rys. 14. Typologia turystyki sportowej wg. J. Standevena i P. De Knopa (1999)
źródło: Bosiacki S., Śniadek J., 2012, za Standeven J., De Knop P., 1999

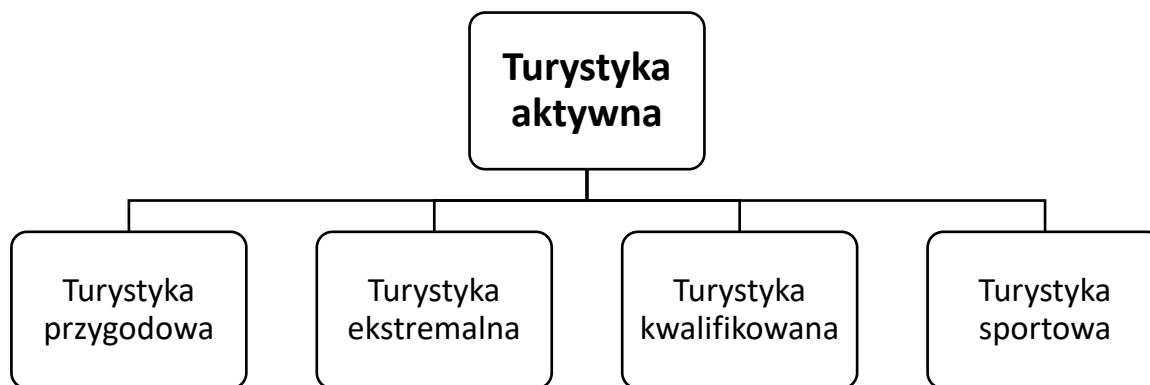
Zdaniem M. Weeda i C. Bulla (2004) wyróżniać można cztery kategorie turystyki sportowej (rys. 15). Jednym z nich jest turystyka z elementami sportu, gdzie sport nie stanowi głównego powodu podróży i podejmowany jest raczej okazjonalnie. Kolejna kategoria to turystyka z uczestnictwem w sporcie, w której aktywność sportowa jest głównym celem podróży. Wyjazdy w celu treningu sportowego natomiast są związane z doskonaleniem zdolności i umiejętności sportowych. Ostatnią z kategorii turystyki sportowej wyróżnionych przez M. Weeda i C. Bulla stanowią wyjazdy na wydarzenia sportowe. Są to podróże w celu uczestniczenia, organizowania, przewodniczenia lub obserwowania widowisk sportowych. W pewnym stopniu podział ten jest pokrewny z typologią zaproponowaną przez H. Gibson (1998). M. Weed i C. Bull (2004) uwzględnili w nim jednak turystykę z elementami sportu. Taka klasyfikacja

w opinii autora pracy jest jedną z najbardziej konkretnych i wzbudzających najmniej wątpliwości.

Rys. 15. Rodzaje turystyki sportowej wg. M. Weed'a i C. Bull'a (2004)
źródło: opracowanie własne na podstawie Weed M., Bull C., 2004

Kolejny podział turystyki sportowej opracowała M. Durydiwka (2010). W jej opinii turystyka sportowa obok turystyki przygodowej, turystyki ekstremalnej i turystyki specjalistycznej (kwalifikowanej) jest jednym z elementów wchodzących w skład tzw. turystyki aktywnej (rys. 16). W przypadku zaprezentowanego podziału zdaniem B. Bończaka (2013) turystyka sportowa (zwana również turystyką usportowioną) rozumiana jest jako forma turystyki, w której głównym motywem wyjazdu jest sport.

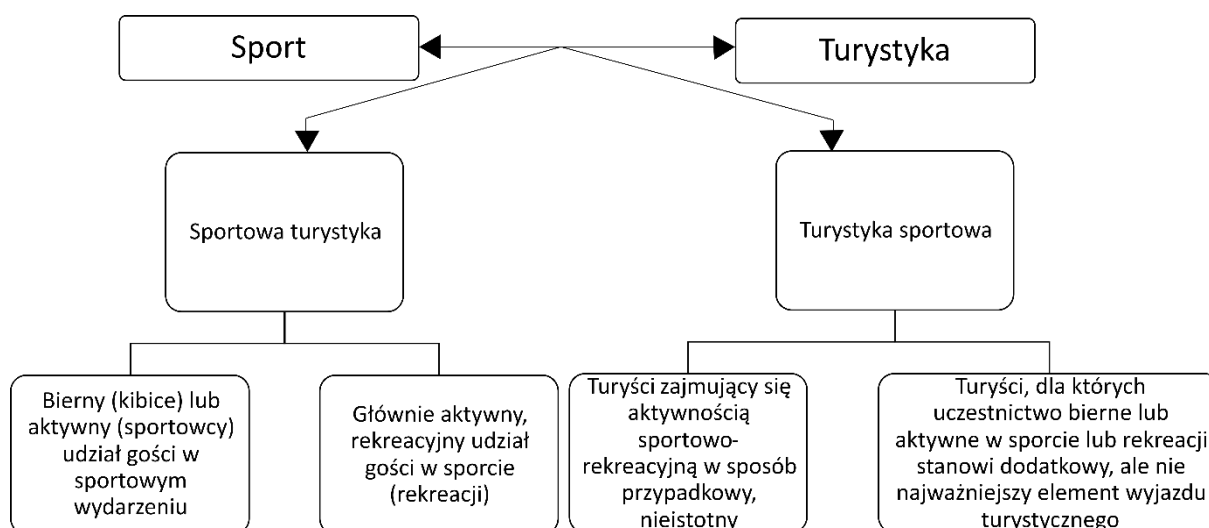
Rys. 16. Rodzaje turystyki aktywnej wg. M. Durydiwki (2010)
źródło: Durydiwka M., 2010

Inny podział turystyki sportowej zaproponował A. Hadzik (2014). Opracowując go wziął pod uwagę wzajemne relacje pomiędzy sportem, a turystyką. Z tego powodu wyróżnił więc tzw. sportową turystykę i turystykę sportową (rys. 17). Decydującym czynnikiem tych form jest to, czy powodem wyjazdu są motywy sportowe czy też turystyczne (Gammon, Robinson, 1997). W przypadku turystyki sportowej nadrzędnym powodem wyjazdu są cele

typowo turystyczne, zaś aktywności sportowe stanowią jedynie dodatek. W sportowej turystyce zaś motyw sportowy jest zdecydowanie najważniejszym powodem wyjazdu (Hadzik, 2014).

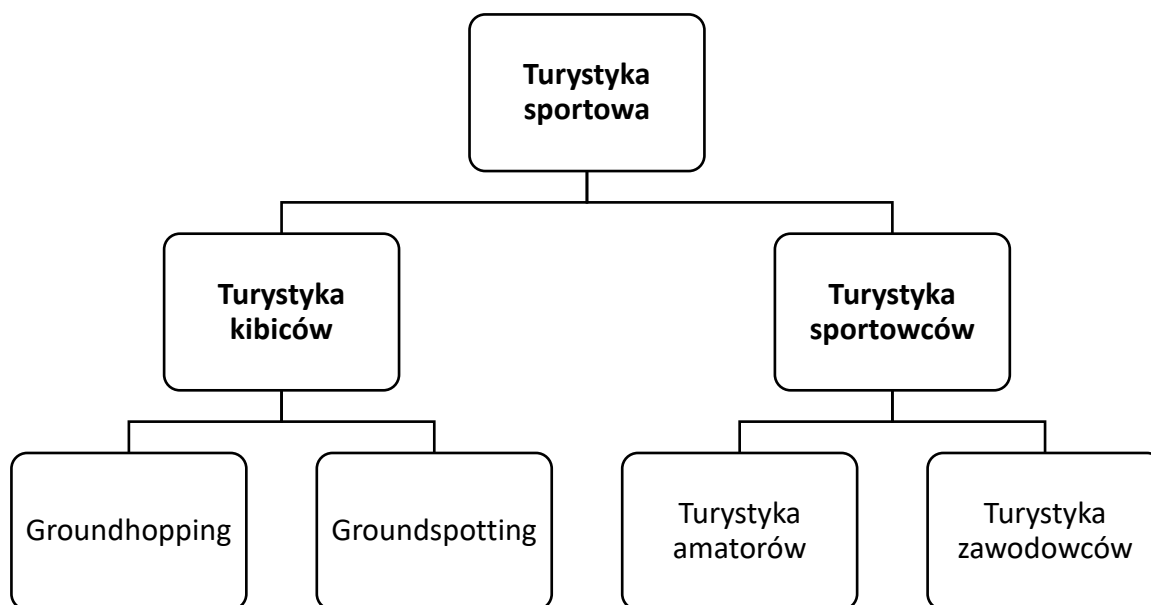
Zdaniem autora niniejszej pracy typologia turystyki sportowej opracowana przez A. Hadzika (2014) jest skomplikowana i dość trudna do zinterpretowania. W głównej mierze warunkowane jest to mało precyzyjnymi określeniami różnic pomiędzy sportową turystyką, a turystyką sportową. Z opracowanej typologii można wnioskować, że czynnikiem determinującym turystykę sportową jest przypadek lub mało istotny element wyjazdu turystycznego. Brakuje tu podkreślenia chęci związanych z uprawianiem tej formy aktywności turystycznej. Ponadto w niewielkim stopniu pokazano zależności zachodzące pomiędzy sportem a turystyką. W opinii autora dla badaczy i osób analizujących ten podział mylące mogą być minimalne różnice w samym nazewnictwie pomiędzy „sportową turystyką”, a „turystyką sportową”.

Rys. 17. Podział turystyki sportowej na podstawie relacji zachodzących pomiędzy sportem, a turystyką wg. A. Hadzika (2014)
źródło: Hadzik A., 2014

Kolejnymi badaczami, którzy zaproponowali dokonanie podziału turystyki sportowej byli A. Stasiak i B. Włodarczyk (2015). Wyróżnili oni turystykę kibiców zwaną często fanoturystyką oraz turystykę sportowców (rys. 18). Osoby uprawiające turystykę kibiców poza uczestnictwem w wydarzeniach sportowych realizują też inne formy aktywności turystycznych zazwyczaj związanych ze zwiedzaniem najbliższego otoczenia (Brumm, 2012). Opracowana przez A. Stasiaka i B. Włodarczyka (2015) typologia jest jedną z nielicznych, w której zaprezentowano właśnie taki podział. Pewne wątpliwości poruszane przez innych badaczy może wzbudzać turystyka sportowców i turystyka zawodowców. Związane jest to z ciągle

trwającymi dyskusjami nad tym, czy sportowców zawodowo uprawiających sport można określić mianem turystów. Wyróżnione podróże turystów sportowych wiążą się z kolei z dużą aktywnością fizyczną w trakcie wyjazdu. A. Stasiak i B. Włodarczyk (2015) wyróżnili również w przypadku turystyki kibiców tzw. *groundhopping* i *groundspotting*. *Groundhopping* związany jest z braniem udziału w możliwie jak największej liczbie wydarzeń sportowych, zaś *groundspotting* z odwiedzaniem obiektów sportowych w momentach, kiedy na obiektach tych nie są rozgrywane jakiegokolwiek widowiska sportowe.

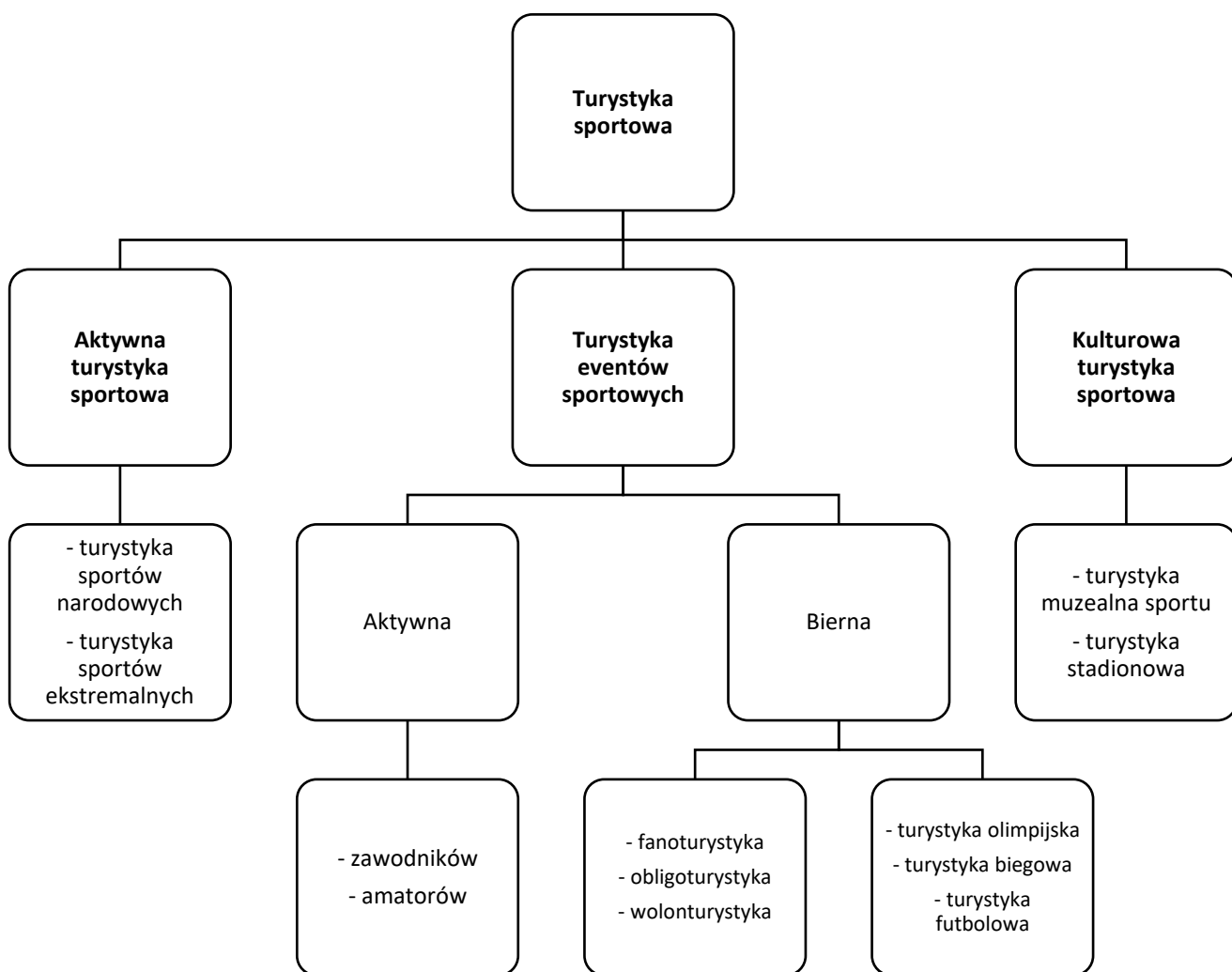
Rys. 18. Rodzaje turystyki sportowej wg. A. Stasiaka i B. Włodarczyka (2015)
 źródło: Stasiak A., Włodarczyk B., 2015

Nieco odmienne, a zarazem dość interesujące formy turystyki sportowej zaprezentowała E. Malchrowicz-Moško (2018). Formy te oparte są o wspomnianą wcześniej definicję turystyki sportowej H. Gibson (1998). Dość wyraźnie zostały także uwzględnione aspekty społeczno-kulturalne. Wśród form turystyki sportowej wyróżniono: aktywną turystykę sportową, turystykę eventów sportowych oraz kulturową turystykę sportową (rys. 19). Ponadto w podziale tym wyróżniono także oryginalne i nowatorskie formy turystyki sportowej.

Aktywna turystyka sportowa polega na uprawianiu sportu poza miejscem stałego zamieszkania. Cel podróży nie stanowią jedynie atrakcyjnie naturalne tereny, ale również obiekty sportowe zbudowane przez człowieka. Podróże te mogą mieć zarówno charakter wycieczkowy, jak i masowy. Jednym z rodzajów aktywnej turystyki sportowej jest turystyka sportów narodowych i tradycyjnych. Polega ona na uprawianiu sportów w miejscach, w których narodziły

się dane dyscypliny sportowe lub w których pełnią ważną rolę dla danego narodu bądź też cieszą się dużą popularnością i sympatią społeczeństwa. Kolejnym z rodzajów aktywnej turystyki sportowej jest turystyka sportów ekstremalnych grupująca najbardziej wyspecjalizowane formy działalności turystów. Polega na uprawianiu sportów ekstremalnych ze względu na odczucie potrzeby wyzwolenia wyższego poziomu emocji i adrenaliny (Malchrowicz-Moško, 2018).

Turystyka eventów sportowych jest zdaniem E. Malchrowicz-Moško (2018) najbardziej spektakularną formą turystyki sportowej. Oparta jest o podróże turystów w celu uczestnictwa w wydarzeniach sportowych. Może przyjmować zarówno formułę aktywną, jak i bierną. Uczestnikami aktywnej turystyki eventów sportowych są sportowcy zawodowi uprawiający sport wyczynowy oraz osoby uprawiające sport w wymiarze rekreacyjnym i amatorskim, dla których coraz częściej organizowane są m.in. imprezy biegowe.

Rys. 19. Formy turystyki sportowej wg. E. Malchrowicz-Moško (2018)
źródło: Malchrowicz-Moško E., 2018

E. Malchrowicz-Moško (2018) wyróżniła także kilka rodzajów biernej turystyki eventów sportowych polegającej na uczestnictwie w wydarzeniach sportowych bez podejmowania aktywności fizycznej w ich trakcie. Pierwsza grupa aktywności oparta jest o rolę, w jakiej dana osoba uczestniczy w wydarzeniu sportowym. Jedną z takich form jest **fanoturystyka sportowa** oparta na uczestnictwie w widowisku sportowym w roli kibica. **Obligoturystyka sportowa** natomiast polega na udziale w wydarzeniach sportowych osób na co dzień zawodowo związanych ze sportem, np.: trenerów, działaczy, lekarzy, fizjoterapeutów czy też dziennikarzy sportowych. Podróże wolontariuszy w celu pomocy przy organizacji widowisk sportowych określono z kolei mianem **wolonturystyki sportowej**.

Kolejną grupą aktywności turystycznych związanych z turystyką eventów sportowych są formy związane z typem widowisk sportowych, w których biorą udział turyści. Z tego powodu E. Malchrowicz-Moško (2018) wymienia **turystykę olimpijską** związaną z wyjazdami turystów na igrzyska olimpijskie, turystykę biegową dotyczącą udziału w imprezach biegowych, w tym m.in. w maratonach oraz turystykę futbolową związaną z wyjazdami na mecze piłki nożnej, jak również z wyjazdami na imprezy rangi mistrzostw świata i mistrzostw Europy.

Kulturowa turystyka sportowa oparta jest o ścisłe związki pomiędzy turystyką sportową, a turystyką kulturową. W głównej mierze polega ona na zwiedzaniu miejsc i atrakcji związanych ze sportem, często mających też duże znaczenie historyczne. E. Malchrowicz-Moško (2018) wśród form kulturowej turystyki sportowej wyróżniła **turystykę muzealną sportu** oraz **turystykę stadionową**. Pierwsza z nich polega na odwiedzaniu placówek muzealnych tematycznie związanych ze sportem. Obecnie do najbardziej znanych muzeów sportu należą muzea olimpijskie. Turystyka stadionowa z kolei polega na odwiedzaniu stadionów piłkarskich w momencie odbywania się na nich meczów piłkarskich lub po ich zakończeniu. Taką formę aktywności turystycznej można traktować jako zwiedzanie „kultowych” stadionów sportowych.

Zaprezentowane definicje „turystyki sportowej”, jak również klasyfikacje tej formy aktywności turystycznej udowodniły, że kwestie te cały czas wzbudzają duże wątpliwości. Stały się one przyczyną wielu dyskusji i sporów naukowych. W głównej mierze spowodowane jest to stosunkowo krótkim czasem funkcjonowania zjawiska turystyki sportowej. Przykład stanowi dyskusja terminologiczna zamieszczona w 26 (26/1) numerze czasopisma naukowego „*Turyzm*” pod redakcją J. Mokras-Grabowskiej. W. Alejziak (2016) w dyskusji tej przytoczył kilka innych pojęć, które w jego opinii kształtują turystykę sportową. Wśród pojęć tych znalazły się: sport, rekreacja, wychowanie fizyczne i kultura fizyczna. W. Alejziak wspominał również

o funkcjonowaniu sportu rekreacyjnego będącego przeciwieństwem sportu wyczynowego. Duże wątpliwości dotyczące definicji turystyki sportowej wyraził w tej dyskusji L. Butowski (2016). W jego opinii zawodowych sportowców wyjeżdżających na zawody sportowe nie należy klasyfikować jako turystów. Nieco odmienne zdanie wyrazili D. Ilnicki, M. Pstrocka-Rak i I. Gruszka (2016). Wg. nich istnieją grupy tzw. sportowców amatorów, dla których uczestnictwo w wydarzeniach sportowych nie jest źródłem przychodów finansowych. S. Bosiacki (2016) stwierdził, że turystykę sportową mogą stanowić wszelkie wyjazdy, gdzie motywem przewodnim jest sport. Ponadto W. Alejziak (2016) i L. Butowski (2016) w wątpliwość poddali aktywność dotyczącą zwiedzania miejsc związanych ze sportem. Ich zdaniem aktywności tych nie można zaklasyfikować do turystyki sportowej. W. Alejziak uważał, że taka forma aktywności to część turystyki poznawczej. L. Butowski natomiast stwierdził, że zwiedzanie miejsc związanych ze sportem zawiera w sobie wiele odległych od siebie rodzajów aktywności turystycznych, co powoduje powstanie chaosu pojęciowego.

W tej samej dyskusji terminologicznej poruszono także kwestię podziałów i klasyfikacji turystyki sportowej. Wszyscy eksperci biorący w niej udział podkreślali, że turystykę sportową charakteryzuje zarówno forma aktywna, jak i forma bierna. Najczęściej wskazywane były cztery formy aktywności uprawiane w ramach turystyki sportowej:

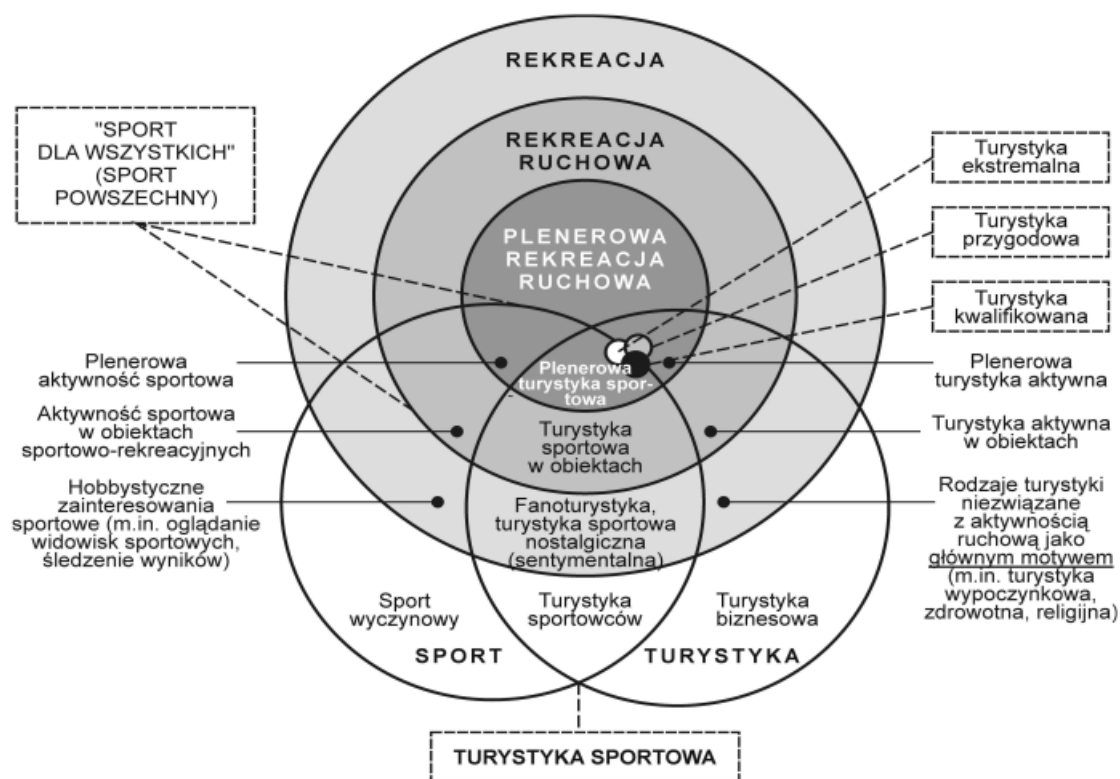
- wyjazdy w celu oglądania wydarzeń sportowych (tzw. fanoturystyka),
- wyjazdy w celu zwiedzania obiektów i miejsc związanych ze sportem (tzw. turystyka sportowa nostalgiczna),
- wyjazdy w celu uczestnictwa w wydarzeniach sportowych w roli zawodników,
- wyjazdy w celu uprawiania różnorodnych form aktywności sportowych.

Zbliżony podział turystyki opracowali B. Bończak (2013) i J. Mokras-Grabowska (2015). Wyróżnili oni m.in. plenerową turystykę sportową uprawianą na otwartej przestrzeni i uprawianą w obiektach (rys. 20). Było to tzw. aktywna turystyka sportowa oparta na uprawianiu różnych dyscyplin sportowych. Ponadto wyróżnili również fanoturystykę polegającą na oglądaniu wydarzeń sportowych, turystykę sportową nostalgiczną związaną ze zwiedzaniem współczesnych i historycznych obiektów sportowych oraz turystykę sportowców polegającą na wyjazdach zawodników na wydarzenia sportowe.

D. Ilnicki, M. Pstrocka-Rak oraz L. Gruszka (2016) do form turystyki sportowej zaklasyfikowali z kolei:

- zwiedzanie obiektów i muzeów sportowych (turystyka sportowa nostalgiczna),
- bierne uczestnictwo w wydarzeniach sportowych (fanoturystyka),

- czynne uczestnictwo w wydarzeniach sportowych (amatorsko i zawodowo),
- turystyka aktywna i kwalifikowana związana z turystyką wypoczynkową.

Rys. 20. Model relacji zachodzących pomiędzy rekreacją, sportem i turystyką wg. B. Bończaka (2013) i J. Mokras-Grabowskiej (2015)
 źródło: Mokras-Grabowska J., 2016 za: Bończak B., 2013 i Mokras-Grabowska J. (2015)

J. Mokras-Grabowska (2015) i B. Bończak (2013) poddali w wątpliwość możliwość zaklasyfikowania turystyki aktywnej i kwalifikowanej do form turystyki sportowej. W ich opinii takie formy aktywności turystycznych należy traktować jako całkowicie odrębne formy turystyki, które posiadają jednak ściśle związki z turystyką sportową.

A. Pawlikowska-Piechotka (2016b) w przypadku podróży odbywanych w celu biernego udziału w wydarzeniach sportowych wyszczególniła turystykę sportową twardą i miękką oraz turystykę nostalgiczną. Jej zdaniem turystyka sportowa masowa twarda oparta jest o wyjazdy zorganizowanych grup kibiców, zaś miękka turystyka sportowa to wyjazdy organizowane indywidualnie. W przypadku podróży w celu aktywnego uczestniczenia w wydarzeniach sportowych A. Pawlikowska-Piechotka wyróżniła aktywną turystykę sportową polegającą na aktywnym uprawianiu danej dyscypliny sportu oraz sportową turystykę przygodową, która dotyczy wypraw w trudno dostępne miejsca na świecie.

Wspomniana dyskusja terminologiczna pokazała, że granice pomiędzy poszczególnymi aktywnymi formami turystyki są nieostre. Duże wątpliwości wśród uczestników dyskusji

wzbudziły wyjazdy profesjonalnych sportowców na imprezy sportowe. Jak już wcześniej wspomniano zdaniem L. Butowskiego (2016) osoby takie nie można traktować i klasyfikować jako turystów. Kontrowersje wśród ekspertów wzbudziła także turystyka sportowa nostalgiczna. Wg. W. Alejskiego (2016) wyjazdy związane ze zwiedzaniem obiektów sportowych należy klasyfikować jako wyjazdy o charakterze poznawczym. L. Butowski (2016) stwierdził zaś, że zwiedzanie obiektów sportowych i oglądanie widowisk sportowych to część turystyki krajoznawczej, natomiast aktywne uczestnictwo w wydarzeniach sportowych i aktywne uprawianie poszczególnych dyscyplin sportowych to część turystyki kwalifikowanej.

Wyróżnione dotychczas rodzaje i formy turystyki sportowej pokazały, że często w klasyfikacjach różnych badaczy, zarówno polskich, jak i zagranicznych pojawiła się tzw. **fanoturystyka**. Powszechnie uznawana jest ona jako turystyka kibiców. Wyodrębniono ją na podstawie rozważań naukowców, którzy jako turystów sportowych zaczęli wyróżniać osoby uczestniczące w wydarzeniach sportowych w roli kibiców. Zdaniem K. Brumm (2012) fanoturystyka jest nowym i coraz bardziej zyskującym na popularności rodzajem aktywności turystycznej polegającej na wyjazdach turystycznych do miejsc wydarzeń sportowych. Najczęściej dotyczy ona największych wydarzeń sportowych, takich jak np. igrzyska olimpijskie czy piłkarskie mistrzostwa świata. Zdaniem B. Włodarczyka (2016) fanoturystyka w nawiązaniu do turystyki sportowej odnosi się przede wszystkim do turystyki olimpijskiej. Dotyczy również kibicowania swoim drużynom narodowym. W opinii R. Williamsa (2017) fanoturysty charakteryzują się zbieraniem elementów związanych z danym rodzajem aktywności turystycznej. L. Geraghty (2018) uważał natomiast, że fanoturystyka polega na przechodzeniu przez różne przestrzenie turystyczne oraz znajdowaniu sensu we własnej obecności i byciu fanem w tych przestrzeniach.

Ze wspomnianej fanoturystyki wyodrębniono również **groundhopping i groundspotting**. W wolnym tłumaczeniu *groundhopping* oznacza „skakanie po boiskach”. Polega na odwiedzeniu możliwie jak największej liczby wydarzeń sportowych. *Groundspotting* oznacza dosłownie „postrzeganie” i „rozpoznawanie” stadionów. W chwili obecnej pojęcie to nie ma swojego dosłownego tłumaczenia w języku polskim. Jego istotą jest osobista obecność w obiekcie sportowym, a nie udział w wydarzeniu. Opiera się więc na zwiedzaniu stadionów, poza momentami rozgrywania na nich meczów (Stasiak, Włodarczyk, 2015). Czasami jednak *groundspotting* może być również łączony z innymi formami fanoturystyki, takimi jak udział w wydarzeniu sportowym w roli kibica. Przykładem tego są stadiony, na których zlokalizowane są klubowe muzea. Kibic przy okazji udziału w wydarzeniu sportowym może bowiem taką placówkę odwiedzić. Zdaniem B. Łucia (2022) *groundspotting* polega na odwiedzaniu obiektów sportowych lub obiektów związanych ze sportem poza czasem organizowania w nich jakichkolwiek

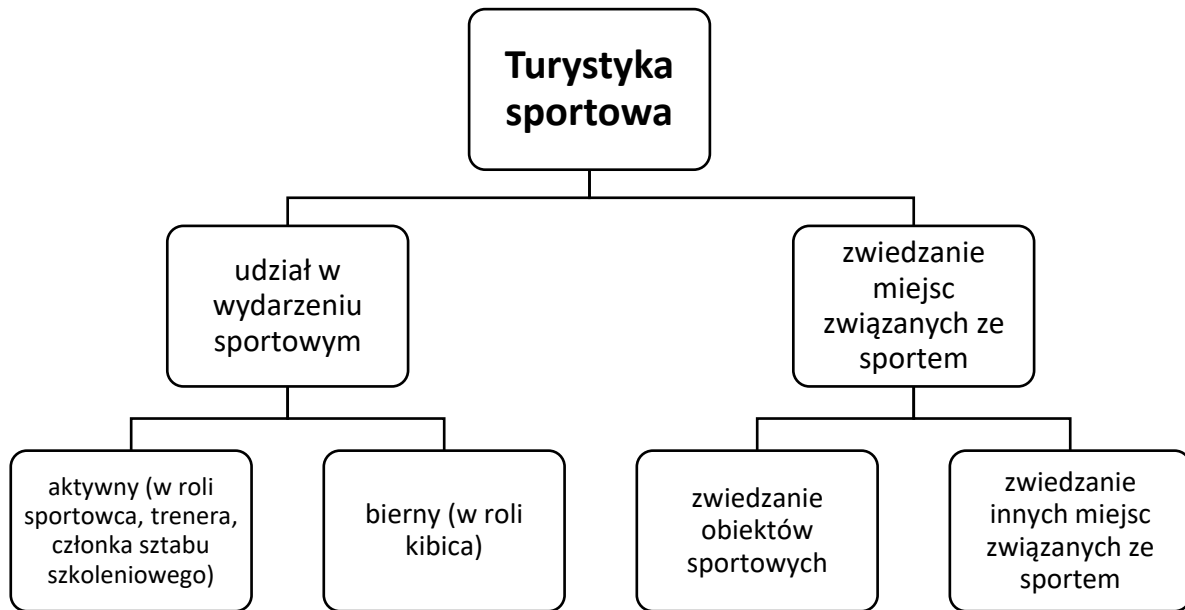
wydarzeń. Dotyczyć może to zarówno obiektów na „otwartym powietrzu” (np. stadionów), jak również obiektów zamkniętych, takich jak hale widowiskowo-sportowe czy też muzea sportu. *Groundspotting* jest stosunkowo nowym zjawiskiem, przez co prowadzone nad nim badania naukowe nie znajdują się jeszcze na zaawansowanym etapie i liczba publikacji naukowych na jego temat jest dość skromna. Początki *groundspottingu* datowane są na lata 70- te XX wieku. Za jego „ojczyznę” uznaje się Anglię, gdzie na skutek dużej popularności piłki nożnej zaczęto dodatkowo zwiedzać stadiony poza meczami. Obecnie rozwój *groundspottingu* utożsamiany jest z intensyfikacją ruchu turystycznego związanego ze sportem (Zajadacz, 2016). Zdaniem D. Ilnickiego, M. Pstrockiej-Rak oraz I. Gruszki (2016) aktywności turystyczne wchodzące w skład *groundspottingu* zaklasyfikować można do turystyki kulturowej i turystyki krajoznawczej.

Wśród aktywności turystycznych klasyfikowanych jako fanoturystyka wymieniana jest także **turystyka olimpijska**. Zdaniem A. Banio i A. Omorczyka (2018) jest ona zjawiskiem wielowymiarowym i interdyscyplinarnym, które w ostatnim czasie bardzo się rozwinęło. Wg. E. Malchrowicz-Mośko (2015) turystykę olimpijską można klasyfikować zarówno jako formę turystyki sportowej, jak i formę turystyki kulturowej. Umożliwia jednocześnie uczestnictwo w sporcie i kulturze. Osobno pojęcie to jako jeden z pierwszych wyodrębnił W. Lipoński (2012). Zdaniem K. Buczkowskiej (2008) głównym celem turystyki olimpijskiej są wyjazdy na igrzyska olimpijskie w roli widzów i kibicowanie zawodnikom, jak również jednocześnie odczuwanie emocji o charakterze kulturowym.

Zaprezentowane klasyfikacje, rodzaje i formy turystyki sportowej pokazują, że dotychczas nie opracowano jeszcze jednolitego i spójnego podziału tej formy aktywności turystycznej. Wielu zagranicznych jak i polskich badaczy podjęło próby dokonania takiej klasyfikacji, jednak w każdym przypadku wyróżniane są nieco inne rodzaje. Wśród opracowanych do tej pory koncepcji widoczne są powtarzające się rodzaje turystyki sportowej, takie jak aktywne uprawianie aktywności fizycznych poza miejscem stałego zamieszkania czy też czynny bądź bierny udział w wydarzeniach sportowych. Wielu badaczy jako część turystyki sportowej uznaje też odwiedzanie miejsc i atrakcji związanych ze sportem, jednak wielu ekspertów z tym polemizuje. Niekiedy niektórzy badacze przedstawiają również inne, bardziej specjalistyczne formy turystyki sportowej.

Na podstawie dokonanego przeglądu literatury autor niniejszej pracy opracował swoją własną typologię turystyki sportowej (rys. 21).

Rys. 21. Autorska typologia turystyki sportowej
źródło: opracowanie własne

W opinii autora wyróżnić można tylko dwie formy turystyki sportowej – udział w wydarzeniu sportowym oraz zwiedzanie miejsc związanych ze sportem. Biorąc pod uwagę udział w wydarzeniach sportowych należy wyróżnić aktywny udział w roli sportowca, trenera bądź członka sztabu szkoleniowego oraz udział bierny ograniczający się do roli kibica lub obserwatora. Autor uznał, że w przypadku zwiedzania miejsc związanych ze sportem należy rozgraniczyć zwiedzanie obiektów sportowych od innych miejsc o tematyce sportowej, takich jak: muzea sportu, galerie sław sportu czy też ośrodki przygotowań olimpijskich. Spowodowane jest to dużą różnicą w funkcjonalności i roli zachodzących pomiędzy obiektami sportowymi, a pozostałymi wspomnianymi obiektami. Zaproponowana typologia w pewnym stopniu jest zgodna z innymi zaprezentowanymi podziałami. W opinii autora do turystyki sportowej nie należy jednak klasyfikować uprawiania aktywności fizycznych. Jego zdaniem taką formę aktywności należy traktować jako turystykę aktywną lub turystykę kwalifikowaną.

Szybka intensyfikacja ruchu turystycznego związanego ze sportem pozwala sądzić, że w najbliższych latach zagadnienie turystyki sportowej doczeka się kolejnych badań naukowych. Niewątpliwie takie badania pozwolą powiększyć zdobytą do tej pory wiedzę, jak również usystematyzować dotychczasowe poglądy na temat turystyki sportowej. Ponadto istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że kolejne prowadzone nad turystyką sportową badania naukowe przyczynią się także do wyodrębnienia nowych rodzajów tej formy aktywności turystycznej.

2.2. Pojęcie turystyki sportowej w świetle przeprowadzonych badań terenowych

Wyjaśniając istotę zjawiska turystyki sportowej poza omówionymi wcześniej naukowymi definicjami tego pojęcia, wzięto również pod uwagę to, w jaki sposób pojęcie to rozumieją różne grupy osób. Ich opinie dotyczące tego zagadnienia poznano w trakcie przeprowadzonych badań terenowych. Wśród poddanych badaniom grup znaleźli się eksperci, uczestnicy wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022 oraz przypadkowo napotkane osoby zawodowo niezwiązane ze sportem i z turystyką.

Pierwszą z grup stanowili eksperci na co dzień związani ze sportem i z turystyką w Łodzi. Udzielali oni odpowiedzi na pytania dotyczące samego pojęcia turystyki sportowej, jak również wyrażali swoje opinie dotyczące funkcjonowania tej formy aktywności turystycznej w Łodzi. Dobór ekspertów oraz ich charakterystyka społeczno-demograficzna opisane zostały w pierwszym rozdziale pracy. W przypadku definicji pojęcia turystyki sportowej ekspertom zadano następujące pytania:

1. Czym Pana/Pani zdaniem jest turystyka sportowa?
2. Jakie formy aktywności turystycznej w Pana/Pani opinii można zaklasyfikować jako turystyka sportowa?
3. Czy w Pana/Pani odczuciu kiedykolwiek uprawiał Pan taką formę turystyki jak turystyka sportowa?

W przypadku pierwszego z pytań eksperci w większości formułowanych przez siebie definicji turystyki sportowej najczęściej przytaczali elementy zawarte w opracowanych dotychczas definicjach naukowych. Największa liczba rozmówców twierdziła, że turystyka sportowa to przede wszystkim podróże w celu udziału w wydarzeniach sportowych. Taką definicję wskazało prawie 40% ekspertów (rys. 22). Wielu ekspertów uważało również, że turystyka sportowa to zwiedzanie miast przy okazji organizowanych wydarzeń sportowych lub też uprawianie aktywności fizycznej. Niekiedy rozmówcy definiowali też pojęcie to w zupełnie inny sposób. Uważali, że turystykę sportową można określić mianem turystyki rekreacyjnej, poszukiwaniem emocji związanych ze sportem, jak również formą rekreacji związaną z podróżowaniem.

Rys. 22. Najczęściej wskazywane przez ekspertów cechy turystyki sportowej
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Tabela 8. Cechy turystyki sportowej wskazywane przez poszczególnych ekspertów

wyróżnione cechy	łączna liczba wskazań	kody ekspertów	odsetek wskazań
udział w wydarzeniach sportowych	11	PM1, PK2, SM1, MSM1, MSM2, OWM1, OTM1, OTM2, SAM2, SAK5, SAK6	37,93
zwiedzanie miast przy okazji wydarzeń sportowych	8	PK2, MSM1, MSM2, OWK2, OWM3, OTM2, SAM2, SAK5	27,59
uprawianie aktywności fizycznej	6	ZSM2, ZSK4, DSM1, SAM1, SAM3, SAM6	20,69
wyjazdy tematycznie związane ze sportem	5	ZSK4, DSM2, PNM2, PNM3, PNM4	17,24
sposób na spędzanie wolnego czasu	4	ZSK1, KSM2, OWK2, OWM3	13,79
odwiedzanie miejsc związanych ze sportem	3	ZSM3, SM2, OTM1	10,34
poszukiwanie emocji związanych ze sportem	1	PK2	3,45
forma rekreacji związana z podróżowaniem	1	KSM1	3,45
turystyka rekreacyjna	1	DSM1	3,45
podróże w celu kibicowania	1	OWM1	3,45
brak pojęcia turystyki sportowej	1	PNM1	3,45

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Turystykę sportową jako udział w wydarzeniach sportowych definiowali przedstawiciele różnych grup eksperckich. W ten sposób pojęcie to rozumieli politycy, pracownicy muzeów o tematyce sportowej, przedstawiciele organizacji turystycznych, przedstawiciele sportu akademickiego oraz jeden z łódzkich sportowców (tab. 8). Turystykę sportową jako zwiedzanie miast przy okazji wydarzeń sportowych zdefiniowali: jeden z polityków, przedstawiciel klubu

sportowego, jeden z łódzkich sportowców, organizatorzy wydarzeń sportowych, przedstawiciel organizacji turystycznych, jak również przedstawiciele sportu akademickiego. Jeden z polityków (ekspert PM1) dodatkowo uważał, że mianem turystyki sportowej można także określić poszukiwanie emocji związanych ze sportem.

Oryginalne spojrzenie na istotę tego zjawiska wykazał również jeden z przedstawicieli klubów sportowych (ekspert KSM1). Uważał on, że turystyka sportowa to forma rekreacji związana z podróżowaniem. Jeden z dziennikarzy sportowych (ekspert DSM1) z kolei stwierdził, że turystykę sportową należy definiować jako turystykę rekreacyjną. Grupą ekspertów, którzy nieco inaczej definiowali to pojęcie byli pracownicy naukowcy UŁ (eksperci PNM2, PNM3, PNM4). W ich opinii turystyka sportowa to rodzaj aktywności turystycznej, w której przedmiotem zainteresowania jest sport, jak również wyjazdy tematycznie związane ze sportem. Ponadto uważali, że są to związki i koligacje zachodzące pomiędzy sportem, a turystyką. Jeden z pracowników naukowych UŁ (ekspert PNM1) stwierdził natomiast, że nie można w ogóle mówić o takim zjawisku jak turystyka sportowa. W jego opinii jedyną formą turystyki, o której można mówić w kontekście sportowym jest turystyka kwalifikowana.

„Tworzenie bytów kolejnych to nie jest najlepszy pomysł, bo dwa pojęcia, jak gdyby ze sobą się nakładają. W ustawie o kulturze fizycznej mamy wyraźnie powiedziane, co wchodzi w skład kultury fizycznej, tj.: wychowanie fizyczne, rekreacja, rehabilitacja, sport i turystyka.”

[ekspert PNM 1, pracownik naukowy UŁ, mężczyzna w wieku powyżej 60 lat]

Definicje turystyki sportowej sformułowane przez ekspertów niekiedy są bardziej rozbudowane ze względu na większą liczbę nadawanych jej cech. Najczęściej w swoich wyjaśnieniach eksperci łączyli elementy dotyczące podróży w celu oglądania wydarzeń sportowych ze zwiedzaniem miast organizujących te wydarzenia (tab. 8). Takie związki w swoich definicjach wykazali: jeden z polityków (ekspert PK2), pracownicy muzeów o tematyce sportowej (eksperci MSM1, MSM2), przedstawiciele organizacji turystycznych (eksperci OTM1, OTM2), jak również przedstawiciele sportu akademickiego (eksperci SAM2, SAK5). Złożoną definicję zaprezentował także drugi z przedstawicieli organizacji turystycznych (ekspert OTM1), który stwierdził, że turystyka sportowa to wyjazdy w celu udziału w wydarzeniach sportowych i obserwowanie elementów infrastruktury sportowej.

Na podstawie definicji turystyki sportowej sformułowanych przez wszystkich 29 ekspertów podjęto próbę skonstruowania jednolitej definicji eksperckiej. Definicja ta brzmi następująco:

Turystyka sportowa to podróże tematycznie związane ze sportem, najczęściej w celu udziału w wydarzeniach sportowych i zwiedzania miast organizujących takie wydarzenia, jak również uprawianie wszelkich aktywności związanych ze sportem.

W porównaniu z istniejącymi definicjami naukowymi, ta zaproponowana przez ekspertów zawiera elementy wspólne w postaci uczestnictwa w wydarzeniach sportowych oraz uprawiania aktywności fizycznych. Wyróżnia ją jednak element dotyczący zwiedzania miast organizujących wydarzenia sportowe. Wysoce prawdopodobne jest, że czynnik dotyczący zwiedzania miast mógłby być negowany przez wielu naukowców z uwagi na to, że taka forma aktywności turystycznej w większym stopniu kojarzona jest z turystyką poznawczą.

Rys. 23. Najczęściej wskazywane przez ekspertów formy aktywności turystyki sportowej
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Eksperci zostali również poproszeni o wymienienie form aktywności, które w ich opinii kształtują turystykę sportową. Większość ekspertów wskazała, że każdą formę aktywności fizycznej można zaklasyfikować do turystyki sportowej. Rozmówcy wskazywali konkretne formy aktywności fizycznych, m.in.: jazda na rowerze, jazda na rolkach, marsze *nordic walking*, kajakarstwo czy żeglarstwo. Takie aktywności wskazało ok. 38% ekspertów (rys. 23). W głównej mierze spowodowane było to tym, że wielu rozmówców aktywności związane z turystyką sportową utożsamiało z turystyką aktywną i kwalifikowaną. Aktywności takie wymienili przedstawiciele łódzkich związków sportowych i innych organizacji sportowych,

przedstawiciel sportu akademickiego, jak również niektórzy politycy, sportowcy, pracownicy muzeów o tematyce sportowej i przedstawiciele organizacji turystycznych (tab. 9).

Tabela 9. Formy aktywności turystyki sportowej wskazywane przez poszczególnych ekspertów

formy aktywności	łączna liczba wskazań	kody ekspertów	odsetek wskazań
każda forma aktywności fizycznej	11	PK2, ZSK2, ZSM3, ZSM4, SM2, MSM2, DSM2, OTM1, SAM3, SAM4, SAM6	37,93
udział w wydarzeniach sportowych	9	PM1, SM1, KSM1, KSM2, MSM1, DSM1, OWK2, OWM3, SAM2	31,02
zwiedzanie przy okazji wydarzeń sportowych	5	PM1, OWM1, OTM2, SAM2, SAK5,	17,24
wyjazdy tematycznie związane ze sportem	4	SAM2, PNM2, PNM3, PNM4,	13,73
zwiedzanie obiektów sportowych	3	ZSM3, MSM1, PNM3	10,34
obozy, zgrupowania, turnieje sportowe	1	ZSK4	3,45
sport akademicki	1	SAM4	3,45
wycieczki turystyczno-krajoznawcze	1	SAM1	3,45
brak	1	PNM1	3,45

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Często eksperci jako formę aktywności kształtującej turystykę sportową wskazywali również udział w wydarzeniach sportowych, co w dużym stopniu pokrywało się ze sformułowaną wcześniej przez nich definicją turystyki sportowej. O takiej aktywności wspomnieli niektórzy politycy (ekspert PM1), jeden ze sportowców (ekspert SM1), przedstawiciele klubów sportowych (eksperci KSM1, KSM2), dziennikarze sportowi (ekspert DSM1), organizatorzy wydarzeń sportowych (eksperci OWK2, OWM3) oraz przedstawiciel sportu akademickiego (ekspert SAM2). Eksperci wymieniali również nietypowe formy aktywności kształtujących turystykę sportową. Przykładem jest wskazanie jednego z przedstawicieli łódzkich związków i organizacji sportowych (ekspert ZSK4), w którym wspomniano o obozach, zgrupowaniach i turniejach sportowych. Jeden z przedstawicieli sportu akademickiego (ekspert SAM4) wskazał z kolei na sport akademicki. Inny reprezentant tej grupy eksperckiej (ekspert SAM1) wspomniął zaś o wycieczkach turystyczno-krajoznawczych. Żadnej formy aktywności nie wskazał natomiast jeden z pracowników naukowych UŁ (ekspert PNM1). Związane było to z jego wcześniej wspomnianą opinią o braku istnienia takiej formy aktywności turystycznej jak turystyka sportowa. Ponadto niektórzy eksperci wskazali więcej niż jedną formę aktywności. Przykładem

tego jest chociażby jeden z polityków (ekspert PM1), który do form aktywności turystyki sportowej zaklasyfikował jednocześnie udział w wydarzeniu sportowym i zwiedzanie miast, w których takie wydarzenia są organizowane.

Tabela 10. Uprawiane przez ekspertów formy turystyki sportowej

kod eksperta	wskazywane formy aktywności
PM1	zwiedzanie obiektów sportowych w trakcie prywatnego wypoczynku
PK2	zwiedzanie przy okazji zawodów żużlowych
ZSK1	nie wskazano
ZSM2	gra w piłkę nożną
ZSM3	- chodzenie po górach -zwiedzanie stadionów
ZSK4	nie wskazano
SM1	nie wskazano
SM2	nie wskazano
KSM1	oglądanie meczów piłki nożnej
KSM2	- wyjazdy na turnieje - zwiedzanie stadionów piłkarskich
MSM1	wyjazdy na mecze piłki nożnej
MSM2	zwiedzanie obiektów sportowych
DSM1	nie wskazano
DSM2	chodzenie po górach
OWM1	- chodzenie po górach - wyjazdy na wydarzenia sportowe w roli dziennikarza
OWK2	zwiedzanie miast przy okazji zawodów biegowych
OWM3	zwiedzanie miast przy okazji zawodów biegowych
OTM1	wyjazdy na mecze piłki nożnej
OTM2	- wyjazdy na mecze piłki nożnej i inne wydarzenia sportowe - zwiedzanie miast przy okazji wydarzeń sportowych
SAM1	- jazda na rowerze - intensywny marsz
SAM2	zwiedzanie miast w trakcie zawodów lekkoatletycznych
SAM3	chodzenie po górach
SAM4	- narciarstwo - żeglarstwo - wędkarstwo
SAK5	wyjazdy na mecze syna w roli kibica
SAM6	prowadzenie zajęć sportowych na kierunku studiów „Turystyka i Rekreacja”
PNM1	nie wskazano
PNM2	wyjazdy na rozgrywki szachowe
PNM3	zwiedzanie obiektów sportowych w trakcie prywatnego wypoczynku
PNM4	nie wskazano

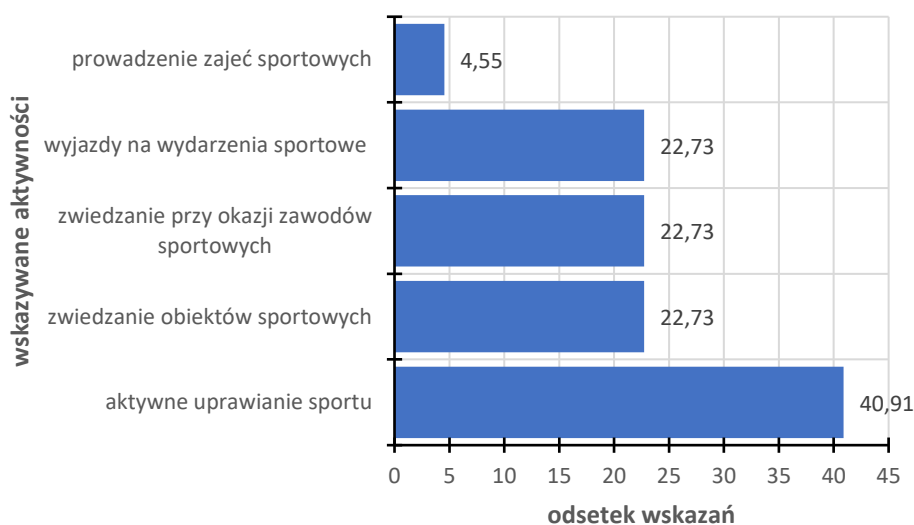
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

W ostatnim pytaniu dotyczącym zjawiska turystyki sportowej zapytano ekspertów, czy w swoim odczuciu kiedykolwiek uprawiali taką formę aktywności turystycznej jak turystyka sportowa. W przypadku udzielenia twierdzącej odpowiedzi proszono ich o podanie uprawianej przez nich formy aktywności. Łącznie 22 z 29 badanych (76%) odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Zadeklarowane przez nich uprawiane formy turystyki sportowej były

mocno zróżnicowane. Wspominano m.in. o zwiedzaniu obiektów sportowych, w szczególności stadionów piłkarskich, jak również chodzenie po górach, wyjazdy na mecze piłkarskie czy też wyjazdy na wydarzenia sportowe ze względu na różne pełnione funkcje zawodowe (tab. 10).

Grupami ekspertów, którzy uważali, że nigdy nie uprawiali turystyki sportowej byli przedstawiciele łódzkich klubów i organizacji sportowych (eksperti ZSK1, ZSK4), sportowcy (eksperti SM1, SM2) i pracownicy naukowci UŁ (eksperti PNM1, PNM4). Przeczącą odpowiedź wskazał również jeden z dziennikarzy sportowych (ekspert DSM1).

Po przeanalizowaniu wymienionych przez ekspertów form aktywności dokonano ich podziału na kilka grup. Zastosowanie takiej metody pozwoliło wysnuć wniosek, że eksperci uprawianie turystyki sportowej najczęściej upatrywali przez pryzmat aktywności fizycznych. Taką opcję zadeklarowało ponad 40% rozmówców (rys. 24). Równorzędnie wskazywane były również takie formy aktywności jak: wyjazdy na wydarzenia sportowe, zwiedzanie przy okazji wydarzeń sportowych i zwiedzanie obiektów sportowych.

Rys. 24. Grupy form aktywności turystyki sportowej uprawianych przez ekspertów
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Często wskazywane formy aktywności są związane z pełnionymi przez ekspertów funkcjami i wykonywanymi na co dzień czynnościami zawodowymi. Organizatorzy wydarzeń sportowych (eksperti OWK2, OWM3) wspomnieli, że turystykę sportową uprawiali poprzez zwiedzanie miast przy okazji zawodów biegowych. Inny z organizatorów wydarzeń sportowych (ekspert OWM1) z kolei uważał, że turystykę sportową uprawiał wyjeżdżając na wydarzenia sportowe w roli korespondenta prasowego. Oryginalną, choć błędną pod względem

terminologicznym formę aktywności wskazał przedstawiciel sportu akademickiego (ekspert SAM6). Przyznał, że turystykę sportową uprawiał prowadząc zajęcia wychowania fizycznego dla studentów kierunku Turystyka i Rekreacja. Kilku rozmówców wskazało jednocześnie więcej niż jedną formę aktywności. Najczęściej były to jednak poszczególne rodzaje aktywności fizycznych, jak np. w przypadku jednego z przedstawicieli sportu akademickiego (ekspert SAM4), który jednocześnie wymienił narciarstwo, żeglarstwo i wędkarstwo. Niektórzy rozmówcy wymieniali nieco odmienne formy aktywności. Przykładem jest jeden z przedstawicieli łódzkich związków i organizacji sportowych (ekspert ZSM3), który wymienił chodzenie po górach i zwiedzanie stadionów piłkarskich.

Udzielone przez ekspertów odpowiedzi dotyczące zjawiska turystyki sportowej pokazały, że pojęcie to interpretują głównie przez pryzmat udziału w wydarzeniach sportowych i uprawiania różnorodnych aktywności fizycznych. Często aktywności kształtujące turystykę sportową utożsamiali z formami związanymi z turystyką aktywną i z turystyką kwalifikowaną. W wielu przypadkach turystykę sportową rozumieją też poprzez wszelkie podróże tematycznie związane ze sportem.

Zagadnienie dotyczące definicji pojęcia turystyki sportowej poruszono także przy okazji prowadzenia wywiadów kwestionariuszowych z uczestnikami wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku. W jednym z pytań zamieszczonych w kwestionariuszu, respondentów zapytano czym w ich opinii jest turystyka sportowa. Pytanie to miało charakter otwarty, ankietowanym nie sugerowano żadnych możliwych odpowiedzi. Tak sformułowane pytanie zadano badanym w trakcie następujących wydarzeń sportowych:

- Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet,
- Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games),
- Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie”,
- Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run.

Pierwsze dwa wymienione wydarzenia sportowe charakteryzowały się rangą międzynarodową, kolejne dwa natomiast były wydarzeniami o skali krajowej.

W trakcie Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet o sformułowanie definicji turystyki sportowej poproszono 130 ankietowanych. Na potrzeby analizy udzielonych przez respondentów odpowiedzi zastosowano podział na polskich respondentów i tych pochodzących z zagranicy. Niektórzy z nich nie potrafili jednoznacznie zdefiniować tego pojęcia. Odsetek takich osób wyniósł 30% (tab. 11).

Tabela 11. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia

wyróżnione cechy	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
podążanie za drużynami sportowymi	17,30	19,23	17,68
oglądanie wydarzeń sportowych	7,69	11,54	8,46
podążanie za sportowcami	9,62	0	7,69
zwiedzanie obiektów sportowych	7,69	0	6,15
zdrowie	6,73	0	5,38
zwiedzanie przy okazji wydarzeń sportowych	4,81	0	3,85
coś przyjemnego	4,81	0	3,85
relaks	4,81	0	3,85
relaksacyjne uprawianie sportu	3,85	0	3,08
dostępność obiektów sportowych	3,85	0	3,08
wyjazdy na mecze	3,85	0	3,08
podróżowanie w celach sportowych	1,92	0	1,54
miłe spędzanie wolnego czasu	0	7,69	1,54
interesująca opcja	0,96	0	0,77
brak zdania	22,11	61,54	30,0

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Wśród zagranicznych respondentów definicji nie sformułowało ponad 61% badanych. Większa liczba i różnorodność cech turystyki sportowej występowała wśród polskich ankietowanych. W przypadku obydwu grup badanych turystykę sportową definiowano jako „podążanie za drużynami sportowymi”. Wyrażano również opinię, że zjawisko to polega na oglądaniu wydarzeń sportowych. Ponadto niektórzy zagraniczni badani uważali, że turystyka sportowa to miłe spędzanie wolnego czasu. Wśród polskich respondentów pojawiały się także takie wyjaśnienia jak: podróżowanie w celach sportowych, zwiedzanie przy okazji wydarzeń sportowych czy też forma relaksu.

Przy okazji kolejnego wydarzenia rangi międzynarodowej – Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) próby zdefiniowania turystyki sportowej podjęto się łącznie 392 ankietowanych. W przypadku tego wydarzenia konkretnej definicji nie podało ponad 26% respondentów (tab. 12). Odpowiedzi nie udzielił jednak większy odsetek zagranicznych badanych w porównaniu do tych pochodzących z Polski.

Tabela 12. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia

wyróżnione cechy	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
zwiedzanie miast przy okazji wydarzeń sportowych	22,91	28,21	27,54
podróżowanie w celu udziału w zawodach sportowych	6,25	16,86	15,56
podróżowanie w celu oglądania wydarzeń sportowych	10,41	12,79	12,50
oglądanie sportu	12,50	5,81	6,63
podążanie za idolami sportowymi	12,50	0,87	2,30
spotkania ze sportowcami	4,17	2,03	2,30
zwiedzanie obiektów sportowych	4,17	2,03	2,30
duża ilość sportu w jednym czasie	4,17	0,87	1,28
gościnność w trakcie wydarzeń sportowych	0	1,16	1,02
poznawanie kultury miasta	6,25	0	0,77
wydarzenia sportowe	4,17	0	0,51
organizowanie wydarzeń sportowych	0	0,58	0,51
trenowanie w obcym mieście	0	0,58	0,51
brak zdania	12,50	28,21	26,27

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Zgodnie z najczęściej wskazywaną cechą turystyki sportowej przez obydwie grupy badanych było zwiedzanie miast przy okazji wydarzeń sportowych. Ponadto często ankietowani uważali, że może być to również podróżowanie w celu udziału w zawodach sportowych. Dodatkowo polscy ankietowani często wskazywali, że jest to „oglądanie sportu”, jak również podążanie za idolami sportowymi. Zagraniczni respondenci często turystykę sportową definiowali z kolei jako podróżowanie w celu oglądania wydarzeń sportowych.

W przypadku kolejnych dwóch wydarzeń sportowych, tzn. Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” oraz Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run na potrzeby analizy przyjęto podział respondentów na tych pochodzących z województwa łódzkiego i tych pochodzących z pozostałych województw.

Podczas Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” o zdefiniowanie turystyki sportowej poproszono 115 ankietowanych. Ze względu na specyfikę wydarzenia wiele jej cech wiązało się z tematyką biegów bądź maratonów.

Tabela 13. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

wyróżnione cechy	osoby z województwa łódzkiego	osoby z pozostałych województw	ogółem
	%		
zwiedzanie przy okazji aktywnego udziału w wydarzeniach sportowych	13,65	20,42	19,12
zwiedzanie przy okazji biegania	27,17	12,90	15,65
podróże w celu udziału w wydarzeniach sportowych	0	8,60	6,96
aktywne zwiedzanie	0	6,45	5,22
udział w maratonach biegowych	0	4,30	3,48
rekreacja	4,56	3,23	3,48
zwiedzanie ciekawych miejsc poprzez uprawianie sportu	4,56	2,15	2,61
maratony biegowe	0	3,23	2,61
aktywny wypoczynek przy okazji udziału w wydarzeniach sportowych i zwiedzanie miasta	0	2,15	1,74
aktywne spędzanie wolnego czasu	9,10	0	1,74
aktywność fizyczna	9,10	0	1,74
wydarzenia sportowe połączone z turystyczną ofertą miasta	0	2,15	1,74
doświadczanie nowych miejsc w związku ze sportem	0	2,15	1,74
hobby	4,56	1,08	1,74
bieganie	0	2,15	1,74
wspólny czas z rodziną przy okazji uprawiania sportu	0	2,15	1,74
zwiedzanie przy okazji udziału w wydarzeniach sportowych w roli kibica	4,56	0	0,87
zwiedzanie obiektów sportowych	0	1,08	0,87
podróże w celu udziału w biegach	0	1,08	0,87
zwiedzanie parkrunów	0	1,08	0,87
brak zdania	22,74	23,65	23,47

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Żadnej definicji nie sformułowało ponad 23% badanych, z czego większy odsetek stanowiły osoby spoza województwa łódzkiego (tab. 13). Wśród wszystkich respondentów najczęściej wskazywano, że turystyka sportowa to zwiedzanie przy okazji aktywnego udziału w wydarzeniach sportowych. Ankietowani wskazując na aktywny udział w wydarzeniu sportowym mieli na myśli przede wszystkim pełnienie roli uczestnika (zawodnika) w danym wydarzeniu, najczęściej w zawodach biegowych. W drugiej kolejności wskazywano, że może być to zwiedzanie przy okazji biegania. Osoby spoza województwa łódzkiego często uważały, że turystyka sportowa jest podróżowaniem w celu udziału w wydarzeniach sportowych oraz zwiedzaniem przy okazji biegania. Ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego definiowali

to zjawisko natomiast jako formę rekreacji, jak również zwiedzanie ciekawych miejsc poprzez uprawianie sportu.

O sformułowanie definicji turystyki sportowej poproszono także uczestników Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run. Łącznie odpowiedzi w trakcie tego wydarzenia udzieliło 70 ankietowanych.

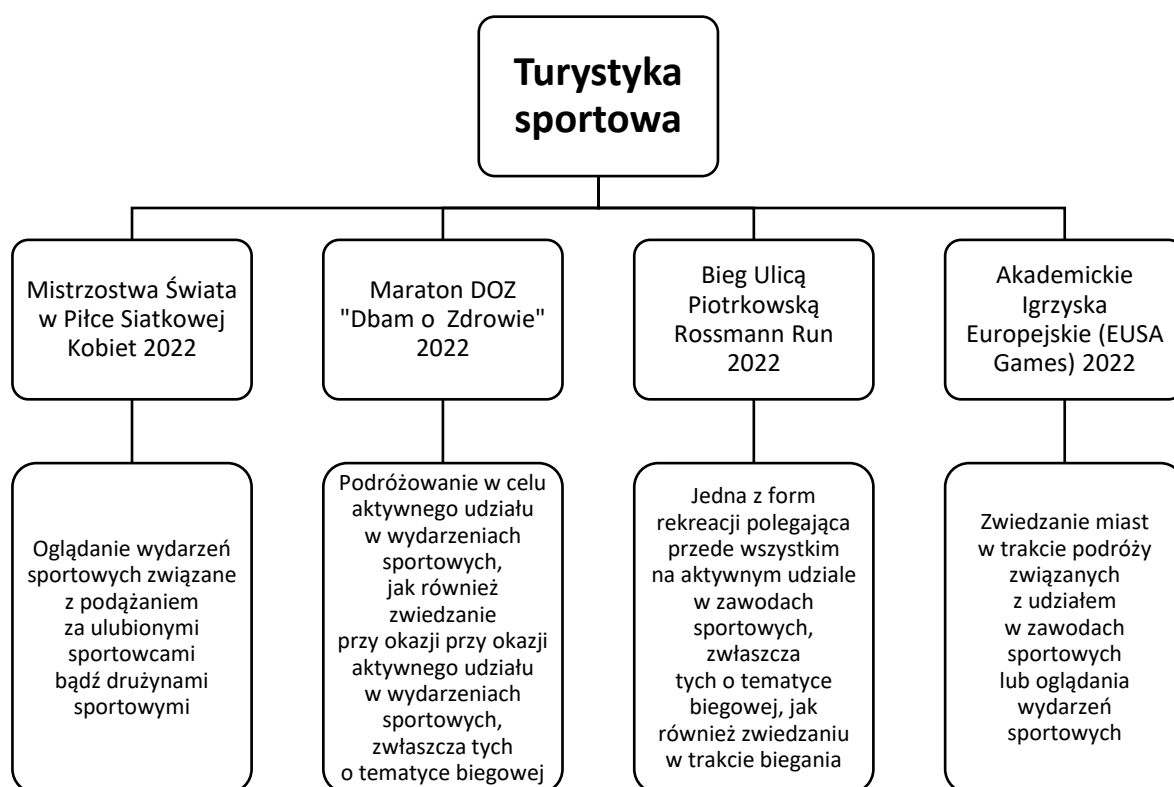
Tabela 14. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

wyróżnione cechy	osoby z województwa łódzkiego	osoby z pozostałych województw	ogółem
	%		
zwiedzanie przy okazji biegania	27,28	40,54	34,28
aktywny udział w zawodach sportowych	15,15	13,51	14,29
rekreacja	9,09	8,11	8,57
zwiedzanie połączone z uprawianiem aktywności fizycznej	3,03	8,11	5,71
zwiedzanie przy okazji uprawiania sportu	6,06	5,41	5,71
chodzenie po górach	9,09	2,70	5,71
zwiedzanie przy okazji udziału w zawodach sportowych	0	8,11	4,29
łączenie przyjemnego z pożytecznym	3,03	2,70	2,86
udział w maratonach i biegach ulicznych w obcych miastach	6,06	0	2,86
zwiedzanie przy okazji biegania w celach zdrowotnych	3,03	0	1,43
aktywność fizyczna uprawiana w trakcie wyjazdów	0	2,70	1,43
turystyka połączona ze sportem	3,03	0	1,43
zwiedzanie poprzez rekreację	0	2,70	1,43
czynne uprawianie sportu	3,03	0	1,43
chodzenie, bieganie i jazda na rowerze	3,03	0	1,43
brak zdania	9,09	5,41	7,14

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W przeciwieństwie do wcześniej analizowanych wydarzeń sportowych żadnej definicji nie podało jedynie ok. 7% badanych (tab. 14). Największy odsetek ankietowanych uważał, że turystyka sportowa to zwiedzanie przy okazji biegania. Stosunkowo duża liczba respondentów uznała, że jest to aktywny udział w zawodach sportowych. W przypadku ankietowanych pochodzących z województwa łódzkiego turystykę sportową definiowano często jako formę rekreacji, chodzenie po górach czy też udział w biegach i maratonach ulicznych w obcych miastach. Badani pochodzący z pozostałych województw uważali natomiast, że turystyka sportowa to zwiedzanie połączone z uprawianiem aktywności fizycznych, zwiedzanie przy okazji uprawiania sportu, jak również forma rekreacji i chodzenie po górach.

Definicje sformułowane przez uczestników wybranych wydarzeń sportowych zorganizowanych w Łodzi w 2022 roku pokazały, że w dużym stopniu są one uzależnione od specyfiki i tematyki danego wydarzenia. Uczestnicy imprez biegowych przede wszystkim turystykę sportową definiowali w nawiązaniu do tematyki związanej bieganiem w trakcie takich zawodów (rys. 25).

Rys. 25. Definicje turystyki sportowej w opinii uczestników wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W większości definicji zwracano uwagę na aspekt zwiedzania przy okazji różnorodnych aktywności sportowych. Ponadto w dużym stopniu nawiązywały one do aspektów odnoszących się do rekreacji. W przypadku Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet definicje najczęściej oparte były o motyw związany z podążaniem i śledzeniem swoich idolów sportowych bądź ulubionych drużyn sportowych. Definicje sformułowane przez uczestników Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) oparte były o aspekt dotyczący podróżowania w związku z wydarzeniami sportowymi. Podróże te wiązały się zarówno z aktywnym udziałem w takich wydarzeniach, jak również z chęcią ich oglądania.

Na podstawie definicji sformułowanych przez uczestników ww. wydarzeń sportowych opracowano jednolitą definicję turystyki sportowej. Mogłaby ona brzmieć następująco.

Turystyka sportowa to podróże tematycznie związane ze sportem, w szczególności związane z chęcią aktywnego bądź biernego uczestnictwa w wydarzeniach sportowych, jak również z chęcią podążania za ulubionymi sportowcami lub drużynami sportowymi, w trakcie których istnieje możliwość zwiedzania miejsc, w których odbywają się wydarzenia sportowe.

W porównaniu z opracowanymi dotychczas naukowymi definicjami turystyki sportowej te, opracowane przez uczestników zorganizowanych w Łodzi w 2022 roku wybranych wydarzeń sportowych, zawierają kilka wspólnych elementów. Przede wszystkim jest to element definicji związany z udziałem w wydarzeniach sportowych, zarówno w formie aktywnej, jak i biernej. Ponadto ankietowani wskazywali też na tematykę podróży związaną ze sportem. Niekiedy utożsamiali też turystykę sportową z aktywnościami wchodzącymi w skład turystyki kwalifikowanej, m.in. bieganiem i chodzeniem po górach. Kilka osób definiowało również pojęcie turystyki sportowej poprzez aspekty psychologiczno-społeczne, związane np. z relaksem, dbaniem o stan zdrowia, uprawianiem czegoś przyjemnego lub możliwością spędzenia czasu z rodziną.

Jednym z celów niniejszej pracy było również zbadanie, w jaki sposób pojęcie turystyki sportowej rozumieją osoby na co dzień niezwiązane zawodowo ze sportem i z turystyką. W tym celu przeprowadzono krótkie badanie fokusowe wśród takich osób. W momencie przeprowadzenia badania nie byli oni uczestnikami jakichkolwiek wydarzeń sportowych. Respondentom zadano trzy krótkie pytanie w formie otwartej bezpośrednio dotyczące zagadnienia turystyki sportowej. W pierwszym z nich poproszono o próbę sformułowania własnej definicji turystyki sportowej. Następnie zapytano, jakie formy aktywności można zaklasyfikować do turystyki sportowej oraz czy kiedykolwiek w swoim życiu uprawiali taką formę aktywności turystycznej. Łącznie odpowiedzi na wspomniane pytania udzieliło 210 osób. Ok. 72% odpowiedzi udzielonych zostało podczas bezpośrednich rozmów z badanymi. Badania takie prowadzone były głównie wśród mieszkańców Łodzi. W największym stopniu ww. pytanie zadano respondentom przy okazji odbywającego się Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 w bezpośrednim sąsiedztwie hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena, w której na czas wydarzenia ulokowano Biuro Zawodów. Znaczną część odpowiedzi uzyskano też przy okazji organizacji Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022. Pytania zadano wtedy przypadkowo napotkanym osobom, przebywającym w tym czasie na terenie centrum handlowo-usługowego Ogrody Geyera oraz terenach z nim sąsiadujących. Spowodowane było to tym, że we wspomnianym centrum znajdowało się Biuro Zawodów. Pozostałą część odpowiedzi pozyskano drogą

internetową, gdzie respondenci odpowiadali na pytania przesłane wcześniej w formie elektronicznej. Kwestionariusz z pytaniami udostępniono przede wszystkim znajomym autora niniejszej pracy. Ponadto pytania zamieszczane były również za pośrednictwem portalu społecznościowego Facebook dla grupy osób zrzeszonych członkostwem w klubach związanych ze zdobywaniem turystycznych odznak górskich. Powodem udostępnienia kwestionariusza w tym miejscu był fakt członkostwa autora pracy w takich klubach.

W przypadku próby zdefiniowania pojęcia turystyki sportowej rozmówcy wskazali łącznie 69 składowych definicji. Niektóre z nich składały się z większej liczby elementów, jednak na potrzeby analizy wyszczególniono konkretne cechy. Z uwagi na różnorodność wspomnianych cech podzielono je ze względu na ich związki z innymi dyscyplinami naukowymi. W ten sposób wyszczególniono definicje związane z zagadnieniami z zakresu turystyki, związane z rekreacją i konkretnymi aktywnościami fizycznymi, definicje z elementami psychologiczno-socjologicznymi oraz definicje ogólne w pewnym stopniu spokrewnione z naukowymi definicjami turystyki sportowej (tab. 15). Ok. 11% rozmówców nie potrafiło jednoznacznie sformułować jakiegokolwiek definicji.

Najczęściej rozmówcy definiując turystykę sportową przytaczali różnorodne zagadnienia dotyczące konkretnych form aktywności fizycznych. Uważali, że turystyka sportowa to aktywne spędzanie wolnego czasu oraz wszelkiego rodzaju aktywności fizyczne. Respondenci definiowali także to pojęcie używając poszczególnych form sportowych aktywności fizycznych, np. bieganie, chodzenie po górach, jazda na rowerze, narciarstwo czy też kajakerstwo.

W drugiej kolejności rozmówcy definiowali turystykę sportową wykorzystując elementy występujące często w opracowanych dotychczas definicjach naukowych. Uważali m.in., że jest to udział w zawodach i wydarzeniach sportowych, jak również zwiedzanie miejsc związanych ze sportem.

Ponadto rozmówcy w trakcie formułowania definicji turystyki sportowej operowali zagadnieniami z zakresu ogólnie rozumianej turystyki. W ich opinii można ją było definiować jako zwiedzanie przy okazji zawodów sportowych, podróże w celu uprawiania sportu, jak również jedną z form turystyki i aktywność turystyczno-sportową.

Niekiedy rozmówcy definiowali także turystykę sportową używając aspektów psychologiczno-socjologicznych. Uważali, że może być to przygoda i zabawa oraz sposób na podniesienie ogólnej jakości życia. Dodatkowo w ich opinii turystyka sportowa to również pasja i hobby sportowe, rozrywka oraz możliwość oderwania się od codziennych obowiązków.

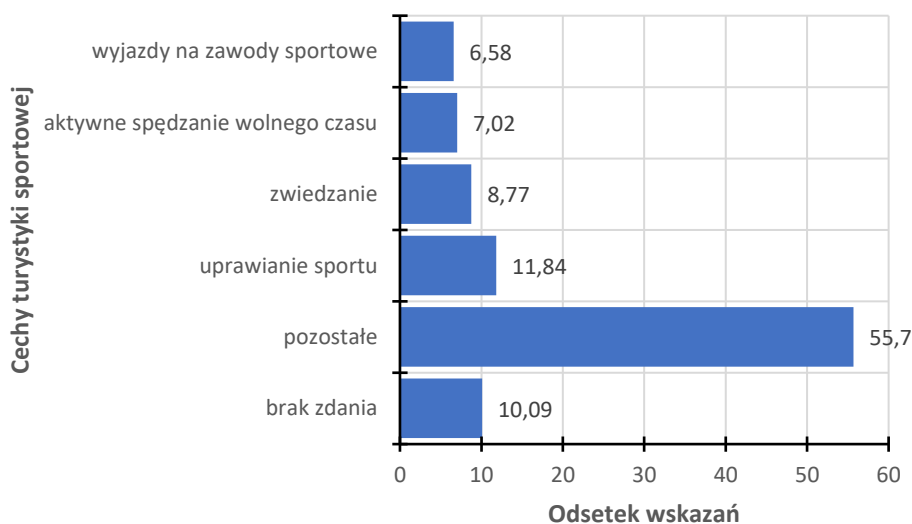

Tabela 15. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników badania fokusowego

Grupa definicji	Najczęściej wskazywane cechy (wskazane przez co najmniej trzech respondentów)	Łączna liczba wskazań w danej grupie definicji
ogólne	<ul style="list-style-type: none"> oglądanie sportu udział w zawodach sportowych wyjazdy na zawody sportowe 	45
związane z zagadnieniami z zakresu turystyki	<ul style="list-style-type: none"> udział w sporcie dla osób zwiedzających zwiedzanie przy okazji zawodów sportowych 	41
związane z rekreacją i konkretnymi aktywnościami fizycznymi	<ul style="list-style-type: none"> uprawianie sportu 	85
psychologiczno-socjologiczne	<ul style="list-style-type: none"> zdrowie 	34
brak opinii		23

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Biorąc pod uwagę wszystkie sformułowane przez respondentów definicje turystyki sportowej wśród wymienionych najczęściej przytaczanych było uprawianie sportu. Cechę taką wymieniono w ok. 13% definicji (rys. 26). Innymi często przytaczanymi cechami turystyki sportowej były m.in.: zwiedzanie, aktywne spędzanie wolnego czasu czy też wyjazdy na wydarzenia sportowe.

Rys. 26. Najczęściej przytaczane przez uczestników badania fokusowego cechy turystyki sportowej
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W kolejnym pytaniu rozmówców poproszono o wymienienie aktywności, które w ich opinii kształtują turystykę sportową. Łącznie wśród wszystkich odpowiedzi wyszczególniono 41 rodzajów aktywności.

Tabela 16. Formy aktywności kształtujące turystykę sportową w opinii uczestników badania fokusowego

Grupy form aktywności	Najczęściej wskazywane formy aktywności (wskazane przez co najmniej trzech respondentów)	Łączna liczba wskazań w danej grupie aktywności
ogólne	<ul style="list-style-type: none"> oglądanie meczów 	19
aktywności związane z konkretnymi sportami/dyscyplinami sportu	<ul style="list-style-type: none"> bieganie chodzenie po górach jazda na rowerze kajakarstwo każda forma aktywności fizycznej narciarstwo nordic walking triathlon 	383
aktywności związane z turystyką	<ul style="list-style-type: none"> wyjazdy na wydarzenia sportowe 	14
brak opinii		27

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

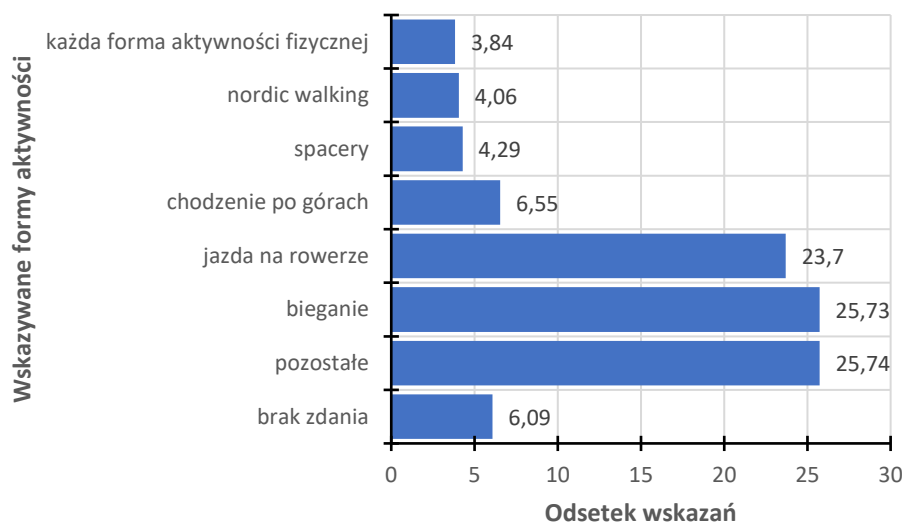
Podobnie jak w przypadku formułowanych przez rozmówców definicji dokonano podziału przytaczanych aktywności ze względu na ich związki z innymi dziedzinami. Stosując taką metodę wyróżniono: aktywności związane z konkretnymi formami sportu i dyscyplin sportowych, aktywności związane z szeroko pojmowaną turystyką oraz ogólne aktywności w pewnym stopniu powiązane z naukowymi definicjami turystyki sportowej. Niecałe 13% badanych nie potrafiło wskazać konkretnych form aktywności, co w znacznym stopniu było związane z tym, że nie potrafili oni także zdefiniować pojęcia turystyki sportowej.

Respondenci zdecydowanie najczęściej wśród form aktywności kreujących turystykę sportową wymieniali te dotyczące konkretnych form aktywności fizycznych i dyscyplin sportu (tab. 16). Ich odsetek wśród wszystkich wymienionych form wyniósł ponad 86%. Badani przytaczali takie formy aktywności jak m.in.: bieganie, chodzenie po górach, marsze *nordic walking*, jazda na rowerze, spacerowanie czy też pływanie. Kilku rozmówców wyraziło opinię, że każdą dowolną formę aktywności sportowej można zaklasyfikować do turystyki sportowej. Wśród wspomnianej grupy aktywności przytaczano także te mniej popularne, np. łyżwiarstwo, sporty motorowe, sporty siłowe czy też triathlon.

Wśród odpowiedzi respondentów pojawiły się również formy aktywności, które pośrednio związane były z szeroko rozumianą turystyką. W tej grupie aktywności wskazywano przede

wszystkim na zwiedzanie stadionów, zwiedzanie muzeów sportu, jak również wyjazdy na wody i wydarzenia sportowe.

Ostatnią z grup wymienionych przez badanych form aktywności pojawiły się także takie, które ciężko jest jednoznacznie zaklasyfikować do konkretnej grupy. Pośród tych form znalazły się takie aktywności jak: promowanie sportu, oglądanie meczów, oglądanie zawodów skoków narciarskich oraz tak nietypowa jak fotografie sportowe.

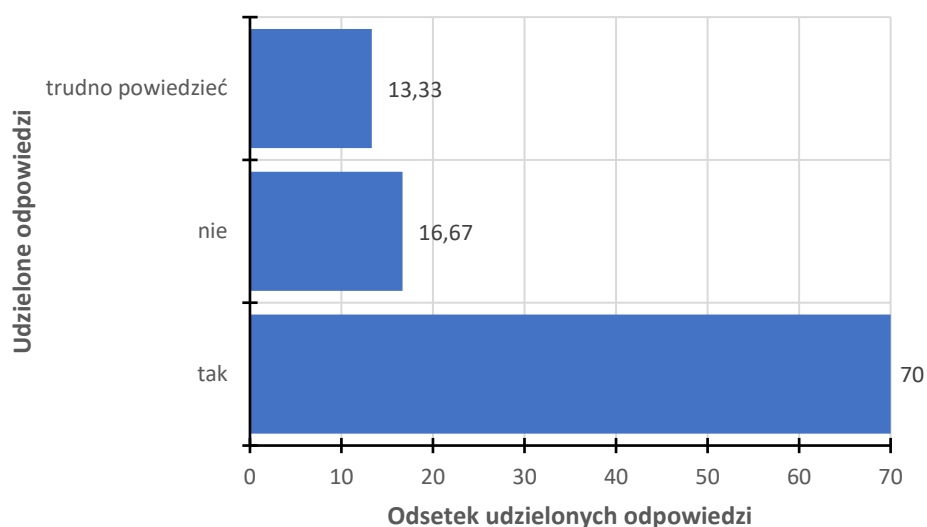
Rys. 27. Najczęściej wskazywane przez uczestników badania fokusowego formy aktywności kształtujące turystykę sportową

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Analizując wszystkie wymienione przez badanych formy aktywności kształtujące turystykę sportową zdecydowanie najczęściej wymieniano bieganie i jazdę na rowerze (rys. 27). Takie aktywności pojawiły się w wypowiedziach ponad połowy rozmówców. Często przywoływano również chodzenie po górach, spacer, marsze *nordic walking* oraz ogólną odpowiedź zgodnie z którą do turystyki sportowej zaliczyć można wszystkie formy aktywności sportowych. Respondenci w swoich odpowiedziach wspominali również o popularnych formach aktywności, takich jak: kajakarstwo, narciarstwo, żeglarstwo, pływanie, łyżwiarstwo czy też marszobiegi i wspinaczka górską.

W ostatnim pytaniu respondentów zapytano, czy kiedykolwiek w swoim odczuciu uprawiali turystykę sportową. Większość badanych (70%) wskazało, że taką formę aktywności turystycznej przynajmniej raz w życiu uprawiało (rys. 28). Najczęściej uzasadniając swoje odpowiedzi rozmówcy przywoływali wymienione we wcześniejszych odpowiedziach formy

aktywności. Turystyki sportowej wg. swoich odczuć nie uprawiało 17% badanych. Pozostałe osoby nie były w stanie określić, czy taką formę aktywności kiedykolwiek uprawiali.

Rys. 28. Odpowiedzi uczestników badania fokusowego na pytanie dotyczące uprawiania przez nich turystyki sportowej
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Respondenci biorący udział w badaniu fokusowym definiowali turystykę sportową przede wszystkim przez pryzmat uprawiania sportu w postaci konkretnych form aktywności fizycznych i konkretnych dyscyplin sportowych. W porównaniu z definicjami naukowymi i eksperckimi o wiele mniejszy nacisk kładziono na aspekt związany z podróżowaniem oraz wyjazdami poza miejsce stałego zamieszkania. Badani w głównej mierze utożsamiali turystykę sportową z turystyką aktywną i kwalifikowaną. Niekiedy zwracano również uwagę na aspekty psychologiczno-socjologiczne takie jak: relaks, wypoczynek czy też miłe spędzanie wolnego czasu. Spośród wszystkich analizowanych grup badanych definicje respondentów biorących udział w badaniu sondażowym w najmniejszym stopniu pokrywały się z opracowanymi dotychczas naukowymi definicjami tego pojęcia.

Podobnie jak w przypadku przeprowadzonych wywiadów z ekspertami, jak i wywiadów kwestionariuszowych w trakcie wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku na podstawie badania fokusowego podjęto próbę opracowania definicji turystyki sportowej biorąc pod uwagę wszystkie udzielone przez badanych odpowiedzi. Definicja ta mogłaby wyglądać następująco:

Turystyka sportowa to forma rekreacji polegająca na uprawianiu wszelkiego rodzaju aktywności sportowych, w szczególności fizycznych w celu aktywnego spędzenia czasu wolnego, związanych też z wyjazdami o tematyce sportowej.

Zaprezentowane definicje naukowe turystyki sportowej, jak również te uzyskane w ramach przeprowadzonych badań terenowych posiadały zarówno wspólne cechy, jak również te różniące je. Najczęściej przytaczanymi cechami były: udział w wydarzeniach sportowych, uprawiania aktywności fizycznej (tab. 17). W każdym przypadku były one pomijane tylko przez jedną grupę badanych.

Tabela 17. Cechy turystyki sportowej w opinii grup badanych i w świetle przeglądu literatury

Cechy →										
Źródła definicji i określeń ↓	udział w wydarzeniach sportowych	uprawianie aktywności fizycznej	podróże w celach sportowych	zwiedzanie przy okazji udziału w wydarzeniach sportowych	podróż poza miejsce stałego zamieszkania	zwiedzanie atrakcji związanych ze sportem	podążanie za ulubionymi drużynami sportowymi lub sportowcami	forma rekreacji	aktywne spędzanie wolnego czasu	Liczba cech
definicja naukowa (H. Gibson, 1998)	+	+	-	-	+	+	-	-	-	4
definicja sformułowana przez ekspertów	+	+	+	+	-	-	-	-	-	4
definicja sformułowana przez uczestników wybranych wydarzeń sportowych zorganizowanych w Łodzi w 2022 roku	+	-	+	+	-	-	+	-	-	4
definicja sformułowana przez uczestników badania fokusowego	-	+	+	-	-	-	-	+	+	4
Liczba wskazań	3	3	3	2	1	1	1	1	1	

źródło: opracowanie własne na podstawie przeglądu literatury i przeprowadzonych badań terenowych

Definicja naukowa sformułowana przez H. Gibson (1998) naznaczona była przede wszystkim elementem charakterystycznym dla turystyki, tzn. wyjazdem poza miejsce stałego zamieszkania. W definicji eksperckiej zwrócono głównie uwagę na aspekty bezpośrednio

związane ze sportem, takie jak: udział w wydarzeniu sportowym, podróże w celach sportowych oraz uprawianie aktywności fizycznej. Stwierdzono, że turystykę sportową może charakteryzować także zwiedzanie przy okazji wydarzeń sportowych. Uczestnicy imprez sportowych organizowanych w Łodzi turystykę sportową postrzegali przez pryzmat wydarzeń sportowych i podróży w celach sportowych. Ankietowani uważali również, że może to być także podążanie za ulubionymi drużynami i sportowcami. Definicja sformułowana przez uczestników badania fokusowego w przeciwieństwie do pozostałych definicji skupiona była na aspektach związanych z aktywnym uprawianiem sportu. Jej cechy były zbliżone do tych związanych z turystyką aktywną i z turystyką kwalifikowaną. Porównując definicję naukową z definicjami uzyskanymi w ramach badań terenowych zasadnicza różnica pojawia się w tym, że definicja naukowa jest bardziej uniwersalna pod względem wyróżnionych cech. Zawiera ona szersze spojrzenie na zjawisko turystyki sportowej. Definicje sformułowane przez poszczególne grupy badanych są skupione na konkretnych aspektach tematycznych, takich jak wydarzenia sportowe czy też aktywne uprawianie sportu.

Biorąc pod uwagę opracowane dotychczas definicje naukowe turystyki sportowej, jak również te sformułowane przez poszczególne grupy badanych podjęto próbę opracowania definicji tego pojęcia. W opinii autora mogłaby ona brzmieć następująco.

Turystyka sportowa to podróże poza miejsce stałego zamieszkania tematycznie związane ze sportem, których nadrzędnymi celami jest uprawianie aktywności sportowych, aktywne bądź bierne uczestnictwo w wydarzeniach sportowych oraz zwiedzanie miejsc lub obszarów, w których wydarzenia sportowe są organizowane.

Dodatkowo autor niniejszej pracy postanowił sformułować swoją własną subiektywną definicję turystyki sportowej. Została ona opracowana na podstawie indywidualnej opinii autora i jego poglądów naukowych na zjawisko turystyki sportowej. Definicja ta brzmi następująco:

Turystyka sportowa to podróże poza miejsce stałego zamieszkania, tematycznie związane ze sportem polegające na uczestnictwie w wydarzeniu sportowym w formie aktywnej w roli sportowca, trenera lub innego członka sztabu szkoleniowego lub w formie biernej w roli kibica lub obserwatora oraz na odwiedzaniu miejsc tematycznie związanych ze sportem, takich jak: obiekty sportowe, muzea sportu, galerie sław świata sportu czy też ośrodki przygotowań olimpijskich.

W sformułowanej definicji widoczny jest brak elementu związanego z aktywnym uprawianiem sportu. Brak tego aspektu zdecydowanie odróżnia ją od omówionych wcześniej definicji. Zdaniem autora uprawianie sportu należy zaklasyfikować jako część turystyki aktywnej bądź turystyki kwalifikowanej. Uczestnictwo w wydarzeniach sportowych oraz odwiedzanie miejsc związanych ze sportem w jego opinii wyraźnie odróżnia turystykę sportową od innych form aktywności turystycznych, w tym również turystyki aktywnej i turystyki kwalifikowanej. Zdaniem autora rozważając zagadnienie turystyki sportowej należy brać pod uwagę jedynie te dwa elementy.

3. Sportowa przestrzeń Łodzi i jej ewolucja

Sportowa przestrzeń miast oraz jej systematycznie postępująca ewolucja stanowi bardzo ważny element kształtujący turystykę sportową. Dodatkowo może także wywierać znaczący wpływ na kulturę fizyczną i propagowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców, jak również na kreowanie strategii promocji i rozwoju poszczególnych miast.

Pojęcie przestrzeni sportowej można więc zdefiniować jako materialne środowisko realizacji praktyk sportowych (Lenartowicz, Mosz, 2018). Niekiedy również definiowana jest jako cecha kultury danego społeczeństwa odnosząca się do znaczenia przypisywanego sportowi i stopniowi akceptacji poszczególnych dyscyplin sportowych (Tomlinson, Markovits i Ch. Young, 2003). Najczęściej do elementów kreujących sportową przestrzeń zaliczane są przede wszystkim elementy materialne, najczęściej obiekty sportowe, takie jak: hale widowiskowo-sportowe, stadiony, pływalnie, jak również tradycyjne przestrzenie miast, w których okresowo rozgrywa się wydarzenia sportowe. Sportowa przestrzeń miast kreowana jest także przez elementy niematerialne, takiej jak: wydarzenia sportowe oraz działania promocyjne bezpośrednio z nimi związane.

W niniejszym rozdziale zaprezentowano sportową przestrzeń Łodzi i jej ewolucję. Określenie „ewolucja” posiada obecnie kilka znaczeń i jest powszechnie stosowane w wielu dziedzinach naukowych, szczególnie w naukach przyrodniczych. Pojęcie to należy rozumieć jako proces przeobrażeń i przechodzenia do bardziej złożonych stanów (Dunaj, 2003). Może być ono stosowane zarówno w odniesieniu do procesów społecznych, jak również procesów przyrodniczych. Na potrzeby pracy przyjęto właśnie taką definicję. Opisując ewolucję turystyki sportowej w Łodzi zaprezentowano historię łódzkiego sportu i jego organizacji oraz jego współczesną strukturę organizacyjną. Ponadto opisano także łódzką infrastrukturę sportową i jej rozwój oraz przestrzenie największych obiektów sportowych w Łodzi. Istotnymi zagadnieniami poruszonymi w rozdziale były także wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi

oraz porównanie łódzkiej przestrzeni sportowej do przestrzeni sportowych innych wybranych polskich miast. W rozdziale zamieszczono również opinie ekspertów dotyczące łódzkiej infrastruktury sportowej i wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi.

3.1. Historia łódzkiego sportu i jego organizacji

W ostatnich kilkudziesięciu latach zagadnienia związane z historią łódzkiego sportu i jego organizacją niekiedy stanowiły motyw przewodni wielu działań związanych zarówno z historią miasta, jak również z różnego rodzaju inicjatywami upowszechniającymi kulturę. Motyw ten oraz inne zagadnienia bezpośrednio z nim związane opisane zostały w publikacjach naukowych, w tym również m.in. w kilku rozprawach doktorskich. Tematyka takich opracowań dotyczyła kwestii ogólnego umiejscowienia sportu w wydawnictwach odnoszących się do dziejów i historii Łodzi. Jedną z takich publikacji była obszerna monografia pt. „*Łódź. Dzieje miasta, t. I*” autorstwa A. Halicz (1980). W monografii tej zamieszczono rozdział dotyczący kultury fizycznej w Łodzi. Fragment dotyczący tego zagadnienia stanowił jednak niewielką i mało znaczącą część całości monografii (Kowalczyński, 2008). Autorem, który dotychczas opublikował największą liczbę opracowań dotyczących historii łódzkiego sportu jest A. Bogusz (1980, 1982, 1992a, 1997, 2005, 2007). W swoich publikacjach opisywał on m.in. kalendarium historii sportu w Łodzi, a także dzieje łódzkiego sportu w wybranych okresach historycznych, np. w okresie międzywojennym, czy też w okresie hitlerowskiej okupacji. Ponadto pisał również o łódzkich sportowcach biorących udział w igrzyskach olimpijskich. Na temat historii sportu w Łodzi pisał także S. Glica (2012, 2013) oraz J. Jaroszewski i M. Łuczak (2014), którzy opisywali kulturę fizyczną w Łodzi. Inne opracowania dotyczyły historii poszczególnych łódzkich klubów sportowych oraz organizacji towarzystw sportowych. Najczęściej publikacje te ukazywały się przy okazji jubileuszów i rocznic ich powstawania. Ok. 30 opracowań dotyczyło dwóch najbardziej znanych łódzkich klubów piłkarskich – Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) i Widzewa Łódź. Na temat pierwszego ze wspomnianych klubów pisali m.in.: J. Strzałkowski (1983), M. Gumola (2007), M. Goss, W. Filipiak, L. Szmel (2008), J. Bogusiak (2008), J. Misztela, A. Wrona, K. J. Zakrzewski, W. Głowacki, A. Górny i K. Gawora (2011). Publikacje dotyczące klubu sportowego Widzew Łódź opracowali m.in.: M. Strzelecki i W. Kaczmarek (1960), M. Strzelecki (1980), B. Kukuć (1985), A. Gowarzewski (1998) oraz T. Gawroński wraz z W. Gawrońskim (2020). Na temat historii łódzkich organizacji, towarzystw i stowarzyszeń sportowych pisali z kolei m.in.: E. Haniszewski (1970), J. Chańko

(1980), A. Bogusz (1986, 1992b), M. Melikiewicz, P. Słowikowski, D. Kuczmera i M. Strzelecki (1997) oraz P. Kędzia (2018).

Zagadnienia związane z historią i dziejami łódzkiego sportu stanowią bądź stanowiły też główny motyw różnego rodzaju przedsięwzięć kulturalnych i turystycznych. Przykładem są chociażby wystawy w Muzeum Sportu i Turystyki w Łodzi. Kompleksowe dzieje łódzkiego sportu prezentowane są na wystawie stałej pt. „Szybciej Wyżej Mocniej”. Wystawa ta jest także w dużym stopniu skupiona na postaciach łódzkich olimpijczyków⁶. Ponadto w ostatnich latach placówka ta organizowała również wystawy czasowe dotyczące tej tematyki, czego przykładem są wystawy „Ocalić od zapomnienia” z 2017 roku poświęcona najważniejszym chwilom łódzkiego sportu⁷ czy też wystawa związana z 60-tą rocznicą otwarcia hali widowiskowo-sportowej, tzw. Łódzkiego Pałacu Sportu (Łuć, 2022). Innym przykładem jest też wystawa w Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź dotycząca ponad 100-letniej historii klubu⁸.

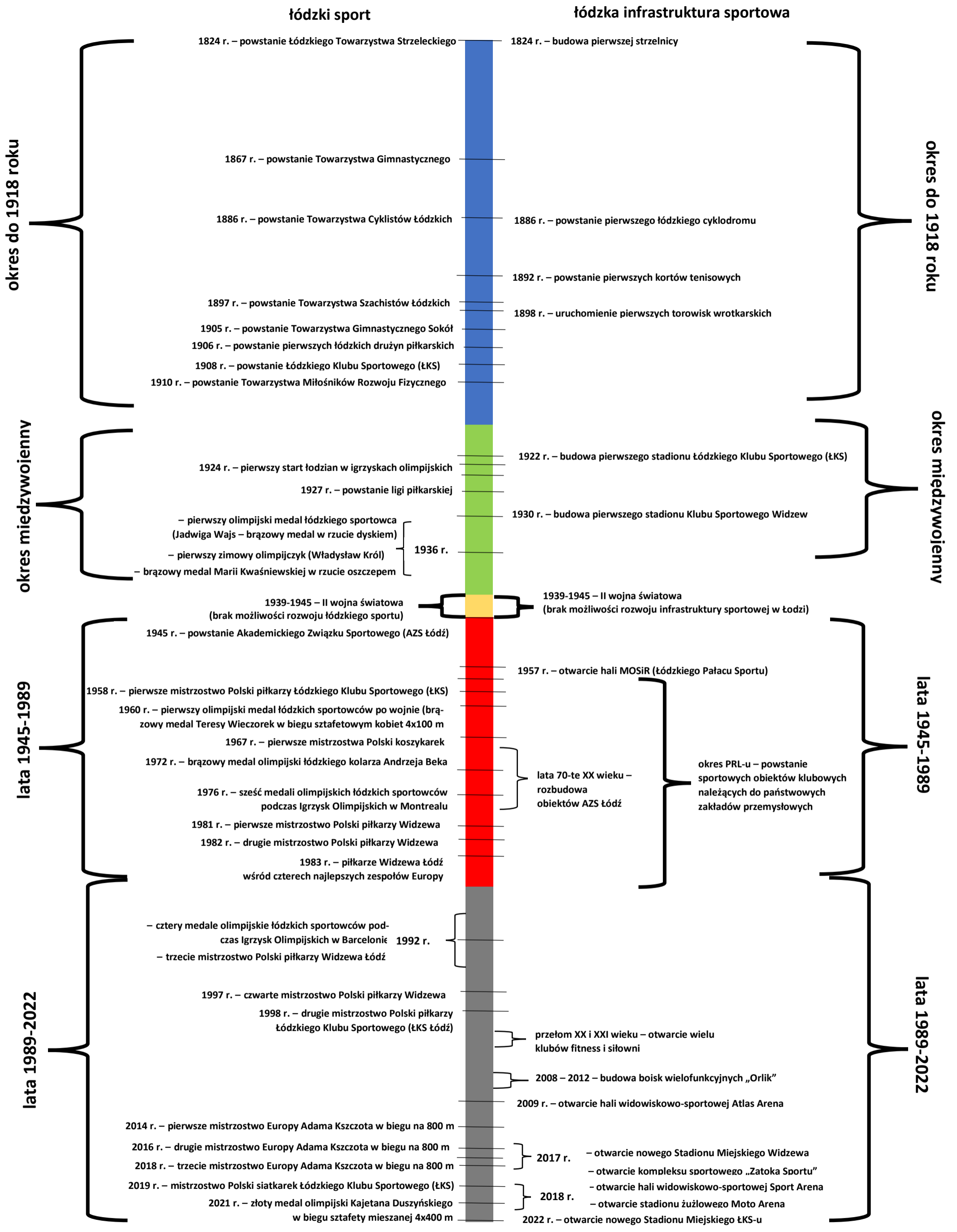
Analizując historię łódzkiego sportu wyodrębnić można kilka okresów. W dużym stopniu są one bezpośrednio związane z wydarzeniami, które znacząco wpłynęły na historię Polski i Europy. Biorąc pod uwagę te okoliczności w dziejach łódzkiego sportu jako pierwsze wyróżnić można czasy, kiedy Polska nie istniała na mapach Europy i świata, zaś Łódź wchodziła w skład zaboru pruskiego. Pierwszy etap historii łódzkiego sportu zakończył moment odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku. W dalszej kolejności można mówić o okresie międzywojennym do czasów wybuchu II wojny światowej. Stosunkowo krótkim, ale istotnym czasem były lata okupacji niemieckiej podczas wspomnianej II wojny światowej. Następnym okresem, który można wyróżnić były lata 1945-1989, czyli okres od zakończenia II wojny światowej i lata istnienia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Trwający od 1989 roku aż do dziś okres po przemianach ustrojowych to ostatni period, który zdecydowanie uwidacznia się w łódzkim sporcie.

---

⁶ <https://muzeum-lodz.pl/>; data dostępu: 27.12.2022

⁷ <https://plus.dzienniklodzki.pl/>; data dostępu: 27.12.2022

⁸ <https://muzeum.widzew.com/>; data dostępu: 27.12.2022

Rys. 29. Historia sportu i infrastruktury sportowej w Łodzi w okresie od 1824 do 2022 roku
 źródło: opracowanie własne na podstawie Glica S., Jaskulski M., 2014; Glica S., 2018 oraz zebranych materiałów źródłowych

Historia łódzkiego sportu, podobnie jak ogólna sytuacja społeczno-polityczna były ściśle związane ze zróżnicowaniem narodowościowym wśród ludności Łodzi, zwłaszcza w pierwszej połowie XIX wieku (Kędzia, 2018). Duży wpływ miał także rozwój miasta jako ośrodka przemysłowego. Wraz z powstaniem pierwszych fabryk i zakładów pracy oraz przybyciem do miasta ludności pochodzącej z zachodniej Europy zaczęły się pojawiać zupełnie nowe formy spędzania czasu wolnego (Glica, 2018). Najczęściej badacze jako datę początkującą dzieje sportu w Łodzi uznają rok 1824 (rys. 29). W roku tym, dokładnie w dniu 7 czerwca niemieccy majstrzy sukieniczy oficjalnie założyli *Lodzer Bürger Schützengilde*, czyli Łódzkie Towarzystwo Strzeleckie⁹. W latach 1867-1879 funkcjonowało z kolei Towarzystwo Gimnastyczne, którego członkami były głównie osoby uprawiające złożone ćwiczenia gimnastyczne. Ich celem było pielęgnowanie tężyzny fizycznej i dbanie o postawę moralną. Pod koniec XIX wieku największy wpływ na rozwój sportu w Łodzi mieli mieszkańcy narodowości niemieckiej. Przyczynili się oni do rozpowszechnienia i popularyzacji wśród łodzian takich dyscyplin sportu jak: kolarstwo, lekkoatletyka i piłka nożna. Doprowadziło to m.in. do powstania w 1886 roku Towarzystwa Łódzkich Cyklistów. W stowarzyszeniu tym poza kolarstwem uprawiano także tenis ziemny i łyżwiarstwo. Łodzianie reprezentujący narodowość polską w 1889 roku założyli natomiast Konsulat Łódzki Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów. Obecnie uznaje się, że jest to najstarsza polska organizacja sportowa funkcjonująca w Łodzi. W ostatniej dekadzie XIX wieku uwidocznił się wpływ ludności żydowskiej na rozwój łódzkiego sportu. Z uwagi na upodobanie żydowskich mieszkańców Łodzi do szachów w 1897 roku powstało Towarzystwo Szachistów Łódzkich. Było to pierwsze żydowskie stowarzyszenie sportowe funkcjonujące w Łodzi. Zostało ono jednak zalegalizowane dopiero kilka lat później w 1903 roku, zaś w 1910 roku przemianowano je na Łódzkie Towarzystwo Zwolenników Gry Szachowej. Stowarzyszenie to regularnie organizowało turnieje szachowe, nawet w czasie I wojny światowej. Dzięki temu na początku XX wieku Łódź była jednym z największych ośrodków gry szachowej w Królestwie Polskim (Piestrzeniewicz, 2012).

W pierwszej dekadzie XX wieku na popularności mocno zaczęła zyskiwać lekkoatletyka, kiedy to w rywalizacji brali udział głównie członkowie niemieckich organizacji sportowych. Do czasów wybuchu I wojny światowej zawody lekkoatletyczne można było skutecznie rozgrywać w Towarzystwie Gimnastycznym Sokół i w Łódzkim Klubie Sportowym. Były to organizacje stworzone przez polskich mieszkańców Łodzi. Towarzystwa te, a zwłaszcza Towarzystwo Gimnastyczne Sokół starały się brać też aktywny udział w działaniach

---

⁹ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 27.12.2022

narodowowyzwoleńczych (Kędzia, 2018). Jego członkowie niekiedy angażowali się w działania militarne i czynnie angażowali się we współtworzenie ruchu harcerskiego (Kamiński, 1948). Ponadto w 1912 roku powstało Żydowskie Towarzystwo Gimnastyczno-Sportowe (Bogusz, 1992c).

Ważnym wydarzeniem w dziejach łódzkiego sportu było powstanie pierwszych drużyn piłkarskich latem 1906 roku. Ich założycielami byli członkowie niemieckich organizacji sportowych – Stowarzyszenia Sportowego Union i Towarzystwa Cyklistów-Turystów. Wkrótce potem piłka nożna stała się najpopularniejszą dyscypliną sportu w Łodzi. Najsilniejszym pod względem poziomu sportowego zespołem był powstały w 1908 roku Łódzki Klub Sportowy (ŁKS). W latach 20-tych XX wieku zespół ten najczęściej zdobywał tytuł mistrza Łodzi i jednocześnie był jednym z założycieli rozgrywek o mistrzostwo Polski (Glica, 2018). Sukcesy te przyczyniły się do tego, że piłka nożna stała się zdecydowanie najpopularniejszą dyscypliną sportu zarówno w Łodzi, jak i w całym regionie łódzkim (Jaroszewski, 2020). Łódzki Klub Sportowy (ŁKS) dodatkowo w tym okresie rozwinął również działalność wielu innych sekcji sportowych. Celem działaczy klubu było zorganizowanie odpowiedniego poziomu pracy sportowej. W okresie międzywojennym funkcjonowały sportowe sekcje: piłki nożnej, kolarstwa, lekkoatletyki, tenisa ziemnego i stołowego, boks, strzelectwa, szermierki, pływania oraz innych sportów zespołowych, m.in. koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej i hokeja na lodzie (Kędzia, 2018). Drugim znanym łódzkim zespołem piłkarskim funkcjonującym w tym samym czasie był Klub Turystów (Glica, 2018). Ważnym wydarzeniem w dziejach łódzkiego sportu było także powstanie Towarzystwa Miłośników Rozwoju Fizycznego w 1910 roku. Było to pierwsze stowarzyszenie na terenie dzielnicy Widzew i stanowiło początek funkcjonowania klubu sportowego Widzew Łódź (Glica, 2018). Znaczący wpływ na rozwój łódzkiego sportu przed wybuchem II wojny światowej miały również prężnie działające stowarzyszenia specjalizujące się w promowaniu kolarstwa – Łódzkie Towarzystwo Kolarskie oraz Sekcja Sportowa „Re-sursa” (Kędzia, 2018). Znaczącym wydarzeniem w tym okresie było również powstanie Żydowskiego Towarzystwa Gimnastyczno-Sportowego „Bar-Kochba”. Stowarzyszenie to prężnie prowadziło m.in. sekcję: gimnastyczną, bokserską, kolarską, piłkarską i lekkoatletyczną¹⁰. W okresie międzywojennym na szerszą skalę rozwijały się także żydowskie stowarzyszenia sportowe. Sportowcy narodowości żydowskiej licznie pojawiali się na łódzkich arenach sportowych, w niektórych dyscyplinach sportu nawet dominując, m.in.: tenisie stołowym, podnoszeniu ciężarów czy też szachach¹¹.

---

¹⁰ <https://delet.jhi.pl/pl/psj?articleId=13575>; data dostępu: 02.05.2023

¹¹ <http://old.muzeum-lodz.pl/>; data dostępu: 02.05.2023

Druga wojna światowa przyczyniła się do śmierci wielu wybitnych łódzkich sportowców, trenerów i działaczy sportowych. Wielu z nich było więźniami obozów koncentracyjnych i więzień politycznych. Polskim mieszkańcom Łodzi zakazano uprawiania jakichkolwiek aktywności sportowych i rekreacyjnych. Ponadto Niemiecki Urząd Kultury Fizycznej zlecił likwidację wszystkich polskich stowarzyszeń sportowych w Łodzi. Urząd ten doprowadził również do całkowitego przejęcia przez niemieckie organizacje wychowania fizycznego majątku polskich organizacji sportowych, takich jak obiekty sportowe (Glica, 2018).

Kolejnym ważnym etapem w historii łódzkiego sportu były lata 1945-1989. W okresie tym kluby sportowe nadzorowały zakłady pracy. Taka sytuacja stwarzała dla klubów warunki do komfortowego funkcjonowania. Okres ten przyniósł także rozwój łódzkiej infrastruktury sportowej. W dalszym ciągu najpopularniejszą dyscypliną sportu była piłka nożna. Swoje najlepsze wyniki w historii odnosiły piłkarskie drużyny Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) i Robotniczego Towarzystwa Sportowego Widzew Łódź. Duże sukcesy na imprezach sportowych rangi igrzysk olimpijskich, mistrzostw świata i mistrzostw Europy osiągało również wielu sportowców na co dzień trenujących w łódzkich klubach sportowych. Poza wspomnianą już piłką nożną sukcesy osiągałi również w takich dyscyplinach sportowych jak: lekkoatletyka, kolarstwo, boks, siatkówka czy piłka ręczna. W okresie tym medale olimpijskie zdobywali m.in.: Teresa Wieczorek w biegu na dystansie 100 m, kolarz Andrzej Bek, piłkarz Jan Tomaszewski oraz piłkarze ręczni – Zygfryd Kuchta, Ryszard Przybysz i Andrzej Szymczak (Glica, 2018). Swoich reprezentantów łódzkie kluby sportowe miały także w zimowych dyscyplinach sportowych, np. w hokeju na lodzie i w łyżwiarstwie figurowym.

W latach 1945-1989 duże sukcesy odnosiły także kobiece drużyny sportowe. Mistrzostwa Polski zdobywały m.in. koszykarki Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) oraz siatkarki Spółdzielczego Klubu Sportowego Start i Chojęńskiego Klubu Sportowego. Warte wspomnienia są również sukcesy męskiego zespołu piłkarzy ręcznych Anilana Łódź. Istotną rolę w rozwoju łódzkiego sportu w okresie PRL-u odegrało również utworzenie Akademickiego Związku Sportowego w Łodzi (AZS Łódź). Klub ten założony został w 1946 roku w momencie powołania do życia pierwszych łódzkich uczelni wyższych. W trakcie kilkudziesięciu lat funkcjonowania klub prowadził wiele sekcji sportowych w kilkunastu dyscyplinach sportu. Obecnie zrzesza Kluby Uczelniane AZS, działające na terenie Łodzi i województwa łódzkiego¹².

Czasy współczesne od 1989 roku po przemianach ustrojowych to przede wszystkim dalsze sukcesy piłkarskich drużyn Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) i Robotniczego Towarzystwa

---

¹² <https://azs.lodz.pl/>; data dostępu: 27.12.2022

Sportowego Widzew Łódź. Sukcesy te w szczególności miały miejsce w latach 90-tych. Późniejsze lata, zwłaszcza od początku XXI wieku to systematyczny spadek poziomu sportowego i organizacyjnego w przypadku łódzkich klubów piłkarskich. Widoczna stała się natomiast organizacja coraz większej liczby wydarzeń sportowych, w tym również tych najwyższej rangi o zasięgu międzynarodowym.

Przełom pierwszej i drugiej dekady XXI wieku to czas dynamicznego rozwoju infrastruktury sportowej. W tym czasie zbudowano największe i najnowocześniejsze łódzkie obiekty sportowe. Druga dekada XXI wieku to także powrót sukcesów kobiecych zespołów siatkarskich, w szczególności ŁKS-u Commercecon Łódź i Grot Budowlanych Łódź. Dodatkowo duże sukcesy osiągnęli także rugbiści Budowlanych Łódź, przedstawiciele piłki wodnej Łódzkiego Sportowego Towarzystwa Waterpolowego oraz piłkarek Szkoły Mistrzostwa Sportowego. Medale na igrzyskach olimpijskich zdobywali też sportowcy trenujący w łódzkich klubach, m.in. Artur Partyka w skoku wzwyż, piłkarze Marek Bajor, Tomasz Łapiński i Tomasz Wieszczycki. Liczne medale na mistrzostwach świata i mistrzostwach Europy zdobywał również Adam Kszczot w biegu na dystansie 800 metrów.

3.2. Współczesna struktura organizacyjna sportu w Łodzi

W ostatnich kilkudziesięciu latach zauważalny jest systematyczny rozwój struktur organizacyjnych związanych ze sportem, w szczególności w przypadku polskich samorządów terytorialnych. Z uwagi na większe możliwości finansowe, jak również większy potencjał zasobu ludzkiego, struktury te najszybciej rozwinęły się w największych miastach. Biorąc pod uwagę wspomniane czynniki konieczne jest funkcjonowanie możliwie jak najlepszej struktury organizacyjnej związanej ze sportem. Ze względu na tematykę pracy uwagę skupiono na współczesnej organizacji sportu w Łodzi.

Obecnie struktura organizacyjna sportu w Łodzi składa się z dwóch grup podmiotów, których funkcjonowanie związane jest z terytorialną skalą oddziaływania. Pierwsza z grup obejmuje instytucje szczebla ogólnopolskiego i regionalnego (w szczególności wojewódzkiego). W przypadku tych podmiotów nadrzędną jednostką jest Ministerstwo Sportu i Turystyki (rys. 30). Resort ten nadzoruje działalność jednostek regionalnych wpływających na funkcjonowanie sportu w Łodzi. Do jednostek tych należą: Departament Sportu i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego, Łódzki Szkolny Związek Sportowy, Łódzka Federacja Sportu, Łódzki Akademicki Związek Sportowy (AZS) oraz kilkadziesiąt łódzkich związków sportowych odpowiedzialnych za poszczególne dyscypliny sportu. Rolą

tych jednostek nie jest jednak bezpośrednie dbanie o funkcjonowanie sportu w Łodzi. Kształtują one strukturę organizacyjną sportu w województwie łódzkim.

Większy wpływ na organizację sportu w Łodzi mają organizacje samorządowe i miejskie. Nadrzędną jednostką nadzorującą pracę tych podmiotów jest Urząd Miasta Łodzi. Za funkcjonowanie sportu w Łodzi odpowiedzialne są zarówno instytucje polityczne, jak również kulturalne, akademickie i bezpośrednio związane z branżą sportową. W przypadku podmiotów politycznych jednostką taką jest Wydział Sportu w Departamencie Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi.

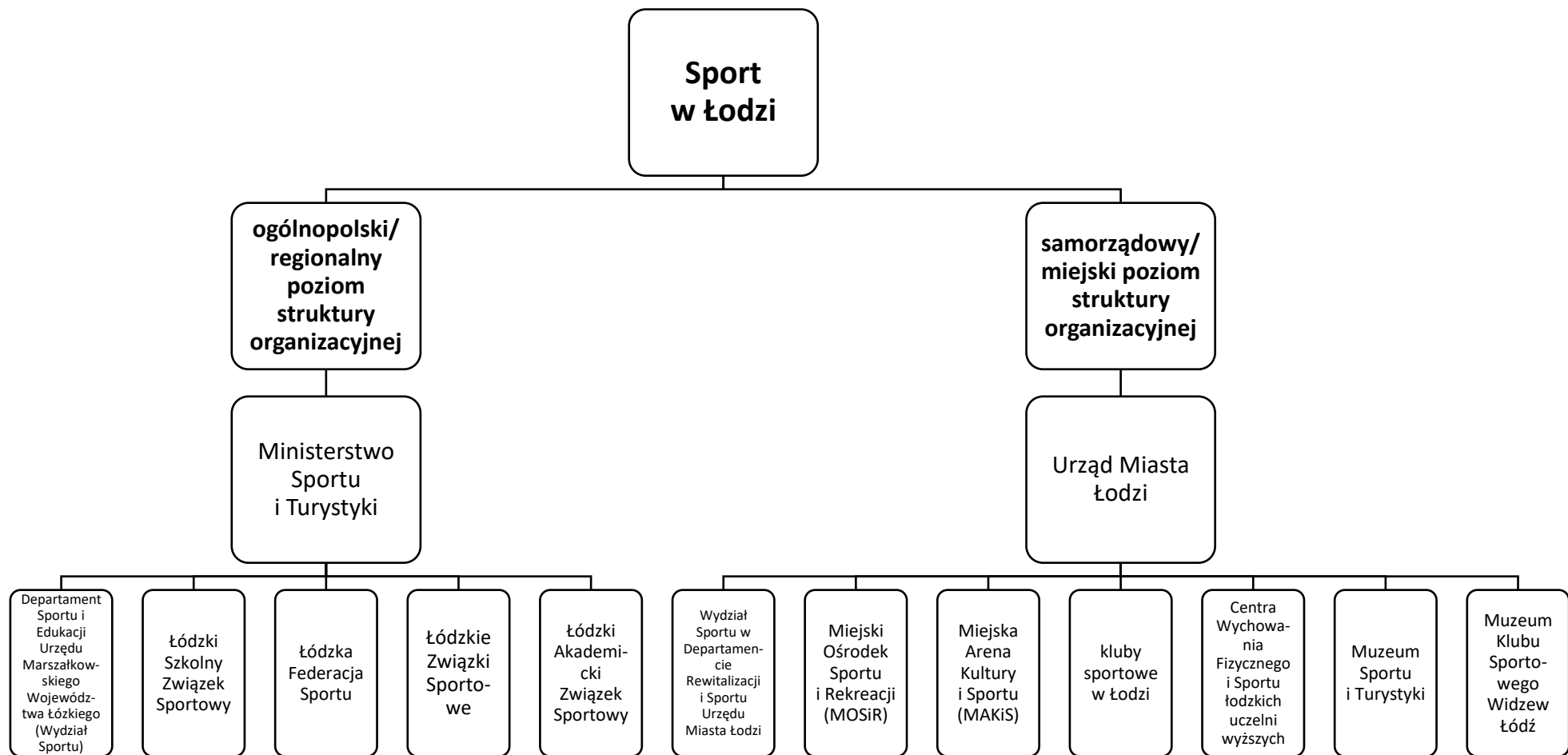
Do organizacji bezpośrednio zajmujących się sportem należą Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR) oraz kluby sportowe funkcjonujące na terenie Łodzi. Bardzo ważną organizacją jest także Miejska Arena Kultury i Sportu (MAKiS). Instytucja ta poza sportem w pewnym stopniu odpowiada również za aspekty kulturalne w mieście. Jednostkami kulturalnymi, które wpływają także na funkcjonowanie sportu w Łodzi są placówki muzealne – Muzeum Sportu i Turystyki oraz Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź. Wpływ na łódzki sport mają również Centra Wychowania Fizycznego i Sportu łódzkich uczelni wyższych.

Analizując ogólnopolską i regionalną strukturę organizacyjną wpływającą na sport w Łodzi w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na najwyższego rzędu akty prawne. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w artykule 68 ustęp 5 głosi, że:

„Władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży”

Zapis ten pokazuje, że sport jest wolnością obywatelską, natomiast konstytucja nakazuje władzom publicznym popierać i wspierać kulturę fizyczną, która stanowi dobro publiczne o dużym znaczeniu społecznym. Innym ważnym aktem prawnym jest **ustawa o sporcie z 2010 roku** (Dz. U. 2010 nr 127 poz. 857) określająca m.in. działania klubów i związków sportowych, zasady nadzoru polskich związków sportowych, zasady wspierania sportu przez władze publiczne, kwalifikacje zawodowe w sporcie czy też zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej i rozstrzyganie sporów prawnych w sporcie. Ustawa ta zastąpiła ustawę o kulturze fizycznej i ustawę o sporcie kwalifikowanym.

Rys. 30. Struktura organizacyjna sportu w Łodzi
 źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów źródłowych

Obecnie nadrzędną jednostką odpowiedzialną za funkcjonowanie i organizację sportu w Polsce jest **Ministerstwo Sportu i Turystyki**. Oficjalnie resort ten w różnych formach funkcjonuje od 2005 roku z wyłączeniem okresu od listopada 2020 roku do listopada 2021 roku, kiedy to za sport odpowiedzialne było Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (Dz. U. z 2021 r. poz. 359, Dz. U. z 2021 r. poz. 1932). Obecnie (2023 rok) w kompetencjach resortu leży nadzór nad kulturą fizyczną, w tym nad sportem kwalifikowanym, sportem dzieci i młodzieży i sportem osób niepełnosprawnych oraz nad rekreacją i rehabilitacją ruchową (Dz. U. z 2022 r. poz. 1613). Głównym zadaniem resortu jest jednak dążenie do rozwoju sportu powszechnego i wyczynowego, jak również opieka nad związkami sportowymi. Na czele Ministerstwa Sportu i Turystyki stoi minister będący jednocześnie członkiem Rady Ministrów. W kierownictwie resortu znajduje się również czterech Sekretarzy Stanu i Dyrektor Generalny¹³. Do jednostek organizacyjnych, które są bezpośrednio nadzorowane przez Ministerstwo Sportu i Turystyki należą:

- Centralny Ośrodek Sportu z siedzibą w Warszawie,
- Instytut Sportu - Państwowy Instytut Badawczy z siedzibą w Warszawie;
- Polska Agencja Antydopingowa z siedzibą w Warszawie,
- Polska Organizacja Turystyczna z siedzibą w Warszawie.

Kolejną instytucją mającą wpływ na organizację sportu w Łodzi jest **Departament Sportu i Edukacji**. Jest to jeden z departamentów **Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego**. Nad zadaniami bezpośrednio związanymi ze sportem i kulturą fizyczną czuwa jedna z wyznaczonych jednostek organizacyjnych departamentu – Wydział Sportu. Pozostałe działy odpowiedzialne są za aspekty edukacyjne oraz kwestie ekonomiczne i organizacyjne departamentu (rys. 31).

Do głównych kompetencji Wydziału Sportu należy opieka nad sprawami kultury fizycznej i sportu na terenie województwa łódzkiego. Do najważniejszych zadań tej jednostki należy:

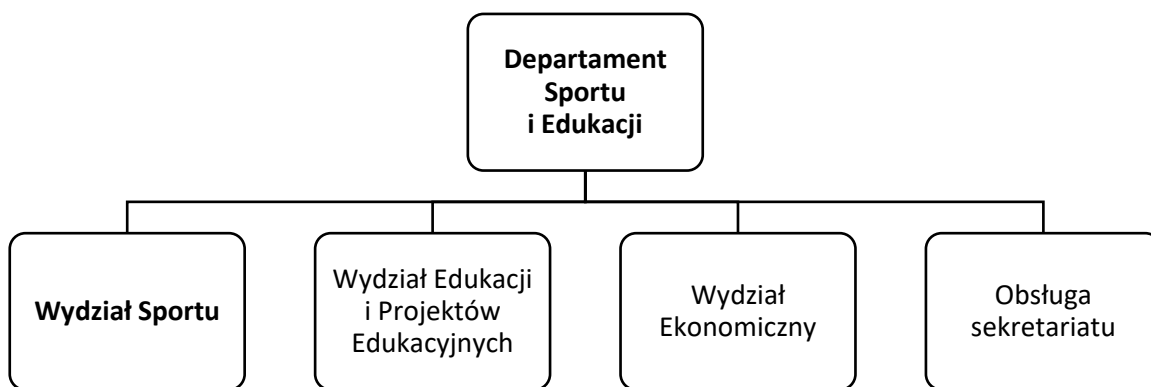
- realizacja polityki sportowej,
- koordynacja i inicjowanie działań związanych z rozwojem i upowszechnianiem kultury fizycznej i sportu,
- tworzenie warunków prawnych i organizacyjnych niezbędnych dla rozwoju kultury fizycznej i sportu,
- realizacja zadań związanych z Programem Rozwoju Sportu,

---

¹³ <https://www.gov.pl/>; data dostępu: 29.12.2022

- współpraca z Ministerstwem Sportu i Turystyki w ramach realizacji polityki państwa w zakresie sportu,
- współpraca z jednostkami samorządów terytorialnych w celu upowszechniania i rozwoju kultury fizycznej, sportu i infrastruktury sportowej,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w zakresie kultury fizycznej i sportu,
- monitorowanie i nadzorowanie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Ponadto Wydział Departamentu Sportu i Edukacji odpowiada też m.in. za kwestie związane z dofinansowywaniem inwestycji sportowych, realizację zadań dotyczących przyznawania nagród dla sportowców i ich trenerów oraz za przygotowanie materiałów planistycznych dla inwestycji w zakresie sportu¹⁴. Na czele Departamentu stoi dyrektor i jego dwóch zastępców.

Rys. 31. Struktura organizacyjna Departamentu Sportu i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego

źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Województwa Łódzkiego¹⁵

Na poziomie organizacji sportu w Łodzi na szczeblu regionalnym i wojewódzkim stoją również związki, federacje i stowarzyszenia sportowe. Organizacje te są odpowiedzialne zarówno za rozwój sportu zawodowego jak i młodzieżowego. Jedną z nich jest **Łódzki Szkolny Związek Sportowy**. Instytucja ta odpowiada przede wszystkim za sport i kulturę fizyczną wśród młodzieży szkolnej na terenie Łodzi i województwa łódzkiego. Do głównych zadań związku należy m.in. organizacja zawodów sportowych dla młodzieży w różnych dyscyplinach sportu i w różnych kategoriach wiekowych. Przykładem takich rozgrywek są: Igrzyska Dzieci,

¹⁴ <https://bip.lodzkie.pl/>; data dostępu: 29.12.2022

¹⁵ <https://bip.lodzkie.pl/>; data dostępu: 29.12.2022

Igrzyska Młodzieży Szkolnej czy też Licealiada. Dodatkowo instytucja ta stara się finansowo wspierać działalność szkolnych i młodzieżowych klubów sportowych, jak również próbuje zachęcić dzieci i młodzież do uprawiania sportu i aktywnego spędzania czasu wolnego. Obecnie w zarządzie związku zasiada Prezes Zarządu wraz z 22 członkami zarządu¹⁶.

Inną podobną pod względem profilu działalności instytucją jest **Łódzka Federacja Sportu**. Organizacja ta zrzesza obecnie 33 wojewódzkie związki sportowe na prawach członka zwykłego i 12 klubów sportowych na prawach członka wspierającego. Dodatkowo federacja ta realizuje zadania związane z programem interdyscyplinarnego szkolenia oraz współzawodnictwa dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo z województwa łódzkiego, ze szkoleniem kadr wojewódzkich w różnych dyscyplinach sportu (młodzików, juniorów młodszych, juniorów i młodzieżowców) oraz z refundacjami kosztów udziału w Mistrzostwach Polski. Organizacja ta funkcjonuje od 1996 roku. Prezydium federacji tworzą obecnie (stan na 2023 rok) Prezes Zarządu, dwóch Wiceprezesów (ds. sportowych i do ds. organizacyjnych) oraz trzech pozostałych członków głównych. Ponadto w skład zarządu wchodzi również innych pięciu członków¹⁷.

Strukturę łódzkiego sportu na poziomie wojewódzkim kreują także **związki sportowe**, które swoim zakresem działań obejmują poszczególne dyscypliny sportu. Związki te odpowiadają przede wszystkim za rozwój i propagowanie swoich dyscyplin, jak również za organizację rozgrywek różnych kategorii wiekowych zawodników na poziomie wojewódzkim i regionalnym. Obecnie (stan na 2023 rok) na terenie województwa łódzkiego aktywnie funkcjonuje ok. 40 tego typu związków sportowych. Większość z nich swoje siedziby ma umiejscowione w Łodzi. Zrzeszają one osoby uprawiające zarówno popularne w skali ogólnopolskiej dyscypliny sportu, jak również te o mniejszej popularności i powszechności. Do największych i najpopularniejszych łódzkich związków sportowych na szczeblu wojewódzkim należą:

- Łódzki Związek Piłki Nożnej,
- Łódzki Związek Piłki Siatkowej,
- Łódzki Okręgowy Związek Lekkiej Atletyki,
- Łódzki Związek Koszykówki,
- Łódzki Okręgowy Związek Pływacki w Łodzi,
- Wojewódzki Związek Tenisowy w Łodzi.

Dodatkowo istnieją takie związki sportowe jak np.: Łódzki Związek Orientacji Sportowej, Łódzki Związek Szachowy, Okręgowy Związek Sportów Bilardowych w Łodzi

---

¹⁶ <https://www.lszs.pl/biuro.html>; data dostępu: 30.12.2022

¹⁷ <https://www.federacjalodz.org.pl/>; data dostępu: 30.12.2022

czy też Centralny Okręgowy Związek Kręglarski. Każdy ze związków ma opracowany swój własny status i wewnętrzne struktury organizacyjne, jednak ich ogólny profil działalności i kompetencje są do siebie podobne. W większości przypadków związki te są ogólnie nadzorowane przez krajowe związki sportowe, jak również Ministerstwo Sportu i Turystyki.

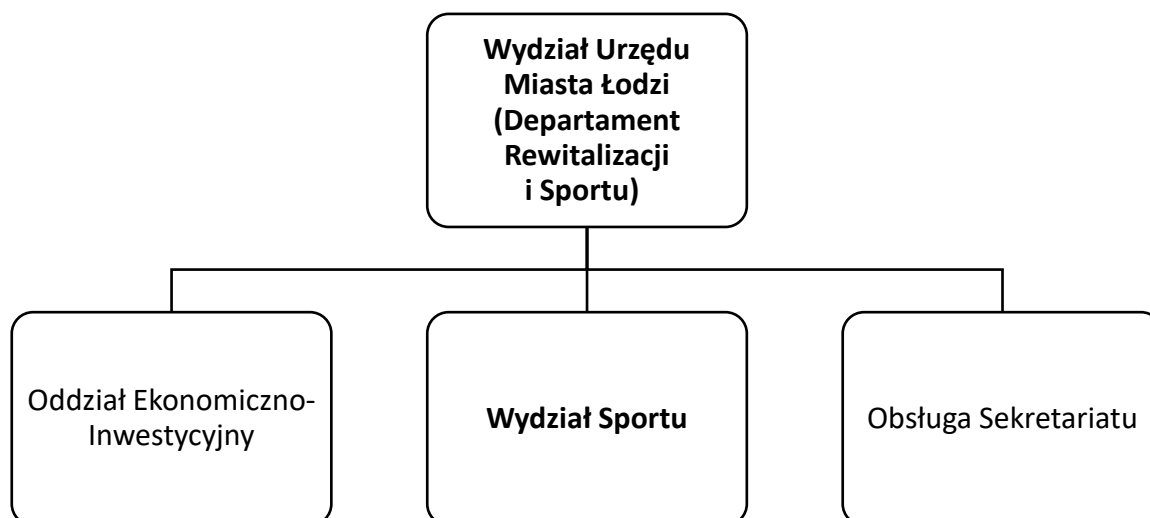
W funkcjonowaniu sportu w Łodzi rolę odgrywa też **Łódzki Akademicki Związek Sportowy (AZS)**. Związek ten przede wszystkim dba o organizację sportu na łódzkich uczelniach wyższych, jak również propaguje sport i kulturę fizyczną wśród studentów. Obecnie Łódzki Akademicki Związek Sportowy zrzesza uczelniane AZS-y funkcjonujące na terenie województwa łódzkiego, w tym sześć działających przy łódzkich uczelniach wyższych, cztery z województwa łódzkiego, dwa kluby posiadające swoją osobowość prawną (KU AZS PŁ i KU AZS PWSZ Skierniewice) oraz siedem sekcji wyczynowych – judo, lekkoatletyka, pływanie, squash, taekwondo olimpijskie i tenis ziemny. Dodatkowo związek organizuje także imprezy sportu wyczynowego i powszechnego oraz prowadzi też zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży¹⁸.

W przypadku tzw. sportu akademickiego funkcjonują także **Centra Wychowania Fizycznego i Sportu**. Podstawowym zadaniem tych instytucji jest prowadzenie zajęć wychowania fizycznego dla studentów łódzkich uczelni wyższych. Ponadto starają się one we współpracy z AZS-ami propagować kulturę fizyczną i sport wśród studentów, dzieci i młodzieży, jak również organizować akademickie rozgrywki sportowe. Największe Centra Wychowania Fizycznego i Sportu funkcjonują w bezpośrednich strukturach organizacyjnych największych łódzkich uczelni wyższych, tzn. Uniwersytetu Łódzkiego, Politechniki Łódzkiej oraz Uniwersytetu Medycznego. Ponadto tego rodzaju instytucje posiada też łódzka Akademia Muzyczna i Akademia Sztuk Pięknych.

Kluczową rolę w strukturze organizacyjnej sportu w Łodzi pełnią instytucje funkcjonujące na poziomie samorządu terytorialnego i miasta. Nad jednostkami tymi bezpośredni nadzór mają władze miejskie Łodzi. Najważniejsza z nich to jedna z komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi – Departament Rewitalizacji i Sportu. W departamencie tym za sport odpowiedzialny jest bezpośrednio Wydział Sportu, który również posiada swoje wewnętrzne komórki organizacyjne wyróżnione ze względu na tematykę i profil działalności (rys. 32).

---

¹⁸ <https://azs.lodz.pl/>; data dostępu: 30.12.2022

Rys. 32. Struktura organizacyjna Departamentu Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Łodzi¹⁹

Do najważniejszych zadań Wydziału Sportu należy:

- realizacja zadań miasta związanych z kulturą fizyczną i sportem,
- prowadzenie ewidencji klubów sportowych (profesjonalnych i uczniowskich) działających w formule stowarzyszeń nieprowadzących działalności gospodarczej,
- nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem klubów i stowarzyszeń sportowych zlokalizowanych na terenie Łodzi,
- prowadzenie działań mających na celu promowanie sportu,
- udział w organizacji wydarzeń sportowych na terenie Łodzi,
- realizacja inwestycji związanych z renowacją i rozbudową łódzkiej infrastruktury sportowej,
- czuwanie nad prawidłowym rozliczaniem finansów przeznaczonych na realizację zadań inwestycyjnych.

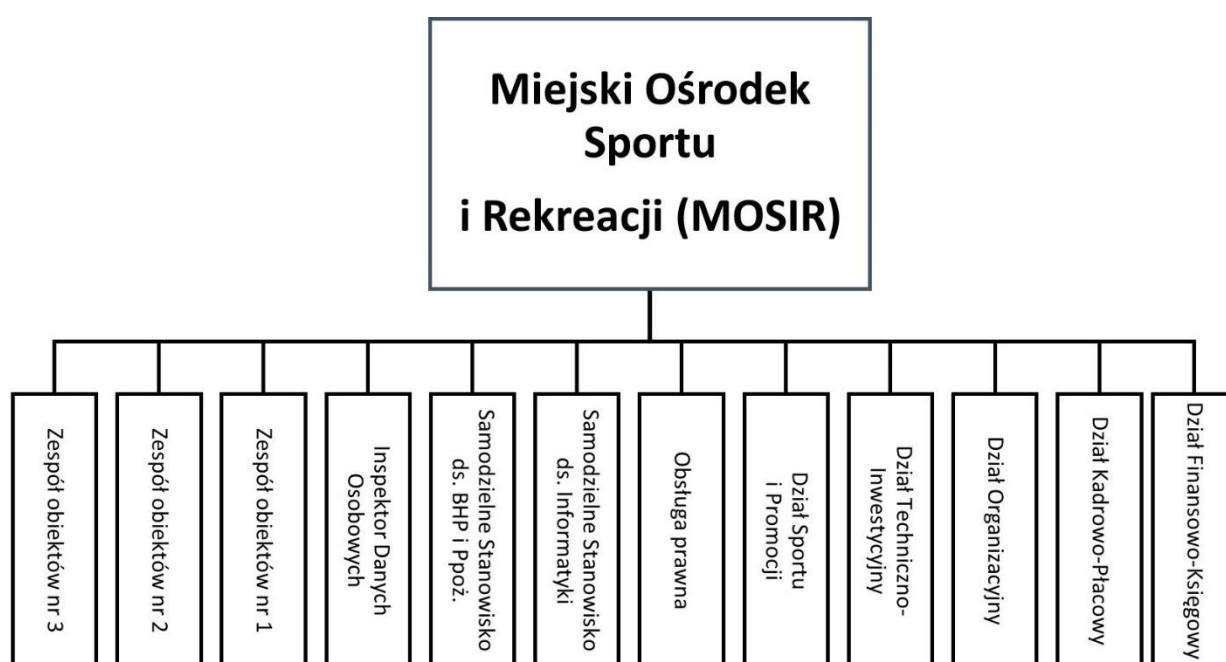
Na czele władz Wydziału stoi Dyrektor oraz osoba pełniąca obowiązki zastępcy Dyrektora²⁰.

Kolejną miejską instytucją mającą duży wpływ na organizację sportu w Łodzi jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR). Podmiot ten, podobnie jak w innych polskich miastach zajmuje się czynnym propagowaniem kultury fizycznej, sportu i rekreacji wśród mieszkańców. Identyfikującą rolę pełni również w Łodzi. Ponadto podmiot ten zajmuje się także utrzymywaniem

¹⁹ <https://bip.uml.lodz.pl/>; data dostępu: 30.12.2022

²⁰ <https://bip.uml.lodz.pl/>; data dostępu: 30.12.2022

obiektów sportowych oraz nadzorowaniem sekcji sportowych i zawodów na poziomie lokalnym bądź wyższym. Jest to jednostka budżetowa należąca do sektora finansów publicznych²¹. Obecnie łódzki MOSiR sprawuje opiekę nad ok. 33 obiektami sportowymi zlokalizowanymi na terenie Łodzi. Funkcję kierowniczą pełni Dyrektor, z którym stosunek pracy zawiązuje lub rozwiązuje Prezydent Miasta Łodzi. Dyrektor ten posiada także swojego zastępcę. Struktura organizacyjna łódzkiego MOSiR-u kształtowana jest przez 12 mniejszych komórek organizacyjnych (rys. 33). Trzy zespoły obiektów wchodzące w skład struktury organizacyjnej odpowiadają za administrowanie i nadzór techniczny nad poszczególnymi obiektami sportowymi z uwzględnieniem ich lokalizacji w przestrzeni Łodzi oraz rodzaje i funkcjonalność.

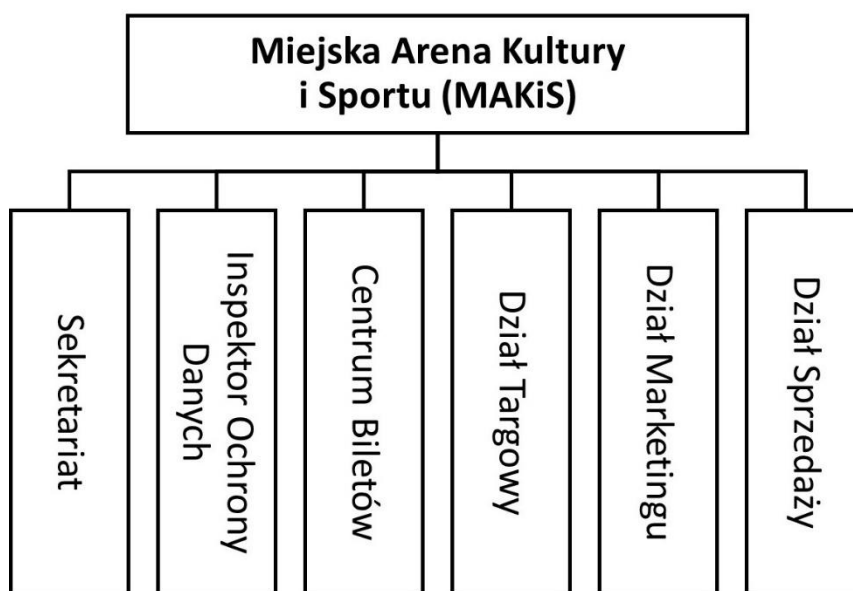
Rys. 33. Struktura organizacyjna Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (MOSiR) w Łodzi
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łodzi²²

Kolejną jednostką organizacyjną podobną pod względem roli i sposobu funkcjonowania jest **Miejska Arena Kultury i Sportu (MAKiS)**. Instytucja ta od 2009 roku odpowiada za funkcjonowanie największych obiektów sportowych w Łodzi – hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena i Sport Arena, dwóch miejskich stadionów (klubów sportowych ŁKS i Widzew) oraz stadionu żużlowego Moto Arena. Ponadto MAKiS w obiektach tych organizuje wydarzenia o charakterze sportowym, jak i kulturalnym, w szczególności targi i koncerty

²¹ <https://pl.wikipedia.org/>; data dostępu: 02.01.2023

²² <https://bip.mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 02.01.2023

muzyczne. Imprezy te mają zarówno rangę lokalną, jak i międzynarodową. Niekiedy MAKiS udostępnia wspomniane obiekty do zwiedzania. Obecnie w skład zarządu spółki wchodzi Prezes i Wiceprezes Zarządu oraz trzech członków Rady Nadzorczej – Przewodniczący, Wiceprzewodniczący i Sekretarz²³. Struktura organizacyjna tej jednostki składa się z sześciu działów (rys. 34).

Rys. 34. Struktura organizacyjna Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS) w Łodzi
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS)²⁴

Kolejnym elementem organizacji sportu w Łodzi są kluby sportowe. Ze względu na ich łączną liczbę są one najliczniejszymi podmiotami kształtującymi łódzki sport. Niektóre z nich specjalizują się w szkoleniu dzieci i młodzieży, inne zaś reprezentują miasto w polskich rozgrywkach ligowych i niekiedy również w rozgrywkach w ramach europejskich pucharów. Obecnie prowadzone są dwa rodzaje ewidencji klubów sportowych Prezydenta Miasta Łodzi. Pierwszy z nich dotyczy ewidencji klubów uczniowskich, w którym obecnie widnieją 92 kluby²⁵. Drugi rodzaj ewidencji związany jest z łódzkimi klubami sportowymi nieprowadzącymi działalności gospodarczej. Spis ten składa się łącznie ze 102 klubów sportowych²⁶. Ponadto na terenie Łodzi funkcjonuje ok. 90 klubów sportowych z oficjalnie zarejestrowaną

²³ <https://makis.pl/>; data dostępu: 02.01.2023

²⁴ <https://makis.pl/>; data dostępu: 02.01.2023

²⁵ <https://docplayer.pl/25255706-Ewidencji-uczniowskich-klubow-sportowych-prezydenta-miasta-lodzi.htm>; data dostępu: 02.01.2023

²⁶ <https://docplayer.pl/21470215-Ewidencji-prezydenta-miasta-lodzi-klubow-sportowych-nieprowadzacych-dzialalnosci-gospodarczej.html>; data dostępu: 02.01.2023

działalnością gospodarczą²⁷. Współcześnie największą rolę odgrywają kluby sportowe posiadające drużyny lub zawodników w najwyższych klasach rozgrywkowych. Kluby te często są beneficjentami największych dotacji i dofinansowań ze strony władz miejskich Łodzi. Ich znacząca rola wynika również z popularności ze strony kibiców pochodzących zarówno z Łodzi, jak i z innych polskich miast. Popularność ta wynika z faktu powszechności poszczególnych dyscyplin sportu oraz wyników sportowych i osiągnięć zarówno współczesnych, jak i historycznych.

Określenie tego, który z łódzkich klubów sportowych jest obecnie najlepszym i najpopularniejszym jest zadaniem dość trudnym. Rozstrzygając tą kwestię można brać pod uwagę różnorodne kryteria, m.in.: obecnie osiągnięte wyniki sportowe, liczba osiągnięć sportowych w całej historii klubu, frekwencje na meczach lub zawodach sportowych czy też popularność na portalach społecznościowych.

Patrząc przez pryzmat wyników sportowych osiągniętych w ostatnich latach z pewnością na uwagę zasługują siatkarskie drużyny kobiet – ŁKS Comercecccon Łódź oraz Grot Budowlani Łódź. Drużyny te w ostatnich sezonach regularnie zdobywały medale mistrzostw Polski, łącznie ze złotym medalem zdobytym przez siatkarki ŁKS Comercecccon Łódź w 2019 roku. Duże sukcesy na arenie ogólnopolskiej osiągał również kobiecy zespół piłkarski UKS SMS Łódź oraz piłkarze wodni ŁSTW Łódź. Systematycznie sukcesy w ostatnich latach osiągalni również lekkoatleci na co dzień reprezentujący Rudzki Klub Sportowy (RKS). Dowodem na to są chociażby trzy złote medale Mistrzostw Świata Adama Kszczota w biegu na 800 metrów.

Pod względem historycznym mocno wyróżniającymi się klubami są piłkarskie drużyny Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) oraz Widzewa Łódź. Zespoły te kilkakrotnie zdobywały mistrzostwa Polski oraz medale mistrzostw Polski. Dodatkowo w latach 80-tych XX wieku zespół Widzewa Łódź osiągał doskonałe wyniki w rozgrywkach europejskich pucharów. Wieloma osiągnięciami mogą również pochwalić się siatkarskie zespoły kobiet Startu Łódź czy też Chojeńskiego Klubu Sportowego. Obecnie jednak sekcje siatkarskie w obydwu klubach już nie funkcjonują.

Biorąc pod uwagę frekwencję na meczach pod względem liczbowym najlepsze wyniki osiągały wspomniane wcześniej drużyny piłkarskie oraz Klubu Żużlowego Orzeł Łódź. W głównej mierze jest to spowodowane wielkością obiektów sportowych, na jakich zespoły te rozgrywają swoje mecze. Pod względem obłożenia obiektów w trakcie rozgrywania meczów najlepiej

---

²⁷ <https://www.kluby-sportowe.com.pl/>; data dostępu: 02.01.2023

prezentują się kobiece drużyny siatkarskie ŁKS Comerceccon Łódź oraz Grot Budowlanych Łódź. Pomimo zdecydowanie mniejszej areny rozgrywania meczów obiekty w trakcie meczów tych drużyn są wypełnione w ok. 90%. Bardziej szczegółowe dane dotyczące danych frekwencyjnych opisano w podrozdziale dotyczącym przestrzeni największych łódzkich obiektów sportowych.

Najczęściej popularność klubów sportowych badana jest za pomocą mediów społecznościowych. Jedno z takich badań zostało przeprowadzone w 2019 roku przez dziennikarzy portalu tulodz.pl. Polegało ono na sprawdzeniu i porównaniu łącznej liczby polubień profili poszczególnych łódzkich klubów sportowych na portalu społecznościowym Facebook. Wyniki badań zaprezentowano na stronie internetowej wspomnianego portalu tulodz.pl²⁸.

Tabela 18. Najpopularniejsze łódzkie kluby sportowe w portalu społecznościowym Facebook (stan na listopad 2019)

Klub sportowy	Dyscyplina sportu	Obecnie prezentowany poziom sportowy (stan na maj 2023)	Liczba polubień na Facebooku (stan na listopad 2019)
Widzew Łódź	piłka nożna	piłkarska ekstraklasa mężczyzn	137989
ŁKS Łódź	piłka nożna	piłkarska I liga mężczyzn	48001
BSC Grembach Łódź	piłka nożna plażowa	ekstraklasa kobiet	17144
Klub Żużlowy Orzeł Łódź	żużel	żużlowa I liga mężczyzn	16195
ŁKS Comerceccon Łódź	piłka siatkowa	siatkarska ekstraklasa kobiet	11662
Budowlani Rugby Łódź (obecnie klub funkcjonuje w Aleksandrowie Łódzkim)	rugby	polska ekstraklasa rugby mężczyzn	9274
Wilki Łódzkie	futbol amerykański	Polska Futbol Liga Mężczyzn	7955
Grot Budowlani Łódź	piłka siatkowa	siatkarska ekstraklasa kobiet	7710
MUKS Widzew Łódź	koszykówka	I liga kobiet	5634
UKS SMS Łódź	piłka nożna	piłkarska ekstraklasa kobiet	5004
AKS SMS Łódź	piłka nożna	piłkarska liga okręgowa	3872
Anilana Łódź	piłka ręczna	II liga mężczyzn	3484

źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Tulodz.pl²⁹

Przeprowadzone badanie wykazało, że największą popularnością w przestrzeni internetowej cieszą się drużyny piłkarskie (tab. 18). Z pewnością jest to związane z bardzo dużą popularnością piłki nożnej zarówno w skali lokalnej, jak i globalnej. Pozostałe kluby sportowe

²⁸ <https://tulodz.pl/>; data dostępu: 03.05.2023

²⁹ <https://tulodz.pl/>; data dostępu: 03.05.2023

reprezentujące inne dyscypliny posiadały zdecydowanie mniejszą liczbę popularności wśród użytkowników Facebooka.

Swoją rolę we współczesnej organizacji sportu w Łodzi odgrywają też placówki muzealne tematycznie związane ze sportem. Obecnie funkcjonują dwie takie placówki – **Muzeum Sportu i Turystyki** i **Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź** (tab. 19).

Tabela 19. Łódzkie muzea tematycznie związane ze sportem

Nazwa muzeum	Lokalizacja (dzielnica Łodzi)	Lokalizacja siedziby placówki	Rok powstania	Liczba wystaw (stan na 2023)	Główna tematyka aktualnych wystaw	Liczba eksponatów (stan na 2023)
Muzeum Sportu i Turystyki	Polesie	Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”	1981 (w obecnej siedzibie od 2018 roku)	jedna wystawa stała	historia i dzieje łódzkiego sportu	ok. 300 aktualnie prezentowanych (ok. 26 tys. łącznie)
Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź	Widzew	Stadion Miejski Widzewa	2021	cztery wystawy stałe	historia klubu sportowego Widzew Łódź (ekspozycja podzielona na cztery części)	b.d

źródło: opracowanie własne na podstawie Łuć B., 2022 oraz stron internetowych Muzeum Sportu i Turystyki w Łodzi³⁰ oraz Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź³¹

Bardziej znaną placówką jest **Muzeum Sportu i Turystyki**. Funkcjonuje ono od 1975 roku i jest jednym z oddziałów Muzeum Miasta Łodzi. Samo Muzeum Sportu i Turystyki formalnie wyróżniono w 1981 roku. Jego siedziba mieści się w Akademickim Centrum Sportowo-Dydaktycznym Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” (fot. 1). Wcześniejszą siedzibę placówki stanowiła hala MOSiR-u, zwana potocznie Łódzkim Pałacem Sportu. Główna wystawa muzeum poświęcona jest ludziom i wydarzeniom związanym z historią i dziejami sportu w Łodzi (Łuć, 2022). Obecnie w placówce na wystawie znajduje się ok. 300 eksponatów, zaś łącznie w swoich zbiorach posiada ok. 26 tys. eksponatów.

Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź jest jedną z najmłodszych placówek muzealnych o takiej tematyce w Polsce. Formalnie funkcjonuje od 1 czerwca 2021 roku. Jego siedziba mieści się na Stadionie Miejskim Widzewa (fot. 2). Wśród zbiorów muzeum znajdują się pamiątki dotyczące klubu, m.in.: archiwalne zdjęcia, dokumentacje, koszulki czy też trofea

³⁰ <https://muzeum-lodz.pl/>; data dostępu: 03.05.2023

³¹ <https://muzeum-lodz.pl/>; data dostępu: 03.05.2023

klubowe (Łuć, 2022). Ekspozycje podzielone są na cztery części, z których każda dotyczy innego okresu historii klubu.

Fot. 1. Akademieskie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” (aktualna siedziba Muzeum Sportu i Turystyki w Łodzi), stan na maj 2023
Autor: Bartłomiej Łuć

Fot. 2. Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź, stan na maj 2023
Autor: Bartłomiej Łuć

Rola obydwu placówek muzealnych w organizacji sportu w Łodzi oparta jest przede wszystkim na propagowaniu historii łódzkiej kultury fizycznej i sportu oraz wpajanie wartości ducha sportu i olimpizmu wśród dzieci i młodzieży poprzez organizację warsztatów

edukacyjnych³². Ponadto zajmują się one również publikacją książek i materiałów promocyjnych, których tematyka obejmuje różnorodne aspekty związane ze sportem na terenie Łodzi.

Zaprezentowany schemat organizacji sportu w Łodzi pokazuje, że największe znaczenie i wpływ mają jednostki organizacyjne na poziomie miasta. Mimo, że podmioty te są w pewnym stopniu nadzorowane przez instytucje państwowe i wojewódzkie to jednak właśnie one w największym stopniu oddziałują na funkcjonowanie łódzkiego sportu.

3.3. Infrastruktura sportowa w Łodzi

Niewątpliwie infrastruktura sportowa to jeden z najważniejszych elementów kształtujących sportową przestrzeń poszczególnych miast i regionów. Jej rozwój w dużym stopniu widoczny jest w przestrzeni polskich miast, szczególnie tych o największej powierzchni i największej liczbie mieszkańców. Przykładem takiego miasta jest Łódź.

Historia łódzkiej infrastruktury sportowej jest związana z początkami historii łódzkiego sportu. W 1824 roku utworzono Łódzkie Towarzystwo Strzeleckie i jako pierwszy łódzki obiekt sportowy uznano urządzenia do strzelania, na którym w dniu utworzenia towarzystwa, tj. 7 czerwca rozegrano inauguracyjne zawody. W tym samym czasie walory sportowo-rekreacyjne widoczne były także w przypadku kręgielni budowanych obok niektórych przedsiębiorstw ogrodowo-gastronomicznych. Jako najstarsze obiekty sportowe w Łodzi uznaje się jednak strzelnice w okolicach dzisiejszego parku na Helenowie i późniejszą zlokalizowaną przy Wodnym Rynku. Pierwsze obiekty przeznaczone do uprawiania zawodowego sportu powstały na skutek inicjatywy miłośników jazdy na rowerze i prywatnych przedsiębiorców. Wznoszono wtedy m.in. cyklodromy i welodromy.

Na przełomie XIX i XX wieku utworzono pierwsze korty tenisowe, co było skutkiem rosnącej popularności tej dyscypliny sportu (Glica, Jaskulski, 2014). Szybszy rozwój infrastruktury sportowej w Łodzi nastąpił na początku XX wieku. W tym okresie łódzkie kluby i towarzystwa piłkarskie często uzyskiwały wsparcie ze strony władz miejskich w postaci przeznaczania dla ich terenów pod pierwsze inwestycje (Włodarczyk, 2016). Okolicznością sprzyjającą rozwojowi sportowej infrastruktury Łodzi w pierwszej połowie XX wieku, a zwłaszcza w okresie międzywojennym było funkcjonowanie wielu klubów i stowarzyszeń sportowych przy wielkich XIX-wiecznych fabrykach. Szacowano, że dzięki temu Łódź miała o wiele większe możliwości szybkiej rozbudowy obiektów sportowych niż chociażby Warszawa. Przykładem tego jest oddany do użytku tuż przed wybuchem II wojny światowej kompleks sportowy

---

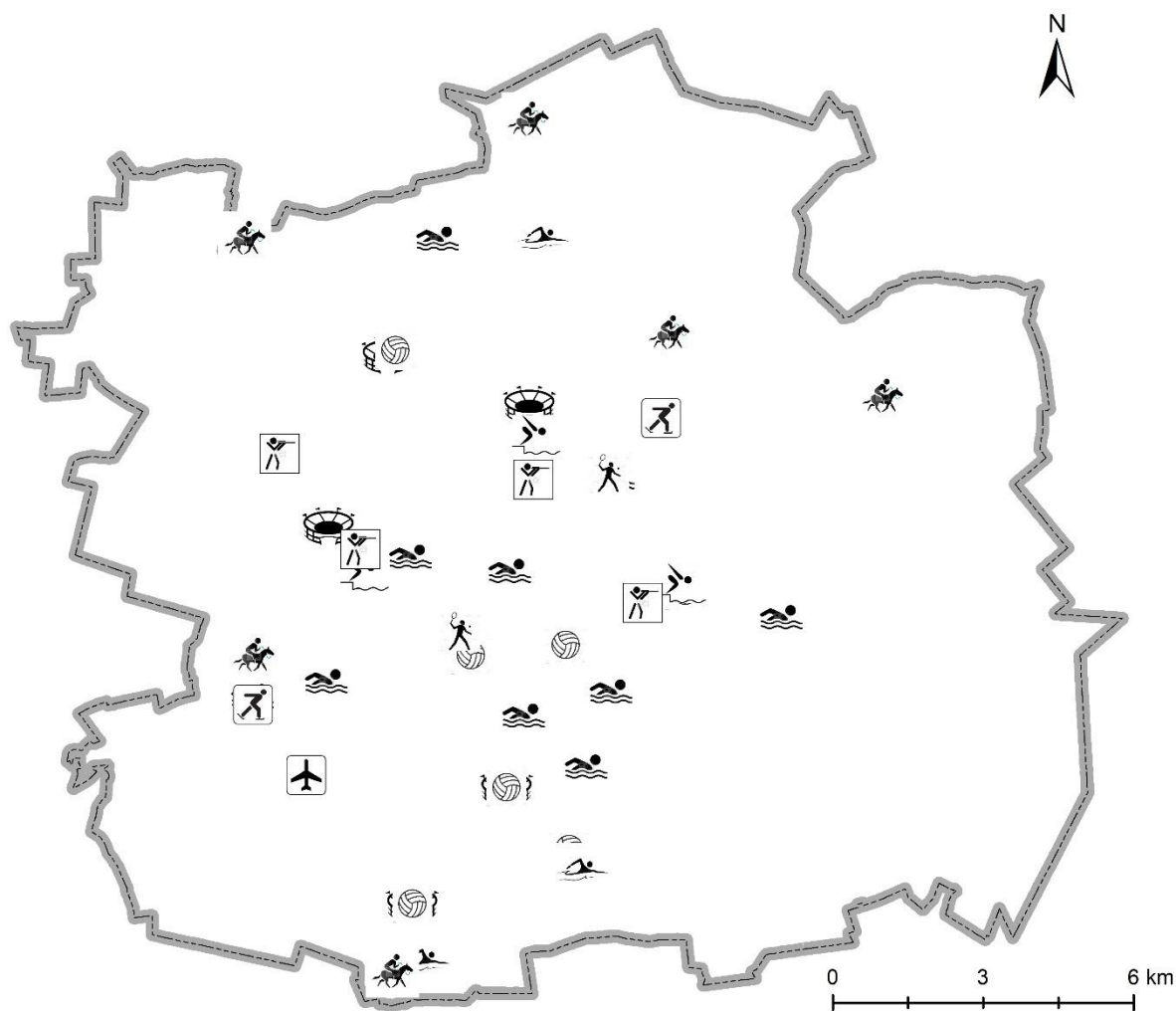
³² <https://muzeum-lodz.pl/>; data dostępu: 02.01.2023

przy zakładach Karola Scheiblera i Ludwika Grohmana. Był to kompleks klubu piłkarskiego Zjednoczenie. Tworzyło go pełnowymiarowe boisko piłkarskie, 6-metrowa bieżnia, skocznie, rzutnie oraz dwa boiska przeznaczone dla gier zespołowych. Swoje obiekty sportowe posiadały również takie kluby sportowe jak: Wima, Geyer, Arko czy Widzewskie Towarzystwo Sportowe (Potrzuski, 2018).

Ważnym elementem w kształtowaniu łódzkiej infrastruktury sportowej w okresie międzywojennym było przeznaczenie terenów pod budowę obiektów sportowych dla Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) i Robotniczego Towarzystwa Sportowego Widzew Łódź. W przypadku Łódzkiego Klubu Sportowego w 1922 roku podjęto decyzję o budowie tzw. Parku Sportowego w skład, którego miał wchodzić m.in. stadion (Strzałkowski, 1983). Klub Sportowy Widzew natomiast w 1928 roku uzyskał teren pod budowę stadionu w łódzkiej dzielnicy Poleśie (Bonisławski, Podolska, 2008). Warto również wspomnieć, że w okresie międzywojennym odbudowano tylko nieliczne obiekty sportowe z okresu zaborów. Większość z nich ze względu na dewastację lub zmianę struktury własnościowej całkowicie przestała istnieć (Glica, Jaskulski, 2014).

Podczas II wojny światowej w znajdującej się pod niemiecką okupacją Łodzi funkcjonowanie sportu było bardzo utrudnione. Powstałe wcześniej obiekty sportowe użytkowane były przez niemieckie organizacje sportowe i młodzieżowe. W okresie tym nie odnotowano powstania znacznej liczby nowych obiektów, zaś niektóre z już istniejących jedynie przebudowano. Jedynym znaczącym obiektem sportowym zbudowanym w tym czasie był basen zlokalizowany obok stadionu KP Zjednoczeni (Glica, Jaskulski, 2014).

W okresie od zakończenia II wojny światowej do 1989 roku, czyli czasu transformacji ustrojowej, najczęściej budowanymi obiektami sportowymi były kryte pływalnie. Stanowiły one część zaplecza sportowego szkół. Dodatkowo budowano również m.in. strzelnice sportowe oraz obiekty użytkowane przez towarzystwa i stowarzyszenia sportowe. Był to okres sprzyjający budowie większej liczby nowych obiektów sportowych. Wpływ na to miały zwiększone nakłady finansowe ze strony struktur państwowych.

Legenda

 aeroklub	 kort tenisowy	 pływalnia kryta	 stadion
 hala widowiskowo-sportowa	 kąpielisko	 pływalnia odkryta	 strzelnica
 klub jeździecki	 lodowisko		

Rys. 35. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi powstałych przed 1989 rokiem
 źródło: opracowanie własne na podstawie Łuc B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi³³

Warte odnotowania w tym czasie jest powstanie pierwszej dużej łódzkiej hali widowiskowo-sportowej – tzw. „Łódzkiego Pałacu Sportu”. Jej oficjalne otwarcie nastąpiło w 1957 roku³⁴. Przez kolejne kilkadziesiąt lat obiekt ten miał okazję gościć wiele wydarzeń o charakterze sportowym i kulturalnym. Ponadto w tym okresie znacząco rozbudowano też stadion Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS), jak również otwarto wiele kompleksów

³³ <https://lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

³⁴ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

obiektów sportowych, takich jak: obiekty Rudzkiego Klubu Sportowego (RKS), Startu czy też Akademickiego Związku Sportowego (Glica, Jaskulski, 2014). Biorąc pod uwagę ich lokalizację największe skupisko wspomnianych obiektów widoczne było w centralnej części Łodzi (rys. 35). Łącznie do 1989 roku wg. statystyk w Łodzi funkcjonowało ok. 45 obiektów sportowych (rys. 36).

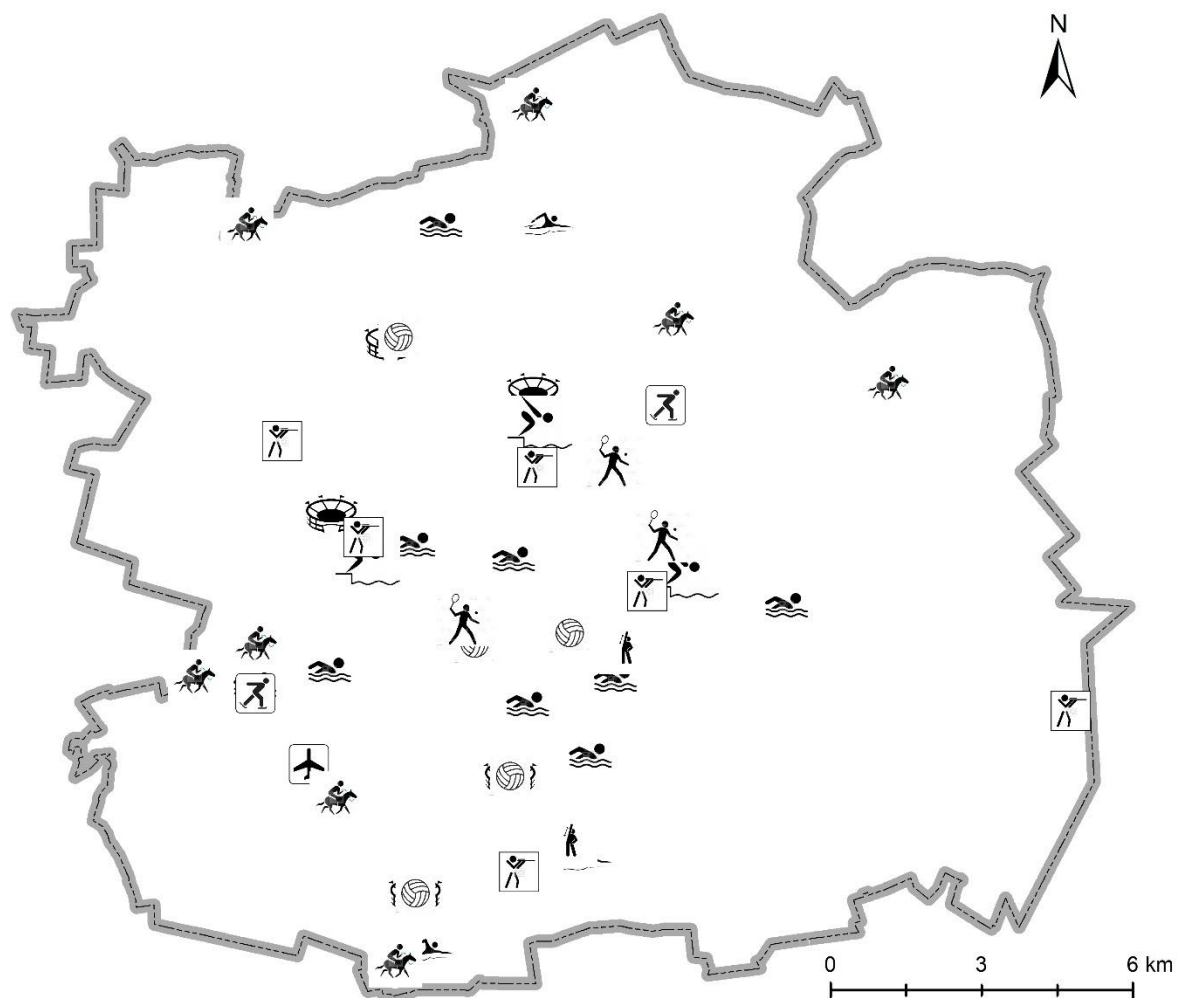
Rys. 36. Infrastruktura sportowa w Łodzi przed 1989 rokiem z uwzględnieniem jej podziału na poszczególne rodzaje obiektów sportowych
 źródło: opracowanie własne na podstawie Łuc B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi³⁵

Po przemianach ustrojowych z 1989 roku zaczął postępować coraz szybszy rozwój łódzkiej infrastruktury sportowej, widoczny szczególnie poprzez powstawanie nowych obiektów sportowych.

W latach 1989-2000 w dalszym ciągu rozwijało się zaplecze dla klubów strzeleckich, jeździeckich i tenisowych. W tym czasie widoczny był rozwój obiektów w częściach Łodzi bardziej oddalonych od centrum (rys. 37). Obiekty te zaczęły pojawiać się szczególnie w południowo-zachodniej części miasta, jak również w części północnej i zachodniej. Nadal największy odsetek wśród łódzkich obiektów sportowych stanowiły kryte baseny, jednak ich dalsza rozbudowa nie postępowała (rys. 38). W roku 2000 w przestrzeni Łodzi funkcjonowało ok. 55 obiektów sportowych.

³⁵ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

Legenda:

 aeroklub	 klub jeździecki	 lodowisko	 stadion
 hala widowiskowo-sportowa	 kort tenisowy	 pływalnia kryta	 strzelnica
 klub fitness/siłownia	 kąpielisko	 pływalnia odkryta	

Rys. 37. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi w latach 1989-2000
 źródło: opracowanie własne na podstawie Łuc B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi³⁶

³⁶ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

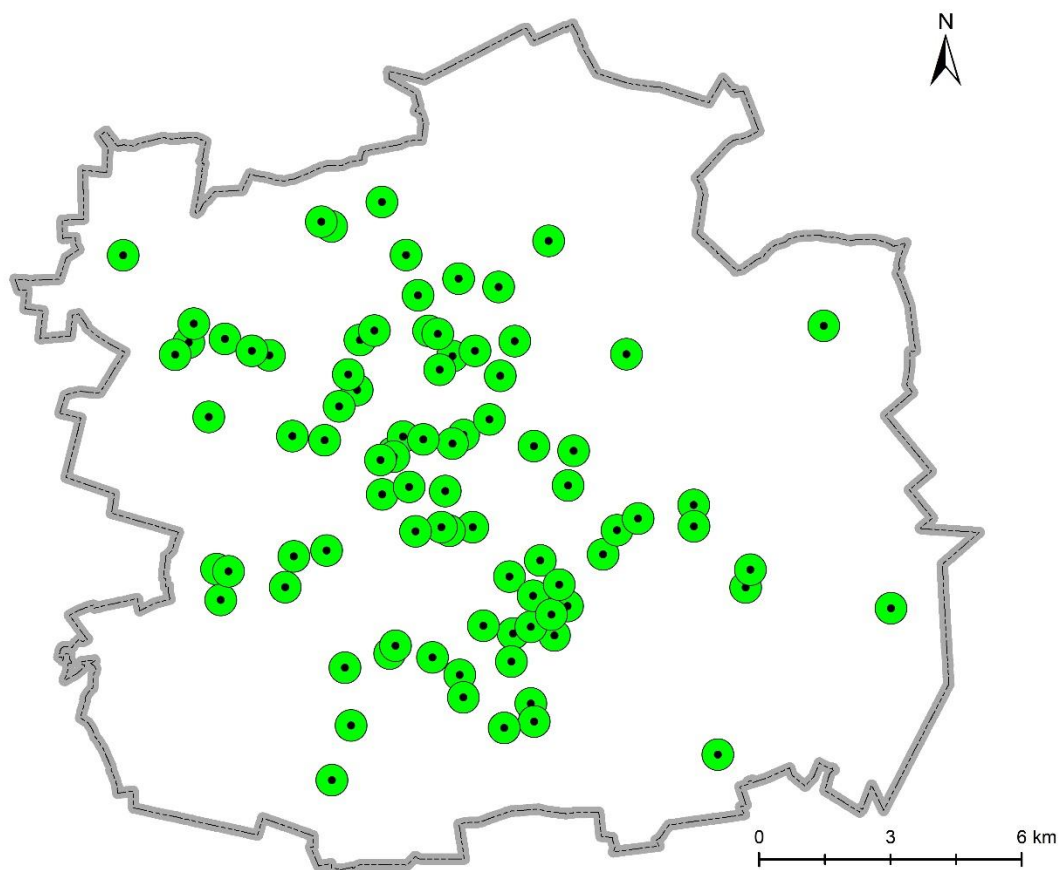
Rys. 38. Infrastruktura sportowa w Łodzi w latach 1989-2000 z uwzględnieniem jej podziału na poszczególne rodzaje obiektów sportowych

źródło: opracowanie własne na podstawie Łuc B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi³⁷

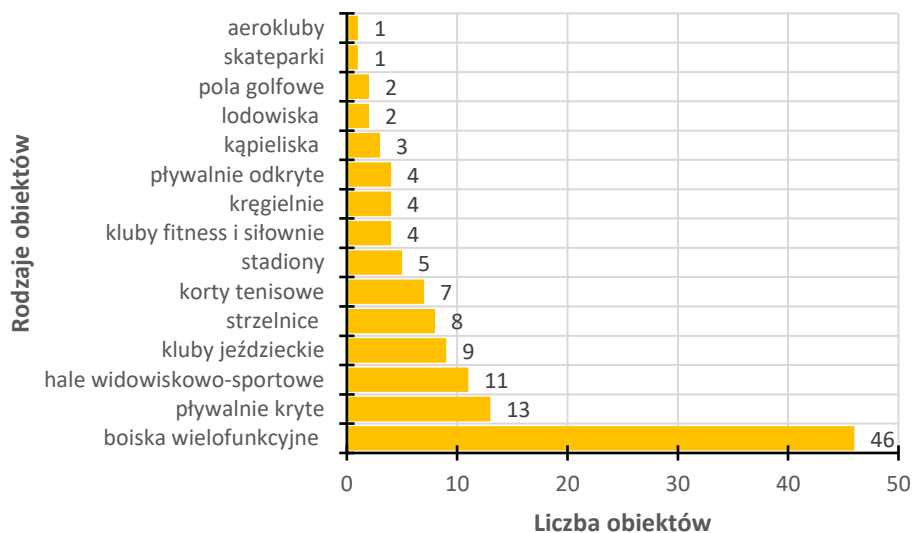
Pierwsza dekada XXI wieku to w przypadku infrastruktury sportowej Łodzi przede wszystkim budowa boisk wielofunkcyjnych, które zaczęły masowo pojawiać się w przestrzeni miasta (rys. 39). W głównej mierze było to związane z rządowym programem budowy boisk na terenie szkół i osiedli tzw. „Orlików”. Program ten prowadzono ze względu na organizowane w Polsce i na Ukrainie w 2012 roku Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. W tym czasie boiska wielofunkcyjne stanowiły ok. 30% obiektów sportowych w Łodzi (rys. 40).

Dodatkowo w tym czasie otwarto też kilka nowych krytych pływalni i klubów jeździeckich. Bardzo ważnym momentem było także otwarcie w 2009 roku największej łódzkiej hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena. Liczba obiektów sportowych w Łodzi do 2010 roku wzrosła łącznie do ok. 120. Nadal infrastruktura sportowa rozwijała się w obszarach oddalonych od centrum miasta, szczególnie w południowej i południowo-zachodniej części Łodzi (rys. 41).

³⁷ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

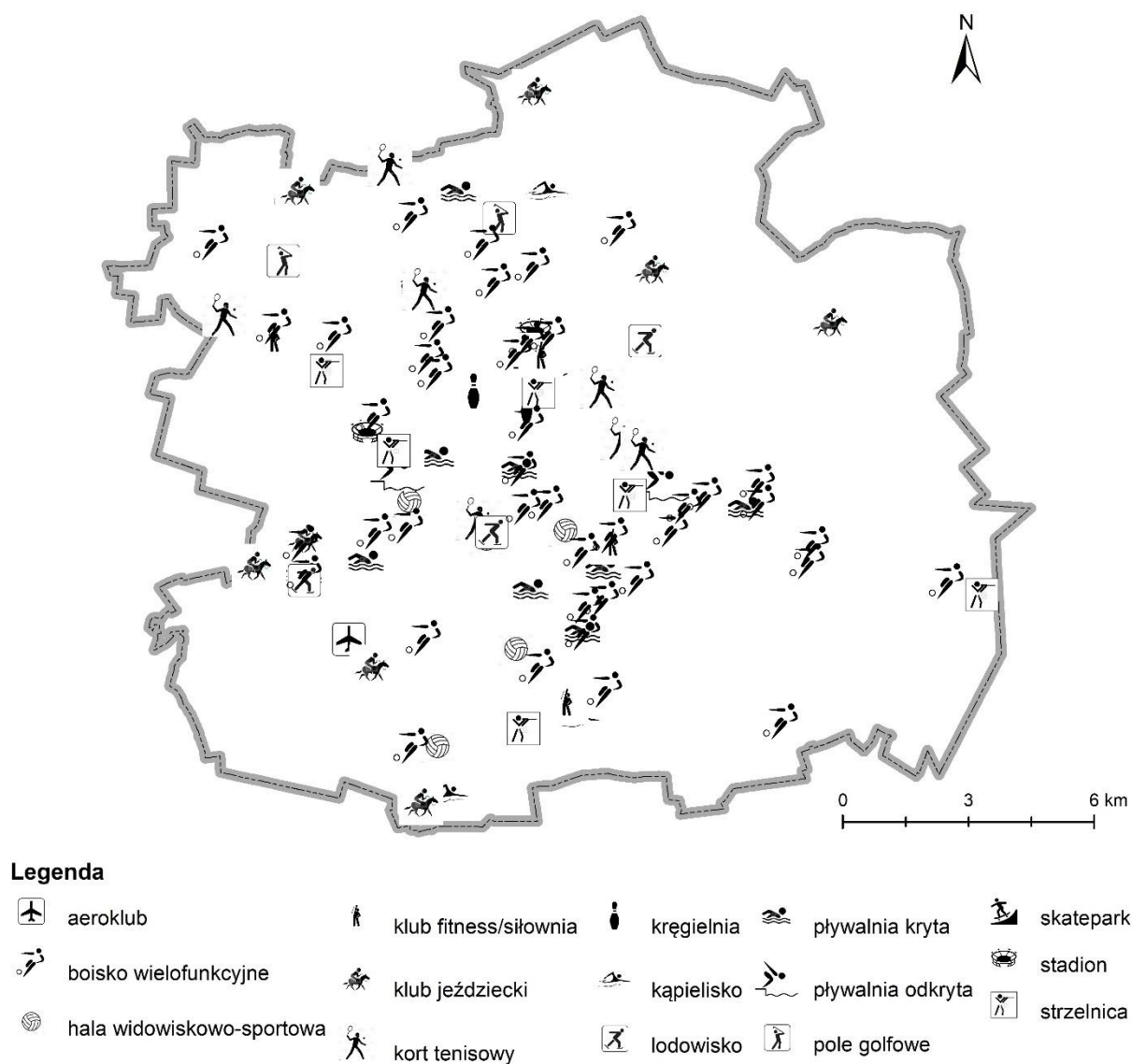
Rys. 39 Lokalizacja boisk wielofunkcyjnych (tzw. Orlików) w przestrzeni Łodzi powstałych w latach 2008-2012
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi³⁸

Rys. 40. Infrastruktura sportowa w Łodzi w latach 2001-2010 z uwzględnieniem jej podziału na poszczególne rodzaje obiektów sportowych
 źródło: opracowanie własne na podstawie Łuć B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi³⁹

³⁸ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 17.05.2023

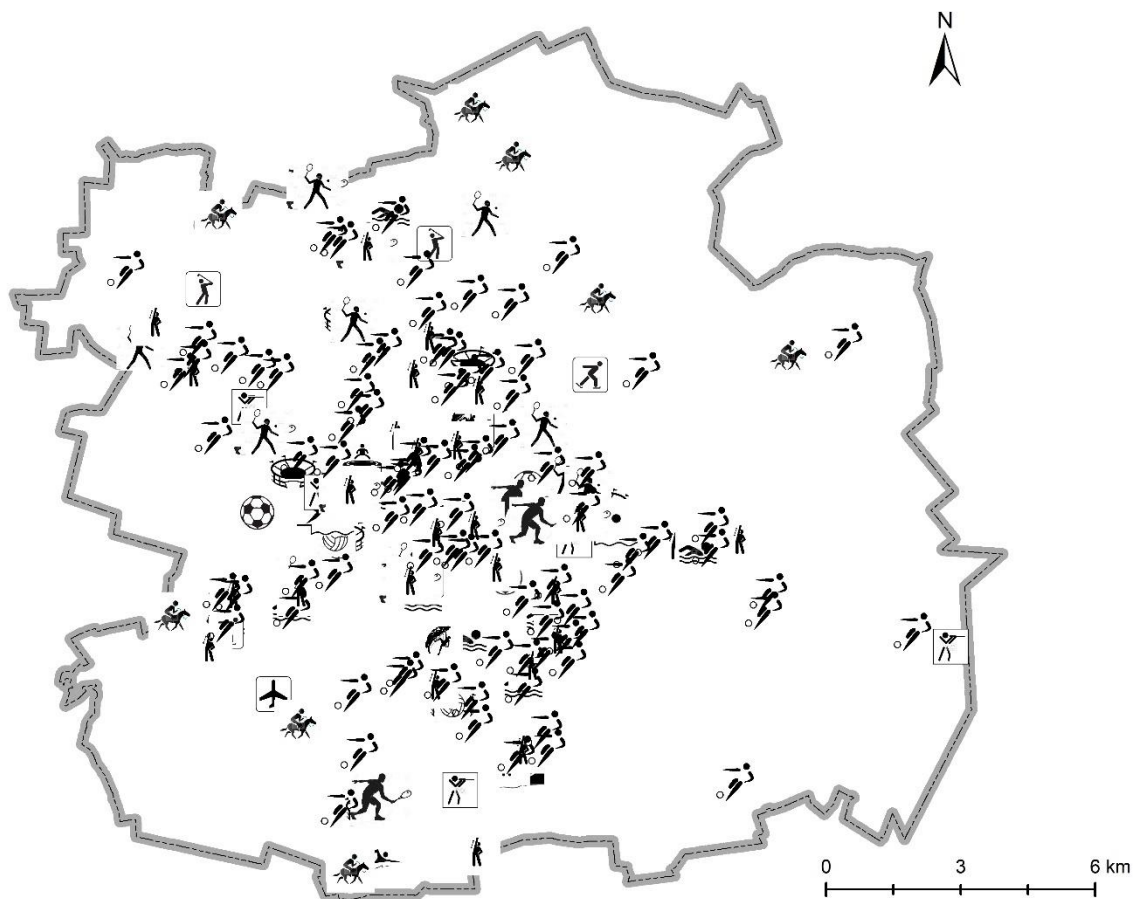
³⁹ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

Rys. 41. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi w latach 2001-2010
 źródło: opracowanie własne na podstawie Łuć B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi⁴⁰

Okres od 2010 roku do czasów współczesnych to ogromny rozwój łódzkiej infrastruktury sportowej. W tym czasie powstało ponad 100 nowych obiektów sportowych (rys. 43). W przestrzeni Łodzi masowo zaczęły pojawiać się siłownie i kluby fitness. Dalej kontynuowano budowę boisk wielofunkcyjnych. Powstało ok. 60 nowych tego typu obiektów. Najczęściej lokalizowano je w środkowej i południowej części miasta (rys. 42). Pod względem liczbowym stanowiły one największy odsetek spośród wszystkich łódzkich obiektów sportowych.

⁴⁰ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

Legenda

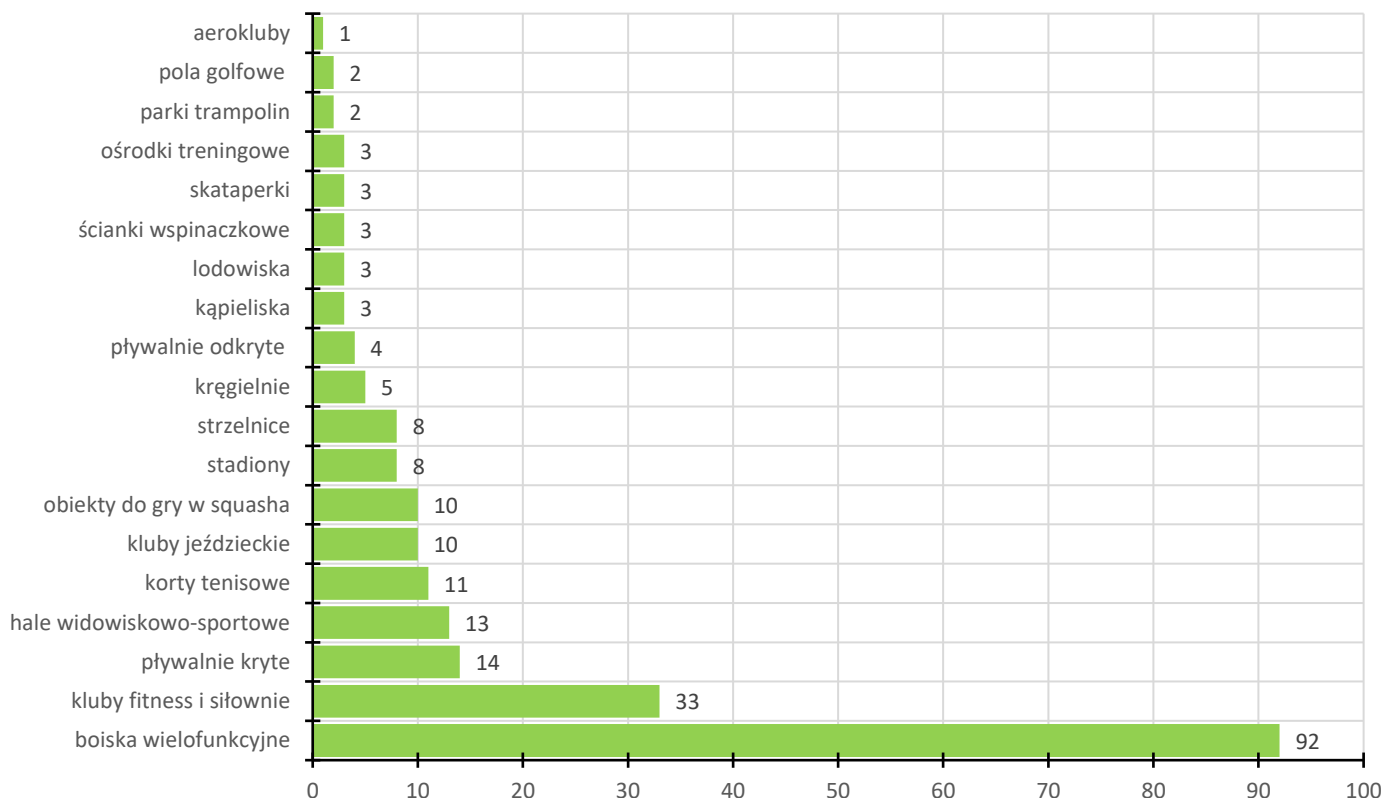
aeroklub	kort tenisowy	park trampolin	squash
boisko wielofunkcyjne	kręgielnia	pływalnia kryta	stadion
hala widowiskowo-sportowa	kąpielisko	pływalnia odkryta	strzelnica
klub fitness/siłownia	lodowisko	pole golfowe	ściana wspinaczkowa
klub jeździecki	ośrodek treningowy	skatepark	

Rys. 42. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi w latach 2011-2022

źródło: opracowanie własne na podstawie Łuć B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi⁴¹

Na przełomie drugiej i trzeciej dekady XXI wieku do użytku oddano też nowe stadiony piłkarskie Klubu Sportowego Widzew Łódź (w 2017 roku) i Łódzkiego Klubu Sportowego (w 2022 roku). Ponadto otwarto też stadion żużlowy Moto Arena (w 2018 roku) i halę widowiskowo-sportową Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego (w 2018 roku). W przestrzeni Łodzi pojawiły się także najwyższych standardów ośrodki treningowe klubów piłkarskich i szkół sportowych.

⁴¹ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

Rys. 43. Infrastruktura sportowa w Łodzi od 2011 roku do 2022 roku z uwzględnieniem jej podziału na poszczególne rodzaje obiektów sportowych
 źródło: opracowanie własne na podstawie Łuć B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi⁴²

Obiekty sportowe zaczęto lokalizować praktycznie na terenie całego miasta (rys. 42). Mniejsza liczba obiektów sportowych widoczna jest jedynie we wschodniej i w północno-wschodniej części Łodzi (rys. 43). W 2022 roku w przestrzeni Łodzi zlokalizowanych było w sumie ok. 228 obiektów sportowych.

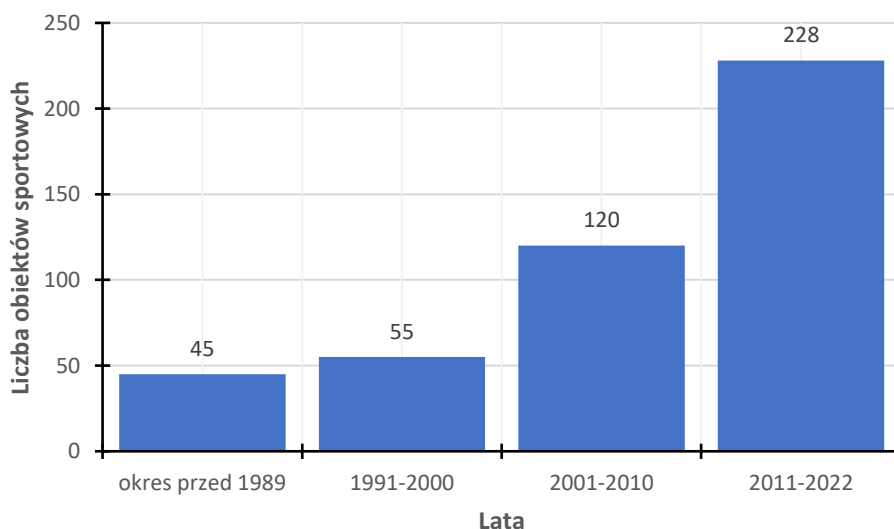
Szczególnie mocno zwłaszcza w ostatnich kilku latach widoczny jest wzrost liczby klubów fitness i siłowni oraz boisk wielofunkcyjnych (tab. 20). Z pewnością do takiego stanu rzeczy przyczyniły się liczne europejskie programy związane z propagowaniem kultury fizycznej i sportu. Duży wpływ miały również fundusze pozyskane z Unii Europejskiej. Czynnikiem, który z kolei w największym stopniu przyczynił się do dynamicznego rozwoju siłowni i klubów fitness była prawdopodobnie rosnąca w społeczeństwie świadomość i chęć prowadzenia zdrowego stylu życia.

⁴² <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

Tabela 20. Dynamika wzrostu liczby poszczególnych rodzajów obiektów sportowych w Łodzi od momentu przemian w 1989 roku do 2022 roku

Rodzaj obiektu sportowego	Okres przed 1989 rokiem	Lata 1989-2000	Lata 2001-2010	Lata 2011-2022
aerokluby	1	1	1	1
boiska wielofunkcyjne	0	0	46	92
fitness i siłownie	0	2	4	33
hale widowiskowo-sportowe	9	9	11	13
kąpieliska	3	3	3	3
kluby jeździeckie	6	9	9	10
korty tenisowe	2	3	7	11
kręgielnie	0	0	4	5
lodowiska	2	2	2	3
ośrodki treningowe	0	0	0	3
parki trampolin	0	0	0	3
pływalnie kryte	10	10	13	14
pływalnie odkryte	3	3	4	4
pola golfowe	0	0	2	2
skateparki	0	0	1	3
stadiony	5	5	5	8
strzelnice	4	8	8	8
ściany wspinaczkowe	0	0	0	3
suma	45	55	120	228

źródło: opracowanie własne na podstawie Łuź B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi⁴³

Rys. 44. Dynamika rozwoju łódzkiej infrastruktury sportowej od momentu przemian ustrojowych w 1989 roku do 2022 roku

źródło: opracowanie własne na podstawie Łuź B., 2021 oraz strony internetowej Urzędu Miasta Łodzi⁴⁴

⁴³ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

⁴⁴ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023

Analizując rozwój infrastruktury sportowej w Łodzi widoczne jest, że tak naprawdę jej faktyczny rozwój rozpoczął się na początku XXI wieku. Od tego czasu łączna liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych zwiększyła się prawie czterokrotnie w stosunku do stanu z końca XX wieku (rys. 44).

W przypadku obiektów sportowych w Łodzi warto również wspomnieć, że część z nich jest bezpośrednio nadzorowana przez miejskie organizacje sportowe tzn. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR) oraz Miejską Arenę Kultury i Sportu (MAKiS). Za nieco większą liczbę obiektów odpowiedzialny jest MOSiR, jednak MAKiS zarządza tymi największymi i najbardziej znanymi (tab. 21).

Tabela 21. Obiekty sportowe w Łodzi nadzorowane przez Miejską Arenę Kultury i Sportu (MAKiS) oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR)

Nazwa instytucji	Nadzorowane obiekty sportowe
MAKiS	<ul style="list-style-type: none"> • hala widowiskowo-sportowa Atlas Arena • Stadion Miejski Widzewa • Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla • stadion Moto Arena • hala widowiskowo sportowa Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego
MOSiR	<ul style="list-style-type: none"> • pływalnia Wodny Raj • pływalnia przy ul. Głowackiego • pływalnia przy ul. Sobolowej • obiekt sportowy przy ul. Małachowskiego • obiekt sportowy przy ul. Karpackiej • hala widowiskowo-sportowa „Łódzki Pałac Sportu” • lodowisko „Bombonierka” • lodowisko/rolkowisko Retkinia • obiekt rekreacyjny Arturówek • obiekt rekreacyjny Stawy Jana • obiekt rekreacyjny Stawy Stefańskiego • obiekt rekreacyjny Młynek

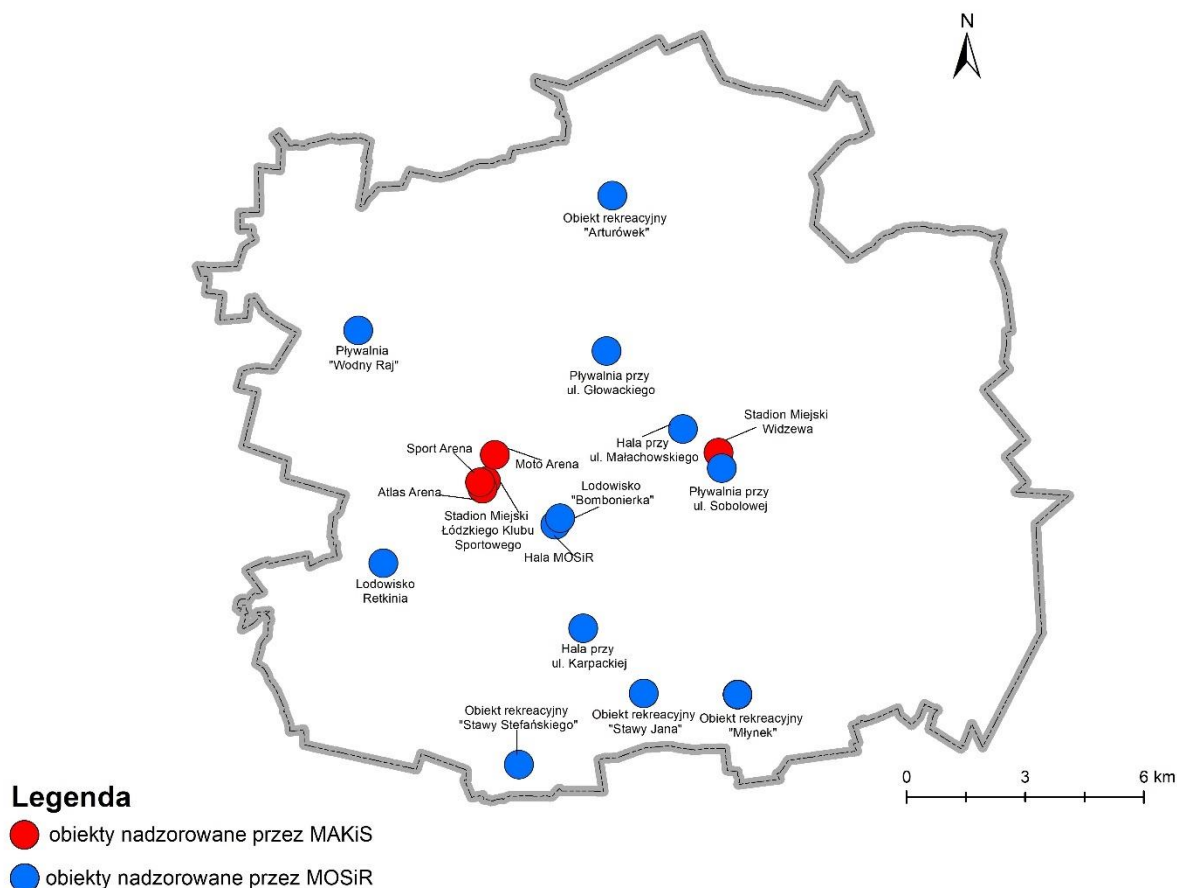
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS)⁴⁵ i Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łodzi (MOSiR)⁴⁶

Największa liczba obiektów tych zlokalizowana jest w zachodniej części miasta (rys. 45). W głównej mierze związane jest to z położeniem w swoim bezpośrednim sąsiedztwie takich obiektów jak: hala widowiskowo-sportowa Atlas Arena, Stadion Miejski ŁKS-u czy też Aquapark Łódź Fala.

⁴⁵ <https://makis.pl/>; data dostępu: 05.01.2023

⁴⁶ <https://mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 05.01.2023

Rys. 45. Lokalizacja łódzkich obiektów sportowych zarządzanych przez Miejską Arenę Kultury i Sportu (MAKiS) oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR)
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS)⁴⁷ i Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łodzi (MOSiR)⁴⁸

Na podstawie analizy obecnych lokalizacji obiektów sportowych w Łodzi oraz ich aktualnej pojemności wykonano bonitację punktową. W przypadku nauk geograficznych oznacza ona ilościowe lub jakościowe wartościowanie składników i cech struktury środowiska przyrodniczego (Najwer, Zwoliński, 2014). Jej ostateczny efekt stanowi kwalifikacja określonych zjawisk lub obiektów do pewnej kategorii i określenie ich jakości (Sołowiej, 1992).

W celu opracowania bonitacji punktowej dotyczącej obiektów sportowych w Łodzi przyjęto następujący system punktacji:

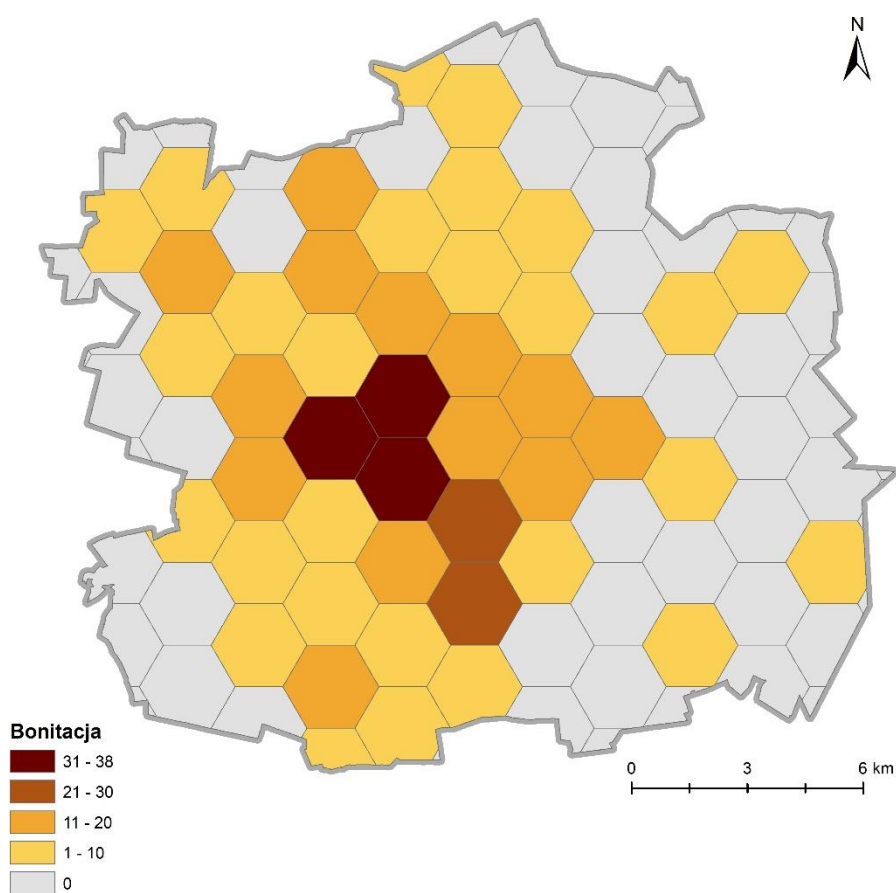
- występowanie obiektów sportowych dostosowanych do uprawiania sportu amatorskiego – 1 pkt za każdy występujący obiekt

⁴⁷ <https://makis.pl/>; data dostępu: 05.01.2023

⁴⁸ <https://mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 05.01.2023

- występowanie obiektów sportowych o pojemności do 5 tys. miejsc siedzących – 2 pkt za każdy występujący obiekt
- występowanie obiektów sportowych o pojemności od 5 tys. do 10 tys. miejsc siedzących – 3 pkt za każdy występujący obiekt
- występowanie obiektów sportowych o pojemności powyżej 10 tys. miejsc siedzących – 4 pkt za każdy występujący obiekt

Każde z wyznaczonych pól (heksagonów) odpowiada w rzeczywistości powierzchni wynoszącej 4 km².

Rys. 46. Bonitacja punktowa łódzkiej infrastruktury sportowej
źródło: opracowanie własne

Uwzględniając wspomniane kryteria dokonana bonitacja punktowa wykazała, że największe natężenie obiektów sportowych pod względem ich liczby i pojemności występuje w centralnej i centralno-zachodniej części miasta. W obszarach tych stosując wspomnianą punktację, uzyskano najwyższy wynik punktowy wynoszący 38 pkt. Taka sytuacja spowodowana jest tym, że na obszarach tych zlokalizowanych jest większość największych łódzkich obiektów sportowych, takich jak: hale widowiskowo-sportowe Atlas Arena i Sport Arena, Stadion Miejski

Łódzkiego Klubu Sportowego oraz Aquapark Łódź Fala. Ponadto wysokie wartości uzyskały także pola, w których obrębie położone są hala widowiskowo-sportowa „Łódzki Pałac Sportu” oraz Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”. Najniższe wartości punktowe, wynoszące niekiedy 0 pkt wystąpiły we wschodniej części miasta, gdzie liczba obiektów sportowych jest o wiele mniejsza.

Kwestię obecnego stanu łódzkiej infrastruktury sportowej poruszono w trakcie przeprowadzonych na potrzeby niniejszej pracy wywiadów eksperckich dotyczących zjawiska turystyki sportowej w Łodzi.

W kwestionariuszu wywiadu znalazły się dwa pytania odnoszące się bezpośrednio do infrastruktury sportowej. Pierwsze z nich dotyczyło ogólnej oceny jej obecnego stanu. W drugim pytaniu ekspertów zapytano jakie ewentualnie dostrzegają perspektywy jej rozwoju w najbliższej przyszłości

Tabela 22. Opinie ekspertów dotyczące obecnego stanu infrastruktury sportowej w Łodzi

opinie pozytywne	kody ekspertów	opinie negatywne	kody ekspertów
dobry stan infrastruktury sportowej	ZSM2, OWM1, OWK2, OWM3, SAM1, SAK5, PNM2, PNM3	brak infrastruktury sportowej dla dzieci i młodzieży	ZSM3, ZSK4, DSM2, OWM1, OWK1, OWM3, SAM6
dynamiczny rozwój infrastruktury sportowej w ostatnich latach	ZSM3, SM1, SM2, DSM2, OTM1, OTM2, SAM4, PNM1	brak nowoczesnego obiektu lekkoatletycznego	SM2, SAM2
wysoki poziom infrastruktury sportowej	DSM1, OTM1, SAM2, SAM3	brak mniejszych obiektów sportowych	MSM2, SAK5
wysoki poziom infrastruktury sportowej dla profesjonalistów	ZSK4, KSM2, MSM2	zbyt mała liczba obiektów sportowych dla dzieci i młodzieży	ZSK1
duże inwestycje związane z nowoczesnymi obiektami sportowymi w ostatnich latach	PM1	słaba infrastruktura treningowa	KSM1
otwarcie wielu nowoczesnych obiektów sportowych w ostatnich latach	PK2	słaba infrastruktura dla sportu amatorskiego	KSM2
dobra infrastruktura meczowa	KSM1	słabe zagospodarowanie parków	SAM1
duża liczba obiektów sportowych	DSM1	mała liczba ścieżek rowerowych	SAM1
-		niepotrzebna budowa dwóch stadionów piłkarskich	PNM1
-		słaby poziom infrastruktury sportowej dla sportu akademickiego	PNM2
-		brak znaczących sukcesów sportowych związanych bezpośrednio z rozwojem infrastruktury sportowej	PNM3
brak opinii			MSM1, PNM4

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Opinie udzielone przez ekspertów dotyczące ich subiektywnej oceny obecnego stanu infrastruktury sportowej w Łodzi uzależnione było od tego, w jakiej instytucji na co dzień pracują i jakie obowiązki zawodowe wykonują. Poszczególne sentencje były jednak w niektórych przypadkach dość mocno do siebie podobne. Mimo, że pod względem liczbowym wymieniono więcej negatywnych opinii, to jednak biorąc pod uwagę wszystkie udzielone odpowiedzi infrastruktura sportowa w Łodzi była oceniana przez ekspertów pozytywnie. Najczęściej zwracali oni uwagę na jej dobry stan i dynamiczny rozwój w ostatnich latach (tab. 22). Niekiedy pojawiały się jednak negatywne opinie. Eksperti często uważali, że w Łodzi brakuje infrastruktury sportowej dla dzieci i młodzieży. Podkreślali też duży kontrast pomiędzy infrastrukturą sportową przeznaczoną do profesjonalnego uprawiania sportu, a tą przeznaczoną dla uprawiania sportu amatorskiego i młodzieżowego.

Przedstawiciele władz miasta odpowiedzialnych za funkcjonowanie i organizację łódzkiego sportu często w swoich ocenach wskazywali na aspekty związane z finansowaniem rozwoju obiektów sportowych. Podkreślali także, że dzięki dużym nakładom finansowym udało się zbudować kilka największych łódzkich obiektów sportowych.

„Jednym z priorytetowych zadań, które sobie stawia samorząd jest poprawa infrastruktury i to jest taka strategia od lat. Symbolem tej strategii jest to, że w ciągu ostatnich 6 lat zainwestowaliśmy ok. 500 mln PLN w infrastrukturę sportową i to jest rekord Polski, bo z innych samorządów te, które się wyróżniają zainwestowały w granicach 200-250 mln PLN. My jesteśmy tutaj absolutnym liderem, w tym czasie powstały zarówno areny meczowe, takie jak stadion przy Al. Unii, stadion przy Al. Piłsudskiego, stadion żużlowy przy 6-go Sierpnia, jak i areny treningowe - ośrodek przy ul. Małachowskiego, ośrodek Łodzianka, ośrodek piłkarski przy ul. Krańcowej czy też Minerskiej, powstała też pływalnia Anilany”

[ekspert PM1, polityk, mężczyzna w wieku powyżej 60 lat]

Bardzo często w wywiadach rozmówcy podkreślali także pozytywne przemiany, jakie w ostatnich 10-15 latach zaszły w rozwoju łódzkiej infrastruktury sportowej. Takie opinie występowały zarówno wśród przedstawicieli łódzkich związków i organizacji sportowych, (ekspert ZSM3), jak również wśród dziennikarzy sportowych (ekspert DSM2) czy też sportowców (eksperti SM1, SM2). Pozytywne opinie pojawiły się też w przypadku przedstawicieli sportu akademickiego (ekspert SAM4).

„Bardzo dobry stan infrastruktury sportowej. Trzeba przyznać, że jest bardzo dobry. Mamy trzy nowoczesne stadiony, mamy dwie nowoczesne hale, nie brakuje ośrodków treningowych, myślę tutaj o takim przy ul. Minerskiej i w Parku 3-go Maja, także jeżeli mam to oceniać to bardzo dobrze.”

[ekspert DSM2, dziennikarz sportowy, mężczyzna w przedziale wieku 25-40 lat]

Negatywne opinie związane przede wszystkim z niedostatkami infrastruktury sportowej dla dzieci i młodzieży w swoich wypowiedziach przytoczyli m.in.: przedstawiciele łódzkich związków i organizacji sportowych (eksperci ZSM3, ZSK4), dziennikarze sportowi (ekspert DSM2), organizatorzy wydarzeń sportowych (eksperci OWM1, OWK2, OWM3) czy też jeden z przedstawicieli sportu akademickiego (ekspert SAM6).

„Jeżeli chodzi o obiekty łódzkie dla seniorów, ale komercyjne, czyli tak jak ta hala, Atlas Arena czy same stadiony to bardzo wysoki poziom, natomiast nie jest to zupełnie dostępne dla dzieci, czyli jeżeli chodzi o komercyjne to tak, jeżeli chodzi, żeby wychowywać dzieci to nie, bardzo słabo.”

[ekspert ZSM3, przedstawiciel łódzkich związków i organizacji sportowych, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Kilku ekspertów w wątpliwość poddało także jednoczesną budowę dwóch stadionów piłkarskich. W ich opinii poziom sportowy reprezentowany przez łódzkie drużyny piłkarskie nie wymaga inwestowania w tak duże obiekty. Niektórzy rozmówcy uważali też, że lepszym rozwiązaniem byłoby wybudowanie jednego dużego stadionu miejskiego.

„Stan jest coraz lepszy, już Stadion ŁKS-u przypomina stadion. Pytanie zasadnicze – czy potrzebne są nam dwa stadiony piłkarskie? Decyzje polityczne były jakie były, nie wiem, czy byłoby to realne, żeby był jeden stadion miejski, gdzie drużyny na nim by grały, być może rzeczywiście nie, natomiast potrzebne inwestycje, środki finansowe przeznaczone zostały na budowę dwóch stadionów. Cały czas mam wątpliwości, na ile to są zasadne inwestycje w takiej skali, zwłaszcza, że z tymi inwestycjami nie idą sukcesy sportowe, bo trudno za takie uznać obecne osiągnięcia tych łódzkich zespołów.”

[ekspert PNM3, pracownik naukowy UŁ, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Udzielone przez ekspertów odpowiedzi wykazały, że grupą, która najlepiej ocenia obecny stan infrastruktury sportowej w Łodzi są łódzcy politycy nadzorujący organizację sportu w Łodzi (eksperci PM1, PK2) i przedstawiciele łódzkich organizacji turystycznych (eksperci OTM1, OTM2). Dobrze łódzką infrastrukturę sportową ocenili też łódzcy sportowcy (eksperci SM1, SM2), dziennikarze sportowi (eksperci DSM1, DSM2) oraz przedstawiciele łódzkich organizacji i związków sportowych (eksperci ZSK1, ZSM2, ZSM3, ZSK4), jak również sportu akademickiego (eksperci SAM1, SAM2, SAM3, SAM4, SAK5, SAM6). Najgorzej z kolei aspekt ten ocenili przedstawiciele łódzkich klubów sportowych (eksperci KSM1, KSM2), muzeów o tematyce sportowej (eksperci MSM1, MSM2) oraz organizatorzy wydarzeń sportowych (eksperci OWM1, OWK2, OWM3) i pracownicy naukowcy UŁ (eksperci PNM1, PNM2, PNM3, PNM4).

Kolejne pytanie z kwestionariusza wywiadu dotyczące infrastruktury sportowej w Łodzi dotyczyło perspektyw jej rozwoju w przyszłości. Ekspertów zapytano, czy takie w ogóle dostrzegają i jakie konkretnie są to perspektywy.

Tabela 23. Perspektywy rozwoju infrastruktury sportowej w Łodzi w opinii ekspertów

kod eksperta	opinie ekspertów
PM1	- rozbudowa sal do gimnastyki przy ul. Karpackiej - rozbudowa stadionu lekkoatletycznego na Lumumbowie
PK2	- dalsza modernizacja stadionu Rudzkiego Klubu Sportowego (RKS) - rozbudowa Klubu Tenisowego - rozbudowa wielowymiarowych boisk dla młodzieży
ZSK1	poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży
ZSM2	dalszy rozwój istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
ZSM3	lepsza promocja istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
ZSK4	brak perspektyw rozwoju
SM1	- rozbudowa lodowisk - rozbudowa hal sportowych - rozbudowa hal lekkoatletycznych
SM2	- rozbudowa obiektów lekkoatletycznych
KSM1	- budowa pełnowymiarowego boiska pod balonem - rozbudowa bazy treningowej
KSM2	lepsze wykorzystanie istniejących „Orlików”
MSM1	brak perspektyw rozwoju
MSM2	- budowa mniejszych obiektów sportowych - rozbudowa stadionu AZS-u
DSM1	brak perspektyw rozwoju
DSM2	rozwój infrastruktury dla rowerzystów
OWM1	poprawa infrastruktury sportowej dla dzieci i młodzieży
OWK2	poprawa infrastruktury sportowej dla sportu amatorskiego
OWM3	poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla sportu amatorskiego
OTM1	- rozbudowa stadionów
OTM2	- rozbudowa stadionu dla rugbyistów - rozbudowa ośrodka treningowego dla piłkarzy Widzewa Łódź
SAM1	- rozbudowa „Orlików” - rozbudowa ścieżek rowerowych - rozbudowa ścieżek do biegania
SAM2	poprawa działań promocyjnych związanych z aktywnością fizyczną
SAM3	brak perspektyw rozwoju
SAM4	brak perspektyw rozwoju
SAK5	poprawa infrastruktury sportowej dla sportu amatorskiego
SAM6	brak perspektyw rozwoju
PNM1	brak perspektyw rozwoju
PNM2	rozbudowa bazy dla sportu akademickiego
PNM3	brak opinii
PNM4	brak opinii

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

W większości przypadków w wypowiedziach wspomniano o konieczności dalszej rozbudowy obiektów sportowych w Łodzi (tab. 23). Podkreślano, że obecny stan łódzkiej infrastruktury sportowej jest dobry, ale nadal wymaga dalszego wzbogacania. Dalszą rozbudowę

zasygnalizowali szczególnie politycy (eksperci PM1, PK2). Zaznaczali jednak, że główne cele związane z rozbudową infrastruktury sportowej zostały już osiągnięte.

Wśród perspektyw rozwoju infrastruktury sportowej w Łodzi często rozmówcy wspominali też o konieczności rozbudowy obiektów sportowych dla dzieci i młodzieży, jak również na potrzeby uprawiania sportu amatorskiego. Wspominali o tym m.in.: jeden z przedstawicieli łódzkich związków i organizacji sportowych (ekspert ZSK1), organizatorzy wydarzeń sportowych (eksperci OWM1, OWK2) oraz przedstawiciel sportu akademickiego (ekspert SAK5).

Ponadto w trakcie wywiadów eksperci podkreślali, że w Łodzi powinny zostać również zbudowane kolejne obiekty sportowe o mniejszej skali. Zwracano także uwagę na konieczność powstania większej liczby ośrodków treningowych oraz obiektów specjalistycznych ściśle dostosowanych do potrzeb danej dyscypliny sportowej. Takie opinie wyrazili m.in.: jeden z polityków (ekspert PK2), jeden z pracowników muzeów o tematyce sportowej (ekspert MSM2) oraz przedstawiciel sportu akademickiego (ekspert SAM1).

„Myślę, że potrzeby są bardzo duże tutaj. Jeśli chodzi o infrastrukturę sportową bardziej bym szedł w kierunku infrastruktury dla amatorów, aktywnego trybu życia, myślę tu o ścieżkach biegowych, o miejscach, gdzie mogą łodzianie sobie pobiegać w zielonym terenie, czyli wytyczenie ścieżek, oświetlenie tych ścieżek, poprawę stanu nawierzchni ścieżek, to jest myślę ważne, siłowni mamy bardzo dużo takich komercyjnych.”

[ekspert OWM2, organizator wydarzeń sportowych, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Ponadto w trakcie wywiadów eksperci podkreślali, że w Łodzi powinny zostać również zbudowane kolejne obiekty sportowe o mniejszej skali. Zwracano także uwagę na konieczność powstania większej liczby ośrodków treningowych oraz obiektów specjalistycznych ściśle dostosowanych do potrzeb danej dyscypliny sportu. Takie opinie wyrazili m.in.: jeden z polityków (ekspert PK2), jeden z pracowników muzeów o tematyce sportowej (ekspert MSM2) oraz przedstawiciel sportu akademickiego (ekspert SAM1).

„Perspektywy rozwoju, ja myślę, że bardziej obiekty mniejsze, na pewno brakuje w Łodzi, mimo że łodzianie odnoszą znaczne sukcesy w tej dyscyplinie - obiektu lekkoatletycznego z prawdziwego zdarzenia, na pewno stadion AZS-u, jeżeli chodzi o samą możliwość treningu jest nienajgorszym obiektem, za to brak wielkich imprez, czy dużych imprez nawet w skali kraju związanych praktycznie z brakiem trybun na tym obiekcie powoduje, że w tym aspekcie właśnie widziałbym tutaj.”

[ekspert MSM2, pracownik muzeum o tematyce sportowej, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Dodatkowo również jeden z przedstawicieli łódzkiego sportu akademickiego (ekspert SAM2) wyraził opinię, że przyszły rozwój infrastruktury sportowej powinien wiązać się z promocją ruchu i zdrowego stylu życia wśród mieszkańców.

„Infrastruktura jest dobra, teraz by należało zająć się promocją ruchu, promocją właśnie zachowań sportowych i turystycznych, bo to co robimy, np. nordic walking, to co się dzieje, czy na Stawach Jana w tym ośrodku mosirowskim, czy w Arturówku to serce rośnie naprawdę, kiedy widzimy ludzi cały czas biegających”

[ekspert SAM2, przedstawiciel sportu akademickiego, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Niektórzy rozmówcy uznali, że w przypadku obecnej infrastruktury sportowej Łodzi nie dostrzegają już jakichkolwiek perspektyw rozwoju. Opinie takie wyrażali m.in. przedstawiciel łódzkich związków i instytucji sportowych (ekspert ZSK4) oraz jeden z dziennikarzy sportowych (ekspert DSM1).

„Myślę, że nie ma perspektyw rozwoju infrastruktury sportowej, bo ona jest na obecny stan łódzkiego sportu przeinwestowana, bo dwa olbrzymie piłkarskie stadiony, no tu jest wyżej moim zdaniem, bo można było za połowę tych środków wybudować jeden, z którego mogliby korzystać piłkarze ŁKS-u i Widzewa, a tak każdy klub ma swój stadion, stadiony te są w pewnym sensie niewykorzystane.”

[ekspert DSM1, dziennikarz sportowy, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Na podstawie udzielonych podczas wywiadów eksperckich odpowiedzi dotyczących obecnego stanu infrastruktury sportowej w Łodzi stwierdzono, że eksperci oceniają ją raczej pozytywnie. Większość z nich docenia jej dynamiczny rozwój w ostatnich kilkunastu latach, jednak jednocześnie dostrzegają pewne mankamenty. Przede wszystkim wskazują na braki infrastrukturalne w przypadku sportu amatorskiego, młodzieżowego i akademickiego. W wymienionych mankamentach dostrzegają oni perspektywy rozwoju łódzkiej infrastruktury sportowej.

Przeprowadzona analiza obecnego stanu infrastruktury sportowej w Łodzi pokazała, że obecnie jest ona na dość dobrym poziomie. Zauważalne jest to szczególnie w przypadku największych i najbardziej reprezentacyjnych obiektów sportowych, które masowo otwierano w ostatnich latach. Coraz bardziej poprawia się również stan infrastrukturalny obiektów o mniejszej skali. W ostatnich kilkudziesięciu latach zauważalny jest również dynamiczny rozwój klubów fitness, siłowni i boisk wielofunkcyjnych. Zgodnie z przewidywaniami i informacjami ze strony osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie sportu w Łodzi w kolejnych latach przewidywany jest dalszy rozwój i udoskonalanie infrastruktury sportowej. Potrzeby

kontynuacji rozwoju są także powszechnie dostrzegane przez ekspertów na co dzień związanych zawodowo z łódzkim sportem.

3.4. Przestrzeń największych łódzkich obiektów sportowych

Największe obiekty sportowe pełnią w poszczególnych miastach bardzo ważną rolę zarówno w sferze sportowej, jak również społecznej i gospodarczej. W ostatnich kilkudziesięciu latach w polskich miastach wyraźnie zauważalny jest dynamiczny rozwój wielkoskalowych obiektów sportowych, w szczególności hal widowiskowo-sportowych i stadionów piłkarskich. Tego rodzaju obiekty są często miejscem organizacji wydarzeń o charakterze sportowym i kulturalnym. W wielu przypadkach bezpośrednim impulsem do powstania takich obiektów był fakt organizacji dużej imprezy sportowej (Łuć, 2020). Dodatkowo wiele obiektów sportowych funkcjonuje już od wielu lat i systematycznie są one dostosowywane do współczesnych wymagań organizacyjnych (Cieślakowski, Kantyka, 2014). Niekiedy funkcjonowanie tego rodzaju obiektów może także w pewnym stopniu zwiększyć atrakcyjność turystyczną danego miasta. Spowodowane jest to m.in. przyjazdem turystów na organizowane w tych obiektach wydarzenia. Po pewnym czasie takie obiekty mogą również stać się swoistego rodzaju atrakcją turystyczną (Łuć, 2020). Zdaniem M. Lenartowicza i J. Mosza (2018) duże stadiony i hale sportowe oddziałują na poszczególne regiony i miasta, zwłaszcza na funkcjonowanie przestrzeni fizycznej i społecznej. G. Lipsitz (1984) stwierdził, że budowa dużych stadionów piłkarskich w amerykańskich miastach przyczyniła się m.in. do poprawy wizerunku miasta czy też do stworzenia fundamentów do budowy obiektów o innej pozasportowej funkcjonalności. Ponadto w opinii G. Lipsitza kluby sportowe, które na co dzień użytkują takie obiekty sportowe mogą wspomóc rozwój przedsiębiorstw oraz ich rozpoznawalność w skali lokalnej i globalnej.

Oddziaływanie dużych obiektów sportowych jest także widoczne w przypadku Łodzi. Ze względu na brak konkretnych kryteriów określających możliwość zaklasyfikowania danego obiektu jako „duży”, na potrzeby niniejszej pracy ustalono konkretne kryteria wyboru obiektów sportowych poddanych analizie. Jako podstawowe kryterium przyjęto pojemność obiektu oraz aktualną liczbę miejsc siedzących. W przypadku otwartych stadionów minimalna pojemność musiała wynosić 10 tys. miejsc siedzących, natomiast w przypadku hal widowiskowo-sportowych 1 tys. miejsc siedzących.

Po zastosowaniu tego kryterium pod uwagę wzięto trzy stadiony i trzy hale widowiskowo-sportowe (tab. 24). Większość analizowanych obiektów powstała już w XXI wieku w ciągu

ostatnich kilkudziesięciu lat. Wyjątek stanowi hala łódzkiego MOSiR-u, zwana potocznie „Łódzkim Pałacem Sportu” oraz Aquapark Fala.

Tabela 24. Największe łódzkie obiekty sportowe – stan na 2023 rok

Nazwa obiektu	Lokalizacja (dawna dzielnica Łodzi)	Rok powstania	Pojemność (liczba miejsc siedzących)	Użytkowanie
stadiony				
Stadion Miejski Widzewa	Widzew	2017	18 018	Widzew Łódź (piłka nożna)
Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla	Polesie	2015 (pełna funkcjonalność od 2022)	18 029	ŁKS Łódź (piłka nożna)
Moto Arena	Polesie	2018	10 350	Orzeł Łódź (żużel)
hale widowiskowo-sportowe				
Atlas Arena	Polesie	2009	13 806	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb
Hala MOSiR (Łódzki Pałac Sportu)	Polesie	1957	9 010	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb
Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego	Polesie	2018	3 017	ŁKS Comercecon Łódź, Grot Budowlani Łódź (siatkówka kobiet)
pozostałe obiekty sportowe				
Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”	Polesie	2016	nie dotyczy	obiekt użytkowany przez studentów Politechniki Łódzkiej podczas zajęć wychowania fizycznego, jak również możliwość korzystania przez osoby z zewnątrz
Aquapark Fala	Polesie	1976 (gruntowna przebudowa w 2008)	nie dotyczy	obiekt ogólnodostępny dla wszystkich

źródło: opracowanie własne na podstawie Łuć B., 2022 oraz stron internetowych: stadiony net⁴⁹, Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS)⁵⁰, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łodzi (MOSiR)⁵¹, obiektu „Zatoka Sportu”⁵² i Aquaparku Łódź Fala⁵³

⁴⁹ <http://stadiony.net/>; data dostępu: 06.01.2023

⁵⁰ <https://makis.pl/>; data dostępu: 06.01.2023

⁵¹ <https://mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 06.01.2023

⁵² <https://www.zatokasportu.pl/>; data dostępu: 06.01.2023

⁵³ <https://aquapark.lodz.pl/>; data dostępu: 06.01.2023

Dodatkowo ze względu na znaczenie, wielkość i funkcjonalność pod uwagę wzięto również dwa inne obiekty sportowe – Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” oraz Aquapark Fala. Pierwszy z obiektów miał do tej pory okazję gościć już kilka większych wydarzeń sportowych i znacząco wyróżnia się skalą architektoniczną spośród innych tego typu obiektów zlokalizowanych w Łodzi. Aquapark Fala z kolei od wielu lat cieszy się dużą popularnością zarówno wśród mieszkańców miasta, jak i osób przyjezdnych.

Niewątpliwie jednym z najważniejszych aspektów związanych z funkcjonowaniem wspomnianych obiektów sportowych jest lokalizacja i dostępność komunikacyjna. Ich największe skupisko występuje w zachodniej części Łodzi, w dawnej dzielnicy Polesie (rys. 47). W głównej mierze spowodowane jest tym, że Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego oraz hale widowiskowo-sportowe Atlas Arena i Sport Arena ulokowane są obok siebie (Łuć, 2021). Ponadto w niewielkiej odległości znajduje się również Aquapark Fala. Nieco dalej zlokalizowany jest stadion żużlowy Moto Arena. W swoim bezpośrednim i wzajemnym sąsiedztwie na pograniczu Polesia i Śródmieścia znajduje się hala MOSiR i Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”. Stadion Miejski Widzewa ulokowano z kolei we wschodniej części miasta w dawnej dzielnicy Widzew.

W przypadku dostępności komunikacyjnej analizowanych obiektów ich dużym atutem jest położenie w odległości 3-4 km od centrum miasta. Ze względu na dynamicznie postępującą rozbudowę sieci autostrad i dróg ekspresowych dookoła Łodzi obiekty te dzieli niewielka odległość od węzła komunikacyjnego autostrad A1 i A2, jak również od dróg ekspresowych S8 i S14. Warte zauważenia jest to, że Atlas Arena, Sport Arena, Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego i Aquapark Fala położone są w sąsiedztwie dworca kolejowego i dworca autobusowego Łódź Kaliska (tab. 25). Dworzec ten jest jednym z największych łódzkich węzłów komunikacyjnych. Dodatkowo w niewielkiej odległości od tych obiektów znajduje się też duża liczba hoteli, w tym 4-gwiazdkowe hotele Double Tree By Hilton i Holiday Inn. Obok obiektów znajduje się również Park im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, potocznie zwany Parkiem na Zdrowiu. W niewielkiej odległości znajduje się także Moto Arena, jednak obiekt ten dzieli nieco większy dystans od wspomnianych hoteli i dworca Łódź Kaliska (Łuć, 2021).

Nieco gorszą lokalizację posiada hala MOSiR-u i „Zatoka Sportu” z uwagi na to, że są one położone w dalszej odległości od łódzkich węzłów komunikacyjnych. Atutem ich lokalizacji jest jednak bliska odległość od 4-gwiazdkowego hotelu Holiday Inn i Centralnego Muzeum Włókiennictwa (Łuć, 2021).

Legenda

	obiekty sportowe		linie kolejowe
	hotele		dworce kolejowe
	główne drogi		główne ulice

Rys. 47. Lokalizacja największych obiektów sportowych w przestrzeni Łodzi
 źródło: opracowanie własne na podstawie Łuś B., 2021

Ze względu na swoje dalsze położenie Stadionu Miejskiego Widzewa w jego sąsiedztwie brakuje większych obiektów noclegowych i węzłów komunikacyjnych. W jego sąsiedztwie znajduje

się jedynie stacja kolejowa Łódź Niciarniana, jednak ma ona o wiele mniejsze znaczenie niż wspomniane wcześniej dworce Łódź Kaliska lub też największy łódzki dworzec Łódź Fabryczna. Jako jego atut lokalizacyjny można natomiast uznać niewielką odległość od takich atrakcji turystycznych jak dawne fabrykanckie osiedle Księży Młyn i Pałac Herbsta, będący jedną z placówek muzealnych łódzkiego Muzeum Sztuki (Łuś, 2021).

Biorąc pod uwagę dostępność komunikacyjną analizowanych obiektów stwierdzono, że w przypadku każdego z nich jest ona stosunkowo dobra. W najbliższe okolice obiektów można dojechać co najmniej kilkoma liniami autobusowymi bądź tramwajowymi Łódzkiego Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego (MPK Łódź). Ze względu na położenie w bezpośrednim sąsiedztwie dworca kolejowego i autobusowego Łódź Kaliska najlepszą dostępność komunikacyjną mają hale widowiskowo-sportowe Atlas Arena i Sport Arena oraz Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego (tab. 25). Obecnie (stan na 2023 rok) z uwagi na masowo prowadzone prace remontowe na łódzkich ulicach najgorszą dostępność komunikacyjną posiada Aquapark Fala. Jest to przede wszystkim uwarunkowane tymczasowym brakiem możliwości dotarcia tam tramwajem.

Ważnym aspektem związanym z dostępnością komunikacyjną do największych łódzkich obiektów sportowych są także udogodnienia dla osób, które chcą się do nich dostać własnymi samochodami. Istotnym elementem jest fakt, że każdy z analizowanych obiektów posiada na swoim terenie miejsca parkingowe. Niestety w większości przypadków liczba takich miejsc jest niewielka, co przy okazji organizacji wydarzeń o większej skali może spowodować powstanie wielu trudności. Obecnie najwięcej miejsc posiada Stadion Miejski Widzewa oraz obiekty zlokalizowane w sąsiedztwie dworca Łódź Kaliska. Liczą one w obydwu przypadkach ok. 650 miejsc parkingowych. Pozostałe obiekty posiadają zdecydowanie mniej takich miejsc. Dodatkowo w przypadku każdego obiektu zaparkowanie samochodu wymaga uiszczenia opłaty, której wysokość uzależniona jest od długości czasu parkowania.

Tabela 25. Cechy lokalizacji i dostępność komunikacyjna największych łódzkich obiektów sportowych, stan na 2023 rok

Nazwa obiektu	Odległość od centrum Łodzi	Odległość od portu lotniczego Łódź Lublinek	Odległość od dworców kolejowych/autobusowych	Dostępne połączenia komunikacyjne
stadiony				
Stadion Miejski Widzewa Łódź	4 km	11 km	- 3 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Widzew) - 4 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Fabryczna) - 7 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Kaliska)	- 9 linii autobusowych - 7 linii tramwajowych - pociągi Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i innych ogólnopolskich operatorów
Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla	4 km	5 km	- 100 m (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Kaliska) - 6 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Fabryczna) - 6 km (dworzec kolejowy Łódź Żabieniec) - 9 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Widzew)	- 13 linii autobusowych - 5 linii tramwajowych - pociągi Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i innych ogólnopolskich operatorów
Moto Arena	3 km	7 km	- 2 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Kaliska) - 5 km (dworzec kolejowy Łódź Żabieniec) - 6 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Fabryczna)	- 3 linie autobusowe - 3 linie tramwajowe
hale widowiskowo-sportowe				
Atlas Arena	4 km	5 km	- 100 m (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Kaliska) - 6 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Fabryczna) - 6 km (dworzec kolejowy Łódź Żabieniec) - 9 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Widzew)	- 13 linii autobusowych - 5 linii tramwajowych - pociągi Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i innych ogólnopolskich operatorów
Hala MOSiR (Łódzki Pałac Sportu)	3 km	6 km	- 5 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Kaliska) - 6 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Fabryczna)	- 6 linii autobusowych - 5 linii tramwajowych

Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego	4 km	5 km	- 100 m (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Kaliska) - 6 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Fabryczna) - 6 km (dworzec kolejowy Łódź Żabieniec) - 9 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Widzew)	- 13 linii autobusowych - 5 linii tramwajowych - pociągi Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i innych ogólnopolskich operatorów
pozostałe obiekty sportowe				
Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”	3 km	6 km	- 5 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Kaliska) - 6 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Fabryczna)	- 6 linii autobusowych - 5 linii tramwajowych
Aquapark Fala	5 km	6 km	- 1 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Kaliska) - 7 km (dworzec kolejowy i autobusowy Łódź Fabryczna) - 4 km (dworzec kolejowy Łódź Żabieniec)	- 6 linii autobusowych

źródło: opracowanie własne na podstawie Łuc B., 2021 oraz stron internetowych Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Łodzi⁵⁴ i Google Maps⁵⁵

⁵⁴ <https://www.mpk.lodz.pl/>; data dostępu: 07.01.2023

⁵⁵ <https://www.google.pl/maps>; data dostępu: 07.01.2023

Z dostępnością komunikacyjną oraz przestrzeniami największych obiektów sportowych w Łodzi ściśle związane jest też ich oznakowanie w przestrzeni miasta. Dotyczy ono przede wszystkim informacji o sposobie dojazdu do nich, jak również odległości dzielące obiekty z danym miejscem w mieście. W tym przypadku stwierdzono, że w ostatnich kilku latach poziom informacji uległ poprawie. Poruszając się po Łodzi w wielu miejscach zobaczyć można liczne tablice informujące m.in. o tym, w jakim kierunku należy poruszać się, aby dotrzeć do danego obiektu. Takie oznaczenie przygotowywane jest w szczególności na potrzeby kierowców (fot. 3, fot. 4). Dodatkowo takiego rodzaju tablice informacyjne przygotowano również dla osób poruszających się po Łodzi pieszo i dla rowerzystów.

Najlepiej oznakowanymi obiektami sportowymi w przestrzeni Łodzi są te największe pod względem pojemności tzn. Stadion Miejski Widzewa i Stadion Łódzkiego Klubu Sportowego, jak również stadion Moto Arena i hala Atlas Arena (tab. 26). Dość dobre oznakowanie posiada też Aquapark Fala. Nieco gorzej oznakowane są pozostałe analizowane obiekty.

Tabela 26. Poziom oznakowania informacyjnego w przestrzeni Łodzi dotyczącego największych obiektów sportowych w Łodzi – stan na 2023 rok

Nazwa obiektu	Informacje w przestrzeni miasta dotyczące obiektu
Stadion Miejski Widzewa Łódź	oznakowanie przy głównych ulicach miasta dla kierowców, rowerzystów i pieszych
Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla	oznakowanie przy głównych ulicach miasta dla kierowców, rowerzystów i pieszych
Moto Arena	oznakowanie przy głównych ulicach miasta dla kierowców, rowerzystów i pieszych
Atlas Arena	oznakowanie przy głównych ulicach miasta dla kierowców, rowerzystów i pieszych
Hala MOSiR (Łódzki Pałac Sportu)	oznakowanie dla pieszych w pobliżu obiektu
Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego	oznakowanie dla pieszych w pobliżu obiektu
Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”	oznakowanie dla pieszych w pobliżu obiektu
Aquapark Fala	oznakowanie przy głównych ulicach miasta dla kierowców, rowerzystów i pieszych

źródło: opracowanie własne

Należy również wspomnieć, że niekiedy największe łódzkie obiekty sportowe traktowane są jako atrakcje turystyczne miasta i stanowią jeden z elementów promocji turystycznej Łodzi. Przykład stanowi chociażby strona internetowa lodz.travel⁵⁶, gdzie internauci są zachęceni do ich zobaczenia. Dodatkowo obiekty te oraz informacje o nich są zamieszczane w różnego

⁵⁶ <https://lodz.travel/>; data dostępu: 07.01.2023

rodzaju mapach turystycznych Łodzi oraz innych folderach mających na celu promocję miasta (Łuć, 2021).

Fot. 3. Oznakowanie największych łódzkich obiektów sportowych w przestrzeni miasta, sierpień 2020 – przykład 1
Autor: Bartłomiej Łuć

Fot. 4. Oznakowanie największych łódzkich obiektów sportowych w przestrzeni miasta, sierpień 2020 – przykład 2
Autor: Bartłomiej Łuć

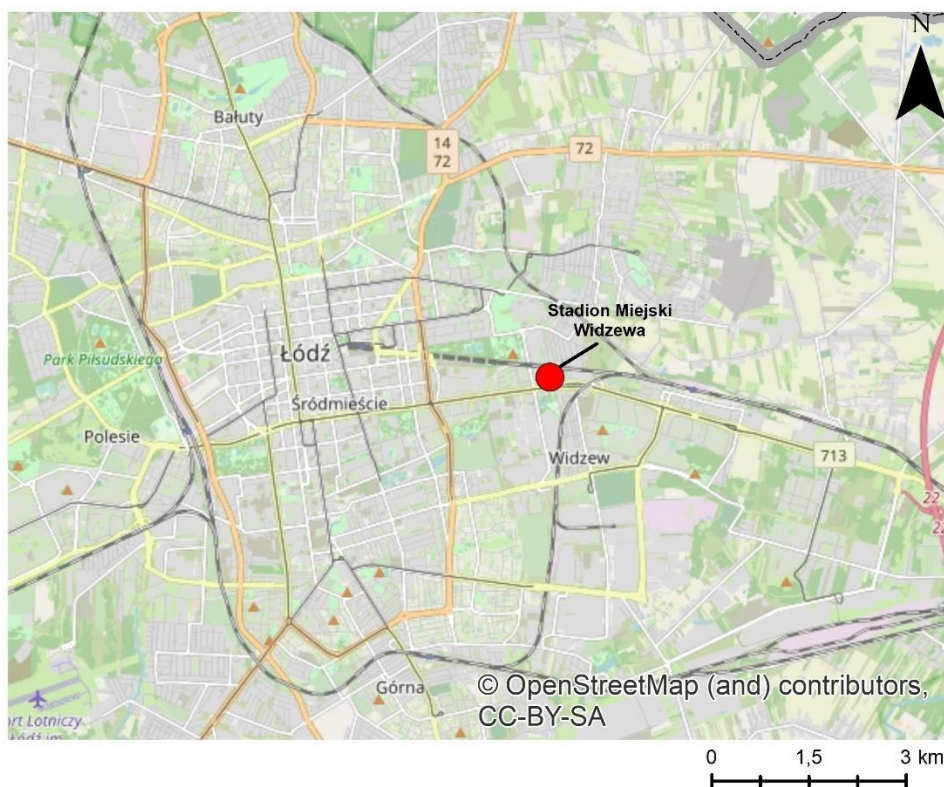
W przypadku stadionów najbardziej znanymi i najbardziej reprezentacyjnymi są te użytkowane przez dwa największe łódzkie kluby piłkarskie, tzn. **Stadion Miejski Widzewa Łódź** i **Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla**.

Oficjalne otwarcie **Stadionu Miejskiego Widzewa** nastąpiło w marcu 2017 roku. Obiekt ten zbudowano na miejscu poprzedniego, mocno już wysłużonego stadionu (fot. 5). Zlokalizowany jest on we wschodniej części miasta w dawnej dzielnicy Widzew (rys. 48). Na co dzień głównym użytkownikiem obiektu jest piłkarska drużyna Widzewa Łódź grająca na poziomie polskiej ekstraklasy piłkarskiej (stan na 2023 rok).

Fot. 5. Stadion Miejski Widzewa Łódź (stan na maj 2023)
Autor: Bartłomiej Łuć

W swojej niedługiej jeszcze historii stadion miał okazję gościć mecze w ramach Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn w 2019 roku. Dodatkowo obiekt ten posiada pomieszczenia dostosowane do organizowania kongresów i konferencji, jak również kilka lokali handlowo-usługowych, w tym m. in. restauracji (Łuć, 2021). Jego pojemność wynosi ok. 18 tys. miejsc siedzących (tab. 25). Od niedawna na stadionie tym mieści się także siedziba Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź.

Rys. 48. Lokalizacja Stadionu Miejskiego Widzewa
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Open Street Maps⁵⁷

Trybuny stadionu podzielone zostały na cztery sektory, którym nadano oznaczenia literowe od „A” do „D”. Dodatkowo wyznaczone zostały specjalne miejsca dla osób niepełnosprawnych, rodzin oraz kibiców przeciwnych drużyn (rys. 49). Poza funkcją sportową stadion przystosowany jest także do pełnienia funkcji kongresowo-biznesowych. Posiada dwie w pełni wyposażone sale konferencyjne, w których odbywać mogą się szkolenia, konferencje i spotkania biznesowe. W zależności od konfiguracji miejsc sale te mogą pomieścić od 125 do 900 uczestników⁵⁸. Ponadto obiekt posiada również kilka innych pomieszczeń użytkowanych w różnorodnych celach. Ulokowano tu m.in. gabinety fizjoterapeutyczne, sklep dla fanów klubu sportowego Widzew Łódź czy też lokal gastronomiczny. W bezpośrednim sąsiedztwie stadionu utworzono parking posiadający ok. 650 miejsc.

⁵⁷ <https://www.openstreetmap.org/>; data dostępu: 18.05.2023

⁵⁸ <https://makis.pl/>; data dostępu: 15.05.2023

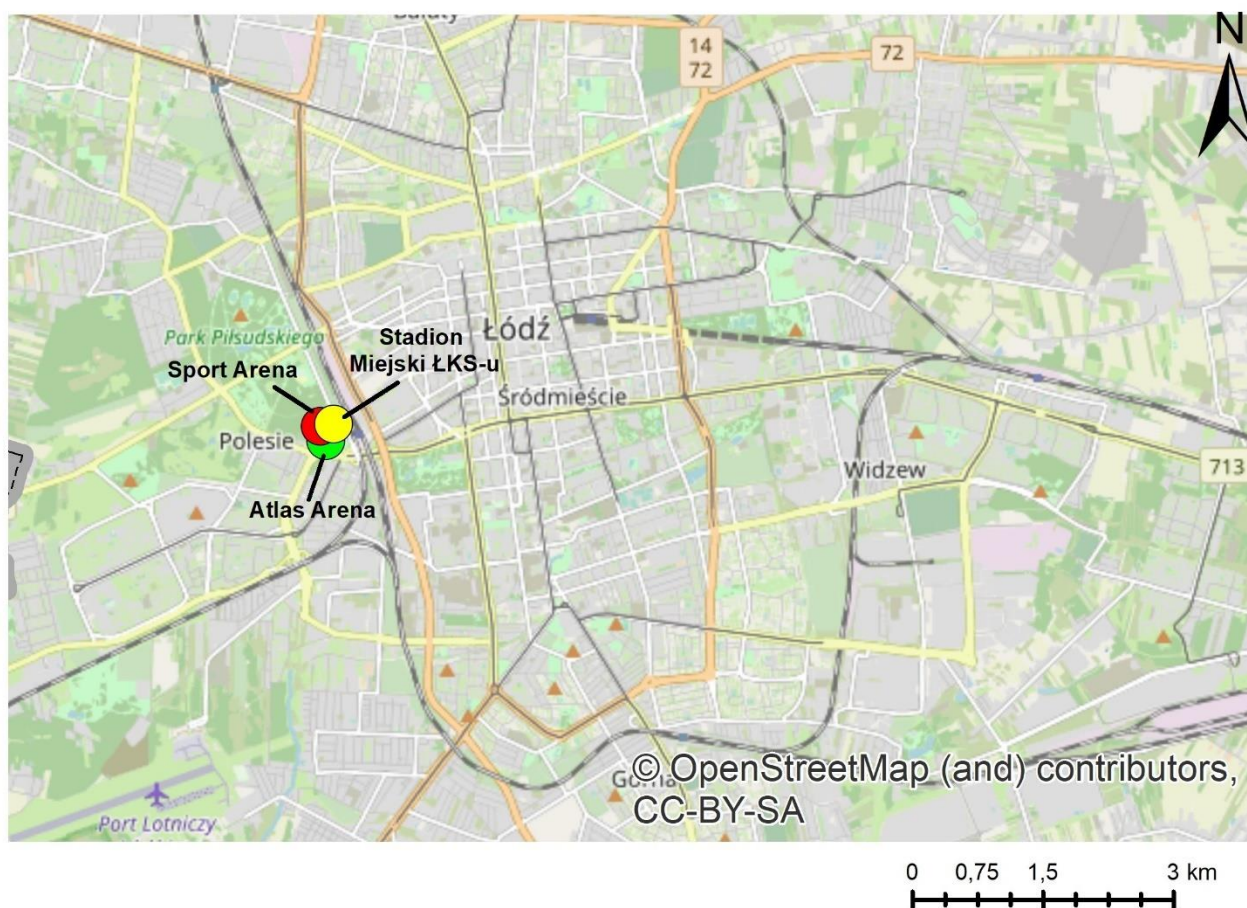
Rys. 49. Plan kompleksu Stadionu Miejskiego Widzewa
 źródło: strona internetowa Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS)⁵⁹

Kolejnym ze stadionów jest **Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla** (fot. 6). Stadion ten od 2015 roku podlegał procesowi budowy, jednak w międzyczasie funkcjonował z pewnymi ograniczeniami. Zbudowano go w miejscu wyburzonego kilka lat wcześniej przedwojennego stadionu (Łuć, 2021). Swoje mecze rozgrywa tu drużyna piłkarska Łódzkiego Klubu Sportowego, grająca obecnie w I lidze polskiej (stan na 2023 rok), będącej drugą kategorią polskich rozgrywek piłkarskich. Pojemność stadionu podobnie jak w przypadku Stadionu Miejskiego Widzewa wynosi ok. 18 tys. miejsc siedzących. Do tej pory na obiekcie tym odbyło się kilka meczów młodzieżowej reprezentacji Polski w piłce nożnej mężczyzn, jak również mecze ukraińskich klubów piłkarskich w ramach europejskich pucharów.

⁵⁹ <https://makis.pl/>; data dostępu: 15.05.2023

Fot. 6. Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla (stan na maj 2023)
 Autor: Bartłomiej Łuć

Rys. 50. Położenie obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie Łódzkiego Centrum Sportu
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Open Street Maps⁶⁰

⁶⁰ <https://www.openstreetmap.org/>; data dostępu: 18.05.2023

Rys. 51. Plan kompleksu Łódzkiego Centrum Sportu
 źródło: strona internetowa Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS)⁶¹

Obiekt zlokalizowany jest na terenie tzw. Łódzkiego Centrum Sportu w centralno-zachodniej części Łodzi (rys. 50). Jest to przyjęta nazwa miejsca, w którym zlokalizowane są w swoim bezpośrednim sąsiedztwie trzy obiekty sportowe – hale widowiskowo-sportowe Atlas Arena i Sport Arena oraz wspomniany Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego.

Trybuny obiektu podzielono na osiem sektorów oznaczonych symbolami literowymi od „A” do „H”. Ponadto wyznaczone zostały specjalne sektory dla osób niepełnosprawnych i gości VIP (rys. 51). Dodatkowo obiekt wyposażono w dwie sale rozgrzewkowo-treningowe. Z usług stadionu korzystać mogą również osoby zainteresowane organizacją szkoleń,

⁶¹ <https://makis.pl/>; data dostępu: 15.05.2023

konferencji czy też spotkań biznesowych. Obiekt posiada sześć sal konferencyjnych, gdzie mogą odbywać się spotkania o różnorodnej specyfice, w których uczestniczyć może maksymalnie do 180 osób. Obok obiektu przygotowano także ok. 650 miejsc parkingowych⁶². Ze względu na krótki czas funkcjonowania stadionu większość dodatkowych pomieszczeń nie została jeszcze w pełni zagospodarowana.

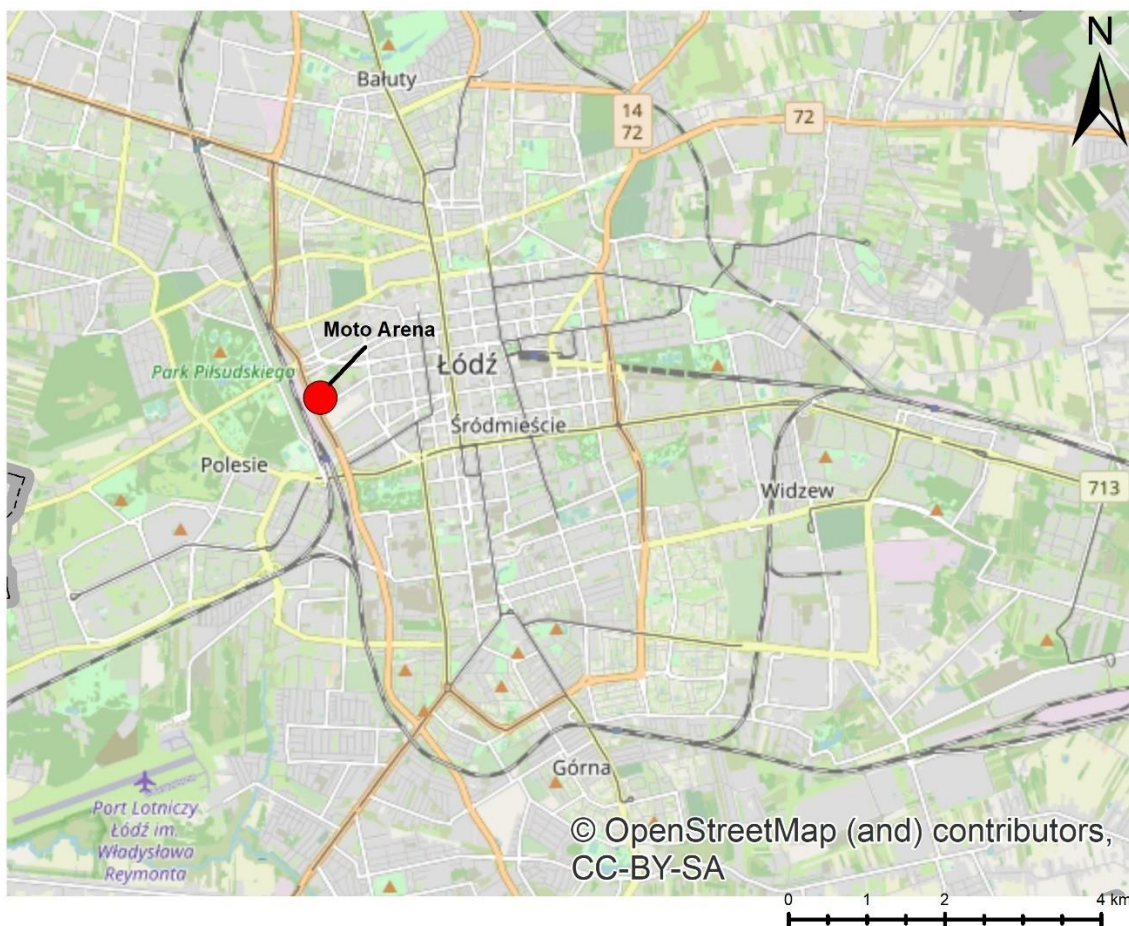
Trzeci ze stadionów to obiekt żużlowy **Moto Arena** (fot. 7). Głównym użytkownikiem stadionu jest Klub Żużlowy Orzeł Łódź występujący w I polskiej lidze żużlowej (stan na 2023 rok). Jest to jedyny stadion żużlowy w Łodzi i jednocześnie jeden z najnowocześniejszych tego typu obiektów w Polsce. Zlokalizowano go w środkowej części Łodzi w pobliżu dworca kolejowego i autobusowego Łódź Kaliska oraz obiektów sportowych należących do Łódzkiego Centrum Sportu (rys. 52).

Fot. 7. Stadion żużlowy Moto Arena (stan na maj 2023)
Autor: Bartłomiej Łuc

---

⁶² <https://makis.pl/>; data dostępu: 15.05.2023

Rys. 52. Lokalizacja stadionu żużlowego Moto Arena
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Open Street Maps⁶³

Otwarcie stadionu nastąpiło w lipcu 2018 roku, co czyni go jednym z najmłodszych łódzkich obiektów sportowych. Stadion posiada ok. 10,5 tys. miejsc siedzących (Łuć, 2021). Trybuny podzielono na 19 sektorów oznaczonych symbolami literowymi od „A” do „U” oraz strefę dla widzów VIP (rys. 52). Podobnie jak wspomniane wcześniej dwa stadiony również Moto Arena wyposażona jest w pomieszczenia, w których z powodzeniem organizować można szkolenia, konferencje i spotkania biznesowe. Dla uczestników i organizatorów takich spotkań przygotowano trzy w pełni wyposażone sale konferencyjne mogące gościć maksymalnie 80 osób. Obok obiektu utworzono również ok. 350 miejsc parkingowych⁶⁴. Stadion posiada także pomieszczenia służące innym pozasportowym celom. Ulokowano tu m.in. kwiaciarnię i sklep zoologiczny.

⁶³ <https://www.openstreetmap.org/>; data dostępu: 18.05.2023

⁶⁴ <https://makis.pl/>; data dostępu: 15.05.2023

Rys. 53. Plan kompleksu Stadionu Moto Arena
 źródło: strona internetowa Miejskiej Areny Kultury i Sportu w Łodzi⁶⁵

W przypadku hal widowiskowo-sportowych pod względem pojemności największym obiektem jest **Atlas Arena** (fot. 8). Zlokalizowana jest na terenie wspomnianego wcześniej Łódzkiego Centrum Sportu (rys. 51). Hala może pomieścić ok. 13,8 tys. widzów. Obecnie jest to trzeci co do wielkości tego typu obiekt w Polsce po krakowskiej hali Tauron Arena i hali Arena Gliwice. Otwarcie obiektu nastąpiło w 2009 roku. Arena przystosowana jest do organizacji różnego rodzaju imprez sportowych, dzięki czemu odbyła się tu duża liczba wydarzeń sportowych i kulturalnych. Do największych należały: Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet 2009 i 2019, Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014, Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022, Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009 oraz Mistrzostwa Europy w Koszykówce Kobiet 2011. Infrastruktura hali umożliwia także organizację koncertów muzycznych i różnego rodzaju wystaw, targów i konferencji (Łuć, 2021).

⁶⁵ <https://makis.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

Fot. 8. Hala widowiskowo-sportowa Atlas Arena (stan na maj 2023)
 Autor: Bartłomiej Łuć

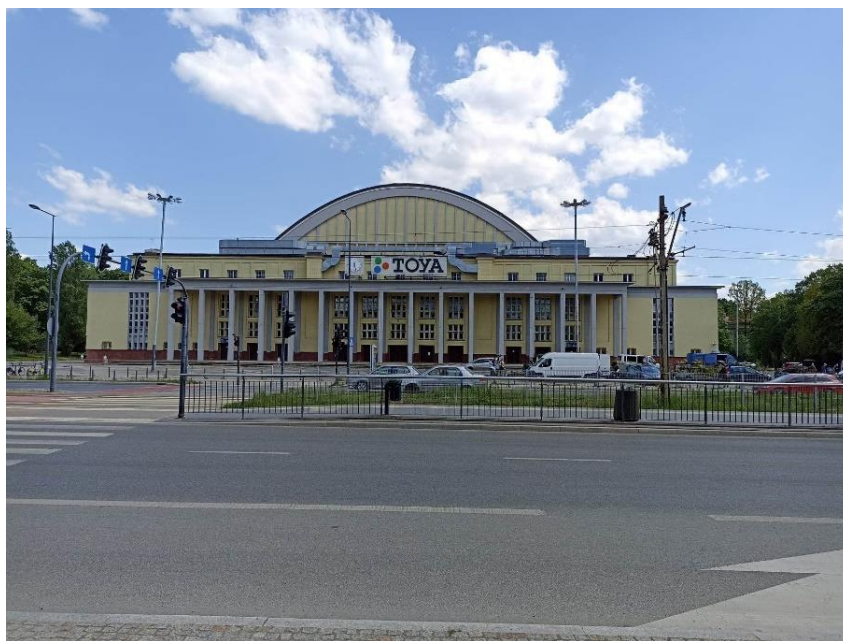

Rys. 54. Plan hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena
 źródło: strona internetowa Miejskiej Areny Kultury i Sportu w Łodzi⁶⁶

⁶⁶ <https://makis.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

Pod względem infrastrukturalnym hala podzielona jest na 20 sektorów oznaczonych symbolami literowymi od „A” do „W”, w tym również loże VIP (rys. 54). Poza główną areną w obiekcie ulokowano również mniejsze boisko treningowe umożliwiające uprawianie wszelkich gier zespołowych. Obiekt wyposażony jest także w cztery sale konferencyjne mogące pomieścić ponad 200 osób. W salach tych możliwa jest organizacja wszelkich szkoleń, konferencji i spotkań biznesowych⁶⁷. Jako jeden z niewielu łódzkich obiektów sportowych arena posiada sponsora tytularnego – firmę Atlas. Na terenie obiektu swoją siedzibę ma również opisywana wcześniej instytucja – Miejska Arena Kultury i Sportu (MAKiS). Znajdują się tu także m.in. gabinety fizjoterapeutyczne.

Mniejszym, ale także zasłużonym dla miasta obiektem jest **hala MOSiR-u**, zwana potocznie „**Łódzkim Pałacem Sportu**” (fot. 9). Do czasu otwarcia hali Atlas Arena był to największy łódzki obiekt sportowy.

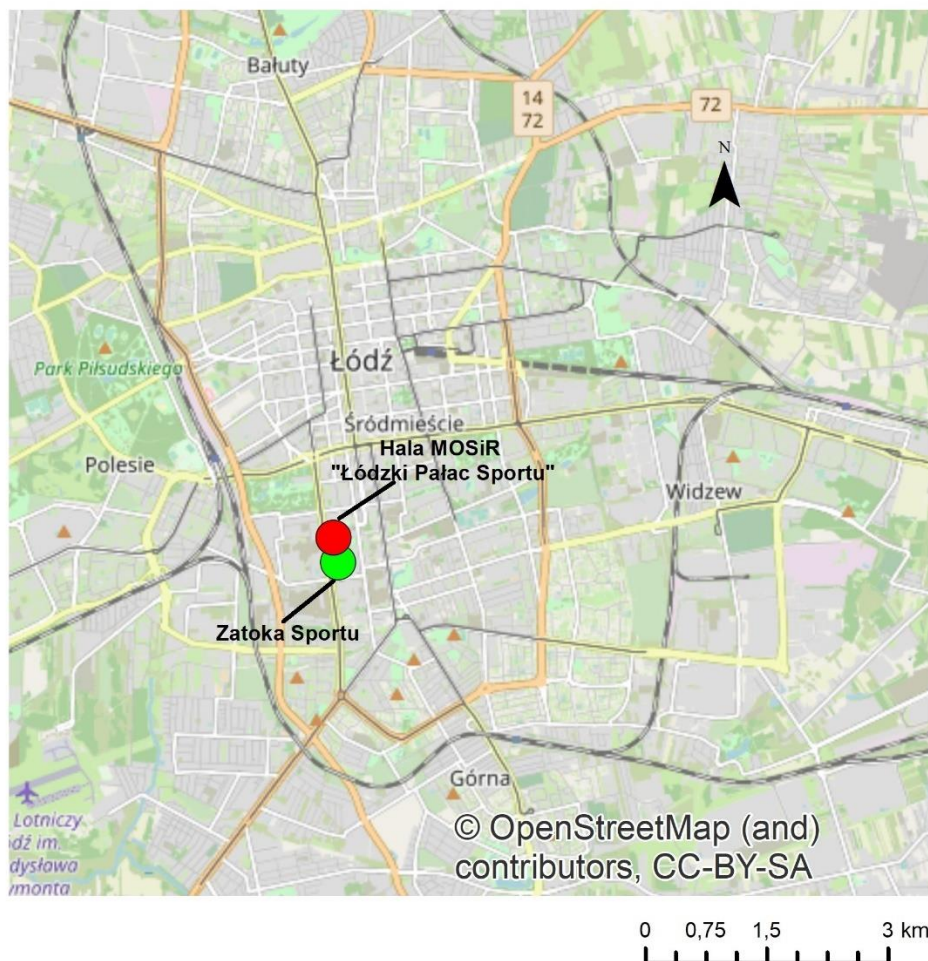
Fot. 9. Hala MOSiR, tzw. Łódzki Pałac Sportu (stan na maj 2023)
Autor: Bartłomiej Łuc

Od wielu lat znaczenie i popularność Łódzkiego Pałacu Sportu znacząco zmalały. Związane było to głównie z otwarciem opisywanej wcześniej hali Atlas Arena. Obecnie odbywają się tu głównie rozgrywki niższych lig sportowych i rozgrywki młodzieżowe. Dawniej w szczególności na przełomie XX i XXI wieku rozgrywano tu m.in. mecze siatkarskiej reprezentacji Polski mężczyzn i mecze siatkarskiej drużyny PGE Skry Bełchatów. Pojemność hali wynosi ok. 9 tys. miejsc siedzących

---

⁶⁷ <https://makis.pl>, data dostępu: 19.05.2023

(Łuć, 2021). W odległości ok. 100 m znajduje się jeden z największych łódzkich obiektów sportowych w Łodzi – Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” oraz campus Politechniki Łódzkiej (rys. 55).

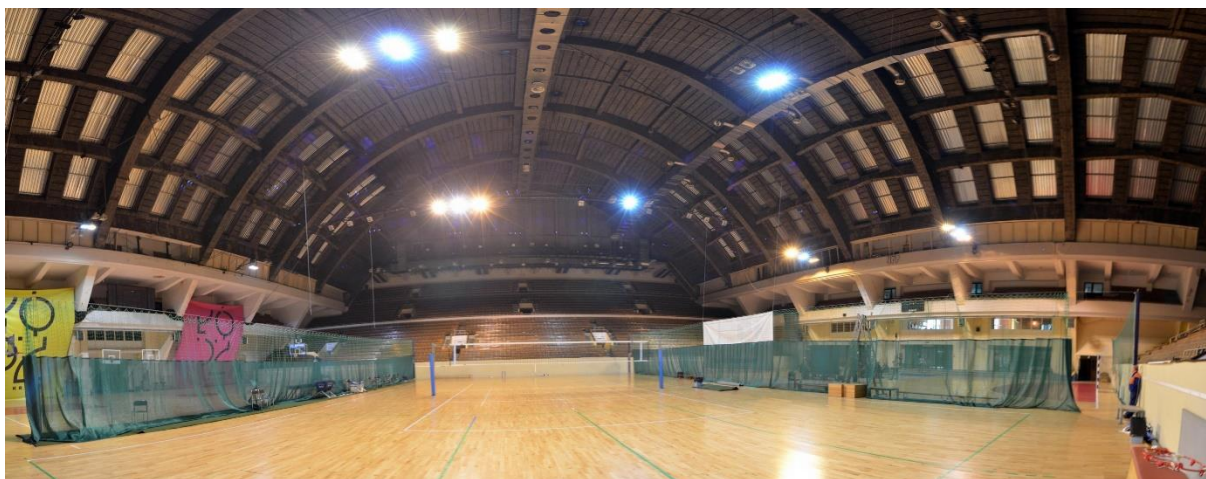

Rys. 55. Lokalizacja Hali MOSiR, tzw. Łódzkiego Pałacu Sportu oraz Akademickiego Centrum Sportowo-Dydaktycznego Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Open Street Maps⁶⁸

W porównaniu z opisywanymi wcześniej obiektami sportowymi Hala MOSiR-u oferuje o wiele mniejsze możliwości organizacyjne zarówno w aspekcie sportowym, jak również kulturalnym i biznesowym. Poza główną areną obiekt posiada cztery kuluary oraz pełnowymiarową salę gimnastyczną⁶⁹. Stała widownia liczy 6710 miejsc (fot. 10). Dodatkowo swoje siedziby ulokowały tu m.in. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR) czy też Departament Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi.

⁶⁸ <https://www.openstreetmap.org/>; data dostępu: 19.05.2023

⁶⁹ <https://mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

Fot. 10. Wnętrze Hali MOSiR-u (Łódzkiego Pałacu Sportu)
źródło: strona internetowa Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łodzi (MOSiR)⁷⁰

Najmniejszą spośród analizowanych hal widowiskowo-sportowych jest jednocześnie najmłodszy obiekt – **Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego** (fot. 11). Podobnie jak Atlas Arena i Stadion Łódzkiego Klubu Sportowego jest ona zlokalizowana na terenie Łódzkiego Kompleksu Sportowego (rys. 50). Halę otwarto w 2018 roku z myślą o kobiecych drużynach siatkarskich Grot Budowlanych Łódź i ŁKS-u Comercecon Łódź (Łuć, 2021). Ponadto w ramach Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 rozegrano tu mecze w ramach turnieju piłki ręcznej i piłki siatkowej⁷¹. Obiekt może pomieścić ok. 3 tys. widzów. Trybuny podzielone są łącznie na 26 sektorów oznaczonych symbolami literowymi i liczbowymi (rys. 56). Możliwe jest również wynajęcie 13 łoży VIP, w tym łoży prezydenckiej. Dodatkowo znajdują się tu także trzy sale konferencyjne mogące pomieścić od 35 do 80 osób. Ich wyposażenie pozwala na organizację wszelkiego rodzaju szkoleń, konferencji spotkań biznesowych⁷². Ponadto obiekt stanowi również lokalizację dla biur dwóch wspomnianych łódzkich klubów siatkarskich oraz Łódzkiego Związku Piłki Siatkowej.

⁷⁰ <https://mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

⁷¹ <https://eug2022.eu/>; data dostępu: 07.01.2023

⁷² <https://makis.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

Fot. 11. Hala widowiskowo-sportowa Sport Arena im. Józefa "Ziuny" Żylińskiego (stan na maj 2023)
 Autor: Bartłomiej Łuć

Rys. 56. Plan hali widowiskowo-sportowej Sport Arena im. Józefa "Ziuny" Żylińskiego
 źródło: strona internetowa Miejskiej Areny Kultury i Sportu w Łodzi⁷³

⁷³ <https://makis.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” to jeden z najnowocześniejszych tego typu obiektów w Polsce (fot. 12). Oficjalne otwarcie nastąpiło w 2016 roku. Obiekt zlokalizowany jest w centralnej części miasta w bezpośrednim sąsiedztwie Łódzkiego Pałacu Sportu (rys. 55). Docelowo obiekt służy studentom Politechniki Łódzkiej, gdzie uczestniczą oni w zajęciach wychowania fizycznego, jednak z obiektu mogą też korzystać osoby z zewnątrz. Kompleks wyposażony jest w 50-metrowy basen (fot. 13), jak również w ścianę wspinaczkową, korty badmintonowe i stoły do tenisa stołowego. Znajduje się tu także sześć sal konferencyjnych, które pomieścić mogą do 500 osób⁷⁴. W salach tych z powodzeniem organizować można szkolenia, konferencje i seminaria naukowe. Ponadto w obiekcie tym mieści się również siedziba Muzeum Sportu i Turystyki. Na terenie kompleksu ulokowano też ogólnodostępny parking. W 2022 roku obiekt ten stanowił centrum organizacji Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games). To właśnie tu ulokowano Biuro Zawodów, jak również rozegrano największą liczbę konkurencji, w tym zawody w ramach: pływania, waterpolo, badmintona, futsalu i wspinaczki sportowej⁷⁵.

Fot. 12. Akademijskie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” (stan na maj 2023)

Autor: Bartłomiej Łuc

⁷⁴ <https://www.zatokasportu.pl/pl/>; data dostępu: 07.01.2023

⁷⁵ <https://eug2022.eu/>; data dostępu: 07.01.2023

Fot. 13. Kompleks basenów Akademickiego Centrum Sportowo-Dydaktycznego Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”

źródło: strona internetowa rodzinajestdla dzieci.pl⁷⁶

Aquapark Fala z kolei to aktualnie jeden z największych aquaparków w Polsce (fot. 14). Jego otwarcie w obecnej formie nastąpiło na początku 2008 roku. Wcześniej obiekt funkcjonował od 1976 roku, jednak jego infrastruktura była zdecydowanie skromniejsza. Zlokalizowany jest w zachodniej części miasta w bezpośrednim sąsiedztwie Parku im. Marszałka Józefa Piłsudskiego „Na Zdrowiu” (rys. 57). Ponadto w odległości ok. 500 m zlokalizowane są opisywane wcześniej obiekty sportowe, tzn. hale widowiskowo-sportowe Atlas Arena i Sport Arena oraz Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego.

Aktualnie infrastrukturę obiektu kształtują zarówno baseny kryte, jak i baseny zewnętrzne (rys. 58). Wybudowano tu także dodatkowe udogodnienia w postaci zjeżdźalni, sauny czy też strefę fitness i strefę gastronomiczną⁷⁷. Szczególnie dużą popularnością obiekt cieszy się w weekendy i w okresie wakacyjnym. Dla odwiedzających obok obiektu przygotowano kilkaset miejsc parkingowych.

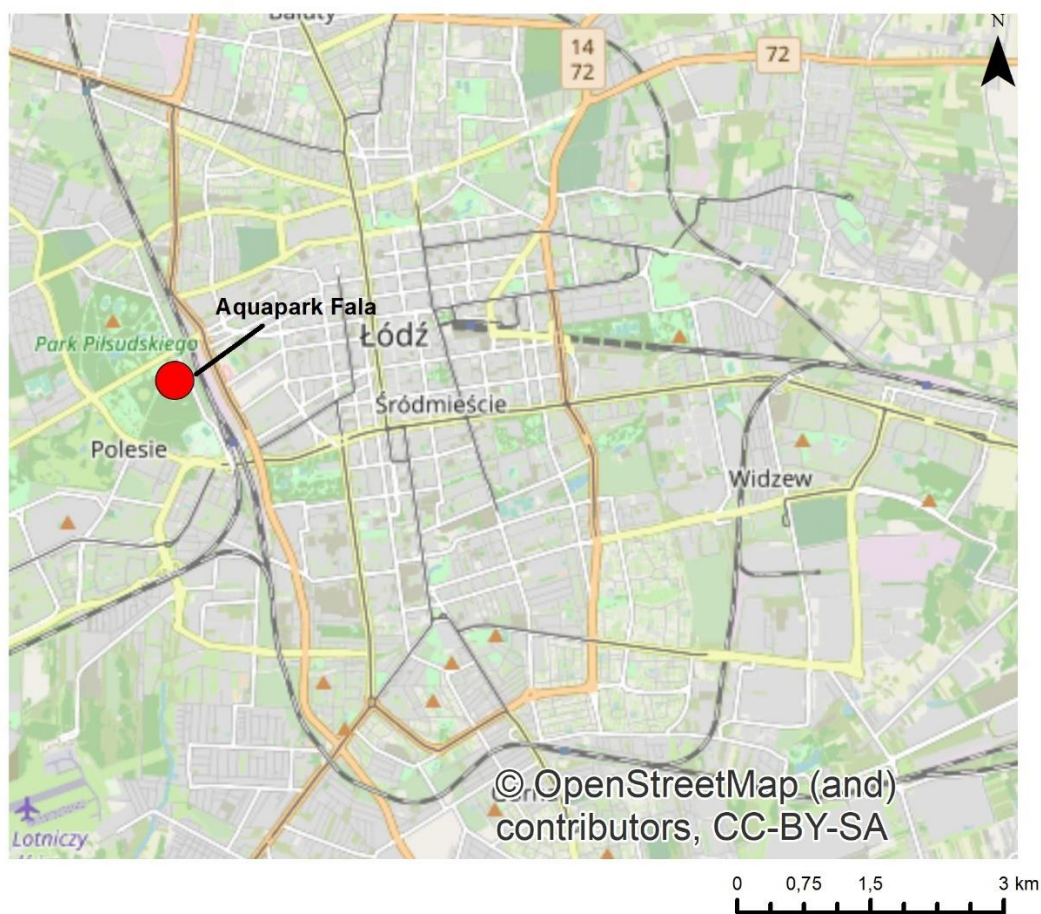
⁷⁶ <https://www.rodzinajestdla dzieci.pl/>; data dostępu: 15.06.2023

⁷⁷ <https://aquapark.lodz.pl/>; data dostępu: 07.01.2023

Fot. 14. Aquapark Fala (stan na maj 2023)
Autor: Bartłomiej Łuc

Rys. 57. Lokalizacja Aquaparku Fala
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Open Street Maps⁷⁸

⁷⁸ <https://www.openstreetmap.org/>; data dostępu: 19.05.2023

Rys. 58. Mapa Aquaparku Łódź Fala
 źródło: strona internetowa Aquaparku Łódź Fala⁷⁹

Przeprowadzona analiza, jak również obserwacje w terenie udowodniły, że przestrzeń największych łódzkich obiektów sportowych pełni istotną rolę w funkcjonowaniu miasta. Obiekty te stanowią często miejsce organizacji największych wydarzeń sportowych w Łodzi. Ich położenie w przestrzeni miasta jest stosunkowo dobre, przez co dotarcie do nich nie stanowi większego problemu. Są one dobrze skomunikowane z innymi miastami oraz z innymi częściami Łodzi ze względu na bliskie położenie względem ogólnopolskich węzłów drogowych, jak również szeroką sieć połączeń autobusowych i tramwajowych. Z pewnością atutem dostępności komunikacyjnej tych obiektów jest także stosunkowo niewielka odległość dzieląca je od dworców kolejowych i autobusowych. Dodatkowo w większości przypadków są one zlokalizowane na zapleczu atrakcyjnego pod względem turystycznym centrum miasta (Włodarczyk, 2016). W większości przypadków obiekty te są także użyteczne pod względem działalności usługowej i biznesowej. Dzięki salom i pomieszczeniom konferencyjnym będących elementem infrastruktury tych obiektów możliwa jest organizacja dużej liczby konferencji, szkoleń i spotkań biznesowych. Okoliczności te powodują, że obiekty te poza turystyką sportową mogą również przyczynić się do rozwoju turystyki biznesowej.

⁷⁹ <https://aquapark.lodz.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

Pewnym mankamentem analizowanych obiektów sportowych jest mocno ograniczona liczba miejsc parkingowych. Biorąc jednak pod uwagę wszystkie analizowane aspekty należy pozytywnie ocenić przestrzeń największych łódzkich obiektów sportowych.

3.5. Wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi

Wydarzenia sportowe to kolejny istotny element kształtujący sportową przestrzeń Łodzi. Biorąc pod uwagę omówiony w pierwszym rozdziale pracy podział wydarzeń sportowych zaproponowany przez J. Kaczmarka, A. Stasiaka i B. Włodarczyka (2010) zastosowano go w odniesieniu do Łodzi. Typologię taką wykorzystano zarówno na etapie wstępnej selekcji łódzkich wydarzeń sportowych, jak również w momencie wyboru poszczególnych wydarzeń przy prowadzeniu wywiadów kwestionariuszowych związanych z ruchem turystycznym podczas nich. Z uwagi na to, że jako megawydarzenia powszechnie uznaje się igrzyska olimpijskie oraz Mistrzostwa Świata i Europy Mężczyzn w Piłce Nożnej, taką grupę wydarzeń w przypadku Łodzi pominięto. Uwarunkowane jest to tym, że do tej pory Łódź nie miała okazji być organizatorem takich wydarzeń, natomiast jedynym takim wydarzeniem w historii zorganizowanym w Polsce były Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. Niestety mecze tej imprezy nie odbywały się w Łodzi. Analizując wydarzenia sportowe odbywające się w Łodzi wzięto pod uwagę te odbywające się w latach 2001- 2022. Taki wybór spowodowany był faktem, że Łódź zaczęła organizować większą liczbę wydarzeń sportowych na początku XXI wieku. Analizując rangę i cykliczność odbywających się w Łodzi wydarzeń sportowych dokonano ich klasyfikacji (tab. 27). W dużej mierze przynależności niektórych wydarzeń do danej grupy wynikają z subiektywnej opinii i obserwacji autora, z uwagi na to, że zaklasyfikowanie niektórych z nich do jednej, konkretnej grupy wzbudzało u niego wiele wątpliwości.

Przygotowana na potrzeby niniejszej pracy klasyfikacja wydarzeń sportowych zorganizowanych w Łodzi pokazała, że największą ich część stanowią wydarzenia o charakterze lokalnym. Jednocześnie wydarzenia te charakteryzują się stosunkowo małą popularnością i rozgłosem medialnym. Mają one również niewielki wpływ na rozwój turystyki sportowej w przestrzeni Łodzi i wzrost ruchu turystycznego w mieście. Zdecydowanie bardziej widoczne są wydarzenia wyróżniające i wydarzenia większe. To one stwarzają o wiele większą szansę na skuteczną promocję Łodzi i wzrost popularności turystyki sportowej.

Tabela 27. Klasyfikacja wydarzeń sportowych zorganizowanych w Łodzi w latach 2001-2022

	wydarzenia cykliczne	wydarzenia nieregularne	wydarzenia jednorazowe
megawydarzenia	brak		
wydarzenia wyróżniające	<ul style="list-style-type: none"> • Liga Światowa Siatkarzy • Liga Narodów Siatkarzy • lekkoatletyczny miting Orlen Cup (dawniej Pedro's Cup) 	<ul style="list-style-type: none"> • mecze piłkarskiej reprezentacji Polski seniorów i senierek • mecze młodzieżowych, piłkarskich reprezentacji Polski • mecze siatkarskich reprezentacji Polski kobiet i mężczyzn 	<ul style="list-style-type: none"> • Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009 • Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet 2009 • Mistrzostwa Europy w Koszykówce Kobiet 2011 • Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 • Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 • Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet 2019 • Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022
wydarzenia większe	<ul style="list-style-type: none"> • Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” • mecz żużlowy Polska vs reszta świata • mecze Ligi Mistrzyń Siatkarek • charytatywny mecz koszykarski Zespół Marcina Gortata vs Wojsko Polskie 	<ul style="list-style-type: none"> • gale sztuk walki (m.in. bokserskie, MMA) • mecze siatkarzy PGE Skry Bełchatów w ramach Ligi Mistrzów Mężczyzn 	<ul style="list-style-type: none"> • Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022
wydarzenia lokalne	<ul style="list-style-type: none"> • Bieg Ulicą Piotrkowską Rossman Run • Bieg „Fabrykanta” • Bieg Trzech Króli • mecze ligowe łódzkich drużyn sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> • różnego rodzaju zawody biegowe rozgrywane w Lesie Łagiewnickim, m.in.: Bieg po Lesie Łagiewnicki, Półmaraton Szakala, Bieg dla Europy, Akademickie Mistrzostwa Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • różnego rodzaju imprezy sportowe organizowane przez organizacje sportowe, kluby sportowe, szkoły, uczelnie AZS-y oraz inne instytucje, np. spotkanie i treningi ze znanymi sportowcami, treningi w strefach rekreacji centrów handlowych, zawody sportowe popularyzujące sport wśród dzieci i młodzieży

źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów źródłowych

Od początku XXI wieku Łódź gościła uczestników takich wydarzeń jak chociażby: **Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet 2009 i 2019, Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009, Mistrzostwa Europy Kobiet w Koszykówce 2011, Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014** czy też **Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022**.

W ostatnich latach, w szczególności mocno wzrosła liczba wydarzeń siatkarskich, jak również wydarzeń biegowych. Zorganizowane w latach 2001-2022 siatkarskie wydarzenia w Łodzi miały charakter zarówno wydarzeń większych i wyróżniających, np. międzynarodowych imprez rangi mistrzowskiej, jak również imprez lokalnych związanych z meczami ligowymi. Ze względu na dwie kobiece drużyny siatkarskie, grające od kilku sezonów na poziomie polskiej ekstraklasy i regularnie zdobywające medale mistrzostw Polski Łódź często określana jest jako „stolica kobiecej siatkówki”. W głównej mierze dzięki temu często organizowane są tu kobiece widowiska siatkarskie, jak chociażby wspomniane **Mistrzostwa Świata w 2022 roku** oraz **Mistrzostwa Europy w 2009 i w 2019 roku**.

Mistrzostwa Europy w 2009 roku były pierwszą imprezą siatkarską o tak wysokiej randze zorganizowaną w Łodzi. Chcąc promować to wydarzenie zorganizowano m.in. tzw. piknik siatkarski na Placu Dąbrowskiego. Zainteresowanie turniejem zwiększały dodatkowo wyniki sportowe reprezentacji Polski kobiet, która ostatecznie zdobyła brązowy medal (Włodarczyk, 2016). Wcześniej Łódź gościła przede wszystkim męskie mecze siatkówki. Na początku XXI wieku mecze w zasłużonym Łódzkim Pałacu Sportu rozgrywała męska reprezentacja Polski w ramach rozgrywek Siatkarskiej Ligi Światowej, jak również siatkarze zespołu PGE Skra Bełchatów przy okazji rozgrywek w europejskich pucharach (tab. 28).

Imprezą siatkarską, która do tej pory cieszyła się największą popularnością były **Mistrzostwa Świata Mężczyzn w 2014 roku** (rys. 59). Łódzka hala Atlas Arena miała okazję gościć mecze drugiej i trzeciej fazy grupowej, w tym również mecze reprezentacji Polski (fot. 15). Wydarzenie to było szeroko promowane długi czas przed rozpoczęciem turnieju. W przestrzeni miasta pojawiały się kompleksowe informacje o mistrzostwach. Widoczne były także liczne banery z szatą graficzną turnieju. Na rynku największego łódzkiego centrum handlowo-usługowego Manufaktura zorganizowano także „strefę kibica”, która w trakcie turnieju cieszyła się dużym zainteresowaniem ze strony kibiców (Włodarczyk, 2016). Same mecze, zwłaszcza te rozgrywane przez polską reprezentację notowały bardzo wysokie frekwencje.

Tabela 28. Siatkarskie wydarzenia sportowe zorganizowane w Łodzi w latach 2001-2022

rok	wydarzenie sportowe	ranga wydarzenia	miejsce rozgrywania meczów
2001-2011, 2013-2014, 2016-2017	Liga Światowa Siatkarzy	wydarzenie większe	Hala MOSiR (do 2008 roku), Atlas Arena (od 2009 roku)
2008-2019	mecze męskiej drużyny siatkarskiej PGE Skra Bełchatów w ramach Ligi Mistrzów Mężczyzn	wydarzenie większe	Hala MOSiR (do 2009 roku), Atlas Arena (od 2010 roku)
2009-2022	mecze ligowe i europejskich pucharów kobiecych drużyn Grot Budowlani Łódź i ŁKS Comercecon Łódź	wydarzenie lokalne	Hala przy ul. Małachowskiego, Hala MOSiR, Atlas Arena, Sport Arena
2008, 2010, 2012	Turniej Finałowy Final Four Ligi Mistrzów Siatkarzy z udziałem PGE Skry Bełchatów	wydarzenie wyróżniające	Hala MOSiR (2008), Atlas Arena (2010,2012)
2009	Mistrzostwa Europy Kobiet	wydarzenie wyróżniające	Atlas Arena
2012	Grand Prix Kobiet	wydarzenie większe	Atlas Arena
2014	Mistrzostwa Świata Mężczyzn	wydarzenie wyróżniające	Atlas Arena
2018	Liga Narodów Siatkarzy	wydarzenie większe	Atlas Arena
2019	Mistrzostwa Europy Kobiet	wydarzenie wyróżniające	Atlas Arena
2022	Mistrzostwa Świata Kobiet	wydarzenie wyróżniające	Atlas Arena, Sport Arena

źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów źródłowych oraz stron internetowych Światowej Federacji Piłki Siatkowej (FIVB)⁸⁰ i Europejskiej Konfederacji Siatkówki (CEV)⁸¹

Rys. 59. Logotyp Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 w Łodzi
źródło: strona internetowa Dziennika Łódzkiego⁸²

⁸⁰ <https://www.fivb.com>; data dostępu: 24.11.2022

⁸¹ <https://www.cev.eu/>; data dostępu: 24.11.2022

⁸² <https://dzienniklodzki.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

Fot. 15. Mecz rozgrywany w łódzkiej hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena w ramach Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014
źródło: strona internetowa Dziennika Łódzkiego⁸³

Wśród wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi coraz większą rolę odgrywają imprezy biegowe. Największą z nich jest **Maraton Łódzki DOZ „Dbam o Zdrowie”** rozgrywany na tradycyjnym dystansie maratonu 42,195 km. Organizowany jest cyklicznie od 2004 roku, najczęściej w drugiej połowie kwietnia. Wyjątkowo nie odbył się w 2010 roku z powodów finansowych oraz w latach 2020-2021 ze względu na pandemię wirusa Sars-Cov- 2. Obok wspomnianego maratonu do najpopularniejszych łódzkich imprez biegowych należą m.in.: **Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run, Łódzki Bieg Trzech Króli** czy też **Bieg Fabrykanta**. Najczęściej jednak trasy takich biegów liczą od ok. 2 km do 10 km.

Każdego roku średnia liczba tego rodzaju imprez w Łodzi wynosi ok. 20-25. Podobną liczbę wydarzeń zorganizowano również w 2022 roku, kiedy to odbyło się ok. 20 biegów na dystansie od 2 km do 10 km (tab. 29). W większości przypadków za organizację i prawidłowy przebieg łódzkich imprez biegowych odpowiedzialne są przedsiębiorstwa specjalizujące się w kreowaniu wydarzeń sportowych, np. firmy Blersport oraz Beauty Sport. Często organizacji podejmują się także różnego rodzaju instytucje, takiej jak np. łódzki ogród zoologiczny czy poszczególne lokale gastronomiczne. Organizacji podejmowały się też łódzkie kluby sportowe i łódzkie uczelnie wyższe. Miejscami w przestrzeni Łodzi, w których najczęściej gościły takie imprezy były przede wszystkim ulica Piotrkowska oraz tereny zieleni miejskiej, w tym m.in.: Las Łągowicki, Park na Arturówku, Park im. Józefa Piłsudskiego (Park „Na Zdrowiu”) czy też Park 3-go Maja. Większość imprez biegowych ma zazwyczaj charakter lokalny, z uwagi

---

⁸³ <https://dzienniklodzki.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

na to, że największa liczba uczestników na stałe mieszka w Łodzi, bądź w najbliższych okolicach.

Tabela 29. Imprezy biegowe zorganizowane w Łodzi w 2022 roku

Lp.	Nazwa Biegu	Termin	Organizator
1.	Parkrun Łódź	biegi rozgrywane w odstępach 2-3 tygodniowych w okresie od stycznia do marca i ponownie w listopadzie i w grudniu	organizacja Parkrun
2.	City Trail	biegi rozgrywane w odstępach 2-3 tygodniowych w okresie od stycznia do marca i ponownie w listopadzie i w grudniu	Fundacja Krok do Natury, Sport & Event Consulting
3.	Bieg Trzech Króli	06.01.2022	Stowarzyszenie Akademia Sport i Zdrowie, Blersport, Beauty Sport Run
4.	II Bieg „Wygraj z depresją”	26.02.2022	Stowarzyszenie Mała Liga XC
5.	Bieg i Marsz „Solidarni z Ukrainą”	19.03.2022	Łódzkie Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Sportu, Turystyki i Rekreacji
6.	Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie”	24.04.2022	Blersport, Beauty Sport Run
7.	XL Textilcross	07.05.2022	Stowarzyszenie Włókienników Polskich
8.	Bieg Uniwersytetu Łódzkiego „Uwolnij Energię”	15.05.2022	Uniwersytet Łódzki
9.	Botaniczna Piątka Łódź – edycja wiosenna	21.05.2022	Stowarzyszenie Bieganiem w Las
10.	Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run	28.05.2022	Blersport, Beauty Sport Run
11.	III Bieg z Historią Klubu – Widzew Łódź	05.06.2022	klub sportowy Widzew Łódź
12.	Ice Cream Run 2022 z „Łód Miód”	26.06.2022	Runoholic Dominik Stanek
13.	VI Bieg Erasmusa	24.07.2022	Narodowa Agencja Erasmus+
14.	Botaniczna Piątka Łódź – edycja letnia	06.08.2022	Stowarzyszenie Bieganiem w Las
15.	XI Bieg Fabrykanta	27.08.2022	Stowarzyszenie Bądź Aktywny
16.	Apetyt na oddech - Łupkowa Run	04.09.2022	Stowarzyszenie „Łódzkie Hospicjum dla Dzieci – Łupkowa”
17.	Pizza Run z Fiero!	18.09.2022	Runoholic Dominik Stanek
18.	Botaniczna Piątka Łódź – edycja jesienna	08.10.2022	Stowarzyszenie Bieganiem w Las
19.	Cookie Run 2022 z Drukarnią	16.10.2022	Runoholic Dominik Stanek
20.	Run for Ukraine	16.10.2022	b.d.
21.	Niebieski Bieg Niepodległości 2022	05.11.2022	Wydział Komunikacji Społecznej Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi
22.	XXXVIII Bieg Sylwestrowy	31.12.2022	Regionalna Rada Olimpijska w Łodzi

źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej biegampolodzi.pl⁸⁴

⁸⁴ <https://biegampolodzi.pl/>; data dostępu: 11.12.2022

Innymi istotnymi wydarzeniami sportowymi zorganizowanymi w ostatnich latach w Łodzi były też m.in. rozgrywki koszykarskie w ramach **Mistrzostw Europy Mężczyzn w 2009 roku** oraz **Mistrzostw Europy Kobiet w 2011 roku**. W trakcie męskiego turnieju w Łodzi rozegrano spotkania w ramach drugiej fazy grupowej wraz z meczami polskiej reprezentacji. Była to jedna z pierwszych większych imprez sportowych zorganizowanych w otwartej kilka miesięcy wcześniej hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena. Jednym z działań promocyjnych związanych z tym wydarzeniem było wydanie dwujęzycznego przewodnika turystycznego po Łodzi dla kibiców udostępnianego m.in. w obiektach noclegowych, na dworcach kolejowych czy też w porcie lotniczym. Podczas turnieju otwarto też strefę kibica w centrum handlowo-usługowym Manufaktura i uruchomiono dodatkowe połączenia autobusowe i tramwajowe (Włodarczyk, 2016). Ponadto wydarzenie to promowano jeszcze kilka miesięcy przed jego rozpoczęciem, m.in. poprzez organizację zawodów i konkurencji sportowych dla dzieci i młodzieży, bądź też organizacją innych imprez okolicznościowych. Przykładem takiej imprezy jest bicie rekordu Guinnessa w zbiorowym kozłowaniu piłki do koszykówki zorganizowane na terenie łódzkiego centrum handlowego M1⁸⁵.

Dwa lata później w Łodzi rozegrano finałową fazę **kobięcych mistrzostw koszykarskich**. Turniej ten cieszył się jednak zdecydowanie mniejszą popularnością i zainteresowaniem ze strony kibiców. Mimo tego poziom organizacji został pozytywnie oceniony przez kibiców i międzynarodowe organizacje. W trakcie turnieju w okolicach Atlas Areny uruchomiono także „strefę kibica” (Włodarczyk, 2016).

Znaczącym wydarzeniem sportowym były także rozegrane w 2019 roku **Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn**. W Łodzi rozegrano mecze młodzieżowej reprezentacji Polski, jak również spotkanie finałowe. Impreza ta była pierwszym dużym wydarzeniem zorganizowanym na otwartym niecałe dwa lata wcześniej Stadionie Miejskim Władysława Łódź. Więcej uwagi temu wydarzeniu poświęcono w późniejszym fragmencie niniejszej pracy dotyczącym wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w świetle przeprowadzonych badań terenowych.

Wśród innych wydarzeń sportowych zorganizowanych w Łodzi dużą popularnością cieszył się także halowy mityng lekkoatletyczny **Orlen Cup** (wcześniej **Pedro's Cup**) rozgrywany cyklicznie w Atlas Arenie od 2015 roku. Ponadto w Łodzi od momentu otwarcia Atlas Areny zorganizowano kilkanaście gal sztuk walki, w tym gal bokserskich i gal MMA.

---

⁸⁵ <https://dzienniklodzki.pl/>; data dostępu: 19.05.2023

Tabela 30. Liczba wydarzeń sportowych organizowanych w największych obiektach sportowych w Łodzi w latach 2011-2022

Nazwa obiektu	Szacowana liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych	Szacowana liczba pozostałych wydarzeń	Szacowany odsetek wydarzeń sportowych	Szacowana średnia roczna liczba wydarzeń sportowych
stadiony				
Stadion Miejski Widzewa	140	70	67%	23
Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla	150	30	83%	19
Moto Arena	50	30	62%	10
hale widowiskowo-sportowe				
Atlas Arena	320	420	43%	27
Hala MOSiR (Łódzki Pałac Sportu)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego	150	130	54%	30
pozostałe obiekty sportowe				
Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”	60	10	86%	12
Aquapark Fala	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych: stadiony.net⁸⁶, Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS)⁸⁷, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łodzi (MOSiR)⁸⁸, oraz „Zatoki Sportu”⁸⁹

Bardzo ważną rolę w organizacji wydarzeń sportowych w Łodzi pełnią opisane we wcześniejszym fragmencie pracy największe obiekty sportowe. To właśnie one najczęściej są arenami zmagania sportowców w ramach imprez sportowych najwyższej, międzynarodowej rangi. Szczególnie widoczne jest to od przełomu pierwszej i drugiej dekady XXI wieku.

Obiektem, który w latach 2011-2022 miał najczęściej okazję gościć uczestników wydarzeń sportowych była hala widowiskowo-sportowa Atlas Arena (tab. 30). Spowodowane było to tym, że obiekt ten funkcjonuje dłużej w porównaniu do innych analizowanych obiektów z wyjątkiem hali MOSiR-u i Aquaparku Fala. Warte zauważenia jest jednak to, że mimo

⁸⁶ <http://stadiony.net/>; data dostępu: 08.01.2023

⁸⁷ <https://makis.pl/>; data dostępu: 08.01.2023,

⁸⁸ <https://mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 08.01.2023

⁸⁹ <https://www.zatokasportu.pl/pl/>; data dostępu: 08.01.2023

stosunkowo krótkiego czasu funkcjonowania hali Sport Arena (od 2018 roku) w obiekcie tym średnio rocznie organizowanych jest najwięcej wydarzeń sportowych spośród pozostałych obiektów poddanych analizie. Biorąc pod uwagę odsetek wydarzeń sportowych wśród pozostałych wydarzeń organizowanych w poszczególnych obiektach największy odsetek osiągnęły Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” i Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego. W obydwu przypadkach taki odsetek wyniósł powyżej 80%.

Tabela 31. Szacowana średnia frekwencja w trakcie wydarzeń sportowych organizowanych w największych obiektach sportowych w Łodzi w latach 2011-2022

Nazwa obiektu	Szacowana średnia frekwencja w trakcie wydarzeń sportowych	Szacowana średnia frekwencja w trakcie pozostałych wydarzeń	Szacowane procentowe wykorzystanie pojemności obiektu w trakcie wydarzeń
stadiony			
Stadion Miejski Widzewa Łódź	16 tys.	16 tys.	90%
Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla	8 tys.	8 tys.	80%
Moto Arena	4 tys.	b.d.	50%
hale widowiskowo-sportowe			
Atlas Arena	5 tys.	10 tys.	60%
Hala MOSiR (Łódzki Pałac Sportu)	2 tys.	5 tys.	40%
Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego	2 tys.	4 tys.	95%
pozostałe obiekty sportowe			
Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”	b.d.	b.d.	b.d.
Aquapark Fala	b.d.	b.d.	b.d.

źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych: stadiony.net⁹⁰ Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKIS)⁹¹, oraz Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łodzi (MOSiR)⁹²

Równie ważna w kontekście wydarzeń sportowych odbywających się w Łodzi jest także frekwencja, którą takie wydarzenia sportowe generują. Największa frekwencja odnotowywana jest na Stadionie Miejskim Widzewa Łódź (tab. 31). W przypadku obiektów „zamkniętych” największa liczba widzów uczestniczy w wydarzeniach sportowych odbywających się w hali sportowo-widowiskowej Atlas Arena. Pod względem procentowego wykorzystania

⁹⁰ <http://stadiony.net/>; data dostępu: 08.01.2023

⁹¹ <https://makis.pl/>; data dostępu: 08.01.2023,

⁹² <https://mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 08.01.2023

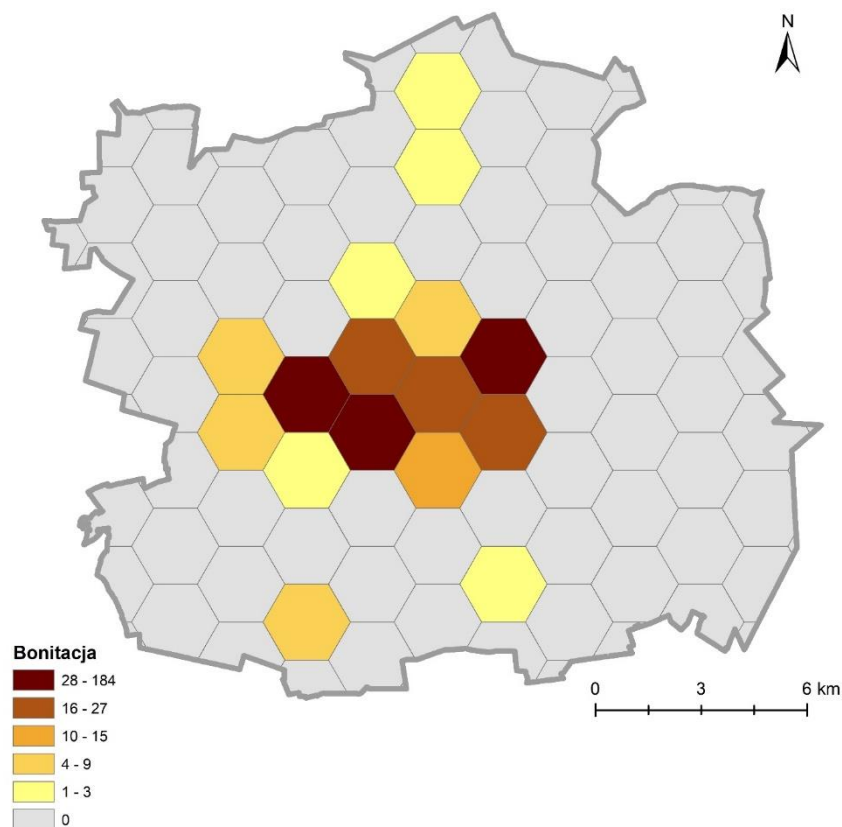
maksymalnej pojemności obiektów w trakcie imprez sportowych największy odsetek odnotowano w hali Sport Arena (ponad 90%), jak również na wspomnianym Stadionie Miejskim Widzewa Łódź.

Na podstawie przeprowadzonej analizy związanej z organizowanymi w Łodzi wydarzeniami sportowymi opracowano bonitację punktową dotyczącą ich występowania w przestrzeni miasta. Pod uwagę wzięto imprezy sportowe zorganizowane w 2022 roku (rys. 60). W celu opracowania takiej bonitacji punktowej skupiono się na liczbie zorganizowanych wydarzeń sportowych oraz ich skali i randze. Przyjęto następujący system punktacji:

- organizacja wydarzeń sportowych w danym obszarze – 1 pkt za każde zorganizowane wydarzenie,
- organizacja lokalnych wydarzeń sportowych – 1 pkt za każde zorganizowane wydarzenie
- organizacja większych wydarzeń sportowych – 2 pkt za każde zorganizowane wydarzenie
- organizacja wyróżniających wydarzeń sportowych – 3 pkt za każde zorganizowane wydarzenie.

Podobnie jak w przypadku bonitacji punktowej dotyczących lokalizacji obiektów sportowych w Łodzi wyznaczono pola (heksagony) odpowiadające rzeczywistej powierzchni wynoszącej 4 km².

Po wykonaniu bonitacji punktowej stwierdzono, że w 2022 roku wydarzenia sportowe odbywały się głównie w centralnej i centralno-zachodniej części miasta. Największa uzyskana wartość punktowa w danym polu wyniosła 184 pkt. W polach, w których uzyskano najwyższe wartości punktowe zlokalizowane są największe łódzkie obiekty sportowe, takie jak: Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego, hale widowiskowo-sportowe Atlas Arena i Sport Arena oraz Aquapark Fala. Obiekty te w 2022 roku były arenami zmagani sportowców w trakcie wielu wydarzeń sportowych. Były to zarówno imprezy rangi wyróżniającej, przede wszystkim Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet, jak również wydarzenia rangi mniejszej, takie jak: Maraton Łódzki DOZ „Dbam o Zdrowie”, Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games), mecze ligowe siatkarek ŁKS Commercecon Łódź oraz Grot Budowlanych Łódź czy też piłkarzy Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS). Ponadto organizowano też piłkarskie i siatkarskie mecze w ramach europejskich pucharów.

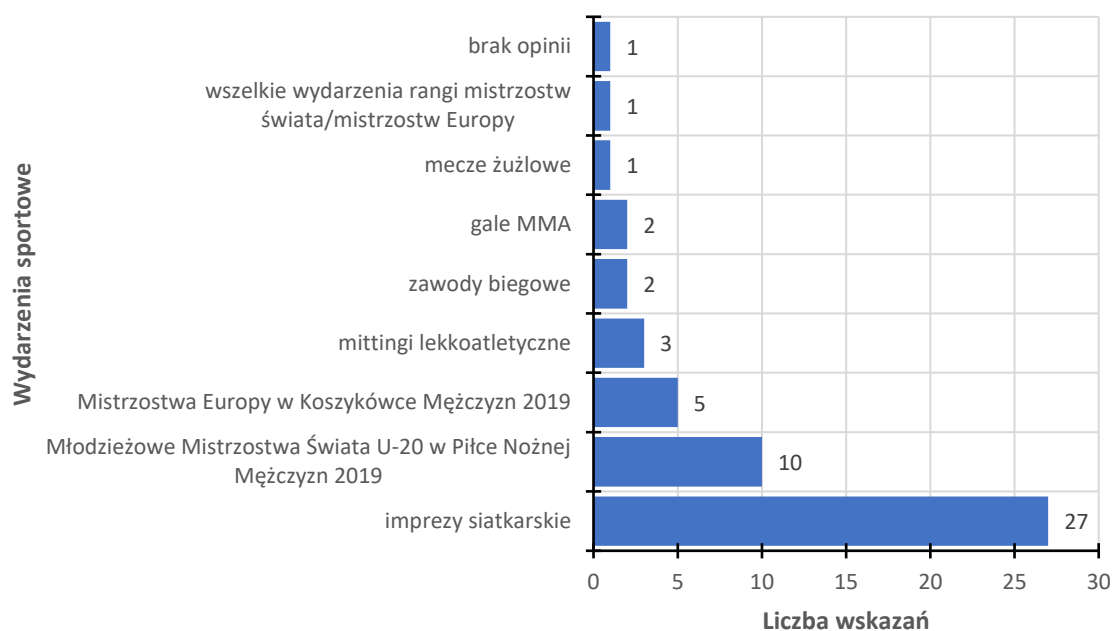
Rys. 60. Bonitacja punktowa wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku
 źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów źródłowych

Wysokie wartości punktowe osiągnęły również pola, w których zlokalizowana jest Hala MOSiR-u (Łódzki Pałac Sportu) oraz Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”. W głównej mierze było to spowodowane organizacją Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) oraz kilku ogólnopolskich rozgrywek akademickich. W pozostałych obszarach Łodzi liczba wydarzeń sportowych była mniejsza. Wyższe wartości wystąpiły jedynie w północnej części miasta, co niewątpliwie związane było z organizacją imprez biegowych na terenie Lasu Łągiewnickiego. Ponadto większe wartości odnotowano też w południowej części miasta. Spowodowane było to odbywającymi się tam wydarzeniami rangi ogólnopolskiej i lokalnej na obiekcie lekkoatletycznym Rudzkiego Klubu Sportowego (RKS) i w okolicach kąpielisk Stawy Jana i Stawy Stefańskiego. Bonitacja wykazała również, że w 2022 roku w wielu obszarach Łodzi wydarzenia sportowe praktycznie w ogóle się nie odbywały. Sytuacja taka dotyczyła przede wszystkim wschodnich terenów miasta.

Porównując bonitację punktową związaną z wydarzeniami sportowymi organizowanymi w Łodzi w 2022 roku do bonitacji punktowej łódzkich obiektów sportowych widoczne jest, że największe wartości punktowe w obydwu przypadkach uzyskano w polach, gdzie zlokalizowane są największe obiekty sportowe. Biorąc pod uwagę bonitację punktową obiektów

sportowych widoczne jest jednak, że ich rozmieszczenie przestrzenne jest o wiele większe niż w przypadku rozmieszczenia przestrzennego organizowanych wydarzeń sportowych.

Kwestia wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi została również poruszona we wspomnianych wcześniej wywiadach eksperckich. W jednym z pytań rozmówców poproszono o wskazanie, które w ich opinii wydarzenie sportowe zorganizowane w Łodzi od początku XXI wieku było najciekawsze i najważniejsze. Poproszono ich również o uzasadnienie wyboru.

Rys. 61. Najważniejsze wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi w XXI wieku w opinii ekspertów
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Bezsprzecznie w swoich wypowiedziach rozmówcy wskazywali najczęściej na wydarzenia siatkarskie rangi Mistrzostw Świata i Mistrzostw Europy. Szczególnie często wymieniano Mistrzostwa Świata Mężczyzn w 2014 roku (rys. 61). Podobnego rodzaju wypowiedzi udzielali przedstawiciele większości grup ekspertów (tab. 32). Rozmówcy uważali, że siatkarskie wydarzenia przyciągają rzesze kibiców do Łodzi, co w dużym stopniu sprzyja promowaniu miasta. Szczególnie aspekty te podkreślali politycy (eksperci PM1, PK2). Wskazywano także na szczególną pozycję siatkówki w Łodzi nawiązując m.in. do współczesnych i przeszłych sukcesów ligowych drużyn kobiet.

„Myślę, że na pewno mistrzostwa Europy w siatkówce i teraz mistrzostwa świata w siatkówce. Siatkówka zawsze, Liga Narodów i te wszystkie imprezy siatkarskie to myślę, że one zdecydowanie cieszą się tutaj największym zainteresowaniem, mają też największy odzew, jeśli chodzi o kibiców i o przyjazd osób do naszego miasta, My też mamy

specyfikę dwóch drużyn w siatkówce żeńskiej – to też jest jedyne w Polsce. ŁKS wygrał, po raz kolejny zdobył brązowy medal, więc myślę, że tak, siatkarskie imprezy, zdecydowanie.”

[ekspert PK2, polityk, kobieta w przedziale wieku 41-60 lat]

Tabela 32. Najważniejsze wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi w XXI wieku wskazywane przez poszczególne grupy ekspertów

Kod eksperta	Wskazane wydarzenia sportowe	Uzasadnienie wyboru
PM1	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 - Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
PK2	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
ZSK1	wszystkie wydarzenia rangi mistrzostw świata i mistrzostw Europy	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
ZSM2	imprezy siatkarskie	wysoka ranga wydarzeń
ZSM3	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców - wspaniała atmosfera i promocja miasta
ZSK4	Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
SM1	- imprezy siatkarskie - gale MMA	duże zainteresowanie ze strony kibiców
SM2	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 - gale MMA	wysoka ranga wydarzeń
KSM1	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	- międzynarodowy charakter wydarzeń - prestiż dla miasta związany z organizacją wydarzeń
KSM2	imprezy siatkarskie	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
MSM1	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 - Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009	największy stopień oddziaływania wydarzeń na miasto
MSM2	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
DSM1	imprezy siatkarskie	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
DSM2	- imprezy siatkarskie - Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009	duże zainteresowanie ze strony kibiców
OWM1	imprezy siatkarskie	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
OWK2	- imprezy siatkarskie - zawody biegowe	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
OWM3	- imprezy siatkarskie - zawody biegowe	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
OTM1	imprezy siatkarskie	- ogromna popularność siatkówki - liczne sukcesy Polaków osiągnięte w rozgrywkach siatkarskich

OTM2	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	doskonała reklama dla Łodzi
SAM1	imprezy siatkarskie	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców - perfekcyjna organizacja wydarzeń
SAM2	- imprezy siatkarskie - mittingi lekkoatletyczne - mecze żużlowe	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
SAM3	imprezy siatkarskie	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
SAM4	brak opinii	-
SAK5	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 - Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009	wysoka ranga wydarzeń
SAM6	- imprezy siatkarskie - Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009	wysoka ranga wydarzeń
PNM1	- imprezy siatkarskie - mittingi lekkoatletyczne	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
PNM2	- imprezy siatkarskie - mittingi lekkoatletyczne	- wysoka ranga wydarzeń - duża liczba przyjezdnych kibiców
PNM3	imprezy siatkarskie	duże zainteresowanie ze strony kibiców
PNM4	- imprezy siatkarskie - Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	duży ruch turystyczny w trakcie wydarzeń

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Niekiedy eksperci w swoich wypowiedziach wskazywali też na inne wydarzenia sportowe. Wymieniano m.in. Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019, Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn 2009 oraz Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie”.

„Myślę, że nie tyle najciekawsze, ale w tym kontekście najważniejsze, ciężko mówić, raczej trzeba mówić pierwsze, tak, myślę, że jak po raz pierwszy, to był chyba 2009 rok, Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn w Atlas Arenie, to też przyciągnęło, to też się wiązało z otwarciem hali sportowej, bo tak naprawdę te mistrzostwa odbywały się kilka miesięcy po tym, jak ta hala została otwarta i oczywiście wtedy atmosfera była zupełnie inna, teraz to spowszechniało.”

[ekspert MSM2, pracownik muzeum o tematyce sportowej, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Imprezy takie wskazywano ze względu na ich rangę, jak również indywidualne zainteresowania i upodobania rozmówców do danych dyscyplin sportu. Wśród ekspertów, którzy wskazywali takie wydarzenia znaleźli się m.in.: jeden z polityków (ekspert PM1), pracownik muzeum o tematyce sportowej (ekspert MSM2), organizatorzy wydarzeń sportowych (eksperci OWM1, OWK2) oraz jeden z pracowników naukowych UŁ (ekspert PNM4).

Niektórzy eksperci twierdzili, że dużą szkodą dla łódzkiego sportu, jak również samej Łodzi był brak organizacji meczów w ramach Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. Dotychczas była to największa impreza sportowa w historii organizowana w Polsce. Niestety Łódź nie znalazła się wśród czterech polskich miast „organizatorów”. Rozmówcy uważali, że fakt organizacji takiej imprezy mógł również stać się impulsem dla pozytywnych zmian w infrastrukturze Łodzi i poprawy wizerunku miasta wśród potencjalnych turystów. Sądzono również, że byłaby to szansa do zdecydowanej poprawy ówczesnego stanu łódzkiej infrastruktury sportowej. Opinie takie wyrazili m.in.: jeden z pracowników muzeum o tematyce sportowej (ekspert MSM1), dziennikarz sportowy (ekspert DSM1) oraz przedstawiciel sportu akademickiego (ekspert SAM1).

„Mistrzostwa Europy UEFA w 2012 roku nie odbyły się w Łodzi z powodu ogromnych błędów ówczesnej władzy, podstawowych błędów od strony tytułowej włącznie. To był potworny błąd i Łódź zdecydowanie przegrała, bo pewnie autostrady byłyby szybciej wybudowane.”

[ekspert SAM1, przedstawiciel sportu akademickiego, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Organizowane w ostatnich kilkudziesięciu latach wydarzenia sportowe w Łodzi w coraz większym stopniu wpływają na funkcjonowanie miasta. Liczba wydarzeń, zwłaszcza tych najwyższej, międzynarodowej rangi systematycznie zwiększa się, co niewątpliwie stwarza dla miasta szansę na intensyfikację działań promocyjnych i poprawę ogólnego wizerunku Łodzi. Największe znaczenie dla miasta odgrywają wydarzenia siatkarskie. Ich liczba w szczególności od początku XXI wieku rośnie. Wyjątkowość tych widowisk udowodniły też opinie udzielone przez ekspertów w trakcie wywiadów dotyczących zjawiska turystyki sportowej w Łodzi. Z pewnością dużym uchybieniem ze strony miasta była przegrana szansa w przypadku organizacji meczów w ramach Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. Warte wspomnienia jest także to, że w najbliższych latach Łódź planuje także starać się o organizację kolejnych wydarzeń sportowych. Do takich wydarzeń należą m.in.:

- kolejne wydarzenia siatkarskie rangi europejskiej i światowej (np. turniej kwalifikacyjny kobiet do Igrzysk Olimpijskich 2024 w Paryżu, zaplanowany we wrześniu 2023 roku),
- mecze piłkarskiej reprezentacji Polski kobiet,
- mecze młodzieżowych piłkarskich reprezentacji Polski kobiet i mężczyzn.

Poza wymienionymi wcześniej aspektami organizacja takich wydarzeń sportowych może stanowić też dla Łodzi szansę wzrostu ruchu turystycznego i form aktywności turystycznych związanych z turystyką sportową.

3.6. Porównanie przestrzeni sportowej Łodzi do przestrzeni sportowych wybranych polskich miast

Podobnie jak w przypadku Łodzi przestrzeń sportowa w coraz większym stopniu wpływa na gospodarkę i funkcjonowanie innych polskich miast. Na tematy ściśle związane z przestrzenią sportową w polskich miastach pisali m.in.: A. Hadzik (2010), B. Rzegocińska-Tyżuk (2010), J. Berbeka (2013), K. Cieślowski i J. Kantyka (2014) czy też E. Malchrowicz-Mośko i J. Poczta (2016).

Na potrzeby niniejszej pracy sportową przestrzeń Łodzi porównano do największych polskich miast o porównywalnej powierzchni i liczbie mieszkańców (tab. 33). Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego oraz Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku Łódź zajmuje czwarte miejsce w Polsce zarówno pod względem powierzchni, jak i łącznej liczby mieszkańców^{93,94}. Biorąc pod uwagę takie kryteria przy porównywaniu analizowano sportowe przestrzenie pięciu miast. Były to: Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań i Gdańsk.

Tabela 33. Powierzchnia i liczba mieszkańców polskich miast branych pod uwagę przy analizie sportowych przestrzeni (stan na dn. 31.12.2022)

Miasto	Powierzchnia (km ²)	Liczba mieszkańców (tys.)
Łódź	293,25	658,444
Warszawa	517,24	1861,975
Kraków	326,85	803,282
Wrocław	292,82	674,079
Poznań	261,91	541,316
Gdańsk	261,96	486,345

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego⁹⁵ oraz Narodowego Spisu Powszechnego⁹⁶

W analizie pod uwagę wzięto następujące elementy sportowych przestrzeni polskich miast:

- ogólny stan infrastruktury sportowej,
- największe organizowane wydarzenia sportowe,
- przestrzeń największych obiektów sportowych.

⁹³ <https://stat.gov.pl/>; data dostępu: 09.01.2023

⁹⁴ <https://spis.gov.pl/>; data dostępu: 09.01.2023

⁹⁵ <https://stat.gov.pl/>; data dostępu: 20.05.2023

⁹⁶ <https://spis.gov.pl/>; data dostępu: 20.05.2023

Tabela 34. Obecny stan infrastruktury sportowej w największych polskich miastach w porównaniu do Łodzi (stan na styczeń 2023)

Nazwa miasta	Szacowana liczba obiektów sportowych	Szacowana średnia liczba obiektów sportowych ze względu na powierzchnię miasta (liczba obiektów sportowych/km ²)	Szacowana średnia liczba obiektów sportowych ze względu na liczbę mieszkańców w mieście (liczba obiektów sportowych/1 tys. mieszkańców)	Główne podmioty nadzorujące organizację sportu w mieście
Łódź	230	1,27	0,35	- Wydział Sportu - Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR) - Miejska Arena Kultury i Sportu (MAKiS)
Warszawa	620	0,83	0,33	- Urząd Miasta Stołecznego Warszawy - Biuro Sportu i Rekreacji, - Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR) – 17 oddziałów - Stołeczne Centrum Sportu Aktywna Warszawa
Kraków	140	2,33	0,17	- Zarząd Infrastruktury Sportowej
Wrocław	170	1,72	0,25	- Biuro Sportu i Rekreacji - Młodzieżowe Centrum Sportu
Poznań	370	0,71	0,68	- Wydział Sportu - Poznański Ośrodek Sportu i Rekreacji (POSiR)
Gdańsk	240	1,09	0,49	- Biuro Prezydenta ds. Sportu - Gdański Ośrodek Sportu

źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych Biuletynów Informacji Publicznej⁹⁷9899100 poszczególnych miast, portali internetowych poszczególnych miast¹⁰¹102103 oraz stron internetowych instytucji odpowiedzialnych za funkcjonowanie sportu w poszczególnych miastach¹⁰⁴105

Pierwszym kryterium był stan infrastruktury oraz ogólna struktura organizacyjna sportu w tych miastach. W przypadku infrastruktury sportowej pod uwagę wzięto szacowaną liczbę obiektów sportowych. Prezentowane dane mają charakter szacunkowy ze względu na różnice w sposobie prezentowania i klasyfikowania obiektów sportowych w poszczególnych miastach. Widoczne jest, że pod tym względem Łódź wypada nieco gorzej w porównaniu do niektórych analizowanych miast. Spośród wszystkich miast zdecydowanie największą liczbę takich obiektów posiada

⁹⁷ <https://bip.gdansk.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

⁹⁸ <https://www.bip.krakow.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

⁹⁹ <https://bip.poznan.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

¹⁰⁰ <https://bip.warszawa.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

¹⁰¹ <https://katalog.trojmiasto.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

¹⁰² <https://www.poznan.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

¹⁰³ <https://www.wroclaw.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

¹⁰⁴ <https://sport.um.warszawa.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

¹⁰⁵ <https://zis.krakow.pl/>; data dostępu: 10.01.2023

Warszawa (tab. 34). Jest to z pewnością uwarunkowane dużym popytem na tego rodzaju obiekty ze względu na największą liczbę mieszkańców. Nieco więcej obiektów sportowych w porównaniu do Łodzi funkcjonuje też w Poznaniu. Obecna sytuacja pokazuje, że miastem o bardzo podobnym stanie liczebnym infrastruktury sportowej jest Gdańsk. Łódź może natomiast pochwalić się większą liczbą obiektów niż Kraków i Wrocław.

Ze względu na różnorodne wielkości analizowanych miast pod względem ich powierzchni i liczby mieszkańców pod uwagę wzięto też zależności pomiędzy tymi parametrami, a liczbą obiektów sportowych. W przypadku powierzchni miast obliczono średnią liczbę obiektów sportowych występujących na każdym km² miasta. Uzyskane wyniki pokazały, że w porównaniu z innymi miastami wartość parametru dla Łodzi wygląda stosunkowo dobrze. Osiągnięty wynik był zbliżony do tego osiągniętego przez Gdańsk. Miastami, które uzyskały lepszy wynik były Wrocław i Kraków. Spowodowane było to mniejszą liczbą obiektów sportowych i zbliżoną powierzchnią. Pomimo największej liczby obiektów sportowych niski wskaźnik osiągnęła Warszawa. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest zdecydowanie większa powierzchnia miasta w porównaniu do pozostałych analizowanych miast. Najniższą wartość parametru obliczono dla Wrocławia.

Kolejnym zastosowanym kryterium była liczba obiektów sportowych na każdy 1 tys. mieszkańców danego miasta. W tym przypadku Łódź również uzyskała stosunkowo dobry wynik w porównaniu do pozostałych miast. Wyższe parametry obliczono jedynie dla Poznania i Gdańska. Niewątpliwie spowodowane było to większą liczbą funkcjonujących obiektów sportowych i mniejszą liczbą mieszkańców w porównaniu do Łodzi. Porównywalny, ale nieco słabszy wynik od Łodzi uzyskała z kolei Warszawa pomimo dużo większej liczby obiektów sportowych i liczby mieszkańców. Najniższe wskaźniki obliczono w przypadku Krakowa i Wrocławia. Główną przyczyną takiej sytuacji była z pewnością najmniejsza liczba zlokalizowanych tam obiektów sportowych.

W przypadku struktury organizacyjnej sportu w poszczególnych miastach, jako kryterium do analizy przyjęto to, jakie główne podmioty odpowiadają za tę kwestię. Pod uwagę wzięto jedynie największe jednostki organizacyjne, nie brano zaś pod uwagę mniejszych podmiotów czy też klubów i związków sportowych. Każde z miast posiada w swoich urzędach miasta wydzielone komórki organizacyjne odpowiedzialne za organizację sportu, w tym również za stan infrastruktury sportowej, organizację wydarzeń sportowych oraz promowanie sportu i kultury fizycznej. W zależności od danego miasta instytucje te są nieco inaczej nazywane i nieco inny jest ich wewnętrzny podział organizacyjny. Pod względem ogólnej organizacji sportu na tle pozostałych miast Łódź prezentuje się pozytywnie. Jedynym miastem posiadającym bardziej rozbudowaną strukturę

organizacyjną jest Warszawa. Poza instytucjami samorządowymi funkcjonuje tam mocno złożony podział Ośrodków Sportu i Rekreacji, tzw. OSiR-ów¹⁰⁶. Niewątpliwie związane jest to z bardzo dużą powierzchnią Warszawy i z jej administracyjnym podziałem na kilkanaście dzielnic. Pozostałe miasta posiadają nieco skromniejszą i mniej rozbudowaną strukturę organizacyjną.

Bardzo ważnym aspektem, w którym sportową przestrzeń Łodzi porównano do przestrzeni sportowych analizowanych miast było też funkcjonowanie największych obiektów sportowych. Podobnie jak we wcześniejszych fragmentach niniejszej pracy jako duże obiekty uznano stadiony o pojemności co najmniej 10 tys. miejsc siedzących, zaś w przypadku hal widowiskowo-sportowych liczących minimum 1 tys. miejsc siedzących.

W przypadku stadionów obecną sytuację Łodzi w porównaniu z innymi analizowanymi miastami rozważyć można dwukierunkowo. Biorąc pod uwagę liczbę stadionów Łódź podobnie jak Warszawa może się pochwalić trzema takimi obiektami (tab. 35). W większości pozostałych miast zlokalizowane są po dwa tego rodzaju stadiony, natomiast tylko jeden obiekt posiada Poznań. Analizując z kolei pojemność stadionów widoczne jest, że łódzkie obiekty są zdecydowanie najmniejsze. Średnia pojemność stadionów w Łodzi wynosi niecałe 15,5 tys. miejsc siedzących. W pozostałych analizowanych miastach wynosi natomiast co najmniej powyżej 20 tys. miejsc. Najlepszym wynikiem mogą pochwalić się Warszawa i Poznań. Niewątpliwie jednym z czynników, który wpłynął na różnice pomiędzy Łodzią, a pozostałymi miastami była organizacja meczów w ramach Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012 przez te miasta. Organizacja takiego turnieju wymuszała powstanie stadionów o pojemności liczącej co najmniej 40 tys. miejsc siedzących. Łódź niestety nie miała okazji być jednym z „organizatorów” tego turnieju.

W większości przypadków stadiony zlokalizowane we wspomnianych miastach są na co dzień użytkowane przez kluby sportowe. Wyjątek stanowi PGE Stadion Narodowy w Warszawie będący obecnie największym obiektem sportowym w Polsce. Jest on często wykorzystywany na potrzeby męskiej piłkarskiej reprezentacji Polski, ponadto organizowane są tam też inne wydarzenia sportowe i kulturalne. Dodatkowo analizowane stadiony są najczęściej wykorzystywane na potrzeby meczów piłki nożnej. Wyjątek stanowią jedynie stadiony Moto Arena w Łodzi, Stadion RKA Skra w Warszawie i Stadion Gdańskiego Ośrodka Sportu. Dodatkowo większość stadionów zbudowanych zostało w ostatnich 15 latach. Stadiony powstałe jeszcze w XX wieku w ostatnich latach podlegały z kolei licznym, gruntownym przebudowom.

---

¹⁰⁶ <https://sport.um.warszawa.pl/>; data dostępu: 09.01.2023

Tabela 35. Stadiony o pojemności co najmniej 10 tys. miejsc siedzących w Łodzi i w pozostałych największych polskich miastach (stan na styczeń 2023)

Nazwa miasta	Nazwa obiektu	Rok powstania	Użytkowanie	Pojemność (liczba miejsc siedzących)	Łączna pojemność obiektów (suma miejsc siedzących)	Średnia pojemność obiektów
Łódź	Stadion Miejski Widzewa	2017	Widzew Łódź (piłka nożna)	18018	46397	15466
	Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego	2015 (pełna funkcjonalność od 2022)	ŁKS Łódź (piłka nożna)	18029		
	Moto Arena	2018	Orzeł Łódź (żużel)	10350		
Warszawa	PGE Stadion Narodowy	2012	mecze piłkarskiej reprezentacji Polski, liczne imprezy kulturalne i sportowe	58 274	124280	41427
	Stadion RKS Skra	1953	obiekt w trakcie przebudowy	35000		
	Stadion Wojska Polskiego	1930	Legia Warszawa (piłka nożna)	31006		
Kraków	Stadion Miejski w Krakowie	1953	Wisła Kraków (piłka nożna)	33130	48146	24073
	Stadion Cracovii	1912	Cracovia Kraków (piłka nożna)	15016		
Wrocław	Tarczyński Arena	2011	Śląsk Wrocław (piłka nożna), liczne wydarzenia sportowe i kulturalne	45105	58760	29380
	Stadion Olimpijski	1926	Sparta Wrocław (żużel), Panthers Wrocław (futbol amerykański)	13655		
Poznań	Stadion Poznań	2003	Lech Poznań (piłka nożna), liczne wydarzenia sportowe i kulturalne	42837	42837	42837
Gdańsk	Polsat Plus Arena Gdańsk	2011	Lechia Gdańsk (piłka nożna), liczne wydarzenia sportowe i kulturalne	41620	53431	26715
	Stadion Gdańskiego Ośrodka Sportu	1927	Lechia Gdańsk (rugby)	11811		

źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej stadiony.net¹⁰⁷

¹⁰⁷ <http://stadiony.net/stadiony/pl/>; data dostępu: 10.01.2023

W przypadku hal widowiskowo-sportowych funkcjonujących w analizowanych miastach Łódź znacząco wyróżnia się zarówno pod względem liczebności obiektów, jak również ich średniej pojemności. Posiadając łącznie trzy hale widowiskowo-sportowe o pojemności powyżej 1 tys. miejsc siedzących zdecydowanie wyróżnia się spośród innych miast (tab. 36). Wśród analizowanych miast jedynie Wrocław i Gdańsk posiadają więcej niż jedną tej wielkości halę. W pozostałych miastach znajduje się tylko po jednym takim obiekcie.

Biorąc pod uwagę średnią pojemność hal lepszy współczynnik od Łodzi posiada tylko Kraków. Jest to jednak spowodowane funkcjonowaniem hali Tauron Arena będącej w tej chwili największą polską halą widowiskowo-sportową. Zbliżony wynik do Łodzi osiągnął z kolei Gdańsk. W pozostałych miastach średnia pojemność hal jest o wiele mniejsza. Warte zauważenia jest także to, że Warszawa jako stolica i największe miasto w Polsce nie może pochwalić się dużą, nowoczesną halą widowiskowo-sportową.

Tabela 36. Hale widowiskowo-sportowe o pojemności co najmniej 1 tys. miejsc siedzących w Łodzi i w pozostałych największych polskich miastach (stan na styczeń 2023)

Nazwa miasta	Nazwa obiektu	Rok powstania	Użytkowanie	Pojemność (liczba miejsc siedzących)	Łączna pojemność obiektów (suma miejsc siedzących)	Średnia pojemność obiektów
Łódź	Atlas Arena	2009	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb, liczne wydarzenia sportowe i kulturalne	13806	25833	8611
	Hala MO-SiR (Łódzki Pałac Sportu)	1957	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb	9010		
	Sport Arena	2018	ŁKS Comercecon Łódź, Grot Budowlani Łódź (siatkówka kobiet)	3017		
Warszawa	Torwar I	1957	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb	4824	4824	4824
Kraków	Tauron Arena	2014	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb, liczne wydarzenia sportowe i kulturalne	15030	15030	15030
Wrocław	Hala Stulecia	1913	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb, liczne wydarzenia sportowe i kulturalne	5242	8058	4029

	Hala „Orbita”	2004	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb, liczne wydarzenia sportowe i kulturalne	2816		
Poznań	Arena Poznań	1974	Basket Poznań (koszykówka mężczyzn)	3600	3600	3600
Gdańsk	Ergo Arena	2010	różne kluby sportowe w zależności od aktualnych potrzeb, liczne wydarzenia sportowe i kulturalne	10731	16 231	8115
	Olivia	1972	Stoczniowiec Gdańsk (hokej na lodzie)	5500		

źródło: opracowanie własne na podstawie Ministerstwo Sportu i Turystyki, 2016

Podobnie jak w przypadku stadionów widoczne jest, że największe hale widowiskowo-sportowe w większości analizowanych miast zbudowano już w XXI wieku. Na co dzień obiekty te najczęściej wykorzystywane są przy okazji organizacji wydarzeń sportowych i kulturalnych, nieco rzadziej są użytkowane przez kluby sportowe. Wyjątek stanowią tu tylko hala Sport Arena w Łodzi, poznańska Arena oraz hala Olivia w Gdańsku. W obiektach tych na co dzień swoje mecze rozgrywają zespoły ligowe. Łódzka hala Sport Arena to przede wszystkim miejsce rozgrywania meczów przez kobiece drużyny siatkarskie ŁKS Comercecon Łódź oraz Grot Budowlani Łódź. W poznańskiej arenie z kolei regularnie odbywają się mecze koszykarskiej drużyny Basket Poznań. Gdańska hala Olivia to miejsce rozgrywania meczów hokejowej drużyny Stoczniowiec Gdańsk.

Niewątpliwie ważnym elementem kształtującym sportową przestrzeń miast są wydarzenia sportowe, zwłaszcza te o większej, międzynarodowej skali. Od kilkunastu lat, kiedy Polska coraz częściej pełni rolę organizatora widowisk sportowych, największe polskie miasta niekiedy rywalizują ze sobą o prawo goszczenia uczestników danego wydarzenia. Na potrzeby niniejszej pracy pod uwagę wzięto wydarzenia sportowe odbywające się w okresie od 2011 do 2022 roku (tab. 37).

Kryterium wyboru wydarzeń sportowych do powyższej analizy związane było z ich skalą i rangą. Pod uwagę brano imprezy wyróżniające i większe o międzynarodowej skali oddziaływania. Zdaniem autora pracy wybór takich wydarzeń w najbardziej kompletny sposób pozwalał porównać ten element sportowych przestrzeni miast.

Największą popularnością cieszą się wydarzenia związane ze sportami drużynowymi. Polska miała okazję gościć m.in. **Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012**, **Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014**, **Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2013, 2017 i 2021**, **Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet 2019**, **Mistrzostwa Europy w Piłce Ręcznej Mężczyzn 2016** czy też **Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20**

w **Pilce Nożnej Mężczyzn 2019**. Dużym zainteresowaniem cieszą się także mecze piłkarskiej reprezentacji Polski.

Biorąc pod uwagę łączną liczbę zorganizowanych w latach 2011-2022 wydarzeń sportowych najlepiej pod tym względem prezentują się Łódź i Gdańsk. W przypadku Łodzi w porównaniu do Gdańska nieco mniejsza była liczba największych wydarzeń na poziomie seniorskim, większa zaś na poziomie młodzieżowym (tab. 37). W Łodzi często organizowane są młodzieżowe mecze piłkarskich reprezentacji Polski, ponadto miasto gościło mecze w ramach **Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Pilce Nożnej Mężczyzn 2019**. Łódź ominęły niektóre większe imprezy sportowe, w szczególności **Mistrzostwa Europy w Pilce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012**, **Mistrzostwa Europy w Pilce Ręcznej Mężczyzn 2016**, czy też **Mistrzostwa Europy w Pilce Siatkowej Mężczyzn 2013, 2017, 2021**.

Stosunkowo małą liczbę wydarzeń sportowych zorganizowano w Warszawie. W głównej mierze rzutuje na tym brak dużej, nowoczesnej hali widowiskowo-sportowej. Większość imprez sportowych gości PGE Stadion Narodowy, zwłaszcza mecze piłkarskiej reprezentacji Polski.

Znacząca liczba wydarzeń sportowych odbywała się z kolei w Krakowie i we Wrocławiu. Miasta te miały okazję gościć mecze w ramach większości imprez mistrzowskich drużynowych dyscyplin halowych. Ponadto Wrocław w 2017 roku gościł uczestników tzw. **World Games**, czyli igrzysk dyscyplin sportu, które obecnie nie występują w oficjalnym programie letnich igrzysk olimpijskich.

Tabela 37. Największe wydarzenia sportowe zorganizowane w Łodzi i w pozostałych największych polskich miastach w latach 2011-2022

Nazwa miasta	Najważniejsze wydarzenia o skali wyróżniającej
Łódź	<ul style="list-style-type: none"> • Mistrzostwa Europy w Koszykówce Kobiet 2011 • Mistrzostwa Świata w Pilce Siatkowej Mężczyzn 2014 • Klubowe Mistrzostwa Świata w Pilce Siatkowej Mężczyzn 2017 • Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Pilce Nożnej Mężczyzn 2019 • Mistrzostwa Europy w Pilce Siatkowej Kobiet 2019 • Mistrzostwa Świata w Pilce Siatkowej Kobiet 2022 • Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022 • Liga Światowa Siatkarzy • Liga Narodów Siatkarzy • turniej finałowy Ligi Mistrzów Siatkarzy 2012 • lekkoatletyczny mityng Orlen Cup (dawniej Pedro's Cup) • mecze młodzieżowych, piłkarskich reprezentacji Polski
Warszawa	<ul style="list-style-type: none"> • Mistrzostwa Europy w Pilce Nożnej Mężczyzn 2012 • Mistrzostwa Świata w Pilce Siatkowej Mężczyzn 2014 • Liga Światowa Siatkarzy • mecze piłkarskiej reprezentacji Polski • turniej tenisowy Poland Open • zawody jeździeckie Warsaw Jumping

Kraków	<ul style="list-style-type: none"> • Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 • Mistrzostwa Europy w Piłce Ręcznej Mężczyzn 2016 • turniej finałowy Ligi Mistrzów Siatkarzy 2016 • Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2017 • Klubowe Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2017 • Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2021 • Liga Światowa Siatkarzy • Liga Narodów Siatkarzy
Wrocław	<ul style="list-style-type: none"> • Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn 2012 • Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 • Mistrzostwa Europy w Piłce Ręcznej Mężczyzn 2016 • World Games 2017 • mecze piłkarskiej reprezentacji Polski • Liga Światowa Siatkarzy
Poznań	<ul style="list-style-type: none"> • Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn 2012 • Mistrzostwa Świata w Kajak-Polo 2012 • Mistrzostwa Europy w Kajak-Polo 2013 • Mistrzostwa Europy w Wioślarstwie 2015 • mecze piłkarskiej reprezentacji Polski
Gdańsk	<ul style="list-style-type: none"> • Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn 2012 • Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2013 • Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 • Mistrzostwa Europy w Piłce Ręcznej Mężczyzn 2016 • Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2017 • Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2021 • Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 • Liga Światowa Siatkarzy • Liga Narodów Siatkarzy • mecze piłkarskiej reprezentacji Polski

źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów źródłowych

W przypadku Krakowa widoczny jest brak organizacji meczów w ramach **Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012**. Podczas tej imprezy krakowski stadion pełnił rolę obiektu rezerwowego, natomiast samo miasto stanowiło miejsce zakwaterowania i treningów kilku drużyn biorących udział w turnieju. Ponadto w 2023 roku Kraków będzie organizatorem **Letnich Igrzysk Europejskich**, jak również kilkudziesięciu meczów **Mistrzostw Świata w Piłce Ręcznej Mężczyzn**.

Odmierna specyfika wydarzeń sportowych wystąpiła z kolei w Poznaniu. Największa ich liczba związana była ze sportami wodnymi, przede wszystkim z kajakarstwem i wioślarstwem. Uwarunkowane jest to występowaniem w Poznaniu Jeziora Maltańskiego, będącego sztucznym zbiornikiem na prawym brzegu Warty¹⁰⁸. Dotychczas największym wydarzeniem sportowym

¹⁰⁸ <https://www.poznan.pl/>; data dostępu: 12.01.2023

zorganizowanym w Poznaniu były **Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012**. Podobnie jak w przypadku Warszawy Poznań nie posiada też dużej nowoczesnej hali widowiskowo-sportowej, co stanowi duże utrudnienie w staraniach o organizację większej liczby widowisk sportowych.

Przeprowadzona analiza poszczególnych elementów kształtujących sportową przestrzeń pokazała, że pod wieloma względami łódzka przestrzeń sportu na tle przestrzeni polskich miast pozytywnie się wyróżnia. Przede wszystkim widoczna jest duża liczba pojemnych i nowoczesnych obiektów sportowych. Obiekty te jednak, zwłaszcza stadiony, posiadają zdecydowanie mniejszą pojemność niż obiekty zlokalizowane w innych analizowanych miastach. Łódź w porównaniu z innymi miastami posiada również stosunkowo dobrze zorganizowaną strukturę zarządzania sportem i kulturą fizyczną. Dodatkowo w Łodzi odbywa się relatywnie duża liczba wydarzeń sportowych najwyższej, międzynarodowej rangi. Nieco gorzej Łódź prezentuje się pod względem liczby mniejszych obiektów sportowych użytkowanych na potrzeby uprawiania sportu amatorskiego. Mimo, że w ostatnich latach liczba takich obiektów cały czas systematycznie rośnie to jednak jest ona mniejsza niż w niektórych poddanych analizie miastach. Prawdopodobnie Łodzi będzie jednak bardzo ciężko (biorąc pod uwagę niektóre aspekty), osiągnąć lepsze parametry w porównaniu do Warszawy, przede wszystkim te związane z rozwojem infrastruktury sportowej do uprawiania sportu na poziomie amatorskim. Może jednak skutecznie rywalizować pod względem takich elementów jak chociażby organizacja wydarzeń sportowych.

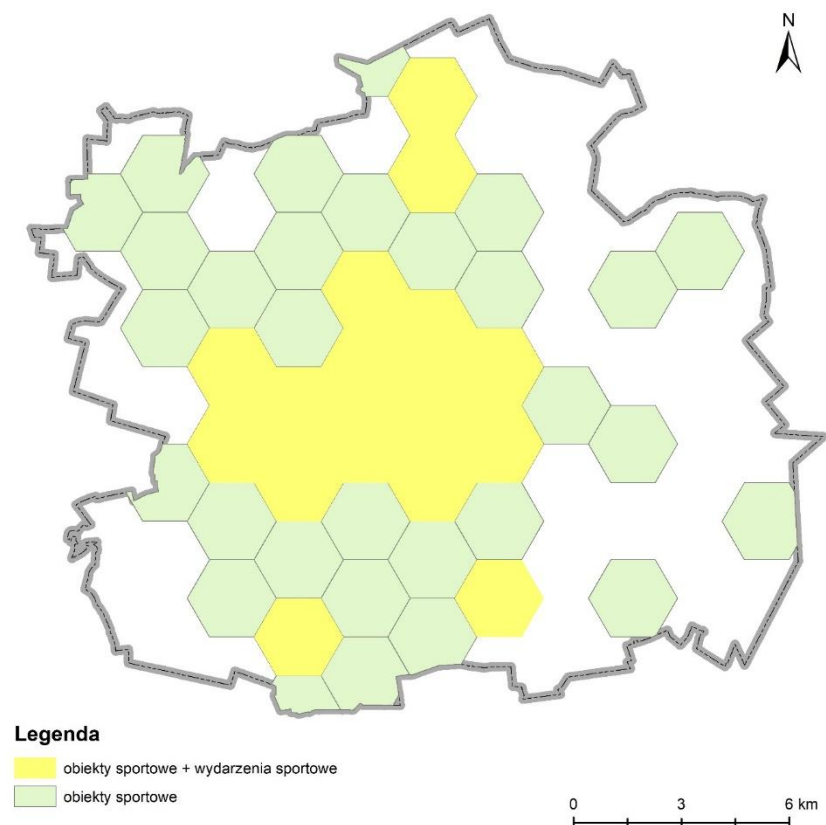
3.7. Zasięg przestrzenny turystyki sportowej w Łodzi

Analiza łódzkiej infrastruktury sportowej oraz organizowanych wydarzeń sportowych umożliwiły wyznaczenie zasięgu przestrzennego turystyki sportowej w Łodzi, której najważniejszym elementem jest niewątpliwie opisana wcześniej sportowa przestrzeń. W tym celu pomocne okazały się również przeprowadzone wywiady eksperckie oraz wszelkie zebrane materiały źródłowe. Istotnymi elementami okazały się również opracowane bonitacje punktowe dotyczące lokalizacji łódzkich obiektów sportowych oraz wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku. Jako zasięg przestrzenny należy rozumieć obszar występowania lub funkcjonowanie danego zjawiska w przestrzeni. Może także oznaczać wpływ danego zjawiska na rzeczywistość w danej przestrzeni¹⁰⁹.

Na potrzeby niniejszej pracy opracowano mapę przedstawiającą zasięg przestrzenny turystyki sportowej w Łodzi (rys. 62).

---

¹⁰⁹ <https://sjp.pwn.pl/slovniki/zasi%C4%99g.html>; data dostępu: 16.06.2023

Rys. 62. Zasięg przestrzenny turystyki sportowej w Łodzi z uwzględnieniem lokalizacji obiektów sportowych i wydarzeń sportowych zorganizowanych w 2022 roku
 źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów źródłowych

Na mapie tej zaprezentowano obszary Łodzi, w których zlokalizowane są obiekty sportowe i w których w 2022 roku odbyło się co najmniej jedno wydarzenie sportowe. Podobnie jak w zaprezentowanych wcześniej bonitacjach punktowych wykorzystano pola (heksagony) o powierzchni wynoszącej 4 km². Na opracowanym schemacie pokazano pola, w których zlokalizowane są jedynie obiekty sportowe oraz takie, w których poza samym występowaniem obiektów sportowych odbyło się co najmniej jedno wydarzenie sportowe w 2022 roku. Na mapie widoczne jest, że nie wystąpiły w przestrzeni Łodzi obszary, gdzie organizacja wydarzenia sportowego nie była bezpośrednio powiązana z lokalizacją i funkcjonowaniem obiektów sportowych. Zgodnie z zaprezentowanym schematem turystyka sportowa w Łodzi w największym natężeniu występuje w centralnej i centralno-zachodniej części miasta. Związane jest to z tym, że na obszarach tych zlokalizowane są największe łódzkie obiekty sportowe, które najczęściej są arenami zmagania sportowców w ramach wydarzeń sportowych najwyższej rangi. Podobna sytuacja ma również miejsce w północnej części Łodzi, co spowodowane jest występowaniem obiektów sportowych i organizowanych wydarzeń sportowych na terenie Lasu Łagiewnickiego. Turystyka sportowa w dużym stopniu występuje też w południowej

i południowo-zachodniej części Łodzi, co związane jest głównie z lokalizacją kąpielisk nad Stawami Jana i Stawami Stefańskiego, obok których stosunkowo często organizowane są też wydarzenia sportowe. Ponadto w obszarze tym zlokalizowany jest także stadion lekkoatletyczny Rudzkiego Klubu Sportowego (RKS), gdzie często organizowane są zawody lekkoatletyczne rangi krajowej i lokalnej.

Występująca w obrębie administracyjnych granic Łodzi sportowa przestrzeń niewątpliwie stanowi istotny element funkcjonowania sportu w przestrzeni miasta. Umożliwia ona zarówno uprawianie sportu, jak również możliwość organizacji wydarzeń sportowych różnorodnej rangi. Elementy te mogą stanowić również fundamenty do występowania i rozwoju zjawiska turystyki sportowej w Łodzi. Jest to w głównej mierze możliwe dzięki występowaniu sportowej przestrzeni w przeważającej części obszaru miasta.

4. Wybrane wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi w świetle przeprowadzonych badań terenowych

Badania terenowe w trakcie wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi stanowiły jedno z najważniejszych badań przeprowadzonych na potrzeby niniejszej pracy. Ich głównym celem była charakterystyka pobytów osób przyjezdnych przy okazji organizacji takich wydarzeń. W większości były to wywiady kwestionariuszowe, w których odpowiedzi udzielali uczestnicy poszczególnych wydarzeń.

Wspomniane badania przeprowadzono w latach 2019-2022. Biorąc pod uwagę rangę i skalę wydarzeń autor dokonał wyboru pięciu z nich. W przypadku tego kryterium wyboru klasyfikację wydarzeń oparto na tym zaproponowanym przez J. Kaczmarka, A. Stasiaka i B. Włodarczyka (2010). Dokładną charakterystykę takiego podziału zaprezentowano w pierwszym rozdziale w części dotyczącej zastosowanych w pracy pojęć w świetle dotychczasowej literatury. Dodatkowo wybór oparty był także na popularności poszczególnych dyscyplin sportu, jakimi niewątpliwie są w Polsce piłka nożna czy też siatkówka. Badania przeprowadzono w trakcie następujących wydarzeń sportowych:

- Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 (wydarzenie wyróżniające),
- Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 (wydarzenie wyróżniające),
- Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie 2022” (wydarzenie większe),
- Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022 (wydarzenie większe),
- Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 (wydarzenie lokalne).

Pytania zawarte w kwestionariuszu dotyczyły pobytu respondentów w Łodzi, jak również ich subiektywnych ocen poziomu organizacji poszczególnych wydarzeń. Ponadto respondentów proszono także o zdefiniowanie pojęcia „turystyki sportowej”. Opracowane przez nich definicje opisano dokładnie w drugim rozdziale niniejszej pracy poświęconym definicji tego

pojęcia. W kwestionariuszach podczas poszczególnych wydarzeń występowały pewne różnice. Większość pytań pojawiła się jednak w trakcie wszystkich imprez. W głównej mierze było to spowodowane rangą i skalą poszczególnych imprez sportowych, jak również pojawiającymi się z upływem czasu korektami dotyczącymi całości koncepcji pracy. Za każdym razem jednak kwestionariusz zawierał taki sam zestaw pytań odnoszący się do struktury społeczno-demograficznej respondentów, tzn. płci, wieku, poziomu wykształcenia, narodowości oraz miejsca stałego zamieszkania. Podczas każdego z wydarzeń kwestionariusz ankiety był przygotowany w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej.

Najmniejszą liczbę pytań (8) zawierał kwestionariusz przy okazji organizowanych w 2019 roku Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn. Podczas tego wydarzenia w badaniu skupiono się tylko na aspektach związanych z organizacją pobytu respondentów w Łodzi, ewentualnymi planami związanymi z uczestnictwem w meczach odbywających się w innych polskich miastach oraz oceną poziomu organizacji wydarzenia (zał. 1-2). Mniejsza liczba pytań wynikała z faktu, że podczas tego wydarzenia całościowa koncepcja pracy ulegała jeszcze pewnym modyfikacjom.

Podczas trzech wydarzeń sportowych zorganizowanych w 2022 roku, tzn. Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet, Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” oraz Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run kwestionariusz ankiety składał się łącznie z 10 pytań. W przeciwieństwie do Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 zamieszczono przede wszystkim pytanie dotyczące definicji pojęcia „turystyki sportowej” (zał. 3-4, 7-10). Respondentów dodatkowo pytano również, czy w trakcie pobytu w Łodzi mogliby w swoim odczuciu określić się mianem turysty.

Największą liczbę pytań (14) zawierał kwestionariusz podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. Było to spowodowane tym, że w trakcie tej imprezy badania prowadzono we współpracy z Centrum Sportu Politechniki Łódzkiej. Uwzględniając prośbę przedstawicieli tej instytucji związane z prowadzeniem danych statystycznych w kwestionariuszu zamieszczono dodatkowe pytania dotyczące osób towarzyszących respondentom podczas pobytu w Łodzi, roli pełnionej podczas wydarzenia, szacowanych wydatków w trakcie pobytu oraz oceny poszczególnych aspektów związanych z turystyczną ofertą Łodzi (zał. 5-6).

Łącznie w trakcie wszystkich ww. wydarzeń sportowych przeprowadzono 907 wywiadów kwestionariuszowych, z czego najwięcej podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. Uwarunkowane było to najdłuższym czasem wydarzenia oraz największą liczbą uczestników tej imprezy (tab. 38).

Tabela 38. Liczba respondentów biorących udział w badaniu i liczba uczestników wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi

Wydarzenie sportowe	Ranga wydarzenia	Liczba ankietowanych	Łączna liczba uczestników	Liczba zagranicznych uczestników	Odsetek osób biorących udział w badaniu	Odsetek zagranicznych respondentów biorących udział w badaniu
Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	wydarzenie wyróżniające	200	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	wydarzenie wyróżniające	130	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022	wydarzenie większe	392	ok. 6 tys.	ok. 700	ok. 6,5	ok. 11,67
Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022	wydarzenie większe	115	6919	154	1,66	0,65
Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	wydarzenie lokalne	70	3698	57	1,89	0
suma		907	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych oraz stron internetowych Europejskiego Stowarzyszenia Sportów Akademickich (EUSA)¹¹⁰, [online.datasport](https://online.datasport.pl/)¹¹¹ oraz live.sts.timing.pl¹¹²

W przypadku wydarzeń wyróżniających respondentami byli kibice i działacze sportowi, którzy uczestniczyli w tych widowiskach w roli kibiców. Ze względu na to, niemożliwe było obliczenia odsetka osób, które wzięły udział w badaniu. Podczas pozostałych wydarzeń, a w szczególności w trakcie imprez biegowych, odpowiedzi udzielali ich aktywni uczestnicy, tzn. zawodnicy oraz osoby im towarzyszące. W porównaniu do łącznej liczby uczestników największy odsetek osób biorących udział w wydarzeniu miał miejsce podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. Wyniósł on ok. 6,5%. Przy okazji imprez biegowych odsetek ten osiągał wartość niecałych 2%. W przypadku zagranicznych uczestników wydarzeń sportowych największy odsetek odnotowano podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. Podczas imprez biegowych z kolei wartość tego parametru była

¹¹⁰ <https://www.eusa.eu/>; data dostępu: 22.05.2023

¹¹¹ <https://online.datasport.pl/>; data dostępu: 22.05.2023

¹¹² <https://live.sts-timing.pl/>; data dostępu: 22.05.2023

minimalna. Z uwagi na to, że w trakcie wydarzeń wyróżniających w badaniu brali udział kibice, nie było możliwe precyzyjne obliczenie odsetka osób pochodzących z zagranicy biorących udział w wydarzeniu i w badaniu.

Dobór respondentów biorących udział w badaniu miał charakter losowy. Odpowiedzi na zawarte w kwestionariuszu pytania udzielały przypadkowo napotkane osoby. Przed rozpoczęciem badań nie opracowano żadnego konkretnego kryterium wyboru grupy badanych.

W momencie prowadzenia badań, jak również podczas ich interpretacji zakładano, że mianem uczestników ruchu turystycznego określić można osoby przebywające w Łodzi przez dłuższy czas i korzystające z usług noclegowych oraz osoby, które w Łodzi spędzały kilka godzin bez korzystania z usług noclegowych (tzw. odwiedzający jednodniowi). Terminologię oraz typologię i klasyfikację ruchu turystycznego w bardziej szczegółowy sposób opisano w pierwszym rozdziale niniejszej pracy. W przypadku podziału na polskich i zagranicznych respondentów określenie „cudzoziemcy” stosowano wobec osób obcej narodowości, na co dzień mieszkających poza Polską.

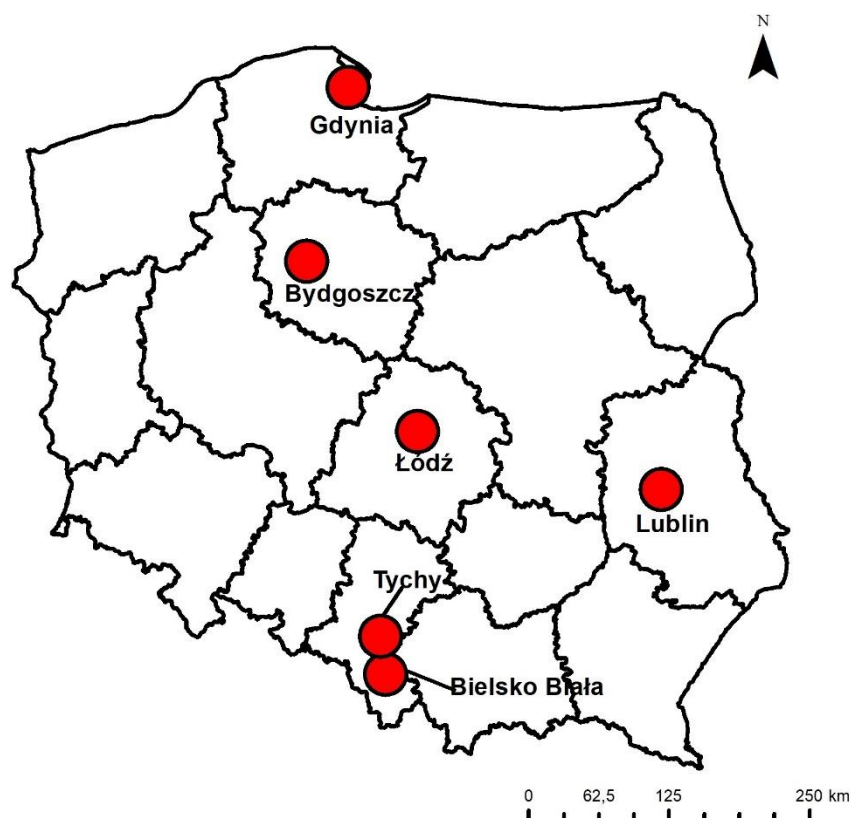
Prowadzenie wywiadów kwestionariuszowych podczas ww. wydarzeń w znacznym stopniu utrudniała pandemia wirusa Sars-Cov 2, która rozpoczęła się w marcu 2020 roku. Ograniczenia i obostrzenia epidemiologiczne spowodowały, że w latach 2020-2021 imprezy sportowe w Łodzi nie odbywały się w ogóle, bądź nie mogli w nich uczestniczyć kibice i obserwatorzy. Dodatkowo w trakcie Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 przeprowadzono również rejestrację pojazdów podczas rozgrywania meczów. Przeprowadzone badania podczas ww. wydarzeń pozwoliły dokonać analizy ruchu turystycznego, jak również poddać analizie pobyt ankietowanych w Łodzi przy okazji organizowanych wydarzeń sportowych.

4.1. Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019

Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn zorganizowano w Polsce w okresie od 23 maja do 15 czerwca 2019 roku. Była to już XXII edycja tego rodzaju turnieju, jednak po raz pierwszy rolę organizatora pełniła Polska. W turnieju uczestniczyły 24 drużyny z łączną liczbą 504 zawodników¹¹³. Podczas tej imprezy rozegrane zostały 52 mecze. Odbyły się one w sześciu miastach – w Bielsku Białej, w Bydgoszczy, w Gdyni, w Lublinie, w Tychach i w Łodzi (rys. 63).

---

¹¹³ <https://www.fifa.com/>; data dostępu: 24.11.2022

Rys. 63. Miasta, w których rozgrywano mecze podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U- 20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019

źródło: opracowanie własne na podstawie Łuc B., 2020

Tabela 39. Mecze rozgrywane w Łodzi podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U- 20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019

Lp.	Data	Mecz	Rodzaj meczu	Liczba widzów
1.	23.05.2019	Polska - Kolumbia	mecz grupowy	17463
2.	24.05.2019	Urugwaj – Norwegia	mecz grupowy	4626
3.	26.05.2019	Polska - Tahiti	mecz grupowy	15894
4.	27.05.2019	Norwegia – Nowa Zelandia	mecz grupowy	2165
5.	29.05.2019	Senegal - Polska	mecz grupowy	15829
6.	30.05.2019	Nowa Zelandia - Urugwaj	mecz grupowy	4385
7.	02.06.2019	Kolumbia – Nowa Zelandia	1/8 finału	9283
8.	03.06.2019	Senegal – Nigeria	1/8 finału	6854
9.	07.06.2019	Kolumbia - Ukraina	ćwierćfinał	8443
10.	15.06.2019	Ukraina – Korea Południowa	finał	16344
suma				101286
średnia				10129

źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej¹¹⁴

Podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 Łódź pełniła bardzo ważną i kluczową rolę. To właśnie tutaj rozegrano 10 meczów, co stanowiło

¹¹⁴ <https://www.fifa.com/>; data dostępu: 24.11.2022

największy odsetek spośród pozostałych miast „organizatorów”. Ponadto w Łodzi rozegrano mecz finałowy oraz wszystkie mecze grupowe młodzieżowej reprezentacji Polski (Łuć, 2020). Mecze odbyły się na **Stadionie Miejskim Widzewa**, otwartym na początku 2017 roku.

Fot. 16. Mecz otwarcia turnieju pomiędzy reprezentacją Polski, a reprezentacją Kolumbii
źródło: strona internetowa Dziennika Łódzkiego¹¹⁵

W trakcie wszystkich meczów turnieju rozgrywanych w Łodzi na trybunach zasiadło łącznie ponad 100 tys. widzów ze średnią liczbą na mecz wynoszącą ponad 10 tys. osób (Łuć, 2020). Najwięcej widzów zgromadził mecz otwarcia młodzieżowej reprezentacji Polski przeciwko młodzieżowej reprezentacji Kolumbii (fot. 16). Wysoka frekwencja miała również miejsce podczas pozostałych meczów polskiej drużyny oraz meczu finałowego pomiędzy młodzieżowymi reprezentacjami Ukrainy i Korei Południowej (tab. 38).

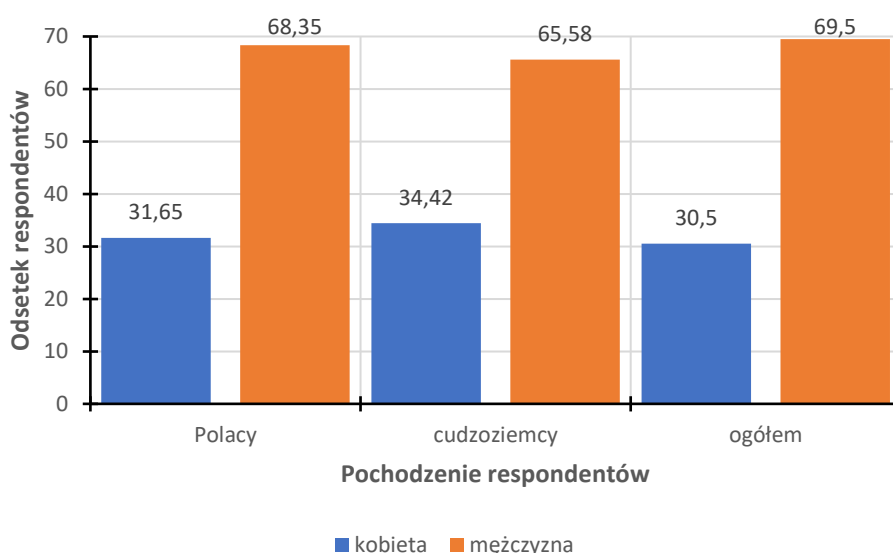
Podczas turnieju wywiady kwestionariuszowe przeprowadzono przy okazji 8 z 10 rozegranych spotkań. Respondenci udzielali odpowiedzi ok. dwóch godzin przed oficjalnym rozpoczęciem meczu. W badaniu wzięło udział 200 respondentów zarówno polskich, jak i zagranicznych. Na pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety (zał. 1-2) odpowiadali przypadkowo napotkani kibice uczestniczący w meczach. Obszar prowadzenia badań objął bezpośrednio sąsiedztwo Stadionu Miejskiego Widzewa i tereny oddalone w promieniu ok. 1 km od obiektu. W badaniu nie brano pod uwagę osób, które deklarowały, że na stałe mieszkają w Łodzi. Odsetek takich osób wyniósł 55% podczas meczów polskiej reprezentacji i ok. 40% w trakcie

¹¹⁵ <https://dzienniklodzki.pl/>; data dostępu: 23.05.2023

pozostałych spotkań (Łuć, 2020). Dane takie podano na podstawie początkowego etapu rozmowy z potencjalnym rozmówcą, gdzie napotkaną osobę pytano, czy na stałe mieszka w Łodzi lub czy jest osobą przyjezdzną. Kwestionariusz ankiety składał się łącznie z ośmiu pytań i metryczki, z których tylko jedno miało charakter otwarty, reszta zaś to pytanie zamknięte z kilkoma opcjami odpowiedzi. Respondentów pytano o to, który raz przyjechali do Łodzi oraz jaki był ich główny motyw przyjazdu. Kolejne pytania odnosiły się do długości ich pobytu w Łodzi, obiektu noclegowego, z którego usług korzystali, środka transportu, za pomocą którego dotarli do Łodzi oraz ewentualnych planów uczestnictwa w meczach rozgrywanych w innych miastach. Respondentów zapytano także o ich subiektywną ocenę organizacji turnieju na terenie Łodzi. Ostatnie pytanie, które jako jedyne miało charakter otwarty dotyczyło ewentualnych planów zwiedzania miasta poza uczestnictwem w samym meczu. W przypadku metryczki ankietowani pytani byli o podstawowe dane społeczno-demograficzne, takie jak: płeć i wiek oraz te związane z poziomem wykształcenia i miejscem stałego zamieszkania.

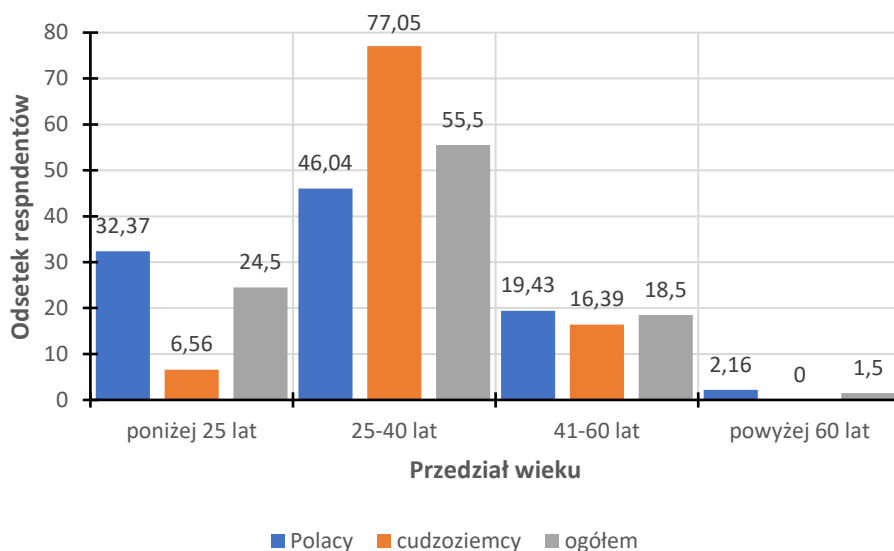
Analizując wyniki stwierdzono, że wszystkie ankietowane osoby nie wskazały innego powodu przyjazdu do Łodzi niż udział w meczu. Z udzielanych odpowiedzi wynikało, że był to ich główny i jedyny motyw przyjazdu (Łuć, 2020).

Wśród respondentów większą część stanowili mężczyźni (ok. 70%). Większy odsetek mężczyzn odnotowano jednak wśród polskich respondentów w porównaniu do zagranicznych ankietowanych (rys. 64).

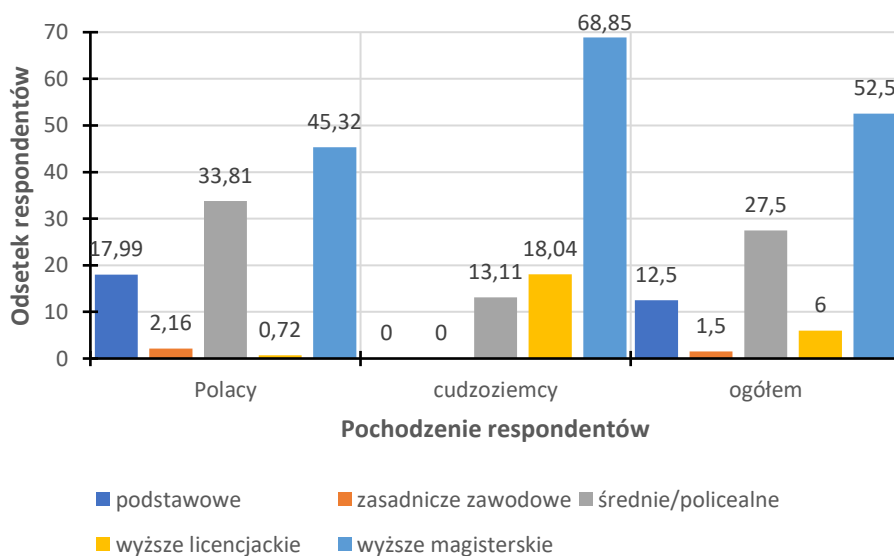

Rys. 64. Płeć respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W przypadku struktury wieku ankietowanych, największy odsetek to osoby w wieku od 25 do 40 lat (rys. 65). Do grupy tej zaklasyfikowano 60% badanych. Najmniejszą część z kolei stanowili ankietowani reprezentujący grupę osób w wieku powyżej 60 lat. Odsetek respondentów będących w takim przedziale wieku dominował jeszcze bardziej w grupie zagranicznych badanych. Warto podkreślić jest także to, że wśród polskich ankietowanych było dość dużo osób w wieku poniżej 25 lat (Łuć, 2020).

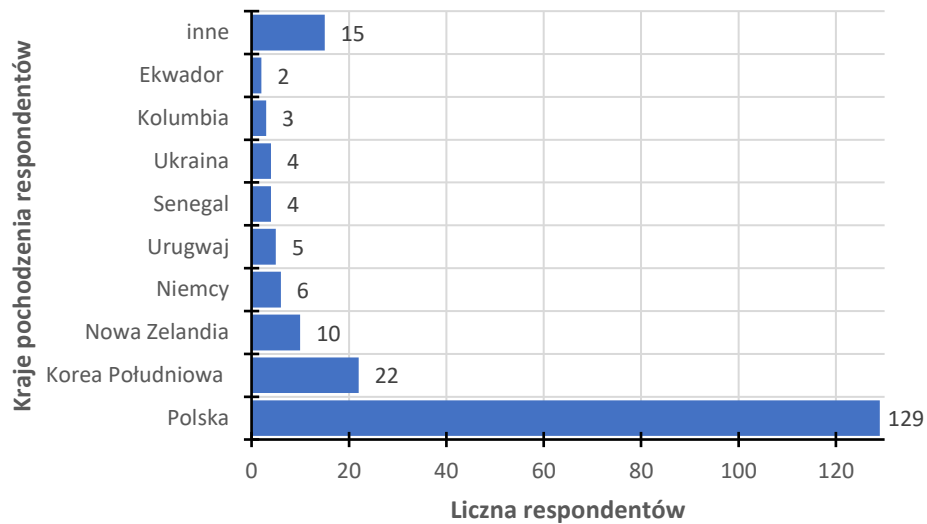

Rys. 65. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

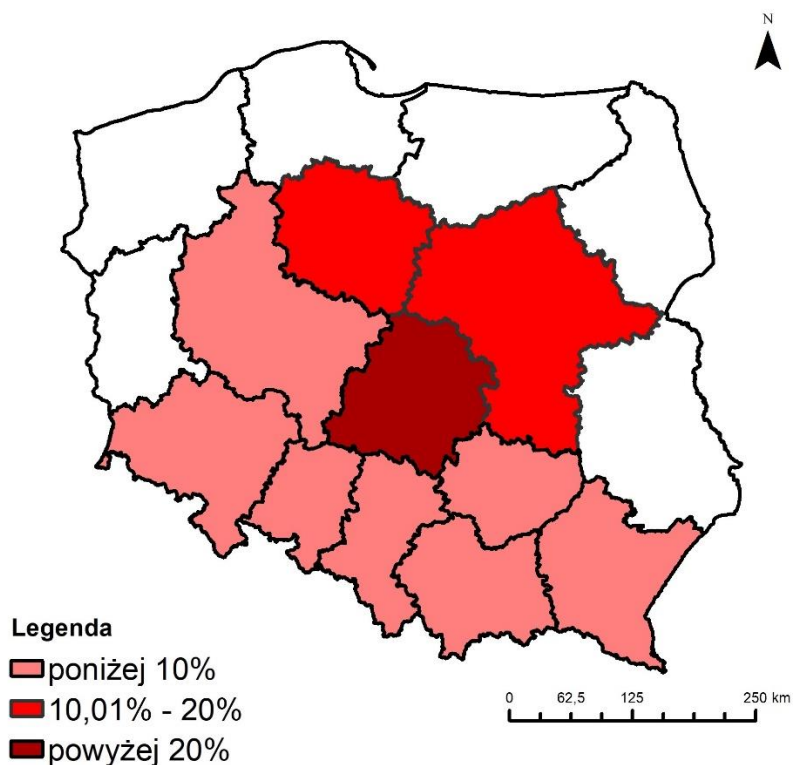

Rys. 66. Wykształcenie respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W przypadku wykształcenia respondentów najwięcej osób legitymowało się wykształceniem wyższym magisterskim, zwłaszcza cudzoziemcy (rys. 66). Taki poziom wykształcenia zadeklarowała ponad połowa ankietowanych (Łuć, 2020).

Rys. 67. Narodowości respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

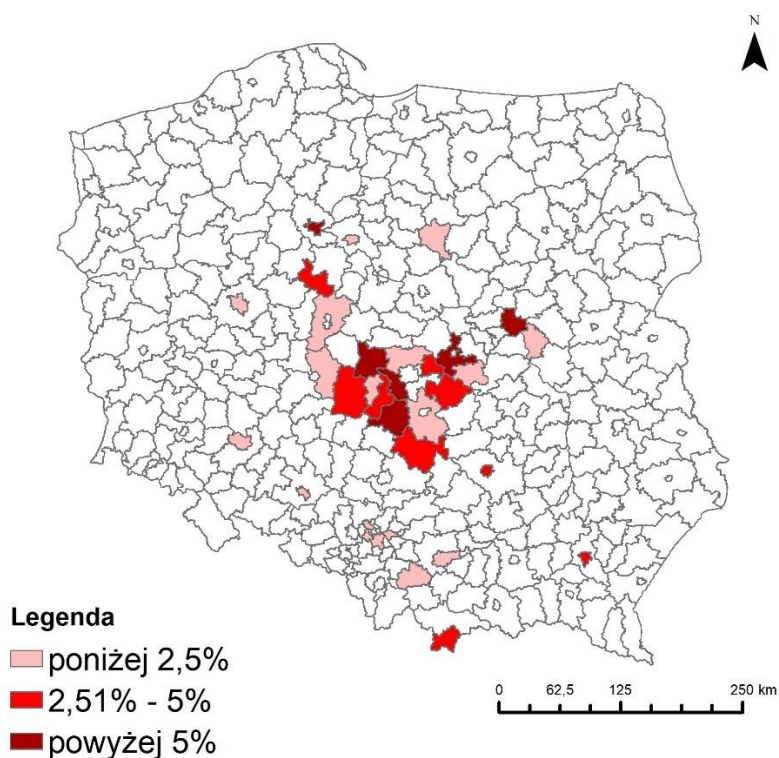

Rys. 68. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem podziału administracyjnego na województwa
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Przeprowadzone badania ankietowe wykazały, że 60% ankietowanych pochodziło z Polski, co z pewnością związane było z faktem rozgrywania w Łodzi meczów polskiej reprezentacji młodzieżowej (rys. 67). Znaczącą grupę stanowili również obywatele Nowej Zelandii i Korei Południowej.

W przypadku polskich respondentów wyraźnie widoczne jest, że najczęściej pochodzili oni z miejscowości zlokalizowanych w województwie łódzkim, szczególnie położonych w niewielkich odległościach od Łodzi (rys. 68).

Biorąc pod uwagę administracyjny podział na powiaty stwierdzono, że największa liczba ankietowanych pochodziła z powiatu pabianickiego, bezpośrednio sąsiadującego z administracyjnymi granicami Łodzi (rys. 69). Badania wykazały także, że znaczna liczba ankietowanych pochodziła z województw graniczących bezpośrednio z województwem łódzkim, tzn. z województw kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego, zwłaszcza z Warszawy i okolicznych miast.

Rys. 69. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem podziału administracyjnego na powiaty
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

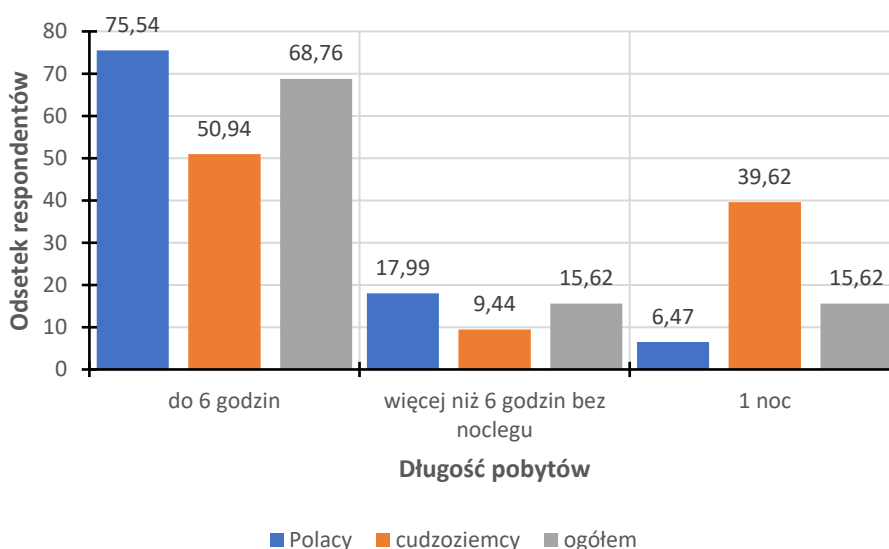
Bardzo ważną częścią wywiadów kwestionariuszowych były pytania dotyczące organizacji przyjazdu respondentów do Łodzi. W jednym z pytań ankietowanych zapytano, który raz przyjechali do tego miasta. Większość badanych (ok. 57%) nie potrafiło udzielić precyzyjnej odpowiedzi na to pytanie (tab. 40). Niewątpliwie spowodowane było to faktem, że większość

respondentów zamieszkiwała na stałe na terenie województwa łódzkiego i przyjeżdżali oni często do Łodzi ze względu na obowiązki zawodowe lub aspekty związane z edukacją. Pierwszy przyjazd do Łodzi deklarowali z kolei w większości przypadków zagraniczni respondenci. Takiej odpowiedzi udzieliło ok. 85% badanych cudzoziemców (Łuć, 2020).

Tabela 40. Wizyty respondentów w Łodzi uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 z uwzględnieniem ich pochodzenia

przyjazdy	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
pierwszy raz	13,67	85,25	35,50
drugi raz	5,04	1,64	4,0
trzeci raz	5,04	0	3,50
piąty raz	0,72	0	0,50
większa liczba poby- tów	75,53	13,11	56,59

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

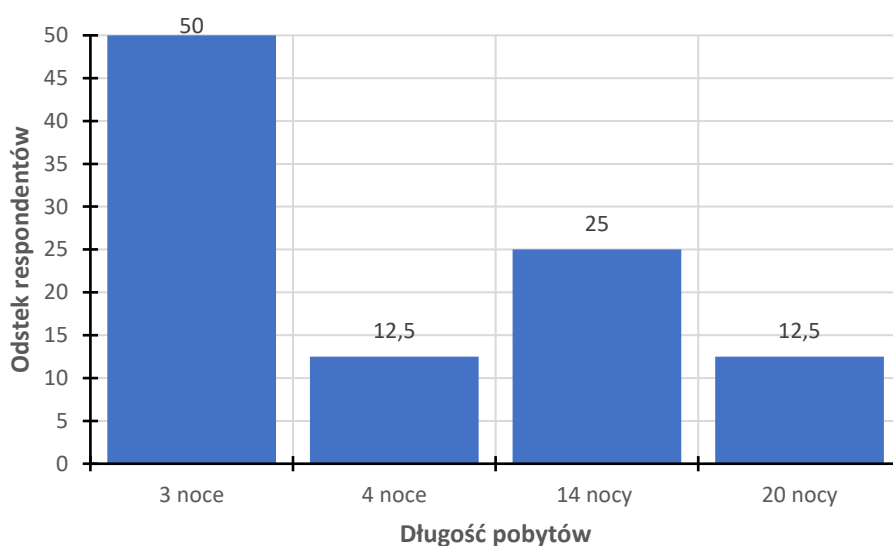

Rys. 70. Długość pobytu ankietowanych w Łodzi uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019, wynoszących co najmniej jeden nocleg z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Respondentów zapytano także o planowaną długość pobytu w Łodzi. Najwięcej osób odpowiedziało, że ich pobyt trwa jedynie do 6 godzin lub niewiele dłużej niż 6 godzin bez korzystania z usług noclegowych (rys. 70). Ledwie 4% ankietowanych planowało w Łodzi zostać dłużej. Wśród tych osób znaczny odsetek stanowili zagraniczni obywatele. Długość ich pobytu wynosiła co najmniej 3 dni, natomiast najdłuższy zadeklarowany pobyt to aż 20 dni (rys. 71). Takie wartości deklarowali m.in. z: Argentyny, Urugwaju, Korei Południowej,

Senegalu i Norwegii. Polscy respondenci natomiast jeśli korzystali z usług noclegowych to był to tylko jeden nocleg (Łuć, 2020).

Rys. 71. Długość pobytu ankietowanych uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi, dłuższych niż jeden nocleg
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Osoby, które zadeklarowały spędzenie w Łodzi co najmniej jednego noclegu zostali zapytani, z jakiego rodzaju obiektów noclegowych usług korzystali. W tym przypadku najczęściej wskazywanymi obiektami były hotele. Odpowiedzi takiej udzieliło 76% ankietowanych (tab. 41). W hotelach nocowali najczęściej zagraniczni respondenci. Polacy z kolei najczęściej (50% ankietowanych) deklarowali, że będą nocować w prywatnych mieszkaniach członków ich rodzin bądź u znajomych (Łuć, 2020).

Tabela 41. Obiekty noclegowe, w których nocowali respondenci uczestniczący w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

obiekt noclegowy	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
hotel	30,0	85,71	71,05
hostel	20,0	0	5,26
kwatery prywatna	0	14,29	10,53
dom rodziny/znajomych	50,0	0	13,16

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

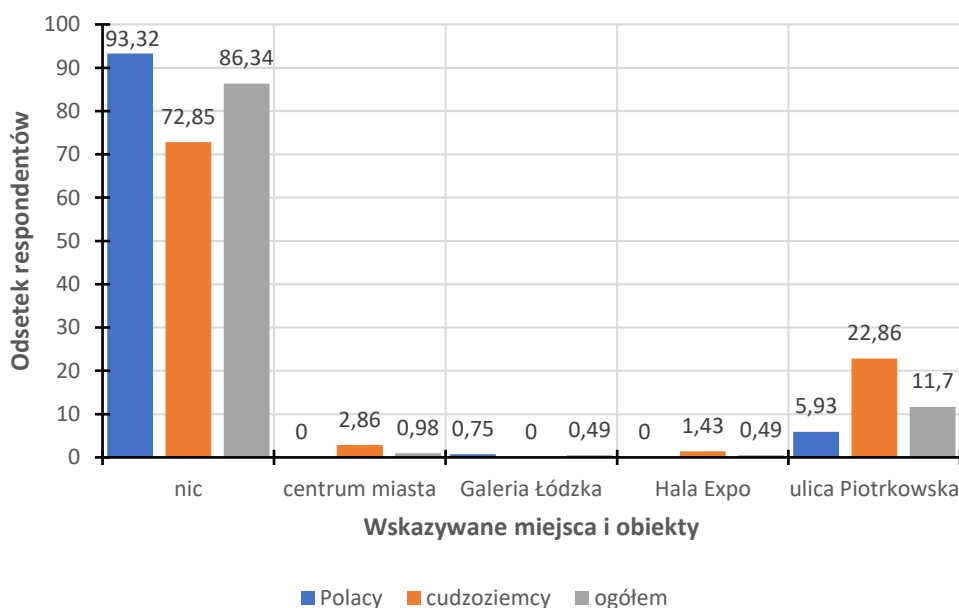
Ankietowani zostali także zapytani o to, jakim środkiem transportu dotarli do Łodzi. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią był samochód, co prawdopodobnie było spowodowane tym, że większość ankietowanych pochodziła z Polski lub bezpośrednio z województwa

łódzkiego. Taki środek transportu wskazało ponad 80% badanych (tab. 42). Samochodem do Łodzi dotarła również znaczna liczba zagranicznych kibiców z uwagi na to, że przemieszczali się oni pomiędzy miastami „gospodarzami” turnieju chcąc śledzić poczynania swoich reprezentacji. Nieliczni respondenci zadeklarowali, że jako środka transportu użyli pociągu lub samolotu (Łuć, 2020).

Tabela 42. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w celu dotarcia do Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

środek transportu	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
samochód	95,68	57,38	84
samolot	0	22,95	7,0
pociąg	4,32	14,75	7,50
autokar	0	3,28	1,0
bus	0	1,64	0,50

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

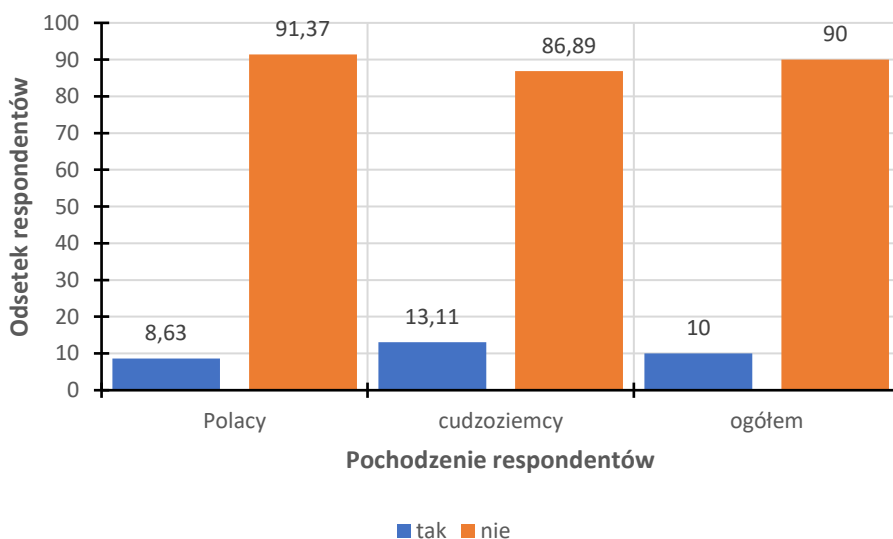
Rys. 72. Planowane do odwiedzenia obiekty i miejsca w Łodzi wskazane przez respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 z uwzględnieniem ich pochodzenia

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

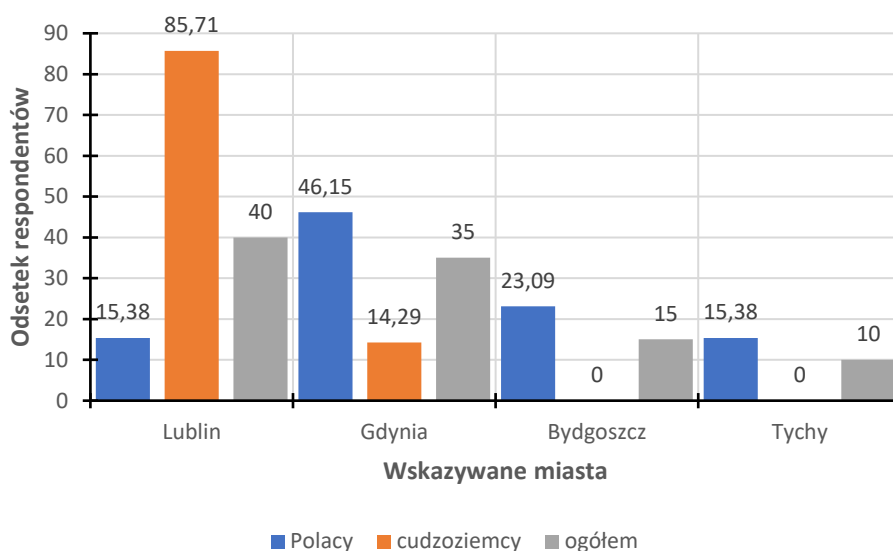
Z punktu widzenia turystyki sportowej w Łodzi bardzo ważnym zagadnieniem poruszonym w wywiadzie kwestionariuszowym było to, czy w trakcie swojego pobytu respondenci planują dodatkowo coś zwiedzić. W tym przypadku ponad 80% ankietowanych (w tym większość Polaków) stwierdziło, że poza samym uczestnictwem w meczu niczego więcej nie planują

(rys. 72). Chęć poznania miasta lub zobaczenia jakichkolwiek innych miejsc lub obiektów wyraziło jedynie ok. 10% polskich ankietowanych. Nieco większe zainteresowanie zwiedzaniem Łodzi wykazali respondenci zagraniczni. Ok. 27% z nich planowało zobaczyć m.in. ulicę Piotrkowską czy też centrum handlowo-usługowe Manufaktura (Łuć, 2020).

Większość respondentów nie planowała oglądania meczów w innych polskich miastach, w których również rozgrywano mecze w ramach turnieju. Podobnie jak w przypadku innych poruszanych w kwestionariuszu ankiety kwestii uwarunkowane było to głównie tym, że większość ankietowanych pochodziła z najbliższych okolic Łodzi. Jedynie 10% badanych w trakcie udzielania odpowiedzi deklarowało, że oglądało już mecz w innym mieście, bądź zamierza to zrobić (rys. 73). W większym odsetku chcieli to uczynić polscy respondenci (65%), w tym ci pochodzący z województwa kujawsko-pomorskiego i małopolskiego. Prawdopodobną przyczyną takiego stanu rzeczy było to, że w niewielkiej odległości od miejsca ich stałego zamieszkania rozgrywane były inne mecze w ramach turnieju, np. w Bydgoszczy, Bielsku Białej i Tychach. Mecze w innych miastach chcieli także oglądać zagraniczni respondenci ze względu na zespoły, którym kibicowali. Wśród innych miast „organizatorów” najczęściej wskazywano Lublin i Gdynię, o wiele rzadziej zaś Bydgoszcz i Tychy (rys. 74).

Rys. 73. Respondenci deklarujący chęć zobaczenia innego meczu Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej mężczyzn rozgrywanych w innych polskich miastach z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 74. Miasta „gospodarze”, w których respondenci uczestniczący w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi oglądali bądź planowali oglądać mecze w ramach turnieju z uwzględnieniem ich pochodzenia

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Istotną część wywiadu kwestionariuszowego stanowiła ocena poziomu organizacji łódzkiej części turnieju. Respondentów proszono o wystawienie oceny w skali od 1 do 5, gdzie „1” oznaczało ocenę bardzo złą, zaś „5” – najwyższą z możliwych ocenę bardzo dobrą. Wśród odpowiedzi dominującą była ocena „4” (dobra). Taką ocenę wskazało 42% badanych (tab. 43). Jako zalety respondenci wskazywali duże zaangażowanie wolontariuszy oraz dobry stan infrastruktury Stadionu Miejskiego Widzewa i miasta. W przypadku pojawienia się niższych ocen wspomniano o problemach związanych z mocno ograniczoną liczbą miejsc parkingowych oraz dużym natężeniem ruchu na łódzkich ulicach (Łuć, 2020). Znaczący odsetek badanych nie potrafił jednoznacznie wskazać swojej oceny. W większości przypadków było to spowodowane tym, że w momencie udzielania odpowiedzi przybyli dopiero do Łodzi, przez co nie mieli jeszcze sprecyzowanej opinii.

Tabela 43. Ocena poziomu organizacji Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi w opinii respondentów z uwzględnieniem ich pochodzenia

ocena	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
bardzo dobra	15,11	19,67	16,50
dobra	42,43	40,99	42,0
ani dobra, ani zła	10,08	14,75	11,50
zła	0	0	0
bardzo zła	0	1,64	0,50
brak zdania	32,38	22,95	29,50

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Na podstawie wystawionych ocen wyliczono ich średnią arytmetyczną. Wyniosła ona 4,05. Porównując oceny polskich respondentów do ocen respondentów zagranicznych wyższą osiągnęły oceny Polaków, gdzie średnia wyniosła 4,07. Z uwagi na to stwierdzono, że polscy respondenci dobrze ocenili organizację turnieju w Łodzi. Ankietowani z zagranicy organizację ocenili dość przeciętnie, średnia ich ocen wyniosła bowiem 3,25 (Łuć, 2020).

Dodatkowo analizując oceny organizacji łódzkiej części turnieju przez ankietowanych postanowiono obliczyć stopień zależności pomiędzy dwoma cechami na podstawie przydzielonych do nich rang. W tym celu zastosowano tzw. korelację rang Spearmana. W opinii J. Runge (2007) dzięki takiemu miernikowi można skutecznie obliczyć współzależność zjawisk geograficznych na podstawie nadanych rang. Na potrzeby niniejszej pracy wzięto pod uwagę dwie zależności. Pierwsza z nich dotyczyła relacji pomiędzy oceną organizacji łódzkiej części turnieju, a narodowością respondentów. Z tego względu respondentów podzielono na tych narodowości polskiej i tych pochodzących z zagranicy (tab. 44).

W przypadku analizowanej relacji współczynnik korelacji Spearmana wyniósł 0,97, co pokazuje, że zależność między narodowością ankietowanych, a ich oceną organizacji turnieju jest silna (Łuć, 2020).

Tabela 44. Badania zależności między narodowością ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi

Ocena	Liczba polskich respondentów (cecha x ₁)	Liczba zagranicznych respondentów (cecha x ₂)	Rangi		d ₁ (x ₁ -x ₂)	(d ₁) ²
			x ₁	x ₂		
bardzo zła	0	1	5	5	0	0
zła	0	0	5	6	-1	1
ani dobra, ani zła	14	9	4	4	0	0
dobra	59	25	1	1	0	0
bardzo dobra	21	12	3	3	0	0
brak zdania	46	13	2	2	0	0
Razem						1

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

$$\text{Korelacja Spearmana} = 1 - \frac{6 \sum d_{i1}^2}{n^3 - n} = 1 - \frac{6 \times 1}{6^3 - 6} = 0,97$$

Współczynnik korelacji Spearmana zastosowano również w odniesieniu do zależności zachodzących pomiędzy oceną organizacji łódzkiej części mistrzostw, a stałym miejscem zamieszkania polskich respondentów. W tym przypadku brano pod uwagę, czy osoba

ankietowana pochodziła z województwa łódzkiego, czy też z innych regionów Polski. Obliczony w odniesieniu do tej zależności współczynnik korelacji Spearmana także uznać można jako wysoki, jednak w porównaniu do wcześniejszej zależności był on nieco mniejszy (tab. 45). Wyniósł on 0,57, co oznaczało zależność umiarkowaną.

Tabela 45. Badania zależności między miejscem stałego zamieszkania polskich ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi

Ocena	Liczba ankietowanych z województwa łódzkiego (cecha x_1)	Liczba ankietowanych spoza województwa łódzkiego (cecha x_2)	Rangi		d_1 (x_1-x_2)	$(d_1)^2$
			x_1	x_2		
bardzo zła	0	1	5	5	0	0
zła	0	0	5	6	-1	1
ani dobra, ani zła	9	14	2	4	-2	4
dobra	1	83	4	1	3	9
bardzo dobra	7	26	3	3	0	0
brak zdania	15	44	1	2	-1	1
Razem						15

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

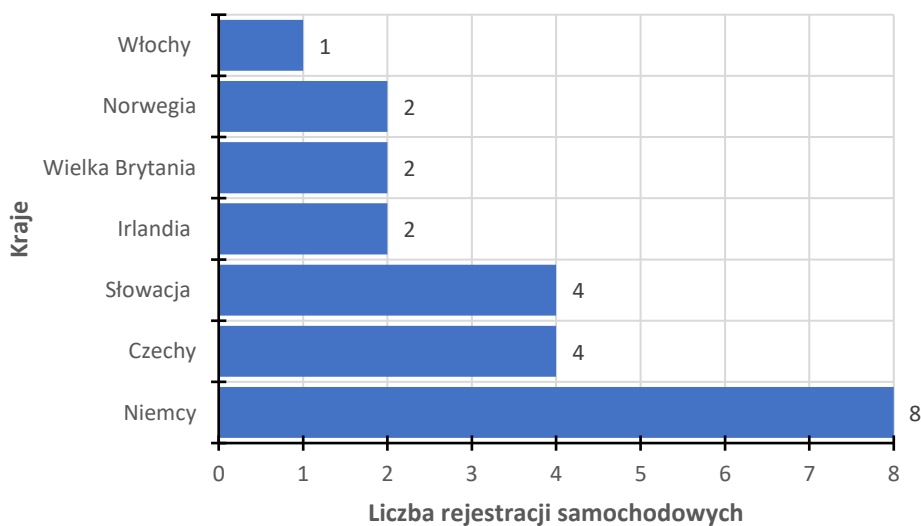
$$\text{Korelacja Spearmana} = 1 - \frac{6 \sum d_{d1}^2}{n^3 - n} = 1 - \frac{6 \times 15}{6^3 - 6} = 0,57$$

Przy okazji Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi przeprowadzono też rejestrację pojazdów. Wykonano ją w dniach rozgrywania meczów na parkingach zlokalizowanych w promieniu ok. 2 km od stadionu (rys. 75). Spis ten pozwolił w pewnym stopniu określić kraje i miejscowości, z których pochodziły osoby uczestniczące w meczach w roli kibiców.

Łącznie podczas łódzkiej części turnieju dokonano spisu ponad 1100 rejestracji samochodowych. Najwięcej samochodów posiadało polskie numery rejestracyjne. Zaledwie ok. 2,5% z nich to rejestracje zagraniczne. Większość z nich stanowiły rejestracje z krajów sąsiadujących z Polską, tzn. z Niemiec, Czech i Słowacji (rys. 76). Napotkano również rejestracje z innych krajów, takich jak: Włochy, Norwegia, Wielka Brytania i Irlandia.

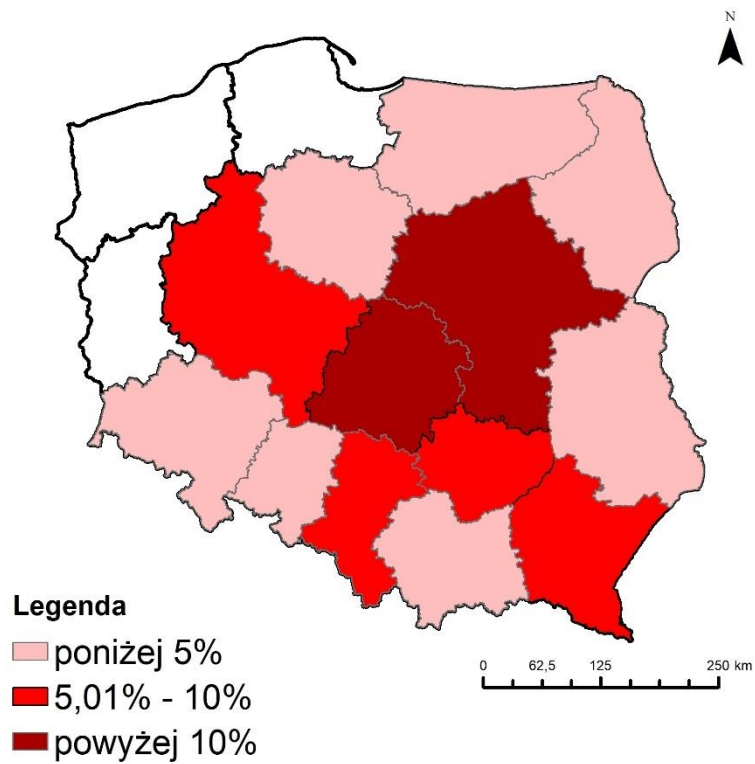

Rys. 75. Parkingi, na których przeprowadzono rejestrację pojazdów
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych oraz strony internetowej Open Street Maps ¹¹⁶

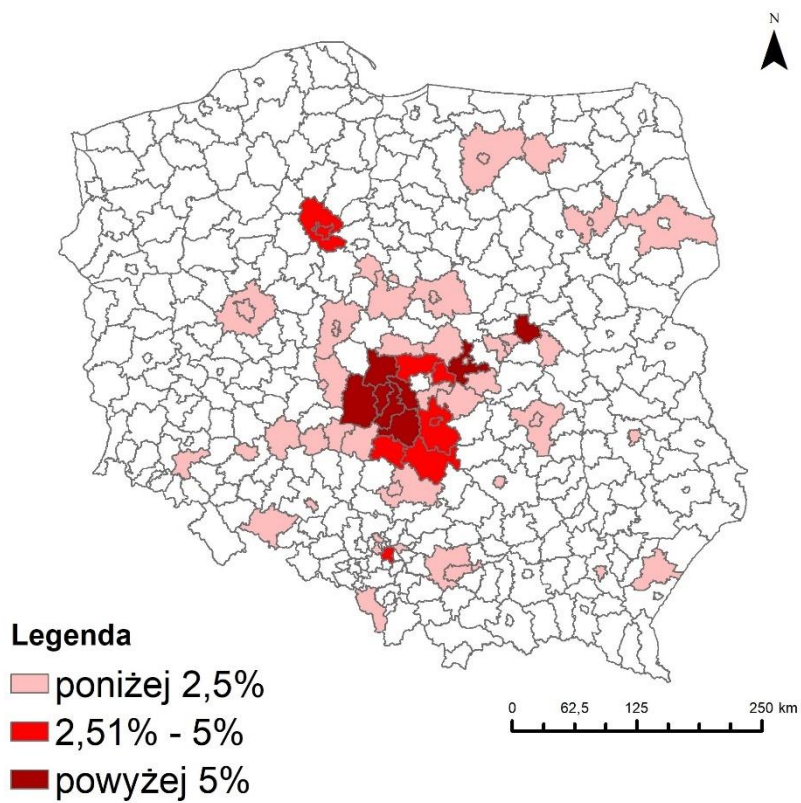

Rys. 76. Zagraniczne rejestracje samochodowe na podstawie przeprowadzonego spisu
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

¹¹⁶ <https://www.openstreetmap.org/>; data dostępu: 21.05.2023

Rys. 77. Rejestracje polskich pojazdów z uwzględnieniem podziału administracyjnego na województwa
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 78. Rejestracje polskich pojazdów z uwzględnieniem podziału administracyjnego na powiaty
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Największa liczba spośród polskich rejestracji samochodowych pochodziła z województwa łódzkiego (rys. 77). Wśród pozostałych rejestracji zauważono także te pochodzące z większości innych województw. Brakowało jedynie rejestracji z województwa lubuskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego, co mogło być spowodowane ich większą odległością w stosunku do Łodzi.

Biorąc pod uwagę podział na powiaty warto podkreślić, że najwięcej samochodów posiadało rejestracje z powiatu pabianickiego i poddębickiego (rys. 78). W przypadku województwa łódzkiego nie zauważono jedynie rejestracji z powiatu kutnowskiego i opoczyńskiego (Łuć, 2020).

Przeprowadzone w trakcie łódzkiej części Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 badania terenowe pozwoliły dokonać charakterystyki pobytu ankietowanych oraz określić ogólne cechy społeczno-demograficzne osób, które na wydarzenie to przyjechały do Łodzi w roli kibiców. W większości przypadków byli to tzw. odwiedzający jednodniowi. Ich pobyt w Łodzi zazwyczaj trwał nie dłużej niż 6 godzin, rzadkością było korzystanie z usługi noclegu. W niewielkiej liczbie przypadków pobyt trwał dłużej niż 1 nocleg. Respondenci sporadycznie deklarowali chęć zobaczenia czegośkolwiek innego poza meczem, w związku z czym w znikomym stopniu korzystali z jakichkolwiek usług turystycznych. Ankietowani wyrażali również małe zainteresowanie łódzkimi atrakcjami turystycznymi i głębszym poznaniem miasta.

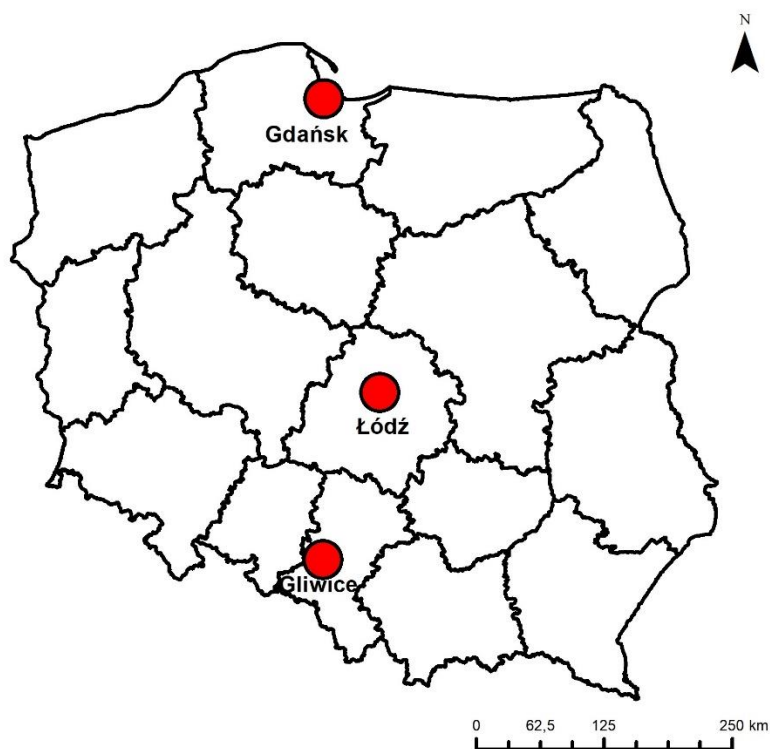
Analiza społeczno-demograficzna osób ankietowanych pokazała z kolei, że wśród nich dominowały osoby w przedziale wieku 25-40 lat polskiej narodowości, legitymujące się wykształceniem wyższym magisterskim. Dodatkowo w znacznej części byli to mieszkańcy województwa łódzkiego deklarujący dobrą znajomość Łodzi. Respondenci do Łodzi najczęściej docierali swoimi prywatnymi samochodami. Oceniając organizację turnieju w Łodzi często wskazywano na profesjonalizm wolontariuszy i dobry poziom infrastruktury stadionu. Jako mankamenty zaś wskazywano małą liczbę miejsc parkingowych i duże natężenie ruchu na łódzkich ulicach (Łuć, 2020).

W przypadku Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 ruch turystyczny w Łodzi występował, ale był on zjawiskiem marginalnym. Nawiązując do naukowej terminologii turystyki sportowej zauważalne było jej występowanie w formie typowo związanej z uczestnictwem w wydarzeniu sportowym w roli kibiców lub obserwatorów.

4.2. Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022

Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 rozegrano w terminie od 23 września do 15 października. Organizacji turnieju podjęły się wspólnie siatkarskie federacje Polski i Holandii. W przypadku polskiej części turnieju mecze rozegrano w trzech miastach – w Gdańsku, w Gliwicach i w Łodzi (rys. 79). W ramach imprezy rozegrano 100 meczów, z czego 40 w Polsce i pozostałe 60 w Holandii. W turnieju uczestniczyły 24 zespoły z łączną liczbą 336 zawodniczek¹¹⁷.

Spośród wszystkich polskich miast „organizatorów” turnieju w Łodzi rozegrano największą liczbę spotkań – 25. Były to mecze pierwszej i drugiej fazy grupowej, w której swoje mecze rozgrywała siatkarska reprezentacja Polski kobiet (fot. 17). W przypadku Łodzi była to już kolejna organizowana impreza siatkarska o wymiarze międzynarodowym. Wcześniej rozgrywano tu m.in. mecze o randze Mistrzostw Świata, Mistrzostw Europy czy też Ligi Narodów i Ligi Światowej.

Rys. 79. Polskie miasta, w których rozgrywano mecze podczas Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022

źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Volleyballworld¹¹⁸

¹¹⁷ <https://en.volleyballworld.com/>; data dostępu: 24.11.2022

¹¹⁸ <https://en.volleyballworld.com/>; data dostępu: 24.11.2022

Tabela 46. Mecze rozgrywane w Łodzi podczas Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022

Lp.	Data	Mecz	Obiekt	Rodzaj meczu	Liczba widzów
1.	29.09.2022	Kanada - Kazachstan	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	134
2.	29.09.2022	Serbia - Niemcy	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	307
3.	29.09.2022	Stany Zjednoczone - Bułgaria	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	675
4.	30.09.2022	Serbia - Kazachstan	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	150
5.	30.09.2022	Bułgaria – Kanada	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	275
6.	30.09.2022	Stany Zjednoczone - Niemcy	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	722
7.	01.10.2022	Bułgaria – Kazachstan	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	199
8.	01.10.2022	Niemcy - Kanada	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	521
9.	01.10.2022	Stany Zjednoczone - Serbia	Sport Arena	mecz I fazy grupowej	1022
10.	04.10.2022	Tajlandia - Kanada	Sport Arena	mecz II fazy grupowej	101
11.	04.10.2022	Turcja - Niemcy	Sport Arena	mecz II fazy grupowej	303
12.	04.10.2022	Stany Zjednoczone - Dominikana	Atlas Arena	mecz II fazy grupowej	1231
13.	04.10.2022	Serbia - Polska	Atlas Arena	mecz II fazy grupowej	4385
14.	05.10.2022	Tajlandia – Niemcy	Sport Arena	mecz II fazy grupowej	142
15.	05.10.2022	Serbia – Dominikana	Sport Arena	mecz II fazy grupowej	222
16.	05.10.2022	Turcja – Kanada	Atlas Arena	mecz II fazy grupowej	1120
17.	05.10.2022	Stany Zjednoczone - Polska	Atlas Arena	mecz II fazy grupowej	4831
18.	07.10.2022	Serbia – Tajlandia	Sport Arena	mecz II fazy grupowej	146
19.	07.10.2022	Dominikana – Niemcy	Sport Arena	mecz II fazy grupowej	182
20.	07.10.2022	Stany Zjednoczone – Turcja	Atlas Arena	mecz II fazy grupowej	2262
21.	07.10.2022	Polska - Kanada	Atlas Arena	mecz II fazy grupowej	9113
22.	08.10.2022	Stany Zjednoczone - Tajlandia	Sport Arena	mecz II fazy grupowej	624
23.	08.10.2022	Dominikana - Kanada	Sport Arena	mecz II fazy grupowej	289
24.	08.10.2022	Serbia – Turcja	Atlas Arena	mecz II fazy grupowej	3278
25.	08.10.2022	Polska - Niemcy	Atlas Arena	mecz II fazy grupowej	9086
suma					41320
średnia					ok. 1653

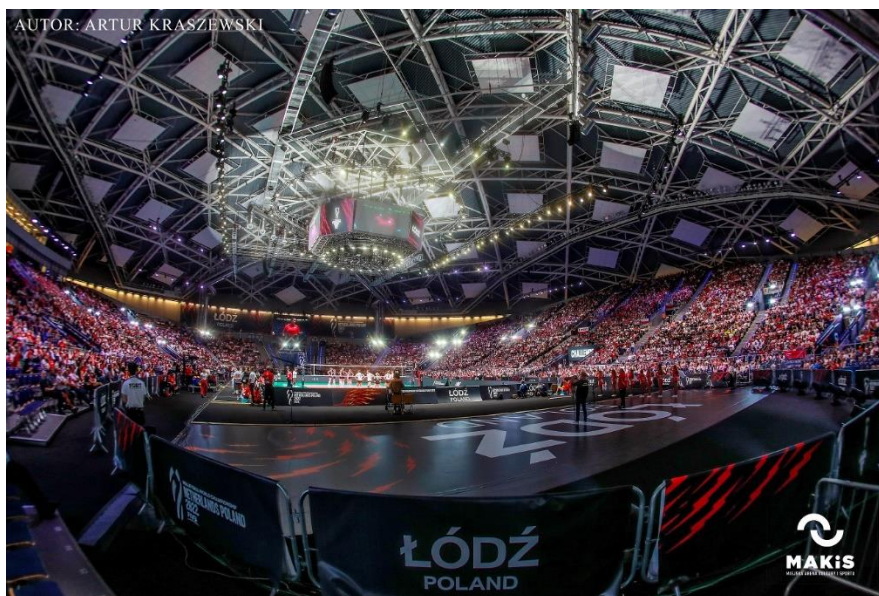
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Międzynarodowej Federacji Piłki Siatkowej¹¹⁹

Mecze w trakcie części turnieju rozgrywanej w Łodzi odbyły się jednocześnie w dwóch obiektach. W mniejszej hali Sport Arena rozegrano mecze pierwszej i drugiej fazy grupowej, natomiast w większym obiekcie Atlas Arena zorganizowano 8 meczów drugiej fazy grupowej, w tym również mecze reprezentacji Polski. Obydwa obiekty zlokalizowane są tuż obok siebie w bezpośrednim sąsiedztwie Stadionu Miejskiego Łódzkiego Klubu Sportowego.

Łącznie 25 spotkań obserwowało na trybunach ponad 41 tys. widzów ze średnią frekwencją na mecz ok. 1650 osób (tab. 46). Zdecydowanie największym zainteresowaniem cieszyły

¹¹⁹ <https://www.fivb.com>; data dostępu: 24.11.2022

się mecze polskiej reprezentacji w trakcie drugiej fazy grupowej. Widoczne jest to, że frekwencja na meczach Polek systematycznie rosła, co z pewnością spowodowane było pozytywnymi wynikami sportowymi drużyny. Pozostałe mecze gromadziły bardzo małą liczbę kibiców, często oscylującą jedynie do ok. 100 osób na meczu. Szczególnie mało osób zgromadziły mecze w pierwszej fazie grupowej.

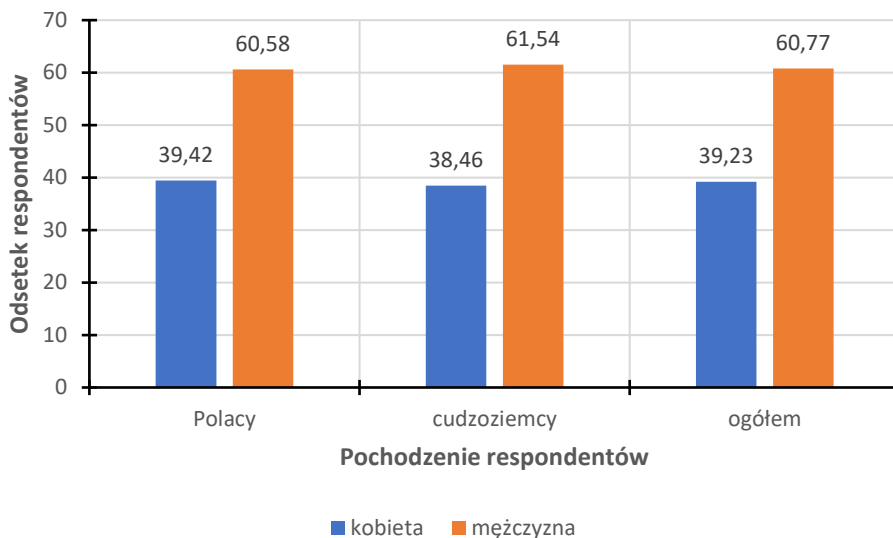
Fot. 17. Atlas Arena podczas meczu kobiecej reprezentacji Polski podczas Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022

źródło: strona internetowa hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena¹²⁰

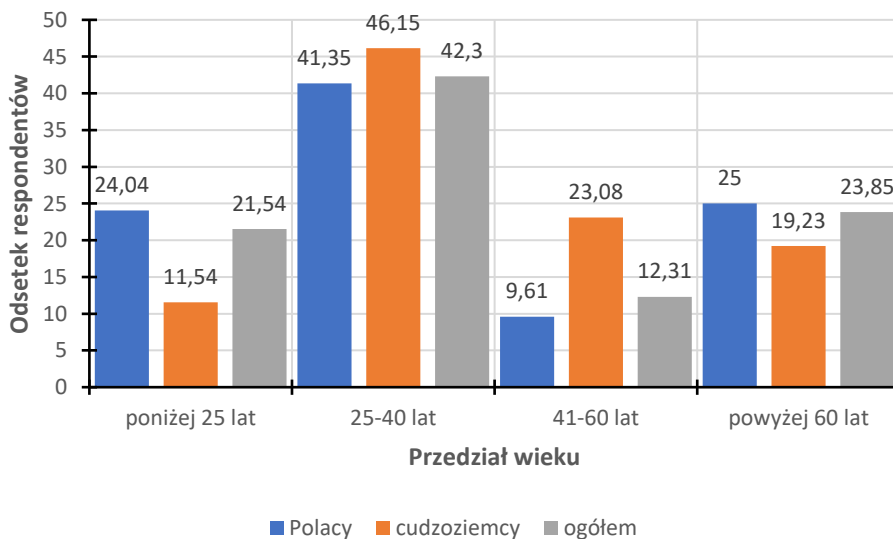
Podczas wspomnianych Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 przeprowadzono wywiady kwestionariuszowe przy okazji 18 z 25 rozegranych meczów. Respondenci odpowiadali na pytania ok. godzinę przed rozpoczęciem meczu. Obszar badań objął tereny Łódzkiego Centrum Sportu, na którym zlokalizowane były obydwie hale sportowe. Na pytania zamieszczone w kwestionariuszu ankiety odpowiedziało łącznie 130 przypadkowo napotkanych polskich i zagranicznych respondentów uczestniczących w meczach w roli kibiców. W badaniu nie brano pod uwagę osób na stałe mieszkających w Łodzi. Ankietowanych podobnie jak w przypadku Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 pytano o kwestie związane z ich przyjazdem do Łodzi oraz o ocenę organizacji turnieju. Respondentów zapytano dodatkowo o to, które w ich opinii polskie miasto jest najbardziej atrakcyjne pod względem turystyki sportowej i poproszono o sformułowanie własnej definicji pojęcia „turystyka sportowa”. Zagadnienia poruszone w tych pytaniach posłużyły jednak autorowi

¹²⁰ <https://atlasarena.pl/>; data dostępu: 23.05.2023

do opracowania innych aspektów niniejszej pracy związanych z analizą definicji tego pojęcia. Kwestionariusz ankiety posiadał również metrykę związaną z podstawowymi danymi społeczno-demograficznymi respondentów (zał. 3-4).

Rys. 80. Płeć respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

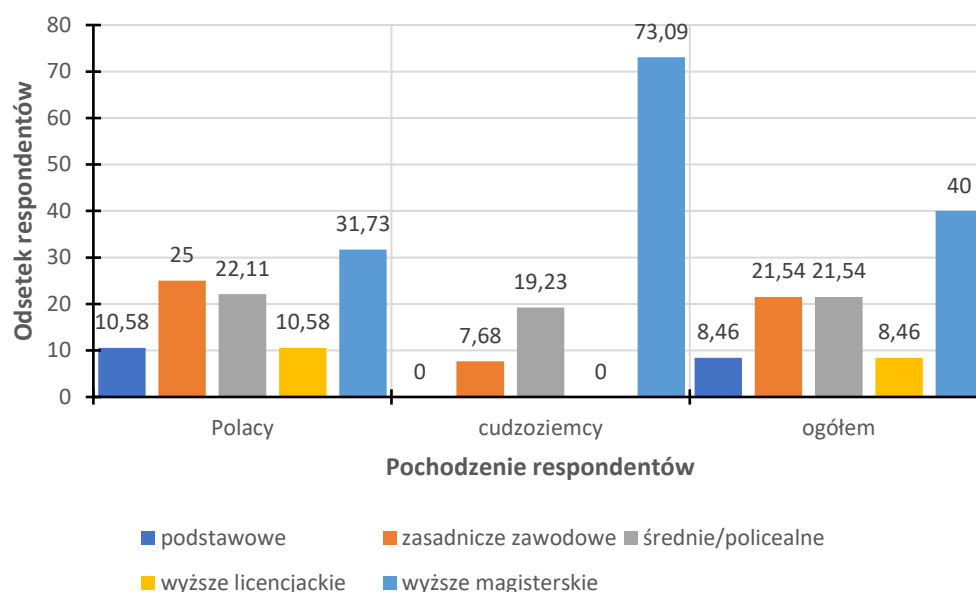
Rys. 81. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Odpowiedzi udzielone przez ankietowanych wskazały, że chęć obejrzenia meczu była głównym i jedynym motywem przyjazdu do Łodzi. Żadna osoba nie wskazała innego powodu.

W przypadku struktury społeczno-demograficznej ankietowanych stwierdzono, że większość stanowili mężczyźni (ok. 61%). Podobne proporcje występowały także przy zastosowaniu podziału na ankietowanych polskich i zagranicznych, jednak wśród Polaków odsetek kobiet był nieco wyższy (rys. 80).

Odnosząc się do struktury wieku respondentów zauważalna jest przewaga osób w wieku 25-40 lat. Taka sytuacja jest widoczna zarówno w przypadku polskich, jak i zagranicznych ankietowanych (rys. 81). Liczba osób w skrajnych przedziałach wieku, tzn. poniżej 25 lat i powyżej 60 lat była podobna. Najmniej liczną grupę stanowili ankietowani w wieku 41-60 lat.

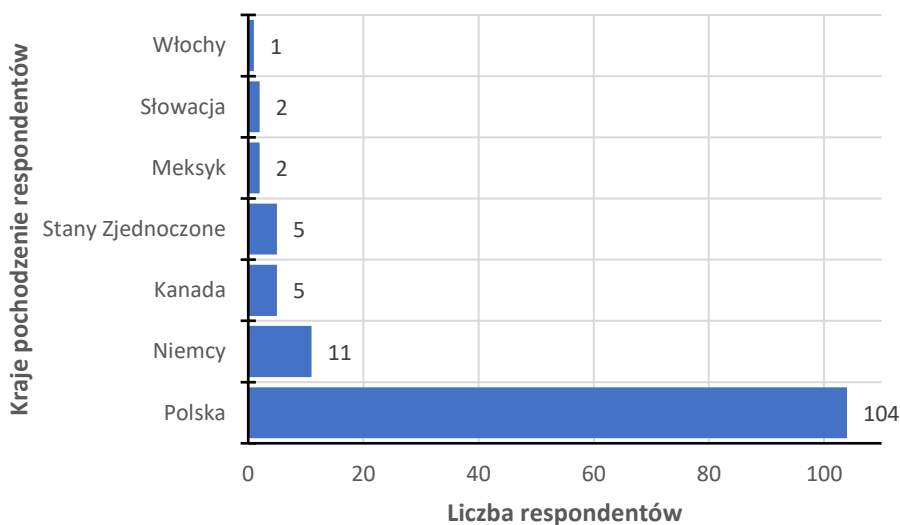
W przypadku deklarowanego przez respondentów poziomu wykształcenia stwierdzono, że dominującym było wyższe magisterskie. Szczególnie mocno jest to widoczne wśród zagranicznych ankietowanych. Najmniej osób z kolei posiadało wykształcenie podstawowe i wyższe licencjackie (rys. 82).

Rys. 82. Poziom wykształcenia respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Wśród badanych większość stanowili Polacy. Ich odsetek wyniósł 80%. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy z pewnością były mecze polskiej reprezentacji. W przypadku nielicznych zagranicznych ankietowanych największą grupę stanowili kibice niemieccy, którzy oglądali mecze swojej drużyny rozgrywającej w Łodzi mecze pierwszej i drugiej fazy grupowej (rys. 83). Ich obecności z pewnością sprzyjała również możliwość szybkiego dojazdu

z Niemiec do Łodzi. Odpowiedzi udzieliło też kilka osób z Kanady i Stanów Zjednoczonych, jak również z Włoch, Słowacji i Meksyku.

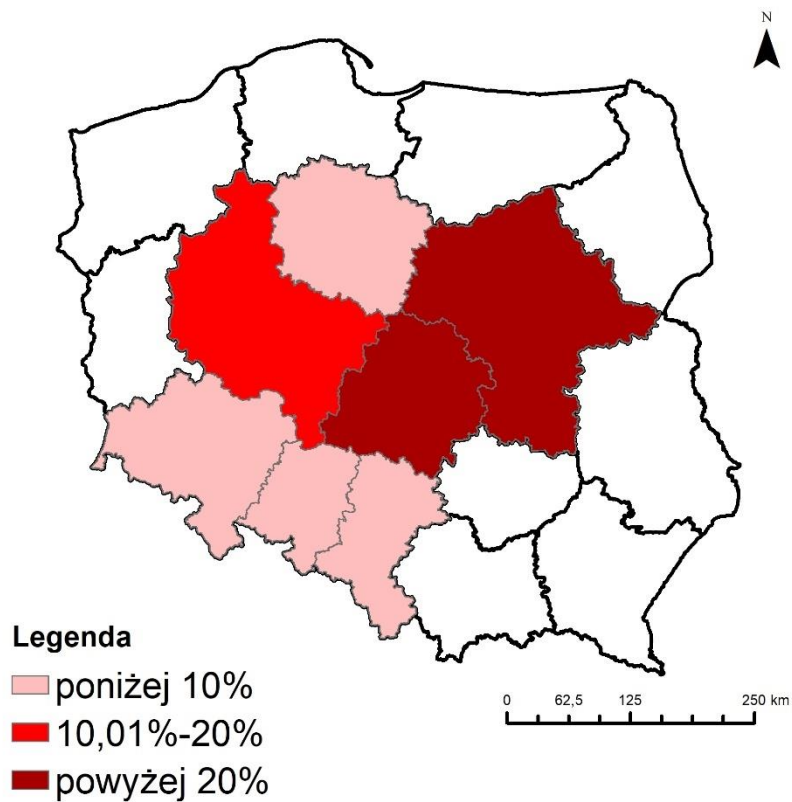

Rys. 83. Narodowości respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi

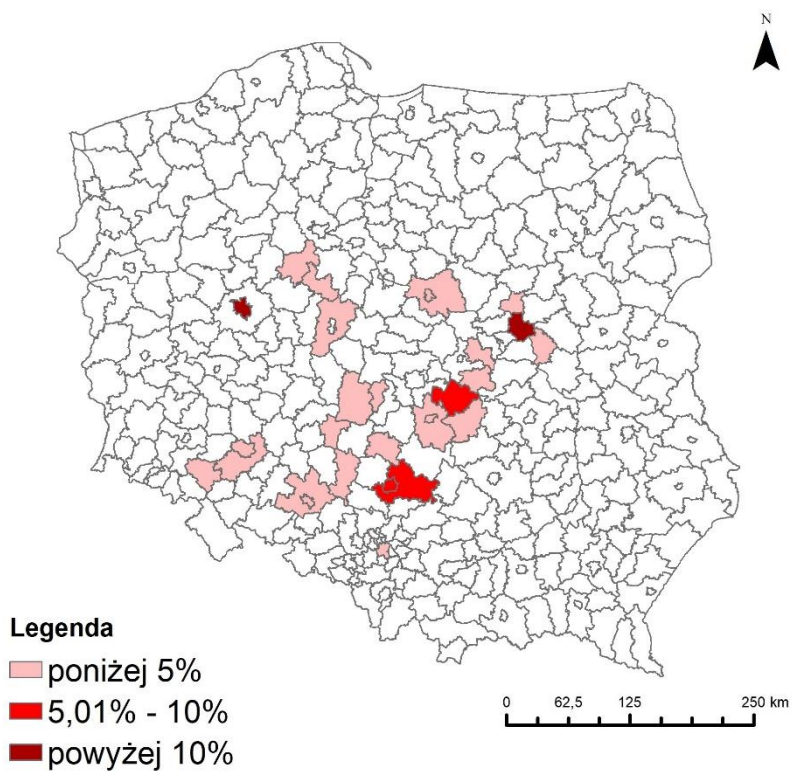
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Analizując stałe miejsce zamieszkania polskich ankietowanych z uwzględnieniem podziału administracyjnego Polski na województwa widoczne jest, że największa liczba respondentów pochodziła z województwa łódzkiego i mazowieckiego (łącznie ok. 61,5%). Spowodowane było to przede wszystkim niewielką odległością od Łodzi. W przypadku województwa mazowieckiego ankietowani pochodzili zazwyczaj z jego zachodniej części graniczącej z województwem łódzkim. Podczas prowadzonych badań odpowiedzi udzielili także przyjezdni z województwa: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, opolskiego, śląskiego i wielkopolskiego (rys. 84).

Biorąc pod uwagę administracyjny podział na powiaty zauważalna jest dominacja osób z miejskich powiatów Warszawa i Poznań (rys. 85). Większa liczba ankietowanych pochodziła też z powiatu tomaszowskiego i powiatu miejskiego Częstochowa. Z pozostałych powiatów, z których pochodzili respondenci w badaniu wzięło udział tylko po kilka osób.

Rys. 84. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych Polaków uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem administracyjnego podziału na województwa
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 85. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych Polaków uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem administracyjnego podziału na powiaty
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

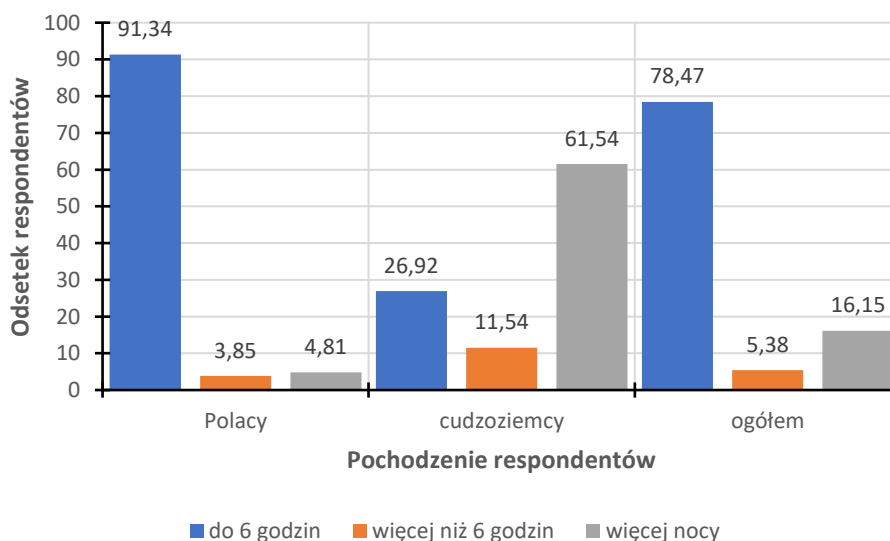

W następnej kolejności respondentów zapytano o organizację ich przyjazdu do Łodzi. Jedno z pytań dotyczyło łącznej liczby ich dotychczasowych pobytów. Z uwagi na niewielką odległość od miejsca zamieszkania zdecydowana większość ankietowanych nie potrafiła precyzyjnie odpowiedzieć, który raz przebywa w Łodzi. Często powoływali się na działalność zawodową bądź naukową prowadzoną w Łodzi we wcześniejszym lub obecnym etapie życia. Taką odpowiedź wskazało blisko 72% polskich respondentów, a ogółem ok. 58% (tab. 47). Zagraniczni ankietowani najczęściej deklarowali, że przyjechali do Łodzi po raz pierwszy.

Tabela 47. Wizyty ankietowanych w Łodzi uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022

przyjazdy	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
pierwszy raz	21,16	92,31	35,38
drugi raz	1,92	7,69	3,08
piąty raz	4,81	0	3,85
większa liczba pobytów	72,11	0	57,69

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

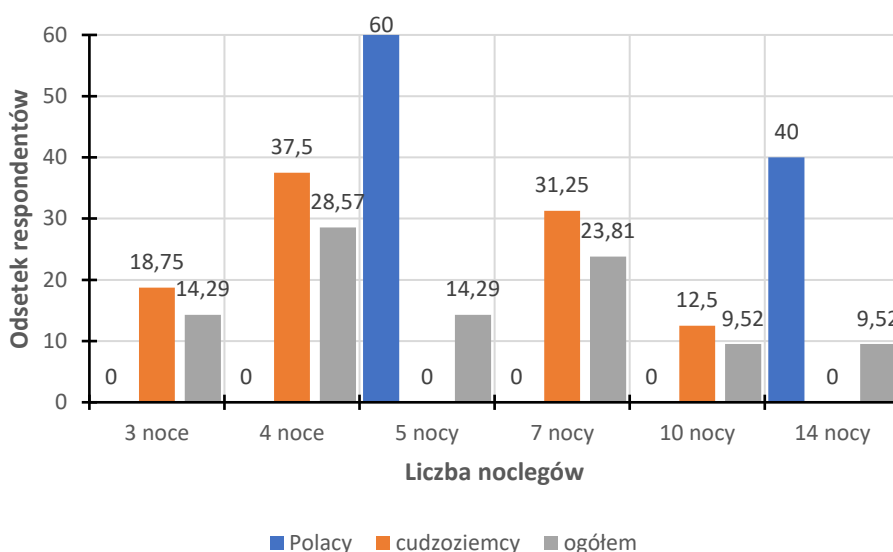

Rys. 86. Długość pobytu ankietowanych w Łodzi uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Innym ważnym zagadnieniem poruszonym w badaniu była planowana długość pobytu ankietowanych w Łodzi. Najwięcej osób przyjechało jedynie na mecz na okres do 6 godzin bez korzystania z usług noclegowych. Taka opcja pobytu występowała przede wszystkim wśród polskich ankietowanych (rys. 86). Nieco dłuższe pobyty planowali cudzoziemcy.

Najczęściej wskazywano na pobyty z 4 lub 7 noclegami (rys. 87). W wielu przypadkach długość ich pobytów uzależniona była od terminarza meczów reprezentacji, którym kibicowali.

Rys. 87. Długość pobytu ankietowanych w Łodzi uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022, dłuższych niż 1 nocleg z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Ankietowanych, którzy w trakcie swojego pobytu w Łodzi korzystali z usług noclegowych zapytano też, w jakiego rodzaju obiektach nocowali. Najczęściej wskazywano na hotele. Taką opcję deklarowali zarówno polscy jak i zagraniczni respondenci (tab. 48). Wśród wskazywanych obiektów noclegowych znalazły się także kwatery prywatne i pensjonaty. Dwie osoby z kolei w momencie udzielania odpowiedzi nie wiedziały jeszcze dokładnie, gdzie spędzą nocleg.

Tabela 48. Obiekty noclegowe, w których nocowali respondenci uczestniczący w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

obiekt noclegowy	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
hotel	60,0	75,0	71,44
kwatery prywatna	40,0	0	9,52
pensjonat	0	12,50	9,52
brak opinii	0	12,50	9,52

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Respondentów zapytano również o środek transportu, za pomocą którego dotarli do Łodzi. Wśród odpowiedzi wskazywano jedynie na samochód, pociąg i samolot. Najczęściej wskazywaną opcją zarówno wśród Polaków, jak i cudzoziemców był samochód osobowy (tab. 49).

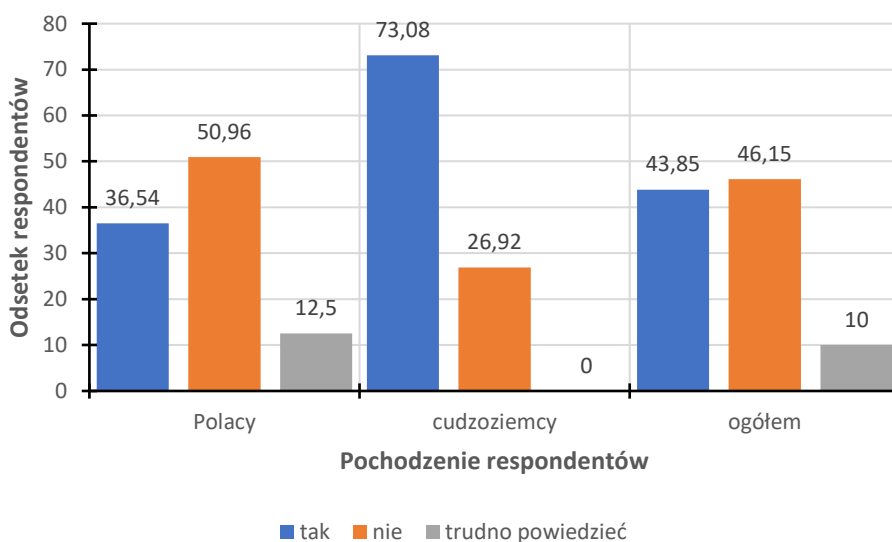
Zagraniczni ankietowani zazwyczaj do Łodzi docierali samochodami wypożyczanymi na lotniskach w innych miastach. Samolotem do Łodzi dotarła niewielka liczba zagranicznych respondentów, pociągiem zaś kilka osób narodowości polskiej.

Tabela 49. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w celu dotarcia do Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

środek transportu	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
samochód	94,23	69,23	89,23
samolot	0	30,77	6,15
pociąg	5,77	0	4,62

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Istotną kwestią, o którą zapytano ankietowanych były ich plany związane ze zwiedzaniem Łodzi poza uczestnictwem w meczu. Ponadto poproszono ich, aby powiedzieli, czy w swoim odczuciu mogą określić się mianem turystów. W przypadku tego pytania widoczne były znaczące różnice między odpowiedziami udzielanymi przez Polaków i cudzoziemców. Zagraniczni ankietowani w znacznej części odpowiadali, że czują się turystami w trakcie pobytu w Łodzi, Polacy natomiast nie określali się w ogóle mianem turystów (rys. 88).

Rys. 88. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 na pytanie, czy czują się turystami w trakcie pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Większość respondentów (ponad 77%) nie planowała zwiedzać Łodzi. Ich jedynym celem przyjazdu było obejrzenie meczu. Nieco większą chęć zwiedzania wyrażali cudzoziemcy,

jednak były to pojedyncze osoby (tab. 50). Wśród zaplanowanych miejsc lub obiektów do zwiedzenia wskazywano m.in. ulicę Piotrkowską czy też centrum miasta.

Tabela 50. Planowane do zwiedzania miejsca i obiekty w Łodzi wskazane przez respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia

wskazywane miejsca lub obiekty	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
ulica Piotrkowska	8,65	6,45	8,15
Orientalium ZOO Łódź	3,85	0	2,96
centrum miasta	0	6,45	1,48
hala sportowa	1,93	0	1,48
muzea	0	9,68	2,22
kościół	0	9,68	2,22
nic	81,72	61,29	77,05
brak zdania	3,85	6,45	4,44

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Jedną z najważniejszych kwestii poruszonych w kwestionariuszu ankiety była ocena poziomu organizacji łódzkiej części Mistrzostw Świata w Siatkówce Kobiet 2022. Podobnie jak w przypadku Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 ankietowanych proszono o wystawienie oceny w skali od 1 do 5 (1 – ocena bardzo zła, 5 – ocena bardzo dobra). Ponad połowa respondentów nie była w stanie podać jednoznacznej oceny argumentując to bardzo krótkim czasem pobytu w Łodzi w momencie udzielania odpowiedzi. Taka opinia zdecydowanie dominowała zwłaszcza wśród Polaków (tab. 51). Zagraniczni respondenci najczęściej dobrze oceniali organizację turnieju. Wśród ocen bardzo rzadko pojawiały się te najniższe. Nikt nie wskazał najniższej oceny. Ogółem średnia arytmetyczna ocen wyniosła 4,14, tak więc organizacja turnieju została oceniona dobrze. Nieco lepiej ocenili ją ankietowani Polacy (średnia ocen 4,27), w porównaniu do zagranicznych ankietowanych (średnia ocen 3,95).

Tabela 51. Ocena poziomu organizacji Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi w opinii respondentów z uwzględnieniem ich pochodzenia

ocena	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
bardzo dobra	15,37	15,38	15,38
dobra	18,27	65,39	27,69
ani dobra, ani zła	1,93	3,85	2,31
zła	1,93	7,69	3,08
bardzo zła	0	0	0
brak zdania	62,50	7,69	51,54

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Na podstawie wskazanych ocen poziomu organizacji turnieju określono korelację rang Spearmana. Podobnie jak w przypadku Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 jako cechy do porównania z ocenami organizacji turnieju w pierwszej korelacji wzięto pod uwagę narodowość respondentów (tab. 52), w drugiej zaś miejsce stałego zamieszkania Polaków (tab. 53).

Tabela 52. Badania zależności między narodowością ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Mistrzostw Świata w Siatkówce Kobiet 2022 w Łodzi

Ocena	Liczba polskich respondentów (cecha x ₁)	Liczba zagranicznych respondentów (cecha x ₂)	Rangi		d ₁ (x ₁ -x ₂)	(d ₁) ²
			x ₁	x ₂		
bardzo zła	0	0	6	6	0	0
zła	2	2	4,5	3,5	1	1
ani dobra, ani zła	2	1	4,5	5	-0,5	0,25
dobra	19	17	2	1	1	1
bardzo dobra	16	4	3	2	1	1
brak zdania	65	2	1	3,5	-2,5	6,25
Razem						9,5

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

$$\text{Korelacja Spearmana} = 1 - \frac{6 \sum d_{d1}^2}{n^3 - n} = 1 - \frac{6 \times 9,5}{6^3 - 6} = 0,73$$

Tabela 53. Badania zależności między miejscem stałego zamieszkania ankietowanych Polaków, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Mistrzostw Świata w Siatkówce Kobiet 2022 w Łodzi

Ocena	Liczba ankietowanych z województwa łódzkiego (cecha x ₁)	Liczba ankietowanych spoza województwa łódzkiego (cecha x ₂)	Rangi		d ₁ (x ₁ -x ₂)	(d ₁) ²
			x ₁	x ₂		
bardzo zła	0	0	5	6	-1	1
zła	1	1	3	5	-2	4
ani dobra, ani zła	0	2	5	4	1	1
dobra	14	5	2	3	-1	1
bardzo dobra	0	16	5	2	3	9
brak zdania	17	48	1	1	0	0
Razem						16

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

$$\text{Korelacja Spearmana} = 1 - \frac{6 \sum d_{d1}^2}{n^3 - n} = 1 - \frac{6 \times 16}{6^3 - 6} = 0,54$$

W przypadku pierwszej zależności współczynnik korelacji Spearmana wyniósł 0,73. Taka wartość wskazała, że zależność pomiędzy narodowością respondentów, a ich oceną poziomu organizacji turnieju w Łodzi jest wysoka (znaczna).

Współczynnik korelacji Spearmana przy drugiej zależności wyniósł 0,54 (tab. 53). Oznacza to, że zależność między analizowanymi cechami jest umiarkowana. Obydwa obliczone współczynniki pokazały, że zależność oceny poziomu organizacji turnieju w Łodzi jest silniejsza w stosunku do narodowości respondentów niż w stosunku do miejsca stałego zamieszkania polskich respondentów.

Wywiady kwestionariuszowe przeprowadzone w trakcie Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w przypadku Łodzi umożliwiły sformułowanie kilku wniosków dotyczących charakterystyki pobytu respondentów w trakcie tego wydarzenia sportowego. W większości przypadków kibice, którzy przyjechali do Łodzi byli tzw. odwiedzającymi jednodniowymi. Podstawowym i jedynym celem ich pobytu było obejrzenie meczu. Przyjezdni rzadko korzystali z usług noclegowych, nie wykazywali także chęci dodatkowego zwiedzania lub korzystania z innych usług turystycznych. Często wyrażali opinię, że nie czują się turystami w trakcie swojego pobytu w Łodzi. Ankietowanym w niewielkim stopniu zależało na głębszym poznaniu miasta. Respondenci zazwyczaj do Łodzi docierali własnymi samochodami, sporadycznie wykorzystywali do tego publiczne środki transportu.

W odniesieniu do struktury społeczno-demograficznej ankietowanych należy wspomnieć, że największa liczba osób była w przedziale wieku 25-40 lat i w większości byli to Polacy. Liczba zagranicznych ankietowanych była niewielka. Większości respondentów ciężko było też konkretnie ocenić poziom organizacji turnieju w Łodzi. Trudność tą argumentowali bardzo krótkim czasem pobytu w mieście podczas udzielania odpowiedzi. Biorąc jednak pod uwagę zadeklarowane oceny impreza została oceniona raczej pozytywnie.

W porównaniu ze wspomnianymi wcześniej Młodzieżowymi Mistrzostwami Świata U-20 w Piłce Nożnej 2019 ruch turystyczny był również zjawiskiem marginalnym. Podczas tego wydarzenia sportowego można mówić jedynie o formie turystyki sportowej związanej z przyjazdami na mecz w roli kibica lub obserwatora.

4.3. Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022

EUSA European Universities Games 2022, czyli Akademickie Igrzyska Europejskie odbyły się w Łodzi w terminie od 16 do 30 lipca, jednak oficjalna uroczystość otwarcia odbyła się 17 lipca. Jest to flagowe wydarzenie sportowe organizacji EUSA (European University

Sport Association). Federacja ta zrzesza łącznie 46 krajowych związków sportowych w Europie i ściśle współpracuje z Międzynarodową Federacją Sportu Akademickiego (FISU). Akademickie Igrzyska Europejskie organizowane są cyklicznie co dwa lata w różnych europejskich miastach¹²¹.

Edycja rozegrana w 2022 roku w Łodzi była szóstą z kolei, jednak pierwszą zorganizowaną na terenie Polski. Rywalizacja toczyła się w 20 różnych dyscyplinach sportu. Były to: badminton, futsal, judo, karate, kick-boxing, koszykówka, koszykówka 3x3, piłka nożna, piłka ręczna, piłka ręczna plażowa, pływanie, siatkówka, siatkówka plażowa, szachy, taekwondo, tenis ziemny, tenis stołowy i para tenis stołowy, waterpolo oraz wspinaczka sportowa. Głównym organizatorem tego przedsięwzięcia była Politechnika Łódzka będąca jedną z trzech największych łódzkich uczelni wyższych. Instytucje, które również ściśle pomagały w organizacji to: Akademicki Związek Sportowy (AZS), European University Sport Association (EUSA) oraz miasto Łódź¹²².

W organizacji wydarzenia w dużym stopniu pomagało także ok. 1000 wolontariuszy pochodzących zarówno z Polski jak i z krajów europejskich i pozaeuropejskich. Rywalizację przeprowadzono na 12 obiektach, z czego 11 zlokalizowanych było w Łodzi (tab. 54). Wyjątek stanowiła jedynie hala sportowa w Zgierzu. Były to nie tylko typowo sportowe obiekty, ale również obiekty pełniące na co dzień inne funkcje, np. Centrum Nauki i Techniki EC1. Wstęp na obiekty w trakcie rozgrywania poszczególnych konkurencji był bezpłatny i ogólnodostępny.

Obiekty, na których rozegrano rywalizację sportowców znajdowały się w różnych częściach miasta, jednak najwięcej z nich w centrum, w bezpośrednim sąsiedztwie kampusu Politechniki Łódzkiej (rys. 89). Innymi obiektami, które pełniły istotne funkcje podczas imprezy były obiekty zakwaterowania uczestników oraz strefy gastronomiczne. Jako baza noclegowa posłużyły osiedla akademickie Politechniki Łódzkiej i Uniwersytetu Łódzkiego. Na osiedlach tych mieściły się także strefy gastronomiczne. Dla uczestników udostępnione zostały specjalne linie autobusowe łódzkiego MPK, których trasy łączyły poszczególne obiekty sportowe, jak również miejsca zakwaterowania z arenami zmagania.

W imprezie wystartowało łącznie ok. 4459 sportowców reprezentujący 422 uczelnie wyższe z 37 krajów. Biorąc pod uwagę narodowość uczestników w imprezie swoich reprezentantów miało w sumie 46 krajów. Uwzględniając wśród uczestników również trenerów, członków sztabów szkoleniowych, działaczy sportowych, sędziów czy też osoby towarzyszące sportowcom w wydarzeniu tym wzięło udział ponad 6 tys. osób. Wśród uczestników znalazło

---

¹²¹ <https://eug2022.eu>; data dostępu: 28.11.2022

¹²² <https://www.eusa.eu>; data dostępu: 28.11.2022

się również ok. 450 sportowców polskich reprezentujących 51 uczelni wyższych. Poza Polską innymi najliczniej reprezentowanymi krajami w wydarzeniu były m.in.: Niemcy, Czechy, Ukraina, Francja oraz Wielka Brytania¹²³.

Tabela 54. Obiekty, w których rozegrano konkurencje w ramach Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022

obiekt	dyscypliny rozgrywane podczas EUG 2022	stała funkcja obiektu
Atlas Arena	ceremonia otwarcia	największa łódzka hala widowiskowo-sportowa
Centrum Nauki i Techniki EC1	szachy	Centrum Nauki i Techniki, Planetarium, Narodowe Centrum Kultury Filmowej
Hala Anilana	tenis stołowy, para tenis stołowy, piłka ręczna	mecze ligowe męskiej drużyny piłki ręcznej Grot Blachy Pruszyński Anilana Łódź
Hala Małachowskiego	futsal, koszykówka	mecze ligowe męskiej drużyny futsalu Widzew Łódź
Hala MOSiR (Łódzki Pałac Sportu)	kick-boxing, karate	obiekt łódzkiego MOSiR-u
Hala Uniwersytetu Łódzkiego	futsal, koszykówka	obiekt będący częścią Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu Uniwersytetu Łódzkiego
Hala Zgierz Nowa	judo, karate, siatkówka	obiekt zgierskiego MOSiR-u
Korty AZS UŁ	tenis ziemny	obiekt będący częścią Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu Uniwersytetu Łódzkiego
Ogrody Geyera	koszykówka 3x3, piłka ręczna plażowa, siatkówka plażowa	centrum handlowo-usługowe
Sport Arena	piłka ręczna, siatkówka, ceremonia zamknięcia	mecze ligowe kobiecych drużyn siatkarskich Grot Budowlani Łódź i ŁKS Comercecon Łódź
Stadion Minerska	piłka nożna	ośrodek treningowy męskiej drużyny piłkarskiej ŁKS Łódź
Stadion SMS	piłka nożna	ośrodek treningowy Szkoły Mistrzostwa Sportowego
Zatoka Sportu	badminton, futsal, pływanie, waterpolo, wspinaczka sportowa, Biuro EUG 2022	Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej

źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Akademickich Igrzysk Europejskich 2022¹²⁴

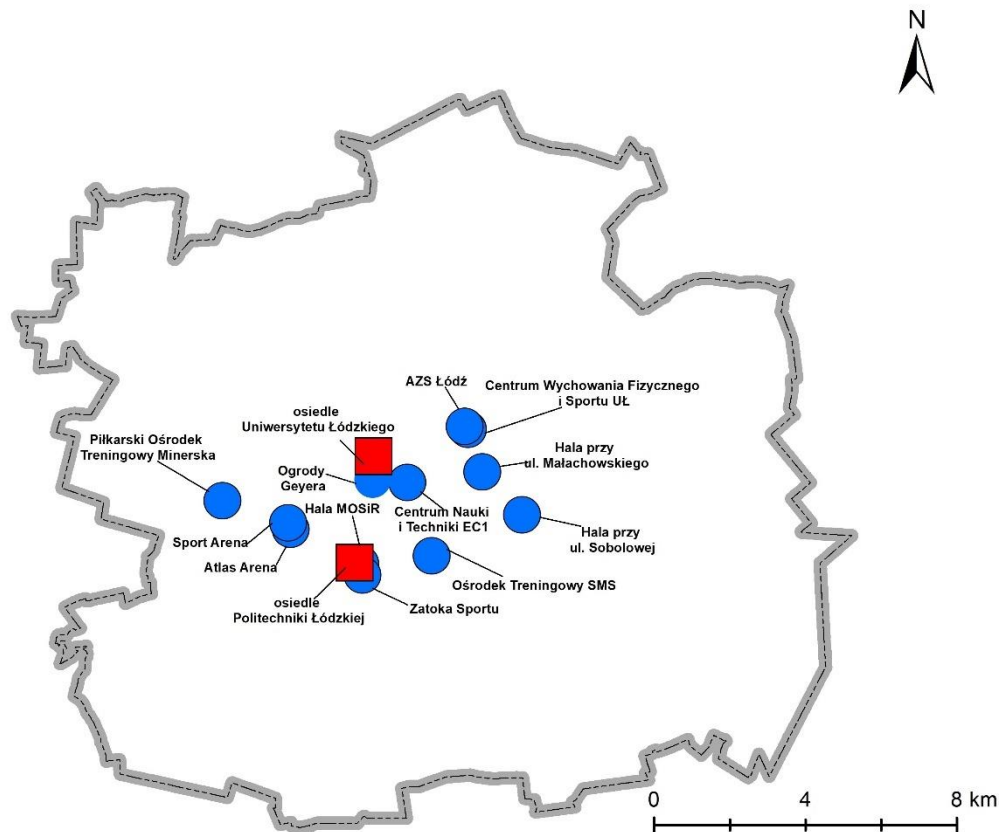
Podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 wywiady kwestionariuszowe prowadzone były we współpracy z Centrum Wychowania Fizycznego Politechniki Łódzkiej. Część rozmów przeprowadzili wolontariusze zaangażowani w pomoc przy organizacji wydarzenia. Respondentami byli przypadkowo napotkani uczestnicy wydarzenia, w tym zawodnicy, działacze, kibice, sędziowie oraz osoby towarzyszące sportowcom. Badania prowadzono na wybranych obiektach przy okazji rozgrywania dyscyplin budzących większe

¹²³ <https://www.eusa.eu/>; data dostępu: 22.05.2023

¹²⁴ <https://eug2022.eu/>; data dostępu: 28.11.2022

zainteresowanie i popularność. Biorąc pod uwagę te kryteria jako miejsce prowadzenia badań wybrano: Zatokę Sportu, Ogrody Geyera (fot. 18), Halę Sport Arena, Halę Małachowskiego i Stadion Minerska.

Legenda

- obiekty rozgrywek sportowych
- miejsca zakwaterowanie uczestników

Rys. 89. Lokalizacja obiektów sportowych i obiektów noclegowych podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 w przestrzeni Łodzi

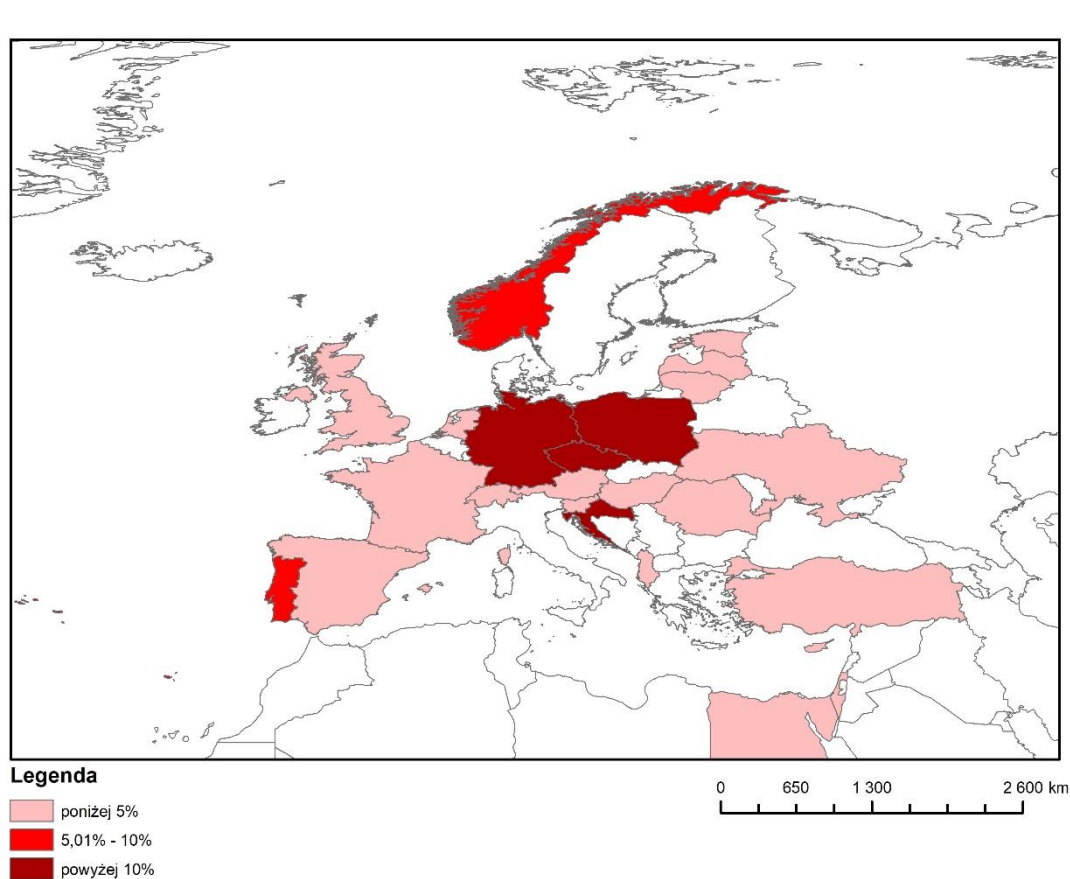
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Akademickich Igrzysk Europejskich 2022¹²⁵

Odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu udzieliło 392 respondentów. Były to przypadkowo spotkane osoby, w żaden sposób nie stosowano konkretnej metody doboru respondentów. Kwestionariusz składał się z podobnego zestawu pytań jak w przypadku wcześniej opisywanych wydarzeń. Dodatkowo jednak ankietowanych zapytano o rolę jaką pełnili w trakcie imprezy, a także o to, czy ktoś towarzyszy im w trakcie pobytu w Łodzi, o średnią

¹²⁵ <https://eug2022.eu/>; data dostępu: 28.11.2022

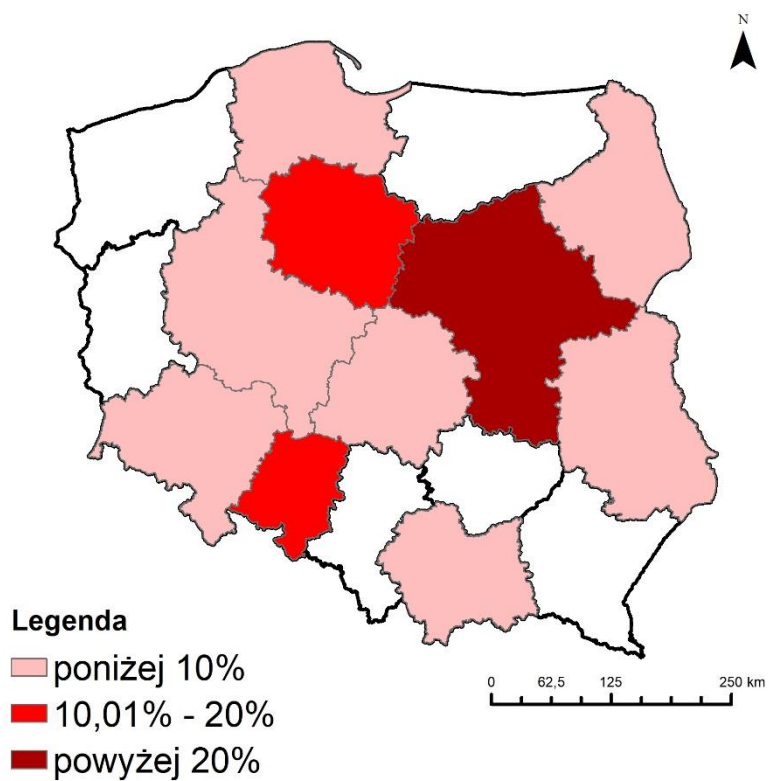
wielkość wydatków przeznaczoną na pobyt oraz o ocenę poszczególnych aspektów, takich jak: zakwaterowanie, gastronomia, atmosfera miasta, czy też poziom organizacji wydarzenia.

Spośród wszystkich ankietowanych większość stanowili cudzoziemcy (ok. 88%). Wśród ankietowanych byli obywatele 24 krajów, w tym z 22 krajów europejskich. Odpowiedzi udzieliło też dwóch respondentów pochodzących z pozaeuropejskich krajów – z Egiptu i Izraela. Największa liczba ankietowanych pochodziła z Niemiec i Czech, co niewątpliwie wynikało z dużej liczby sportowców z tych krajów biorących udział w zawodach (rys. 90). Znaczącą grupę stanowili także ankietowani z Chorwacji. W przypadku polskich ankietowanych zdecydowanie najwięcej osób pochodziło z województwa mazowieckiego i opolskiego (rys. 91).

Rys. 90. Kraje pochodzenia respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

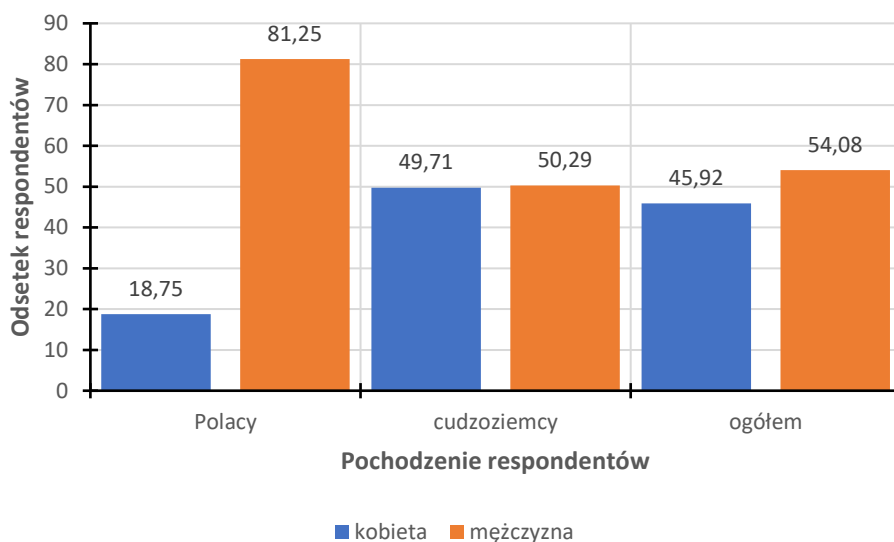
Rys. 91. Miejsce stałego zamieszkania ankietowanych Polaków z uwzględnieniem administracyjnego podziału na województwa
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

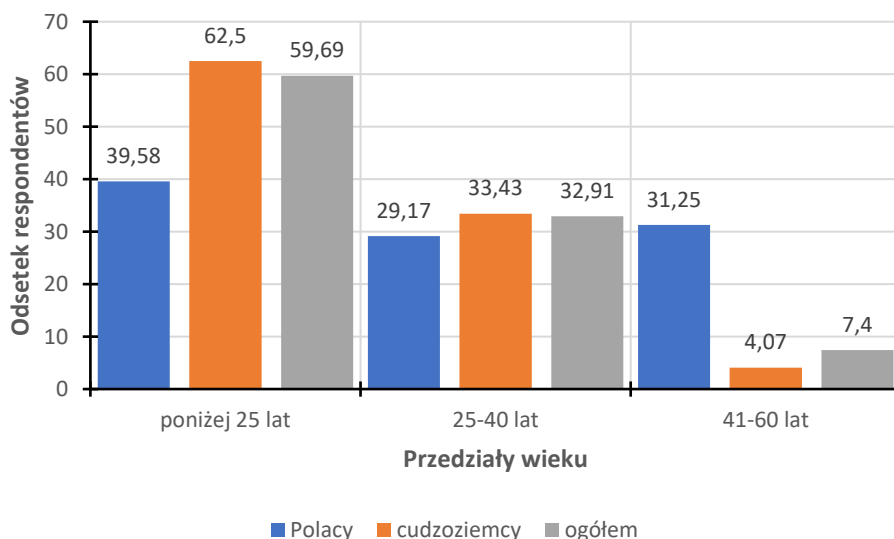
Fot. 18. Ogrody Geyera podczas meczu siatkówki plażowej w ramach Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022
 źródło: strona internetowa skyscrapercity¹²⁶

¹²⁶ <https://www.skyscrapercity.com/>; data dostępu: 23.05.2023

Analiza społeczno-demograficzna respondentów wykazała, że w badaniu wzięła udział nieco większa liczba mężczyzn w stosunku do kobiet. Odsetek mężczyzn wyniósł ok. 54%. Ich większa liczba uwidoczniła się w przypadku polskich ankietowanych, gdzie odsetek ten wynosił aż ok. 81% (rys. 92).

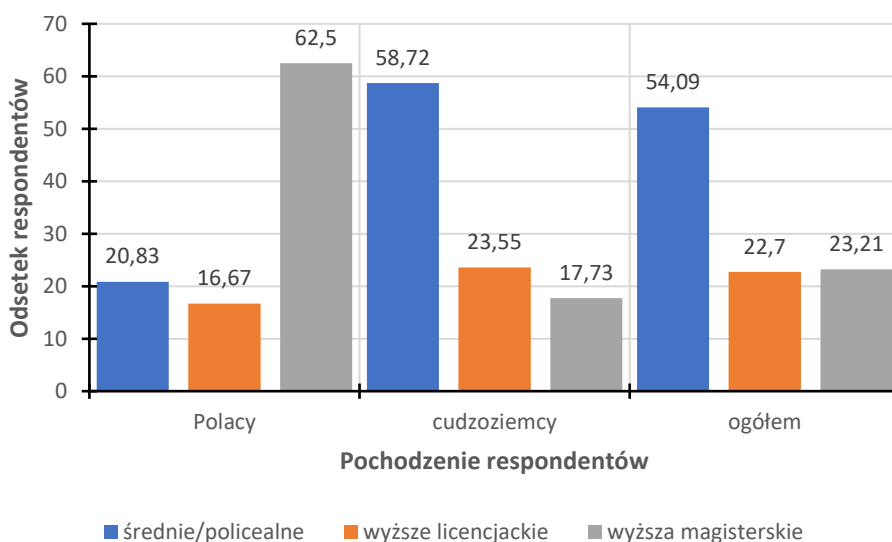
Rys. 92. Płeć respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 93. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W przypadku struktury wieku ankietowanych widoczna jest dominacja osób w wieku poniżej 25 lat i najmniejszy odsetek osób w wieku 41-60 lat. Takie dane w pełni odzwierciedlają charakter wydarzenia odnoszącego się przede wszystkim do studentów reprezentujących europejskie uniwersytety. Największy odsetek osób w wieku poniżej 25 lat odnotowano w grupie zagranicznych ankietowanych (rys. 93).

Wiek ankietowanych miał również bezpośredni wpływ na deklarowany przez nich poziom wykształcenia. Najczęściej występującym było wykształcenie średnie/policealne. Zadeklarowała je ponad połowa badanych (rys. 94). Nieco inaczej sytuacja wyglądała w przypadku polskich ankietowanych, którzy najczęściej legitymowali się wykształceniem wyższym magisterskim (ponad 60%). Warto również wspomnieć, że żaden z ankietowanych nie zadeklarował niższego poziomu wykształcenia niż wspomniane średnie/policealne.

Rys. 94. Poziom wykształcenia respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Tabela 55. Wizyty ankietowanych uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

przyjazdy	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
pierwszy raz	12,50	96,22	85,98
drugi raz	39,89	3,78	8,17
trzeci raz	12,50	0	1,53
piąty raz	2,07	0	0,25
szósty raz	2,07	0	0,25
siódmy raz	2,07	0	0,25
większa liczba pobyków	29,17	0	3,57

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Respondentów zapytano także o kwestie organizacyjne związane z ich pobytem w Łodzi. W jednym z pytań ankietowani podawali liczbę swoich dotychczasowych pobytów w tym mieście. Patrząc na ogólne wyniki badań widoczne jest, że prawie 86% osób przyjechało do Łodzi po raz pierwszy. Taka odpowiedź dominowała przede wszystkim u zagranicznych respondentów (tab. 55). Respondenci z Polski przebywali natomiast w Łodzi drugi raz, bądź też nie byli w stanie udzielić precyzyjnej odpowiedzi.

Kolejnym aspektem poruszonym w kwestionariuszu ankiety był motyw przyjazdu respondentów do Łodzi. W przeważającej większości główną i jedyną przyczynę stanowił udział w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022. Taką opcję wskazało ponad 99% pytanych. Dla kilku osób powodem przyjazdu była chęć odwiedzenia rodziny lub znajomych.

Ankietowani zostali zapytani również o długość pobytu w Łodzi. Udzielone odpowiedzi pokazały, że średnio pobyt trwał ok. 7 dni. Taką długość pobytu wskazało ok. 38% polskich ankietowanych i ok. 43% cudzoziemców (tab. 56). Wśród polskich badanych najwięcej osób wskazało 14-dniowy pobyt i najczęściej byli to wolontariusze pomagający przy organizacji wydarzenia. Jedynie 12,5% polskich ankietowanych przyjechało do Łodzi na kilka godzin bez korzystania z usług noclegowych. Najdłuższa zadeklarowana długość pobytu wyniosła 19 dni.

Tabela 56. Długość pobytu ankietowanych uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

deklarowana długość pobytu	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
bez noclegu	12,50	0	1,53
5 noclegów	6,25	10,76	10,20
6 noclegów	10,42	7,27	7,65
7 noclegów	0	43,02	37,76
8 noclegów	4,17	11,92	10,97
9 noclegów	0	7,56	6,63
10 noclegów	20,83	10,18	11,48
13 noclegów	0	0,87	0,76
14 noclegów	45,83	5,52	10,46
15 noclegów	0	0,58	0,51
16 noclegów	0	0,87	0,77
17 noclegów	0	0,58	0,51
18 noclegów	0	0,58	0,51
19 noclegów	0	0,29	0,26

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Większość respondentów podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 nocowała w akademikach Politechniki Łódzkiej i Uniwersytetu Łódzkiego. Taką opcję

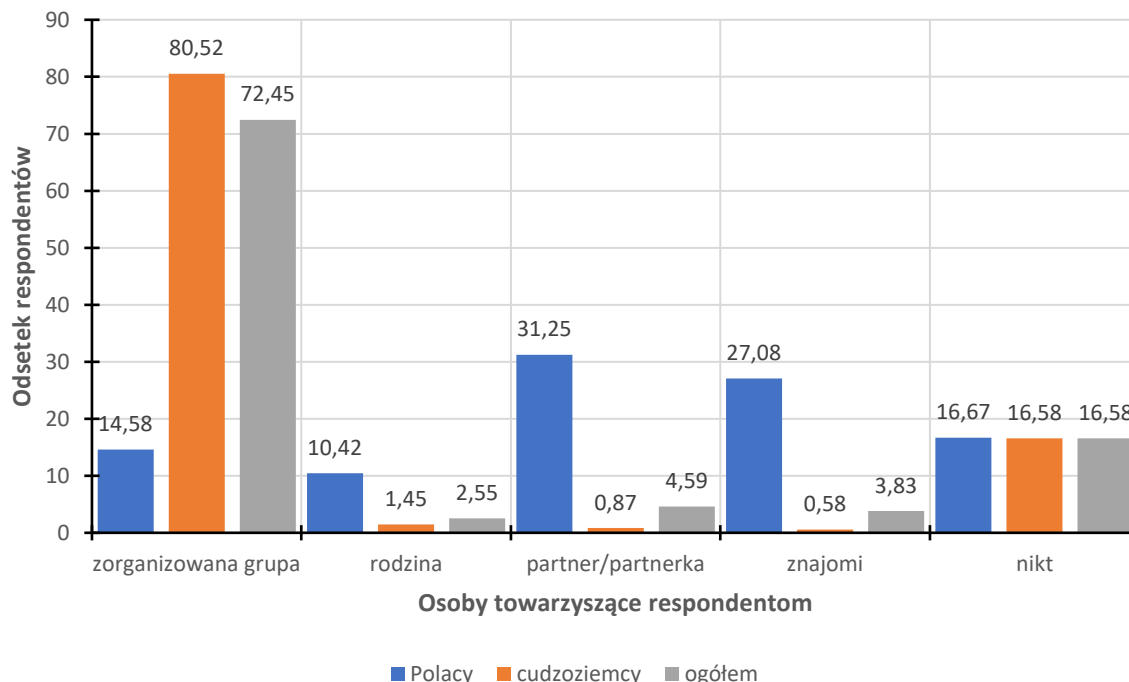
wskazało ponad 98% ankietowanych, w tym 100% Polaków. Jedynie niecałe 2% zagranicznych badanych korzystało z usług noclegowych w hotelach.

Następnym aspektem poruszonym w wywiadzie kwestionariuszowym był środek transportu, który ankietowani wykorzystali w celu dotarcia do Łodzi. W tym przypadku najczęściej wskazywane były autokar i samolot. Autokarem najczęściej docierały osoby z krajów sąsiadujących z Polską lub położonych w bliższej odległości, np. z Niemiec, Czech, Węgier i Austrii. Polscy ankietowani najczęściej jako środek transportu wykorzystywali bus i podobnie jak cudzoziemcy autokar (tab. 57).

Tabela 57. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 w celu dotarcia do Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

środek transportu	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
samochód	20,84	12,50	13,52
samolot	0	40,41	35,46
pociąg	12,50	9,88	10,20
autokar	33,33	36,92	36,48
bus	33,33	0,29	4,34

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 95. Osoby towarzyszące respondentom uczestniczącym w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 w trakcie pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W następnej kolejności ankietowani zostali zapytani o to, kto towarzyszył im podczas pobytu w Łodzi. Biorąc pod uwagę wszystkich badanych większość przyjechała ze zorganizowaną grupą, zwłaszcza zagraniczni respondenci (rys. 95). Było to spowodowane tym, że za zwyczaj przyjazd do Łodzi był bezpośrednio i kompleksowo organizowany przez uniwersytety. Wśród polskich badanych najwięcej osób (ponad 30%) przyjechało do Łodzi wraz ze swoimi partnerami lub partnerkami. Ok. 17% ankietowanym nie towarzyszył nikt i w większości byli to wolontariusze.

Istotną kwestią poruszoną w badaniu była także rola, jaką ankietowani pełnili podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. Pytanie to było ważne z uwagi na to, że na wydarzenie to przyjechali nie tylko zawodnicy, ale również ich trenerzy, działacze sportowi czy też osoby towarzyszące sportowcom. W tym przypadku ok. 2/3 badanych to sportowcy biorący udział w poszczególnych dyscyplinach i konkurencjach, natomiast w przypadku ankietowanych z zagranicy to nawet ok. 74% osób. Dominującą grupą wśród polskich respondentów byli z kolei wolontariusze (tab. 58). Najrzadziej spotykaną grupą z osób badanych byli sędziowie.

Tabela 58. Role pełnione przez respondentów podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia

rola pełniona w trakcie EUG 2022	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
sportowiec	22,92	74,13	67,86
kibic	27,08	2,62	5,61
działacz sportowy	10,42	6,39	6,89
wolontariusz	39,58	3,78	8,16
sędzia	0	1,45	1,28
osoba towarzysząca sportowcom	0	11,63	10,20

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Tabela 59. Deklarowane przez respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 wydatki finansowe na osobę za pobyt w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

kwota	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
poniżej 500 PLN	60,42	64,53	64,03
500 – 1000 PLN	33,33	6,99	10,20
1001 – 2000 PLN	0	0	0
2001 – 5000 PLN	0	2,32	2,04
powyżej 5000 PLN	0	0,87	0,77
trudno powiedzieć	6,25	25,29	22,96

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

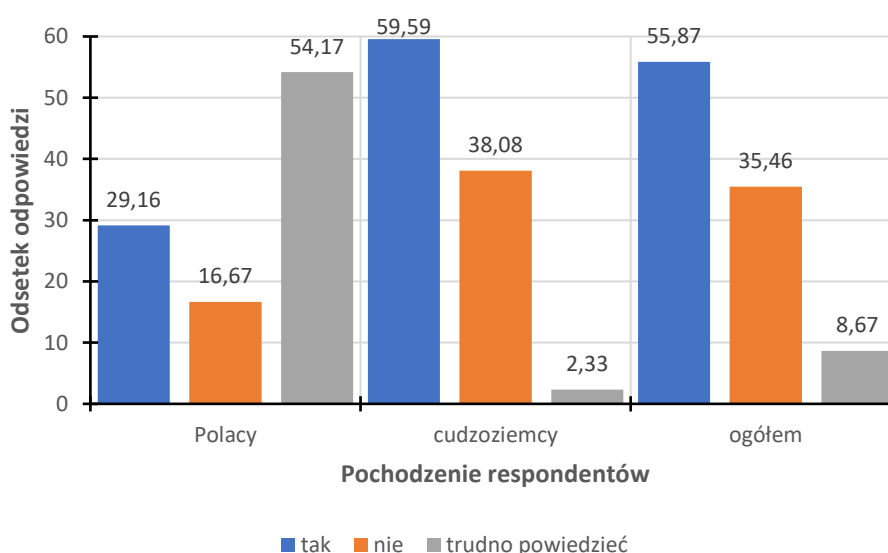

Respondentów poproszono również o określenie szacowanych średnich środków finansowych na osobę w trakcie pobytu w Łodzi. Zagraniczni ankietowani kwotę określali w walucie euro, natomiast Polacy w złotych. Przy dokonywaniu ostatecznej analizy wyników kwoty te zostały jednak ujednolicone i przeliczone na polską walutę. Podane przez badanych kwoty wskazały, że kwota przeznaczona na pobyt nie była zbyt wysoka. Ponad 64% osób nie planowało wydać na pobyt więcej niż 500 PLN. Z pewnością było to spowodowane tym, że całą kwotę za pobyt zazwyczaj regulowały uniwersytety. Wyższe kwoty wydatków deklarowane były przez niewielką liczbę respondentów (tab. 59). Znacząca liczba badanych, zwłaszcza tych zagranicznych nie była w stanie precyzyjnie określić takiej sumy.

W kolejnej części kwestionariusza respondentów zapytano o to, czy w trakcie pobytu w Łodzi w swoim odczuciu mogą określić się mianem turystów oraz o to, czy poleciliby odwiedzenie Łodzi swoim znajomym.

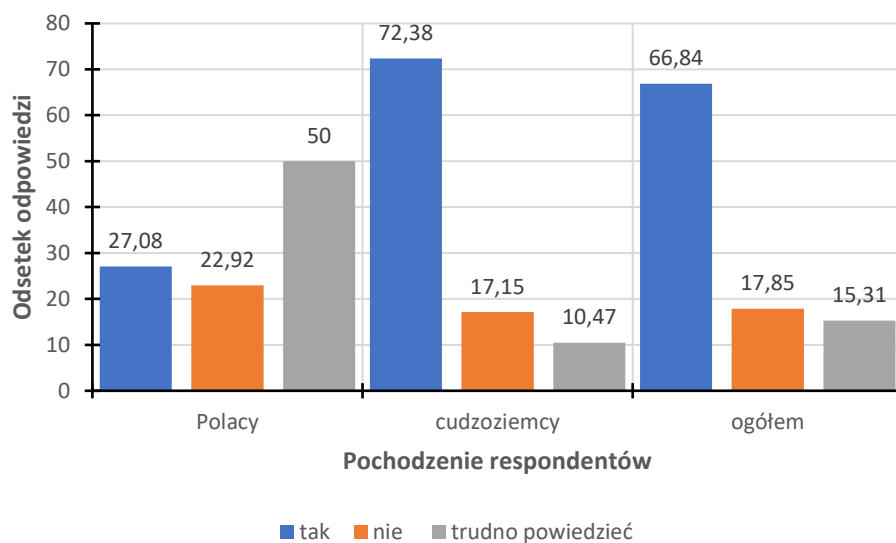
Odpowiedzi na pierwsze z tych pytań pokazały, że ok. 56% ankietowanych czuło, że mogą podczas pobytu w Łodzi określić się mianem turystów. Szczególnie odpowiedź taka dominowała wśród cudzoziemców. Ankietowani Polacy (ok. 54%) z kolei nie potrafili do końca przytoczyć konkretnej odpowiedzi (rys. 96).

Blisko 2/3 badanych odpowiedziało, że poleciliby w przyszłości odwiedzenie Łodzi swoim znajomym. Nieco odmienna opinia panowała wśród ankietowanych Polaków, z których połowa nie była w stanie odpowiedzieć ani twierdząco, ani przecząco (rys. 97).

Rys. 96. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 na pytanie, czy określiliby się mianem turystów podczas pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 97. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 na pytanie, czy poleciliby odwiedzenie Łodzi swoim znajomym z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Jednym z celów przeprowadzonych wywiadów kwestionariuszowych było także sprawdzenie, jak Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022 wpływają na wzrost ruchu turystycznego w Łodzi. Z tego powodu ankietowanych zapytano, czy podczas pobytu zwiedzali jakiegokolwiek miejsca lub też, czy planują to zrobić.

Tabela 60. Miejsca i obiekty odwiedzane przez respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 podczas pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia

wskazane miejsca i obiekty	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
ulica Piotrkowska	28,26	31,38	31,19
Manufaktura	13,04	13,10	13,09
Zoo	0	7,09	6,68
centrum miasta	0	6,82	6,42
obiekty sportowe	0	6,68	6,29
muzea	4,35	5,73	5,65
aquapark	4,35	5,05	5,01
kluby nocne	4,35	4,77	4,75
parki	0	4,09	3,86
kościół	0	3,01	2,82
inne	2,17	9,55	9,11
trudno powiedzieć	43,48	2,73	5,13

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W udzielonych odpowiedziach widoczne były różnice pomiędzy zagranicznymi, a polskimi respondentami. Ankietowani Polacy w przeważającej części nie byli pewni, czy coś będą zwiedzać. Odpowiedź taką argumentowali dobrą znajomością miasta na skutek wcześniejszych

pobytów. Większą chęć zwiedzania wyrażali zagraniczni respondenci. Wśród wskazywanych atrakcji znalazło się łącznie 26 miejsc i obiektów. Niektóre z nich nie były dokładniej sprecyzowane. Niekiedy ankietowani deklarowali chęć zwiedzania muzeów lub kościołów, ale nie potrafili określić dokładnie których. Największą popularnością cieszyły się najbardziej charakterystyczne miejsca w Łodzi, tzn. ulica Piotrkowska i centrum handlowo-usługowe Manufaktura (tab. 60). Dość często wśród deklarowanych opcji pojawiały się m.in. Orientarium Zoo Łódź, centrum miasta i obiekty sportowe. Pojedyncze osoby wskazały takie miejsca jak: Stacja Radegast, Księży Młyn czy Rynek Starego Miasta.

Przy wykorzystaniu 5-stopniowej skali, respondentów poproszono także o ocenę różnorodnych aspektów związanych z ofertą turystyczną Łodzi i organizacją Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. Na podstawie udzielonych odpowiedzi i obliczonych średnich ocen utworzono ranking oparty na gradacji ocen, gdzie ocena „1” stanowiła ocenę najgorszą, a ocena „5” najlepszą. Niektóre elementy oceniane były nieco rzadziej z uwagi na to, że respondenci nie byli w stanie podać jednoznacznej oceny. Do elementów tych należały: wydarzenia i imprezy kulturalne, rozrywka, informacja turystyczna, czy też jakość obsługi turysty.

Tabela 61. Ocena wybranych elementów oferty turystycznej Łodzi w ocenie respondentów

Aspekt	Średnia ocen w skali 1-5	Ocena respondentów						
		bardzo zła	zła	ani dobra, ani zła	dobra	bardzo dobra	brak opinii	
		udział %						
bezpieczeństwo	4,42	0,76	0,76	9,69	30,87	54,35	3,57	
gościnność	4,22	0,51	1,79	13,27	38,26	38,52	7,65	
organizacja EUG 2022	4,19	2,04	1,53	17,09	34,44	44,90	0	
transport lokalny	4,18	0	2,29	16,33	35,72	38,01	7,65	
życzliwość mieszkańców	4,18	0	3,83	13,52	33,42	36,73	12,50	
rozrywka	4,07	1,53	1,28	22,96	27,04	36,22	10,97	
wydarzenia i imprezy kulturalne	4,0	1,53	3,32	14,03	19,13	25,26	36,73	
dojazd do miasta	3,94	2,04	2,81	24,49	38,26	30,87	1,53	
jakość obsługi turysty	3,90	0	2,81	24,74	21,94	23,47	27,04	
czystość na ulicach	3,88	1,27	8,42	19,39	41,84	28,06	1,02	
atmosfera miejscowości	3,82	0,51	4,08	29,08	41,33	21,68	3,32	
oznakowanie turystyczne	3,65	1,53	7,14	29,34	30,61	17,60	13,78	
informacja turystyczna	3,59	2,55	6,63	31,12	26,28	17,60	15,82	
gastronomia	3,34	6,89	13,52	27,04	36,73	11,48	4,34	
baza noclegowa	3,15	7,14	16,58	35,97	33,42	6,12	0,77	
średnia ogółem				3,90				

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Wśród wszystkich zadeklarowanych ocen najwyższą uzyskały tzw. cechy niematerialne, czyli bezpieczeństwo i gościnność (tab. 61). Wysoko oceniono też poziom organizacji imprezy.

Najslabiej oceniono gastronomię i bazę noclegową. Było to spowodowane oceną warunków związanych z zakwaterowaniem uczestników imprezy w łódzkich akademikach oraz świadczonymi tam usługami gastronomicznymi. Często w trakcie udzielania odpowiedzi ankietowani podkreślali te aspekty.

Porównując oceny zadeklarowane przez zagranicznych ankietowanych do polskich ankietowanych stwierdzono, że Polacy wybrane elementy ocenili nieco lepiej. W ich przypadku średnia ocen większości aspektów wynosiła powyżej 4,0. Najlepiej oceniony został poziom organizacji Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 oraz bezpieczeństwo (tab. 62). Podobnie jak w przypadku ogólnych wyników najniższe noty uzyskała baza noclegowa i gastronomia. Słabo oceniono również jakość obsługi turysty.

Zagraniczni ankietowani najlepiej ocenili bezpieczeństwo, gościnność i transport lokalny. Na podstawie ich odpowiedzi większość średnich ocen aspektów wynosiła poniżej 4,0 (tab. 63). Najniższe noty, podobnie jak wśród polskich respondentów uzyskały baza noclegowa i gastronomia. Niskie noty przydzielono także oznakowaniu turystycznemu i informacji turystycznej.

Tabela 62. Ocena wybranych elementów oferty turystycznej Łodzi w ocenie ankietowanych Polaków

Aspekt	Średnia ocen w skali 1-5	Ocena respondentów						
		bardzo zła	zła	ani dobra, ani zła	dobra	bardzo dobra	brak opinii	
		udział %						
organizacja EUG 2022	4,64	0	0	10,42	14,58	75,0	0	
bezpieczeństwo	4,51	0	0	6,25	33,33	54,17	6,25	
życzliwość mieszkańców	4,33	0	2,08	12,50	10,42	37,50	37,50	
wydarzenia i imprezy kulturowe	4,28	2,08	4,17	2,08	22,92	35,42	33,33	
oznakowanie turystyczne	4,24	2,08	0	18,75	6,25	41,67	31,35	
dojazd do miasta	4,15	0	6,25	18,75	25,0	45,83	4,17	
transport lokalny	4,06	0	8,33	12,50	10,42	33,33	35,42	
rozrywka	4,05	2,08	0	10,42	43,75	20,83	22,92	
czystość na ulicach	3,98	0	20,83	4,17	31,25	43,75	0	
atmosfera miejscowości	3,90	0	10,43	20,83	20,83	33,33	14,58	
gościnność	3,84	0	0	29,17	18,75	18,75	33,33	
informacja turystyczna	3,80	0	2,08	16,67	22,92	10,41	47,92	
gastronomia	3,76	10,42	2,08	10,42	29,17	27,08	20,83	
jakość obsługi turysty	3,57	0	2,08	33,33	31,25	6,25	27,09	
baza noclegowa	3,50	6,25	6,25	27,09	45,83	10,41	4,17	
średnia ogółem				4,04				

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Tabela 63. Ocena wybranych elementów oferty turystycznej Łodzi w ocenie zagranicznych respondentów

Aspekt	Średnia ocen w skali 1-5	Ocena respondentów					
		bardzo zła	zła	ani dobra, ani zła	dobra	bardzo dobra	brak opinii
		udział %					
bezpieczeństwo	4,41	0,87	0,87	10,18	30,52	54,36	3,20
gościnność	4,25	0,58	2,03	11,05	40,99	41,28	4,07
transport lokalny	4,20	0	1,45	16,86	39,25	38,66	3,78
życzliwość mieszkańców	4,17	0	4,07	13,66	36,63	36,63	9,01
organizacja EUG 2022	4,12	2,33	1,74	18,02	37,21	40,70	0
rozrywka	4,07	1,45	1,45	24,71	24,71	38,38	9,30
wydarzenia i imprezy kulturowe	3,96	1,45	3,20	15,70	18,60	23,84	37,21
jakość obsługi turysty	3,95	0	2,91	23,55	20,64	25,87	27,03
dojazd do miasta	3,92	2,32	2,32	25,29	40,12	28,79	1,16
czystość na ulicach	3,86	1,45	6,69	21,51	43,31	25,88	1,16
atmosfera miejscowości	3,81	0,58	3,20	30,24	44,18	20,06	1,74
oznakowanie turystyczne	3,58	1,45	8,14	30,82	34,01	14,24	11,34
informacja turystyczna	3,57	2,91	7,27	33,14	26,74	18,60	11,34
gastronomia	3,29	6,39	15,12	29,37	37,79	9,30	2,03
baza noclegowa	3,10	7,27	18,02	37,21	31,69	5,52	0,29
średnia ogółem		3,88					

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Na podstawie ocen respondentów dotyczących poziomu organizacji Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 określono korelację rang Spearmana. Jako kryterium podziału wzięto pod uwagę narodowość respondentów, tzn. ankietowanych Polaków i ankietowanych z zagranicy (tab. 64).

Tabela 64. Badania zależności między narodowością ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi

Ocena	Liczba polskich respondentów (cecha x ₁)	Liczba zagranicznych respondentów (cecha x ₂)	Rangi		d ₁ (x ₁ -x ₂)	(d ₁) ²
			x ₁	x ₂		
bardzo zła	0	8	5	4	1	1
zła	0	6	5	6	-1	1
ani dobra, ani zła	5	62	3	3	0	0
dobra	7	128	2	2	0	0
bardzo dobra	36	140	1	1	0	0
brak zdania	0	0	5	6	-1	1
Razem						3

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

$$\text{Korelacja Spearmana} = 1 - \frac{6 \sum d_1^2}{n^3 - n} = 1 - \frac{6 \times 3}{6^3 - 6} = 0,92$$

W tym przypadku współczynnik korelacji Spearmana wyniósł 0,92. Taka wartość oznacza, że zależność pomiędzy narodowością respondentów, a określaną przez nich oceną poziomu organizacji Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi jest bardzo silna.

Wywiady kwestionariuszowe przeprowadzone podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi w dużym stopniu umożliwiły dokonanie charakterystyki pobytu respondentów przy okazji tego wydarzenia. Ze względu na charakter tej imprezy sportowej odnotowano większą liczbę respondentów zagranicznych. Długość ich pobytu w Łodzi była znaczna i średnio wynosiła ok. 7 dni. Specyfika tego wydarzenia sprawiła, że przeważającą część uczestników stanowili zawodnicy, ich trenerzy, sędziowie oraz inne osoby związane bezpośrednio z organizacją wydarzenia bądź rozgrywanymi konkurencjami. W przeciwieństwie do innych wydarzeń sportowych kibice stanowili mniejszość wśród uczestników badania. Udział w tej imprezie w przeważającej części stanowił główny powód przyjazdu do Łodzi. Przyjezdni zazwyczaj nocowali w akademikach łódzkich uczelni. Ankietowani dość często wyrażali chęć zwiedzenia i poznania Łodzi w wolnym czasie po zakończeniu rozgrywania ich konkurencji. Jako miejsca, które planowali zobaczyć najczęściej wskazywali na ulicę Piotrkowską oraz centrum handlowo-usługowe Manufaktura. W większości przypadków ankietowani przebywali w Łodzi pierwszy raz, co dodatkowo mogło zwiększyć ich chęć zobaczenia miasta. Do Łodzi respondenci przybywali najczęściej w zorganizowanych grupach jako środek transportu wykorzystując samolot lub autokar. Większość z nich uważała, że podczas pobytu może określić się mianem turystów i może polecić odwiedzenie Łodzi w przyszłości swoim znajomym.

Przeprowadzone wywiady kwestionariuszowe pokazały, że podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 wielkość ruchu turystycznego była większa niż podczas wcześniej analizowanych wydarzeń sportowych. Poza uczestnictwem w rozgrywkach sportowych w trakcie pobytu respondentów pojawiły się elementy związane ze zwiedzaniem Łodzi i korzystaniem z większej liczby usług turystycznych.

Ze względu na specyfikę wydarzenia największa liczba ankietowanych była w wieku poniżej 25 lat i legitymowała się wykształceniem średnim/policealnym lub wyższym licencjackim. Respondenci pozytywnie ocenili poziom organizacji wydarzenia. Spośród wybranych aspektów najlepiej ocenianym poza samą organizacją było bezpieczeństwo oraz gościnność. Najgorzej oceniono i najgorsze opinie wyrażano na temat bazy noclegowej i gastronomii.

4.4. Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022

Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” to uliczna impreza biegowa rozgrywana na tradycyjnym dystansie maratonu 42,195 km. Jest to jedna z wielu imprez biegowych organizowanych w Łodzi. Maraton ten organizowany jest cyklicznie od 2004 roku, najczęściej w drugiej połowie kwietnia. Wyjątkowo nie odbył się 2010 roku z powodów finansowych oraz w latach 2020-2021 ze względu na pandemię wirusa Sars-Cov-2. W 2022 roku w terminie od 22 do 24 kwietnia odbyła się jego 16 edycja. Poza standardowym biegiem maratonowym uczestnicy startowali również w biegu na dystansie 10 km. Ponadto rozegrano też biegi krótkodystansowe dzieci oraz biegi sztafetowe¹²⁷. Główny bieg maratonowy odbył się 24 kwietnia. W trakcie wcześniejszych dwóch dni funkcjonowało Biuro Zawodów, w którym uczestnicy mogli odebrać pakiety startowe, bądź zarejestrować się do startu. Dodatkowo 23 kwietnia odbyły się krótkodystansowe biegi dla dzieci. Biuro Zawodów mieściło się w największej łódzkiej hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena. Sponsorem tytularnym biegu była ogólnopolska sieć aptek i sklepów medycznych DOZ „Dbam o Zdrowie”¹²⁸. Była to dziesiąta edycja, kiedy przedsiębiorstwo to pełniło rolę sponsora tytularnego. Głównym organizatorem biegu było przedsiębiorstwo Beauty Sport specjalizujące się w organizacji tego rodzaju imprez¹²⁹. W wydarzeniu udział wzięło łącznie 6919 uczestników. Większość z nich (ok. 77%) stanowili mężczyźni. Biorąc pod uwagę kategorie wiekowe uczestników wszystkich biegów najliczniej reprezentowaną grupą byli mężczyźni w wieku 40 lat (ok. 21%). W przypadku narodowości uczestników największą grupę stanowili Polacy (ponad 97%). Wśród zarejestrowanych osób byli również obywatele: Stanów Zjednoczonych, Ukrainy, Wielkiej Brytanii, Litwy, Francji, Białorusi, Belgii, Holandii, Portugalii i Niemiec. Spośród polskich uczestników najwięcej osób pochodziło z Łodzi (ok. 36%). Ponadto dużą liczbę reprezentantów posiadały również: Warszawa, Poznań, Wrocław oraz miasta zlokalizowane w aglomeracji łódzkiej, takie jak: Zgierz, Pabianice, Aleksandrów Łódzki i Konstantynów Łódzki¹³⁰.

Trasa głównego biegu maratonowego i biegu na 10 km przebiegała przez kilka łódzkich dzielnic (fot. 19). Zarówno start, jak i meta miały miejsce we wspomnianej hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena.

---

¹²⁷ <https://lodzmaraton.pl/>; data dostępu: 04.12.2022

¹²⁸ <https://www.doz.pl/>; data dostępu: 04.12.2022

¹²⁹ <http://www.beautysport.pl/>; data dostępu: 04.12.2022

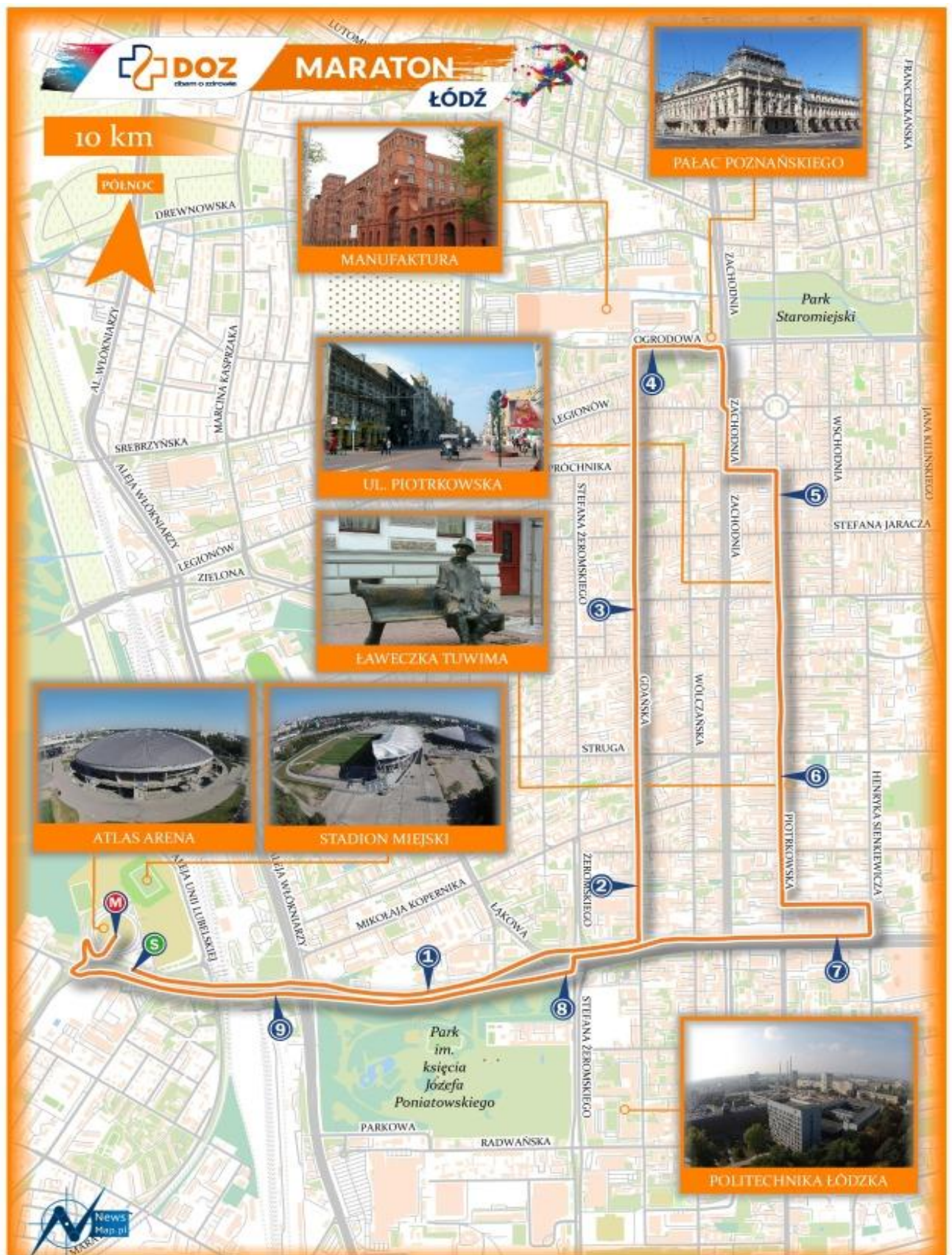
¹³⁰ <https://live.sts-timing.pl/>; data dostępu: 22.05.2023

Rys. 98. Przebieg trasy łódzkiego maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie 2022”
źródło: strona internetowa Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie 2022”¹³¹

¹³¹ <https://www.doz.pl/>; data dostępu: 04.12.2022

Rys. 99. Przebieg trasy biegu na 10 km rozgrywanego w ramach Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie 2022”
 źródło: strona internetowa Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie 2022”¹³²

¹³² <https://www.doz.pl/>; data dostępu: 04.12.2022

Zamysłem organizatorów było to, aby trasa biegu przebiegała obok najbardziej znanych i najbardziej charakterystycznych miejsc w Łodzi. Uczestnicy biegli m.in. ulicą Piotrkowską, jak również obok centrum handlowo-usługowego Manufaktura, Dworca Łódź Fabryczna, Pałacu Izraela Poznańskiego, Centrum Nauki i Techniki EC1 czy też parku Źródlika i parku im. Józefa Piłsudskiego „Na Zdrowiu” (rys. 98). Trasa biegu na dystansie 10 km przebiegała przede wszystkim obok łódzkich atrakcji turystycznych zlokalizowanych w większości w centralnej części miasta, m.in. obok Pałacu Izraela Poznańskiego, ulicą Piotrkowską i w okolicach centrum handlowo-usługowego Manufaktura (rys. 99).

Fot. 19. Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022
źródło: portal społecznościowy Facebook¹³³

Przy okazji Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 przeprowadzono wywiady kwestionariuszowe z uczestnikami biegu oraz osobami towarzyszącymi uczestnikom. Na pytania zamieszczone w kwestionariuszu badani odpowiadali w Biurze Zawodów. Funkcjonowało ono w ciągu dwóch dni poprzedzających start maratonu, jak również w dniu rozgrywania biegu, kilka godzin przed jego rozpoczęciem. Badanie prowadzone było w trakcie dwóch dni poprzedzających start biegu. Wzięło w nim udział łącznie 115 respondentów, spośród których prawie wszyscy byli narodowości polskiej. Zagraniczne pochodzenie zadeklarował tylko jeden ankietowany reprezentujący Belgię. Kwestionariusz ankiety zawierał w zdecydowanej większości taki sam zestaw pytań, jak w przypadku opisywanych we wcześniejszych fragmentach

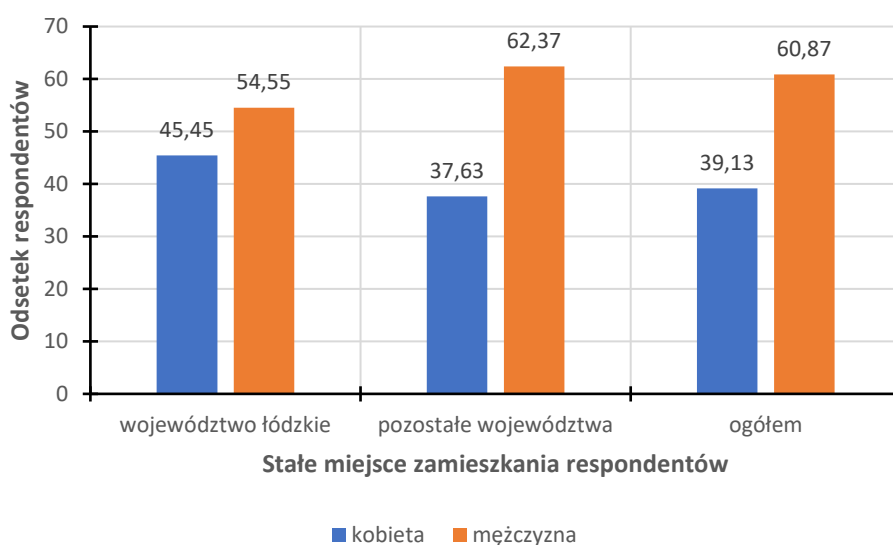
---

¹³³ <https://www.facebook.com/>; data dostępu: 23.05.2023

pracy innych wydarzeń sportowych (zał. 7-8). Ankieterów pytano głównie o szczegóły organizacji ich pobytu w Łodzi i dane społeczno-demograficzne.

Odpowiedzi udzielone przez respondentów wykazały, że ich jedynym i głównym motywem przyjazdu do Łodzi był udział w maratonie lub inne aktywności bezpośrednio związane z zawodami. Jedynie dwie osoby jako powód przyjazdu podały chęć odwiedzenia rodziny i znajomych.

Biorąc pod uwagę dane społeczno-demograficzne respondentów w badaniu wzięło udział więcej mężczyzn (ok. 61%) w porównaniu do kobiet. Różnica ta występowała w szczególności wśród ankietowanych spoza województwa łódzkiego (rys. 100).

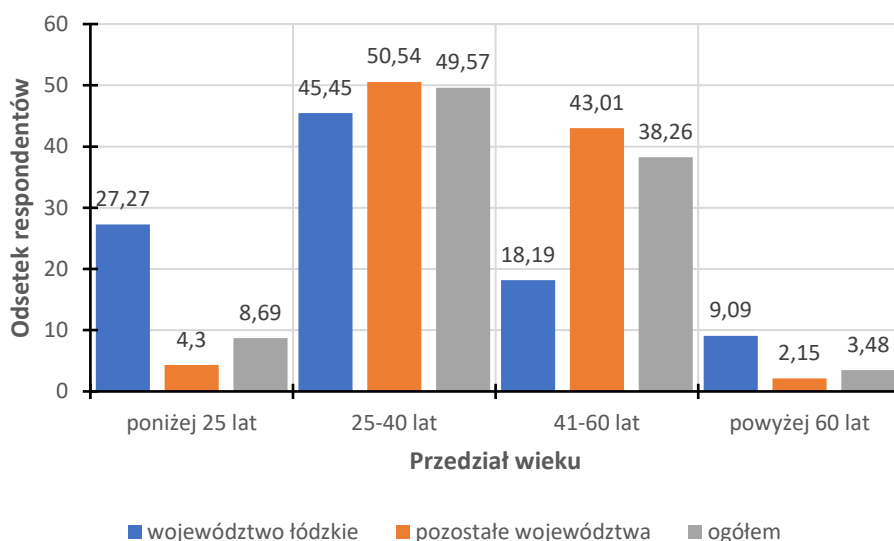

Rys. 100. Płeć respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

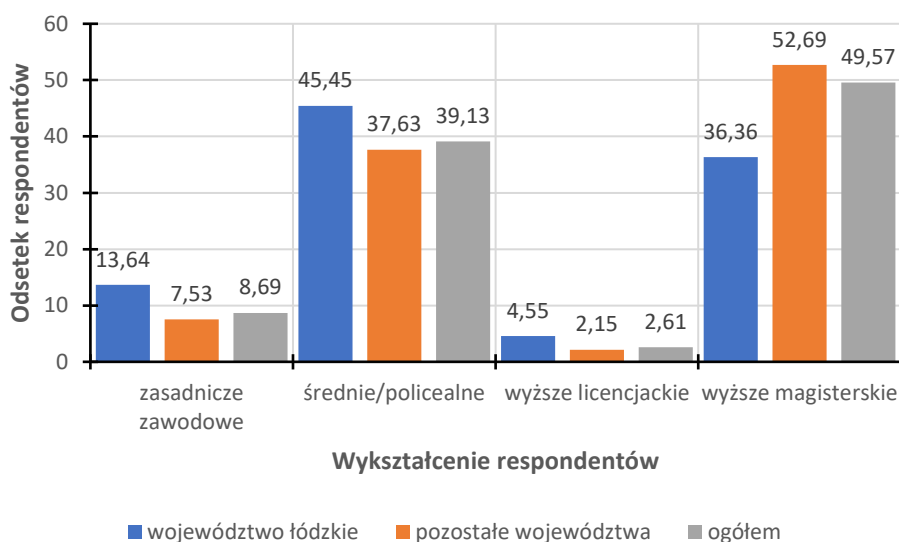
W przypadku struktury wieku największa liczba osób była w wieku 25-40 lat. Stanowili oni niecałą połowę ankietowanych, natomiast spośród osób spoza województwa łódzkiego ponad połowę (rys. 101). Takie dane wynikały z faktu, że najczęściej osób biorących udział w maratonie było właśnie w takim przedziale wieku. Najmniejszy odsetek z kolei stanowiły osoby w skrajnych przedziałach wieku, tzn. poniżej 25 lat i powyżej 60 lat.

Pod względem poziomu wykształcenia wśród badanych najczęściej deklarowanym było wyższe magisterskie. Wykształceniem takim legitymowała się ponad połowa respondentów spoza województwa łódzkiego i blisko połowa łącznej liczby badanych (rys. 102). W przypadku ankietowanych z województwa łódzkiego dominującym było wykształcenie

średnie/policealne (ok. 45%). Najmniej osób legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym i wyższym licencjackim.

Rys. 101. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

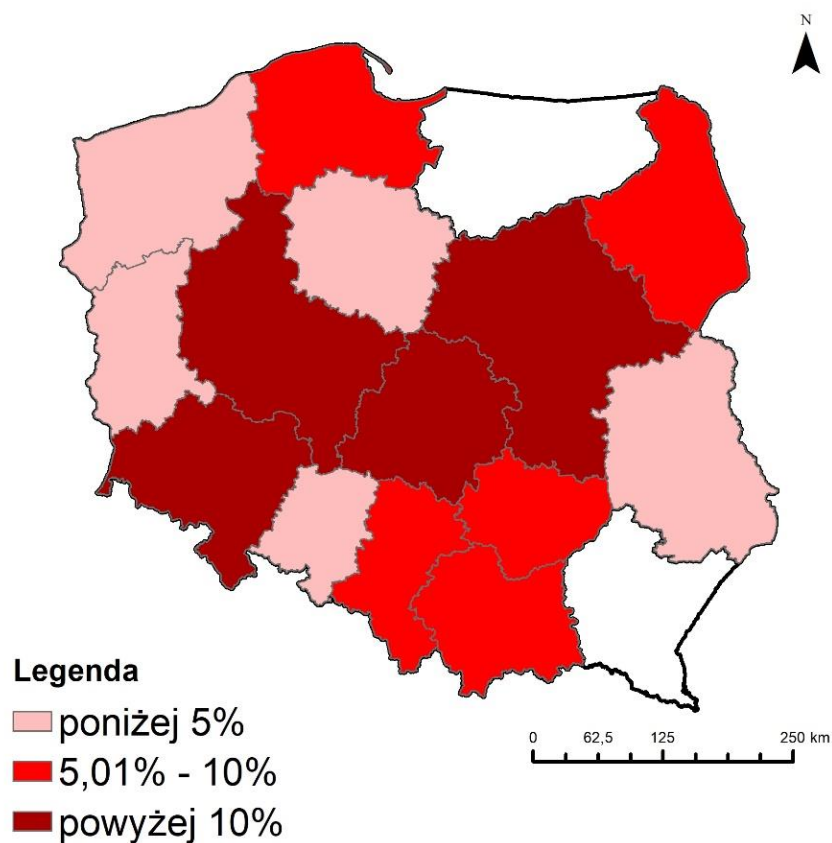

Rys. 102. Poziom wykształcenia respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

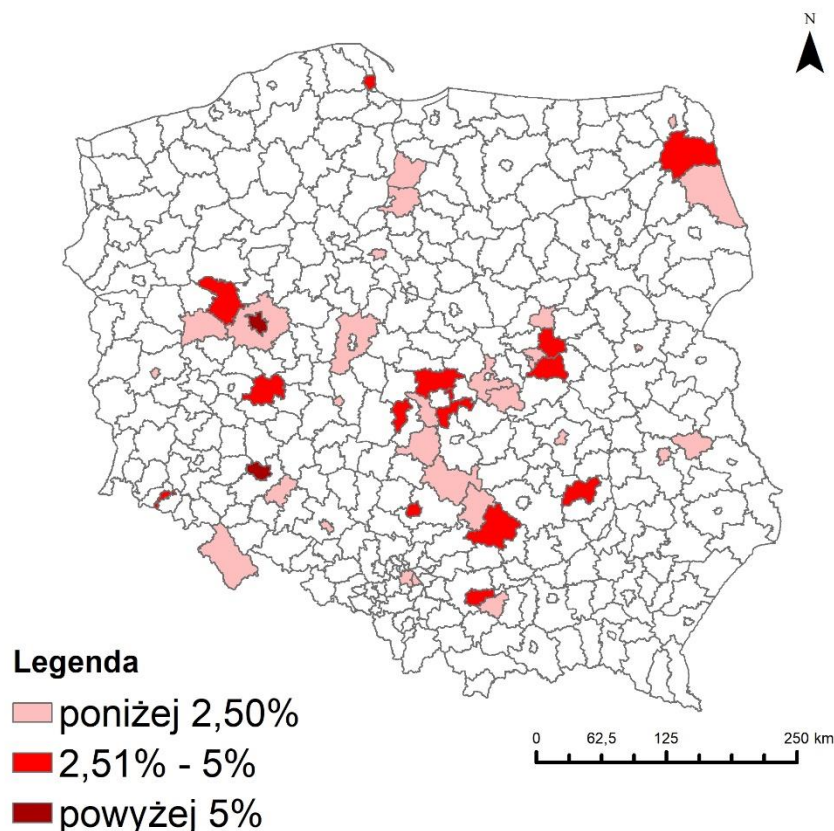
Przeprowadzone badania wykazały także, że największa liczba respondentów jako miejsce stałego zamieszkania podała województwo łódzkie (rys. 103). Znaczny odsetek ankietowanych pochodził również z województwa wielkopolskiego, dolnośląskiego i mazowieckiego, tak więc z województw bezpośrednio sąsiadujących z województwem łódzkim. Jedynymi

województwami, z których w trakcie badania nie odnotowano żadnego ankietowanego były województwa podkarpackie i warmińsko-mazurskie.

Biorąc pod uwagę podział administracyjny na powiaty stwierdzono, że najwięcej respondentów pochodziło z miejskich powiatów Poznań i Wrocław (rys. 104). Innymi powiatami, z których pochodziła większa liczba ankietowanych były miejskie powiaty Warszawa, Kraków i Gdynia, jak również powiat: zgierski, piaseczyński i augustowski. Łącznie odnotowano 45 powiatów, z których pochodzili respondenci.

Rys. 103. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem administracyjnego podziału na województwa
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 104. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem administracyjnego podziału na powiaty
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W pierwszej części kwestionariusza respondentów zapytano o organizację ich pobytu. Jedno z pytań dotyczyło tego, który raz badani przebywali w Łodzi. Wśród udzielanych odpowiedzi najczęściej mówiono o pierwszym pobycie. W szczególności taka odpowiedź dominowała w przypadku ankietowanych spoza województwa łódzkiego (tab. 65). Wielu ankietowanych nie potrafiło precyzyjnie powiedzieć, który raz są w Łodzi i zazwyczaj dotyczyło to respondentów pochodzących z województwa łódzkiego. W odpowiedziach wspomniano także m.in. o drugich, trzecich i czwartych pobytach.

W dalszej kolejności badanych zapytano o ich planowaną długość pobytu. Na podstawie uzyskanych od respondentów odpowiedzi stwierdzono, że ponad połowa z nich spędzała w Łodzi jeden nocleg. Ponad 20% badanych przyjechało do Łodzi na weekend poprzedzający zawody spędzając w obiektach noclegowych dwa noclegi (tab. 66). Nieco odmiennie statystyki wyglądały wśród respondentów z województwa łódzkiego, którzy do Łodzi przyjeżdżali na kilka godzin bez korzystania z usług noclegowych. Jedyne trzech ankietowanych z tej grupy korzystało z noclegu. Ogółem najdłuższe deklarowane pobyty wynosiły 3 noclegi.

Tabela 65. Wizyty respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

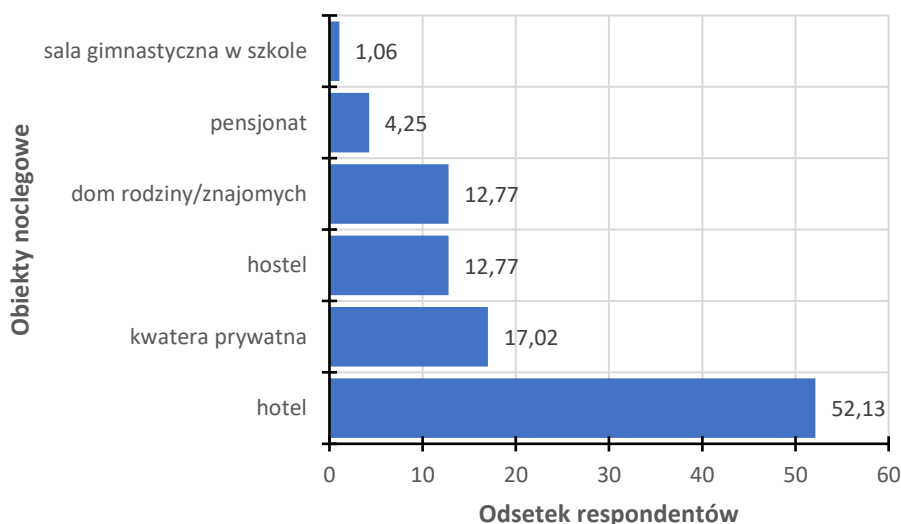
przyjazdy	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
pierwszy raz	0	43,01	34,79
drugi raz	0	11,83	9,56
trzeci raz	0	20,44	16,52
czwarty raz	0	2,15	1,74
piąty raz	0	4,30	3,48
dziesiąty raz	4,55	1,07	1,74
większa liczba pobytów	95,45	17,20	32,17

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Tabela 66. Długość pobytów respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

długość pobytów	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
do 6 godzin bez noclegu	86,36	0	16,52
więcej niż 6 godzin bez noclegu	0	2,15	1,74
1 nocleg	0	70,97	57,39
2 noclegi	13,64	22,58	20,87
3 noclegi	0	4,30	3,48

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 105. Obiekty noclegowe, w których nocowali respondenci uczestniczący w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Bezpośrednio z długością pobytów wiązała się kwestia obiektów noclegowych, w których ankietowani nocowali. Najwięcej osób (ponad 52%) nocowało w hotelach. Respondenci korzystali również z usług noclegowych hosteli, kwater prywatnych oraz prywatnych domów rodziny i znajomych (rys. 105).

Kolejne pytanie odnosiło się do środka transportu, który badani wykorzystali, aby dotrzeć do Łodzi. Najczęściej wspominano o samochodzie. Taki środek transportu wskazało ok. 63% ankietowanych. Szczególnie często taką odpowiedź deklarowali ankietowani z województwa łódzkiego (ok. 86% odpowiedzi). Dość często powtarzającą się odpowiedzią, zwłaszcza w przypadku osób z pozostałych województw był pociąg (tab. 67). O wiele rzadziej z kolei ankietowani dojeżdżali autokarem bądź rowerem. Jedyne zagraniczne badane poinformował, że do Łodzi dotarł samolotem.

Tabela 67. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

środek transportu	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
samochód	86,37	56,99	62,61
pociąg	9,09	38,72	33,04
autokar	0	3,22	2,61
samolot	0	1,07	0,87
rower	4,54	0	0,87

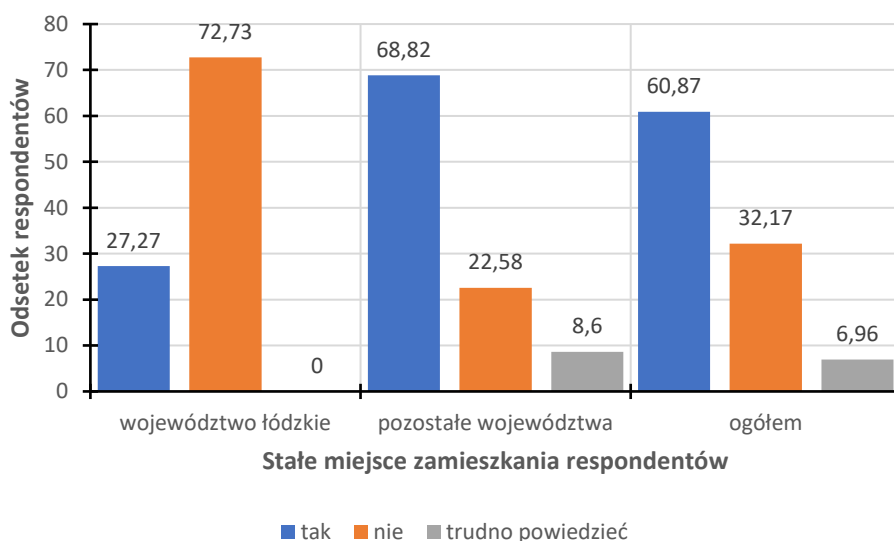
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W kolejnej części wywiadu kwestionariuszowego badanych zapytano o aspekty związane z ich planami turystycznymi podczas pobytu w Łodzi. Respondentów poproszono, aby określili, czy w swoim odczuciu mogą określić się mianem turystów. Twierdząca odpowiedź często występowała w przypadku badanych mieszkających na stałe poza województwem łódzkim (rys. 106). Większość ankietowanych z województwa łódzkiego twierdziła z kolei, że nie może nazwać się turystą.

Bardzo ważnym elementem charakterystyki pobytu respondentów w Łodzi podczas DOZ Maraton „Dbam o Zdrowie” 2022 było uzyskanie od ankietowanych odpowiedzi na pytanie dotyczące ich planów ewentualnego zwiedzania miasta. O wiele większą chęć poznania miasta wyrażali ankietowani spoza województwa łódzkiego. Osoby mieszkające w pobliżu Łodzi w większości nie planowały zwiedzania. Miejscami i obiektami, które najczęściej wskazywano były: ulica Piotrkowska, centrum handlowo-usługowe Manufaktura oraz centrum miasta

(tab. 68). W mniejszym stopniu wspomniano też m.in. o Orientarium Zoo Łódź, łódzkich parkach, czy też Centrum Nauki i Techniki EC1.

Rys. 106. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 na pytanie, czy określiliby się mianem turystów podczas pobytu w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Tabela 68. Planowane do zwiedzenia przez respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 obiekty lub miejsca w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

wskazane miejsca i obiekty	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
ulica Piotrkowska	4,54	26,47	22,58
Manufaktura	13,64	13,73	13,72
centrum miasta	0	9,80	8,06
inne	13,64	20,59	19,35
nic	54,54	17,65	24,19
trudno powiedzieć	13,64	11,76	12,10

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Respondentów poproszono też o subiektywną ocenę poziomu organizacji Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022. Do oceny przyjęto skalę ocen od 1 do 5, gdzie „1” oznaczało ocenę najniższą, zaś „5” ocenę najwyższą. Badani element ten ocenili pozytywnie. W ocenach nie pojawiły się najniższe oceny od 1 do 3. Ok. 14% badanych nie potrafiło wskazać konkretnej oceny (tab. 69). Średnia arytmetyczna ocen wyniosła łącznie 4,62. Nieco lepiej organizację

ocenili ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego (średnia ocen 4,76) w porównaniu do osób z pozostałych województw, których średnia ocena wyniosła 4,58.

Tabela 69. Ocena poziomu organizacji Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 w Łodzi w opinii respondentów z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

ocena	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
bardzo dobra	72,73	48,39	53,05
dobra	22,73	35,48	33,04
ani dobra, ani zła	0	0	0
zła	0	0	0
bardzo zła	0	0	0
brak zdania	4,54	16,13	13,91

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Na podstawie wystawionych ocen obliczono stopień zależności pomiędzy tymi zadeklarowanymi przez ankietowanych mieszkających na stałe w województwie łódzkim, a tymi pochodzącymi z innych województw (tab. 70). W tym celu ponownie, jak w przypadku wcześniej opisywanych wydarzeń zastosowano tzw. korelację rang Spearmana. Ostateczne obliczenia wskazały współczynnik wynoszący 1, co oznacza, że zależność między obydwoma porównywanymi cechami jest bardzo silna.

Tabela 70. Badania zależności między miejscem stałego zamieszkania ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

Ocena	Liczba ankietowanych z województwa łódzkiego (cecha x ₁)	Liczba ankietowanych spoza województwa łódzkiego (cecha x ₂)	Rangi		d ₁ (x ₁ -x ₂)	(d ₁) ²
			x ₁	x ₂		
bardzo zła	0	0	5	5	0	0
zła	0	0	5	5	0	0
ani dobra, ani zła	0	0	5	5	0	0
dobra	5	33	2	2	0	0
bardzo dobra	16	45	1	1	0	0
brak opinii	1	15	3	3	0	0
Razem						0

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

$$\text{Korelacja Spearmana} = 1 - \frac{6 \sum d_{d1}^2}{n^3 - n} = 1 - \frac{6 \times 0}{6^3 - 6} = 1$$

Udzielone przez ankietowanych odpowiedzi przy okazji Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 pozwoliły w znacznym stopniu dokonać charakterystyki ich pobytu w trakcie tego wydarzenia. Impreza ta miała typowo krajową rangę i zasięg oddziaływania. Pomimo udziału pewnej grupy zagranicznych uczestników zdecydowaną większość stanowili jednak Polacy. Odpowiedzi udzielone podczas wywiadów kwestionariuszowych wykazały, że przeciętny pobyt badanych w Łodzi trwał 2-3 dni, tak więc były to raczej pobyty krótkotrwałe. Zazwyczaj był to dzień zawodów i dni poprzedzające start maratonu. Jako środek transportu wykorzystywany w celu dotarcia do Łodzi ankietowani najczęściej używali własnych samochodów. Respondenci wykazywali stosunkowo dużą chęć poznania miasta i zobaczenia najbardziej znanych łódzkich miejsc i obiektów, takich jak ulica Piotrkowska oraz centrum handlowo-usługowe Manufaktura. Ze względu na dobrą znajomość miasta ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego najczęściej nie planowali niczego zwiedzać.

Na podstawie cech społeczno-demograficznych respondentów wyłonił się obraz przeciętnego uczestnika. Był to mężczyzna w przedziale wieku 25-40 lat, legitymujący się wykształceniem wyższym magisterskim. Badania wykazały również, że ankietowani pozytywnie oceniali poziom organizacji wydarzenia. Często podkreślali sprawny przepływ informacji pomiędzy organizatorami, a uczestnikami biegu, jak również profesjonalizm wolontariuszy pracujących w Biurze Zawodów.

Biorąc pod uwagę udzielone przez respondentów odpowiedzi widoczne jest, że przy okazji Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 ruch turystyczny w Łodzi występował, ale nie było to zjawisko o dużej skali. Mimo wszystko nadrzędnym motywem pobytu ankietowanych w Łodzi był udział w wydarzeniu sportowym.

4.5. Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022

Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run w Łodzi to cykliczna impreza biegowa rozgrywana na dystansie 10 km. 28 maja 2022 roku odbyła się XIX edycja tego biegu. Rolę sponsora tytularnego imprezy pełniła niemiecka firma Rossmann, będąca jedną z największych sieci drogerijnych w Europie, funkcjonująca w Polsce od 1993 roku¹³⁴. Za organizację biegu odpowiedzialne było przedsiębiorstwo Blersport, specjalizujące się w realizacji tego typu wydarzeń sportowych¹³⁵. W dużym stopniu proces organizacji wspomagała też firma Beauty Sport¹³⁶.

---

¹³⁴ <https://www.rossmann.pl/>; data dostępu: 11.12.2022

¹³⁵ <http://www.blersport.pl/>; data dostępu: 11.12.2022

¹³⁶ <http://www.beautysport.pl/>; data dostępu: 11.12.2022

Łącznie w biegu udział wzięło 3698 uczestników. Ponad 67% startujących w zawodach stanowili mężczyźni. Analizując strukturę wieku najliczniejszą grupą byli mężczyźni w kategorii 40 lat (ok. 24%) oraz mężczyźni w kategorii 30 lat (ok. 23%). Wśród wszystkich uczestników dominującą grupą narodowościową byli Polacy, których odsetek wynosił ponad 98%. Dodatkowo w biegu wzięli również udział obywatele: Ukrainy, Włoch, Austrii, Niemiec, Holandii, Maroko, Szwecji, Mołdawii, Kenii, Bułgarii, Stanów Zjednoczonych, Belgii, Kamerunu i Kolumbii. W przypadku polskich uczestników najwięcej osób pochodziło z Łodzi – ok. 53%. Innymi licznie reprezentowanymi polskimi miastami były m.in.: Warszawa, Zgierz, Pabianice, Aleksandrów Łódzki, Tomaszów Mazowiecki, Piotrków Trybunalski, Kutno, Łowicz czy też Konstantynów Łódzki¹³⁷.

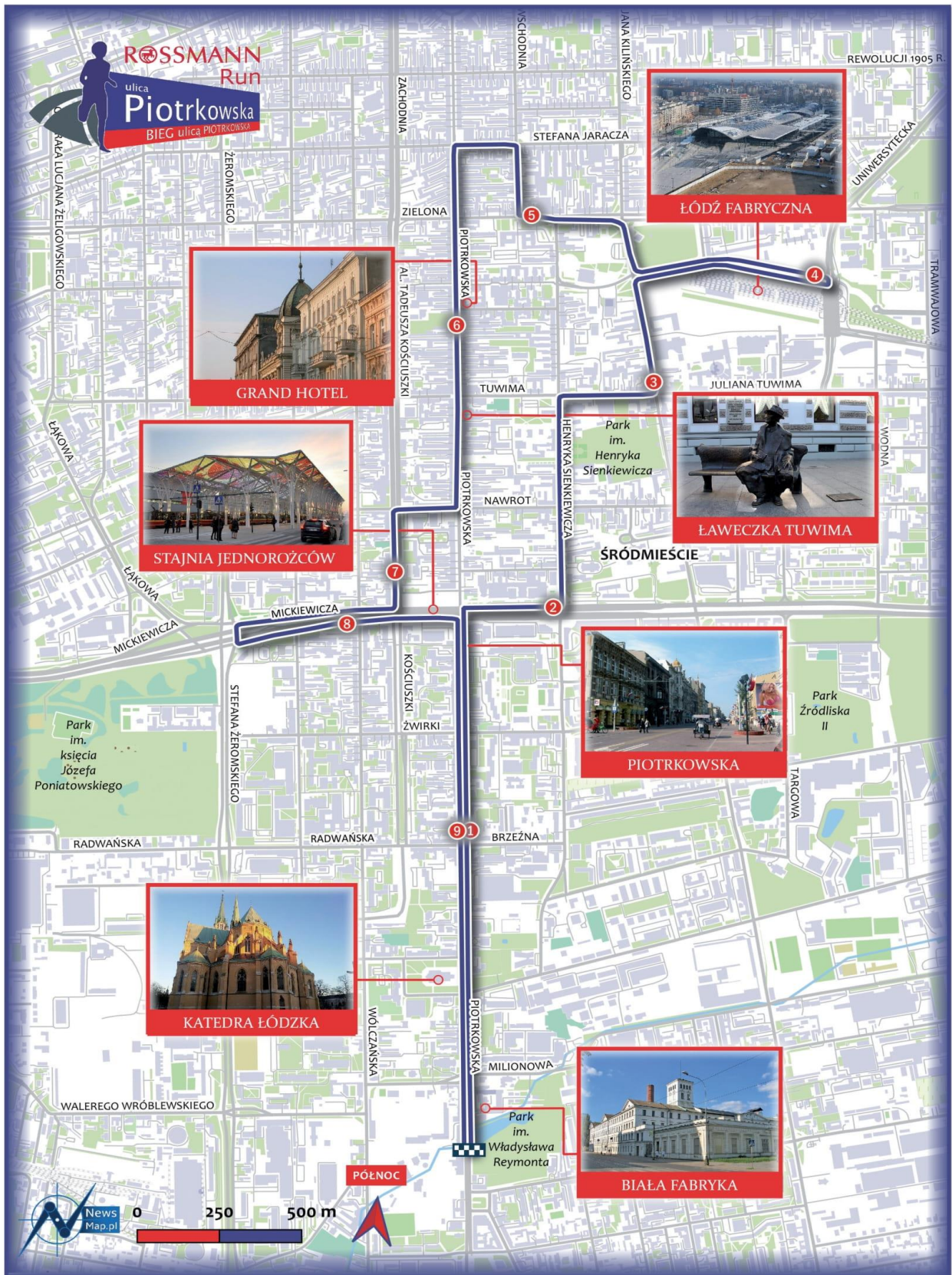
Trasa biegu zwyczajowo w znacznej części przebiegała ulicą Piotrkowską, będącą najbardziej znaną i najbardziej reprezentacyjną ulicą Łodzi (fot. 20). Na trasie biegu zlokalizowane były takie obiekty i miejsca jak: Centralne Muzeum Włókiennictwa, katedra łódzka, Grand Hotel czy też „ławeczka” Juliana Tuwima (rys. 107). Ponadto trasę poprowadzono obok Dworca Łódź Fabryczna i znanego przystanku tramwajowego „Stajnia Jednorożców”. Start i meta biegu miały miejsce w centrum handlowo-usługowym Ogrody Geyera.

Fot. 20. Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022
źródło: profil Biegu Piotrkowską Rossmann Run 2022 na profilu społecznościowy Facebook¹³⁸

¹³⁷ <https://online.datasport.pl/>; data dostępu: 22.05.2023

¹³⁸ <https://www.facebook.com/>; data dostępu: 23.05.2023

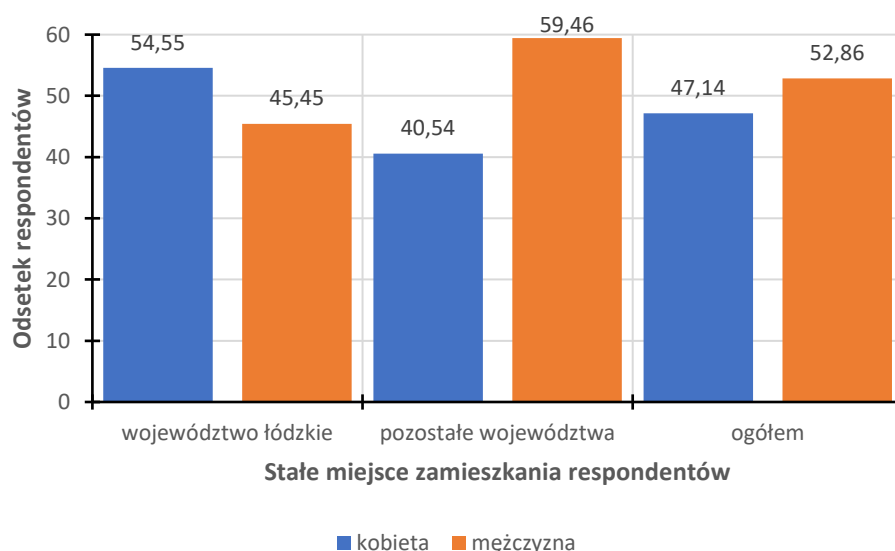
Rys. 107. Przebieg trasy Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022
 źródło: strona internetowa Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022¹³⁹

¹³⁹ <https://biegpiotrkowska.pl/>; data dostępu: 11.12.2022

Przed rozpoczęciem biegu 28 maja w trakcie dwóch wcześniejszych dni oraz w dniu zawodów funkcjonowało Biuro Zawodów, w którym uczestnicy mogli odebrać pakiety startowe, jak również zarejestrować się na bieg. Biuro to ulokowano w jednym z budynków wchodzących w skład nowego kompleksu handlowo-usługowego Ogrody Geyera. Dawniej mieściła się w nim fabryka Ludwika Geyera¹⁴⁰.

Podczas funkcjonowania wspomnianego biura przeprowadzono wywiady kwestionariuszowe związane z organizacją pobytu ankietowanych w Łodzi. Łącznie w trakcie trzech dni funkcjonowania Biura Zawodów odpowiedzi udzieliło 70 uczestników biegu. Były to przypadkowo spotkane osoby odbierające swój pakiet startowy, na stałe mieszkające poza Łodzią. W trakcie badania nie brano pod uwagę osób, które deklarowały, że są stałymi mieszkańcami Łodzi. Odsetek takich osób, zwłaszcza podczas pierwszego dnia funkcjonowania Biura Zawodów wyniósł ok. 90%. Wśród ankietowanych nie znalazły się osoby spoza Polski, reprezentujące inne narodowości. Zestaw pytań zawarty w kwestionariuszu ankiety zawierał taki sam zestaw pytań, jak w przypadku badania przeprowadzonego podczas opisanego wcześniej Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie 2022” (zał. 9-10).

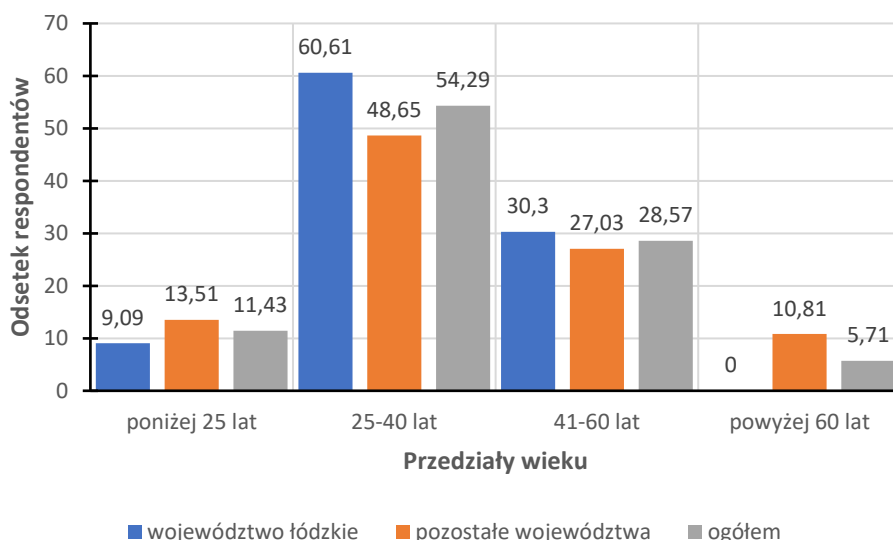
Wśród badanych uwidoczniła się nieznaczna przewaga mężczyzn (ok. 53%) w stosunku do kobiet (ok. 47%). Przewaga ta była szczególnie duża w przypadku ankietowanych spoza województwa łódzkiego (rys. 108). W przypadku respondentów pochodzących z województwa łódzkiego w badaniu udział wzięło z kolei nieco więcej kobiet (ok. 55%).

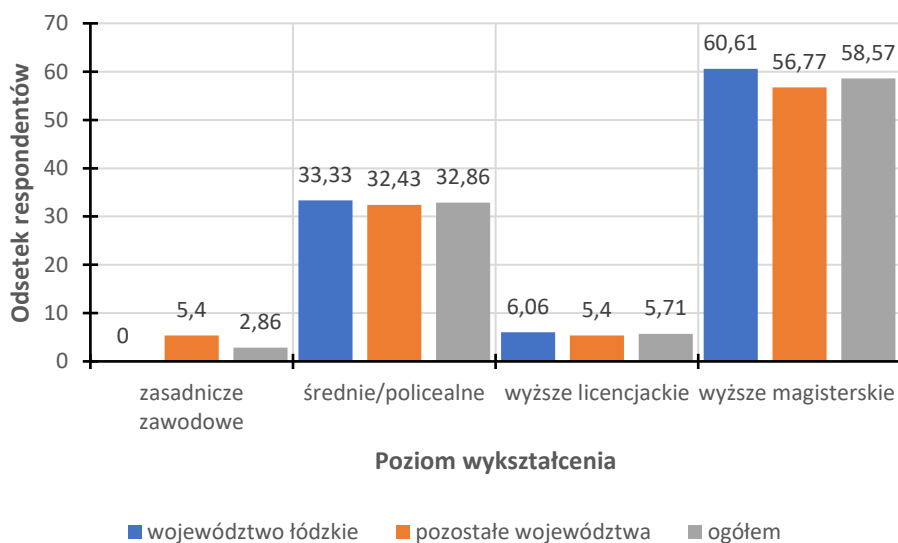
Rys. 108. Płeć respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

¹⁴⁰ <https://ogrodygeyera.com/>; data dostępu: 11.12.2022

Rys. 109. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

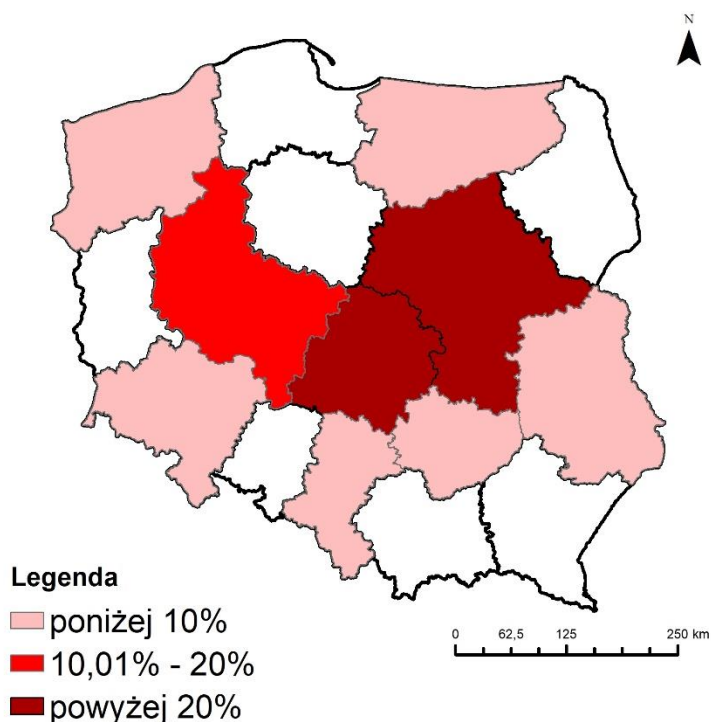
Rys. 110. Poziom wykształcenia respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Biorąc pod uwagę strukturę wieku ankietowanych stwierdzono, że najliczniejszą grupą były osoby w przedziale wieku 25-40 lat. Stanowili oni ponad połowę badanych, zaś w przypadku osób mieszkających w województwie łódzkim nawet ponad 60% (rys. 109). Dużą pod względem liczebnym grupę stanowili też badani w wieku 41-60 lat. Zdecydowanie najmniej

odpowiedzi udzieliły osoby w wieku powyżej 60 lat, co z pewnością spowodowane było ich małym licznym udziałem w biegu.

W strukturze wykształcenia ankietowanych najczęściej deklarowanym poziomem było wyższe magisterskie, stanowiące blisko 60% ogółu. Taki poziom wykształcenia występował najczęściej zarówno wśród mieszkańców województwa łódzkiego, jak i osób pochodzących z innych polskich regionów (rys. 110). Zdecydowanie najmniej badanych legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym i wyższym licencjackim.

Udzielone przez respondentów odpowiedzi wykazały również, że najwięcej osób pochodziło z województwa łódzkiego (rys. 111). Badani ci stanowili ok. 47% ogółu. Liczna grupa ankietowanych jako stałe miejsce zamieszkania wskazała także województwo mazowieckie (ok. 26%), w szczególności jego zachodnią część graniczącą bezpośrednio z województwem łódzkim. Łącznie wśród badanych napotkano mieszkańców 9 województw.

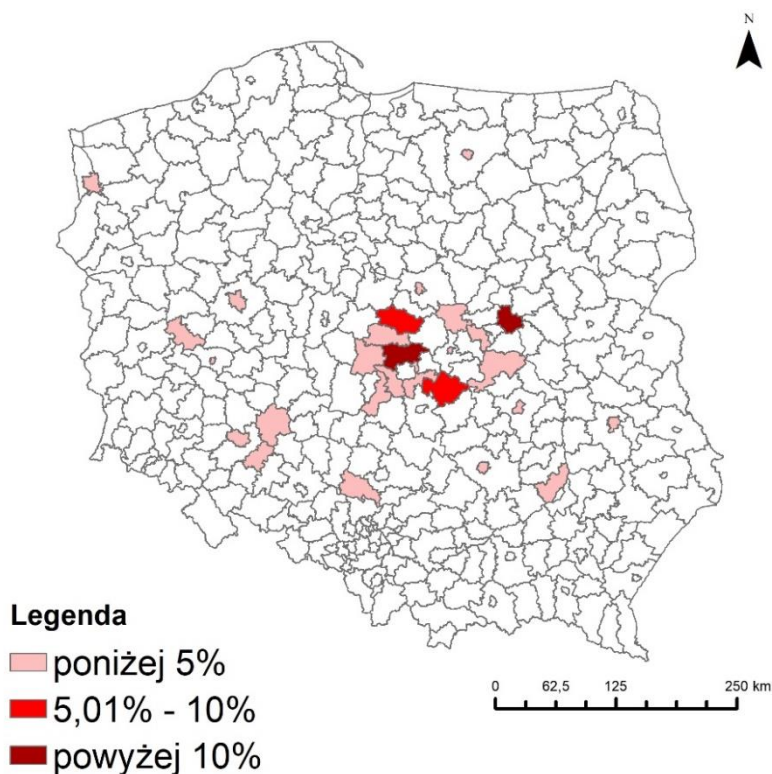

Rys. 111. Miejsca stałego zamieszkania respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem administracyjnego podziału na województwa
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Analizując administracyjny podział na powiaty widoczne jest, że najwięcej ankietowanych pochodziło z powiatu zgierskiego położonego w bezpośrednim sąsiedztwie Łodzi i z samej Warszawy (rys. 112). Duża liczba badanych pochodziła także z innych powiatów zlokalizowanych w województwie łódzkim, takich jak: kutnowski (ok. 7%), pabianicki (ok. 6%)

i tomaszowski (ok. 6%). Łącznie 28 powiatów zostało zadeklarowanych jako stałe miejsca zamieszkania respondentów.

Rys. 112. Miejsca stałego zamieszkania respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem administracyjnego podziału na powiaty
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W części wywiadu kwestionariuszowego dotyczącego organizacji pobytu respondentów w Łodzi zapytano ich m.in. o liczbę pobytów w tym mieście. Ze względu na dominującą liczbę osób z województwa łódzkiego najczęściej respondenci nie potrafili precyzyjnie określić, który raz przebywają w Łodzi. Zazwyczaj wspominali oni o prowadzonej obecnie bądź wcześniej działalności zawodowej lub naukowej w Łodzi. Taka odpowiedź została udzielona przez ok. 64% badanych i ok. 88% wśród osób pochodzących z województwa łódzkiego (tab. 71). Ponad 1/5 badanych przebywała w Łodzi po raz pierwszy. W odpowiedziach wskazywano także na drugi pobyt, jak również na trzeci, piąty i dziesiąty.

Najczęściej wskazywanym powodem przyjazdu do Łodzi był udział w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022. Na taką opcję wskazało 90% ankietowanych (tab. 72). Nieliczni badani wskazali też na chęć odwiedzenia rodziny i znajomych oraz chęć odebrania pakietu startowego do biegu dla innych osób

Tabela 71. Wizyty ankietowanych uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

przyjazdy	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
pierwszy raz	6,06	35,14	21,43
drugi raz	3,03	8,11	5,71
trzeci raz	3,03	8,11	5,71
piąty raz	0	2,70	1,43
dziesiąty raz	0	2,70	1,43
większa liczba pobytów	87,88	43,24	64,29

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Tabela 72. Motywy przyjazdu do Łodzi deklarowane przez respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

motyw przyjazdu do Łodzi	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
udział w wydarzeniu sportowym	87,88	91,89	90,0
chęć odwiedzenia znajomych	6,06	8,11	7,14
odbiór pakietu startowego do biegu	6,06	0	2,86

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Tabela 73. Długość pobytów respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

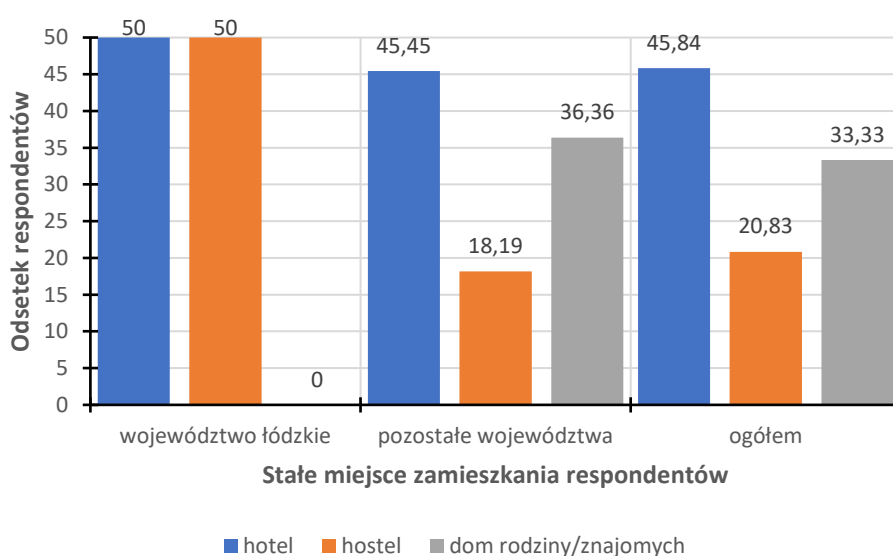
długość pobytów	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
do 6 godzin bez noclegu	60,61	0	28,57
więcej niż 6 godzin bez noclegu	33,33	40,54	37,14
1 nocleg	0	43,24	22,86
2 noclegi	6,06	16,22	11,43

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Respondenci zostali również zapytani o planowaną długość pobytu w Łodzi. Odpowiedzi na to pytanie znacząco różniły się pomiędzy tymi udzielonymi przez mieszkańców województwa łódzkiego, a tymi udzielonymi przez mieszkańców pozostałych województw. Prawie 94% ankietowanych z województwa łódzkiego spędzało w Łodzi jedynie do kilku lub kilkunastu

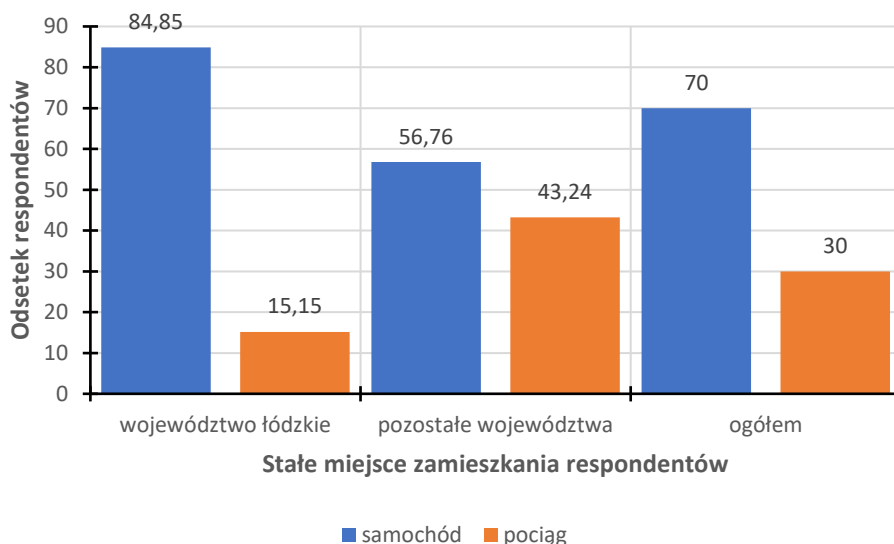
godzin bez korzystania z usług noclegowych (tab. 73). Wśród osób z pozostałych województw najczęściej deklarowano zamiar spędzenia jednego noclegu. Ogółem maksymalna długość pobytu wynosiła dwa noclegi.

Nawiązując bezpośrednio do tego pytania ankietowanych zapytano również o to, w jakiego rodzaju obiektach noclegowych spędzali noclegi. W swoich odpowiedziach badani wskazywali na hotele i hostele, jak również noclegi w domach rodziny bądź znajomych. Z usług obiektów noclegowych korzystali przede wszystkim ankietowani mieszkający na stałe poza województwem łódzkim. Najczęściej wskazywanymi obiektami noclegowymi były hotele, najrzadziej zaś hostele (rys. 113).

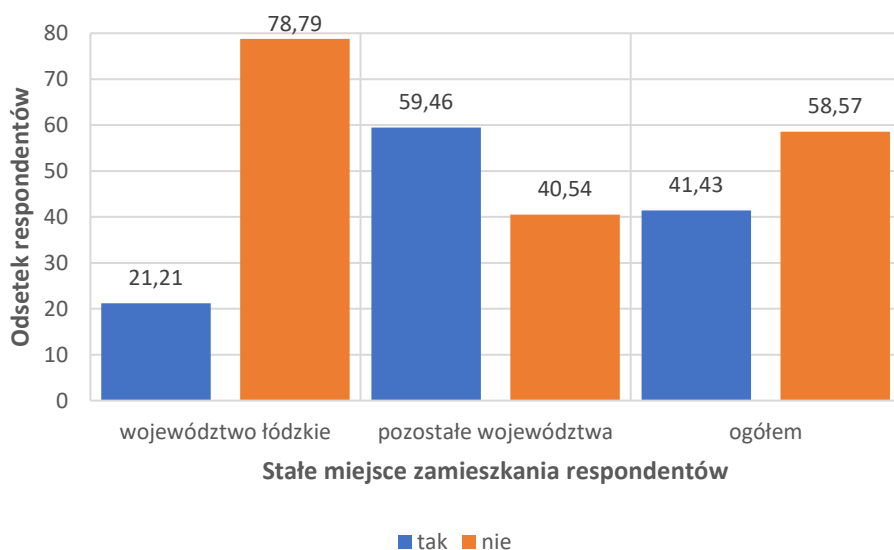

Rys. 113. Obiekty noclegowe, w których nocowali respondenci uczestniczący w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Kolejnym zagadnieniem poruszonym w kwestionariuszu ankiety był środek transportu, który ankietowani użyli w celu dotarcia do Łodzi. W odpowiedziach wskazywano jedynie dwa środki transportu – samochód i pociąg. Więcej osób jednak, zwłaszcza wśród ankietowanych z województwa łódzkiego przyjechało do Łodzi prywatnymi samochodami (rys. 114). Odsetek takich odpowiedzi wyniósł ogółem 70%. Pociągiem do Łodzi dotarło natomiast 30% ankietowanych, jednak wśród respondentów spoza województwa łódzkiego odsetek ten był nieco większy – ok. 43%.

Rys. 114. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 w celu dotarcia do Łodzi z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Rys. 115. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 na pytanie, czy określiliby się mianem turystów podczas pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Badanych zapytano również o ich ewentualne plany turystyczne w trakcie pobytu w Łodzi. W pierwszej kolejności zadano im pytanie, czy w swojej opinii mogliby określić się mianem turystów. Biorąc pod uwagę wszystkie udzielone odpowiedzi większość ankietowanych odpowiedziała przecząco (rys. 115). Porównując odpowiedzi udzielone przez mieszkańców województwa łódzkiego widoczne są dość duże różnice w stosunku do odpowiedzi osób z pozostałych województw. Mieszkańcy województwa łódzkiego nie czuli się turystami podczas pobytu

w Łodzi. Osoby z pozostałych województw z kolei w większym stopniu deklarowały takie odczucie.

W innym z pytań respondentów poproszono o określenie ewentualnych miejsc lub obiektów zlokalizowanych w Łodzi, które odwiedzili bądź planują odwiedzić podczas swojego pobytu. Ok. 47% ankietowanych nie planowało niczego zwiedzać. Opcja taka dominowała w głównej mierze wśród mieszkańców województwa łódzkiego (tab. 74). Nieco większą chęć poznania miasta zadeklarowali mieszkańcy z innych regionów Polski. Najczęściej wskazywali na ulicę Piotrkowską i centrum handlowo-usługowe Manufaktura. Wymieniano także takie miejsca i obiekty jak: Orientarium Zoo Łódź, centrum miasta, Muzeum Włókiennictwa czy też Muzeum Miasta Łodzi.

Tabela 74. Planowane do odwiedzenia przez respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 miejsca i obiekty z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

wskazane miejsca i obiekty	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
ulica Piotrkowska	12,12	30,0	21,92
Manufaktura	6,06	12,50	9,59
nic	72,73	25,0	46,57
inne	9,09	25,0	17,81
trudno powiedzieć	0	7,50	4,11

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Tabela 75. Ocena poziomu organizacji Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 w opinii respondentów z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

ocena	ankietowani pochodzący z województwa łódzkiego	ankietowani pochodzący z pozostałych województw	ogółem
	%		
bardzo dobra	78,79	51,35	64,29
dobra	12,12	18,92	15,71
ani dobra, ani zła	0	0	0
zła	0	0	0
bardzo zła	0	0	0
brak zdania	9,09	29,73	20,0

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Respondenci zostali również poproszeni o dokonanie subiektywnej oceny poziomu organizacji Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022. Podobnie jak w przypadku wcześniej opisywanych wydarzeń sportowych do oceny przyjęto skalę od 1 do 5, gdzie ocena „1” oznaczała ocenę bardzo złą, natomiast „5” ocenę bardzo dobrą. Ok. 65% badanych wystawiło ocenę

najwyższą (tab. 75). Żaden z ankietowanych nie ocenił poziomu organizacji biegu na ocenę niższą niż 4. Niektórzy badani nie potrafili jednoznacznie zadeklarować jakiegokolwiek oceny. Odsetek takich osób stanowił 20%. Ogólna średnia arytmetyczna ocen wyniosła 4,80. Nieco lepsze oceny zadeklarowali ankietowani z województwa łódzkiego. Średnia ich ocen wyniosła 4,87. Respondenci z pozostałych województw poziom organizacji biegu ocenili średnio na 4,73.

Zadeklarowane przez ankietowanych oceny pozwoliły także skutecznie obliczyć stopień zależności pomiędzy ocenami dokonanymi przez respondentów pochodzących z województwa łódzkiego, a ocenami osób mieszkających na stałe w innych województwach (tab. 76). W celu określenia stopnia takiej zależności wykorzystano współczynnik korelacji rang Spearmana.

Tabela 76. Badania zależności między miejscem stałego zamieszkania respondentów, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022

Ocena	Liczba ankietowanych z województwa łódzkiego (cecha x ₁)	Liczba ankietowanych spoza województwa łódzkiego (cecha x ₂)	Rangi		d ₁ (x ₁ -x ₂)	(d ₁) ²
			x ₁	x ₂		
bardzo zła	0	0	5	5	0	0
zła	0	0	5	5	0	0
ani dobra, ani zła	0	0	5	5	0	0
dobra	4	7	2	3	-1	1
bardzo dobra	26	19	1	1	0	0
brak opinii	3	11	3	2	1	1
Razem						2

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

$$\text{Korelacja Spearmana} = 1 - \frac{6 \sum d_{d1}^2}{n^3 - n} = 1 - \frac{6 \times 2}{6^3 - 6} = 0,94$$

Współczynnik korelacji Spearmana w przypadku dwóch porównywanych cech wyniósł 0,94. Taka wartość współczynnika oznaczała, że zależność pomiędzy tymi cechami była praktycznie pełna.

Odpowiedzi respondentów udzielone przy okazji Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 umożliwiły dokonanie charakterystyki ich pobytów podczas tego wydarzenia. W znacznym stopniu impreza ta miała charakter typowo lokalny. Przeciętna długość pobytów przy okazji tego wydarzenia nie była zbyt długa, wynosiła zazwyczaj jeden dzień. Najczęściej pobyt ten zawierał dzień udziału w zawodach i dzień poprzedzający start. Ankietowani do Łodzi docierali samochodami i pociągami. Ich chęć poznania miasta była raczej niewielka. Znacznie

częściej takie plany mieli przyjezdni spoza województwa łódzkiego. W przypadku chęci zwiedzenia miasta najczęściej wskazywano na ulicę Piotrkowską oraz centrum handlowo-usługowe Manufaktura.

Podobnie jak w przypadku Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 przeciętny respondent był mężczyzną w przedziale wieku 25- 40 lat, legitymujący się wyższym wykształceniem magisterskim. Poziom organizacji biegu oceniony został pozytywnie z naciskiem na profesjonalizm organizatorów wydarzenia.

Udzielone przez respondentów wykazały, że podczas Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 ruch turystyczny występował w marginalnej skali. Największa liczba ankietowanych do Łodzi przybyła jedynie w celu udziału w wydarzeniu sportowym. Analizując ruch turystyczny można więc stwierdzić, że był one bezpośrednio związany z jedną form aktywności kształtujących turystykę sportową oznaczającą udział w wydarzeniu sportowym w roli zawodnika.

4.6. Podsumowanie badań terenowych przeprowadzonych podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi

Przeprowadzone podczas pięciu opisanych wydarzeń sportowych wywiady kwestionariuszowe pozwoliły dokonać charakterystyki pobytu respondentów w trakcie poszczególnych imprez, ale również sformułować wnioski łączące bezpośrednio sport z turystyką i ruchem turystycznym. Poszczególne cechy pobytów ankietowanych w znacznym stopniu determinowała ranga i skala oddziaływania tych wydarzeń. Wśród analizowanych imprez dwie z nich – Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 oraz Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 były wydarzeniami wyróżniającymi o większej skali. Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022 i Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 były z kolei wydarzeniami większymi, zaś Bieg Ulicą Piotrkowską 2022 wydarzeniem lokalnym.

Udzielone przez respondentów odpowiedzi pokazały, że w trakcie analizowanych pięciu wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi można było mówić o ruchu turystycznym, jednak nie było to zjawisko o dużej skali. W przypadku wydarzeń wyróżniających zaobserwowano pobyty trwające tylko kilka godzin, czyli pobyty tzw. odwiedzających jednodniowych. Ze względu na pobyty zagranicznych respondentów podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 przy okazji tego wydarzenia odnotowano dłuższe pobyty. Większa skala ruchu turystycznego zarówno pod względem średniej długości pobytów,

jak i uprawianych aktywności turystycznych związanych m.in. ze zwiedzaniem miasta miała miejsce podczas analizowanych imprez biegowych oraz Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. W trakcie Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 oraz Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 respondenci średnio spędzali w Łodzi jeden nocleg, często deklarując chęć poznania miasta. Największa intensywność ruchu turystycznego wystąpiła z kolei podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. W głównej mierze związane było to z długim czasem pobytu ankietowanych (średnio 7 dni), ich chęcią zwiedzenia Łodzi oraz licznymi atrakcjami zapewnianymi przez organizatorów wydarzenia.

Tabela 77. Analiza poszczególnych cech ruchu turystycznego podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022 oraz średniej oceny poziomu ich organizacji na podstawie przeprowadzonych wywiadów kwestionariuszowych

Wydarzenie sportowe	Ranga wydarzenia	Liczba ankietowanych	Średnia długość pobytu ankietowanych	Średnia ocena poziomu organizacji wydarzenia
Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	wydarzenie wyróżniające	200	3 dni	4,05
Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	wydarzenie wyróżniające	130	1 dzień	4,14
Akademickie Igrzyska Europejskie (Eusa Games) 2022	wydarzenie większe	392	7 dni	4,19
Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022	wydarzenie większe	115	1,5 dnia	4,62
Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	wydarzenie lokalne	70	1 dzień	4,80
średnia		181,40	2,7 dnia	4,36

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Średnio podczas każdego z wydarzeń odpowiedzi udzieliło 181 ankietowanych (tab. 77). Respondenci podczas każdego z wydarzeń oceniali również poziom ich organizacji. W tym przypadku widoczna jest tendencja pokazująca, że im niższa była ranga danego wydarzenia tym wyższa była średnia ocen poziomu jej organizacji. Biorąc pod uwagę wszystkie analizowane wydarzenia średnio poziom ich organizacji w skali od 1 do 5 (gdzie „1” oznaczało ocenę najniższą, zaś „5” ocenę najwyższą) oceniono na 4,36.

Przeprowadzone wywiady kwestionariuszowe umożliwiły również określenie struktury społeczno-demograficznej respondentów i stworzenie ich ogólnego profilu. Dane te pokazały, że większość cech społeczno-demograficznych w trakcie analizowanych wydarzeń była bardzo podobna. Ankietowani zazwyczaj byli mężczyznami, w przedziale wieku 25-40 lat, legitymujący się wykształceniem wyższym magisterskim (tab. 78). W większości pochodzili

oni z najbliższych okolic Łodzi i województwa łódzkiego. Zupełnie odmienne dane społeczno-demograficzne respondentów uwidoczniły się z kolei podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. W tym przypadku większość ankietowanych była w wieku poniżej 25 lat z nieco niższym poziomem wykształcenia, tzn. średnim/policealnym. Większość badanych była obywatelami zagranicznymi, zaś ich największa liczba jako stałe miejsce zamieszkania zadeklarowała stolicę Chorwacji – Zagrzeb. Spowodowane było to losowym doбором respondentów oraz dużą liczbą badanych uczestniczących w rozgrywkach sportowych, w trakcie których prowadzono badania terenowe, m.in. rozgrywek piłki ręcznej, piłki ręcznej plażowej, koszykówki 3x3 czy też piłki nożnej.

Tabela 78. Profil respondentów w trakcie wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022 na podstawie przeprowadzonych wywiadów kwestionariuszowych

Wydarzenie sportowe	Płeć	Przedział wieku	Poziom wykształcenia	Najczęściej występujący region/miasto stałego zamieszkania ankietowanych
Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	mężczyzna	25-40 lat	wyższe magisterskie	województwo łódzkie
Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	mężczyzna	25-40 lat	wyższe magisterskie	województwo łódzkie, województwo mazowieckie
Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022	mężczyzna	poniżej 25 lat	średnie policealne	kraj europejski – Chorwacja, miasto - Zagrzeb
Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022	mężczyzna	25-40 lat	wyższe magisterskie	województwo łódzkie
Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	mężczyzna	25-40 lat	wyższe magisterskie	województwo łódzkie

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Badania terenowe przeprowadzone podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi wykazały także, że przyjazdy osób uczestniczących w nich są w głównej mierze skoncentrowane na celach sportowych. Ze względu na to, intensywność ruchu turystycznego nie jest wysoka, przez co jest to zjawisko marginalne. Ważnym czynnikiem jest też czas trwania danego wydarzenia sportowego. Widoczna jest zależność pokazująca, że im dłużej dane wydarzenie sportowe trwa tym ruch turystyczny występuje w większej skali i wzrasta też długość pobytów. W przypadku krótkotrwałych wydarzeń sportowych najczęściej uwidaczniają się przyjazdy odwiedzających jednodniowych, którzy bardzo rzadko korzystają z jakichkolwiek usług turystycznych na terenie Łodzi. Odpowiedzi udzielone przez respondentów podczas omówionych pięciu wydarzeń sportowych pokazały również występowanie zależności

pomiędzy stałym miejscem zamieszkania ankietowanych, a skalą ruchu turystycznego. Przyczyną takiego stanu rzeczy były zarówno dłuższe pobytu osób spoza województwa łódzkiego oraz z zagranicy, jak również ich plany związane z chęcią poznania Łodzi. Długość pobytu takich respondentów wynosiła więcej niż 24 godziny, co zgodnie ze wspomnianymi wcześniej klasyfikacjami ruchu turystycznego pozwala określić ich mianem turystów. Dodatkowo w ramach dłuższych pobytów ankietowani korzystali z oferowanych przez miasto usług turystycznych, w tym przede wszystkim usług noclegowych i gastronomicznych.

W przypadku osób z województwa łódzkiego i najbliższych okolic Łodzi, czyli tzw. odwiedzających jednodniowych zjawisko ruchu turystycznego było marginalne. Najczęściej ankietowani skupiali się tylko na sportowym motywie przyjazdu do Łodzi, np. udziale w meczu w roli kibica lub też udziale w biegu ulicznym w roli czynnego zawodnika.

Odnosząc się do naukowych definicji turystyki sportowej na podstawie przeprowadzonych badań terenowych stwierdzono, że podczas wydarzeń sportowych taka forma aktywności turystycznej występuje. W głównej mierze przejawia się ona poprzez uczestnictwo w wydarzeniu sportowym w formie czynnej (w roli sportowca/zawodnika), jak również w formie biernej (w roli kibica lub obserwatora). Inne formy aktywności kształtujących turystykę sportową, takie jak np. odwiedzanie miejsc tematycznie związanych ze sportem przy okazji analizowanych wydarzeń sportowych nie występowały.

5. Zjawisko turystyki sportowej w Łodzi

Turystyka sportowa to forma turystyki, w przypadku której w ostatnich kilkudziesięciu latach zauważalny jest dynamiczny rozwój. Zjawisko to rozwija się także w polskich miastach. Zdaniem E. Gołąb-Andrzejak (2011) głównym czynnikiem rozwoju turystyki sportowej w Polsce było otrzymanie prawa do organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. Powszechnie uznaje się, że czynnikiem w największym stopniu wpływającym na turystykę sportową w poszczególnych miastach bądź regionach, są odbywające się na ich terenie wydarzenia sportowe. Związane jest to przede wszystkim z przyjazdem kibiców podążających za swoimi drużynami lub idolami sportowymi. Takie wydarzenia mogą również stanowić szansę na wzrost ruchu turystycznego, jak również innych form aktywności turystycznych poza turystyką sportową, m.in. turystyki poznawczej.

Zjawisko turystyki sportowej i jego rozwój w ostatnich kilkudziesięciu latach widoczne jest również w przypadku Łodzi. Związane jest to przede wszystkim z rosnącą liczbą organizowanych wydarzeń sportowych czy też z systematycznie poprawiającym się stanem infrastruktury sportowej.

W niniejszym rozdziale opisano obecny stan i ewolucję zjawiska turystyki sportowej w Łodzi. Zwrócono uwagę na miejsce turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych występujących w przestrzeni miasta. Dodatkowo wyszczególniono i poddano analizie jej stymulatory i bariery rozwoju. Bardzo ważną część rozdziału stanowią także opinie ekspertów dotyczące turystyki sportowej w Łodzi. W rozdziale opisano także działania promocyjne związane z tą formą aktywności turystycznej, jak również wspomniano o planach jej dalszego rozwoju w perspektywie kilku najbliższych lat.

5.1. Turystyka sportowa wśród innych form aktywności turystycznych na terenie Łodzi

W przestrzeni miejskiej Łodzi w ostatnich kilkunastu latach zauważyć można różnorodne formy uprawianych aktywności turystycznych. Jedną z nich jest turystyka sportowa. Jej rozwój odgrywa coraz większą rolę zarówno w przypadku ruchu turystycznego, jak również w ogólnym rozwoju społeczno-gospodarczym miasta. Potwierdza to chociażby opracowany w 2007 roku przez Urząd Marszałkowski w Łodzi wraz z Polską Agencją Rozwoju Turystyki S.A. „*Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007-2020*”. W trakcie prac nad wspomnianym programem wyznaczono cztery kluczowe koncepcje związane z rozwojem turystycznym Łodzi i województwa łódzkiego. Jedną z nich dotyczącą sportu nazwano „*Naszym hobby jest Sport – budowanie przewagi konkurencyjnej w niszowych formach turystyki*”. Autorom projektu zależało na spopularyzowaniu turystyki sportowej, która w ich opinii była niszową formą aktywności turystycznej. Pod uwagę brano wyczynowe i amatorskie uprawianie sportu, wydarzenia sportowe, zgrupowania sportowe, obozy szkoleniowe dla młodzieży, jak również rehabilitację sportową. Uważano, że dzięki takiemu projektowi Łódź i województwo łódzkie mogą poprzez sport wyróżniać się na tle konkurencji. Jako element konkurencyjności uznano m.in. tradycje sportowe i osiągnięcia łódzkich sportowców i klubów sportowych, zwłaszcza w takich dyscyplinach sportu jak: piłka nożna, piłka siatkowa czy lekkoatletyka. Realizacja projektu miała przebiegać w głównej mierze poprzez propagowanie sportu wśród dzieci i młodzieży, jak również poprzez rozwój infrastruktury sportowej. Z tego powodu we wspomnianym programie zapewniano też wsparcie rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Umiejscowienie turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych pokazują też badania ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim przeprowadzone z inicjatywy Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego (ROTWŁ). Za przeprowadzenie badań oraz późniejsze opracowanie danych statystycznych i ich interpretację odpowiedzialni byli pracownicy naukowcy Instytutu Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego (obecnie Instytutu Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji). Badania te przeprowadzono w latach 2009-2012, 2016 oraz 2018. W niniejszej pracy dokonano analizy raportów pochodzących właśnie z ww. okresów.

W 2009 roku turystyka sportowa stanowiła dla Łodzi istotną formę aktywności turystycznej. Spowodowane było to przede wszystkim otwarciem największej łódzkiej hali widowiskowo-sportowej – Atlas Areny, jak również faktem organizacji dwóch dużych wydarzeń

sportowych – Mistrzostw Europy w Koszykówce Mężczyzn oraz Mistrzostw Europy w Piłce Siatkowej Kobiet. Spośród wszystkich rodzajów wydarzeń to właśnie te o tematyce sportowej zostały najlepiej ocenione przez respondentów, zwłaszcza tych krajowych (tab. 79). W przypadku zagranicznych ankietowanych nieco lepiej oceniono wydarzenia filmowe.

Tabela 79. Wydarzenia zorganizowane w Łodzi w 2009 roku w opinii respondentów

wydarzenia	Ocena respondentów					
	bardzo zła	zła	ani zła, ani dobra	dobra	bardzo dobra	brak zdania
	%					
filmowe	0,2	0,2	5,6	14,2	10,7	69,0
muzyczne	0,2	0,7	6,6	14,1	6,9	71,5
teatralne	0,2	0,2	5,1	12,6	7,5	74,4
sportowe	0,2	0,2	5,3	13,9	12,4	68,0
Ocena polskich respondentów						
wydarzenia	bardzo zła	zła	ani zła, ani dobra	dobra	bardzo dobra	brak zdania
	%					
	filmowe	0,2	0,2	6,5	16,1	11,2
muzyczne	0,2	0,9	7,2	15,7	7,0	69,1
teatralne	0,2	0,2	5,8	13,5	8,3	72,0
sportowe	0,2	0,2	6,2	16,0	14,3	63,0
Ocena zagranicznych respondentów						
wydarzenia	bardzo zła	zła	ani zła, ani dobra	dobra	bardzo dobra	brak zdania
	%					
	filmowe	0	0	2,0	5,9	8,9
muzyczne	0	0	4,0	6,9	6,9	82,2
teatralne	0	0	2,0	8,9	4,0	85,1
sportowe	0	0	1,0	4,1	4,1	90,8

źródło: Szafrńska E., 2010

Warte wspomnienia jest to, że analiza ruchu turystycznego w Łodzi w 2009 roku pokazała, że imprezy sportowe były trzecią najczęściej wskazywaną największą atrakcją turystyczną w mieście. Częściej wskazywano jedynie na centrum handlowo-usługowe Manufaktura i ulicę Piotrkowską (tab. 80). Wielu ankietowanych wspomniało również o Aquaparku Fala, będącego jednym z najbardziej znanych łódzkich obiektów sportowych. Wydarzenia sportowe zostały docenione przede wszystkim przez Polaków. Spośród osób pochodzących z zagranicy nikt nie wskazał imprez sportowych jako największej atrakcji turystycznej Łodzi.

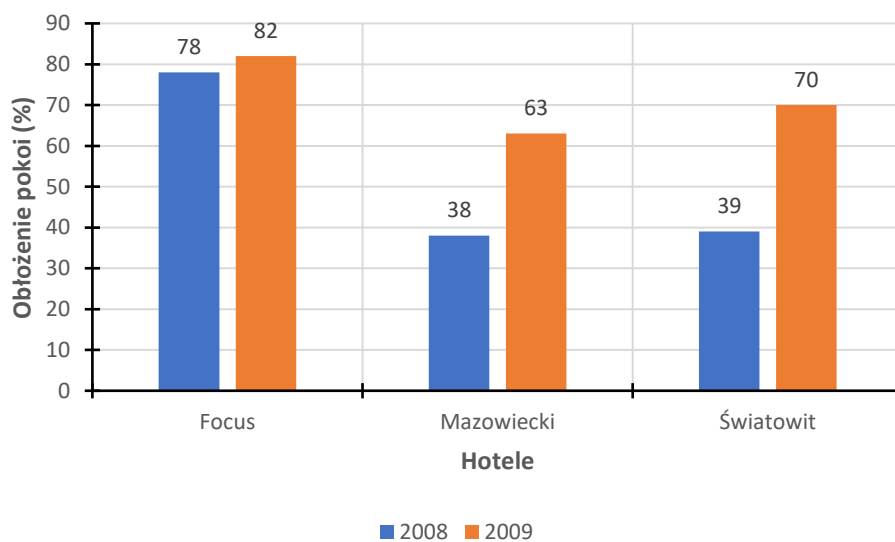
W 2009 roku dużą rolę w rozwoju turystyki na terenie Łodzi odegrała hala widowiskowo-sportowa Atlas Arena. Jej otwarcie przyczyniło się nie tylko do wzrostu liczby wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi, ale również poprawy wizerunku miasta w świadomości potencjalnych turystów. Obiekt ten z miejsca stał się swoistego rodzaju symbolem Łodzi. Wydarzenia, jakie w roku otwarcia odbyły się w tej hali pozytywnie wpłynęły zarówno na wzrost

ruchu turystycznego w mieście, ale również na działalność innych podmiotów związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Tabela 80. Największe atrakcje turystyczne Łodzi w opinii badanych odwiedzających Łódź w 2009 roku

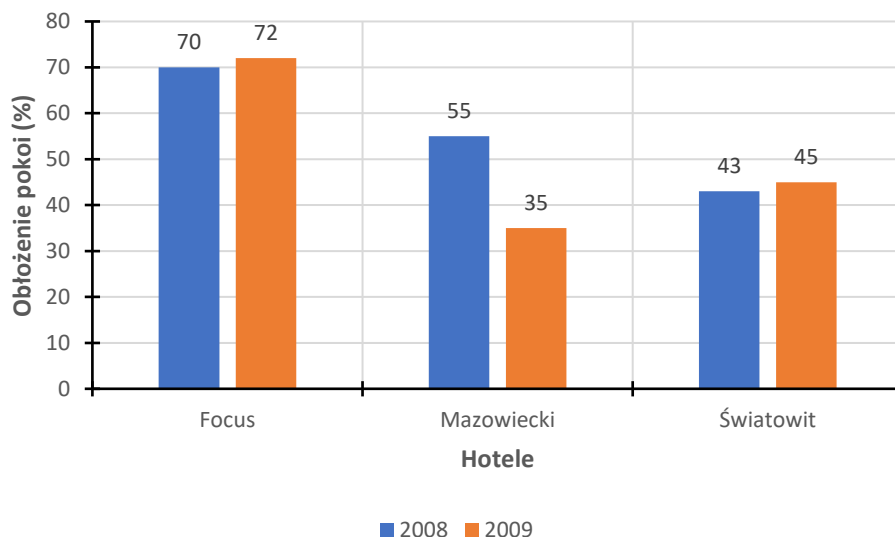
Atrakcje turystyczne	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%		
Manufaktura	33,4	35,2	33,0
ulica Piotrkowska	21,2	18,7	20,3
imprezy sportowe	9,8	0	10,0
Księży Młyn	4,5	7,1	4,9
kirkut przy ul. Brackiej	1,6	13,2	3,7
Pałac Izraela Poznańskiego	3,7	2,2	3,4
Muzeum Kinematografii	3,2	2,2	3,0
architektura	3,0	3,3	3,0
Muzeum Sztuki	2,5	4,9	2,9
Łagiewniki	1,7	1,1	1,6
Stary Cmentarz przy ul. Ogrodowej	1,9	0	1,5
kluby i puby	1,7	0	1,4
imprezy i wydarzenia kulturalne	1,6	0	1,3
Muzeum Włókiennictwa	1,0	0,5	0,9
Aquapark Łódź Fala	1,0	0	0,8
Stacja Radegast	0,9	0,5	0,8
inne	7,3	10,0	7,6

źródło: Szafrńska E., 2010

Rys. 116. Wykorzystanie pokoi w wybranych łódzkich hotelach podczas Mistrzostw Europy w Koszykówce Mężczyzn (10-16 września 2009) oraz analogicznego okresu z roku 2008

źródło: Szafrńska E., 2010

Rys. 117. Wykorzystanie pokoi w wybranych łódzkich hotelach podczas Mistrzostw Europy w Piłce Siatkowej Kobiet (23 września 2009 – 5 października 2009) oraz analogicznego okresu z roku 2008
źródło: Szafrńska E., 2010

Wielu przedsiębiorców stwierdziło, że w trakcie organizowanych widowisk sportowych zwiększonym zainteresowaniem cieszyły się obiekty noclegowe i lokale gastronomiczne (Szafrńska, 2010). Widoczne było to chociażby w przypadku niektórych hoteli, zwłaszcza podczas Mistrzostw Europy w Koszykówce Mężczyzn (rys. 116) oraz Mistrzostw Europy w Piłce Siatkowej Kobiet (rys. 117). W przypadku drugiej z imprez znaczny spadek obłożenia widoczny był jednak w hotelu „Mazowieckim”.

Podczas poszczególnych edycji badań przeprowadzonych w latach 2009-2012 oraz w 2016 i w 2018 roku ankietowanych pytano o cele przyjazdu do Łodzi. Na potrzeby niniejszej pracy skoncentrowano się na motywach tematycznie związanych z turystyką sportową.

W jednym z pytań ankietowanych proszono o wymienienie maksymalnie trzech powodów przyjazdu do Łodzi. Jedną z udzielanych przez respondentów odpowiedzi było uczestnictwo w wydarzeniach sportowych. Pod uwagę wzięto również motyw dotyczący uprawiania turystyki aktywnej. Analizując udzielone przez ankietowanych odpowiedzi widoczne jest, że największy odsetek odpowiedzi dotyczących uczestnictwa w wydarzeniach sportowych miał miejsce w 2009 roku (tab. 81). Tak jak wcześniej wspomniano przyczyną takiego stanu rzeczy było otwarcie nowej hali widowiskowo-sportowej Atlas Areny i organizacji wielu wysokiej rangi imprez sportowych. Podczas tej edycji badań wydarzenia sportowe były najczęściej wskazywanym powodem przyjazdu do Łodzi.

Tabela 81. Cele przyjazdu do Łodzi w latach 2009-2012, 2016 oraz 2018 deklarowane przez ankietowanych (możliwość wskazania maksymalnie trzech celów)

Cel przyjazdu	Turyści i odwiedzający jednodniowi					
	2009	2010	2011	2012	2016	2018
	%					
cel religijny	1,1	1,3	2,7	b.d.	2,3	5,3
cel zdrowotny	0,8	4,1	4,9	b.d.	3,7	7,5
edukacja	6,8	8,3	17,0	9,6	14,0	10,5
inne cele biznesowe	7,3	5,0	12,6	b.d.	9,8	4,9
odwiedziny innych obiektów	7,4	13,1	16,0	b.d.	11,2	8,5
odwiedziny krewnych	7,0	13,2	16,5	5,6	13,8	17,6
odwiedziny miejsc rodzinnych	4,1	5,8	7,4	2,2	7,7	8,2
odwiedziny znajomych	21,0	23,5	27,5	6,7	22,5	18,8
poznanie walorów przyrody	3,3	3,6	1,3	b.d.	2,3	5,8
rozrywka	8,1	16,3	16,5	2,4	7,2	7,1
udział w imprezie kulturalnej	8,6	17,3	25,4	13,6	21,5	11,1
udział w konferencji/seminarium	8,1	5,1	8,6	25,3	7,0	14,3
udział w targach/wystawach	b.d.	5,2	4,4	b.d.	5,9	8,5
udział w szkoleniu	5,8	5,8	8,6	b.d.	9,0	6,6
uczestnictwo w wydarzeniach sportowych	32,7	12,4	4,7	3,5	5,6	13,5
transyt	9,2	9,0	5,2	3,5	4,7	1,2
turystyka aktywna	1,9	2,1	2,3	4,7	2,1	2,0
wypoczynek	17,5	30,1	6,0	6,3	26,6	20,6
zakupy	11,4	25,5	20,4	5,5	19,2	12,2
zwiedzanie zabytków	27,0	26,3	15,6	7,9	11,9	9,0
inne	7,8	11,1	6,9	7,9	5,0	1,2

źródło: opracowanie własne na podstawie Kowalczyk-Anioł J., 2011; Włodarczyk B., 2012; Kaczmarek J., Kowalczyk Anioł J., Szafrńska E., Tanaś S., Włodarczyk B., 2013; Kowalczyk-Anioł J., 2017 oraz Nitkiewicz-Jankowska A., 2019

W okresie od 2010 do 2012 roku następował systematyczny spadek liczby osób deklarujących uczestnictwo w wydarzeniach sportowych jako jeden z powodów przyjazdu do Łodzi. O wiele częściej wskazywano na inne motywy przyjazdów, przede wszystkim: zwiedzanie zabytków, odwiedziny znajomych, udział w imprezie kulturalnej czy też wypoczynek. Nieco wyższy wynik w 2010 roku mógł być jeszcze pokłosiem wcześniejszego, dobrego pod względem statystycznym roku. W kolejnych dwóch edycjach badań w 2016 i w 2018 roku nastąpił ponowny wzrost. Prawdopodobną przyczyną było otwarcie dwóch nowych obiektów sportowych – stadionu żużlowego Moto Arena i hali widowiskowo-sportowej Sport Arena. W obydwu edycjach badań w dalszym ciągu więcej osób jako powody przyjazdów do Łodzi wymieniało wypoczynek, udział w imprezie kulturalnej oraz odwiedziny znajomych.

W przypadku turystyki aktywnej odsetek wskazań w większości edycji badań był niższy niż uczestnictwo w wydarzeniach sportowych. Wyjątkiem był rok 2012, kiedy to turystykę aktywną jako jeden z powodów przyjazdu do Łodzi wskazało więcej respondentów niż udział w wydarzeniu sportowym. W tym roku też odsetek osób wskazujących na turystykę sportową był najwyższy spośród wszystkich edycji badań. Wyniósł on wówczas 4,7%.

W innym z pytań zawartych w kwestionariuszu ankiety respondentów poproszono o wskazanie jednego głównego motywu przyjazdu do Łodzi. Pytanie takie wystąpiło w edycjach badań przeprowadzonych w latach 2010-2012 oraz w roku 2016 i w 2018. Warto zauważyć, że w 2018 roku liczba proponowanych opcji odpowiedzi była największa. Analizując cele odnoszące się do turystyki sportowej także pod uwagę wzięto wydarzenia sportowe i turystykę aktywną.

Jako główny powód przyjazdu wydarzenia sportowe wskazywało średnio ok. 5% badanych. Najwięcej osób taki motyw wskazało w 2010 roku (tab. 82). Mogło być to związane z zainteresowaniem wydarzeniami sportowymi organizowanymi w Łodzi spowodowanymi widowiskami sportowymi, które odbyły się rok wcześniej. W 2011 roku z kolei osiągnięto najniższy odsetek wskazań (1,8%). Prawdopodobną przyczyną była mała liczba organizowanych wydarzeń sportowych. W kolejnych dwóch edycjach badań w 2012 i w 2016 roku liczba wskazań wzrosła do poziomu ok. 3,5%, natomiast w 2018 odnotowano wzrost do poziomu prawie 9%. We wszystkich edycjach przeprowadzonych badań występowało kilka częściej wskazywanych głównych powodów przyjazdu do Łodzi. Były to m.in.: sprawy służbowe, wypoczynek, odwiedziny znajomych czy też odwiedziny miejsc rodzinnych.

Wskazanie turystyki aktywnej jako głównego celu przyjazdu do Łodzi wystąpiło jedynie w edycji badań przeprowadzonych w 2018 roku. Motyw taki wskazała jednak tylko niewielka liczba badanych (0,4%). Był to jeden z najrzadziej wskazywanych celów.

Tabela 82. Główny cel przyjazdu ankietowanych do Łodzi w latach 2009-2012, 2016 oraz 2018

Cel przyjazdu	Turyści i odwiedzający jednodniowi				
	2010	2011	2012	2016	2018
	%				
cel biznesowy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	4,7
cel religijny	b.d.	b.d.	b.d.	1,3	3,0
cel zdrowotny	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	3,5
edukacja	4,4	12,2	9,6	8,5	7,4
odwiedziny krewnych	6,7	8,7	5,6	5,6	b.d.
odwiedziny miejsc rodzinnych	2,3	1,4	2,2	2,5	13,4
odwiedziny znajomych	9,2	11,7	6,7	8,7	8,5
poznanie walorów przyrody	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1,2
rozrywka	2,7	2,6	2,4	b.d.	2,3
sprawy służbowe	14,0	27,2	25,3	23,2	b.d.
tranzyt	6,6	1,5	3,5	3,7	0,4
turystyka aktywna	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	0,4
udział w szkoleniu	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	3,2
udział w kongresie/konferencji/seminarium	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	10,5
udział w targach/wystawach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	5,1
wydarzenia kulturalne	9,0	9,3	b.d.	13,0	4,5
wydarzenia sportowe	9,1	1,8	3,5	3,4	8,7
wypoczynek	10,1	2,8	6,3	7,5	9,8
zakupy	6,4	5,0	5,5	4,6	6,0
zwiedzanie zabytków	7,0	4,0	7,9	5,7	3,2
zwiedzanie innych obiektów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2,9
inne	12,5	9,2	7,9	12,3	1,2

źródło: opracowanie własne na podstawie Kowalczyk-Anioł J., 2011; Włodarczyk B., 2012; Kaczmarek J., Kowalczyk Anioł J., Szafrńska E., Tanaś S., Włodarczyk B., 2013; Kowalczyk-Anioł J., 2017 oraz Nitkiewicz-Jankowska A., 2019

Tabela 83. Główny cel przyjazdu ankietowanych do Łodzi w latach 2009-2012, 2016 oraz 2018 z uwzględnieniem ich pochodzenia

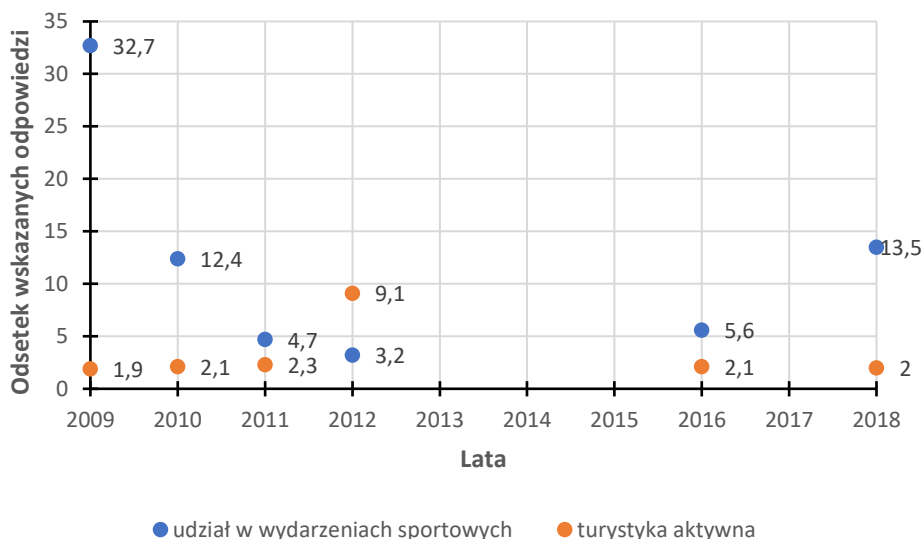
Cel przyjazdu	Polacy	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy
	2010		2011		2012		2016		2018	
	%									
cel biznesowy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	4,9	3,3
cel religijny	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1,6	1,3	3,2	1,6
cel zdrowotny	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	3,6	3,3
edukacja	5,0	1,9	12,7	9,9	9,4	10,3	9,0	6,6	7,8	4,9
odwiedziny krewnych	5,9	10,0	6,7	21,1	5,0	8,4	4,0	11,8	b.d.	b.d.
odwiedziny miejsc rodzinnych	1,1	7,2	1,2	2,6	1,1	7,4	2,0	4,4	14,1	7,4
odwiedziny znajomych	7,9	14,8	10,7	17,8	6,6	6,9	8,0	11,8	b.d.	b.d.
poznanie walorów przyrody	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1,1	1,6
rozrywka	3,2	0,5	3,0	0	2,6	0,5	b.d.	b.d.	2,0	4,9
sprawy służbowe	14,9	10,1	27,2	27,0	25,1	26,1	24,5	17,1	b.d.	b.d.
tranzyt	5,2	12,4	4,5	3,3	3,0	5,9	3,5	4,4	0,5	0
turystyka aktywna	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	0,4	0
udział w szkoleniu	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	3,3	2,5
udział w kongresie/konferencji/seminarium	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	11,1	4,9
udział w targach/wystawach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	4,9	7,4
wydarzenia kulturalne	10,3	3,3	10,6	1,3	14,9	7,9	14,9	5,7	4,6	4,1
wydarzenia sportowe	10,5	2,9	2	0,7	3,3	4,4	4,1	0,9	9,1	4,9
wypoczynek	9,5	13,4	2,5	4,6	6,3	5,9	6,6	11,0	8,8	17,2
zakupy	7,3	2,4	5,8	0	6,3	1,5	5,6	0,9	5,6	9,8
zwiedzanie zabytków	6,0	11,0	4,0	3,9	7,4	10,3	5,0	8,3	3,3	2,5
zwiedzanie innych obiektów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2,7	4,9
inne	13,2	10,1	9,1	7,8	9,0	4,5	11,2	15,8	1,0	3,3

źródło: opracowanie własne na podstawie Kowalczyk-Anioł J., 2011; Włodarczyk B., 2012; Kaczmarek J., Kowalczyk Anioł J., Szafrńska E., Tanaś S., Włodarczyk B., 2013; Kowalczyk-Anioł J., 2017 oraz Nitkiewicz-Jankowska A., 2019

Udzielone odpowiedzi analizowano również pod kątem pochodzenia respondentów. W przypadku wydarzeń sportowych jako główny powód przyjazdu zazwyczaj wskazywało więcej polskich ankietowanych. Jedyną edycją badań, gdzie sytuacja była odwrotna miała miejsce w 2012 roku (tab. 83). Prawdopodobną przyczyną mogło być to, że w Łodzi nocowali kibice, którzy planowali uczestniczyć w meczach rozgrywanych w ramach Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012 w Warszawie. Wśród polskich respondentów wydarzenia sportowe jako główny powód przyjazdu do Łodzi największa liczba wskazań wystąpiła w 2010 roku (ponad 10%), zaś najniższa w 2011 roku (2%). W przypadku cudzoziemców najczęściej taką odpowiedź wskazało w edycji badań przeprowadzonych w 2018 roku (4,9%). Trudno jednoznacznie określić przyczynę takiej sytuacji, ponieważ w 2018 roku jedynym większym międzynarodowym wydarzeniem sportowym był jeden z turniejów rozgrywanych w ramach siatkarskiej Ligi Narodów Mężczyzn.

Turystykę aktywną jako powód przyjazdu do Łodzi w 2018 roku wskazało tylko 0,4% ankietowanych z Polski. Takiego motywu nie wskazał żaden zagraniczny respondent.

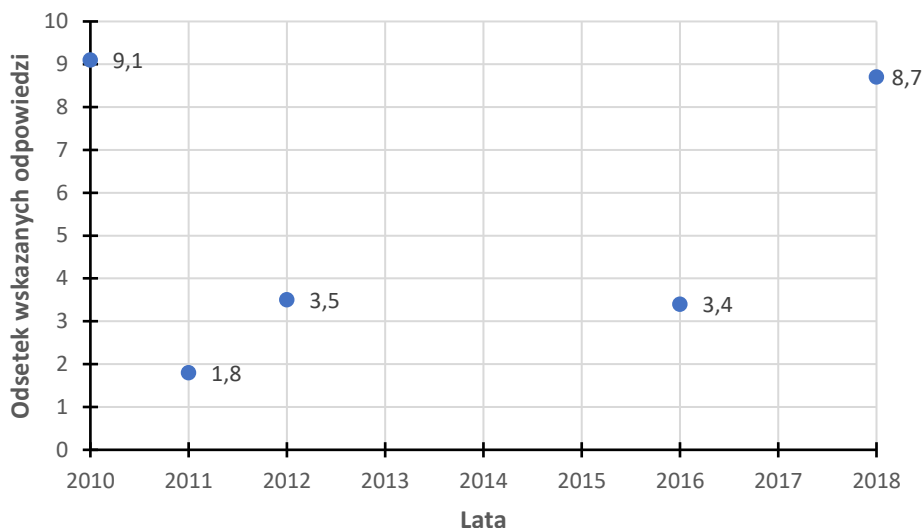
Przeprowadzone w latach 2009-2018 badania ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim udowodniły, że w przestrzeni turystycznej Łodzi i wśród zachowań turystów pojawiały się aktywności turystyczne określane mianem turystyki sportowej. W największym stopniu turystyka sportowa w Łodzi uprawiana była w roku 2009 (rys. 118). Niewątpliwie do takiego stanu rzeczy przyczyniła się organizacja dużej liczby najwyższej rangi wydarzeń sportowych, jak również otwarcie największej łódzkiej hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena. W 2009 roku formy aktywności turystycznej związane z turystyką sportową stanowiły łącznie ponad 34% najczęściej wskazywanych powodów przyjazdu do Łodzi. Następane lata (do 2012 roku) to z kolei systematyczny spadek liczby przyjazdów tematycznie związanych z turystyką sportową. W 2012 roku natomiast jedyny raz spośród wszystkich przeprowadzonych edycji badań turystyka aktywna jako powód przyjazdu do Łodzi była deklarowana częściej niż udział w wydarzeniach sportowych. O wiele częściej turyści uprawiali w Łodzi aktywności turystyczne kształtujące turystykę sportową w 2016 i w 2018 roku. Statystyki z badań przeprowadzonych w tych latach pokazały, że po kilku latach spadków znaczenie turystyki sportowej ponownie zaczęło rosnąć, jednak nie osiągnęło najwyższego poziomu z 2009 roku.

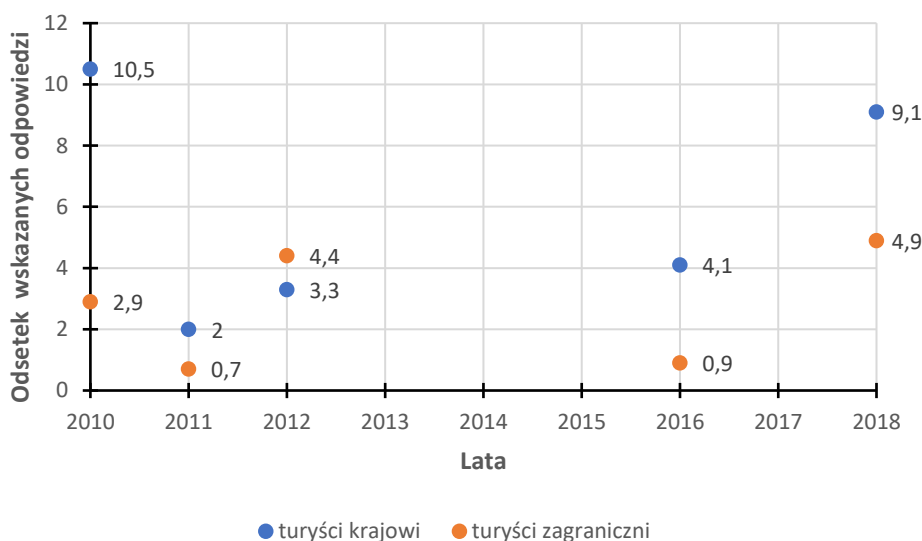
Rys 118. Formy aktywności turystycznych związanych z turystyką sportową wskazywane przez ankietowanych jako jeden z głównych powodów przyjazdu do Łodzi w ramach badań ruchu turystycznego w Łodzi
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych z raportów badań ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim przeprowadzonych w latach 2009-2018

W przypadku danych związanych ze wskazaniem jednego głównego powodu przyjazdu również uwidoczniła się turystyka sportowa. Cele takie wskazywano w ramach edycji badań przeprowadzonych w latach 2010-2018. Wśród przeprowadzonych badań największy odsetek osób, które zadeklarowały udział w wydarzeniach sportowych jako główny powód przyjazdu do Łodzi wystąpił w 2010 roku, kiedy odsetek ten osiągnął ok. 9% (rys. 110). Prawdopodobnie było to spowodowane dużą popularnością Łodzi z powodu organizowanych rok wcześniej dużej liczby wysokiej rangi wydarzeń sportowych. Rok później natomiast odnotowano najmniej wskazań – niecałe 2%. W kolejnych latach deklaracja udziału w wydarzeniach sportowych jako głównego powodu przyjazdu do Łodzi systematycznie rosła i w 2018 roku osiągnęła wynik zbliżony do tego z 2010 roku.

Biorąc pod uwagę pochodzenie ankietowanych w większości analizowanych okresów widoczna była przewaga turystów krajowych deklarujących udział w wydarzeniu sportowym jako główny powód przyjazdu do Łodzi. Jedynie w 2012 roku odnotowano większy odsetek zagranicznych respondentów (rys. 120). W przypadku polskich ankietowanych największy odsetek wynoszący ponad 10% odnotowano w 2010 roku. Kolejne lata z kolei to ok. 7% spadek aż do roku 2016, kiedy odsetek ten ponownie zaczął rosnąć. Wśród zagranicznych ankietowanych najwyższy wskaźnik odnotowano w 2012 roku, co pośrednio mogło być związane z odbywającymi się w Polsce Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. W trakcie tego turnieju niekiedy w Łodzi zatrzymywali się kibice drużyn rozgrywających swoje mecze w Warszawie.

Rys. 119. Odsetek osób deklarujących udział w wydarzeniach sportowych jako główny powód przyjazdu do Łodzi w latach 2010-2018 w ramach badań ruchu turystycznego w Łodzi
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych z raportów badań ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim przeprowadzonych w latach 2010-2018

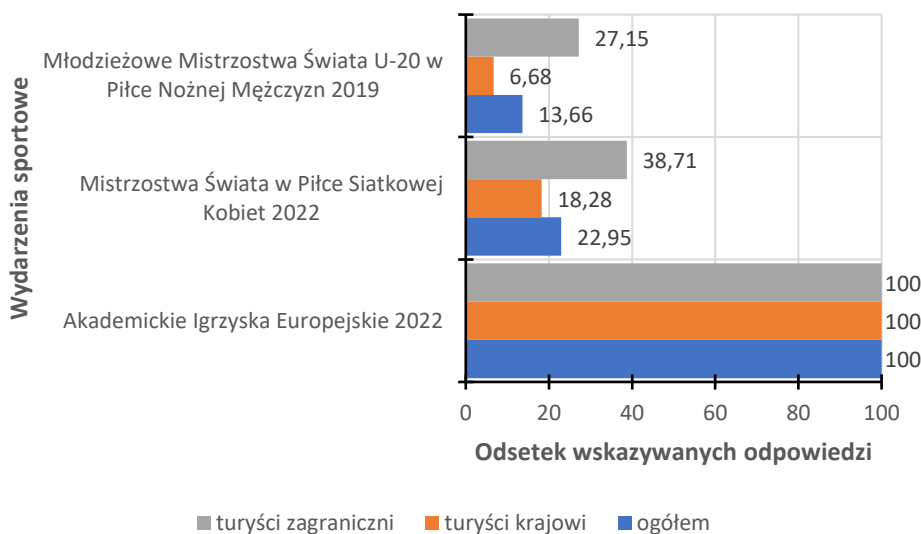

Rys. 120. Odsetek osób deklarujących udział w wydarzeniach sportowych jako główny powód przyjazdu do Łodzi w latach 2010-2018 w ramach badań ruchu turystycznego w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych z raportów badań ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim przeprowadzonych w latach 2010-2018

Związki turystyki sportowej z innymi formami aktywności turystycznych w Łodzi występują także podczas odbywających się wydarzeń sportowych. W większym stopniu uwidacznia się to przy okazji wydarzeń o większej, międzynarodowej randze. Osoby uczestniczące w imprezach sportowych zarówno w roli sportowców jak i kibiców niekiedy uprawiają dodatkowo

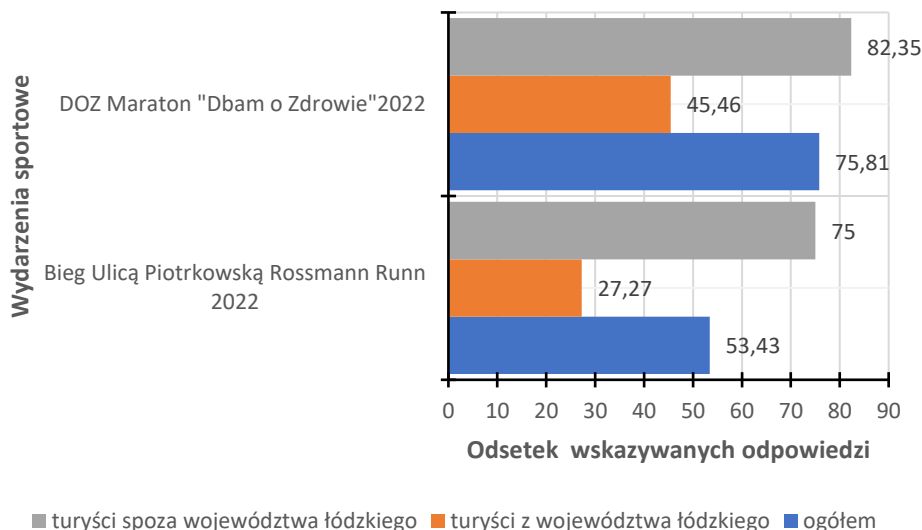
inne formy aktywności turystycznych, zwłaszcza turystykę poznawczą. Związane jest to m.in. z ich planami związanymi z chęcią zwiedzania wybranych miejsc w Łodzi, najczęściej ulicy Piotrkowskiej i centrum handlowo-usługowego Manufaktura.

W niniejszej pracy opisując te zależności posłużono się wynikami wywiadów kwestionariuszowych przeprowadzonych w trakcie wybranych wydarzeń sportowych odbywających się w Łodzi w latach 2019-2022. W jednym z pytań ankietowanych zapytano, czy poza udziałem w wydarzeniu sportowym planują dodatkowo zwiedzanie i poznawanie miasta. Odpowiedzi udzielone przez badanych wskazały, że w trakcie Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 wszystkie osoby zadeklarowały chęć zwiedzania Łodzi (rys. 121). W głównej mierze związane było to z długim czasem trwania wydarzenia i licznymi atrakcjami przygotowanymi przez organizatorów. Niewielka liczba ankietowanych z kolei planowała zwiedzanie miasta podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 oraz Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022. W zdecydowanej większości chęć taką wykazywali zagraniczni respondenci (średnio ok. 30%).

Rys. 121. Odsetek respondentów planujących zwiedzanie Łodzi podczas wydarzeń sportowych rangi międzynarodowej z uwzględnieniem ich pochodzenia
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W przypadku wydarzeń sportowych niższej rangi ogólnopolskiej Łódź planowała zwiedzać ponad połowa ankietowanych osób. W większości były to osoby mieszkające na stałe poza województwem łódzkim. Więcej osób chętnych do poznania Łodzi uczestniczyło w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 (rys. 122). Niewątpliwie było to związane z nieco większą rangą tego wydarzenia w porównaniu do Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022.

Rys. 122. Odsetek respondentów planujących zwiedzanie Łodzi podczas wydarzeń sportowych rangi ogólnopolskiej z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

W udzielanych odpowiedziach ankietowani wskazywali również miejsca w Łodzi, które planowali zobaczyć. Deklarowane przez badanych miejsca i obiekty związane były zarówno z historią miasta, jak również z aspektami kulturalnymi. Najczęściej w przypadku każdego wydarzenia, w trakcie których prowadzono wywiady kwestionariuszowe, respondenci wskazywali chęć zobaczenia najbardziej reprezentacyjnej ulicy w Łodzi – ulicy Piotrkowskiej (tab. 84). Często zwracano także uwagę na centrum handlowo-usługowe Manufaktura i nowe centrum Łodzi, zwłaszcza okolice Dworca Łódź Fabryczna. Ankietowani wyrażali również chęć zwiedzenia łódzkich placówek muzealnych i kulturalnych, przede wszystkim Centrum Nauki i Techniki EC1, Muzeum Miasta Łodzi, Centralne Muzeum Włókiennictwa czy też Muzeum Sztuki i Stacja Radegast. Wśród wskazywanych miejsc znajdowały się także obiekty związane z turystyką religijną, m.in. katedra łódzka. Zainteresowanie budziły także centra handlowo-usługowe. Poza Manufakturą wskazywano także na Galerię Łódzką i Ogrody Geyera. Zauważalne było także zainteresowanie miejscami związanymi z historią i kulturą Łodzi, takich jak: dawne osiedle fabrykanckie Księży Młyn, Rynek Starego Miasta oraz Cmentarz Żydowski.

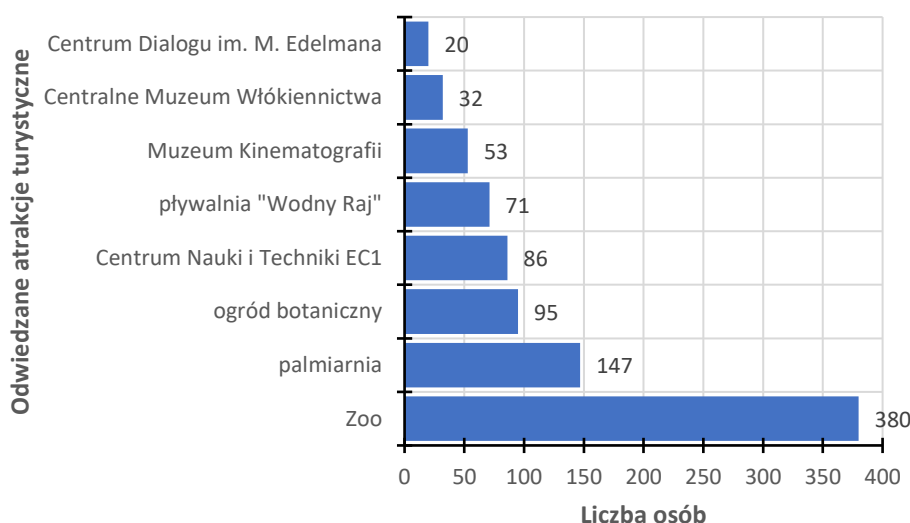
Tabela 84. Planowane do odwiedzenia miejsca i obiekty w Łodzi wskazywane przez respondentów w trakcie wybranych wydarzeń sportowych w latach 2019-2022

Wskazywane miejsca i obiekty	Wydarzenia sportowe					
	%					
	ogółem	Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	Akademiczne Igrzyska Europejskie (EUSA Games) 2022	DOZ Maraton „Dbam o Zdrowie” 2022	Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022
ulica Piotrkowska	35,63	85,72	44,0	33,01	35,44	44,44
Manufaktura	13,95	0	0	13,86	21,52	19,44
centrum miasta	7,52	7,14	8,0	6,79	12,66	11,11
Zoo	6,31	0	0	7,07	6,33	0
obiekty sportowe	5,64	0	8,0	6,66	0	0
muzea	5,20	0	12,0	5,98	0	0
aquapark	4,31	0	0	5,30	0	0
kluby nocne	4,09	0	0	5,03	0	0
parki	3,65	0	0	4,08	3,80	0
kościóły	2,88	0	12,0	2,99	1,27	0
Stare Miasto	1,55	0	0	1,90	0	0
Księży Młyn	1,44	0	0	1,77	0	0
Centrum Nauki i Techniki EC1	1,33	0	0	1,09	5,06	0
Muzeum Miasta Łodzi	1,11	0	0	0,95	2,53	2,78
Orientalium Zoo Łódź	0,77	0	16,0	0	0	8,33
całe miasto	0,77	0	0	0,41	5,06	0
katedra	0,44	0	0	0,54	0	0
Stacja Radegast	0,44	0	0	0,54	0	0
Centralne Muzeum Włókiennictwa	0,33	0	0	0,27	0	2,78
Muzeum Sztuki	0,33	0	0	0,27	0	2,78
Galeria Łódzka	0,33	3,57	0	0	0	5,56
Zatoka Sportu	0,33	0	0	0,41	0	0
Dworzec Łódź Fabryczna	0,22	0	0	0	2,53	0
Filharmonia Łódzka	0,22	0	0	0	2,53	0
Pasaż Róży	0,22	0	0	0,27	0	0
Cmentarz Żydowski	0,22	0	0	0,27	0	0
Atlas Arena	0,22	0	0	0,27	0	0
miejsca kultury	0,22	0	0	0,27	0	0
Ogrody Geyera	0,11	0	0	0	0	2,78
Hala Expo	0,11	3,57	0	0	0	0
centrum handlowe	0,11	0	0	0	1,27	0

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Przykładem innego dużego wydarzenia sportowego zorganizowanego w Łodzi, w trakcie którego osoby przyjezdne odwiedzały atrakcje turystyczne miasta były Mistrzostwa Świata

w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014. Ogółem podczas tej imprezy w meczach uczestniczyło łącznie ponad 120 tys. kibiców (Włodarczyk, 2016).

Rys. 123. Liczba odwiedzających wybrane atrakcje turystyczne w trakcie Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 za okazaniem biletu wstępu na mecz
źródło: Włodarczyk B., 2016

W trakcie turnieju w ramach przygotowanej przez miasto oferty uzupełniającej kibice posiadając bilety wstępu na mecze mogli za niższą cenę nabyć bilety wstępu do kilku łódzkich atrakcji turystycznych. W stosunku do łącznej liczby kibiców uczestniczących w meczach z takiej możliwości skorzystał tylko niecały 1% kibiców (Włodarczyk, 2016). Największą popularnością cieszyły się łódzkie Zoo oraz palmiarnia (rys. 123). Wśród odwiedzanych miejsc znalazły się także placówki kulturalne, takie jak: Centrum Nauki i Techniki EC1, Muzeum Kinematografii, Centralne Muzeum Włókiennictwa czy też Centrum Dialogu im. M. Edelmana.

Analiza dotycząca umiejscowienia turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych w Łodzi pokazała, że taka forma turystyki istnieje, jednak nie ma ona charakteru dominującego. Częściej w przestrzeni Łodzi widoczne są takie formy aktywności turystycznych jak: turystyka biznesowa, turystyka wypoczynkowa czy też turystyka poznawcza. Biorąc pod uwagę wyniki badań ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim w latach 2009-2018 turystyka sportowa stanowiła zazwyczaj ok. 10-15% wśród pozostałych form aktywności turystycznych uprawianych w tym okresie w Łodzi. W niektórych latach chociażby w roku 2009 zauważalna była intensyfikacja aktywności związanych z turystyką sportową, do czego w głównej mierze przyczyniły się organizowane w Łodzi wydarzenia sportowe oraz otwarcie hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena. Ponadto wywiady kwestionariuszowe

przeprowadzone przy okazji wydarzeń sportowych pokazały, że turystyka sportowa może łączyć się z innymi formami aktywności turystycznych, takimi jak chociażby: turystyka poznawcza, turystyka kulturowa, turystyka religijna czy też turystyka biznesowa/kongresowa.

5.2. Stymulatory i bariery rozwoju turystyki sportowej w Łodzi

Analizując rozwój różnego rodzaju zjawisk lub aktywności człowieka występują elementy wspomagające ich rozwój, jak również te ograniczające i hamujące. Widoczne jest to również w przypadku podejmowanych aktywności turystycznych oraz samej przestrzeni geograficznej i turystycznej.

Na przykładzie przestrzeni turystycznej B. Włodarczyk (2006) stwierdził, że jej rozwój jest uzależniony od czynników będących jej stałą cechą oraz od uwarunkowań, które mają charakter zewnętrzny. Podobne spostrzeżenia zaprezentował również J. J. Parysek (2018). Jego zdaniem pod pojęciem czynnika rozwoju należy rozumieć przyczynę mającą wpływ na stan rzeczy lub zdarzenia, które pozwalają umiejscowić je w ich bezpośrednim środowisku. Czynniki te określić można także mianem endogenicznych. Jako uwarunkowanie rozwoju definiuje się zewnętrzne w stosunku do rzeczy zjawiska lub procesu okoliczności mające wpływ na obserwowane zmiany. Można powiedzieć, że mają one egzogeniczny charakter oddziaływania.

B. Włodarczyk (2006) stwierdził, że **czynniki i uwarunkowania** można wspólnym mianem nazwać **determinantami**. Wyróżnił on determinanty właściwe, do których zaklasyfikował stymulatory i bariery. Pierwsze z nich są impulsami i bodźcami pobudzającymi do podejmowania aktywności turystycznych. Bariery natomiast oznaczają przeszkodę lub utrudnienie hamujące turystyczny rozwój regionu. Wśród determinant B. Włodarczyk wyróżnił także katalizatory obejmujące aktywatory wspomagające i przyspieszające oddziaływanie determinant właściwych oraz inhibitory hamujące lub spowalniające działanie determinant właściwych.

Pojęcie inhibitorów w bardziej szczegółowy sposób opisał W. Alejziak (2007). Jego zdaniem wszystkie zjawiska i każda aktywność człowieka podlega różnego rodzaju ograniczeniom i barierom. Aktywność człowieka mogą ograniczać czynniki biologiczne (płeć, wiek, stan zdrowia), czynniki ekonomiczne (dochody i ceny) czy też czynniki społeczno-kulturowe (język, kultura, religia, status społeczny). Bariery i ograniczenie występują także w przypadku zaspokajania potrzeb turystycznych. Określane są one właśnie mianem **inhibitorów**.

Pojęcie „inhibitor” najczęściej używany jest w odniesieniu do nauk ścisłych, jednak coraz częściej stosowane jest także przez przedstawicieli nauk społecznych. W nawiązaniu do aktywności turystycznych definiowany jest on jako czynniki, które ograniczają lub hamują proces

kształtowania się i podejmowania danej aktywności turystycznej mogące w pewnym momencie doprowadzić do braku podjęcia takiej aktywności. Wśród inhibitorów aktywności turystycznych wyróżnić można inhibitory uniwersalne hamujące aktywność całego społeczeństwa oraz takie, które dotyczą jedynie określonej grupy osób, np. osób starszych, dzieci lub osób niepełnosprawnych (Alejziak, 2007).

Poza omówionymi wcześniej rodzajami determinant B. Włodarczyk (2006) zaproponował również ich podział ze względu na długość przedziału czasowego, w którym obserwowany jest wpływ stymulatorów i barier. Na tej podstawie wyróżnił:

- determinanty ciągle występujące przez cały czas, nie podlegające gwałtownym i widocznym zmianom,
- determinanty okresowe występujące jednorazowo lub cykliczne, mające widoczny wpływ na stan i charakter przestrzeni turystycznej,
- determinanty incydentalne występujące jednorazowo w stosunkowo krótkim czasie.

Stymulatory i bariery rozwoju wyróżnić można także w przypadku turystyki sportowej. W niniejszej pracy scharakteryzowano stymulatory które sprzyjają rozwojowi tej formy aktywności turystycznej w Łodzi oraz bariery spowalniające lub całkowicie ograniczające jej rozwój.

Tabela 85. Stymulatory i bariery rozwoju turystyki sportowej w Łodzi

Lp.	Stymulatory	Bariery
Czynniki wewnętrzne		
1.	rosnąca liczba organizowanych wydarzeń sportowych	mała intensywność działań promocyjnych związanych z turystyką sportową
2.	rozwój infrastruktury sportowej	ograniczenia infrastrukturalne
3.	historia łódzkiego sportu	niekorzystne okoliczności polityczne
4.	zjawisko <i>groundspottingu</i>	ograniczenia finansowe ze strony instytucji miejskich i państwowych
5.	rozwój łódzkiej bazy noclegowej	większa popularność innych form aktywności turystycznych w Łodzi
6.	poprawa dostępności komunikacyjnej miasta	konkurencyjność ze strony innych polskich miast
Uwarunkowanie zewnętrzne		
1.	wzrastające zainteresowanie sportem wśród różnych grup wiekowych	zagrożenia związane z epidemiami i pandemiemi
2.	wzrost świadomości ludzi dotyczący zdrowego stylu życia	rozwój nowoczesnych technologii
3.	postępujący proces komercjalizacji	ograniczenia finansowe turystów

źródło: opracowanie własne

Formy aktywności turystycznych związanych z turystyką sportową wg. współczesnych definicji pojawiły się w przestrzeni turystycznej Łodzi dopiero na przełomie XX i XXI wieku. W okresie tym Łódź zaczęła gościć coraz większą liczbę wydarzeń sportowych

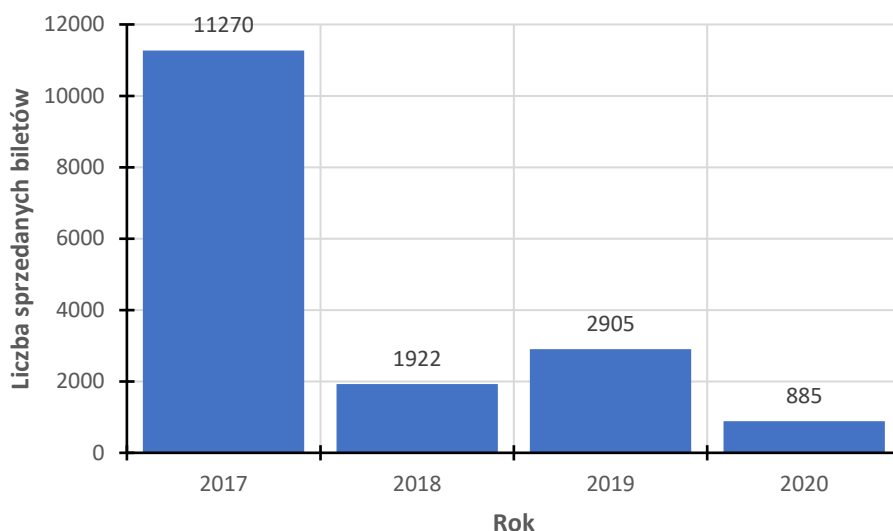
i zapoczątkowany został dynamiczny rozwój łódzkiej infrastruktury sportowej. Analizując stymulatory i bariery rozwoju turystyki sportowej w Łodzi posługiwano się opisanymi wcześniej pojęciami i klasyfikacjami opracowanymi przez B. Włodarczyka (2006), W. Alejskiego (2007) i J. J. Paryską (2018). W ten sposób wyróżniono czynniki wewnętrzne i uwarunkowanie zewnętrzne (tab. 85).

Jednym z głównych stymulatorów rozwoju turystyki sportowej w Łodzi jest **rosnąca liczba organizowanych wydarzeń sportowych**, zwłaszcza tych rangi międzynarodowej. Zgodnie z opracowanymi dotychczas definicjami „turystyki sportowej” udział w wydarzeniach sportowych stanowi bardzo ważny element kształtujący tę formę aktywności turystycznej. W ciągu ostatnich kilkunastu lat liczba takich wydarzeń w Łodzi znacząco wzrosła. Każde z nich potencjalnie powoduje wzrost ruchu turystycznego, co w przypadku Łodzi zostało opisane we wcześniejszym rozdziale pracy dotyczącym wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w świetle przeprowadzonych badań terenowych.

Stymulatorem rozwoju turystyki sportowej w Łodzi jest również **rozwijająca się infrastruktura sportowa**. Kluczowym aspektem było w tym przypadku otwarcie największych obiektów sportowych w ciągu ostatnich kilkunastu lat. Umożliwiło to Łodzi organizowanie wielu wydarzeń sportowych. W mieście powstało również wiele nowych obiektów przeznaczonych do uprawiania sportu amatorskiego, co w dużym stopniu pozwoliło lepiej i skutecznie promować sport i zdrowy styl życia.

Ważnym stymulatorem jest również **historia łódzkiego sportu**. Sukcesy osiągnięte przez łódzkich sportowców, jak również te osiągnięte w latach 80-tych i 90-tych XX wieku przez piłkarskie drużyny Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) i Widzewa Łódź z pewnością zapisały się w pamięci wielu osób interesujących się sportem. Wspomniane kluby posiadają także wielu kibiców w innych polskich miastach i niekiedy również poza Polską. Chęć obejrzenia ich meczów bądź zobaczenia ich stadionów może też potencjalnie przyczyniać się do wzrostu ruchu turystycznego związanego ze sportem.

Kolejnym stymulatorem rozwoju turystyki sportowej w Łodzi jest rozwijające się **zjawisko tzw. groundspottingu**. Jest to jeden z rodzajów fanoturystyki polegający na zwiedzaniu obiektów sportowych lub obiektów związanych ze sportem poza czasem organizowania w nich jakichkolwiek wydarzeń (Łuć, 2022). W przypadku Łodzi zjawisko to w pewnym stopniu funkcjonuje w muzeach tematycznie związanych ze sportem, jak również niekiedy w największych obiektach sportowych.

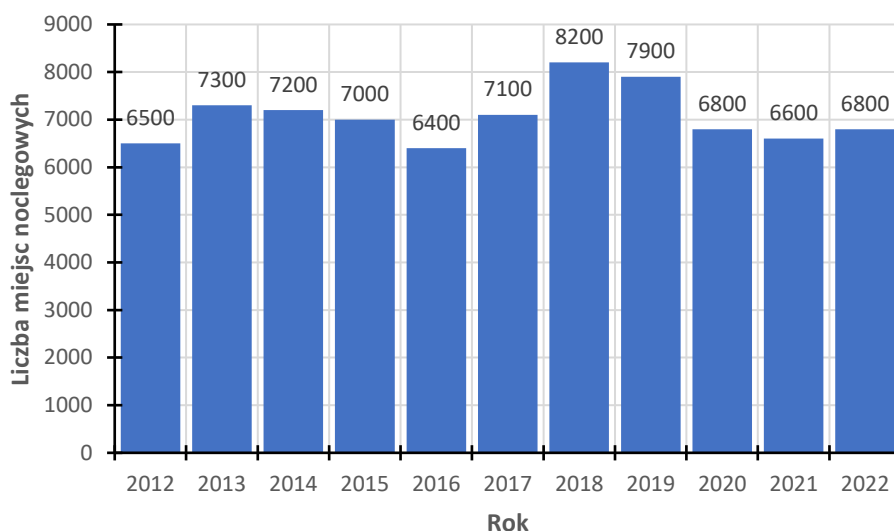

Rys. 124. Łączna liczba sprzedanych biletów w Muzeum Sportu i Turystyki w latach 2017-2020
źródło: Łuć B., 2022

Obecnie w Łodzi funkcjonują dwie placówki muzealne o tematyce sportowej – Muzeum Sportu i Turystyki oraz Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź. Bardziej znaną placówką jest Muzeum Sportu i Turystyki. W porównaniu z innymi łódzkimi placówkami muzealnymi liczba biletów sprzedanych w tym muzeum była niewielka. W latach 2017-2020 sprzedawano średnio rocznie ok. 2-3 tys. biletów (rys. 124). W okresie tym większą frekwencję odnotowano jedynie w 2017 roku, co spowodowane było głównie organizacją plenerowej wystawy „Obiekty sportowe RTS Widzew” (Łuć, 2022).

W drugiej placówce – Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź ruch turystyczny jest zdecydowanie mniejszy. Placówka ta funkcjonuje od połowy 2021 roku i obecnie odwiedza ją jedynie ok. 6-8 osób dziennie. Większa frekwencja odnotowywana jest jedynie w dni, kiedy odbywają się mecze piłkarskiej drużyny Widzewa Łódź (Łuć, 2022).

Innym stymulatorem rozwoju turystyki sportowej w Łodzi jest **poprawiający się stan bazy noclegowej**. W ostatnich latach otwieranych jest coraz więcej hoteli 3-gwiazdkowych i 4-gwiazdkowych. Pomimo, że w latach 2020-2022 liczba miejsc noclegowych w Łodzi zmalała to jednak jej systematycznie poprawiający się stan pozwala zaspokoić potrzeby turystów przyjeżdżających do Łodzi w celach sportowych. W 2022 roku łącznie funkcjonowało 6800 miejsc noclegowych (rys. 125).

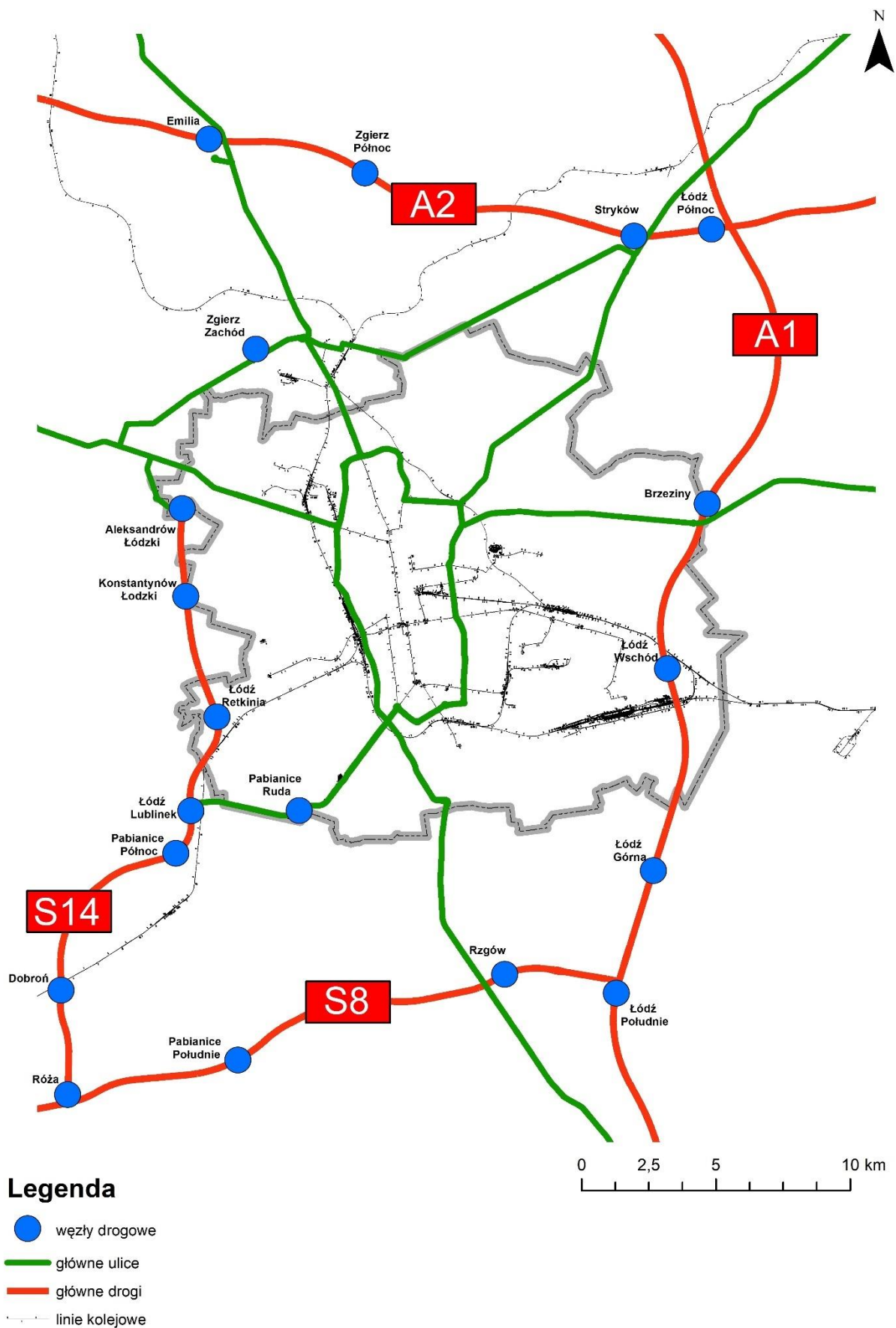

Rys. 125. Liczba miejsc noclegowych w Łodzi w latach 2012-2022
 źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Urzędu Statystycznego w Łodzi¹⁴¹

Kolejnym stymulatorem rozwoju turystyki sportowej w Łodzi jest **poprawa dostępności komunikacyjnej miasta**. W głównej mierze przyczynił się do tego budowany od kilku lat tzw. ring dookoła miasta. Mianem tym określa się autostrady A1 i A2 oraz drogi ekspresowe S8 i S14, które docelowo mają przebiegać dookoła Łodzi i stać się jej obwodnicą (rys. 126).

Istniejące drogi już teraz pozwalają o wiele szybciej dotrzeć do miasta. Wspomniany węzeł komunikacyjny jest już bliski ukończenia (stan na luty 2023). Jedyne brakuje północno-zachodni fragment drogi S14 ma zostać ukończony w połowie 2023 roku. Dodatkowo w ostatnich latach poprawiła się także infrastruktura łódzkich dworców kolejowych i autobusowych. Przykładem jest nowoczesny Dworzec Łódź Fabryczna otwarty w 2016 roku. Ponadto obecnie (stan na luty 2023) w trakcie budowy jest także tzw. podziemny tunel średnicowy, który docelowo ma ze sobą połączyć największe łódzkie dworce kolejowe tzn. Dworzec Łódź Fabryczna i Dworzec Łódź Kaliska. Z całą pewnością inwestycja ta pozwoli w jeszcze większym stopniu poprawić dostępność komunikacyjną Łodzi, która ułatwi nie tylko rozwój turystyki sportowej, ale także innych form aktywności turystycznych.

¹⁴¹ <https://lodz.stat.gov.pl/>; data dostępu: 24.05.2023, 16.06.2023

Rys. 126. Dostępność komunikacyjna Łodzi wraz z pobliskimi węzłami drogowymi
 źródło: opracowanie własne na podstawie Łuc B., 2021

Pozostałe stymulatory rozwoju turystyki sportowej w Łodzi w głównej mierze związane są z uwarunkowaniami zewnętrznymi. Jednym z nich jest **wzrost świadomości wśród ludzi dotyczący zdrowego stylu życia**. Wiele osób chcąc zadbać o swoje zdrowie i kondycję dużo chętniej uprawia sport. Okoliczności te sprzyjają rozwojowi infrastruktury sportowej oraz wzrostowi liczby wydarzeń sportowych związanych ze sportem amatorskim. W Łodzi przejawia się to przede wszystkim poprzez rosnącą liczbę organizowanych imprez biegowych.

Ponadto w ostatnich latach zauważalna jest **tendencja wzrostu zainteresowania sportem w różnych grupach wiekowych**. Szczególnie mocno jest to widoczne wśród osób pomiędzy 40, a 60 rokiem życia, dla których sport w coraz większym stopniu staje się składowym elementem stylu życia (Kazimierczak, Malchrowicz-Moško, 2013). Sytuacja ta powoduje szybszy rozwój i urozmaicenie elementów infrastruktury sportowej.

W przypadku turystyki sportowej w Łodzi występują także inhibitory ograniczające jej rozwój. Jednym z głównych jest **mała intensywność prowadzonych działań promocyjnych związanych w szczególności z wydarzeniami sportowymi**, jak również z innymi aktywnościami sportowymi. Słabo prowadzone działania promocyjne w dużym stopniu uniemożliwiają promocję Łodzi przy okazji organizowania wydarzeń sportowych. Szerzej zagadnienie to opisano w późniejszym fragmencie niniejszego rozdziału.

Kolejny inhibitor stanowi **niewielka popularność turystyki sportowej w Łodzi wśród innych form aktywności turystycznych**. W badaniach ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim odsetek osób deklarujących uprawianie aktywności związanych z turystyką sportową wynosił średnio ok. 7%. Zagadnienie to opisano dokładniej we wcześniejszym fragmencie rozdziału dotyczącego umiejscowienia turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych uprawianych w Łodzi.

Jako inhibitor uznać można również **konkurencyjność ze strony innych polskich miast**. W trakcie wywiadów kwestionariuszowych przeprowadzonych przy okazji wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku, w jednym z pytań respondentów zapytano, które w ich opinii polskie miasto jest najbardziej atrakcyjne pod względem turystyki sportowej. Pytanie takie ankietowanym zadano podczas następujących wydarzeń sportowych:

- Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet,
- Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games),
- Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie”,
- Bieg Ulicą Piotrkowską Rosmann Run.

W przypadku dwóch pierwszych wydarzeń mających rangę większych wydarzeń międzynarodowych Łódź jako miasto najbardziej atrakcyjne pod względem turystyki sportowej wskazywało ok. 3-5% ankietowanych (tab. 86). Warto zwrócić także uwagę, że w niektórych przypadkach wskazanie na Łódź mogło wynikać z tego, że badania prowadzone były właśnie w tym mieście.

Tabela 86. Najbardziej atrakcyjne polskie miasta pod względem turystyki sportowej w opinii respondentów uczestniczących w wybranych międzynarodowych wydarzeniach sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku z uwzględnieniem ich pochodzenia

miasto	Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet			Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games)		
	Polacy	cudzoziemcy	ogółem	Polacy	cudzoziemcy	ogółem
	%			%		
Łódź	5,77	0	4,62	12,50	1,16	2,55
Warszawa	17,31	0	13,85	20,83	14,53	15,31
Gdańsk	20,19	0	16,15	16,67	4,07	5,61
Kraków	6,73	0	5,38	6,25	7,56	7,40
Wrocław	5,77	0	4,62	12,50	2,03	3,32
Katowice	3,85	0	3,08	0	0	0
Poznań	0	0	0	2,08	0,29	0,51
Jelenia Góra	0	0	0	8,33	0,29	1,28
Kielce	0	0	0	8,33	0,29	1,28
Zakopane	0	0	0	6,25	0,29	1,02
Chorzów	0	0	0	2,08	0	0,26
Wisła	0,96	0	0,77	0	0	0
brak zdania	39,42	100	51,53	4,18	69,49	61,46

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Polskie miasta, które najczęściej były wskazywane w odpowiedziach to Gdańsk i Warszawa. Wybory takie uzasadniano większą atrakcyjnością turystyczną tych miast w porównaniu z Łodzią, a także dużą liczbą wydarzeń sportowych organizowanych w tych miastach. Ponadto często wskazywano na największe i najbardziej znane polskie miasta. Niekiedy ankietowani wymieniali też mniejsze miasta, takie jak: Jelenia Góra, Wisła i Zakopane. W trakcie obydwu wydarzeń ponad połowa badanych nie potrafiła jednoznacznie określić żadnego miasta. Podczas Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet żaden z zagranicznych ankietowanych nie potrafił podać jakiegokolwiek miasta. W trakcie Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) z kolei zarówno polscy, jak i zagraniczni respondenci najczęściej wskazywali na Warszawę i Gdańsk. Osoby z zagranicy swoje wybory uzasadniali znikomą znajomością polskich miast.

Tabela 87. Najbardziej atrakcyjne polskie miasta pod względem turystyki sportowej w opinii respondentów uczestniczących w wybranych krajowych wydarzeniach sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania

miasto	Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022			Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run		
	osoby z województwa łódzkiego	osoby z pozostałych województw	ogółem	osoby z województwa łódzkiego	osoby z pozostałych województw	ogółem
	%			%		
Łódź	18,18	2,15	5,22	15,15	0	7,14
Warszawa	0	21,51	17,39	15,15	16,22	15,71
Kraków	4,55	17,20	14,78	6,06	2,70	4,29
Wrocław	27,27	11,83	14,78	3,03	10,81	7,14
Poznań	4,55	9,68	8,70	30,30	16,22	22,86
Gdańsk	0	4,30	3,48	0	2,70	1,43
Bydgoszcz	0	2,15	1,74	0	0	0
Szczecin	0	0	0	3,03	5,41	4,29
Białystok	0	0	0	0	5,41	2,86
Lublin	0	0	0	6,06	0	2,86
Duszniki Zdrój	0	0	0	0	5,41	2,86
Krynica Zdrój	0	0	0	0	5,41	2,86
Szklarska Poręba	0	0	0	0	5,41	2,86
Chorzów	0	2,15	1,74	0	0	0
Trójmiasto	0	0	0	3,03	0	1,43
Gdynia	0	1,08	0,87	0	0	0
Zakopane	0	1,08	0,87	0	0	0
miasta w południowej Polsce	4,55	0	0,87	0	0	0
miejsowości górskie	4,55	0	0,87	3,03	0	1,43
brak zdania	36,36	26,88	18,70	15,15	24,32	20,0

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Podczas wydarzeń sportowych skali krajowej w swoich odpowiedziach ankietowani przytaczali większą liczbę polskich miast. Łódź wskazywało średnio ok. 6% respondentów. O wiele częściej Łódź pojawiała się w odpowiedziach udzielanych przez ankietowanych na stałe mieszkających w województwie łódzkim (tab. 87).

Jako najbardziej atrakcyjne polskie miasta pod względem turystyki sportowej uczestnicy Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” wskazywali Warszawę, Kraków i Wrocław, natomiast uczestnicy Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run – Poznań i Warszawę. Najczęściej swoje odpowiedzi uzasadniali tym, że w miastach tych odbywa się duża liczba imprez biegowych. Wśród odpowiedzi pojawiały się także górskie miejscowości, np.: Krynica Zdrój, Szklarska Poręba i Duszniki Zdrój. Ok. 20% badanych nie wskazało żadnego miasta.

Tabela 88. Najbardziej atrakcyjne polskie miasta pod względem turystyki sportowej w opinii respondentów uczestniczących w wybranych wydarzeniach sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku

miasto	ogółem	Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet	Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games)	Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie”	Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run
	%				
Łódź	3,82	4,62	2,55	5,22	7,14
Warszawa	15,42	13,85	15,31	17,39	15,71
Kraków	7,92	5,38	7,40	14,78	4,29
Gdańsk	6,79	16,15	5,61	3,48	1,43
Wrocław	5,66	4,62	3,32	13,91	7,14
Poznań	3,96	0	0,51	8,70	22,84
Zakopane	0,85	0	1,02	1,74	0
Kielce	0,71	0	1,28	0	0
Jelenia Góra	0,71	0	1,28	0	0
Katowice	0,57	3,08	0	0	0
Szczecin	0,42	0	0	0	4,29
Chorzów	0,42	0	0,26	1,74	0
Bydgoszcz	0,28	0	0	1,74	0
Lublin	0,28	0	0	0	2,86
Białystok	0,28	0	0	0	2,86
Krynica Zdrój	0,28	0	0	0	2,86
Szklarska Poręba	0,28	0	0	0	2,86
Duszniki Zdrój	0,28	0	0	0	2,86
górskie miejscowości	0,28	0	0	0,87	1,43
Trójmiasto	0,14	0	0	0	1,43
Gdynia	0,14	0	0	0,87	0
Wisła	0,14	0,77	0	0	0
miasta w południowej Polsce	0,14	0	0	0,87	0
brak zdania	50,23	51,53	61,46	28,69	20,0

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań terenowych

Biorąc pod uwagę odpowiedzi udzielone podczas wszystkich wspomnianych wydarzeń sportowych można zauważyć, że Łódź wskazywana była o wiele rzadziej w porównaniu z innymi największymi polskimi miastami. Jako miasto najbardziej atrakcyjne pod względem turystyki sportowej Łódź wskazało niecałe 4% badanych. Nieco częściej Łódź wybierano podczas Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run (tab. 88). W opinii respondentów najbardziej atrakcyjnym polskim miastem pod względem turystyki sportowej była Warszawa. Ponad połowa ankietowanych nie potrafiła wybrać jednego konkretnego miasta.

Zagadnienia konkurencyjności Łodzi w porównaniu z innymi polskimi miastami na tle turystyki sportowej poruszono również w wywiadach eksperckich. W jednym z pytań ekspertów

zapytano o to, jak oceniają zjawisko turystyki sportowej w Łodzi w odniesieniu do innych polskich miast charakteryzujących się podobną powierzchnią i liczbą mieszkańców.

Wśród udzielanych opinii więcej pojawiło się tych negatywnych (tab. 89). Eksperti najczęściej twierdzili, że zjawisko turystyki sportowej w Łodzi wygląda gorzej w porównaniu z innymi polskimi miastami ze względu na mniejszą atrakcyjność turystyczną. W tym przypadku Łódź porównywano przede wszystkim do Warszawy, Krakowa i Gdańska. Opinie takie wyrazili: jeden z polityków (ekspert PM1), przedstawiciel klubów sportowych (ekspert KSM2), dziennikarz sportowy (ekspert DSM1), organizator wydarzeń sportowych (ekspert OWM3), przedstawiciel sportu akademickiego (ekspert SAM6) oraz jeden z pracowników naukowych UŁ (ekspert PNM3). Kilku ekspertów zwróciło również uwagę na lepszą organizację w innych polskich miastach ogólnych aspektów związanych ze sportem.

„Łódź odróżnia się tym, że nigdy nie konkurowała atrakcyjnością turystyczną z takimi miastami jak Kraków czy Gdańsk, a teraz może z coraz większą odwagą, z coraz większą śmiałością taką konkurencję podejmować.”

[ekspert PM1, polityk, mężczyzna w wieku powyżej 60 lat]

Ciekawą opinią była również ta udzielona przez organizatorów wydarzeń sportowych (eksperti OWM1, OWK2). W ich opinii sytuacja Łodzi pod względem turystyki sportowej jest trudna ze względu na zakorzeniony w świadomości turystów wizerunek miasta poprzemysłowego.

„Łódź ma dosyć trudne zadanie, bo przypomnę, my jesteśmy cały czas postrzegani jako takie miasto robotnicze, dosyć szare. Ja rozmawiam z osobami, które po wielu latach przyjeżdżają do Łodzi i później widzę ich po biegu i rozmawiam. Oni mi mówią – „Jak ta Łódź się zmieniła, jaka jest ładna, jak jest piękna, warto było przyjechać i zobaczyć””.

[ekspert OWM1, organizator wydarzeń sportowych, mężczyzna w przedziale wieku 40-60 lat]

Wśród pozytywnych opinii najczęściej eksperci twierdzili, że nie dostrzegają żadnych różnic w przypadku turystyki sportowej pomiędzy Łodzią, a innymi polskimi miastami. Taką opinię wyrazili przedstawiciele sportu akademickiego (eksperti SAM1, SAM4, SAK5). Ponadto rozmówcy zwracali również uwagę na systematycznie poprawiającą się organizację aspektów związanych ze sportem w Łodzi w porównaniu do innych polskich miast.

Tabela 89. Porównanie zjawiska turystyki sportowej w Łodzi z innymi polskimi miastami w opinii ekspertów

opinie pozytywne	kody ekspertów	Opinie negatywne	kody ekspertów
brak różnic pomiędzy Łodzią, a innymi polskimi miastami	SAM1, SAM4, SAK5	większa atrakcyjność turystyczna innych polskich miast	PM1, KSM2, DSM1, OWM3, SAM6, PNM3
coraz lepsza organizacja aspektów związanych ze sportem w porównaniu z innymi polskimi miastami	PM1, SM1	lepsza organizacja aspektów związanych ze sportem w innych polskich miastach	PK2, ZSM3, KSM1,
wysoki poziom organizacji wydarzeń sportowych w porównaniu z innymi polskimi miastami	OTM2	trudna sytuacja Łodzi ze względu na zakorzeniony wizerunek miasta przemysłowego	OWM1, OWK2
lepszy stan infrastruktury sportowej w porównaniu z innymi polskimi miastami	DSM2	większa liczba organizowanych wydarzeń sportowych w innych polskich miastach	ZSK4,
-	-	lepsza promocja organizowanych wydarzeń sportowych w innych polskich miastach	PNM2
-	-	gorsza infrastruktura sportowa Łodzi w porównaniu z innymi polskimi miastami	OTM2
-	-	większa popularność sportu w innych polskich miastach z uwagi na drużyny sportowe	PNM3
brak opinii			ZSK1, SM2, MSM1, OTM1, SAM3, PNM1, PNM4

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Duża liczba ekspertów nie potrafiła dokonać porównania zjawiska turystyki sportowej w Łodzi z innymi polskimi miastami. Brak odpowiedzi uzasadniali małą wiedzą dotyczącą innych miast poza Łodzią lub też brakiem konkretnie wypracowanej opinii na ten temat.

Kolejnym inhibitorem rozwoju turystyki sportowej w Łodzi są **ograniczenia infrastrukturalne**. Mimo, że wspomniany wcześniej rozwój łódzkiej infrastruktury sportowej sprzyja turystyce sportowej to jednak w opinii wielu osób ogranicza rozwój tej formy aktywności turystycznej. Przykładem jest pojemność największych łódzkich stadionów. Liczba miejsc siedzących wynosząca maksymalnie lekko ponad 18 tys. miejsc siedzących uniemożliwia organizację niektórych wydarzeń sportowych rangi międzynarodowej. Wyklucza organizację widowisk rangi Mistrzostw Świata bądź Mistrzostw Europy w wielu dyscyplinach sportu. Ponadto w trakcie wywiadów eksperckich kilku rozmówców wyraziło opinię, że obecnie łódzka infrastruktura

sportowa nie jest w pełni przystosowana do potrzeb sportu amatorskiego i sportu młodzieżowego.

Dużą barierę stanowią także **ograniczenia finansowe ze strony łódzkiego samorządu terytorialnego oraz organizacji i klubów sportowych**. Niekiedy ograniczenia te pojawiają się w przypadku organizacji wydarzeń sportowych, rozbudowy infrastruktury sportowej czy też kreowania działań promocyjnych związanych ze sportem. Ze względu na obecnie panującą inflację (stan na 2023 rok), jak również odczuwalne skutki pandemii wirusa Sars-Cov-2 władze Łodzi zmuszone są do redukcji kosztów, co także ma swoje odzwierciedlenie w odniesieniu do sportu. Przykładem są negocjacje pomiędzy władzami Łodzi, a Związkiem Piłki Ręcznej w Polsce. Początkowo Łódź była rozważana jako jedno z miast, w których miały odbyć się mecze w ramach Mistrzostw Świata w Piłce Ręcznej Mężczyzn 2023. Niestety wysoka kwota, jaką miasto musiałoby zainwestować w celu organizacji tego wydarzenia sprawiło, że impreza ta ostatecznie w Łodzi się nie odbyła¹⁴².

Kolejne uwarunkowania ograniczające rozwój turystyki sportowej w Łodzi mają wymiar globalny. Jednym z nich są **ograniczenia finansowe turystów**, którzy potencjalnie mogliby przyjechać do Łodzi w roli kibiców. Ograniczenia te związane są zarówno z cenami biletów wstępu na dane wydarzenie sportowe, jak również z kosztami dotarcia i pobytu w Łodzi. B. G. Pitts i D. K. Stotlar (2002) uznali, że koszty te są jednym z głównych czynników ekonomicznych, które motywują bądź demotywują kibiców do przyjazdu na imprezy sportowe.

Znaczącą barierę stanowią również występujące w skali globalnej **pandemie różnorodnych chorób**. Przykładem tego była pandemia wirusa Sars-Cov-2. Wpłynęła ona także na sportową przestrzeń Łodzi. Dotychczas nie opracowano oficjalnych danych dotyczących wymiernego wpływu pandemii na łódzki sport. Mimo tego można wnioskować, że w największym stopniu wpływ pandemii na turystykę sportową w Łodzi był widoczny poprzez dużą liczbę masowo odwołanych wydarzeń sportowych, również tych najwyższej rangi międzynarodowej. Z powodu obustrzeń odwołano m.in. jeden z zaplanowanych turniejów Ligi Narodów 2020 w Piłce Siatkowej Mężczyzn z udziałem polskiej reprezentacji (tab. 90). Obiektem, który w największym stopniu dotknęły pandemiczne restrykcje była hala widowiskowo-sportowa Atlas Arena.

Największa liczba wydarzeń sportowych została odwołana w trakcie pierwszych miesięcy pandemii. Jakikolwiek imprezy sportowe zorganizowano dopiero wczesną jesienią 2020 roku. Odbywały się one jednak w bardzo ścisłym rygorze sanitarnym, bez udziału publiczności. Ograniczano także liczbę osób, które mogły towarzyszyć sportowcom. Czynniki te spowodowały znaczące straty

---

¹⁴² <https://lodzkisport.pl/>; data dostępu: 24.05.2023

finansowe poszczególnych obiektów sportowych, jak również wielu łódzkich instytucji odpowiadających za funkcjonowanie sportu, szczególnie Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS) czy też Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (MOSiR). Restrykcje odczuły także związki sportowe i podmioty bezpośrednio organizujące poszczególne wydarzenia. Warto również wspomnieć, że z powodu pandemii nie odbyło się również wiele wydarzeń plenerowych, takich jak np. Maraton DOZ „Dbam O Zdrowie”. Pierwsze wydarzenia sportowe w Łodzi, w których choć w minimalnym stopniu mogli uczestniczyć kibice odbyły się na przełomie maja i czerwca 2021 roku. Były to przede wszystkim mecze ligowe łódzkich zespołów sportowych, m.in. piłkarzy Widzewa i Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) czy też siatkarek ŁKS-u Comercecon Łódź i Grot Budowlanych Łódź.

Tabela 90. Wydarzenia sportowe odwołane ze względu na pandemię wirusa SARS-CoV-2 w wybranych łódzkich obiektach sportowych

Nazwa obiektu	Odwołane/przełożone wydarzenia sportowe
Moto Arena	- mecze ligowe klubu żużlowego Orzeł Łódź
Atlas Arena	- Finał Mistrzostw Świata Superenduro 2019/2020 - Gala KSW 53 - Turniej Ligi Narodów w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2020 - Moc Biegania DOZ „Dbam o Zdrowie”
Sport Arena im. Józefa „Ziuny” Żylińskiego	- mecze ligowe siatkarek ŁKS-u Comercecon Łódź i Grot Budowlanych Łódź

źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Miejskiej Areny Kultury i Sportu¹⁴³

Obostrzenia pandemiczne w pewnych momentach uniemożliwiały także funkcjonowanie obiektów sportowych, które na co dzień użytkowane były w celu uprawiania sportu amatorskiego. Odczuły to takie obiekty, jak chociażby: pływalnie, korty tenisowe czy też siłownie i kluby fitness. Wiele z takich obiektów znalazło się na skraju bankructwa i niestety niektóre z nich zmuszone były tymczasowo zawiesić bądź całkowicie zakończyć swoją działalność.

Ostatnią z barier stanowić może **rozwój technologiczny**. Pomimo, że rozwój ten w znacznym stopniu ułatwia podróżowanie po świecie, to jednak w przypadku turystyki sportowej stanowić może pewne ograniczenie. Związane jest to m.in. z rosnącą medialnością sportu. Wydarzenia sportowe transmitowane są przez coraz większą liczbę stacji telewizyjnych i stron internetowych. W wielu przypadkach kibice wolą dane wydarzenia sportowe obserwować za pośrednictwem mediów niż uczestniczyć w nich osobiście. Spowodowane jest to w niektórych przypadkach ograniczeniami finansowymi, w innych zaś brakiem możliwości przyjazdu ze względu na aktualne

¹⁴³ <https://makis.pl/>; data dostępu: 12.01.2023

zobowiązania zawodowe. Wspomniane okoliczności powodują, że na wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi przyjeżdża mniejsza liczba kibiców. Najczęściej sytuacja taka dotyczy wydarzeń sportowych organizowanych w środku tygodnia, w dni robocze. Przykładem są zorganizowane w 2022 roku Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet, kiedy frekwencja podczas meczów rozgrywanych w tygodniu była mniejsza w porównaniu do tych odbywających się w trakcie weekendu. Sytuacja taka wystąpiła także przy okazji meczów siatkarskiej reprezentacji Polski kobiet¹⁴⁴.

W przypadku rozwoju turystyki sportowej w Łodzi liczba stymulatorów i barier jest porównywalna. Nieco więcej występuje jednak czynników o lokalnej skali oddziaływania. Niewątpliwie do najważniejszych stymulatorów należy rosnąca liczba organizowanych wydarzeń sportowych i rozwój infrastruktury sportowej. Wśród barier największe znaczenie ma większa popularność innych form aktywności turystycznych uprawianych w Łodzi oraz konkurencyjność ze strony innych polskich miast. Znaczącą barierę w globalnej skali oddziaływania z pewnością stanowi zagrożenie w postaci pojawiających się pandemii.

5.3. Opinie ekspertów dotyczące turystyki sportowej w Łodzi

Zagadnienia i oceny związane z turystyką sportową w Łodzi, jak również elementów ją kształtujących są mocno zróżnicowane. Często mają one charakter subiektywny i w dużym stopniu zależą od indywidualnie wykształconego wizerunku Łodzi, jak również od zajmowanego stanowiska pracy, pełnionych obowiązków czy też zaangażowania emocjonalnego w tematykę związaną ze sportem i z turystyką.

Poznanie opinii ekspertów dotyczące zjawiska turystyki sportowej w Łodzi stanowiło bardzo ważny element niniejszej pracy. W celu poznania takich opinii przeprowadzono wywiady z osobami zawodowo związanymi ze sportem w Łodzi, jak również z turystyką na terenie Łodzi i województwa łódzkiego. Wywiady te posłużyły także do poznania opinii dotyczących innych aspektów turystyki sportowej w Łodzi, które dokładniej opisano we wcześniejszych i późniejszych fragmentach pracy.

W celu poznania zdania ekspertów dotyczącego zjawiska turystyki sportowej w Łodzi w kwestionariuszu wywiadu zamieszczono dwa pytania związane z tym zagadnieniem. W pierwszym z nich ekspertów zapytano, jak z perspektywy organizacji lub instytucji, którą reprezentują wygląda zjawisko turystyki sportowej w Łodzi oraz czy w ich opinii takie zjawisko w ogóle w przestrzeni miasta dostrzegają. Drugie pytanie odnosiło się do pozytywów

---

¹⁴⁴ <https://en.volleyballworld.com/>; data dostępu: 24.05.2022

i negatywów wynikających z występowania w przestrzeni Łodzi takiej formy aktywności turystycznej jak turystyka sportowa.

Tabela 91. Turystyka sportowa w Łodzi w opinii ekspertów

kod eksperta	elementy sprzyjające funkcjonowaniu turystyki sportowej w Łodzi
PM1	- przyjazd kibiców na coraz większą liczbę wydarzeń sportowych - korzystna lokalizacja i dostępność komunikacyjna miasta
PK2	przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe
ZSK1	wzrost aktywności fizycznej wśród mieszkańców Łodzi
ZSM2	aktywność fizyczna mieszkańców Łodzi na świeżym powietrzu
ZSM3	przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe
ZSK4	- przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe - rozwój infrastruktury sportowej
SM1	przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe
SM2	funkcjonowanie klubów sportowych i organizacji sportowych
KSM1	- funkcjonowanie dwóch dużych klubów piłkarskich - popularność kilku dyscyplin sportowych, np. żużla i piłki siatkowej
KSM2	funkcjonowanie klubów sportowych
MSM1	brak konkretnej opinii
MSM2	- przyjazd kibiców na mecze piłkarskiej drużyny Widzewa Łódź - duża popularność wydarzeń siatkarskich
DSM1	przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe
DSM2	rekreacja mieszkańców i osób przyjezdnych
OWM1	organizowanie wydarzeń sportowych, np. imprez biegowych
OWK2	- odkrywanie miasta przy okazji biegów ulicznych - kibicowanie swoim idolom sportowym
OWM3	- odkrywanie miasta przy okazji biegów ulicznych - kibicowanie swoim idolom sportowym
OTM1	oglądanie wydarzeń sportowych
OTM2	przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe
SAM1	rozwój poszczególnych elementów łódzkiej infrastruktury sportowej
SAM2	- przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe - zwiedzanie miasta przy okazji wydarzeń sportowych - uprawianie aktywności fizycznych podczas pobytu w Łodzi
SAM3	brak konkretnej opinii
SAM4	przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe
SAK5	przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe, szczególnie te siatkarskie
SAM6	brak konkretnej opinii
PNM1	przyjazdy kibiców na mecze
PNM2	aktywności turystyczne kibiców przy okazji wydarzeń sportowych
PNM3	przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe
PNM4	brak turystyki sportowej w przestrzeni Łodzi

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Oceniając obecny stan zjawiska turystyki sportowej w Łodzi większość ekspertów wyraziła opinię, że taka forma aktywności turystycznej w przestrzeni miasta występuje. Uzasadniając swoje zdanie zwracali uwagę na kilka czynników. Najczęściej wspomniano o coraz większej liczbie organizowanych w Łodzi wydarzeń sportowych, przy okazji których do Łodzi przyjeżdżają kibice (tab. 91). Rozmówcy uważali, że kibice poza godzinami rozgrywania meczów

swoich drużyn lub czasem danych rozgrywek sportowych korzystają również z innych usług turystycznych, przede wszystkim noclegów, wyżywienia czy też zwiedzania atrakcji turystycznych. Kilku rozmówców uważało natomiast, że turystyka sportowa w Łodzi przejawia się głównie poprzez rosnącą aktywność fizyczną i rekreacyjną mieszkańców oraz osób przyjezdnych. W dużej mierze pogląd taki spowodowany był tym, że rozmówcy ci definiowali turystykę sportową jako część lub typ szeroko pojmowanej turystyki aktywnej. Wśród odpowiedzi wspomiano także o czynnikach sprzyjających rozwojowi turystyki sportowej w Łodzi, takich jak: lokalizacja miasta, poprawiająca się dostępność komunikacyjna i fakt funkcjonowania znanych klubów sportowych. Niekiedy odpowiedzi udzielane przez ekspertów w dużym stopniu związane były z pełnionymi przez nich na co dzień funkcjami. Organizatorzy imprez biegowych (np. ekspert OWM1) turystyki sportowej w Łodzi upatrywali poprzez pryzmat biegów, sportowcy (np. ekspert SM2) zaś poprzez wydarzenia sportowe dotyczące uprawianej przez nich dyscypliny. Kilku ekspertów nie potrafiło z kolei jednoznacznie stwierdzić faktu funkcjonowania turystyki sportowej w przestrzeni Łodzi

W niektórych odpowiedziach ekspertów wymieniane były także czynniki, które w pewnym stopniu zakłócają funkcjonowanie turystyki sportowej w Łodzi. Jeden z polityków (ekspert PK2) zwrócił uwagę na nieco mniejszą atrakcyjność turystyczną Łodzi w porównaniu do innych polskich miast.

„Łódź nie jest miastem turystycznym. W Polsce mamy zdecydowanie ciekawsze miejsca, które osoby z zagranicy sobie wybierają. Łódź się jeszcze jednak nie kojarzy jako topowe miejsce turystyczne.”

[ekspert PK2, polityk, kobieta w przedziale wieku 41-60 lat]

Dwóch rozmówców zwróciło także uwagę na pewne bariery organizacyjne i infrastrukturalne ograniczające możliwość udziału większej liczby kibiców w niektórych wydarzeniach sportowych. Związane było to z ograniczoną dostępnością na mecze łódzkich drużyn piłkarskich, jak również brak możliwości organizowania niektórych wydarzeń sportowych ze względu na niewystarczającą pojemność łódzkich stadionów. Opinie takie wyraził jeden z przedstawicieli łódzkich klubów sportowych (ekspert KSM2) oraz jeden z pracowników muzeów o tematyce sportowej (ekspert MSM2).

„Jedyną dyscypliną, która tak naprawdę przyciągnęłaby kibiców z całej Europy jest piłka nożna. Przykładem są mistrzostwa Europy w piłce nożnej. Łódź gospodarzem jak wiemy z różnych przyczyn nie była, stadion tutaj nie został wtedy wybudowany. Nasze stadiony miejskie, zarówno ten, który już istnieje Widzewa jak i ŁKS-u

nie będą obiektami, gdzie będą mogły być rozgrywane mecze europejskich pucharów, ale mam tutaj na uwadze głównie finał danych rozgrywek.”

[ekspert MSM2, pracownik muzeum o tematyce sportowej, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Zdaniem jednego z ekspertów, będącego pracownikiem naukowym UŁ (ekspert PNM3) turystyka sportowa jest w Łodzi zjawiskiem marginalnym i krótkotrwałym, występującym jedynie podczas wydarzeń sportowych.

„Prawdę powiedziawszy to dla mnie turystyka sportowa w Łodzi jest marginalna. Z jednej strony wynika to ze skali tego ruchu, bo mówiąc o rozgrywkach ligowych, to po pierwsze jest to niewielka skala i po drugie głównie dotyczy to kibiców z Łodzi lub z najbliższego otoczenia miasta, nawet niekoniecznie z całego regionu. Jeśli odbywają się duże imprezy rangi międzynarodowej to z jednej strony nie wywołuje to wielkiego zainteresowania kibiców, a jeśli już tak to jest to zjawisko krótkotrwałe na zasadzie, że przyjeżdżamy na jeden mecz, który się tam odbywa, albo zostajemy na jeden nocleg i następnego dnia wracamy.”

[ekspert PNM3, pracownik naukowy UŁ, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

Wśród odpowiedzi wystąpiła także opinia, że turystyka sportowa w Łodzi nie występuje w ogóle. Opinię taką wygłosił jeden z pracowników naukowych UŁ (ekspert PNM4).

„Uważam, że nie ma turystyki sportowej w Łodzi. Oczywiście jedni badacze powiedzą, że turystyka jest wówczas, kiedy mamy jeden podmiot uczestniczący. O turystyce możemy mówić wówczas, kiedy mamy zapewnione elementy infrastruktury turystycznej, dostępności turystycznej, co wiąże się z definicją atrakcyjności turystycznej (...). Tego typu turystyka z pewnością występuje w ramach wydarzeń sportowych, cyklicznych wydarzeń sportowych lub dużych wydarzeń sportowych, typu igrzyska olimpijskie, mistrzostwa, itd. O turystach możemy mówić, gdy ktoś nocuje co najmniej jedną noc w obiekcie noclegowym. Ja nie widzę takich wydarzeń w Łodzi, jestem ostrożny, żeby kibica nazywać turystą.”

[ekspert PNM4, pracownik naukowy UŁ, mężczyzna w przedziale wieku 41-60 lat]

W kolejnym pytaniu dotyczącym turystyki sportowej w Łodzi ekspertów zapytano, jakie dostrzegają pozytywy i negatywy związane z występowaniem tej formy aktywności turystycznej w mieście.

Biorąc pod uwagę wszystkie udzielone odpowiedzi rozmówcy wskazywali więcej pozytywów. Wśród nich najczęściej wskazywali na rozwój usług turystycznych przy okazji wydarzeń sportowych, szansę na poprawę wizerunku Łodzi w świadomości turystów, jak również propagowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców Łodzi (tab. 92). Takie pozytywy wymieniane były przez ekspertów reprezentujących różnorodne instytucje, m.in.: polityków,

przedstawiciele łódzkich klubów sportowych, organizatorów wydarzeń sportowych, przedstawiciele instytucji związanych ze sportem i z turystyką oraz przedstawiciele sportu akademickiego.

Tabela 92. Pozytywne i negatywne strony turystyki sportowej w Łodzi w opinii ekspertów

pozytywne strony	kody ekspertów	negatywne strony	kody ekspertów
rozwój usług turystycznych przy okazji wydarzeń sportowych	SM1, KSM2, OWM1, OTM2, SAK5	agresywne zachowania kibiców w trakcie wydarzeń sportowych	PK2 PNM1
szansa na poprawę wizerunku Łodzi w świadomości turystów	ZSM3, MSM2, DSM2, OTM2	ryzyko związane z wystąpieniem zjawiska <i>overtourismu</i> podczas wydarzeń sportowych	SM1
propagowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców Łodzi	ZSM2, SAM3, SAM6	-	-
przyjazd kibiców na wydarzenia sportowe	PM1, SM2	-	-
możliwość pozytywnego pokazania Łodzi osobom przyjezdnym	OWK2, OWM3	-	-
rozwój infrastruktury sportowej	ZSK4, SAM2	-	-
możliwość poprawy kondycji i ogólnego stanu zdrowia	ZSK1, SAM1	-	-
skuteczna reklama miasta poprzez organizację wydarzeń sportowych	MSM2	-	-
korzyści gospodarcze wynikające z przyjazdu kibiców do Łodzi	PK2	-	-
możliwość organizowania coraz większej liczby wydarzeń sportowych	ZSK4	-	-
zachęcenie łódzian do uprawiania sportu	DSM2	-	-
możliwość zapewnienia ludziom rozrywki	KSM1	-	-
możliwość kolejnego przyjazdu do Łodzi w przyszłości osób biorących udział w wydarzeniach sportowych	PM1	-	-
brak opinii			PNM2, PNM3, PNM4

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Sporadycznie eksperci przytaczali negatywne aspekty związane z występowaniem zjawiska turystyki sportowej w Łodzi. Wspominano w tym przypadku o agresywnych zachowaniach kibiców podczas wydarzeń sportowych i zagrożeniach z tym związanych. Czynnikiem taki wskazał jeden z polityków (ekspert PK2) i jeden z pracowników naukowych UŁ (ekspert PNM1).

Wśród negatywów jeden z łódzkich sportowców (ekspert SM1) wspominał także o możliwości wystąpienia zjawiska *overtourismu* w trakcie wydarzeń sportowych. Zjawisko to w opinii C. Milano, M. Novelliego i J. Cheer'a (2019) oznacza nadmierny wzrost liczby odwiedzających skutkujący przeludnieniem obszarów, w których stali mieszkańcy cierpią z powodu tymczasowych i sezonowych szczytów turystycznych. Rozmówca ten zaznaczył jednak, że obecnie ryzyko wystąpienia takiego zjawiska w Łodzi w związku z turystyką sportową jest minimalne.

Niekiedy eksperci w swoich wypowiedziach stwierdzali, że trudno im jednoznacznie wymienić konkretne pozytywy lub negatywy wynikające z faktu występowania zjawiska turystyki sportowej w Łodzi. Swoje wypowiedzi uzasadniali marginalnym znaczeniem tej formy aktywności turystycznej w Łodzi bądź całkowitym brakiem jej występowania. Grupą, która najczęściej wyrażała takie opinie byli pracownicy naukowcy UŁ (eksperci PNM2, PNM3, PNM4). Podobne opinie wyraził także jeden z pracowników muzeów o tematyce sportowej (ekspert MSM1) oraz jeden z przedstawicieli sportu akademickiego (ekspert SAM4).

„Oceniam Łódź jako miasto, które w żaden sposób nie jest atrakcyjne pod względem turystycznym, czy też muzealnym, czy sportowym. Praktycznie nie wiadomo, po co ludzie mają tu przyjeżdżać. Mogą ewentualnie przyjechać na Ligę Światową siatkarzy lub na jakieś inne wydarzenia sportowe.”

[ekspert MSM1, pracownik muzeum o tematyce sportowej, mężczyzna w wieku powyżej 60lat]

„Poza bazą sportową jesteśmy nieatrakcyjni pod względem turystycznym, bo nie mamy ani gór, ani wody, ani żadnych akwenów.”

[ekspert SAM4, przedstawiciel sportu akademickiego, mężczyzna w przedziale wieku 41-60lat]

„Trudno dopatrzeć się jakichkolwiek korzyści tej turystyki sportowej, ponieważ uczestnicy różnych zawodów, uczestnicy, jak i kibice, wszyscy organizatorzy, o których mówiliśmy przyjeżdżali w zasadzie na same zawody. Przyjeżdżali rano, wieczorem wyjeżdżali, nawet nie nocowali.”

[ekspert PNM2, pracownik naukowy UŁ, mężczyzna w przedziale wieku 41-60lat]

Analizując opinie ekspertów dotyczące turystyki sportowej w Łodzi przede wszystkim widoczne jest, że takie zjawisko faktycznie dostrzegają. Ekspertci podkreślili jednak, że nie jest to dużej skali zjawisko i nie stanowi nadrzędnego czynnika wpływającego na ruch turystyczny w Łodzi i społeczno-gospodarcze funkcjonowanie miasta. Jako elementy potwierdzające występowanie takiej formy aktywności turystycznej eksperci powoływali się najczęściej na rosnącą liczbę wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi, przyjazd kibiców przy okazji wydarzeń sportowych oraz rosnącą aktywność fizyczną mieszkańców. Kilku ekspertów całkowicie zanegowało występowanie takiej formy aktywności turystycznej w Łodzi.

Głównie związane było to z ogólnymi wątpliwościami co do istnienia samego zjawiska. W występowaniu turystyki sportowej w Łodzi eksperci upatrują zdecydowanie więcej pozytywnych aspektów. Uważali, że turystyka sportowa sprzyja rozwojowi różnorodnych usług turystycznych, m.in. noclegowych i gastronomicznych. Sądzi, że jest to również szansa na poprawę wizerunku miasta w świadomości turystów, przede wszystkim poprzez organizację coraz większej liczby wydarzeń sportowych. Z uwagi na to, że kilku ekspertów pojęcie turystyki sportowej interpretowało jako część turystyki aktywnej, uważali, że występowanie takiej formy aktywności turystycznej może sprzyjać propagowaniu zdrowego stylu życia wśród mieszkańców Łodzi i zachęceniu łodzian do uprawiania aktywności sportowych.

5.4. Działania promocyjne związane z turystyką sportową w Łodzi

Promocja to obecnie jedno z najważniejszych narzędzi marketingowych przedsiębiorstw, przedsięwzięć i instytucji mająca na celu zwiększenie popytu na dobra i usługi, które są przez nich świadczone¹⁴⁵. Jest również formą komunikowania się sprzedawcy z rynkiem (Kruczek, Walas, 2004). W powszechnym ujęciu promocja stanowi jeden z czterech elementów zaliczanych do grupy narzędzi oddziaływania na rynek, tzw. marketingu-mix, zwanego także 4P (ang. *promotion, product, price, place*). Koncepcja ta często stanowi składnik definicyjny procesu marketingu (Gębarowski, 2007). Coraz częściej wyróżnia się koncepcję 5P (ang. *promotion, product, price, place, people*). Elementy te wchodzi w skład kompozycji przydatnej w kształtowaniu instrumentarium marketingowego w turystyce (Panasiuk, 2006). Podobna koncepcja stosowana jest również w przypadku działań marketingowych związanych z kreowaniem regionalnego produktu turystycznego (Molenda, 2012).

Promocja odgrywa również istotną rolę we współczesnej turystyce. Jest ona niezwykle ważnym instrumentem wpływającym na ruch turystyczny. Zdaniem J. Kaczmarka, A. Stasiaka i B. Włodarczyka (2010) jest to ogół działań mających na celu pozyskanie nowych klientów, wzrost sprzedaży danego produktu turystycznego i kreowanie pozytywnego wizerunku przedsiębiorstwa turystycznego w oczach turystów. W opinii R. Pawlusińskiego (2008) celem promocji turystycznej jest informowanie odbiorców o produktach turystycznych oferowanych przez przedsiębiorstwo, miejscowość lub region turystyczny.

Promocja turystyczna pełni również istotną rolę w kreowaniu wizerunku miasta. Zdaniem H. Mefferta (1989) jest to zespół ogólnych odczuć i opinii jednostek oraz związków zachodzących pomiędzy tymi elementami. To także mentalne odzwierciedlenie postrzegania miasta

---

¹⁴⁵ <https://mfiles.pl/pl/index.php/Promocja>; data dostępu: 10.02.2023

przez ludzi. Dodatkowo wizerunek miasta jest odzwierciedleniem jego tożsamości odnoszącej się do jego bodźców i symboli, za pomocą których jest powszechnie rozpoznawane (Manczak, 2012).

Ważnym pojęciem związanym z promocją turystyczną i wizerunkiem miasta jest także tzw. renta wizerunkowa. W opinii J. Kaczmarka (2010) jest ona efektem kształtowania wizerunku miasta i oznacza korzyści, które miasto odnosi z uwagi na posiadane lub budowane wyobrażenia na swój temat. Renta wizerunkowa może być również wartością ekonomiczną wizerunku miasta. Powinna stanowić ona źródło dodatkowych dochodów mieszkańców danego miasta oraz inwestorów z uwagi na użytkowanie obszarów pozytywnie postrzeganych.

Promocja turystyczna dotyczyć może również poszczególnych aktywności turystycznych, w tym też turystyki sportowej. W głównej mierze podmiotami odpowiedzialnymi za promocję turystyki sportowej są władze miejskie, jak również instytucje turystyczne, organizacje i związki sportowe oraz kluby sportowe. Najczęściej działania promocyjne związane z turystyką sportową uwidaczniają się przy okazji wydarzeń sportowych.

W przypadku Łodzi działania promocyjne związane z turystyką sportową są również w największym stopniu związane z organizowanymi wydarzeniami sportowymi. Działania te mają na celu przede wszystkim zachęcenie jak największej liczby osób do przyjazdu do Łodzi i uczestniczenia w danym wydarzeniu sportowym. Oparte są o różnego rodzaju kampanie promocyjne i marketingowe, które poza samym wydarzeniem sportowym propagują również i upowszechniają daną dyscyplinę sportu. W ostatnich kilkunastu latach działania takie były najmocniej rozpowszechnione przy okazji wydarzeń sportowych wyższej, międzynarodowej rangi.

W przypadku każdego z analizowanych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi najbardziej powszechnym narzędziem promocji był Internet. Na stronach internetowych dotyczących każdego z wydarzeń i portalach społecznościowych zamieszczane były spoty reklamowe i inne materiały promocyjne. Biorąc pod uwagę całokształt prowadzonych działań promocyjnych widoczne jest, że ich największa intensyfikacja wystąpiła w przypadku wydarzeń wyróżniających odbywających się w latach 2009-2014 (tab. 93). Zdecydowanie najlepiej promowaną imprezą były Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014. Działania promocyjne przy okazji tego wydarzenia prowadzone były na dłuższy czas przed ich rozpoczęciem. Oparte były m.in. o organizację wydarzeń towarzyszących oraz promowanie imprezy poprzez wielkoformatowe billboardy (fot. 21) czy też specjalną szatę graficzną łódzkiego MPK. Dodatkowo podczas samego turnieju utworzono także specjalną strefę kibica (Włodarczyk, 2016).

Tabela 93. Działania promocyjne podjęte przy okazji organizacji wybranych wydarzeń sportowych w Łodzi w latach 2001-2022

Wydarzenie sportowe	Rok	Ranga wydarzenia	Przykłady prowadzonych działań promocyjnych
Mistrzostwa Europy w Koszykówce Mężczyzn	2009	wydarzenie wyróżniające	<ul style="list-style-type: none"> - wydanie dwujęzycznego przewodnika turystycznego i mapy turystycznej Łodzi udostępnionych na stronach internetowych i w wielu miejscach w przestrzeni miasta - utworzenie strefy kibica w centrum handlowo-usługowym Manufaktura - organizowanie wielu imprez towarzyszących np. bicie rekordu Guinnessa w kozłowaniu piłką do koszykówki - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących wydarzenie - kampanie reklamowe sponsorów - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta - uruchomienie dodatkowych linii tramwajowych i autobusowych w trakcie turnieju - informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia, Polskiego Związku Koszykówki i na portalach społecznościowych
Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet	2009	wydarzenie wyróżniające	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja Pikniku Siatkarskiego na placu Dąbrowskiego - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących wydarzenie - kampanie reklamowe sponsorów - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta - uruchomienie dodatkowych linii tramwajowych i autobusowych w trakcie turnieju - informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia, Polskiego Związku Piłki Siatkowej i na portalach społecznościowych
Mistrzostwa Europy w Koszykówce Kobiet	2011	wydarzenie wyróżniające	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie Strefy Kibica w pobliżu hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących wydarzenie - kampanie reklamowe sponsorów - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta - uruchomienie dodatkowych linii tramwajowych i autobusowych w trakcie turnieju - informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia, Polskiego Związku Koszykówki i na portalach społecznościowych
Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn	2014	wydarzenie wyróżniające	<ul style="list-style-type: none"> - kompleksowa kampania informacyjna o wydarzeniu prowadzona dłuższy czas przed rozpoczęciem turnieju - szata graficzna turnieju zamieszczana na pojazdach łódzkiego MPK - organizacja imprez poprzedzających, np. Minimistrzostw Świata w Siatkówce Polska 2014 - działania promocyjne prowadzone przez Polski Związek Piłki Siatkowej - utworzenie strefy kibica w centrum handlowo-usługowym Manufaktura - informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia, Polskiego Związku Piłki Siatkowej i na portalach społecznościowych - niższe ceny biletów wstępu na wybrane atrakcje turystyczne w Łodzi dla osób posiadających bilety na mecze - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących wydarzenie

			- bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta (fot. 21)
Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn	2019	wydarzenie wyróżniające	- informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia, Polskiego Związku Piłki Nożnej i na portalach społecznościowych - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta
Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet	2019	wydarzenie wyróżniające	- informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia, Polskiego Związku Piłki Siatkowej i na portalach społecznościowych - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących wydarzenie
Akademickie Igrzyska Europejskie (EUSA Games)	2022	wydarzenie większe	- organizacja wydarzeń poprzedzających, np. Igrzyska dla Łódzian, Międzynarodowy Dzień Sportu Akademickiego - odsłonięcie zegara przy ul. Piotrkowskiej odliczającego czas do rozpoczęcia wydarzenia - udział znanych, łódzkich sportowców w spotach promocyjnych - informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia i na portalach społecznościowych - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta
Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet	2022	wydarzenie wyróżniające	- informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia i na portalach społecznościowych - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta - odsłonięcie zegara przy ul. Piotrkowskiej odliczającego czas do rozpoczęcia wydarzenia - szata graficzna turnieju zamieszczana na pojazdach łódzkiego MPK - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących wydarzenie
Mitting lekkoatletyczny Orlen Cup	od 2017 do dziś	wydarzenie wyróżniające	- informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia, Polskiego Związku Lekkoatletyki i na portalach społecznościowych - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących wydarzenie - kampanie reklamowe sponsorów - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta
mecze siatkarskiej Ligi Światowej i Ligi Narodów	nieregularnie od 2001 do 2018 roku	wydarzenie wyróżniające	- informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia, Polskiego Związku Piłki Siatkowej i na portalach społecznościowych - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących wydarzenie - kampanie reklamowe sponsorów - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta
gale sztuk walki	od 2009 do dziś	wydarzenie większe	- informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia i podmiotów organizujących gale oraz na portalach społecznościowych - reklamy stacji telewizyjnych transmitujących gale - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta
Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie”	od 2004 do dziś	wydarzenie większe	- informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia i na portalach społecznościowych - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta (fot. 22)

Bieg Ulicą Piotrkowską Rosmann Run	od 2003 do dziś	wydarzenie lokalne	- informacje zamieszczane na stronie internetowej wydarzenia i na portalach społecznościowych - bilbordy i plakaty w przestrzeni miasta
różnego rodzaju imprezy sportowe organizowane przez związki, organizacje i kluby sportowe	wydarzenia organizowane nieregularnie	wydarzenia większe lub lokalne	- informacje zamieszczane na stronie internetowej związków, instytucji i klubów sportowych odpowiedzialnych za organizację danego wydarzenia oraz informacje na portalach społecznościowych

źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów źródłowych oraz Włodarczyk B., 2016

Fot. 21. Bilbord promujący Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014
źródło: strona internetowa Przestrzeń dla Łodzi¹⁴⁶

Wysoka intensywność działań promocyjnych widoczna była także podczas wydarzeń sportowych zorganizowanych w 2009 roku, tzn. Mistrzostw Europy w Koszykówce Mężczyzn oraz Mistrzostw Europy w Piłce Siatkowej Kobiet. W trakcie wydarzeń tych organizowano wiele wydarzeń towarzyszących, jak również tworzono strefy kibica. Ponadto dla osób przyjezdnych przygotowano też dodatkowe udogodnienia, np. w postaci utworzenia specjalnych linii tramwajowych i autobusowych ułatwiających kibicom dotarcie na mecze (Włodarczyk, 2016).

Nieco mniej działań promocyjnych prowadzonych jest przy okazji wydarzeń odbywających się cyklicznie. Przykładem takich wydarzeń są mecze siatkarskiej reprezentacji Polski mężczyzn w ramach Ligi Światowej (obecnie Ligi Narodów). Działania promocyjne przy okazji tych wydarzeń oparte są zazwyczaj jedynie o promocję w przestrzeni internetowej oraz bilbordy zamieszczane w przestrzeni miasta. W podobnym stopniu promowane są wydarzenia niższej rangi, chociażby imprezy biegowe, m.in. Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” (fot. 22) i Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run. Wydarzenia te są jednak mniej medialne i popularne w skali ogólnopolskiej i globalnej.

¹⁴⁶ <https://przestrzen.dlalodzi.info/>; data dostępu: 24.05.2023

Fot. 22. Plakat promujący Maraton DOZ "Dbam o Zdrowie 2022"
źródło: strona internetowa maratony Polskie.pl¹⁴⁷

W przypadku wydarzeń najwyższej rangi organizowanych w Łodzi wyraźnie widoczne jest, że imprezy odbywające się w ostatnich latach są promowane o wiele słabiej w porównaniu ze wspomnianymi wcześniej wydarzeniami. Zależność ta dotyczy takich wydarzeń jak: Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019, Mistrzostwa Europy w Piłce Siatkowej Kobiet 2019 i Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022. Przyczyną takiego stanu rzeczy z pewnością są ograniczone finanse miasta i związków sportowych. Dodatkowo duża liczba wydarzeń sportowych w Polsce może w pewnym stopniu powodować przesycenie i mniejsze zainteresowanie wydarzeniami ze strony kibiców w czasie poprzedzającym daną imprezę. Jednym z nielicznych przykładów prowadzonych obecnie działań promujących wydarzenia sportowe jest odsłonięcie zegara zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej odliczającego czas do rozpoczęcia Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 (fot. 23).

¹⁴⁷ <https://www.maratonyplskie.pl/>; data dostępu: 24.05.2023

Fot. 23. Odślonięcie zegara odliczającego czas do rozpoczęcia Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi
 źródło: strona internetowa lodzkisport.pl¹⁴⁸

Fot. 24. Odślonięcie zegara odliczającego czas do rozpoczęcia Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi
 źródło: strona internetowa Urzędu Miasta Łodzi¹⁴⁹

Znaczące działania promocyjne zaobserwowano jednak w przypadku Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022. Wydarzenie to posiadało jednak mniejszą rangę i charakteryzowało się małą medialnością. Mimo to prowadzone były dość intensywne działania, m.in. organizacja kilku imprez okolicznościowych, zaangażowanie znanych łódzkich

¹⁴⁸ <https://lodzkisport.pl/>; data dostępu: 24.05.2023

¹⁴⁹ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 24.05.2023

sportowców w spoty reklamowe czy też zamontowanie zegara przy ulicy Piotrkowskiej odliczającego czas do rozpoczęcia imprezy (fot. 24). Najmniejsza intensywność działań promocyjnych występuje przy okazji typowo lokalnych wydarzeń sportowych. Zazwyczaj działania promocyjne ukierunkowane są jedynie na konkretną grupę odbiorców, którzy potencjalnie mogą wziąć udział w danym wydarzeniu lub przyjechać w celu obejrzenia widowiska.

Fot. 25. Plakat promujący charytatywny mecz Gortat Team vs. Wojsko Polskie w 2022 roku
źródło: strona internetowa kupbilet.pl¹⁵⁰

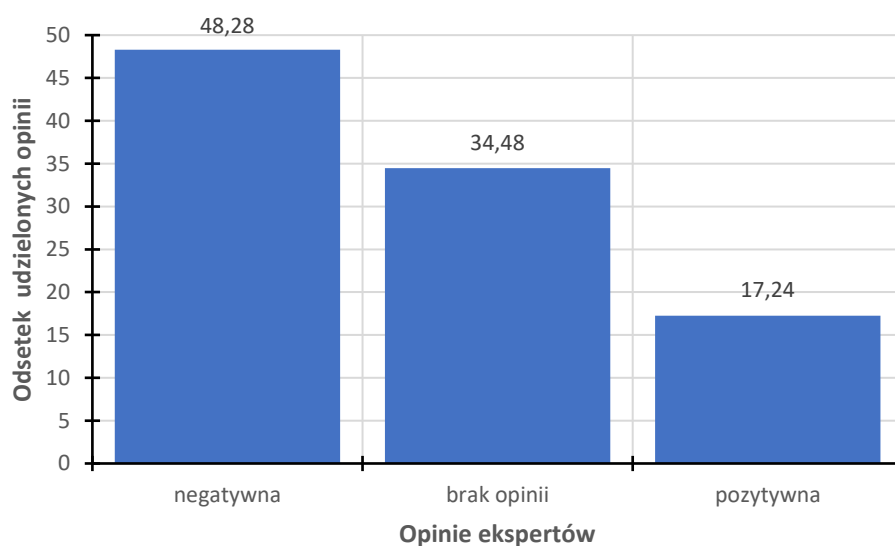
W przypadku działań promocyjnych dotyczących organizowanych w Łodzi wydarzeń sportowych warto również zwrócić uwagę na rolę, jaką odgrywają łódzcy sportowcy. Niekiedy angażują się oni czynnie w prowadzone kampanie reklamowe i innego rodzaju przedsięwzięcia. Przykładem są chociażby postacie Adama Kszczota, Kajetana Duszyńskiego czy też siatkarski ŁKS-u Comercecon Łódź. Sportowcy ci w trakcie Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 pełnili rolę ambasadorów tego wydarzenia.¹⁵¹ Innym przykładem jest postać koszykarza Marcina Gortata, który co roku cyklicznie jest jednym z głównych organizatorów i „twarzą” meczu charytatywnego Gortat Team vs Wojsko Polskie (fot. 25). Impreza

¹⁵⁰ <https://www.kupbilet.pl/>; data dostępu: 29.05.2023

¹⁵¹ <https://eug2022.eu/> data dostępu: 29.05.2023

ta cieszy się dużym zainteresowaniem ze strony kibiców, którzy chętnie gromadzą się w hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena w celu zobaczenia tego wydarzenia.

Zagadnienie promocji turystyki sportowej w Łodzi poruszono również w trakcie wywiadów eksperckich. Rozmówcy zostali zapytani jak oceniają prowadzone w tym kierunku działania promocyjne. Wśród udzielonych odpowiedzi największa część ekspertów (ponad 48%) oceniła ten aspekt negatywnie. Pozytywne opinie wyraziło jedynie ok. 17% rozmówców (rys. 127). Pozostali eksperci nie potrafili wskazać jednoznacznej i konkretnej opinii.

Rys. 127. Ocena działań promocyjnych związanych z turystyką sportową w Łodzi w opinii ekspertów
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

Najczęściej negatywne opinie dotyczące działań promocyjnych związanych z turystyką sportową w Łodzi argumentowano ograniczeniami finansowymi, które w znacznym stopniu utrudniają prowadzenie takich działań lub całkowicie uniemożliwiają. Wskazywano również na brak umiejętności wykorzystania organizacji wydarzeń sportowych do kreowania wizerunku miasta wśród turystów. Grupą ekspertów, którzy najgorzej ocenili promocję turystyki sportowej w Łodzi byli pracownicy naukowcy UŁ (eksperti PNM2, PNM3, PNM4). Zwracali oni uwagę przede wszystkim na zbyt dużą koncentrację działań promocyjnych na jednym wydarzeniu i brak kompleksowego planu na promowanie turystyki sportowej.

Tabela 94. Opinie ekspertów dotyczące działań promocyjnych związanych z turystyką sportową w Łodzi

kod eksperta	ogólna ocena	wyrażona opinia
PM1	pozytywna	pozytywne działania promocyjne, zwłaszcza przy okazji organizacji wydarzeń siatkarskich
OWM1	pozytywna	duże zaangażowanie władz miasta w promocję wydarzeń sportowych
OWK2	pozytywna	duże zaangażowanie władz miasta i prywatnych sponsorów w promocję wydarzeń sportowych
OWM3	pozytywna	duże zaangażowanie władz miasta i prywatnych sponsorów w promocję wydarzeń sportowych
OTM2	pozytywna	duże zaangażowanie władz miasta i innych podmiotów w promocję wydarzeń sportowych
ZSK1	negatywna	brak działań promocyjnych
ZSM3	negatywna	słabe wykorzystanie faktu organizacji wydarzeń sportowych w odniesieniu do ogólnej promocji miasta
KSM1	negatywna	zbyt mało promocji poprzez sport
MSM1	negatywna	brak występowania jakichkolwiek działań promocyjnych
DSM1	negatywna	mała intensywność działań promocyjnych przy okazji organizowanych wydarzeń sportowych
DSM2	negatywna	brak działań promujących turystykę sportową ukierunkowanych na mieszkańców Łodzi
OTM1	negatywna	marnowany potencjał promocyjny wynikający z faktu organizacji wydarzeń sportowych
SAM1	negatywna	- ograniczenia finansowe związane z prowadzeniem działań promocyjnych - niedostatki związane z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną
SAM4	negatywna	brak działań promocyjnych
SAK5	negatywna	brak działań promocyjnych
SAM6	negatywna	ograniczenia finansowe związane z prowadzeniem działań promocyjnych
PNM2	negatywna	- działania promocyjne są tylko skoncentrowane na jednym wydarzeniu sportowym - brak szerszego i bardziej kompleksowego spojrzenia na aspekty promowania turystyki sportowej
PNM3	negatywna	- małe zaangażowanie w promocję wydarzeń sportowych regionalnych organizacji turystycznych - znikoma komunikacja i współpraca podmiotów organizujących wydarzenia sportowe z właścicielami obiektów noclegowych i lokali gastronomicznych
PNM4	negatywna	działania promocyjne są prowadzone jedynie podczas konkretnych wydarzeń sportowych
PK2	brak jednoznacznej opinii	- działania promocyjne widoczne przy okazji organizacji wydarzeń sportowych - ograniczenia finansowe związane z prowadzeniem działań promocyjnych
ZSK4	brak jednoznacznej opinii	- duża liczba spotów reklamowych pokazujących miasto przy okazji wydarzeń sportowych - zbyt duże środki finansowe przeznaczane przez władze miasta na promowanie organizowanych wydarzeń sportowych
SM1	brak jednoznacznej opinii	za promocję turystyki sportowej, a zwłaszcza wydarzeń sportowych odpowiedzialne są podmioty organizujące dane wydarzenia
SM2	brak jednoznacznej opinii	turystyka sportowa, a zwłaszcza wydarzenia sportowe są promowane w nierównym stopniu zależnym od popularności danej dyscypliny
KSM2	brak jednoznacznej opinii	- duże zaangażowanie władz miasta w promocję wydarzeń sportowych - brak wykorzystania faktu organizacji wydarzeń sportowych do poprawy wizerunku miasta wśród turystów
MSM2	brak jednoznacznej opinii	- duże zaangażowanie władz miasta w promocję wydarzeń sportowych - ograniczenia finansowe związane z prowadzeniem działań promocyjnych
SAM2	brak jednoznacznej opinii	- słaba pozycja turystyki sportowej w stosunku do innych form aktywności turystycznych w ogólnej promocji turystycznej miasta - duże zaangażowanie mniejszych podmiotów w działania promocyjne

ZSM2	brak opinii	-
SAM3	brak opinii	-
PNM1	brak opinii	-

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich

„Promocję oceniam bardzo słabo, ponieważ jeżeli jest przekazywana informacja i potem to ma znaczenie rzeczywiście promocyjne, pobudzające do odwiedzenia danego wydarzenia to jest to tylko koncentracja na tym jednym wydarzeniu,”

[ekspert PNM2, pracownik naukowy UŁ, mężczyzna w przedziale wieku 41-60lat]

„Ja nie widzę żadnych działań promocyjnych więc negatywnie oceniam. Pamiętam, jak właśnie przed tymi Mistrzostwami Europy Koszykarzy zaproponowałem w Regionalnej Organizacji Turystycznej przygotowanie materiałów promocyjnych w językach potencjalnych turystów, kibiców drużyn, które miały rozgrywać swoje mecze w Łodzi i niestety odzewu żadnego nie było.”

[ekspert PNM3, pracownik naukowy UŁ, mężczyzna w przedziale wieku 41-60lat]

„Nie dostrzegam działań promocyjnych. Takie działania były zauważalne przy dużych wydarzeniach sportowych międzynarodowych, natomiast w innych przypadkach to ja nie widzę.”

[ekspert PNM4, pracownik naukowy UŁ, mężczyzna w przedziale wieku 41-60lat]

W nielicznych pozytywnych ocenach najczęściej wskazywano na duże zaangażowanie władz miasta w organizację wydarzeń sportowych. Zwracano uwagę, że w szczególności widoczne jest to w trakcie imprez siatkarskich. Największą liczbę pozytywnych opinii wyrazili organizatorzy wydarzeń sportowych w Łodzi (eksperci OWM1, OWM3).

„Jeżeli chodzi o Urząd Miasta to naprawdę jakichś większych zastrzeżeń nie mam. Uważam, że są te działania promocyjne. Nie mam zastrzeżeń. Uważam, że miasto to co miało zrobić to zrobiło. Miasto dało wędkę klubom sportowym, różnym organizacjom i tak naprawdę powinno się z tego skorzystać. Spokojnie wystawiłbym w skali 1-5 dobrą czwórkę, a może nawet więcej.”

[ekspert OWM1, organizator wydarzeń sportowych w Łodzi, mężczyzna w przedziale wieku 41-60lat]

„Ściśle współpracujemy z Urzędem Miasta oraz z Łódzkim Centrum Wydarzeń i promocja jest taka dwutorowa, zarówno organizatorów sportowych, jak i tych instytucji, które współpracują z miastami partnerskimi Łodzi. Często zapraszamy właśnie poprzez te miasta partnerskie uczestników z innych miast na całym świecie praktycznie.”

[ekspert OWM3, organizator wydarzeń sportowych w Łodzi, mężczyzna w przedziale wieku 41-60lat]

Przeprowadzona analiza działań promocyjnych związanych z turystyką sportową w Łodzi pokazała, że element ten wymaga udoskonalenia. Zwiększona intensyfikacja takich działań występuje przy okazji większych, międzynarodowych imprez sportowych. Niestety w ostatnich

latach również działania promocyjne w trakcie takich wydarzeń są także prowadzone z coraz mniejszą intensywnością. Negatywnie promocję turystyki sportowej ocenili też eksperci. W swoich wypowiedziach wskazywali dużą liczbę mankamentów związanych z tym aspektem. Obecnie działania promocyjne prawdopodobnie stanowią najsłabszy element turystyki sportowej w Łodzi i są jedną z barier jej rozwoju.

5.5. Plany związane z dalszym rozwojem turystyki sportowej w Łodzi

Opisane wcześniej aspekty udowodniły, że zjawisko turystyki sportowej w Łodzi występuje, jednak jego pozycja wśród innych form aktywności turystycznych jest raczej marginalna. Dodatkowo funkcjonowanie tego zjawiska utrudniają opisane wcześniej bariery, a wśród nich przede wszystkim działania promocyjne. Wymienione okoliczności sprawiają, że aby turystyka sportowa w Łodzi mogła skutecznie rozwijać się potrzebne jest opracowanie planów jej rozwoju na kolejne lata.

Potrzeba takiego planu została w pewnym stopniu zauważona przez władze miejskie Łodzi. W uchwalonym w listopadzie 2021 roku załączniku do uchwały nr L/1535/21 Rady Miejskiej w Łodzi pt. „*Idea dla miasta Miasto tworzone wspólnie Strategia rozwoju miasta Łodzi 2030+*” umieszczono zapisy dotyczące rozwoju sportu. Strategia ta została opracowana przez urzędników po licznych konsultacjach przeprowadzonych z mieszkańcami miasta, jak również z przedstawicielami edukacji i nauki, służby zdrowia, biznesu, kultury i sportu. W jednym z celów strategicznych „*Łódź odpowiadająca na oczekiwania interesariuszy*” znaczący obszar tematyczny stanowiły czynniki związane z możliwościami wartościowego wypoczynku w przestrzeni miasta. Cele operacyjne tego obszaru zakładały m.in. zwiększenie jakości miejsc publicznych przestrzeni służących uprawianiu codziennej rekreacji, w tym również infrastruktury dla sportu amatorskiego i młodzieżowego. Ponadto zgodnie z opracowaną strategią rozwoju miasta sport stanowić ma jeden z elementów zarządzania miastem i być narzędziem współpracy i komunikacji pomiędzy społecznością lokalną a administracją miejską. Zostało to pokazane w tzw. modelu zarządzania współtworzonym miastem, który oparty jest o ścisłą współpracę różnych grup interesariuszy oraz elementów kształtujących tą współpracę (rys. 128). Ponadto wśród zakładanych efektów realizacji celu strategicznego „*Łódź odpowiadająca na oczekiwania interesariuszy*” wyznaczono tzw. strategiczne przedsięwzięcie zwane łódzkimi centrami aktywności (sportu, rekreacji i organizowanych wydarzeń). Jako spodziewane efekty wymieniono rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej w mieście, jak również wzrost znaczenia Łodzi jako organizatora wydarzeń z zakresu m.in. sportu i rekreacji.

Rys. 128. Model zarządzania współtworzonym miastem
 źródło: Idea dla miasta Miasto tworzone wspólnie Strategia rozwoju miasta Łodzi 2030+¹⁵², 2021

Plany dotyczące rozwoju turystyki sportowej w Łodzi związane są również z rozwojem dotychczasowej infrastruktury sportowej. W najbliższych latach zaplanowano inwestycje związane przede wszystkim z rozwojem obiektów do uprawiania sportu młodzieżowego i amatorskiego. Jednymi z większych planowanych inwestycji są m.in. renowacja hali przy ul. Karpackiej, dostosowanej do uprawiania gimnastyki sportowej, jak również budowa pełnowymiarowego boiska obok tego obiektu.¹⁵² Ponadto planowana jest także kompleksowa rozbudowa ośrodka treningowego „Łodzianka”. Wspomniane inwestycje nadzorować ma Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR). Dużą inwestycją jest również rozbudowa infrastruktury lekkoatletycznej na terenie Rudzkiego Klubu Sportowego, która w dużym stopniu nadzorowana jest przez Ministerstwo Sportu i Turystyki.¹⁵³ Wśród potencjalnych planów rozwoju łódzkiej infrastruktury sportowej pojawia się również rozbudowa i powiększenie pojemności Stadionu Miejskiego Widzewa. Osoby zarządzające klubem twierdzą, że prawdopodobnie inwestycja ta nie zostanie zrealizowana w najbliższych latach.¹⁵⁴ Pomysł taki wynika z bardzo dużego zainteresowania meczami drużyny piłkarskiej Widzewa Łódź.

¹⁵² <https://lodz.pl/>; data dostępu: 12.02.2023

¹⁵³ <https://bip.msit.gov.pl/>; data dostępu: 12.02.2023

¹⁵⁴ <https://lodzkisport.pl/>; data dostępu: 12.02.2023

Znaczącą rolę w rozwoju turystyki sportowej w Łodzi w kolejnych latach odgrywać będą także takie podmioty jak Miejska Arena Kultury i Sportu (MAKiS) oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR). Instytucje te angażują się w organizację wydarzeń sportowych w Łodzi, jak również dbają o stan infrastruktury największych łódzkich obiektów sportowych, które takie wydarzenia goszczą. Z pewnością rozwojowi turystyki sportowej w Łodzi będzie sprzyjać też rozwój i poprawa poziomu sportowego klubów sportowych. Nadzieje związane są przede wszystkim z piłkarskimi drużynami Widzewa Łódź i Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS), jak również kobiecych zespołów siatkarskich ŁKS Commercecon i Grot Budowlani Łódź.

Z uwagi na to, że bardzo ważny element turystyki sportowej stanowią wydarzenia sportowe, Łódź planuje w kolejnych latach starać się o prawo do ich organizowania. Obecnie (stan na luty 2023) największą imprezą sportową, która potencjalnie może odbyć się w Łodzi są Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Kobiet 2025. Wydarzenie to odbędzie się jednak w Łodzi dopiero w przypadku otrzymania przez Polskę prawa do organizacji tego turnieju. Ogłoszenie oficjalnej decyzji w tej sprawie planowane jest w połowie 2023 roku. Ponadto miasto będzie również starać się organizować mecze piłkarskiej reprezentacji Polski kobiet, jak również meczów młodzieżowych reprezentacji piłkarskich kobiet i mężczyzn. Ze względu na dużą popularność piłki siatkowej Łódź będzie zgłaszać także chęć organizacji rozgrywek siatkarskich rangi europejskiej i światowej. Podobnie jak w przypadku wcześniej wspomnianych wydarzeń możliwość zorganizowania takich wydarzeń będzie od uzyskania przez Polskę roli ich gospodarza. Obecnie (stan na luty 2023) Polska wyraziła wstępne zainteresowanie organizacją Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn w 2026 roku.¹⁵⁵ W dalszym ciągu w Łodzi odbywać się będą również imprezy biegowe, w tym przede wszystkim Maraton DOZ „Dbam o Zdrowie” oraz Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run. Kolejne edycje tych wydarzeń zaplanowano wiosną 2023 roku.

Analizując potencjalną przyszłość turystyki sportowej w Łodzi widoczne jest, że plany rozwoju tej formy aktywności turystycznej są w głównej mierze związane z organizacją wydarzeń sportowych. Ich organizowanie w największym stopniu przyczynia się do rozwoju tej formy aktywności turystycznej. Ponadto plany oparte są również o rozbudowę infrastruktury sportowej, jak również funkcjonowanie podmiotów odpowiedzialnych za organizację sportu w Łodzi. Działania dotyczące rozwoju sportu zamieszczono także w strategii rozwoju miasta na kolejne lata. Warto również wspomnieć, że w okresie od grudnia 2022 do stycznia 2023 odbywały się też konsultacje społeczne projektu Polityki Rozwoju Sportu Miasta Łódź 2030+, w ramach,

---

¹⁵⁵ <https://www.sport.pl/>; data dostępu: 13.02.2023

których mieszkańcy Łodzi mogli wyrazić swoje opinie odnośnie rozwoju sportu w mieście.¹⁵⁶ Mimo planów rozwoju turystyki sportowej w Łodzi wątpliwe jest jednak, żeby ta forma aktywności turystycznej była kluczową w strategii rozwoju turystyki w mieście. Ze względu na swoją historię Łódź wizerunek swój promuje jako miasto przemysłowe oraz miasto związane z filmem i kinematografią.

---

¹⁵⁶ <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 12.02.2023

6. Podsumowanie

Niniejsza praca dotyczyła zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi. Wybór tematyki w dużym stopniu podyktowany był intensyfikacją ruchu turystycznego i aktywności turystycznych związanych ze sportem. W pracy zamieszczono szczegółową charakterystykę elementów kształtujących to zjawisko w przestrzeni miejskiej Łodzi, jak również zachodzące pomiędzy nimi zależności. Do elementów tych należą m.in.: sportowa przestrzeń Łodzi, wydarzenia sportowe oraz formy aktywności turystycznych związanych ze sportem. Ponadto na potrzeby pracy sformułowano także hipotezy badawcze, które w toku przeprowadzonych badań i w trakcie pisania pracy starano się zweryfikować.

W niniejszym rozdziale podsumowano całość rozważań związanych z tematyką pracy. Zaprezentowano wnioski wynikające ze wszystkich przeprowadzonych badań terenowych i zebranych materiałów źródłowych. Ponadto nawiązano również do sformułowanych celów pracy i hipotez badawczych. Dodatkowo przedstawiono także rekomendacje w zakresie rozwoju turystyki sportowej w Łodzi w perspektywie kolejnych kilku lat. Rekomendacje te docelowo mogłyby posłużyć zarówno władzom Łodzi, jak również organizacjom i instytucjom odpowiedzialnym za rozwój sportu i turystyki na terenie Łodzi.

6.1. Wnioski

Przeprowadzone na potrzeby niniejszej pracy badania terenowe i analizy miały na celu weryfikację sformułowanych hipotez badawczych, jak również realizację postawionych celów i wyjaśnienie istoty zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi.

Najważniejszym celem pracy była weryfikacja sformułowanych hipotez badawczych.

Hipoteza badawcza nr 1:

Rozwój infrastruktury sportowej oraz wzrost liczby organizowanych wydarzeń sportowych w Łodzi w niewielkim stopniu przyczyniają się do rozwoju turystyki, bowiem nie wpływają w istotny sposób na wykorzystanie walorów oraz elementów infrastruktury turystycznej niezwiązanych ze sportem – hipoteza potwierdzona w całości

Weryfikację powyższej hipotezy badawczej w największym stopniu umożliwiły przeprowadzone badania terenowe. Dokonane analizy zebranych materiałów źródłowych wykazały, że rozwój infrastruktury sportowej w Łodzi, jaki nastąpił zwłaszcza w ostatnich kilkunastu latach korzystnie przekłada się na wzrost organizowanych wydarzeń sportowych, w tym również tych najwyższej międzynarodowej rangi. Biorąc pod uwagę rosnącą liczbę wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w niniejszej pracy zbadano, czy wpływają one na rozwój turystyki w mieście. Jednym z badań terenowych, które przeprowadzono w tym celu były wywiady kwestionariuszowe podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w latach 2019-2022. Pytania zamieszczone w kwestionariuszu ankiety miały na celu opracowanie charakterystyki pobytu respondentów w Łodzi i potencjalnie zbadania struktury ruchu turystycznego podczas tych wydarzeń. Odpowiedzi udzielone przez respondentów w trakcie pięciu analizowanych wydarzeń sportowych udowodniły, że mimo występowania niewielkiego ruchu turystycznego walory turystyczne Łodzi oraz elementy łódzkiej infrastruktury turystycznej niezwiązane ze sportem są wykorzystywane marginalnie. Większość przyjazdów respondentów do Łodzi ukierunkowana była przede wszystkim na udział w konkretnym wydarzeniu sportowym w roli kibica bądź też w roli aktywnego uczestnika. W szczególności było to widoczne w trakcie takich wydarzeń jak Młodzieżowe Mistrzostwa Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 oraz Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022. Podczas wydarzeń tych chęć poznania Łodzi lub też skorzystania z poszczególnych usług turystycznych występowały sporadycznie. Najczęściej pobyty respondentów podczas tych imprez trwały tylko kilka godzin, tak więc można było w tym przypadku mówić o tzw. odwiedzających jednodniowych. W nieco większym stopniu walory turystyczne Łodzi oraz elementy infrastruktury turystycznej wykorzystano podczas pozostałych analizowanych wydarzeń sportowych, tzn. Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022, Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 oraz Biegu Ulicą Piotrkowską 2022. Przy okazji tych wydarzeń respondenci o wiele częściej korzystali z oferowanych przez miasto usług turystycznych, zwłaszcza usług noclegowych i gastronomicznych. Ponadto wykazywali większą chęć zwiedzenia i poznania Łodzi.

Hipoteza badawcza nr 2:

Organizacja wielkich i wyróżniających wydarzeń sportowych nie poprawia wizerunku Łodzi wśród odwiedzających – hipoteza potwierdzona częściowo

Weryfikacja powyższej hipotezy badawczej oparta była zarówno o przeprowadzone badania terenowe, jak również dokonany przegląd literatury związanej z turystyką sportową i wydarzeniami sportowymi. Przyjmując generalne stereotypowe rozumowanie powszechnie przypuszcza się, że organizacja wydarzeń sportowych zwłaszcza tych wyższej rangi przyczynia się do poprawy wizerunku miasta wśród odwiedzających. Przeprowadzone na potrzeby niniejszej pracy badania terenowe wykazały jednak, że nie zawsze przypuszczenia takie są zgodne ze stanem rzeczywistym. W ramach wspomnianych wcześniej wywiadów kwestionariuszowych respondentów pytano m.in. o subiektywną ocenę poziomu organizacji poszczególnych wydarzeń sportowych oraz zamiary ewentualnego polecenia odwiedzenia Łodzi swoim znajomym. Mimo, że statystyki z udzielonych przez ankietowanych odpowiedzi były z punktu widzenia wizerunku Łodzi korzystne, to jednak ukierunkowanie pobytów w mieście na sam udział w wydarzeniu sportowym oraz niewielki stopień wykorzystania walorów turystycznych Łodzi i elementów infrastruktury turystycznej niezwiązanej ze sportem nie wpływał w większym stopniu na poprawę wizerunku miasta wśród odwiedzających. Dodatkowo w ramach prowadzonych wywiadów eksperckich rozmówców pytano o ewentualne pozytywne i negatywne aspekty związane z faktem występowania turystyki sportowej w przestrzeni miasta oraz ocenę działań promocyjnych związanych z tym aspektem. Eksperti wskazali o wiele większą liczbę pozytywnych aspektów, jednak negatywnie ocenili poziom prowadzonych działań promocyjnych. Mała intensyfikacja tych działań z pewnością nie ułatwia poprawy wizerunku Łodzi wśród odwiedzających. Hipoteza badawcza nr 2 została zweryfikowana jedynie częściowo z uwagi na to, że nie zostały przeprowadzone badania, w których respondenci udzielający odpowiedzi w ramach wywiadów kwestionariuszowych byliby pytani o opinię na temat Łodzi po powrocie do miejsca ich stałego zamieszkania. Wnioski z dokonanych analiz i przeprowadzonych badań terenowych pozwalają jednak z dużym prawdopodobieństwem sądzić, że organizacja wielkich i wyróżniających wydarzeń sportowych nie poprawia wizerunku Łodzi wśród odwiedzających.

Przeprowadzone analizy i badania terenowe ułatwiły także realizację sformułowanych celów badawczych. Jednym z najważniejszych celów poznawczych było określenie roli i miejsca turystyki sportowej wśród innych form aktywności turystycznych występujących w przestrzeni Łodzi oraz charakterystyka tego zjawiska w przestrzeni miasta. Wyniki uzyskane

z przeprowadzonych badań naukowych i analiz wykazały, że turystyka sportowa w przestrzeni miejskiej Łodzi występuje, jednak jest to zjawisko marginalne. Jego największa intensyfikacja występuje jedynie przy okazji organizowanych wydarzeń sportowych i związana jest w największym stopniu z przyjazdem kibiców w celu oglądania meczów. Rzadziej przyjazdy do Łodzi związane są z chęcią aktywnego uprawiania sportu lub też odwiedzaniem miejsc tematycznie związanych ze sportem. W przypadku ostatniej z wymienionych aktywności oferta miasta jest niewielka i oparta jedynie o funkcjonowanie dwóch placówek muzealnych związanych ze sportem i incydentalną możliwością zwiedzania obiektów sportowych. Ponadto dane statystyczne zawarte w raportach z badań ruchu turystycznego w Łodzi i w województwie łódzkim wykazały, że aktywności turystyczne związane z turystyką sportową nie stanowią największego odsetka uprawianych w Łodzi form aktywności turystycznych. W kontekście Łodzi częściej można mówić o turystyce biznesowej lub wypoczynkowej. Porównując turystykę sportową do innych form aktywności turystycznych występujących w przestrzeni miasta cechą wyróżniającą ją jest bezpośrednie powiązanie tematyczne z konkretnym motywem, jakim w tym przypadku jest sport.

Kolejnym celem badawczym było określenie wpływu organizowanych w Łodzi wydarzeń sportowych na kształtowanie wizerunku miasta. Realizacja tego celu była bezpośrednio związana z weryfikacją jednej z hipotez badawczych, co szczegółowo opisano we wcześniejszym fragmencie tego rozdziału. Z uwagi na brak opinii respondentów udzielających odpowiedzi po ich powrocie do miejsc stałego zamieszkania w ramach wywiadów kwestionariuszowych cel ten zrealizowano częściowo.

Określenie stymulatorów i barier rozwoju turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi stanowiły następny cel poznawczy pracy. Analiza zebranych materiałów źródłowych oraz wyników przeprowadzonych badań terenowych wykazały, że liczba stymulatorów w stosunku do barier jest jednakowa. Do głównych stymulatorów z pewnością zaklasyfikować można rozwój infrastruktury sportowej oraz rosnącą liczbę wydarzeń sportowych. To właśnie wydarzenia sportowe organizowane w budowanych w ostatnich latach obiektach sportowych stanowią główny element występowania turystyki sportowej w Łodzi. Wśród głównych barier wymienić należy małą intensywność działań promocyjnych związanych z turystyką sportową, większą popularność innych form aktywności turystycznych uprawianych w przestrzeni miasta oraz konkurencyjność ze strony innych polskich miast. Opinie udzielone przez ekspertów w ramach przeprowadzonych wywiadów eksperckich wykazały, że działania promocyjne stanowią najsłabszy element związany z turystyką sportową w Łodzi. Ich mała intensywność potencjalnie uniemożliwia zachęcenie większej liczby osób do przyjazdu do Łodzi przy okazji wydarzeń

sportowych, jak również poprawę wizerunku miasta. Ponadto ogranicza również uzyskanie przez Łódź korzystnej renty wizerunkowej. Aspekt dotyczący większej popularności innych form aktywności turystycznych uprawianych w przestrzeni Łodzi opisano we wcześniejszym fragmencie niniejszego pracy. W opinii ekspertów oraz osób udzielających odpowiedzi w ramach wywiadu kwestionariuszowego konkurencyjność innych polskich miast stanowi barierę rozwoju turystyki sportowej w Łodzi ze względu na większą atrakcyjność turystyczną innych polskich miast. Zdaniem badanych takie miasta jak: Warszawa, Kraków, Wrocław czy też Gdańsk poza samym aspektem sportowym mogą zaoferować o wiele bardziej urozmaiconą i rozbudowaną ofertę turystyczną w porównaniu do Łodzi.

Ze wspomnianymi stymulatorami i barierami rozwoju turystyki sportowej związany był także kolejny cel poznawczy niniejszej pracy – charakterystyka działań promocyjnych dotyczących turystyki sportowej i organizowanych w Łodzi wydarzeń sportowych. Tak jak już wcześniej wspomniano w świetle przeprowadzonych analiz i badań terenowych element ten w dużym stopniu wymaga udoskonalenia. Działania te uwidaczniają się jedynie w krótkim czasie poprzedzającym organizację danego wydarzenia sportowego. W większości przypadków intensywność tych działań jest jednak niewielka i oparta głównie o zamieszczenie w przestrzeni miasta plakatów i billboardów dotyczących danego wydarzenia oraz niewielką liczbę reklam w przestrzeni internetowej, m.in. na portalach społecznościowych.

Kolejny cel poznawczy w niniejszej pracy związany był z terminologią pojęcia turystyka sportowa. Celem tym było usystematyzowanie terminologii dotyczącej tego pojęcia. Dokonany przegląd literatury wykazał, że od kilkadziesiąt lat trwają liczne spory naukowe dotyczące ostatecznego kształtu tego pojęcia. Wątpliwości te związane są m.in. z wyjazdami zawodowych sportowców na wydarzenia sportowe, ze względu na uzyskiwane przez nich z tego powodu wynagrodzenia finansowe. Powszechnie przyjęto, że jako turystykę sportową należy rozumieć wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania związane z aktywnym lub biernym uczestnictwem w wydarzeniach sportowych oraz odwiedzanie miejsc tematycznie związanych ze sportem, np. obiektów sportowych, muzeów sportu oraz galerii sław świata sportu. Jako aktywne uczestnictwo w wydarzeniach sportowych należy rozumieć jako udział w roli zawodnika, zaś jako bierne w roli kibica lub obserwatora. Właśnie takie formy aktywności turystycznych są najczęściej wymieniane w przypadku dokonywanych typologii i klasyfikacji turystyki sportowej.

Określenie przestrzennego zasięgu występowania zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi stanowiło następny z celów poznawczych pracy. Realizując ten cel opierano się głównie na przeprowadzonej inwentaryzacji łódzkiej infrastruktury sportowej oraz analizie zebranych materiałów źródłowych dotyczących lokalizacji organizowanych

wydarzeń sportowych. Ostatecznie stwierdzono, że zjawisko turystyki sportowej potencjalnie może występować w większej części administracyjnych granic Łodzi. Jego największa intensywność występuje w centralnej i centralno-zachodniej części miasta. W obszarach tych zlokalizowane są największe obiekty sportowe w Łodzi, w których organizowana jest największa liczba wydarzeń sportowych, w tym również tych najwyższej rangi. Obszarem Łodzi, gdzie turystyka sportowa praktycznie nie występuje w ogóle jest wschodnia część miasta. Związane jest to z niewielką liczbą zlokalizowanych tam obiektów sportowych i organizowanych wydarzeń sportowych.

Na potrzeby niniejszej pracy sformułowano także cele metodologiczne. Jednym z nich było opracowanie autorskiej definicji i klasyfikacji pojęcia turystyki sportowej. Poza wspomnianym wcześniej przeglądzie literatury do realizacji tego celu posłużyły przeprowadzone badania terenowe. O zdefiniowanie pojęcia turystyki sportowej poproszono zarówno uczestników wywiadów eksperckich, jak również wywiadów kwestionariuszowych i badań fokusowych. Każda z wymienionych grup badawczych turystykę sportową definiowało nieco inaczej. Definicja sformułowana przez ekspertów była najbardziej zbliżona do opracowanych definicji naukowych. Uczestnicy wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi dodatkowo zwracali także uwagę na podążanie za ulubionymi sportowcami i drużynami, zaś uczestnicy badania fokusowego w większości na uprawianie aktywności fizycznych. Na tej podstawie autor mógł sformułować swoją autorską definicję turystyki sportowej oraz jej typologię. Jego zdaniem jako turystykę sportową należy traktować udział w wydarzeniach sportowych w roli kibica lub obserwatora oraz miejsc tematycznie związanych ze sportem. W przeciwieństwie do definicji naukowych i tych sformułowanych przez poszczególne grupy badanych uznał, że do turystyki sportowej nie można klasyfikować aktywnego uprawiania sportu.

Kolejnym metodologicznym celem było opracowanie autorskiej klasyfikacji pojęcia turystyki sportowej. Realizację tego celu podobnie jak w przypadku opracowania autorskiej definicji umożliwiło zarówno dokonanie przeglądu literatury, jak również przeprowadzone badania terenowe. Na podstawie zebranego materiału i zgromadzonych źródeł autor zaproponował swoją typologię turystyki sportowej. W przypadku udziału w wydarzeniach sportowych wyróżniono udział aktywny w roli sportowca, trenera lub członka sztabu szkoleniowego oraz bierny w roli kibica. Jako formy aktywności dotyczących zwiedzania miejsc tematycznie związanych ze sportem wymieniono zwiedzanie obiektów sportowych oraz zwiedzanie pozostałych miejsc tematycznie związanych ze sportem, np. muzeów sportu, galerii sław świata sportu oraz ośrodków przygotowań olimpijskich.

Ostatnią grupą celów badawczych wyznaczonych na potrzeby niniejszej pracy były cele aplikacyjne. Pierwszym z nich było przygotowanie kompendium wiedzy dotyczącego obecnego stanu zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi, możliwego do wykorzystania przez władze miejskie oraz łódzkie organizacje sportowe i turystyczne. Zdaniem autora przeprowadzone badania terenowe i analizy oraz wszystkie wnioski z pracy mogłyby potencjalnie umożliwić rozwój tej formy aktywności turystycznej. Występowanie turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi może również stanowić potencjalną szansę na poprawę wizerunku miasta wśród odwiedzających.

Drugim z celów aplikacyjnych pracy było opracowanie rekomendacji dla władz Łodzi i innych łódzkich organizacji sportowych i turystycznych dotyczących możliwości rozwoju turystyki sportowej. Szczegółowo rekomendacje te opisano w dalszej części niniejszego rozdziału.

W niniejszej pracy udało się zrealizować większość sformułowanych celów badawczych. Jedynym celem, którego realizacja była jedynie częściowa to określenie wpływu realizowanych wydarzeń sportowych na kształtowanie wizerunku miasta wśród odwiedzających.

Z pewnością badania nad zagadnieniem turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi mogą być w przyszłości skutecznie kontynuowane. Prowadzeniu takich badań sprzyja coraz większe zainteresowanie sportem i prowadzeniem zdrowego, sportowego stylu życia, jak również systematycznie rosnąca liczba wydarzeń sportowych. Badaniom takim sprzyjać mogą także ciągłe rozważania dotyczące terminologii i typologii turystyki sportowej. Opracowane przez autora niniejszej pracy rekomendacje poza potencjalnym rozwojem turystyki sportowej w przestrzeni Łodzi mogą również stanowić podstawę do prowadzenia dalszych badań i rozważań nad występowaniem tej formy aktywności turystycznej w przestrzeni miasta.

6.2. Rekomendacje w zakresie rozwoju turystyki sportowej w Łodzi

Sformułowanie rekomendacji w zakresie rozwoju turystyki sportowej w Łodzi stanowiło jeden z celów aplikacyjnych niniejszej pracy. Zostały one opracowane na podstawie wyników przeprowadzonych badań terenowych, gruntownej analizy obecnego stanu turystyki sportowej w miejskiej przestrzeni Łodzi, jak również wniosków wynikających z niniejszej pracy. Zgodnie z definicją zamieszczoną w *Domowym Słowniku Języka Polskiego* (2003) jako rekomendacja należy rozumieć wyrażenie pozytywnej i pochlebnej opinii na dany temat lub też polecenie komuś kogoś bądź czegoś. W odniesieniu do niniejszej pracy pojęcia *rekomendacja* użyto w celu polecenia władzom miejskim Łodzi oraz instytucjom sportowym i turystycznym rozwiązań, które w przyszłości mogłyby umożliwić szybszy rozwój turystyki sportowej

w przestrzeni miasta. Łącznie opracowano sześć rekomendacji. Rekomendacje te podzielono na trzy grupy. Każda z nich dotyczyła innego zakresu tematycznego.

Pierwsza grupa rekomendacji dotyczyła prowadzenia **działań promocyjnych związanych z turystyką sportową w Łodzi**. Zdaniem autora zalecenia te były najważniejsze spośród wszystkich z uwagi na ich liczne wady i niedoskonałości. W tym zakresie sformułowano następujące rekomendacje:

1. Konieczne jest zwiększenie intensywności działań promocyjnych związanych z turystyką sportową, zwłaszcza przy okazji wydarzeń sportowych,
2. Wskazana jest współpraca z organizacjami turystycznymi w związku z promocją wydarzeń sportowych.

W przypadku pierwszej rekomendacji dotyczącej zwiększenia intensywności działań promocyjnych związanych z turystyką sportową stwierdzono, że powinny być one prowadzone z większym rozmachem przy okazji organizowanych wydarzeń sportowych. Zaprezentowane wcześniej wnioski oraz uzyskane wyniki badań pokazały, że element ten stanowi największą barierę w rozwoju turystyki sportowej w miejskiej przestrzeni Łodzi. Zgodnie z wieloma opracowaniami naukowymi organizacja wydarzeń sportowych stanowi dla miast i regionów dużą szansę na promocję i poprawę wizerunku w świadomości potencjalnych turystów. Słabość tego elementu w przypadku Łodzi skutkuje tym, że potencjał wynikający z organizacji takich widowisk jest wykorzystywany w znikomym stopniu.

Dla działań promocyjnych związanych z turystyką sportową w Łodzi istotna jest również druga rekomendacja dotycząca współpracy z organizacjami turystycznymi przy okazji promocji wydarzeń sportowych. Przykładem takich organizacji mogą być Łódzka Organizacja Turystyczna (ŁOT) oraz Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego (ROTWL). Współpraca ta polegać miałaby przede wszystkim na wykorzystaniu faktu organizowanych w Łodzi wydarzeń sportowych na potrzeby promocji turystycznej Łodzi i województwa łódzkiego. Poprzez organizację widowisk sportowych w doskonały sposób można byłoby pokazać główne walory turystyczne i największe atrakcje turystyczne Łodzi. Wspomniane organizacje turystyczne mogłyby m.in. promować organizowane wydarzenia sportowe poprzez własne nośniki przekazu informacyjnego, takie jak: foldery promocyjne, mapy turystyczne czy też internetowe i telewizyjne spoty reklamowe. Dzięki takim zabiegom osoby przyjeżdżające do Łodzi w celu uczestniczenia w wydarzeniach sportowych mogłyby chętniej zwiedzać miasto i korzystać z różnych usług turystycznych. Z drugiej strony z kolei osoby zwiedzające Łódź mogłyby przy okazji udać się do danego obiektu sportowego w celu podziwiania widowisk sportowych.

Druąa grupa opracowanych rekomendacji dotyczy **organizacji wydarzeń sportowych w Łodzi**. W tym celu zaproponowano następujące dwa zalecenia:

1. Należy opracować ofertę turystyczną dla osób przyjeżdżających do Łodzi w celu uczestniczenia w wydarzeniach sportowych,
2. Wskazana jest współpraca z sąsiednimi samorządami terytorialnymi w zakresie organizacji wydarzeń sportowych.

Nawiązując do pierwszej z rekomendacji, oferta turystyczna opracowana dla osób przyjeżdżających do Łodzi w celu uczestniczenia w wydarzeniach sportowych zakładałaby możliwość korzystania z różnorodnych usług turystycznych w Łodzi na podstawie zakupionego biletu wstępu na poszczególne wydarzenia sportowe. Tego rodzaju zabiegi były już stosowane przy okazji niektórych organizowanych wydarzeń sportowych. Przykładem takiej imprezy są Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014, w trakcie których bilety wstępu na mecz umożliwiały darmowy wstęp do wybranych placówek muzealnych, pływalni, ogrodu zoologicznego i botanicznego oraz palmiarni. Mimo, że oferta ta ostatecznie nie cieszyła się dużym zainteresowaniem ze strony kibiców to jednak cały turniej okazał się dużym sukcesem organizacyjnym dla Łodzi (Włodarczyk, 2016). W przypadku innych wyróżniających wydarzeń sportowych podobne zabiegi były stosowane bardzo rzadko bądź też nie były stosowane w ogóle. Opracowanie tego rodzaju pakietów sprzyjałoby także rozwojowi innych usług turystycznych w Łodzi.

Zgodnie z drugą rekomendacją, rozwojowi turystyki sportowej w Łodzi mogłaby sprzyjać współpraca łódzkich władz miejskich z sąsiednimi samorządami terytorialnymi w zakresie organizacji wydarzeń sportowych. W ostatnich latach coraz częściej widoczne są przypadki, kiedy poszczególne wydarzenia sportowe organizowane są przez regiony, a nie przez jedno konkretne miasto. Podobne rozwiązanie mogłoby również zostać zastosowane w przypadku Łodzi. Nawiązanie współpracy z innymi samorządami terytorialnymi kształtującymi aglomerację łódzką poszerzyłoby możliwości organizacyjne. Byłoby to m.in. związane z wykorzystaniem infrastruktury sportowej sąsiednich miast oraz ich infrastruktury turystycznej. Tego rodzaju rozwiązanie było zastosowane chociażby w 2013 roku w ramach organizacji Mistrzostw Świata w Narciarstwie Klasycznym, gdzie rolę organizatora oficjalnie pełnił włoski region Trentino, natomiast poszczególne konkurencje rozgrywano w miejscowościach zlokalizowanych w tym regionie. Rozwiązanie takie zastosowane zostanie także w przypadku Igrzysk Europejskich 2023, gdzie organizatorami jest Kraków i cały region Małopolski. Zastosowanie takiej metody w przypadku Łodzi byłoby również korzystne pod względem finansowym, z uwagi na to, że koszty organizacji danego wydarzenia sportowego zostałyby rozdzielone

na poszczególne samorządy terytorialne. Współpraca w tym zakresie mogłaby obowiązywać nie tylko w stosunku do samorządów terytorialnych wchodzących w skład aglomeracji łódzkiej, ale również innych miast i gmin zlokalizowanych w województwie łódzkim.

Trzecia grupa rekomendacji odnosi się tematycznie do **rozwoju infrastruktury sportowej w Łodzi**. W tym przypadku również opracowano dwa zalecenia:

1. Należy zadbać o rozwój infrastruktury sportowej dostosowanej do uprawiania sportu młodzieżowego i amatorskiego,
2. Należy zbudować duży obiekt sportowy o pojemności wynoszącej co najmniej 30 tys. miejsc siedzących.

Pierwszą z rekomendacji dotyczącą rozwoju infrastruktury sportowej dostosowanej do uprawiania sportu młodzieżowego i amatorskiego sformułowano głównie na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich. Wielu ekspertów wyraziło opinię, że w przypadku łódzkiej infrastruktury sportowej występują duże dysproporcje pomiędzy największymi obiektami, a obiektami o mniejszej skali i wielkości. Obiekty takie mogłyby z powodzeniem być użytkowane przez dzieci i młodzież uprawiającą sport oraz osoby uprawiające sport na poziomie amatorskim. Większa popularyzacja sportu w kategoriach młodzieżowych i amatorskich mogłaby w przyszłości doprowadzić do jego rozwoju, co automatycznie mogłoby spowodować wzrost popularności turystyki sportowej w Łodzi, w aktywności związanej z aktywnym uprawianiem sportu przez osoby przyjezdne.

Druga z zaproponowanych rekomendacji mogłaby być w rzeczywistości trudna do zrealizowania ze względu na ograniczenia finansowe. Zakładałaby ona budowę jednego dużego stadionu, którego pojemność wynosiłaby co najmniej 30 tys. miejsc siedzących. Sugestia taka została wspomniana przez kilku ekspertów w trakcie prowadzenia wywiadów eksperckich. Mimo, że Łódź może pochwalić się kilkoma nowoczesnymi obiektami sportowymi, których maksymalna pojemność wynosi ok. 18 tys. miejsc siedzących to jednak pojemność ta jest zbyt mała w przypadku organizacji niektórych wydarzeń najwyższych rangi. Uniemożliwia ona chociażby organizację meczów seniorskiej reprezentacji Polski w piłce nożnej mężczyzn czy też wydarzeń rangi mistrzostw świata lub mistrzostw Europy w piłce nożnej mężczyzn. Jedną z głównych przyczyn braku takiego obiektu była przegrana walka Łodzi o prawo organizacji meczów w ramach Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. Dodatkowo funkcjonowanie jednego większego obiektu stanowiłoby o wiele bardziej korzystną opcję pod względem finansowym niż w przypadku funkcjonowania dwóch mniejszych stadionów piłkarskich. Obecnie jednak budowa takiego obiektu prawdopodobnie byłaby

dla władz Łodzi trudnym i bardzo kosztownym przedsięwzięciem ze względu na występującą inflację i kryzys ekonomiczny (stan na 2023 rok).

Wszystkie opracowane rekomendacje z pewnością mogłyby przyczynić się do rozwoju turystyki sportowej w Łodzi w przyszłości. Ze względu na obserwowany w ostatnich latach ruch turystyczny związany z aktywnościami sportowymi, turystyka sportowa jest formą aktywności turystycznej, która dość prężnie rozwija się. W przypadku większości zaprezentowanych rekomendacji ich realizacja mogłaby być trudna ze względu na ograniczenia finansowe i organizacyjne. Zdaniem autora pracy warto byłoby jednak, aby władze miejskie Łodzi oraz organizacje sportowe i turystyczne zapoznały się z nimi i rozważyły możliwość ich zastosowania w praktyce. Na uwagę zasługiwałyby również wnioski zaprezentowane w niniejszej pracy, które mogłyby stanowić dobre źródło wiedzy dla wspomnianych podmiotów na temat obecnego stanu zjawiska turystyki sportowej w przestrzeni miejskiej Łodzi. Turystyka sportowa jako jedna z form aktywności turystycznych może stanowić dobrą okazję do rozwoju turystyki w Łodzi i poprawę ogólnego wizerunku miasta w świadomości potencjalnych turystów.

Bibliografia

1. Alejziak W., 1999, *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*, Wyd. Albis, Kraków
2. Alejziak W., 2007, *Inhibitory aktywności turystycznej. Teoretyczne i metodologiczne aspekty studiów nad ograniczeniami i barierami uczestnictwa w wyjazdach wypoczynkowych*, Folia Turistica, Nr 18, 2007, s. 59-87
3. Alejziak W., 2008, *Wielkie wydarzenia sportowe jako czynnik walki konkurencyjnej na globalnym rynku turystycznym*, [w:] G. Gołembski (red.), *Turystyka jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów w dobie globalizacji*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, s. 52-66
4. Alejziak W., 2016, *Turystyka sportowa – przyczynek do dyskusji nad definicją oraz problematyką badawczą*, Turyzm 26/1, s. 91-94
5. Anthony, D., 1966, *Sport and Tourism*, London: CCPR
6. Babbie E., 2003, *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
7. Bale J., 2000, *The changing face of football: stadiums and communities. Soccer and Society*, 1(1), s. 91-101
8. Banio, Omorczyk, 2018, *Turystyka olimpijska. Zarys problematyki*, Turystyka kulturowa w badaniach interdyscyplinarnych II, Vol 7 (2018), s. 90-101
9. Berbeka J., 2013, *Ewolucja form i roli obiektów sportowych w turystyce miejskiej*, Turystyka miejska. Prawidłowości i determinanty rozwoju nr 147, s. 9-20
10. Berezowski S., 1980, *Metody badań w geografii ekonomicznej*, Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, Kraków,
11. Bieńczyk G., 2007, *Turystyka kwalifikowana w działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w latach 1950-1990*, Wydawnictwo WSE Almamater, Warszawa
12. Bogusiak J., 2008, *ŁKS moją pasją...*, Studio Poligraficzne M.Color, Łódź
13. Bogusz A., 1980, *Sport łódzki w okresie okupacji hitlerowskiej*, Wychowanie Fizyczne i Sport, nr 1, s. 125
14. Bogusz A., 1982, *Kalendarium sportu łódzkiego 1824-1918* [w:] M. Pawłowski (red.) *Z dziejów łódzkiego sportu i turystyki*, Muzeum Sportu i Turystyki, Łódź, s. 16-19
15. Bogusz A., 1986, *100 lat kolarstwa łódzkiego 1886-1986*, Muzeum Sportu i Turystyki, Łódź
16. Bogusz A., 1992a, *Łódzcy Olimpijczycy 1924-1992*, Muzeum Sportu i Turystyki, Łódź
17. Bogusz A., 1992b, *Niemieckie Stowarzyszenia Sportowe w Łodzi 1824-1939*, Muzeum Sportu i Turystyki, Łódź

18. Bogusz A., 1992c, *Żydowskie kluby sportowe w Łodzi 1897–1939*, Muzeum Sportu i Turystyki, Łódź
19. Bogusz A., 1997, *Sport w Łodzi wielonarodowej. Zarys dziejów (do 1939 r.)*, [w:] P. Samuś (red.), *Polacy – Niemcy – Żydzi w Łodzi w XIX-XX wieku. Sąsiedzi dalecy i bliscy*, Wydawnictwo Naukowe Ibidem, Kurowice k/Łodzi, s. 318-341
20. Bogusz A., 2005, *Łódź olimpijska*, Muzeum Sportu i Turystyki, Łódź
21. Bogusz A., 2007, *Dawna Łódź sportowa 1824-1945*, Muzeum Sportu i Turystyki, Łódź
22. Bonisławski R., Podolska J., 2008, *Spacerownik Łódzki*, wyd. 1, Agora, Łódź
23. Bończak B., 2013, *Aktywne formy turystyki – problemy terminologiczne*, [w:] R. Wiluś, J. Wojciechowska (red.), *Nowe-stare formy turystyki w przestrzeni*, „Warsztaty z Geografii Turyzmu”, 4, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 49–62
24. Bordieu P., 2005, *Dystynkcja. Społeczna krytyka władzy sądenia*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa
25. Borzyszkowski J., 2012, *Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 a turystyka w Polsce – wstępna ocena*, Turystyka Kulturowa Nr 9/2012 (wrzesień 2012), s. 55-68
26. Borzyszkowski J., 2014, *Efekt barceloński w turystyce. Analiza wpływu wybranych wielkich wydarzeń sportowych na ruch turystyczny w destynacjach – organizatorach*, Roczniki Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu nr 13 s. 479-497
27. Bosiacki S., 2016, *Turystyka sportowa – o semantycznym nieporozumieniu refleksji kilka*, Turyzm 26/1, s. 94-95
28. Bosiacki S., Śniadek J., 2012, *Sport jako element strategii promocji miasta*, Przedsiębiorczość i Zarządzanie Tom XIII, Zeszyt 10, s. 13-23
29. Bowdin G., McDonell I., Allen J., O’Toole W., 2003, *Events Management*, Butterworth-Heinemann, Oxford
30. Bramwell B., 1999, *Sport, Tourism and City Development*, International Journal of Tourism Research, Res. 1, s. 459-460
31. Brownson R. C., Baker E. A., Housemann R. A., Brennan L.K., Bacak S. J., 2001, *Environmental and policy determinants of physical activity in the United States*, American Journal of Preventive Medicine, Volume 21, Issue 3, October 2001, s. 189-196
32. Brumm K., 2012, *Fanoturystyka – kibice sportowi w pozytywnym świetle*, Wyd. K&A K.M.A. Karasik, Poznań
33. Buczkowska, K., 2008, *Turystyka kulturowa. Przewodnik metodyczny*, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

34. Butowski L., 2016, *Turystyka sportowa – byt rzeczywisty czy wirtualny?*, *Turyzm* 26/1, s. 95-97
35. Chańko J., 1980, *Spoleczne stowarzyszenia oświatowo-kulturalne*, [w:] R. Rosin, B. Baranowski, J. Fijałek (red.), *Łódź. Dzieje miasta, t. I, Do 1918 r.*, Warszawa – Łódź, s. 531
36. Chojnicki Z., 1977, *Metody ilościowe i modele w geografii*, wyd. PWN, Warszawa
37. Chojnicki Z., 1985, *Orientacje filozoficzno-metodologiczne geografii – ich koncepcje i modele*, „Przegląd Geograficzny”, z. 3, s. 155-281
38. Chojnicki Z., 2000, *Perspektywiczne problemy badawcze geografii*, [w:] B. Kortus, A. Jackowski, K. Krzemień (red.), *Geografia w Uniwersytecie Jagiellońskim. Nauki geograficzne w poszukiwaniu prawdy o ziemi i człowieku – tom V*, Instytut Geografii UJ, Kraków, s. 151–157.
39. Chojnicki Z., 2001, *Dualizm metodologiczny w geografii społeczno-ekonomicznej* [w:] H. Rogacki (red.), *Koncepcje teoretyczne i metody badań geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej*, Wyd. Naukowe Bogucki, Poznań, s. 17-35
40. Chong-Ki L, Mjelde M. W., Younghyun Kwon J., 2014, *Estimating the intention behaviour gap associated with a mega event: The case of the Expo 2012 Yeosu Korea*, *Tourism Management* 41 (2014), s. 168
41. Cieślowski K., 2017, *Nowoczesne obiekty sportowe jako atrakcyjne produkty turystyczne regionu*, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie Tom XVIII Zeszyt 8 Część III*, s. 347-363
42. Cieślowski K, Kantyka J., 2014, *Współczesne obiekty sportowe jako podmioty na rynku turystyki biznesowej w Polsce*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, s. 147-161
43. Cieślowski K, Kantyka J., 2015, *Wykorzystanie wielkich wydarzeń w promocji miasta – na przykładzie Katowic*, *Zeszyty Naukowe Uczelni Vistula Nr 40 (2015)*, s. 29-40
44. Coakley J., 1990, *Sport in society, Issues and controversies*, St Louis, Times Mirror/Mosby College Publishing
45. Cudny W., 2011, *Badania – podstawowe pojęcia i podział metod*, [w:] W. Cudny, B. Gosik, M. Piech, P. Rouba (red.), *Praca dyplomowa z turystyki*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź, s. 25-30
46. Custodio M. J., Perna F., 2008, *Importance of Events in Tourism: Impacts of the UEFA-EURO 2004™ on the Accommodation Industry in Algarve, Portugal, Anatolia An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, Volume 19, 2008 – Issue, s. 5-22
47. Czerner A., 2013, *Samotność długodystansowa? Społeczny i kulturowy wymiar sportowego stylu życia*, praca doktorska napisana pod kierunkiem hab. zw. dra hab. M. S. Szczepańskiego, Uniwersytet Śląski, Wydział Nauk Społecznych, Katowice
48. Czyż T., Ratajczak W., 1991, *Metody matematyczne w geografii ekonomicznej*, [w:] Z. Chojnicki (red.), *Geografia*, Nr 48, Wyd. Naukowe UAM, s. 273-300

49. De Knop, P., 1987, *Some thoughts on the influence of sport tourism. In Proceedings of The International Seminar and Workshop on Outdoor Education, Recreation and Sport Tourism* Netanya, Israel: Wingate Institute for Physical Education and Sport, s. 38–45
50. De Knop, P., 1990, *Sport for all and active tourism*, *World Leisure and Recreation*, 32, s. 30–36
51. De Knop P., 1995, *A figurational perspective of the development of sporttourism*. Paper presented at the North American Society for the Sociology of Sport
52. Dieckert J., 1974, *Sport und Urlaub*, [w:] J. Dieckert (Hrsg.), *Freizeitsport – Aufgaben und Chancen fur jedermann*, Dusseldorf, s. 177-183
53. Drabik J, Pańczyk W, Resiak M., 2010, *Promocja zdrowia i zachowań zdrowotnych*, [w:] J. Drabik, M. Resiak (red.), *Styl życia w promocji zdrowia*, AWFIS, Gdańsk, s. 29-196
54. Dreyer A., 2004, *Sport und Tourismus*, [w:] A. Kruger (Hrsg.), *Sportmanagement. Eine themenbezogene Einfuhrung*, Munchen, s. 327-376
55. Dreyer A., Krüger A., 1995, *Sportourismus: Management- und Marketing-Handbuch*, München-Wien
56. Dudkiewicz W., 2001, *Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki*, Wydawnictwo Stachurski, Kielce, s. 50
57. Duke V., 1994, *The drive to modernisation and the supermarket imperative: Who needs a new football stadium* [w:] R. Giulianotii, J. Williams (red.), *Game Without Frontiers: Identity and Modernity.*, Aldershor, Arena, s. 129-149
58. Dunaj B., 2003, *Domowy Popularny Słownik Języka Polskiego*, wyd. Wilga Sp. z o.o., Warszawa
59. Duran, P. 2005, *The impact of the Games on tourism: Barcelona: the legacy of the Games, 1992-2002* article Barcelona, Centre d'Estudis Olímpics UAB, s. 3-14
60. Durydiwka M., 2010, *Definicja i zakres pojęcia "turystyka kwalifikowana (turystyka aktywna)"*, [w:] A. Kowalczyk (red.) *Turystyka zrównoważona*, PWN, Warszawa, s. 249- 289
61. Dougherty N., 1998, *Outdoor recreation safety*, Champaign, Human Kinetics
62. Dziegiel A., Lubowiecki-Vikuk A. P., 2013, *Turystyka sportowa szansą rozwoju lokalnej gospodarki turystycznej*, *Studia Periegetica* Nr 2(10)/2013, s. 37-53
63. Elias N., & Dunning E., 1970, *The quest for excitement in unexciting societies. In G. Luschen*, [w:] *The cross cultural analysis of sport and games*, Champaign, IL, Stipes Publishing., s. 31–51

64. Faracik R., Kurek W., Mika M., Pitrus E., Ptaszycka-Jackowska D., 2007, *Rodzaje i formy turystyki* [w:] W. Kurek (red.) *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 197- 338
65. Faulkner B., 1993, *Evaluating the Tourism Impact of Hallmark Events, Occasional Paper, 16, Bureau of Tourism Research*, Canberra, s. 22
66. Flis J., 1985, *Szkolny słownik geograficzny*, WSiP, Warszawa
67. Fourie J., Santana-Gallego M., 2011, *The impact of mega-sport events on tourist arrivals*, *Tourism Management* 32 (2011), s.1364-1370
68. Freyer W., 2002, *Sport-Tourismus – Einige Anmerkungen aus Sicht der Wissenschaft(en)*, [w:] A. Dreyer (Hrsg.), *Tourismus und Sport*, Wiesbaden
69. Gammon S., Robinson T., 1997, *Sport and Tourism: A conceptual Framework*, „*Journal of Sport Tourism*”, Oxford, 4 (3), s. 21–26
70. Gaworecki W. W., 1997, *Turystyka*, PWE, Warszawa
71. Gaworecki W. W., 1998, *Turystyka*, PWE, Warszawa
72. Gaworecki W. W., 2008, *Turystyka sportowa* [w:] W. W. Gaworecki, Z. Mroczyński (red.) *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk
73. Gaworecki W. W., 2010, *Turystyka*, PWE, Warszawa
74. Gawroński T., Gawroński W., *Dzieje klubu Widzew Łódź 1910-1922*, GAW-TOM, Łódź
75. Geraghty, L., 2018, *Passing through: Popular media tourism, pilgrimage and narratives of being a fan*. [w]: C. Lundberg, V. Ziakas (red.), *The Routledge handbook of popular culture and tourism*, Nowy Jork: Taylor & Francis Group
76. Getz D., 1998, *Trends, strategies, and issues in sport-event tourism*, *Sport Marketing Quarterly*, 7 (2), s. 8–13
77. Getz D., 2008, *Event tourism: Definition, evolution, and research*, “*Tourism Management*”, No. 29, s. 403-428
78. Gębarowski M., 2007, *Nowoczesne Formy Promocji*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów
79. Gibson H., 1998, *Active Sport Tourism, Who Participe*, *Leusier Studies*, 17,2, s. 155-179
80. Gibson H., Attle S., Yiannakis A., 1998, *Segmenting the sport tourist market: A lifespan perspective*, *Journal of Vacation Marketing*, 4, s. 52–64

81. Gibson, H., Yiannakis, A., 1992, *Some correlates of the Sport Lover (Tourist): A life course perspective*, Paper presented at the North American Society for the Sociology of Sport Conference, 4–7 November, Toledo, OH, USA
82. Giddens A., 2010, *Socjologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa,
83. Gilbertson K., Bates T., McLoughlin T., Ewert K., 2006, *Outdoor education. Methods and strategies*, Champaign, Human Kinetics
84. Glica S., 2012, *Sport robotniczy w Łodzi 1918-1939*, Muzeum Miasta Łodzi, Łódź
85. Glica S., 2013, *Od 1824 roku. Opowieść o łódzkim sporcie*, Muzeum Miasta Łodzi, Łódź
86. Glica S., 2018, *Muzeum Sportu. Szybciej, wyżej, mocniej*, Muzeum Miasta Łodzi, Łódź
87. Glica S., Jaskulski M., 2014, *Obiekty sportowe Łodzi Od miejskich parków i placów po stadyony i hale sportowe*, Muzeum Miasta Łodzi, Łódź
88. Glyptis S., 1982, *Sport and Tourism in Western Europe*, British Travel Educational Trust, London
89. Glyptis S., 1991, *Sport and tourism. In C. Cooper (Ed.)*, Progress in tourism, recreation and hospitality management, 3, s. 165–183
90. Glyptis S., Jackson G., 1993, *Sport and tourism—Mutual benefits and future prospects*, Paper presented at Leisure in Different Worlds, the Third International Conference of the Leisure Studies Association, Loughborough University, UK
91. Gołąb-Andrzejak E., 2011, *Turystyka sportowa w Polsce - stan i perspektywy rozwoju*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Zarządzanie polskim sportem w gospodarce rynkowej, Nr 168, Poznań 2011, s. 207-216
92. Gołębski G., 2009, *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
93. Goss M., Filipiak W., Szmel L., 2008, *100 lat ŁKS. Dzieje klubu 1908-2008*, wyd. GiA Łódź
94. Gowarzewski A., 1998, *Kolekcja klubów. Widzew oraz dawni łódzcy*, wyd. GiA Łódź
95. Gulak-Lipka P., 2015, *Stan Infrastruktury Sportowej w Polsce*, [w:] M. Tomanek, S. Raniżewski (red.), *Problemy kultury fizycznej – aspekty ekonomiczne, prawne i pedagogiczne*, Akademia Nauki i Sportu, Bydgoszcz, s. 48-60
96. Gumola M., 2007, *Duma przedwojennej Łodzi, Łódzki Klub Sportowy (cz. 1)*, Kronika Miasta Łodzi 2007, nr 2, Łódź
97. Hadzik A., 2010, *Infrastruktura wielkich wydarzeń sportowych jako element współczesnego potencjału turystycznego w Polsce*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług, nr 52 s. 465-474

98. Hadzik A., 2014, *Turystyka sportowa ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowych widowisk sportowych*, wyd. Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, Katowice
99. Hadzik A., 2016, *Uwarunkowania rekreacyjnego uczestnictwa w sporcie kibiców międzynarodowych widowisk sportowych*, European Association For Security, Kraków, 2016
100. Hadzik A., Szromek A., Tomik R., 2012, *Kibice międzynarodowych widowisk sportowych jako nowa kategoria konsumentów turystyki w Polsce*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu Research Papers of Wrocław University of Economy, nr 258, Wrocław, s. 68-78
101. Hadzik A., Ryśnik J., Tomik R., 2015, *Determinanty uczestnictwa w międzynarodowych widowiskach sportowych (w świetle wyników badań)*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 75-86
102. Hajduk F., 2013, *Funkcje sportu. Wybrane problemy*, Rocznik Lubuski Tom 39, 2013
103. Halicz A., 1980, *Kultura fizyczna*, [w:] R. Rosin, B. Baranowski, J. Fijałek (red.), *Łódź. Dzieje miasta, t. I, Do 1918 r.*, Warszawa-Łódź, s. 617-624
104. Hall C. M., 1992a, *Adventure, sport and health tourism* [w:] B. Weiler & C. M. Hall (Eds.), *Special interest tourism*, London: Belhaven Press, s. 141–158,
105. Hall C. M., 1992b, *Hallmark tourist events*, London: Belhaven Press
106. Haniszewski E., 1970, *Aeroklub Łódzki im. Kpt. pil. Fr. Żwirki 1929-1969*, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź
107. Heinmann K., 1989, *Wprowadzenie do socjologii sportu*, Centralny Ośrodek, Metodyczny Studiów Nauk Politycznych, Warszawa
108. Hunziker, W., 1951, *Le tourism social*, Bern
109. *Idea dla miasta Miasto Tworzone wspólnie*, Załącznik do uchwały nr L/1535/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 listopada 2021 r.
110. Ilnicki D., Pstrocka-Rak M., Gruszka I., 2016, *Turystyka sportowa – głos w dyskusji*, *Turyzm* 26/1, s. 97-99
111. Irwin R., & Sandler M., 1998, *An analysis of travel behavior and event-induced expenditures among American collegiate championship patron groups*, *Journal of Vacation Marketing*, 4, s. 78–90
112. Jakubikova D., Jezek M., Pavlak M., 1995, *Cestovni ruch*, Zápodočeska Univerzita, Fakulta ekonomická, Katedra podnikoveho managementu v terciarni sfere, Plzen
113. Jałowiecki B., 2007, *Globalny świat metropolii*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe Scholar

114. Jaroszewski J., 2020, *Piłka nożna w województwie łódzkim w latach 1920-1939. Zarys dziejów*, Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe, 2020, t. 3, nr. 2, s. 29-43
115. Jaroszewski J., Łuczak M., 2014, *Kultura fizyczna w programach Łódzkiego Oddziału Związku Młodzieży Chrześcijańskiej (YMCA) w latach 1920-2002*, Kultura Fizyczna, Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, t. XIII, nr 2
116. Jędrzejczyk I., Mynarski W., 2008, *Trendy rozwojowe w światowej i krajowej turystyce*, [w:] W. Mynarski (red.), *Teoretyczne i empiryczne zagadnienia rekreacji i turystyki*, Wyd. AWF, Katowice, s. 34
117. Judycki S., 2008, *Filozofia sportu*, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin
118. Kaczmarek J., 2010, *Zarządzanie wizerunkiem miasta – uwagi heurystyczne*, Studia Miejskie, tom 1 (2010), s. 29-38
119. Kaczmarek J., Kowalczyk-Anioł J., Szafrąńska E., Tanaś S., Włodarczyk B., 2013, *Podsumowanie badań ruchu turystycznego w województwie łódzkim za 2012 rok*
120. Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., 2010, *Produkt turystyczny Pomysł, Organizacja, Zarządzanie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa
121. Kamiński A., 1948, *Nauczanie i wychowanie metodą harcerską*, Warszawa
122. Kamrowska-Załuska D., Kostrzewska M., 2014, *Wielkie wydarzenia jako katalizator procesu rewitalizacji*, Problemy rozwoju miast 11/2, s. 55-70
123. Kazmierczak M., Malchrowicz-Moško E., 2013, *Turystyka sportowa – specyfika i trendy rozwojowe*, Folia Turistica, nr 28 (1), s. 67-90
124. Kędzia P., 2011, *Geneza łódzkiego ruchu olimpijskiego w świetle idei Pierre'a de Coubertina* [w:] A. Kaźmierczak, A. Maszorek-Szymala, J. Kowalska (red.), *Paradygmaty współczesnej kultury fizycznej i zdrowotnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 65-76
125. Kędzia P., 2018, *Sport w Polsce międzywojennej. Działalność oświatowa stowarzyszeń sportowych w Łodzi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź
126. Kobierecki M., 2016, *Kultura fizyczna a kultura – rozważania teoretyczne*, Zbliżenia Cywilizacyjne 1(1)/2016, s. 116-143
127. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, art. 65, ust. 5
128. Kosiewicz J., 2010, *Sport w perspektywie filozofii*, [w:] J. Kosiewicz, P. Bany, M. Piątkowska, J. Żyśko (red.), *Nauki społeczne wobec sportu współczesnego*, Wydawnictwo BK, Warszawa
129. Kosiewicz J., Obodyński K., 2006, *Turystyka i rekreacja – wymiary teoretyczne i praktyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów

130. Kostrowicki A. S., 1975, *Podejście systemowe w badaniach nad rekreacją*, Przegląd Geograficzny XLVII, 3, Warszawa
131. Kostrzewska M., 2016, *Sport dla wszystkich w przestrzeni miasta Przegląd rozwiązań przestrzennych i programów aktywizujących w wybranych krajach Analiza desk-research*, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa,
132. Kotarbiński T., 1963, *Traktat o dobrej robocie*, Wrocław
133. Kowalczyk A., 2005, *Nowe formy turystyki miejskiej*, Prace i Studia Geograficzne Tom 35, s. 155-197
134. Kowalczyk-Anioł J., 2010, *Metoda badań*, [w:] S. Liszewski (red.), *Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim w 2009 roku*, Oficyna Wydawniczo-Reklamowa SAGA-LARA, Łódź, s. 9-15
135. Kowalczyk-Anioł J., 2011, *Analiza Ruchu Turystycznego w Łodzi w Świetle Badań Ankietowych w 2010 Roku* [w:] B. Włodarczyk (red.), *Ruch Turystyczny w Łodzi i w Województwie Łódzkim*, Łódź, s. 41-83
136. Kowalczyk-Anioł J., 2017, *Analiza Ruchu Turystycznego w Łodzi w Świetle Badań Ankietowych* [w:] B. Włodarczyk (red.), *Ruch Turystyczny w Łodzi i w Województwie Łódzkim w 2016 Roku*, wyd. CUK, Łódź, s. 43-70
137. Kowalczyński K., 2008, *Łódź przełomu wieku XIX/XX*, Dom Wydawniczy Księży Młyn, Łódź
138. Kozak M. W., 2010, *Wielkie imprezy sportowe: korzyść czy strata?* Studia Regionalne i Lokalne, s. 48-49
139. Krawczyk Z., 1983, *O kulturze fizycznej. Studia i szkice*, Wydawnictwo AWF w Warszawie, Warszawa
140. Krawczyk Z., 1995, *Socjologia kultury fizycznej*, Wydawnictwo AWF w Warszawie, Warszawa
141. Kruczek Z., Walas B., 2004, *Promocja i Informacja Turystyczna*, Proksenia, Kraków
142. Kruszyńska E., 2012, *Teoretyczne możliwości zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta Poznań poprzez rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej*, Ekonomiczne Problemy Usług nr 85, s. 175-184
143. Krzewińska A., 2006, *O socjologiczny wywiadzie kwestionariuszowym: psychologia poznawcza Norberta Schwarza i jej badawcze zastosowanie w warunkach polskich*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe 2006 Instytut Socjologii UŁ, Łódź
144. Krzymowska-Kostrowicka A., 1980, *Terytorialny system rekreacyjny. Analiza struktury i charakteru powiązań*, Prace Geograficzne IGiPZ PAN, 138, Ossolineum, Wrocław – Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź.

145. Krzyżanowska K., 2005, *Ocena stanu infrastruktury turystycznej i usług jej towarzyszących w wybranych województwach*, Roczniki Naukowe, t. VII, z. 4, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Warszawa
146. Kuczyński P., 1977, *Metoda ankietowa w badaniu zachowań. (Analiza krytyczna założeń metodologicznych i filozoficznych)*, Studia Socjologiczne, 1/1977
147. Kukuć B., 1985, *75 lat RTS Widzew Łódź*, Wydawnictwo jubileuszowe RTS Widzew, Łódź
148. Kurek W., Mika M., 2007, *Turystyka jako przedmiot badań naukowych*, [w:] W. Kurek (red.), *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 11-30
149. Kurtzman J., 2001, *Economic impact: sport tourism and the city*, Journal of Sport & Tourism Volume 6, 2001 - Issue 3, s. 14-42
150. Kurtzman J., & Zauhar J., 1995, *Research: Sport as a touristic endeavour*, Journal of Tourism Sport
151. Kurtzman J., & Zauhar J., 1997, *A wave in time—The sports tourism phenomena*, Journal of Sports Tourism, 4, s. 5–19
152. Kurtzman J., & Zauhar J., 2003, *A wave in time – the sport tourism phenomena*, Journal of Sport Tourism, 8/1, s. 35-47
153. Kvale, S., 2012, *Prowadzenie wywiadów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
154. Lenartowicz M., Mosz J., 2018, *Stadiony i widowiska Społeczne przestrzenie sportu*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa
155. Lipoński W., 2012, *Historia Sportu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
156. Lipsitz G., 1984, *Sports studia and urban development: A tale of three cities*, Journal of Sport and Social Issues, 2, s. 1-18
157. Lisek-Michalska J., 2013, *Badania fokusowe. Problemy metodologiczne i etyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź
158. Liszewski S., 1995, *Przestrzeń turystyczna*, Turyzm, 5, 2, s. 87–103
159. Liszewski S., 2005, *Koncepcja zintegrowanych badań nad turystyką*, [w:] B. Domański, S. Skiba (red.), *Geografia i sacrum*, t. 2, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków, s. 105–113
160. Liszewski S., 2013, *Treści, formy, przestrzenie i klasyfikacje turystyki (artykuł dyskusyjny)*, [w:] R. Wiluś, J. Wojciechowska (red.), *Nowe-stare formy turystyki w przestrzeni*, Warsztaty z Geografii Turyzmu, tom 3, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013, s. 9-19

161. Liszewski S., 2016, *Rozwój badań geograficznych nad osadnictwem w Polsce w XX i na początku XXI wieku (zarys problematyki badawczej)* [w:] T. Marszał (red.), *Miasto – region – gospodarka w badaniach geograficznych. W stulecie urodzin Profesora Ludwika Straszewicza*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016, s. 31–61
162. Loy J., 1968, *The nature of sport: A definitional effort*. *Quest*, 10, s. 1–15
163. Lutyński J., 1983, *Techniki otrzymywania materiałów i ich podział* [w:] K. Lutyńska, A. P. Wejland (red.), *Wywiad kwestionariuszowy. Analizy teoretyczne i badania empiryczne*, Ossolineum, Wrocław
164. Łobożewicz T., 1983, *Turystyka kwalifikowana*, Wydawnictwo PTTK „Kraj”, Warszawa
165. Łuć B., 2020, *Fanoturysta podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn FIFA 2019 w Łodzi*, *Turystyka Kulturowa*, Nr 2 / marzec - kwiecień 2020, s. 24-40
166. Łuć B., 2021, *Large sports and recreation facilities in the tourism space of Łódź*, *Studia Periegetica* 2021, Tom 33, Nr 1, s. 25-40
167. Łuć B., 2021, *Wpływ rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na turystykę sportową w Łodzi*, [w:] K. Borodako (red.), *Turystyka w okresie pandemii*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań–Kraków, s. 176-186
168. Łuć B., 2022, *Groundspotting w przestrzeni turystycznej Łodzi*, *Warsztaty z Geografii Turyzmu*, t. 12, 2022, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 137-157
169. Magruk A., 2005, *Foresight – nowa metoda prognozowania heurystycznego*, [w:] L. Kiełtyka, J. Nazarko (red.), *Technologie i prognozowanie w zarządzaniu. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok
170. Malchrowicz-Moško E., 2015, *Pozytywne oraz negatywne implikacje turystyki olimpijskiej*, *Turystyka Kulturowa* Nr 8/2015 s. 57-68
171. Malchrowicz-Moško E., 2018, *Turystyka sportowa*, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań
172. Malchrowicz-Moško E., Poczta J., 2016, *Miejsce turystyki sportowej w kulturze fizycznej*, *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*, s. 125-139
173. *Mała Encyklopedia Sportu*, 1987, Wyd. II. T. 2: L-Ż. Warszawa: Sport i Turystyka
174. Mamcarczyk M., 2018, *Analiza poziomu infrastruktury sportowej w ujęciu lokalnym i regionalnym*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie*, s. 97-111
175. Manczak I., 2012, *Wizerunek miasta turystycznego oraz jego wymiar marketingowy*, *Studia Ekonomiczne i Regionalne*, Tom nr 1/2012, s. 105-112

176. Marczak M., 2014, *Wpływ organizacji wielkich eventów piłkarskich na rozwój turystyki na przykładzie wybranych destynacji*, Turystyka Kulturowa, Nr 12/2014 (grudzień 2014), s. 54-67
177. Martin B., Cashel C., Wagstaf M., Breuning M., 2006, *Outdoor leadership. "Theory and practice*, Champaign: Human Kinetics.
178. Matczak A., 1992, *Model badania ruchu turystycznego. Studium metodologiczne*, Acta Universitatis Lodziensis,
179. Matusiewicz C., 1997, *Widowisko Sportowe*, [w:] J. Iwańska, M. Martin, E. Romkowska (red.), *Encyklopedia Kultury Polskiej XX wieku*, Warszawa, s. 171-195
180. McFee G., 1990, *The Olympic games as tourist event: An American in Athens, 1896*. Proceedings of the Leisure Studies Association Second International Conference, Leisure, Labour, and Lifestyles: International Comparisons, s. 146–157
181. McIntosh R., Goeldner C., & Ritchie, J.R.B., 1995, *Tourism, principles, practices, philosophies* (7th ed.), New York: John Wiley & Sons
182. McPherson B., 1984, *Sport participation across the life cycle: A review of the literature and suggestions for future research*, Sociology of Sport Journal, 3, s. 213–230
183. Meffert H., 1989, *Städtmarketing – Pflicht oder Kür?*, Planung und Analyse, nr 8, s. 277
184. Melikiewicz M., Słowikowski P., Kuczmera D., Strzelecki M., Strzelecki P., 1997, *1500 meczów piłkarzy ŁKS. Almanach 1927-1997*, wyd. Libero, Łódź
185. Merski J., 2002, *Turystyka kwalifikowana*, Wydawnictwo WSE Almamere, Warszawa
186. Merski J., Warecka J., 2009, *Turystyka kwalifikowana. Turystyka aktywna*, wyd. Almamere. Warszawa
187. Merton R. E., Fiske M., Kendall P., 1990, *The focused interview: A manual of problems and procedures*. Glencoe: The Free Press
188. *Metodologia Unii Europejskiej w dziedzinie statystyki turystyki*, 1998, Główny Urząd Statystyczny, Departament Warunków Życia, Warszawa.
189. Meyer B., 2006, *Podstawowe pojęcia z zakresu ruchu turystycznego*, [w:] B. Meyer (red.), *Obsługa ruchu turystycznego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 12, 241
190. Mika M., 2007, *Klasyfikacje ruchu turystycznego* [w:] W. Kurek (red.) *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 197-198
191. Milano C., Novelli M., Cheer J.M, 2019, *Overtourism and Tourismphobia: A Journey Through Four Decades of Tourism Development*, Planning and Local Concerns. Tourism Planning & Development 16(4), s. 353–357

192. Ministerstwo Sportu i Turystyki, 2016, *Duże Hale Sportowo-Widowiskowe w Polsce Inwentaryzacja Bazy Sportowej*, Warszawa
193. Miossec, J.M., 1976, *Éléments pour une théorie de l'espace touristique*, Les cahiers du tourisme 36 [BB1], s. 41–48
194. Misztela J., Wrona A., Zakrzewski K. J., Głowacki W., Górny A., Gawora K., 2011, *Skrzydła Ziemi Łódzkiej. Historia i współczesność. 1971-2011. 40 lat Łódzkiego Klubu Seniorów Lotnictwa*, Łódzki Klub Seniorów Lotnictwa, Łódź
195. Mokras-Grabowska J., 2015, *Turystyka aktywna – zagadnienia terminologiczne i klasyfikacje*, [w:] A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk (red.), *Wczoraj, dziś i jutro turystyki aktywnej i specjalistycznej*, Wyd. PTTK „Kraj”, Warszawa, s. 11–25
196. Mokras-Grabowska J., 2016, *Relacje turystyki i sportu w aspekcie organizacji nauki o turystyce*, *Turyzm* 26/1, s. 13-19
197. Molenda M., 2012, *Kreowanie regionalnego produktu turystycznego*, *Ekonomiczne Problemy Usług* nr 86, s. 149-159
198. Morse J., 2001, *The Sydney 2000 Olympic Games: How the Australian Tourist Commission leveraged The Games for tourism*, *Journal of Vacation Marketing*, Volume: 7 issue: 2, s. 101-107
199. Mosz J., 2008, *Astroturystyka – w poszukiwaniu granic doświadczenia turystycznego* [w:] M. Kazimierczak (red.), *W kręgu humanistycznej refleksji nad turystyką kulturową*, AWF Poznań, Poznań, s. 337-347
200. Najwer A., Zwoliński Z., 2014, *Semantyka i metodyka oceny georóżnorodności – przegląd i propozycja badawcza*, *Landform Analysis*, Vol. 26, s. 115–127
201. Neuerburg H. J., 2003, *Sport und Tourismus: Markte, Modem, Medien* [w:] H. Neuerburg, H. J. Wilken (red.), *Sport und Tourismus. Dokumentation des 10. Symposium zur nachhaltigen Entwicklung des Sports vom 28-29 November 2002 in Bodenheim/Rhein*, Frankfurt a. Main, 1, s. 30-45
202. Neuerburg H. J., Wilken T., 1988, *Umweltfreundliches Wandern. Die sanfte Alternative zum harten Sporttourismus*, [w:] *Olympische Jugend*, Frankfurt
203. Nitkiewicz-Jankowska, A., 2019, *Ruch Turystyczny w Łodzi i w Województwie Łódzkim w 2018 Roku*, Łódź
204. Nogawa H., Yamguchi Y., & Hagi Y., 1996, *An empirical research study on Japanese sport tourism in Sport-for-All Events: Case studies of a single-night event and a multiple-night event*, *Journal of Travel Research*, 35, s. 46–54
205. Nowakowska A., 1989, *Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania ruchu turystycznego w układach przestrzennych*, Monografie 88, AE, Kraków

206. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 sierpnia 2006 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Prawo budowlane, Dz. U. 2006 nr 156 poz. 1118
207. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 lipca 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, Dz. U. z 2022 r. poz.1613
208. Ossowska L., 2005, *Poziom infrastruktury obszarów wiejskich Pomorza Środkowego – pomiar syntetyczny*, Roczniki Naukowe, t. VII, z. 4, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Warszawa, s. 331-334
209. Panasiuk A., 2006, *Marketing mix w turystyce*, [w:] Panasiuk A. (red.), Marketing usług turystycznych, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa, s. 65-70
210. Parysek J. J., 2018, *Rozwój społeczno-gospodarczy oraz czynniki i uwarunkowania rozwoju*, Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, tom 183, s. 37- 56
211. Parysek J. J., Wojtasiewicz L., 1979, *Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego*, Studia KPZK PAN, T. 69
212. Pawlikowska-Piechotka, 2016a, *Przestrzeń sportu, rekreacji i turystyki bez barier*, Akademia Wychowania Fizycznego im. Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Warszawa
213. Pawlikowska-Piechotka, 2016b, *Turystyka sportowa – czynne i bierne uczestniczenie w wydarzeniach sportowych (amatorzy i zawodowcy)*, Turyzm, nr 26, z. 1-2, s. 101-102
214. Pawlusiński R., 2008, *Marketing w gospodarce turystycznej*, [w:] W. Kurek (red.), *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 372-388
215. Penc J., 2000, *Kreatywne kierowanie*, wyd. Placet, Warszawa
216. Perić M., 2010, *Sports tourism and system of experiences*, Tourism and Hospitality Management, Vol. 16, No. 2, s. 197-206
217. Piątkowska M., 2006, *Rozumienie pojęcia kultura fizyczna na świecie*, Kultura Fizyczna s. 9–12, 83–86
218. Piestrzeniewicz M., 2012, *Kultura fizyczna łodzian na przełomie XIX i XX wieku*, Studia z Historii Społeczno-Gospodarczej, Tom X, s. 137-152
219. Pilch T., Bauman T., 2001, *Zasady badań pedagogicznych*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa, s. 23
220. Pitts B. G., Stotlar D. K., 2002, *Fundamentals of Sport Marketing*, Fitness Information Technology Inc., Morgantown
221. Płocka J., 2009, *Turystyka wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Escape Magazine, Toruń

222. Podbielska M. L., 2014, *Wpływ systematycznej aktywności fizycznej na jakość życia osób zdrowych- rozważania wstępne*, Acta Bio-Optica et Informatica Medica Inżynieria Biomedyczna, 2014, 2, s. 128-132
223. Potrzuski K., 2018, *Infrastruktura sportowa dużych miast II Rzeczypospolitej – zarys analizy porównawczej*, Z najnowszych Dziejów Kultury Fizycznej i Turystyki w Polsce i w Europie, Warszawa, s. 41-60
224. Press L., 1961, *Atrakcje dla bogów i ludzi*, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa
225. Priebrażenski W. S., 1986, *Territorialnaja organizacija otdycha nasielenia Moskwy i moskowskoj oblasti*, Nauka, Moskwa
226. Priebrażenski W. S., Wiednienin J. A., 1971, *Geografija i otdych*, Izdatielstwo Znanie, Moskwa
227. Prinke R., 2015, *Gra życia i śmierci. Piłkarze i turyści w prekolumbijskiej Ameryce* [w:] M. Kazimierzczak (red.) *Turystyka sportowa. Społeczno-kulturowy potencjał i perspektywy rozwoju*, Seria: Monografie nr 441, AWF, Poznań, s. 77-91
228. *Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007-2020*, 2008, Urząd Marszałkowski w Łodzi, Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A., Łódź
229. Przećławski K., 1979, *Socjologiczne problemy turystyki*, Wyd. CRZZ, Warszawa
230. Ratajczak M., 1999, *Infrastruktura w gospodarce rynkowej*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań
231. Redmond G., 1990, *Points of increasing contact: Sport and tourism in the modern world*. In A. Tomlinson (Ed.), Proceedings of the Leisure Studies Association Second International Conference, Leisure, Labour, and Lifestyles: International Comparisons, s. 158–169
232. Redmond G., 1991, *Changing styles of sports tourism: Industry/consumer interactions in Canada, the USA, and Europe* [w:] M. T. Sinclair & M.J. Stabler (Eds.), *The tourism industry: An international analysis*, s. 107–120
233. Ribeiro J.C., Viseu J., Delalande T., Rodrigues C., 2004, *UEFA Euro 2004 Visitors Analysis*, University of Minho, December 2004
234. Rice, K., 1987, *Special report: Scuba diving – dive market requires specialized skill, information*. *Tour Travel News*, s. 24–27
235. Roche, M., 2000, *Mega-events and modernity*. London, Routledge
236. Rogalewski O., 1974, *Zagospodarowanie turystyczne*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa

237. Rose A. K., Spiegel M. M., 2011, *Do Mega Sporting Events Promote International Trade?*, The SAIS Review of International Affairs, Volume 31, Number 1, Winter-Spring 2011, s. 77-85
238. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności Dz.U. 2007 nr 251 poz. 1885
239. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Sportu, Dz. U. z 2021 r. poz. 359, Dz. U. z 2021 r. poz. 1932
240. Rudman W., 1986, *Sport as part of successful aging*, American Behavioral Scientist, 29, s. 453–470
241. Runge J., 2007, *Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – elementy metodologii, wybrane narzędzia badawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice
242. Runge J., Paszkowski M., 1999, *Zastosowania metod ilościowych w polskiej geografii społeczno-ekonomicznej w latach 1984-1997*, [w:] B. Domański, W. Widacki (red.), *Geografia w Uniwersytecie Jagiellońskim 1849-1999*, T. 4., *Geografia polska u progu trzeciego tysiąclecia*, Instytut Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 255-273
243. Rzegocińska-Tyżuk B., 2010, *Przestrzeń sportu w miejskim środowisku mieszkaniowym*, Czasopismo Techniczne Zeszyt 6 Rok 107, s. 179-185
244. Schreiber R., 1976, *Sports interest: A travel definition. The Travel Research Association 7th Annual Conference proceedings*, Boca Raton, FL: TTRA, s. 85–87
245. Schwark J., 2006, *Grundlagen zum Sporttourismus*, Waxmann, Edition Global-Lokale Sportkultur, Hamburg
246. Shank M. D., 2002, *Sport marketing: strategy prospective*, Prince Hall, New Jersey, s. 426
247. Smith A., 2012, *Events and Urban Regeneration, The Strategic Use of Events to Revitalize Cities*, New York: Routledge.
248. Sołowiej D., 1992a, *Podstawy metodyki oceny środowiska przyrodniczego człowieka*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
249. Sołowiej D., 1992b, *Weryfikacja ocen integralnych atrakcyjności środowiska przyrodniczego człowieka w wybranych systemach rekreacyjnych*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań
250. Standevan J., 1998, *Sport tourism: Joint marketing—A starting point for beneficial synergies*, Journal of Vacation Marketing, 4, s. 39–51
251. Standevan J., De Knop P., 1999, *Sport tourism*, Human Kinetics, Champaign
252. Stasiak A., Włodarczyk B., 2015, *Czy turystyka może nie być aktywna? O potrzebie podziałów i klasyfikacji turystyki* [w:] A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk

(red.) *Wczoraj, dziś i jutro turystyki aktywnej i specjalistycznej*, Wydawnictwo PTTK „Kraj, Warszawa, s. 39-51

253. Stempień J. R., Roztocki W. A., 2013, *Wywiady eksperckie i wywiady delfickie w socjologii – możliwości i konsekwencje wykorzystania. Przykłady doświadczeń badawczych*, Przegląd Socjologiczny, 1(63), s. 87–100
254. Stosik A., 2009, *Podstawy zarządzania w organizacji sportowej*, [w:] A. Stosik, M. Morawski (red.), *Zarządzanie kapitałem ludzkim w organizacjach sportowych*, Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 5-26
255. Strzałkowski J., 1983, *Łódzki Klub Sportowy 1908-1983*, Wojskowa Drukarnia w Łodzi, Łódź
256. Strzelecki M., 1980, *70 lat RTS Widzew Łódź, 1910-1980*, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź
257. Strzelecki M., Kaczmarek W., 1960, *60 lat RTS Widzew 1910-1960*, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź
258. Supernat J., 2005, *Zarządzanie*, Kolonia Ltd., Wrocław
259. Szafrńska E., 2010, *Analiza ruchu turystycznego w Łodzi w świetle badań ankietowych w 2009 r.*, [w:] S. Liszewski (red.) *Ruch Turystyczny w Łodzi i w Województwie Łódzkim w 2009 Roku*, Oficyna Wydawniczo-Reklamowa SAGALARA, Łódź, s. 29-78
260. Szczechowicz B., 2015, *Łączenie wartości turystyki i sportu w świetle analizy ofert rynkowych*, [w:] M. Kazimierczak, (red.) *Turystyka Sportowa, Społeczno-Kulturowy Potencjał i Perspektywy Rozwoju*, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań, s. 41-54
261. Sznajder A., 2007, *Charakterystyka rynku sportu profesjonalnego*, *Gospodarka Narodowa*, Nr 10/2007, s. 45-65
262. Szubert-Zarzewny U., 2002, *Turystyka w rozwoju gospodarczym Polski*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja”, Wrocław,
263. Szwichtenberg, 2011, *Wielka impreza sportowa katalizatorem zmian gospodarczej* [w:] B. Włodarczyk (red), *Turystyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 269-289
264. Tabata R., 1992, *Scuba diving holidays*. [w:] B. Weiler & C. M. Hall (red.), *Special interest tourism*, Belhaven Press, London, s.171–184
265. Taraszkiewicz K., 2013, *Obiekty sportowe jako czynnik stymulujący transformacje i powstawanie nowych przestrzeni miejskich*, *Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej. Inżynieria Wodna i Lądowa*, nr 2(630) (2013), s. 81-92
266. Tomik R., 2015, *Turystyka aktywna – pojęcia, rodzaje i formy*, *Studia Periegetica* nr 2(14)/2015, s. 13-24

267. Tomlinson A., Markovits A. S., Young Ch., 2003, *Mapping sport space*, *American Behavioral Scientist*, 46, s. 1463-1475
268. Toychievna A. M., Izzatov B., 2022, *Sport Tourism and its Subtypes, Benefits of Expanding Sport Tourism*, *European Journal of Life Safety and Stability*, Special Issue, 2022, s. 141-146
269. Travassos D.F., 2008, *The Impact Of Sport Tourism In Destination Loyalty: The Estoril Coast (Portugal) Promotion Of Recurrent Major Sporting Events*, Instituto Superior de Ciências do Trabalho e da Empresa
270. Trzepacz P., 2020, *Stadion piłkarski w przestrzeni miasta: przemiany lokalizacji dużych obiektów infrastruktury piłkarskiej*, *Konwersatorium Wiedzy o Mieście* 5 (33), 2020, s. 115-124
271. Turco D., Eisenhardt H., 1998, *Exploring the sport tourism connection*. ICHPER SD, s. 24–27
272. Turco D. M., Swart K., Bob U., Moodley V., 2003, *Socio-economic Impacts of Sport Tourism in the Durban Unicity, South Africa*, *Journal of Sport & Tourism*, Volume 8, 2003 - Issue 4, s. 223-239
273. Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. 1996 nr 25 poz. 113)
274. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. 2010 nr 127 poz. 857)
275. Van Tuyckom C., Scheerder J., 2010, *A multilevel analysis of social stratification patterns of leisure-time physical activity among Europeans*, „*Science & Sports*”25, s. 304–311.
276. Wachowiak P., 2001, *Profesjonalny menedżer*, wyd. Difin S.A. Warszawa
277. Warszzyńska J., 1986, *Problemy badawcze geografii turystyki*, „*Folia Geographica*”, ser. *Geographia Oeconomica*, 19, s. 59–63
278. Warszzyńska J., 1999, *Główne problemy badawcze geografii turystyki*, *Turyzm*, 9, 1, s. 37-50
279. Warszzyńska J., 2003, *Geografia turystyki – zarys problematyki*, [w]: R. Winiarski (red.) *Nauki o turystyce*, *Studia i Monografie* 7, AWG im. B. Czecha, Kraków, s. 9–31.
280. Warszzyńska J., Jackowski A., 1978, *Podstawy geografii turystyki*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
281. Waśkowski Z., 2007, *Uwarunkowania i sposoby wdrażania orientacji marketingowej w klubach sportowych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań
282. Waśkowski Z., 2012, *Instytucjonalna Struktura Biznesu Sportowego – Ujęcie Modelowe*, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, *Zeszyty Naukowe* 2012 (220), s. 58-68

283. Waškowski, Z., 2013, *Wykorzystanie sportowców w promocji przedsiębiorstwa ze względu na ich atrakcyjność marketingową*, Człowiek i Społeczeństwo, 1 (XXXVI), s. 81–91
284. Weed, M., Bull, C., 2004, *Sport tourism: Participant, policy and provider*, Elsevier Butterworth-Heinemann, s. 124-131
285. Wendt, J. A., 2018, *Nowa turystyka w świecie ponowoczesnym – próba budowy definicji*, [w:] D. J. Olszewski-Strzyżowski, R. Dróżdź, M. Pasek., (red.), *Turystyka. Nowe Trendy*, Zeszyty Naukowe, 7, s. 37-59
286. Williams, R., 2017. *Fan tourism and pilgrimage* [w:] M. A. Click, S. Scott (red.), *The Routledge companion to media fandom*, London: Routledge., s. 98–106
287. Wiśniewski A. K., 2016, *Logika generowania wartości w organizacji sportowej*, *Quality in Sport* 2 (2) 2016, s. 19-29
288. Wojdakowski P., 2008, *Bariery uczestnictwa turystów sportowych w meczach piłki nożnej*, [w:] W. W. Gaworecki, Z. Mroczynski, (red). *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk, s. 435- 445
289. Włodarczyk B., 2006, *Przestrzeń turystyczna – cykliczność, „aktorzy”, determinanty rozwoju*, *Turyzm* 2006, 16/2, s. 41-64
290. Włodarczyk B., 2009, *Przestrzeń turystyczna. Istota, koncepcje, determinanty rozwoju*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź
291. Włodarczyk B., 2012, *Ruch Turystyczny w Łodzi i w Województwie Łódzkim w 2011 roku*, Centrum Usług Kserograficznych S.C. Piotr Szmidt i Teresa Szmidt, Łódź
292. Włodarczyk B., 2014, *Przestrzeń w turystyce, turystyka w przestrzeni – o potrzebie definicji, delimitacji i klasyfikacji*, *Turyzm* 2014, 24/1, s. 25-35
293. Włodarczyk B., 2016, *Łódź jako arena wielkich wydarzeń sportowych – wybrane przykłady*, *Turyzm* 26/1, s. 51-62
294. World Travel Market, 2011, raport, Londyn
295. Zaczyński W., 1995, *Praca badawcza nauczyciela*, Wydawnictwo WSiP, Warszawa,
296. Zajadacz, A., 2008, *Ruch turystyczny jako przedmiot badań geograficznych*, [w:] Z. Młynarczyk, A. Zajadacz (red.), *Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki*, Wyd. UAM, Poznań, s. 187–209
297. Zajadacz A., 2016, *Turystyka sportowa – próba zdefiniowania pojęcia*, *Turyzm* 26/1, s. 103-105
298. Zauhar J., 2003, *Historical Perspectives of Sport Tourism*, [w:] S. Hudson (red.), *Sport and Adventure Tourism*, Binghampton/USA 2003, s. 27-48

299. Żnaniecki F., 1973, *Socjologia wychowania*, t. II, wyd. PWN, Warszawa
300. Żelazo M., 2013, *Kwestionariusz wywiadu jako narzędzie badawcze*, *Obronność – Zezszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej* nr 2(6), s. 222-238

Strony internetowe

1. <https://atlasarena.pl/>; data dostępu: 23.05.2023
2. <https://aquapark.lodz.pl/>; data dostępu: 06.01.2023, 19.05.2023
3. <https://azs.lodz.pl/>; data dostępu: 27.12.2022, 30.12.2022
4. <https://biegpiotrkowska.pl/>; data dostępu: 11.12.2022
5. <https://bip.gdansk.pl/>; data dostępu: 10.01.2023,
6. <https://bip.lodzkie.pl/>; data dostępu: 29.12.2022
7. <https://bip.mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 02.01.2023
8. <https://bip.msit.gov.pl/>; data dostępu: 12.02.2023
9. <https://bip.poznan.pl/>; data dostępu: 10.01.2023
10. <https://bip.uml.lodz.pl/>; data dostępu: 30.12.2022
11. <https://bip.warszawa.pl/>; data dostępu: 10.01.2023
12. <https://delet.jhi.pl/pl/psj?articleId=13575>; data dostępu: 02.05.2023
13. <https://docplayer.pl/21470215-Ewidencji-prezydenta-miasta-lodzi-klubow-sportowych-nieprowadzacych-dzialalnosci-gospodarczej.html>; data dostępu: 02.01.2023
14. <https://docplayer.pl/25255706-Ewidencji-uczniowskich-klubow-sportowych-prezydenta-miasta-lodzi.htm>; data dostępu: 02.01.2023
15. <https://dzienniklodzki.pl/>; data dostępu: 19.05.2023
16. <https://en.volleyballworld.com/>; data dostępu: 24.11.2022, 24.05.2023
17. <https://eug2022.eu>; data dostępu: 28.11.2022, 24.05.2023, 29.05.2023
18. <https://katalog.trojmiasto.pl/>; data dostępu: 10.01.2023
19. <https://live.sts-timing.pl/>; data dostępu: 22.05.2023
20. <https://lodz.pl/>; data dostępu: 12.02.2023
21. <https://lodzkisport.pl/>; data dostępu: 12.02.2023, 24.05.2023
22. <https://lodzmaraton.pl/>; data dostępu: 04.12.2022
23. <https://lodz.stat.gov.pl/>; data dostępu: 24.05.2023, 16.06.2023
24. <https://lodz.travel/>; data dostępu: 07.01.2023
25. <https://makis.pl/>; data dostępu: 02.01.2023, 05.01.2023, 06.01.2023, 08.01.2023, 12.01.2023, 15.05.2023, 19.05.2023
26. <https://mfiles.pl/pl/index.php/Promocja>; data dostępu: 10.02.2023
27. <https://mosir.lodz.pl/>; data dostępu: 05.01.2023, 08.01.2023
28. <https://muzeum-lodz.pl/>; data dostępu: 27.12.2022, 02.01.2023, 03.05.2023
29. <https://muzeum.widzew.com/>; data dostępu: 27.12.2022, 03.05.2023
30. <https://ogrodygeyera.com/>; data dostępu: 11.12.2022
31. <http://old.muzeum-lodz.pl/>; data dostępu: 02.05.2023
32. <https://online.datasport.pl/>; data dostępu: 22.05.2023
33. <https://plus.dzienniklodzki.pl/>; data dostępu: 27.12.2022
34. <https://pl.wikipedia.org/>; data dostępu: 02.01.2023
35. <https://sjp.pwn.pl/>; data dostępu: 14.06.2023
36. <https://spis.gov.pl/>; data dostępu: 09.01.2023, 20.05.2023
37. <https://sport.um.warszawa.pl/>; data dostępu: 09.01.2023, 10.01.2023
38. <http://stadiony.net/>; data dostępu: 06.01.2023, 08.01.2023, 10.01.2023
39. <https://stat.gov.pl/>; data dostępu: 09.01.2023, 20.05.2023

40. <https://synonim.net/>; data dostępu: 14.06.2023
41. <https://tulodz.pl/>; data dostępu: 04.01.2023, 03.05.2023
42. <https://uml.lodz.pl/>; data dostępu: 27.12.2022, 04.01.2023, 12.02.2023, 24.05.2023
43. <https://zis.krakow.pl/>; data dostępu: 10.01.2023
44. <http://www.beautysport.pl/>; data dostępu: 04.12.2022, 11.12.2022
45. <https://www.bip.krakow.pl/>; data dostępu: 10.01.2023
46. <http://www.blersport.pl/>; data dostępu: 11.12.2022
47. <https://www.cev.eu/>; data dostępu: 24.11.2022
48. <https://www.doz.pl/>; data dostępu: 04.12.2022
49. <https://www.eusa.eu/>; data dostępu: 28.11.2022
50. <https://www.facebook.com/>; 23.05.2023
51. <https://www.federacjalodz.org.pl/>; data dostępu: 30.12.2022
52. <https://www.fifa.com/>; data dostępu: 24.11.2022
53. <https://www.fivb.com/>; data dostępu: 24.11.2022
54. <https://www.gov.pl/>; data dostępu: 29.12.2022
55. <https://www.kluby-sportowe.com.pl/>; data dostępu: 02.01.2023
56. <https://www.kupbilet.pl/>; data dostępu: 29.05.2023
57. <https://www.lszs.pl/biuro.html>; data dostępu: 30.12.2022
58. <https://www.maratonympolskie.pl/>; data dostępu: 24.05.2023
59. <https://www.mpk.lodz.pl/>; data dostępu: 07.01.2023
60. <https://www.openstreetmap.org/>; data dostępu: 18.05.2023, 19.05.2023, 21.05.2023
61. <https://www.poznan.pl/>; data dostępu: 10.01.2023, 12.01.2023
62. <https://www.rodzinajestdladzieci.pl/>; data dostępu: 15.06.2023
63. <https://www.rossmann.pl/>; data dostępu: 11.12.2022
64. <https://www.skyscrapercity.com/>; data dostępu: 23.05.2023
65. <https://www.sport.pl/>; data dostępu: 13.02.2023
66. <https://www.wroclaw.pl/>; data dostępu: 10.01.2023
67. <https://www.zatokasportu.pl/>; data dostępu: 06.01.2023, 08.01.2023

Spis rysunków

Rys. 1. Schemat realizacji badań naukowych przeprowadzonych w ramach przygotowań niniejszej pracy.....	15
Rys. 2. Struktura wieku ekspertów.....	22
Rys. 3. Schemat podziału uczestników ruchu turystycznego.....	33
Rys. 4. Zależności zachodzące pomiędzy turystyką wypoczynkową, aktywną i kwalifikowaną	36
Rys. 5. Podmiotowa struktura przemysłu sportowego	43
Rys. 6. Piramida analiz portfolio turystyki związanej z wydarzeniami (event tourism) – tworzenie strategii i ocena.....	47
Rys. 7. Piramida wydarzeń sportowych wg. M. D. Shanka (2002)	49
Rys. 8. Trójwymiarowa typologia wydarzeń wg. K. Cieślakowskiego i J. Kantyki (2015).....	50

Rys. 9. Podział wydarzeń ze względu na ich rangę i skalę	51
Rys. 10. Kategorie wydarzeń w zależności od czynników warunkujących ich organizację ...	53
Rys. 11. Turystyka sportowa wg. W. Freyera (2002)	61
Rys. 12. Model turystyki sportowej wg. J. Kurtzman i J. Zauhara (2003).....	63
Rys. 13. Rodzaje turystyki sportowej (usportowionej) wg. H. Gibson (1998)	70
Rys. 14. Typologia turystyki sportowej wg. J. Standevena i P. De Knopa (1999)	71
Rys. 15. Rodzaje turystyki sportowej wg. M. Weed'a i C. Bull'a (2004)	72
Rys. 16. Rodzaje turystyki aktywnej wg. M. Durydiwki (2010)	72
Rys. 17. Podział turystyki sportowej na podstawie relacji zachodzących pomiędzy sportem, a turystyką wg. A. Hadzika (2014)	73
Rys. 18. Rodzaje turystyki sportowej wg. A. Stasiaka i B. Włodarczyka (2015).....	74
Rys. 19. Formy turystyki sportowej wg. E. Malchrowicz-Moško (2018)	75
Rys. 20. Model relacji zachodzących pomiędzy rekreacją, sportem i turystyką wg. B. Bończaka (2013) i J. Mokras-Grabowskiej (2015)	78
Rys. 21. Autorska typologia turystyki sportowej	81
Rys. 22. Najczęściej wskazywane przez ekspertów cechy turystyki sportowej	83
Rys. 23. Najczęściej wskazywane przez ekspertów formy aktywności turystyki sportowej... ..	85
Rys. 24. Grupy form aktywności turystyki sportowej uprawianych przez ekspertów.....	88
Rys. 25. Definicje turystyki sportowej w opinii uczestników wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku	94
Rys. 26. Najczęściej przytaczane przez uczestników badania fokusowego cechy turystyki sportowej	97
Rys. 27. Najczęściej wskazywane przez uczestników badania fokusowego formy aktywności kształtujące turystykę sportową	99
Rys. 28. Odpowiedzi uczestników badania fokusowego na pytanie dotyczące uprawiania przez nich turystyki sportowej	100
Rys. 29. Historia sportu i infrastruktury sportowej w Łodzi w okresie od 1824 do 2022 roku	107

Rys. 30. Struktura organizacyjna sportu w Łodzi	113
Rys. 31. Struktura organizacyjna Departamentu Sportu i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego.....	115
Rys. 32. Struktura organizacyjna Departamentu Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi	118
Rys. 33. Struktura organizacyjna Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (MOSiR) w Łodzi	119
Rys. 34. Struktura organizacyjna Miejskiej Areny Kultury i Sportu (MAKiS) w Łodzi	120
Rys. 35. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi powstałych przed 1989 rokiem.....	127
Rys. 36. Infrastruktura sportowa w Łodzi przed 1989 rokiem z uwzględnieniem jej podziału na poszczególne rodzaje obiektów sportowych	128
Rys. 37. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi w latach 1989-2000	129
Rys. 38. Infrastruktura sportowa w Łodzi w latach 1989-2000 z uwzględnieniem jej podziału na poszczególne rodzaje obiektów sportowych	130
Rys. 39 Lokalizacja boisk wielofunkcyjnych (tzw. Orlików) w przestrzeni Łodzi powstałych w latach 2008-2012	131
Rys. 40. Infrastruktura sportowa w Łodzi w latach 2001-2010 z uwzględnieniem jej podziału na poszczególne rodzaje obiektów sportowych	131
Rys. 41. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi w latach 2001-2010	132
Rys. 42. Lokalizacja obiektów sportowych w Łodzi w latach 2011-2022	133
Rys. 43. Infrastruktura sportowa w Łodzi od 2011 roku do 2022 roku z uwzględnieniem jej podziału na poszczególne rodzaje obiektów sportowych	134
Rys. 44. Dynamika rozwoju łódzkiej infrastruktury sportowej od momentu przemian ustrojowych w 1989 roku do 2022 roku.....	135
Rys. 45. Lokalizacja łódzkich obiektów sportowych zarządzanych przez Miejską Arenę Kultury i Sportu (MAKiS) oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR)	137
Rys. 46. Bonitacja punktowa łódzkiej infrastruktury sportowej.....	138
Rys. 47. Lokalizacja największych obiektów sportowych w przestrzeni Łodzi.....	148
Rys. 48. Lokalizacja Stadionu Miejskiego Widzewa.....	155
Rys. 49. Plan kompleksu Stadionu Miejskiego Widzewa.....	156

Rys. 50. Położenie obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie Łódzkiego Centrum Sportu	157
Rys. 51. Plan kompleksu Łódzkiego Centrum Sportu	158
Rys. 52. Lokalizacja stadionu żużlowego Moto Arena.....	160
Rys. 53. Plan kompleksu Stadionu Moto Arena	161
Rys. 54. Plan hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena.....	162
Rys. 55. Lokalizacja Hali MOSiR, tzw. Łódzkiego Pałacu Sportu oraz Akademickiego Centrum Sportowo-Dydaktycznego Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”	164
Rys. 56. Plan hali widowiskowo-sportowej Sport Arena im. Józefa "Ziuny" Żylińskiego ...	166
Rys. 57. Lokalizacja Aquaparku Fala	169
Rys. 58. Mapa Aquaparku Łódź Fala.....	170
Rys. 59. Logotyp Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 w Łodzi.....	174
Rys. 60. Bonitacja punktowa wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku	181
Rys. 61. Najważniejsze wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi w XXI wieku w opinii ekspertów	182
Rys. 62. Zasięg przestrzenny turystyki sportowej w Łodzi z uwzględnieniem lokalizacji obiektów sportowych i wydarzeń sportowych zorganizowanych w 2022 roku.....	196
Rys. 63. Miasta, w których rozgrywano mecze podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U- 20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	202
Rys. 64. Płeć respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	204
Rys. 65. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	205
Rys. 66. Wykształcenie respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	205
Rys. 67. Narodowości respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi.....	206
Rys. 68. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem podziału administracyjnego na województwa.....	206

Rys. 69. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem podziału administracyjnego na powiaty	207
Rys. 70. Długość pobytu ankietowanych w Łodzi uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019, wynoszących co najmniej jeden nocleg z uwzględnieniem ich pochodzenia	208
Rys. 71. Długość pobytu ankietowanych uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi, dłuższych niż jeden nocleg	209
Rys. 72. Planowane do odwiedzenia obiekty i miejsca w Łodzi wskazane przez respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	210
Rys. 73. Respondenci deklarujący chęć zobaczenia innego meczu Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej mężczyzn rozgrywanych w innych polskich miastach z uwzględnieniem ich pochodzenia	211
Rys. 74. Miasta „gospodarze”, w których respondenci uczestniczący w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi oglądali bądź planowali oglądać mecze w ramach turnieju z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	212
Rys. 75. Parkingi, na których przeprowadzono rejestrację pojazdów	215
Rys. 76. Zagraniczne rejestracje samochodowe na podstawie przeprowadzonego spisu.....	215
Rys. 77. Rejestracje polskich pojazdów z uwzględnieniem podziału administracyjnego na województwa.....	216
Rys. 78. Rejestracje polskich pojazdów z uwzględnieniem podziału administracyjnego na powiaty	216
Rys. 79. Polskie miasta, w których rozgrywano mecze podczas Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	218
Rys. 80. Płeć respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi.....	221
Rys. 81. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	221
Rys. 82. Poziom wykształcenia respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	222
Rys. 83. Narodowości respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi.....	223

Rys. 84. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych Polaków uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem administracyjnego podziału na województwa.....	224
Rys. 85. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych Polaków uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem administracyjnego podziału na powiaty	224
Rys. 86. Długość pobytu ankietowanych w Łodzi uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	225
Rys. 87. Długość pobytu ankietowanych w Łodzi uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022, dłuższych niż 1 nocleg z uwzględnieniem ich pochodzenia ..	226
Rys. 88. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 na pytanie, czy czują się turystami w trakcie pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	227
Rys. 89. Lokalizacja obiektów sportowych i obiektów noclegowych podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 w przestrzeni Łodzi.....	233
Rys. 90. Kraje pochodzenia respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022.....	234
Rys. 91. Miejsce stałego zamieszkania ankietowanych Polaków z uwzględnieniem administracyjnego podziału na województwa.....	235
Rys. 92. Płeć respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia	236
Rys. 93. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia	236
Rys. 94. Poziom wykształcenia respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia	237
Rys. 95. Osoby towarzyszące respondentom uczestniczącym w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 w trakcie pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	239
Rys. 96. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 na pytanie, czy określiliby się mianem turystów podczas pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	241
Rys. 97. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 na pytanie, czy poleciliby odwiedzenie Łodzi swoim znajomym z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	242
Rys. 98. Przebieg trasy łódzkiego maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie 2022”	248

Rys. 99. Przebieg trasy biegu na 10 km rozgrywanego w ramach Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie 2022”.....	249
Rys. 100. Płeć respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania	251
Rys. 101. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania	252
Rys. 102. Poziom wykształcenia respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania	252
Rys. 103. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem administracyjnego podziału na województwa	253
Rys. 104. Miejsca stałego zamieszkania ankietowanych uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem administracyjnego podziału na powiaty.....	254
Rys. 105. Obiekty noclegowe, w których nocowali respondenci uczestniczący w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022.....	255
Rys. 106. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 na pytanie, czy określiliby się mianem turystów podczas pobytu w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania.....	257
Rys. 107. Przebieg trasy Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	261
Rys. 108. Płeć respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania.....	262
Rys. 109. Struktura wieku respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	263
Rys. 110. Poziom wykształcenia respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	263
Rys. 111. Miejsca stałego zamieszkania respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem administracyjnego podziału na województwa.....	264
Rys. 112. Miejsca stałego zamieszkania respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem administracyjnego podziału na powiaty	265
Rys. 113. Obiekty noclegowe, w których nocowali respondenci uczestniczący w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania	267
Rys. 114. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 w celu dotarcia do Łodzi z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania	268

Rys. 115. Odpowiedzi respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 na pytanie, czy określiliby się mianem turystów podczas pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich stałego miejsca zamieszkania.....	268
Rys. 116. Wykorzystanie pokoi w wybranych łódzkich hotelach podczas Mistrzostw Europy w Koszykówce Mężczyzn (10-16 września 2009) oraz analogicznego okresu z roku 2008 .	278
Rys. 117. Wykorzystanie pokoi w wybranych łódzkich hotelach podczas Mistrzostw Europy w Piłce Siatkowej Kobiet (23 września 2009 – 5 października 2009) oraz analogicznego okresu z roku 2008	279
Rys 118. Formy aktywności turystycznych związanych z turystyką sportową wskazywane przez ankietowanych jako jeden z głównych powodów przyjazdu do Łodzi w ramach badań ruchu turystycznego w Łodzi	285
Rys. 119. Odsetek osób deklarujących udział w wydarzeniach sportowych jako główny powód przyjazdu do Łodzi w latach 2010-2018 w ramach badań ruchu turystycznego w Łodzi	286
Rys. 120. Odsetek osób deklarujących udział w wydarzeniach sportowych jako główny powód przyjazdu do Łodzi w latach 2010-2018 w ramach badań ruchu turystycznego w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	286
Rys. 121. Odsetek respondentów planujących zwiedzanie Łodzi podczas wydarzeń sportowych rangi międzynarodowej z uwzględnieniem ich pochodzenia	287
Rys. 122. Odsetek respondentów planujących zwiedzanie Łodzi podczas wydarzeń sportowych rangi ogólnopolskiej z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	288
Rys. 123. Liczba odwiedzających wybrane atrakcje turystyczne w trakcie Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 za okazaniem biletu wstępu na mecz	290
Rys. 124. Łączna liczba sprzedanych biletów w Muzeum Sportu i Turystyki w latach 2017-2020	294
Rys. 125. Liczba miejsc noclegowych w Łodzi w latach 2012-2022	295
Rys. 126. Dostępność komunikacyjna Łodzi wraz z pobliskimi węzłami drogowymi	296
Rys. 127. Ocena działań promocyjnych związanych z turystyką sportową w Łodzi w opinii ekspertów	320
Rys. 128. Model zarządzania współtworzonym miastem	324

Spis tabel

Tabela 1. Wywiady kwestionariuszowe przeprowadzone podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022.....	16
Tabela 2. Eksperci, którzy udzielili odpowiedzi na pytania w trakcie wywiadów eksperckich	20
Tabela 3. Cechy społeczno-demograficzne ekspertów	21
Tabela 4. Pytania zamieszczone w kwestionariuszu wywiadu eksperckiego	23
Tabela 5. Turystyka sportowa i sport w turystyce w opinii S. Gammmona i T. Robinsona (1997)	63
Tabela 6. Pojęcie "turystyka sportowa" w świetle definicji.....	64
Tabela 7. Cechy turystyki sportowej w świetle definicji w literaturze	67
Tabela 8. Cechy turystyki sportowej wskazywane przez poszczególnych ekspertów.....	83
Tabela 9. Formy aktywności turystyki sportowej wskazywane przez poszczególnych ekspertów	86
Tabela 10. Uprawiane przez ekspertów formy turystyki sportowej.....	87
Tabela 11. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	90
Tabela 12. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia	91
Tabela 13. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	92
Tabela 14. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	93
Tabela 15. Cechy turystyki sportowej w opinii uczestników badania fokusowego.....	97
Tabela 16. Formy aktywności kształtujące turystykę sportową w opinii uczestników badania fokusowego	98
Tabela 17. Cechy turystyki sportowej w opinii grup badanych i w świetle przeglądu literatury	101
Tabela 18. Najpopularniejsze łódzkie kluby sportowe w portalu społecznościowym Facebook (stan na listopad 2019)	122
Tabela 19. Łódzkie muzea tematycznie związane ze sportem.....	123

Tabela 20. Dynamika wzrostu liczby poszczególnych rodzajów obiektów sportowych w Łodzi od momentu przemian w 1989 roku do 2022 roku	135
Tabela 21. Obiekty sportowe w Łodzi nadzorowane przez Miejską Arenę Kultury i Sportu (MAKiS) oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR).....	136
Tabela 22. Opinie ekspertów dotyczące obecnego stanu infrastruktury sportowej w Łodzi.	139
Tabela 23. Perspektywy rozwoju infrastruktury sportowej w Łodzi w opinii ekspertów.....	142
Tabela 24. Największe łódzkie obiekty sportowe – stan na 2023 rok	146
Tabela 25. Cechy lokalizacji i dostępność komunikacyjna największych łódzkich obiektów sportowych, stan na 2023 rok.....	150
Tabela 26. Poziom oznakowania informacyjnego w przestrzeni Łodzi dotyczącego największych obiektów sportowych w Łodzi – stan na 2023 rok.....	152
Tabela 27. Klasyfikacja wydarzeń sportowych zorganizowanych w Łodzi w latach 2001-2022	172
Tabela 28. Siatkarskie wydarzenia sportowe zorganizowane w Łodzi w latach 2001-2022.	174
Tabela 29. Imprezy biegowe zorganizowane w Łodzi w 2022 roku	176
Tabela 30. Liczba wydarzeń sportowych organizowanych w największych obiektach sportowych w Łodzi w latach 2011-2022	178
Tabela 31. Szacowana średnia frekwencja w trakcie wydarzeń sportowych organizowanych w największych obiektach sportowych w Łodzi w latach 2011-2022	179
Tabela 32. Najważniejsze wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi w XXI wieku wskazywane przez poszczególne grupy ekspertów	183
Tabela 33. Powierzchnia i liczba mieszkańców polskich miast branych pod uwagę przy analizie sportowych przestrzeni (stan na dn. 31.12.2022)	186
Tabela 34. Obecny stan infrastruktury sportowej w największych polskich miastach w porównaniu do Łodzi (stan na styczeń 2023).....	187
Tabela 35. Stadiony o pojemności co najmniej 10 tys. miejsc siedzących w Łodzi i w pozostałych największych polskich miastach (stan na styczeń 2023)	190
Tabela 36. Hale widowiskowo-sportowe o pojemności co najmniej 1 tys. miejsc siedzących w Łodzi i w pozostałych największych polskich miastach (stan na styczeń 2023)	191
Tabela 37. Największe wydarzenia sportowe zorganizowane w Łodzi i w pozostałych największych polskich miastach w latach 2011-2022.....	193

Tabela 38. Liczba respondentów biorących udział w badaniu i liczba uczestników wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi	200
Tabela 39. Mecze rozgrywane w Łodzi podczas Młodzieżowych Mistrzostw Świata U- 20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019	202
Tabela 40. Wizyty respondentów w Łodzi uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	208
Tabela 41. Obiekty noclegowe, w których nocowali respondenci uczestniczący w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	209
Tabela 42. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w celu dotarcia do Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	210
Tabela 43. Ocena poziomu organizacji Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi w opinii respondentów z uwzględnieniem ich pochodzenia	212
Tabela 44. Badania zależności między narodowością ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi	213
Tabela 45. Badania zależności między miejscem stałego zamieszkania polskich ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Piłce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi.....	214
Tabela 46. Mecze rozgrywane w Łodzi podczas Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	219
Tabela 47. Wizyty ankietowanych w Łodzi uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	225
Tabela 48. Obiekty noclegowe, w których nocowali respondenci uczestniczący w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	226
Tabela 49. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w celu dotarcia do Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	227
Tabela 50. Planowane do zwiedzania miejsca i obiekty w Łodzi wskazane przez respondentów uczestniczących w Mistrzostwach Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	228
Tabela 51. Ocena poziomu organizacji Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi w opinii respondentów z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	228

Tabela 52. Badania zależności między narodowością ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Mistrzostw Świata w Siatkówce Kobiet 2022 w Łodzi	229
Tabela 53. Badania zależności między miejscem stałego zamieszkania ankietowanych Polaków, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Mistrzostw Świata w Siatkówce Kobiet 2022 w Łodzi	229
Tabela 54. Obiekty, w których rozegrano konkurencje w ramach Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022.....	232
Tabela 55. Wizyty ankietowanych uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	237
Tabela 56. Długość pobytu ankietowanych uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	238
Tabela 57. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 w celu dotarcia do Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	239
Tabela 58. Role pełnione przez respondentów podczas Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 z uwzględnieniem ich pochodzenia	240
Tabela 59. Deklarowane przez respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 wydatki finansowe na osobę za pobyt w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	240
Tabela 60. Miejsca i obiekty odwiedzane przez respondentów uczestniczących w Akademickich Igrzyskach Europejskich (EUSA Games) 2022 podczas pobytu w Łodzi z uwzględnieniem ich pochodzenia	242
Tabela 61. Ocena wybranych elementów oferty turystycznej Łodzi w ocenie respondentów	243
Tabela 62. Ocena wybranych elementów oferty turystycznej Łodzi w ocenie ankietowanych Polaków.....	244
Tabela 63. Ocena wybranych elementów oferty turystycznej Łodzi w ocenie zagranicznych respondentów	245
Tabela 64. Badania zależności między narodowością ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi.....	245
Tabela 65. Wizyty respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	255
Tabela 66. Długość pobytów respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	255

Tabela 67. Środki transportu wykorzystywane przez respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	256
Tabela 68. Planowane do zwiedzenia przez respondentów uczestniczących w Maratonie DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 obiekty lub miejsca w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	257
Tabela 69. Ocena poziomu organizacji Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 w Łodzi w opinii respondentów z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	258
Tabela 70. Badania zależności między miejscem stałego zamieszkania ankietowanych, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Maratonu DOZ „Dbam o Zdrowie” 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania.....	258
Tabela 71. Wizyty ankietowanych ..... uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	266
Tabela 72. Motywy przyjazdu do Łodzi deklarowane przez respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	266
Tabela 73. Długość pobytów respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 w Łodzi z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	266
Tabela 74. Planowane do odwiedzenia przez respondentów uczestniczących w Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 miejsca i obiekty z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	269
Tabela 75. Ocena poziomu organizacji Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022 w opinii respondentów z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	269
Tabela 76. Badania zależności między miejscem stałego zamieszkania respondentów, a deklarowaną przez nich oceną poziomu organizacji Biegu Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	270
Tabela 77. Analiza poszczególnych cech ruchu turystycznego podczas wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022 oraz średniej oceny poziomu ich organizacji na podstawie przeprowadzonych wywiadów kwestionariuszowych	272
Tabela 78. Profil respondentów w trakcie wybranych wydarzeń sportowych organizowanych w Łodzi w latach 2019-2022 na podstawie przeprowadzonych wywiadów kwestionariuszowych	273
Tabela 79. Wydarzenia zorganizowane w Łodzi w 2009 roku w opinii respondentów	277
Tabela 80. Największe atrakcje turystyczne Łodzi w opinii badanych odwiedzających Łódź w 2009 roku.....	278

Tabela 81. Cele przyjazdu do Łodzi w latach 2009-2012, 2016 oraz 2018 deklarowane przez ankietowanych (możliwość wskazania maksymalnie trzech celów)	280
Tabela 82. Główny cel przyjazdu ankietowanych do Łodzi w latach 2009-2012, 2016 oraz 2018.....	282
Tabela 83. Główny cel przyjazdu ankietowanych do Łodzi w latach 2009-2012, 2016 oraz 2018 z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	283
Tabela 84. Planowane do odwiedzenia miejsca i obiekty w Łodzi wskazywane przez respondentów w trakcie wybranych wydarzeń sportowych w latach 2019-2022.....	289
Tabela 85. Stymulatory i bariery rozwoju turystyki sportowej w Łodzi	292
Tabela 86. Najbardziej atrakcyjne polskie miasta pod względem turystyki sportowej w opinii respondentów uczestniczących w wybranych międzynarodowych wydarzeniach sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku z uwzględnieniem ich pochodzenia.....	298
Tabela 87. Najbardziej atrakcyjne polskie miasta pod względem turystyki sportowej w opinii respondentów uczestniczących w wybranych krajowych wydarzeniach sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku z uwzględnieniem miejsca ich stałego zamieszkania	299
Tabela 88. Najbardziej atrakcyjne polskie miasta pod względem turystyki sportowej w opinii respondentów uczestniczących w wybranych wydarzeniach sportowych organizowanych w Łodzi w 2022 roku	300
Tabela 89. Porównanie zjawiska turystyki sportowej w Łodzi z innymi polskimi miastami w opinii ekspertów	302
Tabela 90. Wydarzenia sportowe odwołane ze względu na pandemię wirusa SARS-CoV-2 w wybranych łódzkich obiektach sportowych	304
Tabela 91. Turystyka sportowa w Łodzi w opinii ekspertów	306
Tabela 92. Pozytywne i negatywne strony turystyki sportowej w Łodzi w opinii ekspertów.....	309
Tabela 93. Działania promocyjne podjęte przy okazji organizacji wybranych wydarzeń sportowych w Łodzi w latach 2001-2022	313
Tabela 94. Opinie ekspertów dotyczące działań promocyjnych związanych z turystyką sportową w Łodzi	321

Spis fotografii

Fot. 1. Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” (aktualna siedziba Muzeum Sportu i Turystyki w Łodzi), stan na maj 2023.....	124
---	-----

Fot. 2. Muzeum Klubu Sportowego Widzew Łódź, stan na maj 2023	124
Fot. 3. Oznakowanie największych łódzkich obiektów sportowych w przestrzeni miasta, sierpień 2020 – przykład 1	153
Fot. 4. Oznakowanie największych łódzkich obiektów sportowych w przestrzeni miasta, sierpień 2020 – przykład 2	153
Fot. 5. Stadion Miejski Widzewa Łódź (stan na maj 2023).....	154
Fot. 6. Stadion Miejski Łódzkiego Klubu Sportowego im. Władysława Króla (stan na maj 2023).....	157
Fot. 7. Stadion żużlowy Moto Arena (stan na maj 2023)	159
Fot. 8. Hala widowiskowo-sportowa Atlas Arena (stan na maj 2023)	162
Fot. 9. Hala MOSiR, tzw. Łódzki Pałac Sportu (stan na maj 2023)	163
Fot. 10. Wnętrze Hali MOSiR-u (Łódzkiego Pałacu Sportu)	165
Fot. 11. Hala widowiskowo-sportowa Sport Arena im. Józefa "Ziuny" Żylińskiego.....	166
Fot. 12. Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu” (stan na maj 2023).....	167
Fot. 13. Kompleks basenów Akademickiego Centrum Sportowo-Dydaktycznego Politechniki Łódzkiej „Zatoka Sportu”	168
Fot. 14. Aquapark Fala (stan na maj 2023)	169
Fot. 15. Mecz rozgrywany w łódzkiej hali widowiskowo-sportowej Atlas Arena w ramach Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014.....	175
Fot. 16. Mecz otwarcia turnieju pomiędzy reprezentacją Polski, a reprezentacją Kolumbii. 203	
Fot. 17. Atlas Arena podczas meczu kobiecej reprezentacji Polski podczas Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022	220
Fot. 18. Ogrody Geyera podczas meczu siatkówki plażowej w ramach Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022.....	235
Fot. 19. Maraton DOZ "Dbam o Zdrowie" 2022	250
Fot. 20. Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run 2022	260
Fot. 21. Bilbord promujący Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014	316
Fot. 22. Plakat promujący Maraton DOZ "Dbam o Zdrowie 2022"	317

Fot. 23. Odslonięcie zegara odliczającego czas do rozpoczęcia Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej Kobiet 2022 w Łodzi.....	318
Fot. 24. Odslonięcie zegara odliczającego czas do rozpoczęcia Akademickich Igrzysk Europejskich (EUSA Games) 2022 w Łodzi	318
Fot. 25. Plakat promujący charytatywny mecz Gortat Team vs. Wojsko Polskie w 2022 roku	319

Załącznik 1

Kwestionariusz ankiety przeprowadzonej w trakcie Młodzieżowych Mistrzostw Świata U-20 w Pilce Nożnej Mężczyzn 2019 (polska wersja językowa)

Opinie osób uczestniczących w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata U20 w Pilce Nożnej Mężczyzn 2019

1. Który raz jest Pan/Pani w Łodzi?

- a) pierwszy b) kolejny (który?.....)

2. Jaki jest Pana/Pani główny motyw przyjazdu do Łodzi?

- a) udział w meczu b) wypoczynek c) chęć odwiedzenia znajomych
d) walory turystyczne Łodzi e) namowa znajomych f) inne, jakie?.....

3. Jaka jest długość Pana/Pani pobytu w Łodzi? (jeśli odpowiedź „a” proszę przejść do pytania nr 5)

- a) do 6 godzin b) więcej niż 6 godzin bez noclegu c) 1 noc d) więcej nocy (ile?.....)

4. Z jakiego rodzaju bazy noclegowej korzysta Pan/Pani w trakcie swojego pobytu w Łodzi?

- a) hotel b) motel c) hostel d) kwatery prywatna e) pensjonat
f) dom znajomych/rodziny g) innego (jakiego?.....)

5. Czy planuje Pan/Pani uczestniczyć w meczach odbywających się w innych miastach?

- a) tak (w jakich?.....) b) nie

6. Jakim środkiem transportu dotarł Pan/Pani do Łodzi?

- a) samochodem b) samolotem c) pociągiem d) autokarem
e) busem f) autobusem regularnej linii g) innym (jakim?.....)

7. Jak ocenia Pan/Pani organizację Młodzieżowych Mistrzostw Świata U20 w Pilce Nożnej Mężczyzn 2019 w Łodzi?

- a) bardzo dobrze b) dobrze c) ani dobrze, ani źle
d) źle e) bardzo źle f) nie mam zdania

8. Co Pan/Pani zwiedził/a lub zamierza zwiedzić w trakcie pobytu w Łodzi?

.....

Metryczka

Płeć:

- a) kobieta b) mężczyzna

Wiek:

- a) poniżej 25 lat b) 25-40 lat c) 41-60 lat d) powyżej 60 lat

Wykształcenie:

- a) podstawowe b) zasadnicze zawodowe c) średnie/policealne d) wyższe licencjackie e) wyższe magisterskie

Miejscowość zamieszkania:.....

Województwo:.....

Powiat:.....

Państwo:.....

Metryczka

Płeć:

- a) kobieta   b) mężczyzna

Wiek:

- a) poniżej 25 lat   b) 25-40 lat   c) 41-60 lat   d) powyżej 60 lat

Wykształcenie:

- a) podstawowe   b) zasadnicze zawodowe   c) średnie/policealne   d) wyższe licencjackie   e) wyższe magisterskie

Miejscowość zamieszkania:.....

Województwo:.....

Powiat:.....

Państwo:.....

The profil of the surveyed person

Gender:

- (a) female   (b) male

Age:

- a) less than 25 years old   b) 25-40 years old   c) 41-60 years old   d) more than 60 years old

Education:

- a) primary school degree   b) secondary school degree   c) bachelor   d) university degree   e) other

Place of residence:.....

Province:.....

Powiat:.....

Country:.....

Załącznik 5

Kwestionariusz ankiety przeprowadzonej w trakcie Akademickich Igrzysk Europejskich 2022 (polska wersja językowa)

Opinie osób uczestniczących w European Universities Games 2022

1. Który raz jest Pan/Pani w Łodzi?

- a) pierwszy b) kolejny (który?.....)

2. Jaki jest Pana/Pani główny motyw przyjazdu do Łodzi?

- a) udział w wydarzeniu sportowym b) wypoczynek c) chęć odwiedzenia znajomych
d) walory turystyczne Łodzi e) namowa znajomych f) inne, jakie? (.....)

3. Jaka jest długość Pana/Pani pobytu w Łodzi? (jeśli odpowiedź „a” proszę przejść do pytania nr 5)

- a) do 6 godzin b) więcej niż 6 godzin bez noclegu c) 1 noc d) więcej nocy (ile?.....)

4. Z jakiego rodzaju bazy noclegowej korzysta Pan/Pani w trakcie swojego pobytu w Łodzi?

- a) hotel b) motel c) hostel d) kwatery prywatna e) pensjonat
f) dom znajomych/rodziny g) akademik

5. Jakim środkiem transportu dotarł Pan/Pani do Łodzi?

- a) samochodem b) samolotem c) pociągiem d) autokarem
e) busem f) autobusem regularnej linii g) innym (jakim?.....)

6. Kto towarzyszy Panu/Pani w trakcie obecnego pobytu w Łodzi?

- a) nikt b) grupa zorganizowana c) rodzina d) partner/partnerka e) znajomi

7. W jakiej roli uczestniczy Pan/Pani w European Universities Games 2022?

- a) zawodnik b) kibic c) działacz sportowy d) wolontariusz e) sędzia
f) osoba towarzysząca zawodnikowi g) inna (jaka?.....)

8. Jaką kwotę przeznaczył Pan/Pani na pobyt w Łodzi w przeliczeniu na jedną osobę?

- a) poniżej 500 PLN b) 501 – 1000 PLN c) 1001-2000 PLN d) 2001 – 5000 PLN e) powyżej 5000 PLN

9. Jak ocenia Pan/Pani w Łodzi poszczególne aspekty?

Wskazania:	bardzo źle	raczej źle	ani źle, ani dobrze	raczej dobrze	bardzo dobrze	nie mam zdania
Atmosfera miejscowości	1	2	3	4	5	9
Baza noclegowa	1	2	3	4	5	9
Bezpieczeństwo	1	2	3	4	5	9
Czystość na ulicach	1	2	3	4	5	9
Dojazd do miasta	1	2	3	4	5	9
Gastronomia	1	2	3	4	5	9
Gościnność	1	2	3	4	5	9
Informacja turystyczna	1	2	3	4	5	9
Jakość obsługi turysty	1	2	3	4	5	9
Wydarzenia i imprezy kulturowe	1	2	3	4	5	9
Organizacja European Universities Games 2022	1	2	3	4	5	9
Oznakowanie turystyczne	1	2	3	4	5	9
Rozrywka	1	2	3	4	5	9
Transport lokalny	1	2	3	4	5	9
Życzliwość mieszkańców	1	2	3	4	5	9

Metryczka

Płeć:

- a) kobieta   b) mężczyzna

Wiek:

- a) poniżej 25 lat   b) 25-40 lat   c) 41-60 lat   d) powyżej 60 lat

Wykształcenie:

- a) podstawowe   b) zasadnicze zawodowe   c) średnie/policealne   d) wyższe licencjackie   e) wyższe magisterskie

Miejscowość zamieszkania:.....

Województwo:.....

Powiat:.....

Państwo:.....

The profil of the surveyed person

Sex:

- a) female   b) male

Age:

- a) less than 25 years old   b) 25-40 years old   c) 41-60 years old   d) more than 60 years old

Education:

- a) primary school degree   b) secondary school degree   c) beachelor   d) university degree   e) other

City of residence:.....

Region:.....

Country:.....

Metryczka

Płeć:

- a) kobieta   b) mężczyzna

Wiek:

- a) poniżej 25 lat   b) 25-40 lat   c) 41-60 lat   d) powyżej 60 lat

Wykształcenie:

- a) podstawowe   b) zasadnicze zawodowe   c) średnie/policealne   d) wyższe licencjackie   e) wyższe magisterskie

Miejscowość zamieszkania:.....

Województwo:.....

Powiat:.....

Państwo:.....

The profil of the surveyed person

Sex:

- a) female   b) male

Age:

- a) less than 25 years old   b) 25-40 years old   c) 41-60 years old   d) more than 60 years old

Education:

- a) primary school degree   b) secondary school degree   c) bechelor   d) university degree   e) other

City of residence:.....

Region:.....

Country:.....

Załącznik 11

Kwestionariusz wywiadu eksperckiego

1. Czym Pana/Pani zdaniem jest turystyka sportowa?
2. Jakie formy aktywności turystycznej w Pana/Pani opinii można zaklasyfikować jako turystyka sportowa?
3. Czy w Pana/Pani odczuciu kiedykolwiek uprawiał Pan taką formę turystyki jak turystyka sportowa?
4. Jak ocenia Pan/Pani obecny stan infrastruktury sportowej w Łodzi?
5. Jakie dostrzega Pan/Pani ewentualne perspektywy rozwoju infrastruktury sportowej w Łodzi?
6. Jak w Pana/Pani opinii wygląda zjawisko turystyki sportowej w Łodzi?
7. Jakie dostrzega Pan/Pani ewentualne pozytywy i negatywy dla Łodzi wynikające z występowania zjawiska turystyki sportowej?
8. Jak ocenia Pan/Pani zjawisko turystyki sportowej w Łodzi w porównaniu z innymi polskimi miastami o podobnej powierzchni i podobnej liczbie mieszkańców jak Łódź?
9. Które wydarzenia sportowe organizowane w Łodzi w XXI wieku były w Pana/Pani opinii najciekawsze/najważniejsze i dlaczego?
10. Jak ocenia Pan/Pani działania promocyjne związane z turystyką sportową w Łodzi?

Załącznik 12

Kwestionariusz badania fokusowego

Szanowni Państwo,

Nazywam się Bartłomiej Łuc i jestem doktorantem w Instytucie Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji Uniwersytetu Łódzkiego. Obecnie prowadzę badania naukowe dotyczące zjawiska turystyki sportowej.

Zwracam się z prośbą o wypełnienie niniejszego, krótkiego kwestionariusza dotyczącego pojęcia "turystyka sportowa". Kwestionariusz jest anonimowy, zaś uzyskane wyniki posłużą tylko i wyłącznie do celów naukowych.

Proszę o rzetelne wypełnienie kwestionariusza – zależy mi na wiarygodnych danych.

Dziękuję za poświęcony czas.

-----

1. Czym Pana/Pani zdaniem jest turystyka sportowa?

.....
.....

2. Jakie w Pana/Pani opinii aktywności turystyczne można uznać za turystykę sportową?

.....
.....

3. Czy w Pana/Pani odczuciu kiedykolwiek uprawiał Pan/Pani turystykę sportową?

.....
.....

Załącznik 13

Karta inwentaryzacyjna obiektów sportowych w Łodzi

Lp.	Nazwa obiektu	Rodzaj obiektu	Pojemność	Czas powstania	Lokalizacja	Użytkowanie
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
13.						
14.						
15.						
16.						
17.						
18.						
19.						
20.						